Bundel van de Politieke Avond van 6 april 2021

Agenda bijlagen

Agenda Politieke Avond 6 april 2021.docx

A - DIGITALE RAADZAAL

Volg de drie onderwerpen in de digitale Raadzaal via: https://www.twitch.tv/gemeenteraadduiven

A.1 19.30-20.25 uur - Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers - ronde tafel

De Liemerse gemeenten moeten maatregelen nemen om goed om te gaan met een veranderend klimaat. Aan de raad wordt gevraagd of zij in kunnen stemmen met de ambities zoals inzetten op bergingscapaciteit zodat regenwater bewaard kan worden voor droge periodes.

0. Behandeladvies Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers.docx

1a. Raadsvoorstel Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers - 201498065.pdf

2. Concept Raadsbesluit Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers.pdf

3. Bijlage 1 - Definitieve rapportage Stresstest (201501882).pdf

4. Bijlage 2 - P20-0022-036 Voorstel beleidsambities klimaatadaptatie.pdf

Pro Duiven - Beantwoording Technische vragen Deltaplan Klimaatadaptatie.docx

GroenLinks - Beantwoording Technische vragen Deltaplan Klimaatadaptatie.docx

A.2 20.30-22.00 uur – Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven - debattafel

De gemeente wil de hoeveelheid restafval van inwoners verminderen zodat o.a. goed gescheiden afval hergebruikt kan worden als grondstof. De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de concrete plannen om dit doel te bereiken.

0. Behandeladvies Grondstoffenplan samen minder afval gemeente Duiven.docx

1a. Raadsvoorstel Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

2. Concept Raadsbesluit Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

3. Bijlage - Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

4. Bijlage - Enigma Research - Duiven - Van Afval naar Grondstof - resultaten onderzoek.pdf

9-2 CDA - Technische vragen Grondstoffenplan 9 febr 2021 met beantwoording.docx

9-2 Lokaal Alternatief - Technische vragen grondstoffenplan 9 febr 2021 met beantwoording.docx

9-2 PvdA - Technische vragen grondstoffenplan 9 febr 2021 met beantwoording.docx

9-3 Zetel Nooijen - Technische vragen Afvalbeleid Duiven - 9 mrt 2021 met antwoorden.pdf

9-3 DOED - Vraag nav politieke avond 9 februari 2021 Grondstoffenplan - 9 mrt 2021 rev PBG AdG.cleaned (002).docx

9-3 Pro Duiven - Technische vragen Samen minder afval - 9 mrt 2021 met antwoorden.pdf

Pro Duiven - Technische vragen Samen minder afval aanvullende beantwoording.docx

9-3a DOED - extra vragen PA 9 maart 2021 met antwoorden.pdf

101228 Onderzoek Diftar IPR Normag RWS 25-01-2021.cleaned.pdf

Nascheiding.docx

Presentatie Grondstoffenplan Ronde Tafel Duiven 9 febr 2021.pptx

rapport-analyse-benchmark-afval-peiljaar-2019-def2(6).cleaned.pdf

A.3 22.05-22.30 uur – Grondexploitatie Weidekervel - ronde en debattafel

Het college wil 12 woningen bouwen op het grondgebied bij de Weidekervel waar vroeger een kinderdagverblijf stond. Om dit mogelijk te maken moet de gemeenteraad instemmen met de voorgestelde grondexploitatie

0. Behandeladvies Grondexploitatie Weidekervel.docx

1a. Raadsvoorstel Grondexploitatie Weidekervel - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Grondexploitatie Weidekervel.pdf

2. Concept Raadsbesluit Grondexploitatie Weidekervel.pdf

B - DIGITALE PUBLIEKSRUIMTE

Volg de drie onderwerpen in de Digitale Publieksruimte via: https://www.twitch.tv/gemeenteraadduiven2

B.1 19.30-20.25 uur – Politie Presentatie - ronde tafel

Tijdens deze ronde tafel worden de jaarcijfers 2020 van de politie toegelicht en er is gelegenheid om hier vragen over te stellen.

0. Behandeladvies Presentatie politie.docx

Jaarverslag 2020 gemeente Duiven_.pdf

B.2 20.30-21.15 uur – Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022 - ronde en debattafel

De gemeente werkt soms samen met andere gemeenten uit de regio om als regio sterk te staan of efficiënter beleid te kunnen maken. Ze werkt bijvoorbeeld samen in de regio om de veiligheid en gezondheid goed te regelen (VGGM) of om vervoer te regelen voor groepen mensen die niet met normaal openbaar vervoer kunnen (BVO-DRAN). Deze regionale samenwerkingsverbanden hebben allen een eigen begroting en deze worden vooraf voorgelegd aan de gemeente Duiven zodat zij daar invloed op kan uitoefenen.

0. Behandeladvies Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022.docx

1a. Raadsvoorstel Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022 - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022.docx

2. Concept Raadsbesluit Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022.docx

3a. Bijlage - Aanbiedingsbrief begroting 2022.pdf

3b. Bijlage - VGGM ontwerpbegroting 2022 tbv raadconsultatie.pdf

4. Bijlage - Uitgaande brief met zienswijze.pdf

Link naar de webinar over de verdeelsleutel VGGM en 24-7 post brandweer EDE.docx

presentatie_raadsinformatie_11_maart_verdeelsleutel_brandweer_VGGM.pdf

presentatie_11_maart_2021_brandweer_Ede.pdf

Beantwoording Technische vragen Ontwerpbegroting 2022 VGGM Lokaal Alternatief.docx

B.3 21.20-22.00 uur – Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021 - ronde en debattafel

Op dit moment heeft de raad van de gemeente Duiven geen verordening vastgesteld voor het kunnen uitvoeren van een raadsenquête. Dankzij dit initiatiefvoorstel kan de raad straks wel raadsonderzoeken en raadsenquêtes initiëren.

0. Behandeladvies Initiatiefvoorstel Raadsonderzoek.docx

1b. Initiatief Raadsvoorstel verordening raadsonderzoek.docx

2. Concept Raadsbesluit verordening raadsonderzoek.docx

3. Bijlage - Verordening raadsonderzoek Duiven 2021.docx

4. College van B&W - Zienswijze over initiatiefvoorstel D66 Verordening raadsonderzoek.pdf

Gemeente Duiven

Agenda Politieke Avond 6 april 2021

DIGITAAL *Het zijn vaste begin- en eindtijden.*

Digitale Raadzaal	**Digitale Publieksruimte**
Tijdstip: **19.30 – 20.25** Onderwerp: **Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers** Ronde tafel Portefeuillehouder: weth. Tiedink Voorzitter: Hans Egtberts	Tijdstip: **19.30 – 20.25** Onderwerp: **Politie Presentatie** Ronde tafel Portefeuillehouder: burg. Hieltjes Voorzitter: Mathieu Maanders
Tijdstip: **20.30 – 22.00** Onderwerp: **Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven** Debattafel Portefeuillehouder: weth. Spaargaren Voorzitter: Sybrand Feenstra	Tijdstip: **20.30 – 21.15** Onderwerp: **Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022** Ronde en Debattafel Portefeuillehouder: burg. Hieltjes Voorzitter: Clemens Koning
	Tijdstip: **21.20 – 22.00** Onderwerp: **Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021** Ronde en debattafel Portefeuillehouder: D66 Voorzitter: Clemens Koning
Tijdstip: **22.05 – 22.30** Onderwerp: **Grondexploitatie Weidekervel** Ronde en debattafel Portefeuillehouder: weth. Goossen Voorzitter: Henk Albers	

Onderwerp	Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers		
Ondertitel	De Liemerse gemeenten moeten maatregelen nemen om goed om te gaan met een veranderend klimaat. Aan de raad wordt gevraagd of zij in kunnen stemmen met de ambities zoals inzetten op bergingscapaciteit zodat regenwater bewaard kan worden voor droge periodes.		
Portefeuillehouder	Wethouder Tiedink	Zaaknummer	Z/21/076825
Behandelend ambtenaar	Rutger Traag – r.traag@1stroom.nl Team realisatie en beheer.		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Het college stelt voor om een kaderstellende uitspraak te doen door de volgende beleidsambities vast te stellen: 1: We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak; 2: In de Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades; 3: We benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes; 4: Inwoners worden regelmatiger geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand.		
Historie	Tijdens de gezamenlijke raadsbijeenkomst Duiven-Westervoort van vorig jaar op 10 februari 2020 heeft de organisatie u als raad geïnformeerd over het Deltaplan Ruimtelijke Klimaat Adaptatie (DPRA) en de stappen die zij daarin hebben gezet (in beeld brengen kwetsbaarheden in de stresstesten) en gaan zetten (risicodialoog en uitvoeringsprogramma).		
Termijn	Er is geen harde (wettelijke) deadline voor besluitvorming. Als dit kader is vastgesteld gaat de organisatie een uitvoeringsprogramma maken. Dat wordt volgens planning in het najaar 2021 aan de gemeenteraad voorgelegd.		

Politieke Avond	6 april 2021		Ronde Tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
H. Egtberts	E.N. Bosscha	Digitale Raadzaal	Omgeving	55 Minuten
Behandeladvies	De bespreking staat in het teken van een Ronde Tafel waarbij er gelegenheid tot het stellen van informatieve vragen over het voorstel. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl. *Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (o.a. waarom-vragen) kunnen op de avond zelf worden gesteld.* Op een volgende Politieke Avond is een Debattafel voorzien.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel; bij de debattafels is het woord aan de politieke fracties. Aanmelden via griffie@duiven.nl. Voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	
Raadsvergadering	1 juni 2021

ZFD937CB62C

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/076825/201498065
Portefeuillehouder : wethouder Tiedink
Opsteller : Rutger Traag
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

Binnen de Liemerse samenwerking (gemeenten Westervoort, Zevenaar en Duiven en het waterschap Rijn en IJssel) wordt momenteel gestalte gegeven aan het 'Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie'. Na het in beeld brengen van de kwetsbaarheden voor klimaatverandering in de Liemerse stresstest zijn risicodialogen opgezet. Hierin zijn op verschillende manieren inwoners en stakeholders betrokken bij het thema klimaatadaptatie en de beeldvorming rond dit thema. Op basis van het participatietraject en de resultaten van de stresstest (zie bijlage van de memo voor uitkomsten en opzet van de participatie-opzet) stellen we beleidsambities voor.
In de bijgevoegde memo worden de beleidsambities nader toegelicht. De raad wordt gevraagd de ambities als beleidskader vast te stellen als basis voor het uit te werken uitvoeringsprogramma.

Beslispunten

Wij stellen u voor om een kaderstellende uitspraak te doen door de volgende beleidsambities vast te stellen:
1: We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak;
2: In de Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades;
3: We benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes;
4: Inwoners worden regelmatiger geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand.

Aanleiding

Tijdens de gezamenlijke raadsbijeenkomst Duiven-Westervoort van vorig jaar op 10 februari 2020 hebben wij uw raad geïnformeerd over het Deltaplan Ruimtelijke Klimaat Adaptatie (DPRA) en de stappen die wij daarin hebben gezet (in beeld brengen kwetsbaarheden in de stresstesten) en gaan zetten (risicodialoog en uitvoeringsprogramma). Wij pakken dit binnen de Liemers gezamenlijk op met de gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar en Waterschap Rijn en IJssel.
Het DPRA geeft invulling aan afspraken uit het landelijke 'bestuursakkoord Klimaatadaptatie' waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. De beleidsambities bevatten inhoudelijke keuzes voor de langere termijn. Ze zeggen iets over de wijze waarop we onze (openbare) buitenruimte in de toekomst klimaat adaptief vorm gaan geven en inrichten. Daarom vragen

wij uw raad deze beleidsambities vast te stellen. Door inhoudelijke bespreking willen wij de gemeenteraad de mogelijkheid geven aan te geven wat zij hierin belangrijk vindt. Deze beleidskaders vormen de uitgangspunten voor een dynamisch uitvoeringsprogramma voor de komende 30 jaar.

Planning

Na de uitvoering van de stresstest (stap 1 in het DPRA) hebben we stap 2 uitgevoerd (de risicodialoog) met als opbrengst de voorliggende beleidsambities. De derde ambitie in het DPRA is het opstellen van een uitvoeringsprogramma waarmee het programma verankerd wordt in gemeentelijk beleid. Hierbij worden maatregelen integraal uitgewerkt in samenhang met parallel lopende programma's (bijvoorbeeld de nieuwe Omgevingswet en/of de Regionale Energiestrategie) en worden de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Ook maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven kunnen input leveren voor het uitvoeringsprogramma. Mogelijkheden zullen onderzocht worden om deze groepen nog meer te betrekken bij te nemen maatregelen in de toekomst.
Uiteindelijk wordt het uitvoeringsprogramma in het vervolg voorgelegd aan uw raad ter besluitvorming. De planning is om dit te doen in het najaar 2021. Wij zullen dan ook ingaan op de wijze en de frequentie waarop wij het programma in het vervolg met de raad evalueren.

Beoogd effect

Het vaststellen van een inhoudelijk kader voor de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma voorziet in de lokale aanpak van het DPRA binnen gemeente Duiven en wordt uitgevoerd met Waterschap Rijn en IJssel.

Voorliggende beleidsambities zijn opgesteld op basis van de resultaten van de stresstest en de raadpleging van gemeenteraad, bevolking en stakeholders. Deze geven de richting aan waar wij op in willen zetten als het gaat om klimaatadaptatie. Na vaststelling van de beleidsambities gaan wij deze verder inkleuren en concretiseren in maatregelen en doelstellingen. Vervolgens kan uw raad keuzes maken bij de behandeling van het uitvoeringsprogramma.

Argumenten

1.1. De gemeente moet uitvoering geven aan klimaatadaptatie vanuit de zeven ambities van het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)
Vanuit het DPRA zijn een zevental ambities geformuleerd waaraan gemeenten uitvoering geven. De eerste ambitie, de stresstest, is afgerond. In 2020 is uitvoering gegeven aan de volgende ambitie, de risicodialoog. De opbrengsten uit deze dialoog zijn samengevat in bijgevoegde memo.

1.2. De bijgevoegde memo met beleidsambities is opgesteld na de enquêtes en consultatierondes en is derhalve het resultaat van maatschappelijke participatie
De risicodialoog is binnen de werkregio De Liemers ingevuld als een brede dialoog, waarbij zo veel mogelijk partijen (ambtenaren, inwoners en ondernemers) geïnformeerd zijn over en betrokken zijn bij het onderwerp klimaatadaptatie. Het doel hierbij was om op te halen waar de samenleving prioriteiten legt en waarop moet worden ingezet bij toekomstige inrichting van de (openbare) ruimte. In bijgaande memo staat beschreven hoe dit participatietraject is verlopen.

1.3. Door vaststelling van de inhoudelijke beleidsambities, liggen de inhoudelijk kaders vast voor verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma

De geformuleerde beleidsambities vormen de kaders die binnen de gemeente aangebracht worden als het gaat om ruimtelijke adaptatie. Het vormt de basis voor het formuleren van maatregelen om zo werk te maken van ruimtelijke klimaatadaptatie. Het benadert ruimtelijke klimaatadaptatie vanuit verschillende thema's en vraagt om een integrale aanpak

Kanttekeningen
De voorliggende beleidsambities geven aan hoe wij om willen gaan met klimaatadaptatie. Er zijn hier natuurlijk kanttekeningen en accenten bij te plaatsen:

- *De kaders belichten verschillende aandachtspunten maar zijn algemeen*

Deze beleidskaders vormen de uitgangspunten voor een dynamisch uitvoeringsprogramma voor de komende 30 jaar. Ze bieden voldoende houvast voor concretisering in het uitvoeringsprogramma, maar ook de benodigde flexibiliteit gezien de lange termijn.

- *De kaders richten zich op de openbare ruimte en op het informeren van inwoners over mogelijkheden op eigen terrein; er is geen sprake van verplichting van grondeigenaren.*

Een vergaande ambitie zou een verplichting zijn voor infiltratie van hemelwater op eigen terrein. Dit vergt op dit moment meer onderzoek om de gevolgen te kunnen bepalen.
Een belangrijk uitgangspunt waar wel direct op ingezet moet worden is het stimuleren en informeren van grondeigenaren. Daarbij sluiten wij aan op ambitie 5 van het DPRA 'stimuleren en faciliteren klimaatadaptatie'.

- *Een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie bereidt ons voor op onzekere risico's op de (midden) lang termijn. Overwogen kan worden hiervoor geen voorbereidingen te treffen.*

Hiermee wordt de kwetsbaarheid voor het sluipend veranderend klimaat steeds groter met onder andere negatieve effecten voor gezondheid voor inwoners (bijvoorbeeld door toenemende hittestress), fysieke veiligheid (bijvoorbeeld door ondergelopen straten) en natuur (bijvoorbeeld door langdurige droogte) als gevolg.

Financiële paragraaf

Bij de behandeling van het uitvoeringsprogramma DPRA in het najaar kan inzicht gegeven worden in kosten en financiële gevolgen. Daarin nemen wij ook de financieringsmogelijkheden mee die beschikbaar worden gesteld door het Rijk. Het gaat hier om de ZON-regeling (Zoetwatervoorziening Oost Nederland) en de Impulsregeling.
Wij verwachten dat het grootste deel van de kosten voor het uitvoeringsprogramma DPRA gedekt kan worden uit de rioolheffingen.

Participatie en communicatie

Voor de risicodialoog hebben wij gebruik gemaakt van de site 'Weet van Water' als landingsplatform voor DPRA de Liemers. Deze site is nog steeds te raadplegen voor informatie over DPRA en lopende zaken in ons gebied en zal ook in het vervolg hiervoor worden ingezet. Voor specifieke informatie voor gemeente Duiven en Westervoort is gebruik gemaakt van de site 'Samen1nergie'. De social-media kanalen van beide platforms zijn gebruikt voor de campagnes.
Voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma wordt het gesprek aangegaan met stakeholders. Er zal afstemming gezocht worden met andere programma's om raakvlakken te verkennen en gezamenlijke kansen te combineren.
Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma worden inwoners en bedrijven betrokken worden om knelpunten in beeld te brengen. Daarbij zullen wij aansluiten bij de digitale aanpak zoals deze ook in het voortraject is toegepast.

Intergemeentelijke samenwerking

De beleidsambitie en de notitie zijn in samenwerking tussen gemeente Westervoort, gemeente Duiven, gemeente Zevenaar en Waterschap Rijn en IJssel opgesteld. De vervolg stappen zullen ook in nauwe samenwerking worden uitgevoerd

Bijlagen

201501882	Definitieve rapportage Stresstest
201498104	P20-0022-036 Voorstel beleidsambities klimaatadaptatie
201498063	Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/076825/201498065
Portefeuillehouder : wethouder Tiedink
Opsteller : Rutger Traag
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

Binnen de Liemerse samenwerking (gemeenten Westervoort, Zevenaar en Duiven en het waterschap Rijn en IJssel) wordt momenteel gestalte gegeven aan het 'Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie'. Na het in beeld brengen van de kwetsbaarheden voor klimaatverandering in de Liemerse stresstest zijn risicodialogen opgezet. Hierin zijn op verschillende manieren inwoners en stakeholders betrokken bij het thema klimaatadaptatie en de beeldvorming rond dit thema. Op basis van het participatietraject en de resultaten van de stresstest (zie bijlage van de memo voor uitkomsten en opzet van de participatie-opzet) stellen we beleidsambities voor.
In de bijgevoegde memo worden de beleidsambities nader toegelicht. De raad wordt gevraagd de ambities als beleidskader vast te stellen als basis voor het uit te werken uitvoeringsprogramma.

Beslispunten

Wij stellen u voor om een kaderstellende uitspraak te doen door de volgende beleidsambities vast te stellen:
1: We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak;
2: In de Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades;
3: We benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes;
4: Inwoners worden regelmatiger geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand.

Aanleiding

Tijdens de gezamenlijke raadsbijeenkomst Duiven-Westervoort van vorig jaar op 10 februari 2020 hebben wij uw raad geïnformeerd over het Deltaplan Ruimtelijke Klimaat Adaptatie (DPRA) en de stappen die wij daarin hebben gezet (in beeld brengen kwetsbaarheden in de stresstesten) en gaan zetten (risicodialoog en uitvoeringsprogramma). Wij pakken dit binnen de Liemers gezamenlijk op met de gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar en Waterschap Rijn en IJssel.
Het DPRA geeft invulling aan afspraken uit het landelijke 'bestuursakkoord Klimaatadaptatie' waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn. De beleidsambities bevatten inhoudelijke keuzes voor de langere termijn. Ze zeggen iets over de wijze waarop we onze (openbare) buitenruimte in de toekomst klimaat adaptief vorm gaan geven en inrichten. Daarom vragen

wij uw raad deze beleidsambities vast te stellen. Door inhoudelijke bespreking willen wij de gemeenteraad de mogelijkheid geven aan te geven wat zij hierin belangrijk vindt. Deze beleidskaders vormen de uitgangspunten voor een dynamisch uitvoeringsprogramma voor de komende 30 jaar.

Planning

Na de uitvoering van de stresstest (stap 1 in het DPRA) hebben we stap 2 uitgevoerd (de risicodialoog) met als opbrengst de voorliggende beleidsambities. De derde ambitie in het DPRA is het opstellen van een uitvoeringsprogramma waarmee het programma verankerd wordt in gemeentelijk beleid. Hierbij worden maatregelen integraal uitgewerkt in samenhang met parallel lopende programma's (bijvoorbeeld de nieuwe Omgevingswet en/of de Regionale Energiestrategie) en worden de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Ook maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven kunnen input leveren voor het uitvoeringsprogramma. Mogelijkheden zullen onderzocht worden om deze groepen nog meer te betrekken bij te nemen maatregelen in de toekomst.
Uiteindelijk wordt het uitvoeringsprogramma in het vervolg voorgelegd aan uw raad ter besluitvorming. De planning is om dit te doen in het najaar 2021. Wij zullen dan ook ingaan op de wijze en de frequentie waarop wij het programma in het vervolg met de raad evalueren.

Beoogd effect

Het vaststellen van een inhoudelijk kader voor de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma voorziet in de lokale aanpak van het DPRA binnen gemeente Duiven en wordt uitgevoerd met Waterschap Rijn en IJssel.

Voorliggende beleidsambities zijn opgesteld op basis van de resultaten van de stresstest en de raadpleging van gemeenteraad, bevolking en stakeholders. Deze geven de richting aan waar wij op in willen zetten als het gaat om klimaatadaptatie. Na vaststelling van de beleidsambities gaan wij deze verder inkleuren en concretiseren in maatregelen en doelstellingen. Vervolgens kan uw raad keuzes maken bij de behandeling van het uitvoeringsprogramma.

Argumenten

1.1. De gemeente moet uitvoering geven aan klimaatadaptatie vanuit de zeven ambities van het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)
Vanuit het DPRA zijn een zevental ambities geformuleerd waaraan gemeenten uitvoering geven. De eerste ambitie, de stresstest, is afgerond. In 2020 is uitvoering gegeven aan de volgende ambitie, de risicodialoog. De opbrengsten uit deze dialoog zijn samengevat in bijgevoegde memo.

1.2. De bijgevoegde memo met beleidsambities is opgesteld na de enquêtes en consultatierondes en is derhalve het resultaat van maatschappelijke participatie
De risicodialoog is binnen de werkregio De Liemers ingevuld als een brede dialoog, waarbij zo veel mogelijk partijen (ambtenaren, inwoners en ondernemers) geïnformeerd zijn over en betrokken zijn bij het onderwerp klimaatadaptatie. Het doel hierbij was om op te halen waar de samenleving prioriteiten legt en waarop moet worden ingezet bij toekomstige inrichting van de (openbare) ruimte. In bijgaande memo staat beschreven hoe dit participatietraject is verlopen.

1.3. Door vaststelling van de inhoudelijke beleidsambities, liggen de inhoudelijk kaders vast voor verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma

De geformuleerde beleidsambities vormen de kaders die binnen de gemeente aangebracht worden als het gaat om ruimtelijke adaptatie. Het vormt de basis voor het formuleren van maatregelen om zo werk te maken van ruimtelijke klimaatadaptatie. Het benadert ruimtelijke klimaatadaptatie vanuit verschillende thema's en vraagt om een integrale aanpak

Kanttekeningen
De voorliggende beleidsambities geven aan hoe wij om willen gaan met klimaatadaptatie. Er zijn hier natuurlijk kanttekeningen en accenten bij te plaatsen:

- *De kaders belichten verschillende aandachtspunten maar zijn algemeen*

Deze beleidskaders vormen de uitgangspunten voor een dynamisch uitvoeringsprogramma voor de komende 30 jaar. Ze bieden voldoende houvast voor concretisering in het uitvoeringsprogramma, maar ook de benodigde flexibiliteit gezien de lange termijn.

- *De kaders richten zich op de openbare ruimte en op het informeren van inwoners over mogelijkheden op eigen terrein; er is geen sprake van verplichting van grondeigenaren.*

Een vergaande ambitie zou een verplichting zijn voor infiltratie van hemelwater op eigen terrein. Dit vergt op dit moment meer onderzoek om de gevolgen te kunnen bepalen.
Een belangrijk uitgangspunt waar wel direct op ingezet moet worden is het stimuleren en informeren van grondeigenaren. Daarbij sluiten wij aan op ambitie 5 van het DPRA 'stimuleren en faciliteren klimaatadaptatie'.

- *Een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie bereidt ons voor op onzekere risico's op de (midden) lang termijn. Overwogen kan worden hiervoor geen voorbereidingen te treffen.*

Hiermee wordt de kwetsbaarheid voor het sluipend veranderend klimaat steeds groter met onder andere negatieve effecten voor gezondheid voor inwoners (bijvoorbeeld door toenemende hittestress), fysieke veiligheid (bijvoorbeeld door ondergelopen straten) en natuur (bijvoorbeeld door langdurige droogte) als gevolg.

Financiële paragraaf

Bij de behandeling van het uitvoeringsprogramma DPRA in het najaar kan inzicht gegeven worden in kosten en financiële gevolgen. Daarin nemen wij ook de financieringsmogelijkheden mee die beschikbaar worden gesteld door het Rijk. Het gaat hier om de ZON-regeling (Zoetwatervoorziening Oost Nederland) en de Impulsregeling.
Wij verwachten dat het grootste deel van de kosten voor het uitvoeringsprogramma DPRA gedekt kan worden uit de rioolheffingen.

Participatie en communicatie

Voor de risicodialoog hebben wij gebruik gemaakt van de site 'Weet van Water' als landingsplatform voor DPRA de Liemers. Deze site is nog steeds te raadplegen voor informatie over DPRA en lopende zaken in ons gebied en zal ook in het vervolg hiervoor worden ingezet. Voor specifieke informatie voor gemeente Duiven en Westervoort is gebruik gemaakt van de site 'Samen1nergie'. De social-media kanalen van beide platforms zijn gebruikt voor de campagnes.
Voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma wordt het gesprek aangegaan met stakeholders. Er zal afstemming gezocht worden met andere programma's om raakvlakken te verkennen en gezamenlijke kansen te combineren.
Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma worden inwoners en bedrijven betrokken worden om knelpunten in beeld te brengen. Daarbij zullen wij aansluiten bij de digitale aanpak zoals deze ook in het voortraject is toegepast.

Intergemeentelijke samenwerking

De beleidsambitie en de notitie zijn in samenwerking tussen gemeente Westervoort, gemeente Duiven, gemeente Zevenaar en Waterschap Rijn en IJssel opgesteld. De vervolg stappen zullen ook in nauwe samenwerking worden uitgevoerd

Bijlagen

201501882	Definitieve rapportage Stresstest
201498104	P20-0022-036 Voorstel beleidsambities klimaatadaptatie
201498063	Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

ZFD937A3AB5

Gemeente Duiven

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/21/076825/201498063

Datum besluitvorming : 20 april 2021

Onderwerp : Beleidsambities Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers

Samenvatting

Binnen de Liemers samenwerking (gemeenten Westervoort, Zevenaar en Duiven en het waterschap Rijn en IJssel) wordt momenteel gestalte gegeven aan het 'Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie'. Na het in beeld brengen van de kwetsbaarheden voor klimaatverandering in de Liemers zijn risicodialogen opgezet. Hierin zijn op verschillende manieren inwoners en stakeholders betrokken bij het thema en de beeldvorming rond het thema.

In de bijgevoegde memo worden de beleidsambities nader toegelicht met de vraag aan de raad om deze vast te stellen als basis voor het uit te werken uitvoeringsprogramma

De raad besluit

De gemeenteraad besluit:

1. Om een kaderstellende uitspraak te doen door de volgende beleidsambities vast te stellen:
   1: We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak;
   2: In de Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades;
   3: We benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes;
   4: Inwoners worden regelmatiger geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand.
2. het college te mandateren de beleidsambities verder uit te werken in een uitvoeringsprogramma.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

De Liemerse Stresstest

Klimaateffecten en kwetsbaarheden in de gemeente Duiven, Westervoort, Zevenaar en het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel

Inhoudsopgave

1 DE LIEMERSE STRESSTEST; VIA “WETEN” NAAR “WILLEN” 1
1.1 De “harde” en de “zachte” kant 1
1.2 Uitwerking 1
2 DE ORGANISATIES 2
2.1 De organisatiescan 2
2.2 De brede bijeenkomst 2
3 DE KAARTBEELDEN 5
3.1 Wateroverlast 5
3.2 Hitte 9
3.3 Droogte 11
3.4 Waterveiligheid 14
3.5 Waterkwaliteit 15
4 ROUTEKAART VOOR HET VERVOLG 16
4.1 De bestuurlijke tafel en het klimaatatelier 16
4.2 Ambities en doelstellingen voor het vervolg 17
4.3 Routekaart voor klimaatadaptatie in de Liemers 17

1 DE LIEMERSE STRESSTEST; VIA “WETEN” NAAR “WILLEN”

De Liemerse klimaatstresstest brengt kwetsbaarheden in beeld. Dit gebeurt op de vier klimaatthema’s, wateroverlast, hitte, droogte en waterveiligheid, uit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Deze stresstest is de eerste stap in de 7 ambities die in het DPRA (figuur 1) zijn geformuleerd; het in beeld brengen van de kwetsbaarheden. Het is daarmee de opstap van gemeenten en waterschap om samen met (private) partijen en met een passende mate van burgerparticipatie vorm te gaan geven aan volgende fases van klimaatadaptatie; van weten (in beeld brengen van de kwetsbaarheden) naar willen (een gedragen perspectief van de opgave) en vervolgens werken (opstellen van een adaptatiestrategie, figuur 2).

1.1 De “harde” en de “zachte” kant

Om tot de stresstest te komen is een spoor gevolgd over de ”harde” en de ”zachte” kant.
De “harde” kant gaat daarbij over het verzamelen en presenteren van de feiten. Deels is dit het opbouwen of aanpassen van (bestaande) modellen, maar deels ook het verzamelen en uitleggen van de gevolgen van al eerder uitgevoerd werk.

De “zachte” kant gaat veel meer over een zinvolle uitleg van de feiten en het creëren van een gevoel van urgentie bij de juiste partijen. Er zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen binnen de ambtelijke organisaties, en daaruit is een organisatiescan gemaakt. Weerman Gerrit Hiemstra heeft op een brede bijeenkomst inzicht gegeven in wat er op Nederland af komt door klimaatverandering en waarom het belangrijk is om hier (nu!) mee aan de slag te gaan. Het laatste kenmerkende onderdeel van de zachte kant is het ’klimaatatelier’. In het klimaatatelier wordt met betrokkenen besproken wat de impact van klimaatverandering en de kwetsbaarheden is en hoe daarop in de toekomst wordt ingespeeld. Het klimaatatelier wordt voorafgegaan door een bestuurlijke tafel. De bestuurlijke tafel en het klimaatatelier vormen de opmaat naar de volgende stap in klimaatadaptatie in de Liemers, namelijk de risicodialoog.

1.2 Uitwerking

De rest van dit document volgt de verschillende gevolgde werkstappen.
In het volgende hoofdstuk volgt een kernachtige weergave van de verkenning binnen de organisaties en de brede bijeenkomst die op 17 januari 2019 is gehouden.

Hoofdstuk drie behandelt de uitkomsten van het rekenwerk; welke kwetsbaarheden komen naar boven vanuit de modellen.

Hoofdstuk vier bevat de routekaart voor het vervolg; hoe vormen de resultaten van de brede bijeenkomst, het rekenwerk en het klimaatatelier input voor de risicodialogen en hoe wordt dat vervolgens vertaald in adaptatiestrategieën.

In de bijlagen zijn de uitwerking van de organisatiescan, de verslaglegging van de brede sessie, de losse kaartbeelden en de presentatie en uitkomsten van de toprisico’s van het klimaatatelier opgenomen.

Figuur 1; De 7 ambities uit het DPRA

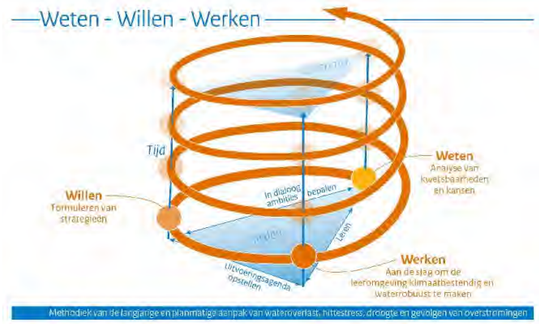

Figuur 2; Weten, Willen, Werken

2 DE ORGANISATIES

2.1 De organisatiescan

Met de klimaatstresstest maken de gemeenten in de Liemers en waterschap Rijn en IJssel een eerste duidelijke stap in het proces naar een klimaatbestendige inrichting en een organisatie waarin klimaatadaptatie onderdeel is van beleid en handelen. Naast technische analyses wordt ook naar meer organisatorische aspecten gekeken. Vaak liggen belemmeringen voor klimaatadaptatie niet in de techniek - technisch is veel mogelijk - maar juist in de organisatorische randvoorwaarden.

Om hier meer zicht op te krijgen zijn gesprekken gevoerd, waarmee we een organisatiescan hebben opgesteld. Deze scan is erop gericht om in beeld te brengen hoe 'mainstream' klimaatadaptatie al is binnen betrokken organisaties. Dus op welke vlakken is klimaatadaptatie al verankerd, waar liggen sterke punten van organisaties en waar is nog winst te boeken. Voor het uitvoeren van de organisatiescan maken we gebruik van een governance model dat uitgaat van 5 planningscapaciteiten benodigd voor het mainstreamen van klimaatadaptatie binnen organisaties (zie figuur 3).

Figuur 3; Planningscapaciteiten voor het mainstreamen van klimaatadaptatie (Spatial Planning responses to Climate Change, Grotholt, 2017)

Binnen elk van de organisaties van 1-Stroom (de ambtelijke samenwerkingsorganisatie van de gemeente Westervoort en Duiven), gemeente Zevenaar en waterschap Rijn en IJssel is een dagdeel lang interviews gehouden. Hierin zijn de 5 planningscapaciteiten (wetgeving, institutioneel, sociaal, resources en leren) als leidraad gebruikt. Per organisatie hebben we tussen de 9 en 12 mensen gesproken die, in ieder geval vanuit het eigen werkveld, een betrokkenheid met klimaatadaptatie (zouden moeten) hebben.

In de notitie in bijlage 1 worden de resultaten van deze scan per organisatie en per planningscapaciteit gerapporteerd. Op hoofdlijnen is per planningscapaciteit het volgende te concluderen.

2.1.1 Wetgevingscapaciteit

Zowel bij 1-Stroom als in Zevenaar ontbreekt een duidelijk beleidsmatig kader met betrekking tot klimaatadaptatie. Handboeken openbare ruimte en watertakenplannen zijn vaak nog traditioneel ingestoken. Er wordt meestal van project tot project gewerkt. Bij het waterschap is een klimaatstrategie en een position paper opgesteld. Het waterschap weegt per ontwikkeling af of ze probleemeigenaar, partner of adviseur is in klimaatadaptatie. Diverse programma's en (onderhouds-)plannen van waterschap Rijn en IJssel krijgen bij actualisatie een duidelijke 'klimaatadaptatie-insteek'.

2.1.2 Institutionele capaciteit

Het aantal collega's dat rechtstreeks actief aan klimaatadaptatie werkt is bij het waterschap beperkt. Uiteraard raakt het werk van veel wel aan (gevolgen van) klimaatverandering. Calamiteiten (zoals ook de droogte van 2018 is behandeld), zijn door middel van een calamiteitenorganisatie wel goed ondervangen. Bij de gemeenten is het iets uitgesprokener dat met name de vakdisciplines direct invloed uitoefenen op de openbare ruimte, en dus, de mate van klimaatadaptatie. Bij de afdelingen Ruimtelijke Ordening kan nog veel gewonnen worden; al in bestemmingsplannen wordt al dan niet voorgesorteerd op een klimaatrobuuste inrichting van de ruimte. Communicatie vanuit de gemeenten en het waterschap (afdelingen communicatie) kan meer gestructureerd om een duidelijker uitstraling neer te zetten.

2.1.3 Sociale capaciteit

Binnen 1-Stroom lopen diverse trajecten om stakeholders mee te laten denken en mee te laten beslissen. In pilots worden bewoners zelfs zeer vrij gelaten over hoe zij de eigen wijk in willen richten (burgerparticipatie). De contacten met bedrijven en bedrijventerreinen verlopen goed en dat biedt mogelijkheden om (verder) samen op te trekken. In Zevenaar zijn bewoners-/dorps-/wijkraden betrokken bij het (her-)inrichten van wijken/dorpen. Via basisscholen worden toekomstige generaties aangesproken over klimaat- en ruimtelijke adaptatie. Waterschap Rijn en IJssel sluit landelijk aan bij verschillende kennisnetwerken. Daarnaast heeft ze zitting in de afvalwaterteams in het hele gebied. Gebiedsbeheer vindt voor de dagelijkse gang van zaken plaats voor en met stakeholders. Specifiek in het kader van klimaatverandering is die samenwerking minder. Het waterschap wil haar kennis hierover bundelen en verspreiden via haar website weetvanwater.nl. Uitkomsten van de stresstest worden ontsloten via de klimaat-effectatlas.

2.1.4 Resource capaciteit

Er is behoefte aan flexibiliteit, met name bij de beheertaken. Veranderingen en de fysieke omgeving (al dan niet door klimaatverandering) vragen per situatie soms een net andere aanpak. Dat wordt niet gefaciliteerd door bijvoorbeeld handboeken die te streng aan standaarden vasthouden. Vaak is bij ingrepen binnen de gemeenten een integrale aanpak (groen, bomen, waterpartijen en hoe wordt een weg en omliggende ruimte ingericht) beter om klimaatrobuust in te richten. Kennis bij mensen 'tussen de oren' is een risicofactor bij de overheidspartijen. Mensen met gebiedskennis worden ouder en daarmee dus ook de vanzelfsprekendheid van goed gebiedsbeheer. Het is belangrijk om management en politiek voldoende mee te nemen; ambtelijk wordt (soms onbewust) vaak al veel aan klimaatadaptatie gedaan. Ook de samenwerking met stakeholders kan ervoor zorgen dat nieuwe manieren van werken in projecten van de grond komen en kennis en resources beter kunnen worden benut.

2.1.5 Leer capaciteit

De gemeenten geven te kennen dat kennis- en informatiedeling binnen de afdelingen beter kan. De afdelingen Realisatie en beheer bezitten een schat aan informatie over de buitenruimte, waar afdelingen Ruimte, maar ook het Sociaal Domein in de combinatie veel aan kunnen hebben. Afstemming over werkzaamheden, inzet van intranet en bredere bijeenkomsten worden genoemd als instrumenten om van elkaar te leren en samen (integraal) op te trekken. Een belangrijke stok achter de deur kan zijn het opnemen van een standaard 'ruimtelijke adaptatie'-check voordat stukken naar de Raad gaan.
Voor het waterschap is het belangrijk om 'leren in het veld' tussen de verschillende stroomgebieden te faciliteren. In Arnhem en Lichtenvoorde wordt gevoelsmatig al langer en meer gedaan op het gebied van klimaatadaptatie. Het waterschap ziet een duidelijke rol in het stroomlijnen en beschikbaar stellen van informatie uit bijvoorbeeld stresstesten. Het omgaan met 'nieuwe' soorten en verschijnselen vraagt nog wel inspanning (bijvoorbeeld hoe om te gaan met bevers die waterkeringen beschadigen of het bestrijden van nieuwe invasieve plantensoorten).

2.2 De brede bijeenkomst

Op 17 januari 2019 hebben we een brede sessie georganiseerd. Het programma stond in het teken van een brede aftrap van klimaatadaptatie in de regio. Er waren bezoekers van vooral de gemeenten en het waterschap. Maar ook enkele buurtschappen, wijkraden en nuts-beheerders waren van de partij. De onderdelen van de bijeenkomst waren als volgt:

- Peilingen Mentimeter.
- Klimaat en het Weer (Gerrit Hiemstra).
- Bestuurspodium.
- Klimaatadaptatie in de Liemers na vandaag.

2.2.1 Peilingen Mentimeter

Het programma is afgetrapt met het 'peilen van het sentiment'. Daarvoor is het online platform 'Mentimeter' gebruikt. Door middel van een wordcloud (zie figuur 4) zijn de kenmerkende steekwoorden opgehaald bij de aanwezigen. In bijlage 2 zijn alle behandelde vragen en antwoorden opgenomen.

Figuur 4; Wordcloud Mentimeter

Droogte is het meest genoemd: door 17 van de 45 respondenten. Water gerelateerde problemen worden hierna het vaakst genoemd. Ook veel antwoorden zijn gerelateerd aan klimaatadaptatie (oplossingen) en niet persé klimaatverandering (oorzaak).

Figuur 5; Impressie van de brede bijeenkomst

2.2.2 Klimaat en het Weer

Wanneer werd iemand als Gerrit Hiemstra nou getriggered om echt met klimaatadaptatie aan het werk te gaan?
"Kijk het punt is dat ik met het verschijnsel zelf al langer mee bezig, misschien al sinds een jaar of 10. De laatste twee jaar heb ik me daar actiever mee gemoeid. Uiteindelijk moet de hele maatschappij veranderen, maar dat kan pas als je zelf mentaal de knop hebt omgezet. Ik heb zelf gemerkt, als je dat doet, dan kijk je zelf ook anders tegen de wereld aan"

Gerrit legt uit dat de temperatuur op de polen bovengemiddeld snel stijgt. Vraag vanuit het publiek die volgt is: *"valt de temperatuurstijging dan bij ons lager uit? Is het beeld rooskleuriger?"*.

Gerrit: *"de 2 graden norm die in Parijs gesteld is, is een wereldwijd gemiddelde. Bij ons zal de temperatuur dus minder hard stijgen dan op de polen. Maar er zijn natuurlijk ook landelijke temperatuurstijgings-voorspellingen waar we rekening mee houden wanneer we de effecten van klimaatverandering beschouwen"*

Over dat rivieren veranderen van gletsjer rivieren naar regenrivieren, verder uitslijpen en dieper worden zegt Gerrit gekscherend: *"Als de rivier maar snel genoeg zakt, dan hoeven we niks meer aan de dijken te doen"*. Door zeespiegelstijging neemt wel het verval af. Daardoor kunnen de grote rivieren minder goed hun water afvoeren. Stroomopwaarts kun je dan problemen krijgen met de waterveiligheid. Dat zijn wel degelijk onderwerpen waar Oost Nederland mee te maken krijgt.

Enkele uitspraken van Gerrit Hiemstra die leiden tot nadenken:
"Per graad opwarming heb je een verhoging van de intensiteit van neerslag van 14%".
"De buien zullen dus omvangrijker worden, en intenser"

In relatie tot de hittestresskaart: *"Bijzonder is dat je de industriegebieden er goed uit kunt halen"*
"Eigenlijk is het heel simpel: waar je veel verharding hebt, en weinig groen, heb je meer last van hitte en droogte"

Conclusie op het gebied van bomen: de groei van bomen vreet energie. Hoe meer bomen, hoe meer water er verdampt en hoe minder er overblijft om de lucht op te warmen; dit is erg positief voor problemen als hittestress.

"Het is niet altijd maar wijzen naar de gemeente en overheid, maar er is ook veel dat je zelf kan doen"

"In Italië hebben ze dikke muren en dat is niet voor niks, daar komt de warmte niet doorheen"

"Mijn pleidooi is zo vroeg mogelijk in het proces aandacht te besteden aan klimaatadaptatie"

"Beste gemeenten: plaats meer laadpalen! We zullen op korte termijn van die fossiele brandstoffen af moeten".

Figuur 6; "Wanneer werd jij getriggerd om echt met klimaatadaptatie aan het werk te gaan?"

2.2.3 Bestuurderspodium

De volgende bestuurders waren op de bijeenkomst aanwezig. We hebben hen een aantal vragen en stellingen voorgelegd:

- Berend Jan Bussink Waterschap Rijn en Ijssel
- Hans Sluiter Gemeente Westervoort
- Gemma Tiedink Gemeente Duiven

1. *Wat is, denkt u, de grootste uitdaging die op de gemeenten en het waterschap afkomt als u het verhaal van Gerrit zojuist heeft gehoord?*

Berend Jan: "*Je wordt in de discussie heel erg gestuurd door het moment zelf. Toen het weer groen werd, dacht iedereen dat de droogte voorbij was. In de ondergrond was er nog een groot watertekort"*

Hans over de presentatie van Gerrit: "*Op de eerste plaats voel ik me ongemakkelijk, want het zijn verhalen die me bang maken. Ik zou het mooi vinden als we een verhaal konden verzinnen waar we allemaal blij van kunnen worden"*

Gemma: "*Duurzaamheid en klimaatadaptatie/energietransitie/circulaire economie. Landelijk wordt de druk opgevoerd. Ik ben heel blij met de informatie vandaag over klimaatadaptatie, want daar moeten we met zijn allen keihard mee aan de slag"*
De grootste uitdaging: "*ik zie de belangrijkste uitdagingen in de droogte. We zijn als Nederland erg bezig geweest met het water, om dat af te voeren"*

2. *Waar ziet u nu de grootste opgave bij het klimaatbestendig maken van de Liemers?*

Berend Jan: "*Je wordt in de discussie heel erg gestuurd door het moment zelf. En je moet gebruik maken van die momenten"*
Hans: "*Je moet voordenken, niet nadenken, want dan ben je te laat"*

3. *Wat is uw droom? Wat ziet u voor zich bij een klimaatbestendig Liemers?*

Gemma: "*Ik zou het mooi vinden als we deze opgave gebruiken om tegelijkertijd de biodiversiteit ook een boost te kunnen geven; de bij-vriendelijkste regio van Nederland wordt De Liemers"*

4. *Welke voordelen ziet u in de samenwerking tussen de gemeenten Zevenaar, Duiven en Westervoort op dit vlak? En met het waterschap?*

Hans: "*We werken samen in de Liemers, onder andere op dit niveau. Het heeft ook een mooie schaal, ons kent ons, goed om resultaten te halen; op hogere schaal komt meer kennis en kapitaal samen"*

Gemma: "*De samenwerking die ingezet is met de Liemerse gemeenten en het waterschap is echt een hele goede stap"*

5. *Hoe kijkt u aan tegen de rol van de gemeente(n) en andere partijen en bewoners waar het gaat om klimaatadaptatie?*

Berend Jan: "*De burger kan zelf heel veel doen, maar de burger is daar helemaal niet van op de hoogte; het waterschap heeft een voorbeeldfunctie, maar wordt op calamiteiten afgerekend. Wij kennen het gebied, als regio weet je waar je staat, wat iedereen moet doen. Er is zoveel kennis al aanwezig en we moeten een maatschappelijke noemer vinden om kennis te delen met burgers"*

Hans: "*Als je de inwoners mee wil krijgen, dan moet je dat (klimaatadaptatie) heel goed uitleggen"*

Gemma: "*Als gemeente moeten we een voorbeeldrol nemen en met burgers en bedrijven klimaatadaptatie samen aanpakken"*

6. *Wat wilt u de zaal nog meegeven zo bij de start van dit proces?*

Berend Jan: "*We moeten heel veel investeren in kennisoverdracht"*
Op het gebied van windmolens: "*Wen er maar vast aan, want ze komen er te staan"*

Hans: "*We zijn een bedrijventerrein aan het afkoppelen, dat pakken we integraal aan. In het Coalitieakkoord staat in dat we moeten vergroenen. Vergroenen maakt je dorp mooier en leefbaarder. Van klimaatadaptatie moeten we een positief verhaal maken; als je het verhaal goed weet te vertellen, dan weet de Raad wel geld vrij te maken. Vervolgens, bij alles wat je doet moet je even nadenken, is dit nou handig in verband met het klimaat. Ik krijg wekelijks de vraag of er meer parkeervakken bij kunnen komen. We vinden die auto toch nog ongelofelijk belangrijk; da's niet handig met het oog op klimaatadaptatie"*

Gerrit Hiemstra: "*De oudere generatie kwam aan bod, maar ik zou zeggen, betrek ook de jongere generatie. De jongere generatie moet het er nog het langst mee doen. De jongere generatie kijkt op een hele andere manier aan tegen deze problematiek"*

Figuur 7; Bestuurders aan het woord

2.2.4 Klimaatadaptatie in de Liemers na vandaag

Afsluitend zijn de eerste inzichten van de stresstest gedeeld met de aanwezigen. Het vervolg van de aanpak is behandeld. Iedereen is naar huis gestuurd met een lekkernij en een overpeinzing. Enkele kreten uit de afsluiting:

"Klimaatverandering zorgt voor een groot aantal gevolgen die risico's met zich meebrengen. Niet elk risico kun je wat tegen doen. Wat zijn aanvaardbare risico's en wat niet?"

"We gaan bij de klimaattafels bespreken welke risico's we wel en niet accepteren"

"Bij de klimaatstresstest proberen van kwaad naar erger te simuleren"

"De drie gemeenten meten aan het grondwater, hoe diep zit het grondwater? Wat is dan de verwachting als er minder water komt, hoe het grondwater daarop gaat reageren?"
"Hoe tolerant zijn de gewassen, plant- en boomvakken tegenover een dalend grondwaterpeil?"

"Als er maar een beperkte waterdiepte in de sloot staat, dan kan blauwalg zijn gang gaan"

"Er zijn heel veel neveneffecten te koppelen aan klimaatverandering, die allemaal de beleving van de openbare ruimte aantasten"

"Wat zijn de gebieden waar je wel en niet overstromingen zou toelaten (met het oog op bijvoorbeeld gevaarlijke bedrijven)?"

"Bij herhalingstijd van ééns in de 1000 jaar hebben we zelfs instromend water vanuit achter de dijken van Duitsland"

3 DE KAARTBEELDEN

Uit verschillende bronnen is materiaal gebruikt om kaartbeelden te produceren waar, thematisch, klimaateffecten zijn verbeeld. De thema's van de klimaatstresstest zijn wateroverlast, hitte, droogte, waterveiligheid. Aanvullend is naar het thema waterkwaliteit gekeken. Dit hoofdstuk behandelt per thema de belangrijkste uitgangspunten en de (meest opvallende) uitkomsten. De opbrengsten van het reken-, modelleer- en visualiseerwerk worden gebruikt om het klimaatatelier vorm te geven. Van daaruit volgt het gesprek met belanghebbenden in de risicodialogen. In bijlage 3 zijn de gedetailleerde kaartbeelden opgenomen.

De scope van de analyses die werden uitgevoerd, is als volgt:

- De analyses en berekeningen zijn bedoeld om zwakke plekken in het watersysteem in kaart te brengen bij extreme neerslaggebeurtenissen.
- Deze analyses geven inzichten in boven-normatieve omstandigheden. Ze zijn bedoeld als input voor het klimaatatelier, en, later, voor de risicodialoog; ze zijn absoluut niet normatief, noch bedoeld om maatregelen op te stellen.
- De modellen die gebruikt worden, zullen worden beoordeeld en opgebouwd volgens keuzen die horen bij boven-normatieve omstandigheden. Indien er na deze stresstesten verfijndere berekeningen nodig zijn, of het doorrekenen van maatregelen wordt nodig, dan zal opnieuw moeten worden beoordeeld of de gebruikte modellen voldoen of moeten worden verfijnd.

3.1 Wateroverlast

3.1.1 Uitgangspunten

De analyses van wateroverlast voor de stresstest zijn uitgevoerd op basis van bestaande gegevens:

1. De standaard neerslaggebeurtenissen voor de stresstest (zie internet).
2. Het bestaande Sobek model (inclusief RR paved en unpaved) voor het landelijk en stedelijk gebied van de Liemers.
3. Een afwateringsgebieden kaart, behorend bij het Sobek model landelijk gebied.
4. Het bestaande Sobek model van de riolering van Zevenaar.
   Basisinformatie van de riolering van Duiven en Westervoort (in Kikker) bevat teveel hiaten, in overleg met de gemeente is besloten om hier in dit project niet aan te rekenen;
5. Het rekenconcept van Tygron voor analyses van stroming van water op maaiveld (zie internet).

In de notitie 'standaardisatie neerslaggebeurtenissen stresstest wateroverlast' wordt een aantal buien en een aantal beginsituaties voorgesteld om te gebruiken in de stresstest.

De buien met de grootste meerwaarde om door te rekenen voor de Liemers zijn:

- lokaal T=100 van 70 mm in 1 uur; en
- lokaal T=1000 van 160 mm in 2 uren.

Beide met de GHG als begintoestand van het stroomgebied. Deze buien geven een goed beeld van de bandbreedte qua inundatie van de set aan buien genoemd in de notitie. Beide buien zijn geschikt om toe te passen om de kwetsbaarheid van het hele stroomgebied van de Liemers, zowel stedelijk als landelijk gebied, door te rekenen.

De volgende berekeningen zijn vervolgens uitgevoerd:

a. Sobek landelijk en stedelijk gebied: voor het in beeld brengen van inundatie vanuit de watergangen bij extreme gebeurtenissen (stroomgebiedsschaal, landelijk, meerdere dagen doorrekenen).
b. Sobek rioleringssystemen Zevenaar: voor het toetsen van de afvoercapaciteit van de riolering en in beeld brengen water op straat.
c. Tygron: voor het in beeld brengen van stroming over maaiveld als gevolg van kortdurende heftige neerslaggebeurtenissen voor zowel landelijk als stedelijk gebied.

3.1.2 Wat zegt de expert ervan

Figuur 8 verbeeldt de panden die door water op het maaiveld al dan niet last (kunnen) krijgen van wateroverlast. Panden gebouwd na 2010 zijn zwartgekleurd. Dit omdat deze panden zeer waarschijnlijk, volgens nieuwe bouwbesluiten, met een hoger vloerpeil zijn gebouwd, waardoor de berekende waterhoogte tegen het pand, ten opzichte van maaiveldhoogten op basis van de AHN niet realistisch zijn; deze panden maken een kleinere kans op wateroverlast dan panden die daarvoor zijn gebouwd.

Figuur 9 laat zien waar welke wegen onder water staan.

Figuur 10 laat voor het hele gebied zien hoe oppervlaktewater inundeert en op die wijze zorgt voor wateroverlast.

Wat opvalt is dat oude wegen (rondom de kernen) en uitvalswegen in en uit het gebied hoger zijn aangelegd. Bij extreme neerslag valt daardoor op dat uitvalswegen begaanbaar blijven.

Verder valt op dat grote, aaneengesloten vlakken verharding tot afstroming komen. Hier is daardoor sprake van wateroverlast en veelal zijn de panden rondom dergelijke gebieden gevoelig voor wateroverlast. Bij inrichting van het terrein is het daardoor van belang dat er ruimtes komen waar het water niet tot problemen leidt. Het gaat er niet om tegen water te vechten, maar de ruimte zo in te richten dat het ergens naartoe kan. Er is sprake van wateroverlast bij extreme situaties (~70 mm in 1 uur, en ~160 mm in 2 uur). Logischerwijs zijn plekken die kwetsbaar zijn, nog zwaarder beïnvloed bij verergering van de neerslag.

3.1.3 Resultaten

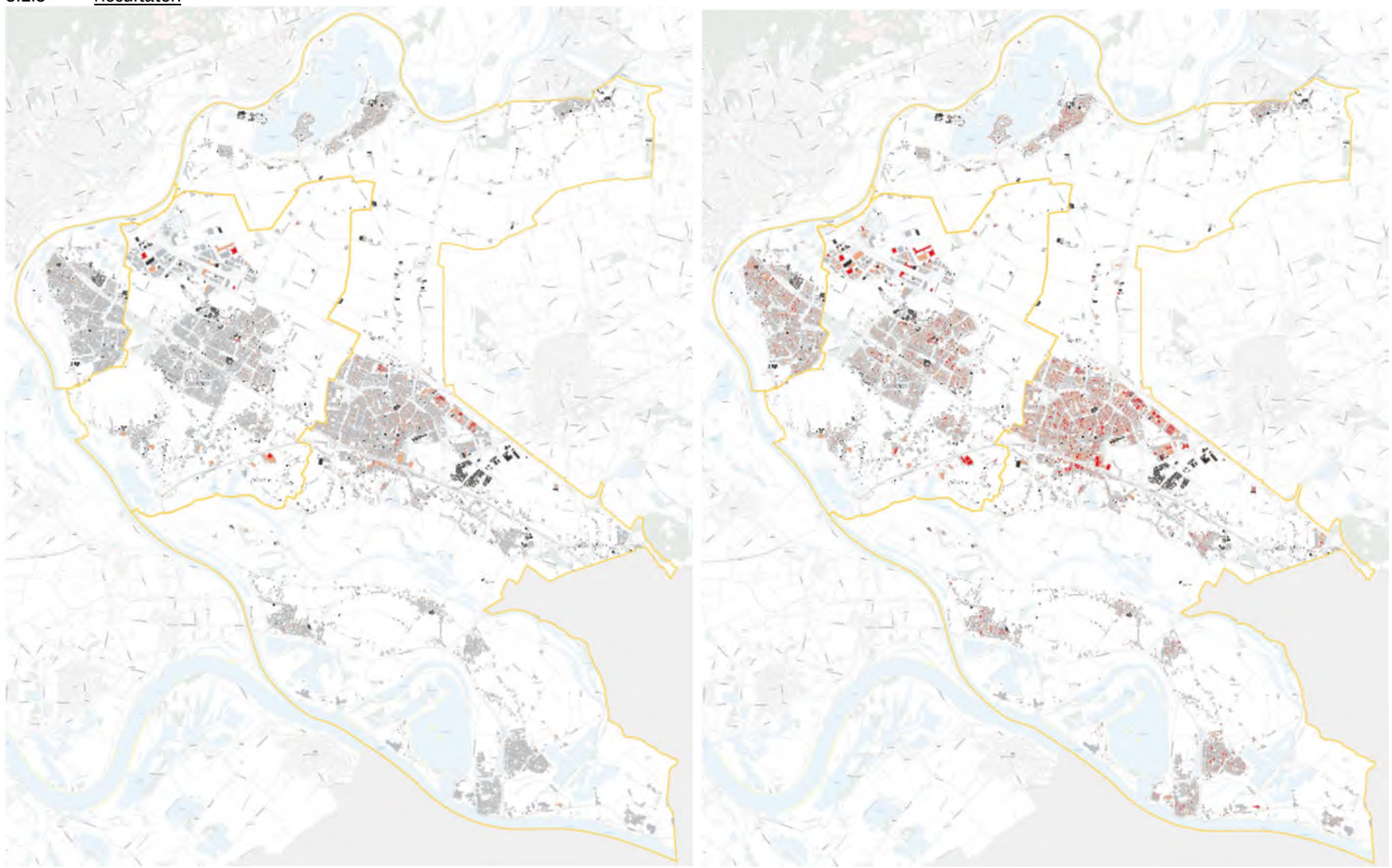

Figuur 8; Water tegen panden (laag risico (grijs), reëel risico (oranje), hoog risico (rood), links T=100, rechts T=1000)

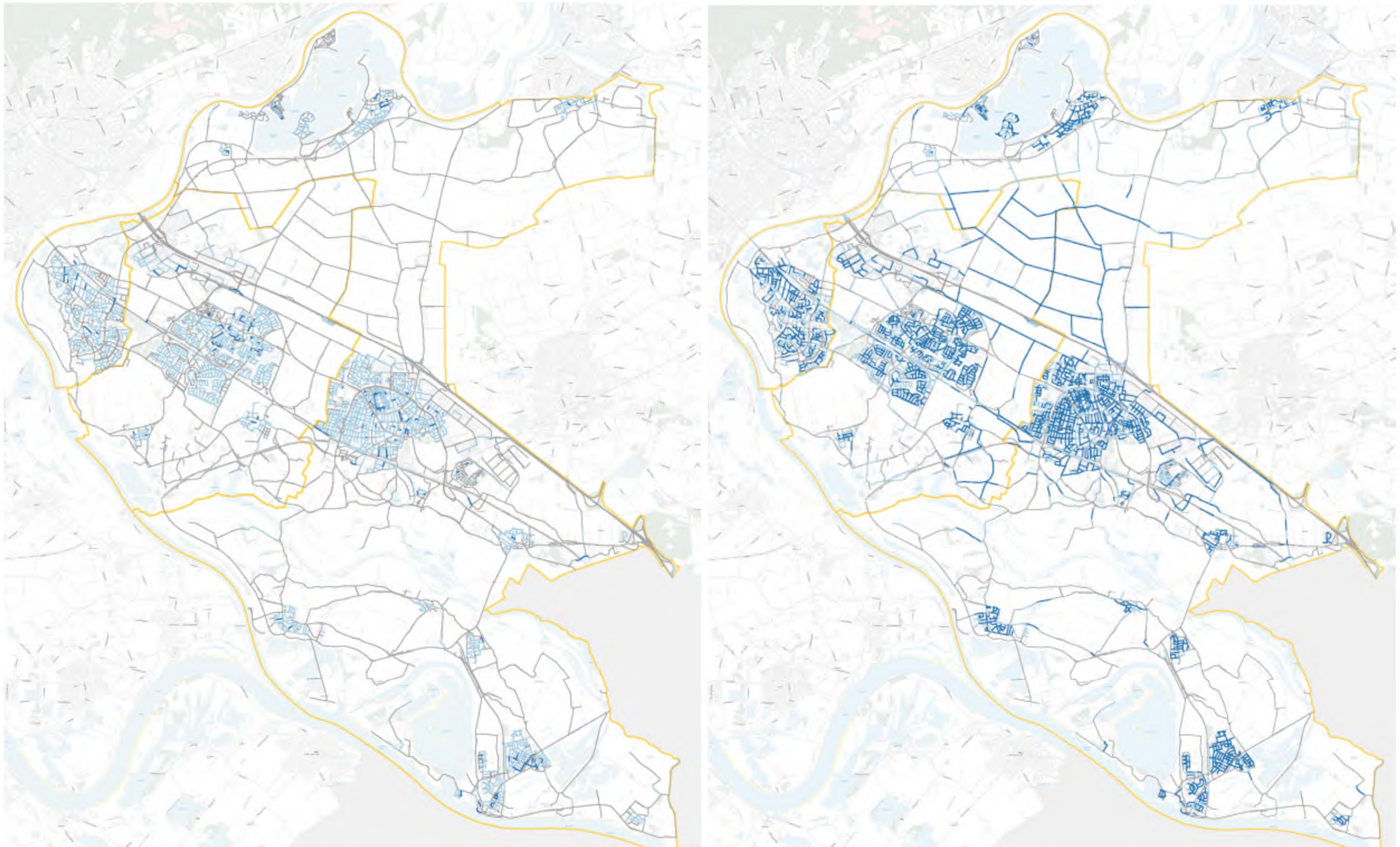

Figuur 9; Water op straat (laag risico (grijs), reëel risico (lichtblauw), hoog risico (donkerblauw), links T=100, rechts T=1000)

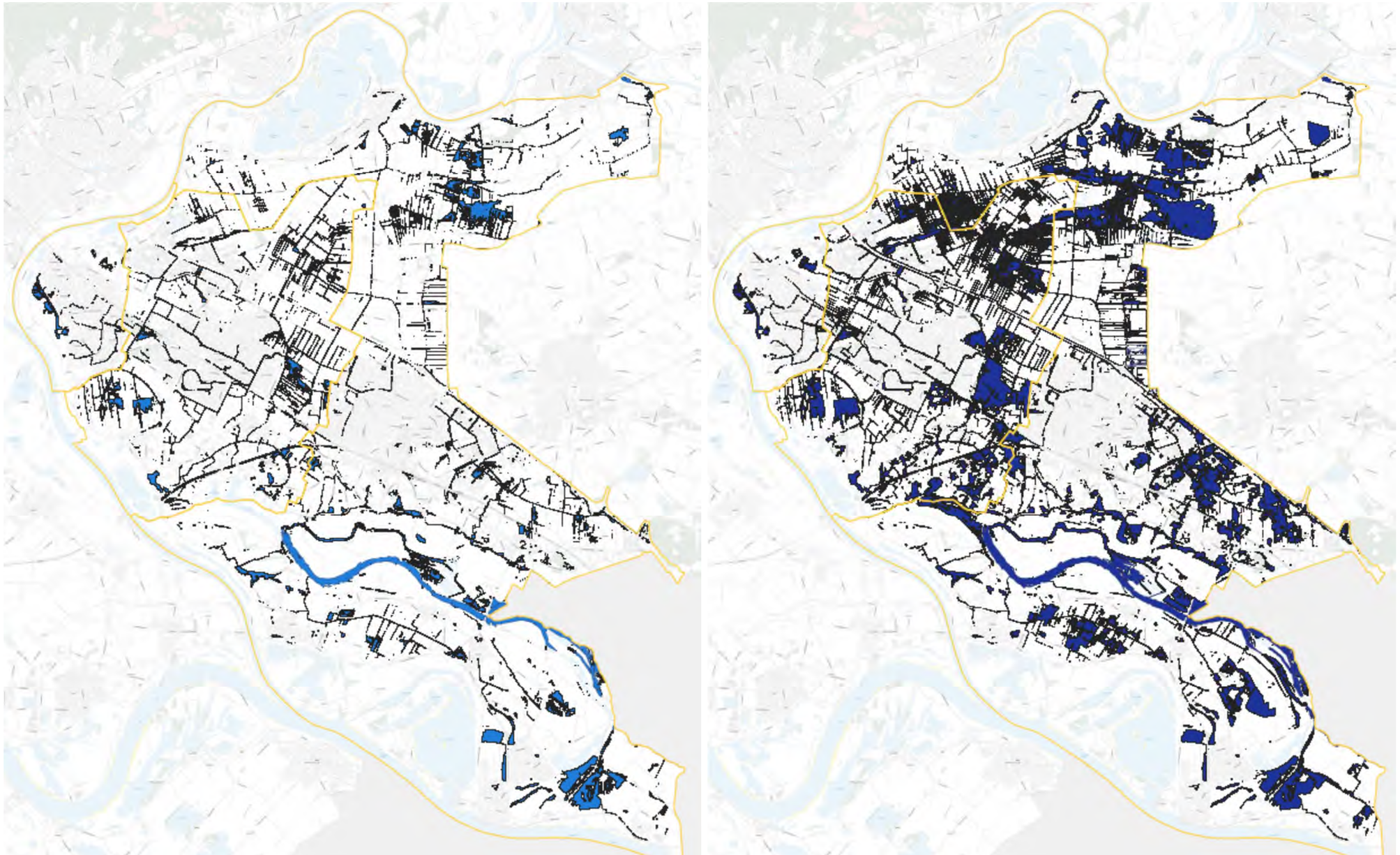

Figuur 10; Inundatie vanuit oppervlaktewater, links T=100, rechts T=1000)

3.2 Hitte

3.2.1 Uitgangspunten

De Sweco-hittestresskaart is uit meerdere componenten opgebouwd die een rol spelen in het stedelijk klimaat. Hittestress wordt naast psychische factoren vooral bepaald door de gevoelstemperatuur. Deze is opgebouwd uit de onderstaande factoren (figuur 11) waarbij luchttemperatuur en straling het belangrijkste zijn in het stedelijk gebied. De luchtvochtigheid is verwaarloosbaar door de kleine verschillen op de schaal van het stedelijk gebied. Voor de wind geldt dat deze variabel is van richting en kracht, maar juist op de warmste dagen vaak afwezig is.

Figuur 11; Factoren van invloed op de gevoelstemperatuur (Jendritzky, 2000)

Als basislaag zijn satellietbeelden van Landsat 8 gebruikt waarmee de oppervlaktetemperatuur van het gebied is bepaald. Deze bestaan uit verschillende banden/signalen waarvan bij de temperatuurbepaling de red band, near infrared band en de thermal infrared band worden gebruikt en bewerkt. Vervolgens zijn verschillende lagen met een koelende factor toegevoegd om de vertaling naar gevoelstemperatuur en hittestress te kunnen maken.

Om een lagere gevoelstemperatuur te realiseren is schaduw erg effectief zoals blijkt uit onder andere onderzoek van Martinelli et al. (2015). Er is gekozen om het tijdstip 1 juli 15.00 als uitgangspunt te nemen in de berekening van de schaduw. Het gaat om de zonnestand op een zomerse dag, op een moment waar straling en temperatuur hoog zijn. En daarmee de impact op de omgeving en aanwezigen. De berekening voor de schaduw wordt op basis van de AHN 2 gemaakt. Omdat in deze berekening alleen de schaduw naast objecten wordt bepaald, zijn de locaties van de bomen zelf apart berekend. Schaduw is in het geval van bomen namelijk zowel onder als ernaast aanwezig.

Naast schaduw van gebouwen en bomen zijn ook het overig groen en water toegevoegd. Het overig groen als plantsoenen en grasstroken hebben een lager koelend effect op de omgeving en gevoelstemperatuur dan schaduw van bomen of gebouwen en hebben daarom een lagere factor gekregen. Water heeft gedurende de dag slechts een licht koelend effect zoals blijkt uit onder andere eigen onderzoek (Nieuweboer, 2018). Zie figuur 12 voor een overzicht van de meegenomen factoren.

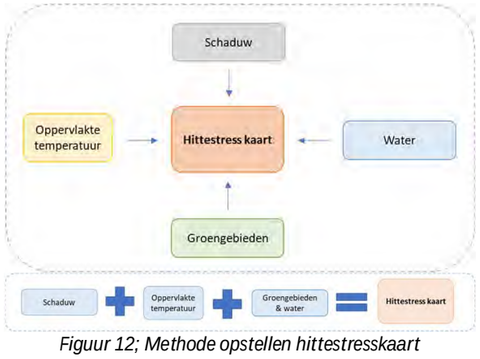

Figuur 12; Methode opstellen hittestresskaart

3.2.2 Wat zegt de expert ervan

Op diverse plekken in de Liemers komen hotspots voor.

Wat opvalt zijn de grotere bedrijventerreinen. Grote aaneengesloten vlakken verharding en weinig groen zorgen ervoor dat deze terreinen heet worden.

Op verschillende plekken in de kernen (Westervoort, Duiven, Zevenaar) valt ook op dat grotere verharde oppervlakken opwarmen (vooral de bebouwing en parkeerterreinen rondom de gemeentehuizen en winkelcentra).

Stroken met groen vallen juist op door de verkoeling.

Groepen die kwetsbaar zijn voor hittestress overdag zijn vooral kinderen, ouderen en zieken. Deze hebben een hoger risico op gezondheidsklachten, bij ouderen en ernstig zieken is er een verhoogd risico op vroegtijdig sterven.

Deze laatste twee groepen zijn ook kwetsbaar voor nachtelijke hittestress. Locaties/gebouwen met kwetsbare groepen zijn onder andere basisscholen, kinderopvang, verpleeghuizen en ziekenhuizen. De hittestresskaart kan helpen om te zien of deze locaties in een 'hotspot' liggen.

Overige kwetsbare locaties zijn sport en recreatie- en evenementen-/ winkelterreinen met weinig schaduw en daarmee weinig mogelijkheden om verkoeling te zoeken.

Een directere economische factor is het verlies van arbeidsproductiviteit op bijvoorbeeld bedrijven-/industrieterreinen. Op het moment dat deze terreinen onaangenaam opwarmen, vermindert de productiviteit.

Wat verder opvalt is dat de grote verharde oppervlakken waar hittestress een wezenlijke rol speelt, op veel plekken overeenkomen met de plekken waar wateroverlast optreedt. Het blijkt dat deze grote oppervlakken evengoed zorgen voor opwarming als voor het afstromen van (veel) regenwater.

3.2.3 Resultaten

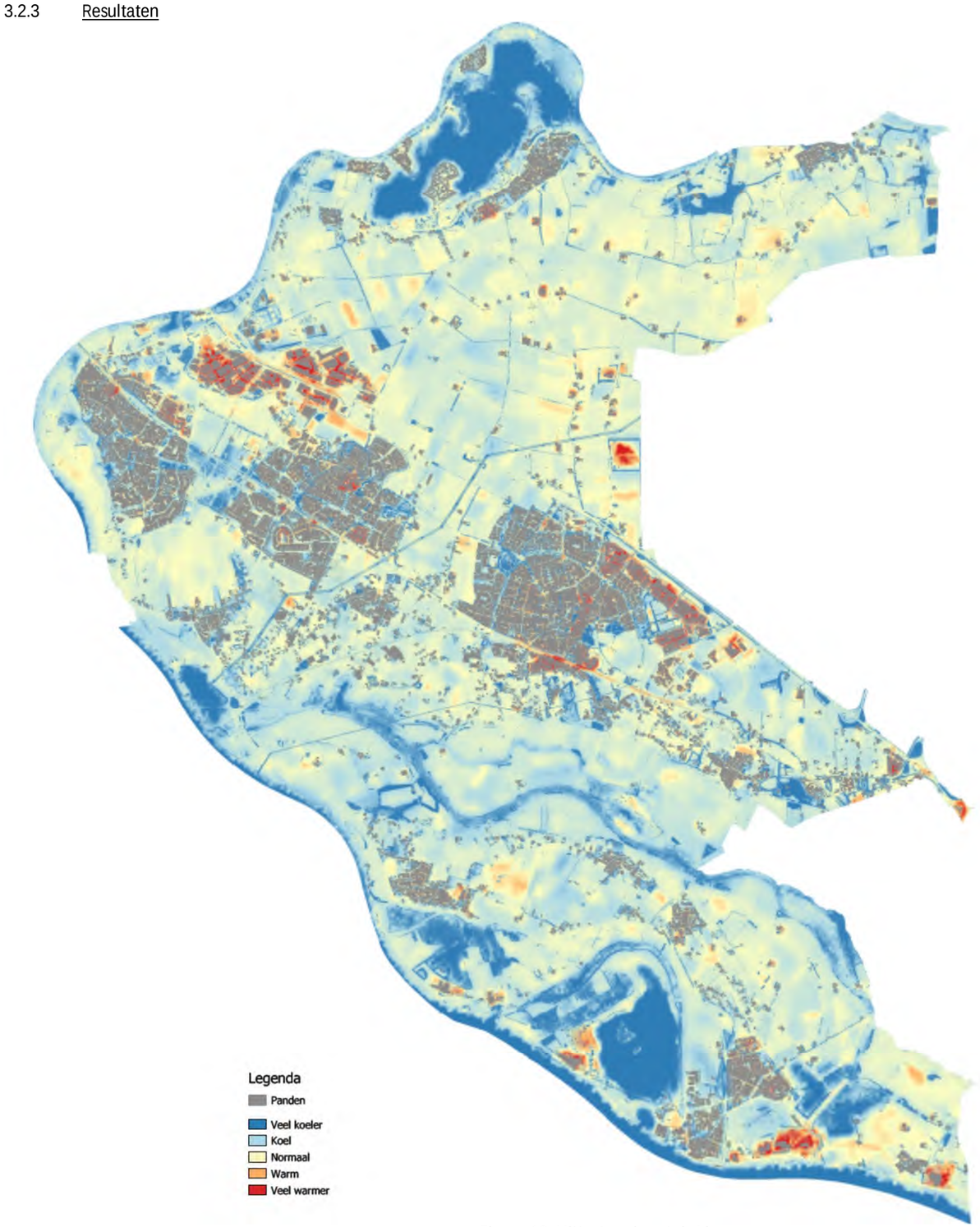

Figuur 13; Hittestresskaart de Liemers

3.3 Droogte

3.3.1 Uitgangspunten

De droogtestresstest wijst uit wat het effect van langdurige droogte is in het gebied van de Liemers. Dit is gebaseerd op een aantal datasets en aannames. Grofweg bestaat de analyse uit twee delen: een landelijk en een stedelijk deel.

Landelijke droogtestresstest

Het droogtemechanisme dat voor de grootschalige droogstestresstest is onderzocht is droogtestress door het zakken van grondwater. Data is ingelezen in het grondwatermodel Menyanthes. De data is gevalideerd; onjuiste gegevens zijn verwijderd dan wel aangepast. Regen- en verdampingsdata is geïmporteerd vanuit het KNMI. Op basis van de peilbuisreeksen die geïmporteerd zijn uit Menyanthes en de verklarende klimaatreeksen voor de corresponderende periode wordt per peilbuis een model opgesteld. Deze modellen worden vervolgens gebruikt om grondwaterstanden in de toekomst te voorspellen

De getransponeerde klimaatreeksen zorgen ervoor dat de grondwaterstanden veranderen. Als er bijvoorbeeld minder regen en meer verdamping wordt voorspeld, zal de grondwaterstand (hoogstwaarschijnlijk) zakken. Dit effect wordt per peilbuis, per dagelijkse tijdsstap gemodelleerd. De verschillende klimaatreeksen worden apart meegenomen. Het resultaat van de modellering zijn de parameters in de grondwaterdynamiek voor elke verklarende klimaatreeks.

Vervolgens worden de uitkomsten in GIS weergegeven en vertaald naar gevoeligheid; hoever zakt het grondwater in een toekomstig klimaatscenario, en wat is de gevoeligheid bij diverse soorten landgebruik.

Stedelijke droogtestresstest

Gezien de problematiek in 2018 is gefocust op de kwetsbaarheid van woningen gefundeerd op staal en daarvoor is voor de stedelijke droogtestresstest voor de Liemers een nieuwe aanpak ontwikkeld. De analyse voor groen en infra is op de al-ontwikkelde manier uitgevoerd. De analyse voor woningen is aangepast om de specifieke eigenschappen in de Liemers te reflecteren.

Openbaar groen

Om gevoelig groen te classificeren, wordt eerst gekeken naar de bodemopbouw. Hierbij worden bodemgegevens uit het Dinoloket gebruikt. Waar de bodem voornamelijk uit zand bestaat, zoals blijkt uit gegevens van Dinoloket, zal er minder capillaire nalevering vanuit de diepe grondwaterstand zijn naar wortels van planten. Groen dat zich op zandgronden bevindt wordt dus gevoeliger geacht. Verder wordt gekeken naar de invloed van oppervlaktewater op het groen. Vervolgens wordt aan de hand van de variatie in de gemiddelde grondwaterstand en de GLG bepaald hoe gevoelig het groen is voor lange perioden van droogte.

Infrastructuur

Voor gevoelige infrastructuur wordt in eerste instantie vooral gekeken naar wegen die op een bepaalde zettingscategorie liggen. Deze categorieën worden bepaald aan de hand van de zettingskaart gemaakt door Deltares. Categorie ‘matig zettend’ is 0,3-0,5; ‘zeer zettend’ zijn waarden boven 0,5 zakking. Deze stap is doorlopen, echter blijkt uit de analyseresultaten dat er in de Liemers weinig problemen worden verwacht met infrastructuur in het geval van droogte.

Panden

Mechanismen rondom inklinking van de in de grond aanwezige kleilagen zijn eerder onderzocht door een consortium van onder andere de TU Delft en Deltares. Hieruit blijkt dat de mechanismen in een zeer droge zomer een samenkomst van omstandigheden zijn. Om een zomer te classificeren als ‘zeer droog’, moet er niet alleen weinig neerslag en hoge verdamping zijn, maar moeten de waterstanden in de Rijn ook nog zeer laag zijn.

Deze extreem droge zomers vormen het uitgangspunt, en gekeken wordt naar de grondlagen in de Liemers die onder de toekomstige gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG) liggen. De grond modellen in Dinoloket zijn per meter opgebouwd, en de drie grondlagen onder GLG worden beschouwd om de kans op zakking te voorspellen. Huizen die op klei- en veenlagen staan worden vervolgens geëxporteerd. Hoe dikker de klei- of veenlaag onder een gebouw, hoe hoger de kans op zetting.
Vervolgens worden oudere woningen geëxporteerd. Specifiek in Zevenaar is er in 1975 een bouwbesluit geweest waarbij is vastgelegd dat woningen onderheid moeten worden. Woningen die voor dit jaar zijn gebouwd, hebben dus een verhoogde kans op zettingsschade, aangezien de kans groter is dat deze woningen niet zijn onderheid.
Dit geeft een gebiedsdekkend beeld van locaties waar een hogere kans is op schade door zettingen. Voor een gedetailleerd beeld van deze kans is een vervolgonderzoek nodig met een hoger detailniveau.
.

3.3.2 Wat zegt de expert ervan

De kaarten laten de effecten van klimaatverandering zien. Figuur 14 laat de droogval, opgetreden in watergangen in 2018, zien. Droogvallende watergangen zijn een belangrijke factor in de beleving van bewoners. De watervoerende watergangen in Duiven worden gevoed door diepe bronnen. Dit geeft dus voor zomer 2018 een vertekend beeld.

De huidige grondwaterspiegel heeft natuurlijke schommelingen tussen zomer en winter niveau. Wat we zien uit de modellering is dat de schommelingen groter zullen worden. Dit betekent dat het grondwater in de winter hoger zal staan, en in de zomer lager dan de gemiddelde waarden die nu gelden. Om de effecten van langdurige droogte in de Liemers te voorspellen, zijn er ook analyses gedaan voor openbaar groen, bomen, infrastructuur en panden.

De zomer van 2018 was extreem droog. Dit kwam door een combinatie van hoge verdamping en weinig neerslag. Ook was de aanvoer van rivierwater zeer laag. Hierdoor is de grondwaterstand in grote delen van het land veel gezakt. De grondwaterstand van specifiek 2018 is niet terug te zien in de resultaten van deze modellering, omdat we hier rekenen met gemiddelden en modellen die rekening houden met algemene trends. Wat we wel zien is dat het gemiddelde verschil tussen de hoogste en laagste grondwaterstanden (GLG en GHG) groter wordt. Dit wordt weergegeven als de dynamiek. Dit volgt de voorspelling voor het toekomstige klimaat: de extremen worden extremer. Als zich dus een situatie voordoet zoals afgelopen zomer, waarbij er een meteorologische droogte is, zullen de effecten hiervan groter zijn. Dit komt omdat het startpunt (de GLG) al lager is dan in de huidige situatie.

Een effect dat in de modellering niet is meegenomen zijn de rivierstanden. Afgelopen zomer hebben we onder andere de effecten van lage rivierstanden gezien. Er kwam weinig water uit Duitsland en de Alpen, dit zorgde voor de extreme droogte en een groot watertekort. Naar het effect van de lage rivierstanden en hoe hier mee omgegaan kan worden in de Liemers moet meer onderzoek gedaan worden. De kans is reëel dat de situatie van afgelopen zomer zich opnieuw voor gaat doen doordat weersextremen zich vaker voor zullen doen. De combinatie van droogvallende waterpartijen en sterfte onder vissen en andere fauna (paragraaf 3.5), heeft in 2018 tot erg veel meldingen, en, dus, een druk op de beherende organisaties geleid.

Panden

Ondergrondse klei- en veenlagen die droog komen te staan, doordat de grondwaterstand zakt, zullen inklinken. Het is afhankelijk van de samenstelling van de klei- en veenlagen en of er (grote) werken in de buurt plaatsvinden hoe veel de grond inklinkt. Het kan zijn dat ondergrondse lagen werken als een soort spons, dus dat de grond weer uitzet wanneer de grondwaterstand stijgt.

De panden die in de zomer van 2018 schade hebben ondervonden door inklinkende grondlagen hebben deze schade waarschijnlijk geleden doordat het grondwater dieper zakte dan kwetsbare klei-of veenlagen. Het is aannemelijk dat het grondwater in de zomer van 2018 dieper is gezakt dan in het verleden, waardoor diepere kwetsbare lagen droog zijn gevallen. Hierdoor is de grond gaan inklinken. De grond kan weer uitzetten wanneer het grondwater weer stijgt. Wanneer de grondwaterstand in de toekomst dus weer zakt, zal er waarschijnlijk weer inklinking plaatsvinden. De bodemopbouw in de Liemers is enorm heterogeen (zie figuur 15), daardoor is het belangrijk om bij problemen lokaal te onderzoeken wat de opbouw, en dus, de oorzaak van de problemen ter plekke is.

3.3.3 Resultaten

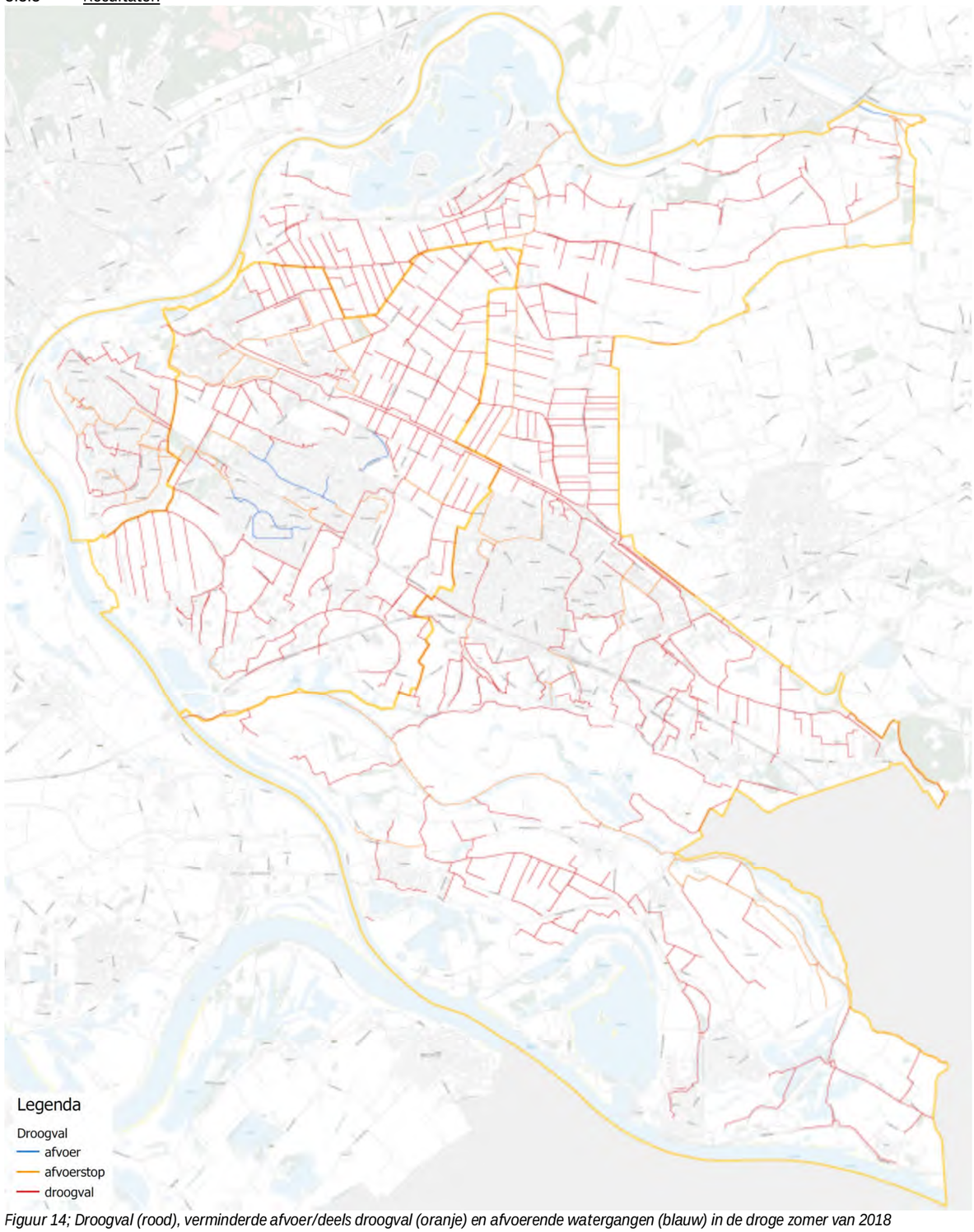

Figuur 14; Droogval (rood), verminderde afvoer/deels droogval (oranje) en afvoerende watergangen (blauw) in de droge zomer van 2018

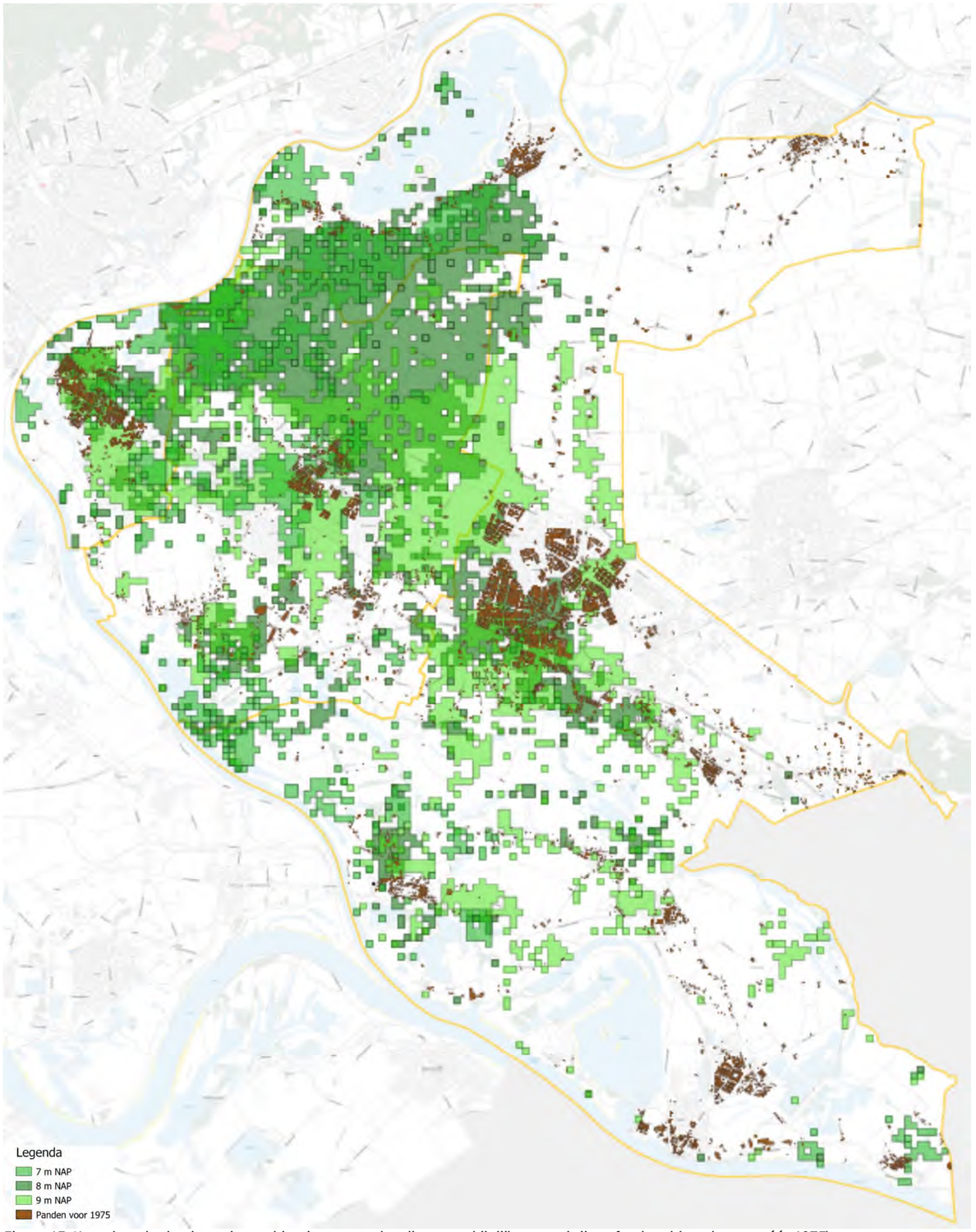

Figuur 15; Kwetsbare bodemlagen in combinatie met panden die waarschijnlijk op staal zijn gefundeerd (panden van vóór 1975)

3.4 Waterveiligheid

3.4.1 Uitgangspunten

Voor overstromingen (waterveiligheid) maken we gebruik van de reeds beschikbare kaarten van het Landelijke Informatiesysteem Water en Overstromingen (LIWO; www.basisinformatie.nl/liwo/) bestaande uit de volgende lagen:

- Maximale overstromingsdiepte Nederland.
- Beschikbare droge verdiepingen per gebouw.

Voor de totstandkoming van de beschikbare kaarten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd (bron: www.basisinformatie.nl/liwo/). Maximale overstromingsdiepte Nederland:

- De maximale waterdiepte is de resultante van alle overstromingsscenario's opgenomen in de database van LIWO.

Beschikbare droge verdiepingen per gebouw:

- Er is gerekend met de maximale waterstanden als gevolg van primaire dijkdoorbraken in Nederland. In de Liemers is overstroming vanuit Duitsland ook een risico. De informatie bevat daarom ook overstromingen in/vanuit Duitsland.
- Er is berekend of bestaande bebouwing minstens 1 droge verdieping heeft.
- Uitgegaan is van informatie uit het AHN.
- Voor objecten die na inmeten AHN zijn gebouwd is gebruik gemaakt van Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG). Voor alle gebouwen is aangenomen dat een verdieping 2,65 meter hoog is.

3.4.2 Wat zegt de expert ervan

De kaart 'waterveiligheid' geeft inzicht in de maximale overstromingsdiepte en bij deze overstromingsdiepte horende beschikbaarheid van droge verdiepingen per gebouw. De overstromingsdiepte is bepaald op basis van alle overstromingsscenario's in de database van het Landelijk Informatiesysteem Water en Overstromingen (LIWO). De kans dat deze scenario's werkelijkheid worden is klein, maar het is goed om er rekening mee te houden zodat de negatieve gevolgen hiervan beperkt kunnen worden.

De Liemers, gelegen aan de Rijn en IJssel, is kwetsbaar voor overstromingen. Op de kaart is te zien dat in de kernen van Westervoort, Duiven en Zevenaar bij hoogwater of dijkdoorbraken een waterdiepte van tussen de 2 en 3 meter kan voorkomen. Belangrijke vluchtroutes zoals de A12 en het spoor naar Arnhem of Doetinchem komen grotendeels onder water te staan, met een waterdiepte van 1 tot 3 meter. Het landelijk gebied ten noorden van de A12 en het gebied van de voormalige gemeente Rijnwaarden is een zeer kwetsbaar gebied met mogelijke waterdieptes groter dan 3 meter.

Voor het hele gebied geldt dat er veel gebouwen zijn waar geen droge verdiepingen zijn wanneer het gebied overstroomt. Toch zijn er vrijwel altijd gebouwen in de buurt waar wel een beschikbare droge verdieping is.

3.4.3 Resultaten

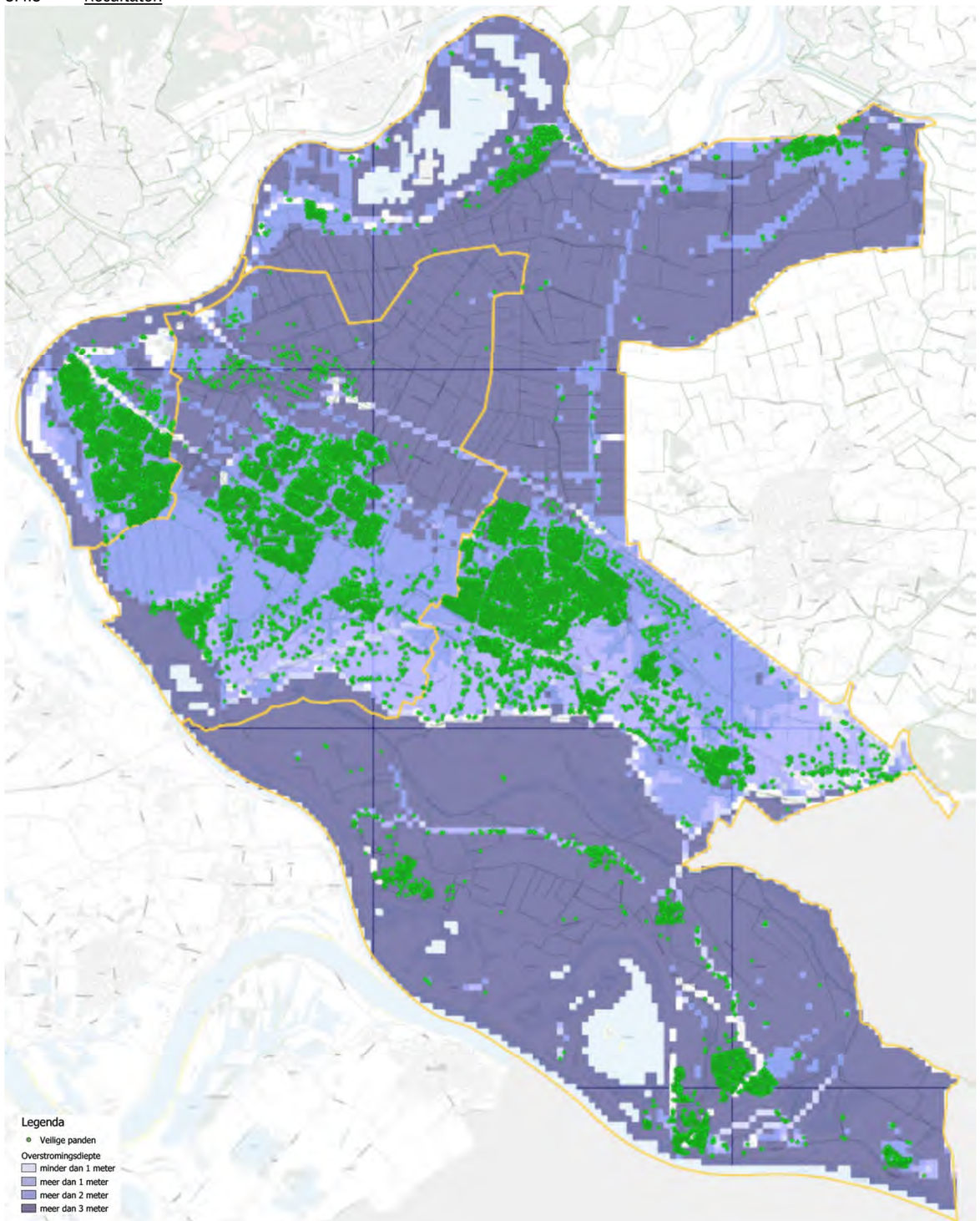

Figuur 16; Waterveiligheid; gebouwen met droge verdiepingen uitgezet tegen overstromingsdiepte

3.5 Waterkwaliteit

3.5.1 Uitgangspunten

Waterschap Rijn en IJssel heeft een website waarop meldingen gedaan kunnen worden in verband met de waterkwaliteit. De meldingen, constateringen en onderzochte locaties waar blauwalg, botulisme, kroos en overmatige plantengroei op zijn getreden in 2018 zijn in beeld gebracht.

3.5.2 Wat zegt de expert ervan

De kaart waterkwaliteit is een doorsnede door het jaar 2018 waarin de meldingen met betrekking tot de waterkwaliteit zijn vastgelegd. Te zien is overmatige plantengroei (groen), botulisme (rood) en blauwalg (blauw).

De doorsnede van 1 jaar (waarin het extreem droog is geweest) duidt 'stress' wanneer extreme situaties zich voor doen. Wat deze beelden interessanter maakt is het opbouwen een langjarig inzicht. Komen bepaalde klachten op bepaalde plekken vaak voor. En de combinatie met andere klimaateffecten. Heeft het opdrogen van waterpartijen invloed op deze factoren, en zo ja, hoe.

Wat in dit kaartbeeld niet is gedocumenteerd, maar wel degelijk is ervaren is de hoeveelheid van meldingen van dode en naar lucht happende vissen. De combinatie zit hier nadrukkelijk in het droogvallen van watergangen (paragraaf 3.3, figuur 14). In 2018 waren de beherende organisaties (waterschap, gemeenten, maar ook visverenigingen, en bewoners) erg druk met het ruimen van deze dode vissen of het verplaatsen naar waterpartijen waar nog wel water in zat. De buurt heeft de ogen van de (openbare) ruimte in dit geval; en het blijkt dat dode en naar lucht happende vissen in de buurt erg ongewenst is.

3.5.3 Resultaten

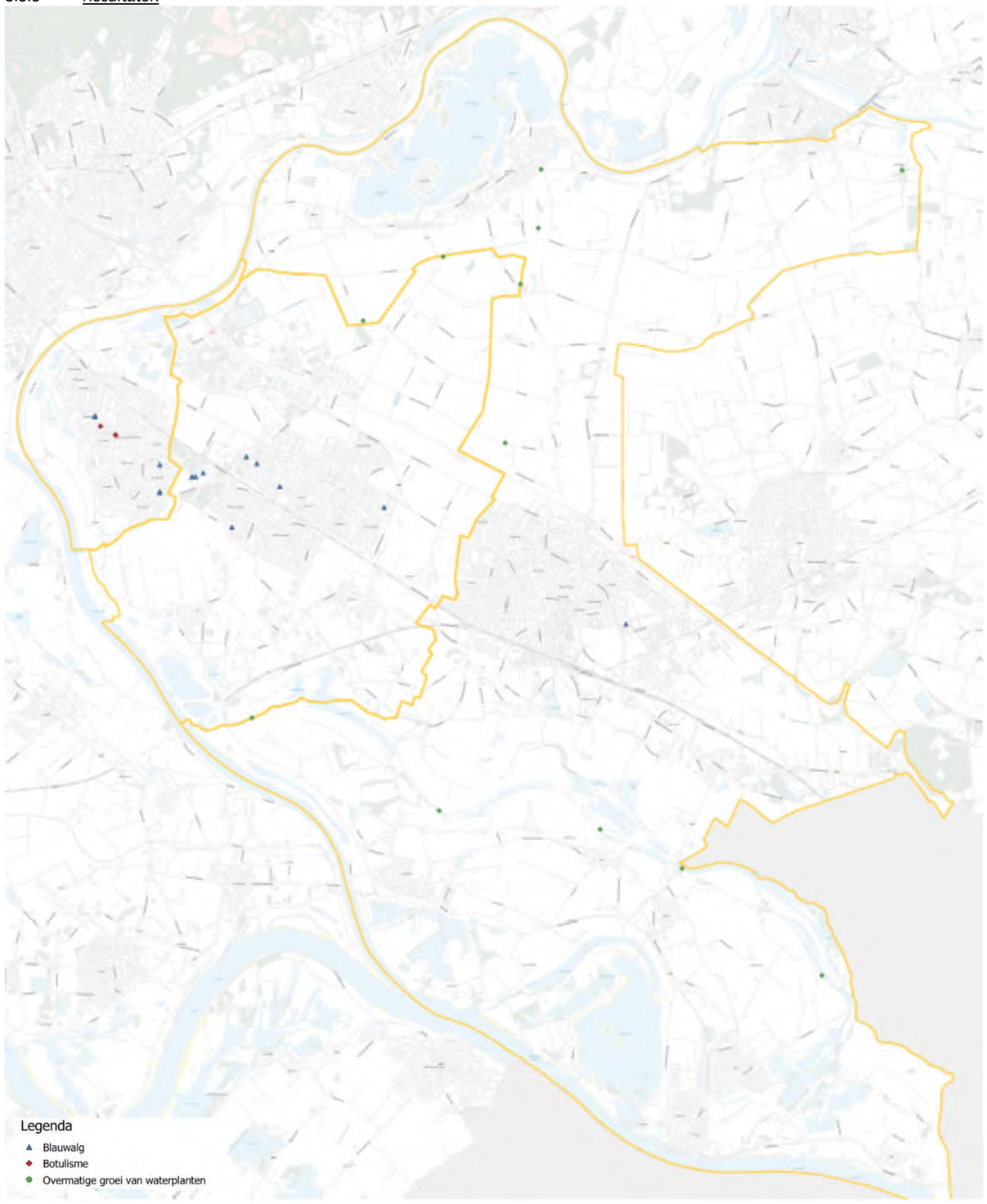

Figuur 17; Waterkwaliteit, knelpunten 2018

4 ROUTEKAART VOOR HET VERVOLG

4.1 De bestuurlijke tafel en het klimaatatelier

Bestuurlijke tafel
De klimaateffecten zijn in hoofdstuk 3 naar voren gebracht, aan de hand van de belangrijkste klimaatthema's:
- Wateroverlast.
- Hitte.
- Droogte.
- Waterveiligheid, en
- Waterkwaliteit.

De uitkomsten van de berekeningen zijn aan de bestuurlijke tafel besproken. Heemraad en wethouders zijn hierin bijgepraat over de stand van zaken van de Liemerse Stresstest, en wat de uitkomsten voor het vervolg (moeten) betekenen voor de Liemers. Het belangrijkste is dat de gemeenten en het waterschap erkennen en herkennen dat op sommige vlakken het klimaat in de toekomst wel iets voor de Liemers gaat betekenen.

Klimaatatelier
Wat dit specifiek is, is aan de belanghebbenden; dat is niet alleen aan de overheden, maar juist ook aan burgers, bedrijven, wijken en wijkraden, verenigingen, et cetera. De belangrijkste klimaatthema's zijn nu in beeld. Wat voor risico's dit betekent, wordt bepaald door de kans van optreden maal het effect.

Om de neuzen binnen de gemeenten en het waterschap dezelfde kant op te krijgen, zijn de klimaatrisico's in de Liemers besproken in het klimaatatelier. Hierin zijn betrokkenen uitgedaagd om samen na te denken over wat klimaatverandering en ruimtelijke adaptatie voor eenieder in haar of zijn werkveld betekent; hoe raakt klimaatverandering mij. Hiertoe zijn 'gelijkwerkenden', dus ambtenaren die aan gelijkwaardige taken werken, met elkaar in gesprek gegaan over de belangrijkste klimaatrisico's.

De sectoren uit de Nationale Adaptatie Strategie zijn hierbij grofweg verdeeld in 4 discussietafels:
- Binnen de bebouwde kom (bebouwde omgeving, infra en stedelijk water).
- Buiten de bebouwde kom (natuur, recreatie, landbouw en oppervlaktewater).
- Gezondheid en veiligheid (calamiteitenzorg, veiligheid, ouderenzorg, gezondheidszorg).
- Bedrijf en perceel (beleving op bedrijfs- en perceelsniveau).

In de eerste ronde discussies is besproken welke risico's we vanuit de klimaatthema's op de sectoren af zien komen.
In de tweede ronde is gewisseld van bezetting (iedereen koos een tweede tafel), en is vooral aangevuld op de eerste ronde en zijn de prioriteiten bepaald. Deze prioriteiten zijn plenair teruggekoppeld.

Figuur 18; Het klimaatatelier; welke risico's zijn voor welke sectoren belangrijk

De belangrijkste risico's voor de Liemers zijn, per klimaatthema, de volgende:

Kletsnat (wateroverlast)
- (on-) Bereikbaarheid van voorzieningen;
- Neerslag op bedrijven terreinen en (dorps-)centra. Dit heeft een enorme impact en schade is direct zichtbaar.
- Onderschatting van bestaande kwaliteiten en waarden (hoe vroegere en huidige inrichting te 'lezen' en het gebiedsDNA onderschat worden bij ingrepen);
- Onderwaardering van belangen (het draait niet alleen om de centen).

Kurkdroog (droogte)
- Afhankelijk van het gebied: verzakkingen in Zevenaar, waterkwaliteit in Duiven en Westervoort;
- Verzakkingen en gevoeligheid rondom grote projecten (onttrekkingen versterken verdroging);
- Onderschatting van bestaande kwaliteiten en waarden (hoe vroegere en huidige inrichting te 'lezen' en het gebiedsDNA onderschat worden bij ingrepen);
- Onderwaardering van belangen (het draait niet alleen om de centen).

Snikheet (hitte)
- Gezondheid (ouderen) en financiële gevolgen (winkelcentra);
- Hitte op bedrijventerreinen en bij de centra. Hier is het niet prettig vertoeven. De vraag is wel of we er echt last van hebben.
- Onderschatting van bestaande kwaliteiten en waarden (hoe vroegere en huidige inrichting te 'lezen' en het gebiedsDNA onderschat worden bij ingrepen);
- Onderwaardering van belangen (het draait niet alleen om de centen).

Hoog water (overstromingen)
- Overstromingen en het risico op overstroming van achter de dijken (hoog water uit Duitsland);
- Onderschatting van bestaande kwaliteiten en waarden (hoe vroegere en huidige inrichting te 'lezen' en het gebiedsDNA onderschat worden bij ingrepen);
- Onderwaardering van belangen (het draait niet alleen om de centen).

Naast de risico's is aan een aantal tafels ook gesproken over aandachtspunten en oplossingsrichtingen:
- Inzicht/bewustwording vergroten;
- "gewoon" Dóen;
- Communicatie met belanghebbenden;
- Versterk bestaande kwaliteiten (maak het telkens iets mooier/beter);
- Trek samen op (mn overheden);
- Samenwerking/partnerschappen (afhankelijk van de schaal hoe en met wie).

De oogst van de rondetafeldiscussies en de sheets van het klimaatatelier zijn opgenomen in bijlage 4.

Figuur 19; Het werd tijdens het klimaatatelier op 25 juni 2019 in Zevenaar meer dan 35 graden; weer voor ijs tegen de hittestress!

4.2 Ambities en doelstellingen voor het vervolg

De Liemers onderscheidt zich ten opzichte van de omliggende regio's door een polderlandschap met relatief veel stedelijk gebied. Door de ligging tussen de Nederrijn, de IJssel en de Oude IJssel is het gebied in de loop van de tijd steeds onderhevig geweest aan waterinvloeden.

Ook nu nog is een belangrijk onderdeel het zoeken naar de balans daarin. Daarbij komt dat ook in de laatste jaren en in de komende jaren diverse grootschalige infraprojecten worden uitgevoerd met gevolgen voor bodem, waterbeheer, et cetera. De regio heeft daarnaast de laatste jaren zwaar te verduren gehad onder droogte en onder zware regenval door ligging en bodemgesteldheid. De gevolgen zijn groot en leiden tot grote problemen en overlast. Het onderwerp staat dan ook bovenaan de politieke agenda. Klimaatadaptatie is dus een urgent thema in de regio en het is nu dus ook tijd om vervolgstappen te zetten samen met alle partijen in het gebied.

De Liemers bestaat uit 3 gemeenten (Westervoort, Duiven, Zevenaar) en beheergebied van het waterschap Rijn en IJssel. Dit is een samenstelling waarbij partijen elkaar goed kunnen vinden, overzicht hebben en ook slagvaardig en zelfstandig kunnen opereren. In de laatste jaren is in de regio hard gewerkt om de samenwerking nog verder te verbeteren. Op het gebied van kostenbesparing zijn al veel successen geboekt en dat geldt ook voor het verbeteren van de kwaliteit. Kwetsbaarheid blijft een aandachtspunt binnen de gemeenten. Door alle ontwikkelingen die spelen staat de capaciteit nog steeds onder druk. Dit zal ook voor klimaatadaptatie de grootste uitdaging zijn waarbij wel wordt opgemerkt dat de urgentie wel gevoeld wordt. Ambtelijk en bestuurlijk wordt het DPRA proces gedragen en staan de neuzen dezelfde kant op.

Belangrijk is dat de regio steeds meer samenwerkt met buurregio's. Sinds een aantal jaren is de samenwerking met de Achterhoek geïntensiveerd op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Dit helpt de Liemers om in te spelen op - en op de hoogte te blijven van - de ontwikkelingen in de regio, het land en daarnaast ook op nog meer onderdelen samen te werken.

Voor de stresstest hebben de drie gemeenten en het waterschap samen opgetrokken. Deze samenwerking zal worden gecontinueerd en geïntensiveerd.

Met het voltooien van deze stap wordt de regionale stresstest opgeleverd en bestuurlijk geaccordeerd. Daaropvolgend start de regio met de risicodialogen. Het doel is om dit na de zomer van 2019 op te starten. Na de zomer van 2020, is het doel, zal de uitvoeringsagenda worden afgerond.

In de uitwerking heeft de regio de volgende ambities en doelstellingen geformuleerd.

4.2.1 <u>Samen met maatschappelijke partners</u>
Gemeenten en waterschap willen de koers bepalen in gezamenlijkheid met maatschappelijke partners. Zij zijn zich terdege bewust van het feit dat een groot deel van het grondgebied en de objecten binnen de regio in private handen is. Door de belangen die op diverse niveaus in de maatschappij aanwezig zijn juist in te zetten, wordt de betrokkenheid en verantwoordelijk vergroot binnen dit project.

4.2.2 <u>Brede duurzaamheidsaanpak</u>
Dit traject wordt in de volle breedte van de duurzaamheidsgedachte opgepakt. In zeer nauwe afstemming met het programma circulaire economie worden deze maatschappelijke opgaven besproken, afgestemd, ingevuld, gecoördineerd, geparticipeerd en gecommuniceerd. Binnen de gemeenten Duiven en Westervoort wordt gelijktijdig met de risicodialogen een soortgelijk proces doorlopen voor de energietransitie. Door de krachten te bundelen worden de relevante actoren efficiënt en volledig benaderd.

4.2.3 <u>Aansluiten bij de ontwikkeling omgevingsvisie</u>
In dit proces wordt de ontwikkeling van de omgevingsvisie nauw betrokken. Input van de risicodialogen zullen partijen spiegelen aan het proces rondom het opstellen van de omgevingsvisie.

4.2.4 <u>Aanjagen en faciliteren van ontwikkelingen en initiatieven</u>
Overheden treden op als aanjager van ontwikkelingen en (burger)initiatieven. Vanwege haar unieke positie is de overheid een neutrale speler in dit veld. De bestuurlijke ambitie is om ontwikkelingen, die bijdragen aan de klimaat robuuste opgave, die inspanning vragen van de overheid te faciliteren. Denk daarbij aan het verlenen van vergunningen, het aanpassen van de voorwaarden of het vereenvoudigen van (ruimtelijke) procedures.

4.2.5 <u>Duidelijke kaders worden bepaald wanneer sprake is van een probleem of overlast</u>
In het traject dat volgt zal duidelijk moeten worden wat de kaders en afbakeningen zijn binnen de verschillende onderdelen op klimaatgebied. Dit geeft voor alle betrokkenen duidelijkheid en geeft ook aan waar prioriteiten en urgenties liggen.

4.2.6 <u>Een goed doorlopen proces met een gedragen resultaat</u>
Als laatste kijken partijen positief terug op een goed proces waarbij de 'maatschappij' of maatschappelijke partijen tevreden en trots zijn op het bereikte resultaat. Het doel is ook bereikt als er consensus is over de planning, wie waar verantwoordelijk voor is en wie wat betaalt.

4.3 Routekaart voor klimaatadaptatie in de Liemers

Specifiek vertaalt zich dat in de onderstaande stappen voor klimaatadaptatie in de Liemers (figuur 20). Na het uitvoeren van de stresstest wordt gestart met de risicodialoog. Consensus over hoe en wie er aan de slag gaat, leidt vervolgens tot actie door middel van de uitvoeringsagenda.

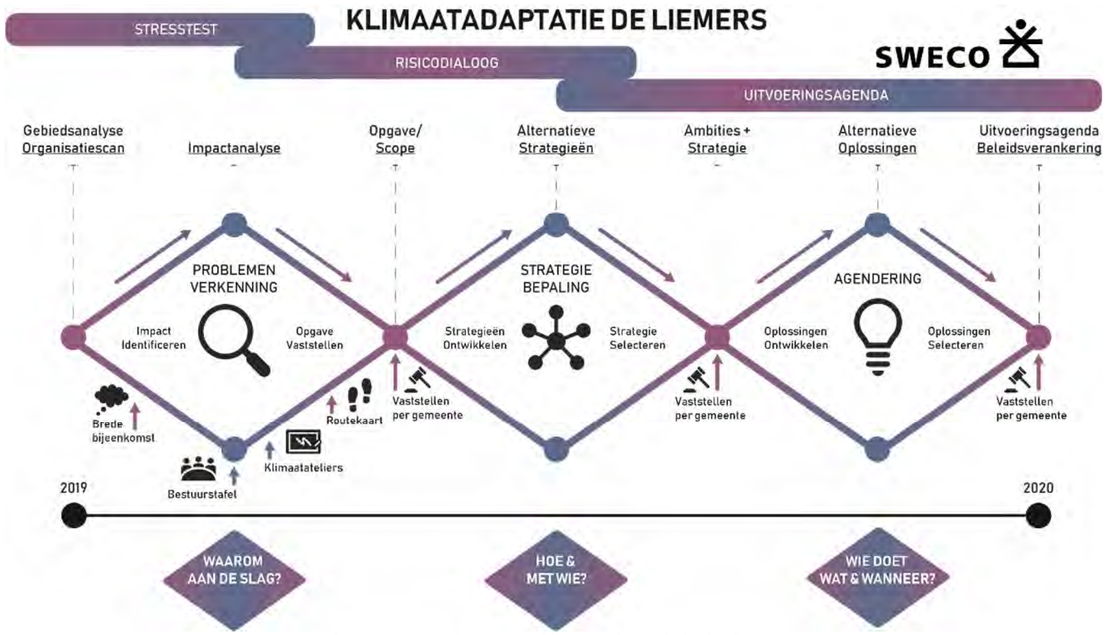

Figuur 20; Routekaart voor klimaatadaptatie in de Liemers

Met het afronden van deze Liemerse Stresstest bevindt de regio zich in het breedst van de 'wieber' waarom aan de slag; de kwetsbaarheden door klimaatverandering zijn in beeld. De bestuurlijke tafel en het klimaatatelier brengen de focus terug om vast te stellen wat de opgave wordt.

Samen met betrokkenen, wordt in het 'hoe & met wie' segment bepaald wat de strategieën worden. Door eerst de volle breedte van mogelijkheden te bespreken (divergeren), ontstaat een breed inzicht in de mogelijkheden om aan te zetten tot actie. Samen met betrokkenen wordt vervolgens een pakket aan strategieën geselecteerd (convergeren).

Als alle neuzen dezelfde kant op staan kan vervolgens worden bepaald wie wat gaat doen en wanneer. Dit segment leidt tot de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie die Liemers. Wederom leidt divergeren tot de mogelijkheid om optimalisaties en alternatieven te vinden. Convergeren en gezamenlijk selecteren van oplossingen resulteert in de noodzakelijke focus om aan de slag te gaan.

Notitie

Onderwerp: Organisatiescan klimaatstresstest de Liemers
Projectnummer: P362479
Datum: 23-11-2018

1 Inleiding

Met de klimaatstresstest maken de gemeenten in de Liemers en waterschap Rijn en IJssel een stap in het proces naar een klimaatbestendige inrichting en een organisatie waarin klimaatadaptatie onderdeel is van beleid en handelen. Dit conform de afspraken die daarover rond het deltaprogramma ruimtelijke adaptatie zijn gemaakt.

Naast de technische analyses die in de stresstest worden uitgevoerd, wordt ook naar meer organisatorische aspecten gekeken zodat het verdere proces van de stresstest effectief kan worden vormgegeven. Vaak liggen belemmeringen voor klimaatadaptatie niet in de techniek, technisch is veel mogelijk, maar juist in de organisatorische randvoorwaarden.

Een eerste stap om hier meer zicht op te krijgen is het uitvoeren van een organisatiescan. Deze scan is erop gericht om in beeld te brengen hoe ‘mainstream’ klimaatadaptatie al is binnen betrokken organisaties. Dus op welke vlakken is klimaatadaptatie al verankerd, waar liggen sterke punten van organisaties en waar is nog winst te boeken.

Voor het uitvoeren van de organisatiescan maken we gebruik van een governance model dat uitgaat van 5 planningscapaciteiten benodigd voor het mainstreamen van klimaatadaptatie binnen organisaties (zie figuur 1).

Figuur 1 Planningscapaciteiten voor het mainstreamen van klimaatadaptatie (Spatial Planning responses to Climate Change, Grotholt, 2017)

Binnen elk van de organisaties van 1-Stroom, gemeente Zevenaar en waterschap Rijn en IJssel is een dagdeel lang interviews gehouden waarin de 5 planningscapaciteiten als leidraad zijn gebruikt. Per organisatie hebben we tussen de 9 en 12 mensen gesproken.

In deze notitie worden de resultaten van deze scan per organisatie en per planningscapaciteit gerapporteerd.

2 1-Stroom

2.1 Wetgevingscapaciteit

Beleidsinstrumenten

- De afdeling beheer werkt vooral vanuit ervaring en kennisuitwisseling tussen projectleiders. Er bestaat een technisch handboek gerelateerd aan IBOR maar de praktijk loopt hier ver op vooruit.
- Voor participatie met bewoners zijn wel kaders nodig op vlak van klimaatadaptatie. Anders kiezen bewoners voor andere maatregelen ‘auto voor de deur i.p.v. boom’.
- Voor hoogwater is een rampenplan aanwezig. Voor droogte is dit niet het geval.
- Meerlaagsveiligheid wordt in de ruimtelijke ordening eigenlijk niet meegenomen. Interessant voor de stresstest is de analyse die K+V heeft gemaakt over MLV.
- In de Structuurvisie 2015 wordt vrijwel geen aandacht besteed aan ruimtelijke adaptatie. Daarmee ontbreekt voor ruimtelijke projecten dus een kader op dit vlak terwijl doelstellingen tegenstrijdig kunnen zijn: denk bijvoorbeeld aan de doelstelling inbreiding t.o.v. ruimte voor groen en water in stedelijk gebied.

· Binnen ruimtelijke plannen komt water voorbij in de watertoets, dit is echter geen klimaattoets. In bestemmingsplannen staat eigenlijk nooit iets over klimaatadaptatie.

2.2 Institutionele capaciteit

Verantwoordelijkheid
· De afdeling Ruimtelijke Ordening voelt nog weinig verantwoordelijkheid t.a.v. ruimtelijke adaptatie: moet er nog weinig mee.

Organisatiestructuren
· Binnen de organisatie is een programma circulair opgezet bestaande uit de onderdelen energie, grondstoffen en klimaatadaptatie. Hiermee wordt door de afdelingen heen samengewerkt aan deze thema´s.
· Verbinding tussen de afdeling Ruimtelijke Ordening en de afdeling Realisatie en Beheer op vlak van Ruimtelijke adaptatie wordt als gering ervaren en kan 'een zetje gebruiken'.
· Milieuvergunningen worden uitbesteed aan de ODRA; weinig relatie met klimaat.

2.3 Sociale capaciteit

Netwerkverbondenheid
· Contacten met kennisinstellingen en netwerkorganisaties op vlak van klimaat worden niet genoemd.

Stakeholder betrokkenheid
· Vanuit Realisatie en Beheer zijn er contacten met de wijkverenigingen/dorpsraden.
· Woningbouwvereniging Vivare is vaak een partner in ruimtelijke trajecten. Vanuit afdeling Ruimte zijn er goede contacten met bijvoorbeeld Jeroen van den Molengraaf.
· I.r.t. bedrijven werkt de gemeente met bedrijfscontactfunctionarissen vanuit team Binnenstebuiten. Dit zijn goede aanspreekpunten voor organisatie contact met bedrijfsleven. Ondernemersverenigingen Lindus kijkt echt verder.
· Op vlak van wonen en woningbouwopgave vindt regionale afstemming plaats.
· Rond klimaatpark IJsselpoort (vooral buitendijks) vindt regionale afstemming plaats.

Gemeenschap betrokkenheid
· Vanuit Realisatie en Beheer wordt bij herinrichting van straten contact met bewoners gezocht. In pilots wordt bewoners zelfs zeggenschap gegeven over de te realiseren inrichting. Ervaring is dat klimaatadaptatie dan niet bovenaan de wensenlijst staat.
· Kranten en sociale media zijn de belangrijkste communicatiemiddelen die de gemeente inzet. Lokale krant 'de Duivenpost' wordt ingezet voor communicatie naar bewoners.
· Doen mee aan actie steenbreek: tegel eruit – plant erin.
· Communicatie wordt vanuit het programma CE opgepakt:
    - Circulair wordt vooral campagnematig opgezet.
    - Energie communicatie richt zich op participatie
    - Adaptatie wordt nog weinig over gecommuniceerd. Inzet is om met een positieve boodschap te komen.

2.4 Resource capaciteit

Technische middelen
- Binnen de organisatie is brede interesse in technische mogelijkheden en wordt ook regelmatig geëxperimenteerd met nieuwe oplossingen.

Menselijke kennis
- Collega´s binnen de afdeling Realisatie en beheer zijn bovengemiddeld geïnteresseerd in thema klimaat. Er is al behoorlijk wat ervaring met toepassen van water gerelateerde maatregelen in de openbare ruimte. Afkoppelen i.r.t parkeerplaatsen is vaak een discussie.
- Er is veel aandacht voor afkoppelen bij de beheerders. Ook veel kennis aanwezig, bijvoorbeeld ook i.r.t. diepte-infiltratie.
- Binnen Westervoort was men iets behoudender met afkoppel maatregelen, door samenwerking wordt nu een stap gezet.
- Ook hitte heeft de aandacht heeft aandacht binnen realisatie en Beheer. Wel minder dan water.
- Binnen de afdeling Ruimtelijke Ordening leeft het thema ruimtelijke adaptatie niet. Energie is veel belangrijker. Mark Smits is contactpersoon vanuit ruimte op vlak van duurzaamheid en wordt door zijn collega's bevraagd op deze aspecten. Hij is vooral met energie en circulair bezig. Wel wordt opgemerkt dat het alleen werkt als iedereen RA tussen de oren heeft in plaats van dit bij 1 persoon onder te brengen.

Financiële middelen
- Binnen de ruimtelijke ordening ligt de focus ook op geld, waarmee maatregelen voor klimaatadaptatie van ondergeschikt belang worden.
- Voor het programma Circulaire Economie is € 200.000,- programma geld geregeld om zaken te organiseren.
- Gevoel bij verschillende geïnterviewden is dat er vaak wel ambities worden uitgesproken maar dat er geen geld is deze te realiseren. Gekoppeld aan vrijblijvendheid in beleid zet dit een rem op de mogelijkheden.

2.5 Leercapaciteit

Gezamenlijk leren
- Aangegeven wordt dat meer capaciteit voor het uitdragen van klimaatadaptatie binnen de organisatie gewenst is.
- Informatiedeling tussen de afdelingen is een aandachtspunt. De afdeling Realisatie en Beheer heeft veel informatie, maar dit wordt beperkt gedeeld met bijvoorbeeld afdeling Ruimte. Als logische middelen worden bijeenkomsten en intranet genoemd.
- Het centrum van Duiven is veel te stenig ingericht. 10 jaar geleden was daarvoor weinig aandacht, daar kan nu van worden geleerd.

Informatiemiddelen
- Aangegeven wordt dat de interne informatievoorzienig en communicatie over klimaatadaptatie beperkt is. Hier is veel te winnen.

- De gemeenten pakken steeds meer per blok of wijk zaken aan. Het is handig als ook de informatievoorziening op vlak van klimaat hierbij aansluit.
- Bij stukken naar gemeenteraad kan RA standaard een onderdeel worden zodat het niet vergeten wordt.
- Een checklist voor beheerders op vlak van RA zou handig zijn.

3 Zevenaar

3.1 Wetgevingscapaciteit

Beleidsinstrumenten
- Het watertakenplan zegt e.e.a. over afkoppelen. Tegelijk is het nog vrij traditioneel ingestoken.
- In Zevenaar wordt de watertoets als instrument gezien om Ruimtelijke Adaptatie te laten landen.
- De gemeente stelt een wegenplan en een groenplan op. Deze worden geïntegreerd opgepakt en vormen daarmee een kans voor de verankering van Ruimtelijke Adaptatie.
- Er wordt gesproken over een afkoppelverordening. Het is echter nog niet besloten dat deze er ook komt: dit is aan de politiek.
- Eisen aan water en groen worden per project opgesteld en meegegeven. Hier zit vaak geen breder beleid achter. Er gebeurt buiten de wijk- en kerngerichte aanpak en de grotere projecten ook relatief weinig.

3.2 Institutionele capaciteit

Verantwoordelijkheid
- Wethouder Carla Koers is als wethouder milieu en duurzaamheid erg betrokken bij vergroening. Hier wordt in de aanpak van wijken dan ook veel aandacht aan besteed.
- Onderwijs en zorginstellingen vallen onder de afdeling van Patricia Vaupel.

Organisatiestructuren
- In Zevenaar wordt vooral wijk- en kerngericht gewerkt bij het groot onderhoud, met grote betrokkenheid van burgers. Burgerbetrokkenheid is voor het bestuur ook erg belangrijk. De wijk coördinatoren zijn hiervoor de aangewezen tussenpersonen.
- Op de droogte problematiek met de verzakkende woningen wordt apart iemand gezet, dit wordt dus als calamiteit opgepakt.
- Communicatie en Ruimtelijke Adaptatie hebben nog geen structurele overlegvorm. Er wordt nog niet proactief vormgegeven aan een communicatieaanpak intern of extern. Hier moet dan ook wel geld voor zijn en moet er een uitvraag vanuit beleid zijn om RA actief op te pakken. Nu speelt communicatie vooral een grote rol in projectcommunicatie.
- Er vindt wel met enige regelmaat overleg plaats tussen communicatieadviseurs van WRIJ, 1-Stroom en Zevenaar.

3.3 Sociale capaciteit

Netwerkverbondenheid
- Brandweer werkt samen in breder verband. Natuurbranden worden gezien als een toenemend risico. Dit speelt echter minder in de Liemers.
- Elders is de brandweer ook betrokken bij calamiteiten van beweegbare bruggen die bij hitte vastlopen. Ook hiervan is in de Liemers geen sprake.
- Meine Jacobi vanuit de veiligheidsregio is het aanspreekpunt voor meerlaagsveiligheid.

Stakeholder betrokkenheid
- Als te betrekken partijen worden genoemd:
  - Woningbouwvereniging Vrijleve
  - Woningbouwvereniging Baston
  - ABC Vastgoed
- Beeldkwaliteit is belangrijk bij het bespreken van plannen met bewoners.

Gemeenschap betrokkenheid
- Er is veel ervaring in Zevenaar met het betrekken van dorpsraden en bewoners. Men gaat hierin best ver, bijvoorbeeld door de dorpsraden te betrekken in het beoordelen van inschrijvingen van aannemers op de EMVI.
- Er zijn goede ervaringen met de betrokkenheid van dorpsraden. Een goed voorbeeld is het plan voor de inrichting van de openbare ruimte in Giesbeek. Hier wordt gewerkt met infoavonden waarin blanco vellen op tafel komen en waarin mensen hun ideeën kunnen aangeven.
- In project Giesbeek wordt hittestress meegenomen in de planvorming.
- Zevenaar doet mee met operatie Steenbreek.
- Er wordt via basisscholen gewerkt aan voorlichting.
- Aangegeven wordt dat actief werken aan bewustzijn van burgers van klimaateffecten zou kunnen helpen om tijdens de gebiedsgerichte projecten meer draagvlak te vinden.

3.4 Resource capaciteit

Technische middelen
- Afkoppelen als maatregel is al behoorlijk lang ingeburgerd bij de gemeente Zevenaar.
- Er is vraag naar meer kennisdeling over technische mogelijkheden. Nu blijven kansen bovengronds liggen.
- Een huidig probleem in verband met de droogte zijn de lage rivierstanden. Een vraag die opkomt is of watergangen met behulp van dieper grondwater watervoerend gehouden moeten worden. Meer kennis over de mogelijkheden en effecten is hier gewenst.

Menselijke kennis
- Ruimtelijke Adaptatie wordt in de ruimtelijke ontwikkeling weinig meegenomen.
- Hittestress wordt maar matig onderkend als probleem en hier wordt weinig over gesproken. Tegelijk ligt er wel een belangrijke focus op groen en bomen vanuit de motivatie van stedenbouw en biodiversiteit. Meer grip op het thema is noodzakelijk alvorens dit wellicht kan worden omgezet naar beleid.

- Er wordt in Zevenaar veel gewerkt vanuit goede voorbeelden. Daar zit veel energie en realisatiekracht. Er lijkt minder vanuit de knelpunten en een systeemvisie te worden gewerkt.

Financiële middelen
- Binnen ruimtelijke plannen wordt erg gekeken naar de opbrengstenskant.
- Voor Ruimtelijke Adaptatie moet ook geld worden vrijgemaakt in het meerjarenbeleid en via de GRP'en/BRP'en. Aangegeven wordt dat meer geld voor het doen van experimenten nodig is om nieuwe ontwikkelingen op te pakken.
- Er wordt gesignaleerd dat er een duidelijk spanningsveld is tussen de uitgesproken ambities vanuit de gemeente en de beschikbare financiële middelen om deze ambities te realiseren.

3.5 Leercapaciteit

Gezamenlijk leren
- Binnen de afdelingen RO en groen is men al bezig met Ruimtelijke Adaptatie, verder niet.
- Verwacht wordt dat de droogte een extra impuls is voor Ruimtelijke Adaptatie en dat het daarmee meer gaat leven.
- Er wordt aangegeven dat de kennisdeling over mogelijkheden voor ruimtelijke adaptatie beperkt is en vooral informeel plaatsvindt.
- Meer kennis van de impact van de aanleg van de A15 op het watersysteem is gewenst.
- Het oude centrum van Zevenaar is een knelpunt voor wateroverlast. Hier zijn veel oude riolen en er is 1,8 kilometer aan beduikerde watergang. Die zou op termijn wellicht weer deels open kunnen worden gemaakt.

Informatiemiddelen
- Delen van de resultaten van de stresstest, bijvoorbeeld hittestress en wateroverlast, kan ook interessant zijn om het gemeentelijk vastgoed op te beoordelen.

4 Waterschap Rijn en IJssel

4.1 Wetgevingscapaciteit

Beleidsinstrumenten
- In de afgelopen drie jaar is een klimaatstrategie en een position paper opgesteld voor WRIJ. Hierin is helder onderscheid gemaakt tussen drie rollen die het waterschap invult:
    - Probleemeigenaar
    - Partner
    - Adviseur
- Er wordt een nieuw onderhoudshandboek opgesteld waarin ecologie en hydrologie gezamenlijk wordt opgepakt. Hiermee wordt integraal gekeken naar ecologie en doorstroming. Hoewel niet expliciet wordt gekeken naar klimaatadaptatie, wordt dit impliciet wel meegenomen.

- In het zuiveringsbeleid en de watersysteemperspectieven wordt klimaatadaptatie meegenomen.
- Klimaatverandering zet spanning op het halen van de doelstellingen voor de KRW. De droogte heeft de ontwikkeling van bepaalde soorten een flinke klap toegebracht. Deze relatie wordt nog weinig onderzocht.
- In de afstemming met gemeenten kunnen klimaatmaatregelen en afspraken ook worden verankerd in Beheer en Onderhoudsplannen waarin per watergang een streefbeeld is opgenomen. Afstemming kan dan ook plaatsvinden over het behoud van watergangen of toch omzetten naar Wadi's.
- In het Programma Stedelijk Water van het waterschap kunnen ook maatregelen worden opgenomen.

4.2 Institutionele capaciteit

Verantwoordelijkheid

- Direct onder de noemer klimaatadaptatie worden nu vooral de stresstesten uitgevoerd. De gemeenten worden daarbij door het waterschap als trekker gezien.
- Aangegeven wordt dat meer aandacht van het management nodig is zodat de rol van het waterschap ook in de volgende stappen richting programmeren goed kan worden opgepakt. Nu is er onvoldoende bewustzijn bij het management waardoor voor volgende stappen onvoldoende capaciteit beschikbaar is.
- Gesignaleerd wordt dat de groep binnen het waterschap die echt actief met klimaatadaptatie bezig is, betrekkelijk klein is. Men name binnen de afdeling waterbeheer en de afdeling Advies en Strategie zijn een aantal mensen hiermee bezig. In afdeling Onderhoud wordt wel e.e.a. toegelicht maar is men hier minder actief mee bezig.
- Aangegeven wordt dat de interne betrokkenheid bij stresstesten vooralsnog niet heel groot is. Respondenten vanuit waterveiligheid en ecologie zijn nog niet eerder bij stresstesten betrokken.

Organisatiestructuren

- Binnen het waterschap wordt over de Liemers afgestemd binnen het gebiedsteam waarin de volgende rollen zijn:
    - Systeemkenner
    - Gebiedskenner
    - Plantoetser
    - Relatiebeheerder

  Bij dit gebiedsteamoverleg sluiten verder ook communicatieadviseurs en soms dijkbeheerders aan.
- Droogte en wateroverlast worden nu vooral als calamiteit behandeld. Er wordt bij het voordoen van de calamiteit een apart team opgesteld om hiermee om te gaan.

4.3 Sociale capaciteit

Netwerkverbondenheid

- Extern wordt vooral samengewerkt vanuit de afvalwaterteams die zijn verbreed tot waterteams. De Liemers sluit aan bij overleggen van de Achterhoek+.
- Samenwerking in UvW verband biedt veel steun.
- De provincie heeft een rol waar het gaat om zwemwater en om het vaststellen van doelen voor de KRW.
- Voor de KRW wordt o.a. gewerkt in het verband van het Regionaal Ambtelijk Overleg RAO. Onder andere een periodiek overleg van coördinatoren. De gemeenten hebben hier een beperkte rol in.

Stakeholder betrokkenheid

- Vooralsnog wordt er weinig samengewerkt met stakeholders rond klimaatadaptatie. Dit moet via de stresstest worden opgestart. De volgende stakeholders worden specifiek genoemd:
    - De provincie heeft verschillende verantwoordelijkheden op ecologie en zwemwater en zou een rol moeten hebben in stresstesten. Contact Koen te Velde?
    - Veiligheidsregio is een belangrijke partner.
    - MKB de Liemers is een organisatie om ook de kleinere ondernemers te bereiken.
    - Betrekken van GGD heeft meerwaarde. Bijvoorbeeld rond issue water en gezondheid / botulisme en blauwalg. Gesignaleerd wordt dat er steeds meer kleine wateren worden ingericht als speelwater, terwijl de waterkwaliteit niet wordt bemonsterd.

Gemeenschap betrokkenheid

- Informeren vanuit het waterschap vindt plaats via de klimaateffectatlas die in ontwikkeling is. Ook wordt gecommuniceerd via ‘Weet van Water’ (https://www.weetvanwater.nl/)
- Stresstesten worden gezien als een belangrijk middel om bewustwording te vergroten.
- Afdeling communicatie richt zich vooral op:
    - Calamiteiten
    - Projecten
    - Communicatie over hele gebied.

  Betrekken van communicatie bij stresstest trajecten wordt duidelijk als meerwaarde gezien.

4.4 Resource capaciteit

Technische middelen

- Voor wat betreft de bestrijding van exoten zijn er technische beperkingen: er zijn vaak geen maatregelen voorhanden om exoten daadwerkelijk effectief te bestrijden. Exoten als waterteunisbloem blijven terugkomen.
- Vanuit beheer is, vooral in meer uitzonderlijke situaties, flexibiliteit gewenst in de toepassing van maatregelen. Dit staat soms op gespannen voet met het OBS.

Menselijke kennis

- Aangegeven wordt dat personale capaciteit beperkt is op een aantal vlakken, bijvoorbeeld rioolbeheer. Hier is men bij het waterschap van 5 naar 2 fte teruggegaan en het invullen van vacatures is vaak lastig.
- Veel mensen binnen het waterschap dragen al bij aan klimaatbestendigheid, maar benoemen dit vaak niet onder dit kopje. Men is zich hier beperkt van bewust en actiever framen van projecten als klimaatadaptatie kan mogelijkheden bieden (bijvoorbeeld ook voor financiering).
- Het landelijk beleid op vlak van ruimtelijke adaptatie helpt om ruimtelijke adaptatie meer tussen de oren te krijgen.
- Er bestaan verschillende visies voor het borgen van systeemkennis. Enerzijds kan kennis worden geborgd door jarenlange betrokkenheid bij het gebied, anderzijds meer in plannen en systemen. Waar veel kennis in de hoofden van medewerkers zit en opvolging lastig is, bestaat het risico dat kennis verloren gaat.
- Gesignaleerd wordt dat juist voor de stappen na de risicodialoog veel inzet noodzakelijk is. Hier is nog onvoldoende oog voor binnen de organisatie.
- Gesignaleerd wordt dat gebiedskennis en flexibiliteit in handelen belangrijk zijn om met klimaatimpacts om te gaan. Dit moet dan wel voldoden zijn geborgd binnen de organisatie.

Financiële middelen

- Bestuurlijk is meer aandacht gekomen voor klimaatadaptatie. Daarmee is er ook meer budget beschikbaar gekomen: proces en advieskosten worden vanuit een ‘klimaatpot’ betaald. Voor uitvoering moeten maatregelen worden meegenomen in de reguliere programma’s.
- Financiën spelen bij onderhoud nadrukkelijk een rol: als vanuit hydrologisch en ecologisch perspectief een goede onderhoudswijze wordt vastgesteld moet deze onder druk van financiën vaak worden aangepast.

4.5 Leercapaciteit

Gezamenlijk leren

- Er wordt gewerkt aan een handleiding voor stresstesten en risicodialogen waarmee de kennis uit projecten wordt uitgewisseld.
- Bij grotere calamiteiten zoals hevige neerslag 8 jaar geleden en droogte in zomer 2018 worden geëvalueerd. Nieuwe ervaringen hieruit worden actief verwerkt in de aanpak van bijvoorbeeld beheer.
- Er is in het beheer veel sprake van leren van de praktijk: proefondervindelijk bezien hoe om te gaan met een situatie als droogte.
- Arnhem, Zutphen en Lichtenvoorde zijn in het beheergebied de koplopers op Ruimtelijke Adaptatie. Hier wordt geëxperimenteerd en worden goede voorbeelden ontwikkeld. Er lijkt nog geen duidelijk mechanisme te zijn om de geleerde lessen hieruit te delen binnen het waterschap.
- Aangegeven wordt dat er nog veel ruis is over wat er binnen stresstesten wordt opgepakt.
- Op vlak van ecologie is steeds meer aandacht voor dassen en bevers. Deze richten steeds meer schade aan wat gevaren voor de dijken oplevert,

- Er wordt nu meer studie gedaan naar de grasmatten op dijken. Droogte heeft effect op deze grasmatten en een meer diversiteit biedt mogelijk een oplossing.

Informatiemiddelen

- Er wordt gewerkt aan de klimaateffectatlas. Doel is hierin ook een algemener deel klimaat op te nemen zodat dit niet steeds voor elk gebied apart hoeft te worden opgesteld.
- Er is een atlas van de waterkwaliteit uitgebracht door het waterschap met veel informatie.
- Een kaart met gevoelige sloten voor overstort bestaat nog niet en wordt gemist voor dit traject.

Verslaglegging brede bijeenkomst De Liemers 22-01-2019

Schema middag:

Peilingen Mentimeter
Klimaat en het Weer (Gerrit Hiemstra)
Bestuurspodium
Klimaatadaptatie in de Liemers na vandaag

Stellingen Mentimeter

Tijdens de bijeenkomt zijn er een aantal stelling naar voren gebracht. De meest interessante vragen en antwoorden staan hieronder uitgelicht. De overige vragen kunnen in de bijlagen gevonden worden.

Vraag 1: Bij klimaatverandering in de Liemers denk ik aan….?

Droogte is het meest genoemd: door 17 van de 45 respondenten. Water gerelateerde problemen worden hierna het vaakst genoemd. Ook veel antwoorden waren gerelateerd aan klimaatadaptatie en niet persé klimaatverandering.

Vraag 2: Klimaatadaptatie in de Liemers betekent….

De antwoorden kunnen geschaard worden onder de volgende overkoepelende termen: ‘voorbereid zijn op klimaatverandering’, ‘extremen aankunnen’, ‘samenwerken’, ‘minder steen, meer natuur/groen’ en ‘vergroten bewustzijn’.

Vraag 6: Wat is het gemiddelde temperatuurverschil tussen een straat midden in Duiven en het buitengebied in Groessen?

26 respondenten dachten dat het temperatuurverschil tussen duiven Centrum en Groessen (buitengebied) gemiddeld 2 graden bedroeg. 12 mensen dachten dat het antwoord 5 graden was, en 4, 0.5 graden.

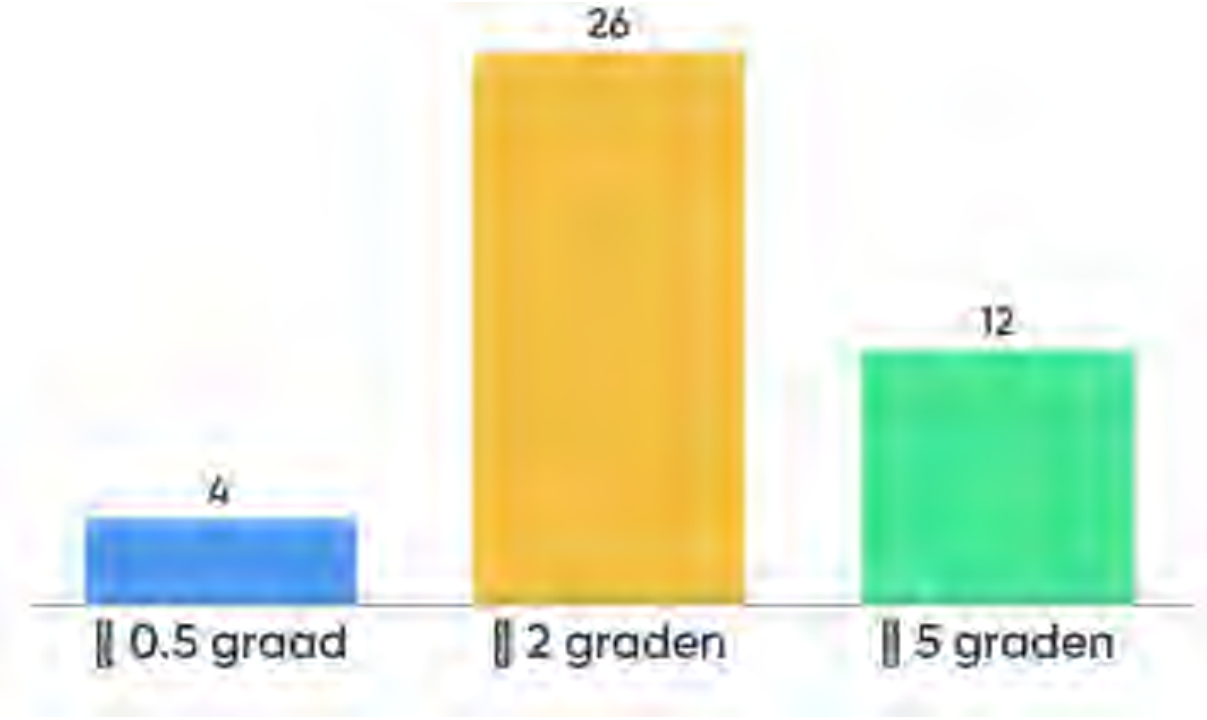

Vraag 8: Welke klimaatadaptieve maatregel spreekt u het meest aan?

Meer groen (bomen en planten) werd veruit als meest aantrekkelijke klimaatadaptieve maatregel gezien. De voorliefde voor groen komt ook terug in nummer 2: groene daken.
Vraag 11: Wat wil ik nog meegeven voor de verdere uitwerking van de stresstest?

Klimaat en Weer (Gerrit Hiemstra)

Wanneer werd Gerrit Hiemstra nou getriggered om echt met klimaatadaptatie aan het werk te gaan? “Kijk het punt is dat het verschijnsel zelf ben ik al langer mee bezig, misschien al een jaar of 10 geleden. De laatste twee jaar heb ik me daar actiever mee gemoeid. Uiteindelijk moet de hele maatschappij veranderen, maar dat kan pas als je zelf mentaal de knop hebt omgezet. Ik heb zelf gemerkt, als je dat doet, dan kijk je zelf ook anders tegen de wereld aan.”

“In Ethiopië kennen ze geen weersverwachting”

“Mitigatie is eigenlijk een adaptatie maatregel”

Gerrit legde uit dat de temperatuur op de polen bovengemiddeld snel stijgen. Vraag vanuit het publiek: valt de temperatuurstijging dan bij ons lager uit? Is het beeld rooskleuriger? Gerrit: de 2 graden norm die in Parijs gesteld is, is een wereldwijd gemiddelde. Bij ons zal de temperatuur dus minder hard stijgen dan op de polen. (Maar er zijn natuurlijk ook landelijke temperatuurstijgings-voorspellingen waar we rekening mee houden wanneer we de effecten van klimaatverandering beschouwen).

Over dat de rivieren ook uitslijpen en dieper worden zei Gerrit gekscherend: “Als de rivier maar snel genoeg zakt, dan hoeven niks meer aan de dijken te doen”. Door zeespiegelstijging neemt het verval af. Daardoor kunnen de grote rivieren minder goed hun water afvoeren. Stroomopwaarts kun je dan problemen krijgen met de waterveiligheid.

“Per graad opwarming heb je een verhoging van de intensiteit van neerslag van 14%”

“De buien zullen omvangrijker worden, en intenser”

Hittestresskaart: “Bijzonder is dat je de industriegebieden er goed uit kunt halen”

“Eigenlijk is het heel simpel: waar je veel verharding hebt, en weinig groen, heb je meer last van hitte en droogte”

Groei van bomen vreet energie. Hoe meer bomen, hoe meer water er verdampt en hoe minder er overblijft om de lucht op te warmen. Positief voor problemen als hittestress.

Gerrit presenteerde een lijst met gevolgen van droogte. Iemand uit het publiek roept: “Ik mis de [gevolgen van] natuur hierin!”

Persoon uit het publiek: Volgens mij zijn er minder onweersbuien geweest afgelopen zomer. Gerrit: die zijn er wel degelijk geweest. Voor en na de droogte. Maar je perceptie van het weer in het verleden is makkelijk aangetast door andere weersgebeurtenissen, zoals de lange droogte.

“Het is niet altijd maar wijzen naar de gemeente en overheid, maar er is ook veel dat je zelf kan doen”

“In Italië hebben ze dikke muren en dat is niet voor niks, daar komt de warmte niet doorheen”

“Mijn pleidooi is zo vroeg mogelijk in het proces aandacht te besteden aan klimaatadaptatie”

“Beste gemeentes: meer laadpalen! We zullen op korte termijn van die fossiele brandstoffen af”

“Er moeten 15 grote windmolens in de gemeente komen, maar waar?” Publiek: “STOKKUM”

Bestuurderspodium:

Aanwezige bestuurders:

Berend Jan Bussink	Waterschap Rijn en IJssel
Hans Sluiter	Gemeente Westervoort
Gemma Tiedink	Gemeente Duiven

1. *Wat is denkt u de grootste uitdaging die op de gemeenten en waterschap afkomt als u het verhaal van Gerrit zojuist heeft gehoord?*

Berend: “Je wordt in de discussie heel erg gestuurd door het moment zelf. Toen het weer groen werd dacht iedereen dat de droogte voorbij is. In de ondergrond was er nog een groot watertekort”

Hans over presentatie Gerrit: “Op de eerste plaats voel ik me ongemakkelijk, want het zijn verhalen die me bang maken. Ik zou het mooi vinden als we een verhaal konden verzinnen waar we allemaal blij van kunnen worden”

Gemma: “Duurzaamheid en klimaatadaptatie/energietransitie/circulaire economie. Landelijk wordt de druk opgevoerd. Ik ben heel blij met de informatie vandaag over klimaatadaptatie, want daar moeten we met zijn allen keihard mee aan de slag”

De grootste uitdaging: “ik zie de belangrijkste uitdagingen in de droogte. We zijn als Nederland erg bezig geweest met het water, om dat af te voeren”.

2. *Waar ziet u nu de grootste opgave bij het klimaatbestendig maken van de Liemers?*

Berend: "Je wordt in de discussie heel erg gestuurd door het moment zelf. Toen het weer groen werd dacht iedereen dat de droogte voorbij is. In de ondergrond was er nog een groot watertekort"
"Gebruik maken van de momenten"

Hans: "Je moet voordenken, niet nadenken, want dan ben je te laat"

3. *Wat is uw droom? Wat ziet u voor zich bij een klimaatbestendig Liemers?*

Gemma: "Ik zou het mooi vinden als we deze opgave gebruiken om tegelijkertijd de biodiversiteit ook een boost te kunnen geven"
"De bij-vriendelijkste regio van Nederland wordt De Liemers"

4. *Welke voordelen ziet u in de samenwerking tussen de gemeenten Zevenaar, Duiven en Westervoort op dit vlak?*

Hans: "We werken samen in de Liemers, o.a. op dit niveau. Het heeft ook een mooie schaal, ons kent ons, goed om resultaten te halen"
"Op hogere schaal komt meer kennis en kapitaal samen"

Gemma: "De samenwerking die ingezet is met de Liemerse gemeenten en het waterschap is echt een hele goede stap"

5. *Hoe kijkt u aan tegen de rol van de gemeente(n) en andere partijen en bewoners waar het gaat om klimaatadaptatie?*

Berend: "De burger kan zelf heel veel doen, maar de burger is daar helemaal niet van op de hoogte"
"Het waterschap heeft een voorbeeldfunctie, maar wordt beoordeeld op calamiteiten afgerekend"
"Wij kennen het gebied, als regio weet je waar je staat, wat iedereen moet doen"
"Er is zoveel kennis al aanwezig en we moeten een maatschappelijke noemer vinden om kennis te delen met burgers"

Hans: "Als je de inwoners mee wil krijgen, dan moet je dat (klimaatadaptatie) heel goed uitleggen"

Gemma: "Als gemeente moeten we een voorbeeldrol nemen en met burgers en bedrijven klimaatadaptatie samen aanpakken"

6. *Wat wilt u de zaal nog meegeven zo bij de start van dit proces?* (Overige opmerkingen)

Berend: "We moeten heel veel investeren in kennisoverdracht"
Windmolens: "Wen er maar vast aan, want ze komen er te staan"

Hans: "We zijn een bedrijventerrein aan het afkoppelen, dat pakken we integraal aan"
"In het Coalitieakkoord staat in dat we moeten vergroenen"
"Vergroenen maakt je dorp mooier en leefbaarder. Klimaatadaptatie een positief verhaal maken"
"Als je het verhaal goed weet te vertellen, dan weet de Raad wel geld vrij te maken"

“Bij alles wat je doet even nadenken, is dit nou handig in verband met het klimaat”
“Ik krijg wekelijks de vraag of er meer parkeervakken bij kunnen komen. We vinden die auto toch nog ongelofelijk belangrijk”

Gerrit: “De oudere generatie kwam aan bod, maar ik zou zeggen, betrek ook de jongere generatie. De jongere generatie moet het er nog het langst mee doen. De jongere generatie kijkt op een hele andere manier aan tegen deze problematiek”

Klimaatadaptatie in de Liemers na vandaag

Presentatie en quotes van Tjeerd Dijkstra (Sweco)

Klimaatverandering zorgt voor een groot aantal gevolgen die risico’s met zich meebrengen. Niet elk risico kun je wat tegen doen. Wat zijn aanvaardbare risico’s en wat niet?: “Als het erg nat is bij een boer, is dat misschien niet zo erg, maar gebeurd het in de stad en het water stroomt de winkels in, dan willen we dat niet”

Vanuit alle gemeenten samen klimaatadaptatie naar buiten brengen of per gemeente? Kan op alle schalen, ene probleem alleen per gemeente, maar een aantal problemen zijn ook gemeentegrens overschrijdend. Afhankelijk van het probleem de communicatie aanpassen.

“We gaan bij de klimaattafels bespreken welke risico’s we wel en niet accepteren”

“Bij de klimaatstresstest proberen van kwaad naar erger te simuleren”

“De drie gemeenten meten aan het grondwater, hoe diep zit het grondwater? Wat is dan de verwachting als er minder water komt, hoe het grondwater daarop gaat reageren?”

“Hoe tolerant zijn de gewassen tegenover een dalende grondwaterpeil?”

“Als er maar een beperkte waterdiepte in de sloot staat, dan kan blauwalg zijn gang gaan”

“Er zijn heel veel neveneffecten te koppelen aan klimaatverandering, die allemaal de beleving van de openbare ruimte aantasten”

“Wat zijn de gebieden waar je wel en niet overstromingen zou toelaten (met het oog op bijv. gevaarlijke bedrijven)?”

“Bij herhalingstijd van ééns in de 1000 jaar hebben we zelfs instromend water vanuit achter de dijken van Duitsland”

Tjeerd: “Waarom zou je uit Stokkum verhuizen?” (geen gevaar voor overstromingen). Gerrit: “Nou, er komt binnenkort een huist te koop daar!”

“Waar staan bedrijven met gevaarlijke stoffen en wat zijn de evacuatieroutes?” Men moet goed duidelijk hebben wat de ontsluitingswegen zijn (mogelijke evacuatieroutes) en ook waar gevaar voor wateroverlast is (tunnels). Evacuatieroutes moeten niet door wateroverlast gevoelige tunnels gaan.

Legenda

Wateroverlast Panden T100

- < 0,15m
- 0,15 - 0,3m
- > 0,3m
- Panden na 2010
- De Liemers

Water tegen panden (T=100)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 12:50
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

Legenda

Wateroverlast Panden T1000

- < 0,15m
- 0,15 - 0,3m
- > 0,3m
- Panden na 2010
- De Liemers

Water tegen panden (T=1000)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 13:11
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

Legenda

Wateroverlast Wegen T100

- < 0,15m
- 0,15 - 0,3m
- > 0,3m
- De Liemers

Water op straat (T=100)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 13:15
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt, blad 1 van 1

Legenda

Wateroverlast Wegen T1000

- < 0,15m
- 0,15 - 0,3m
- > 0,3m
- De Liemers

Water op straat (T=1000)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 13:14
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

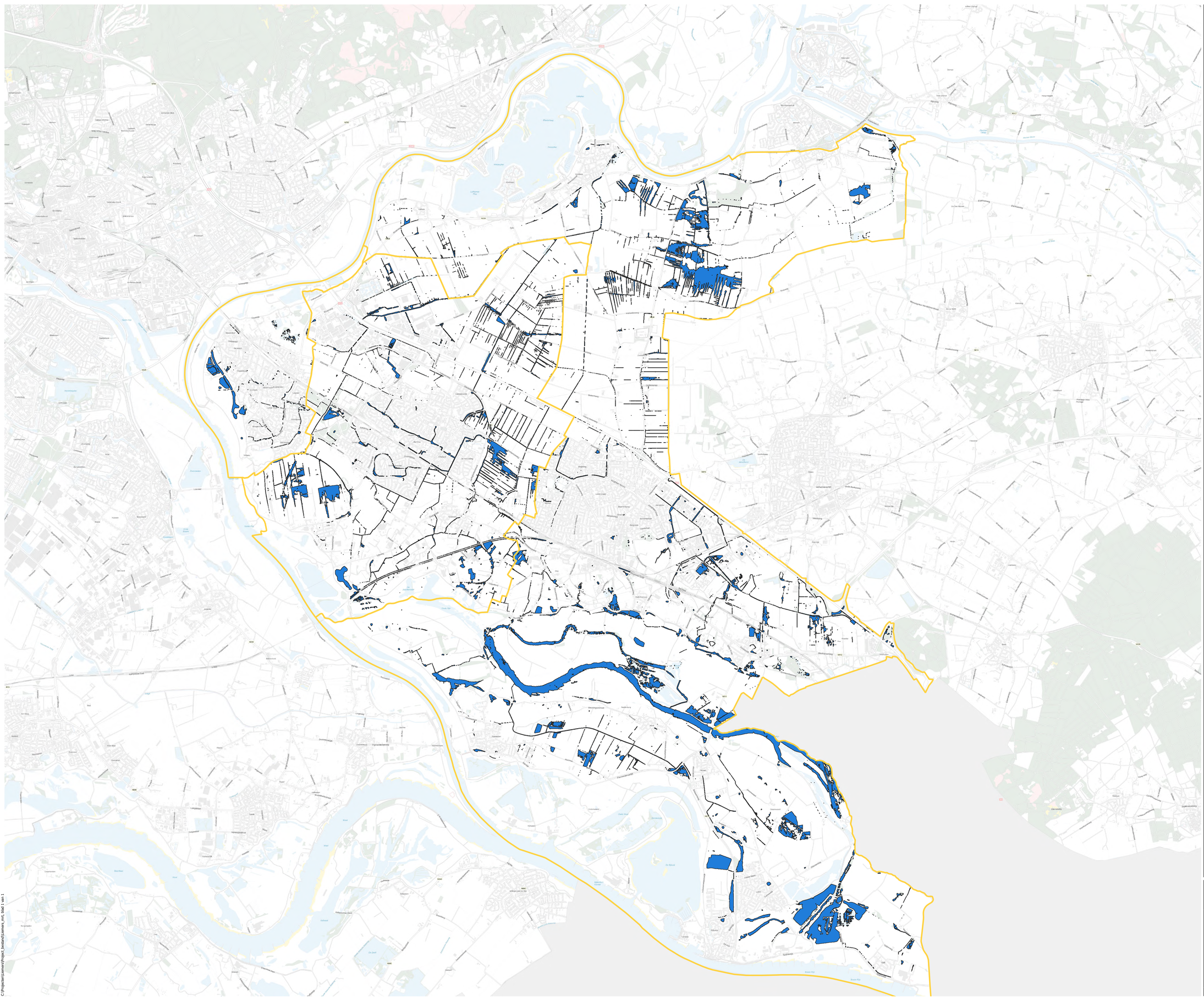

Legenda

- Inundatie T100
- De Liemers

Inundatie vanuit oppervlaktewater (T=100)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 15:28
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_print_tdpl 1 van 1

Legenda

Inundatie T1000

De Liemers

Inundatie vanuit oppervlaktewater (T=1000)

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 15:23
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

Legenda

- Panden
- Veel koeler
- Koel
- Normaal
- Warm
- Veel warmer

Hittestresskaart De Liemers

Stresstest De Liemers

Opdrachtgever: Gemeenten en waterschap Rijn en IJssel in de Liemers
Projectnummer: 362479

Status: Definitief
Datum: 20-02-2019 14:17
Schaal: 1:1
Formaat: A0 liggend

Getekend: LN - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Legenda

Droogval

- afvoer
- afvoerstop
- droogval
- De Liemers

Droogval

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 16:43
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

Legenda

- 7 m NAP
- 8 m NAP
- 9 m NAP
- Panden voor 1975
- De Liemers

Kwetsbare bodemlagen

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 26-06-2019 08:10
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

Legenda

- Veilige panden

Overstromingsdiepte

- minder dan 1 meter
- meer dan 1 meter
- meer dan 2 meter
- meer dan 3 meter
- De Liemers

Waterveiligheid

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

SWECO

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 16:25
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_mrt_blad 1 van 1

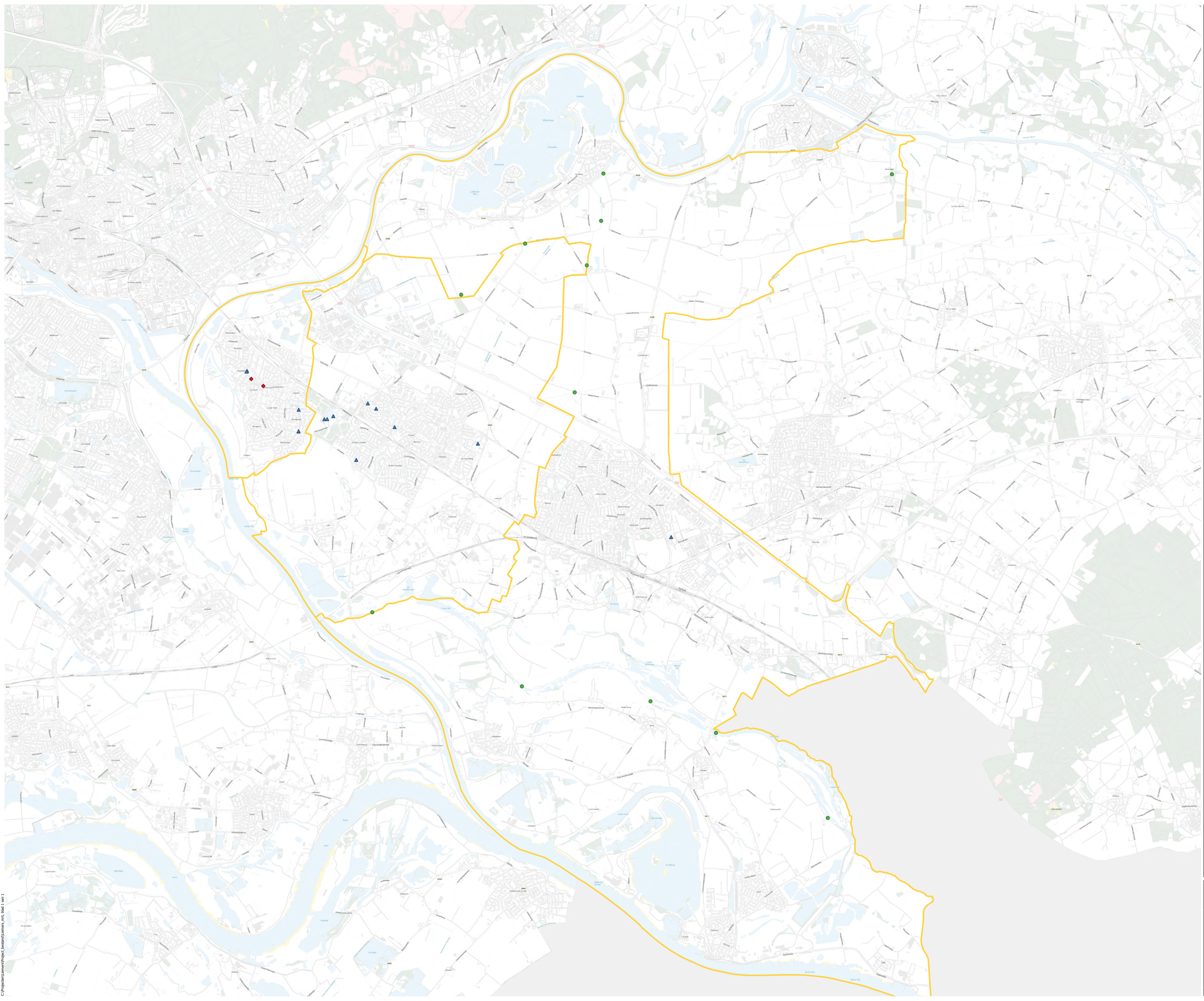

Legenda

- Blauwalg
- Botulisme
- Overmatige groei van waterplanten
- De Liemers

Waterkwaliteit

De Liemerse Stresstest

Opdrachtgever: De Liemers
Projectnummer: 362479

Status: Definitief
Datum: 24-06-2019 15:42
Schaal: 1:58.000
Formaat: A1 liggend

Getekend: SH - Gecontroleerd: TD

0 1000 2000 3000 4000

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Projecten\Liemers\Project_bestand\Liemers_print_blad 1 van 1

Bedrijven en percelen

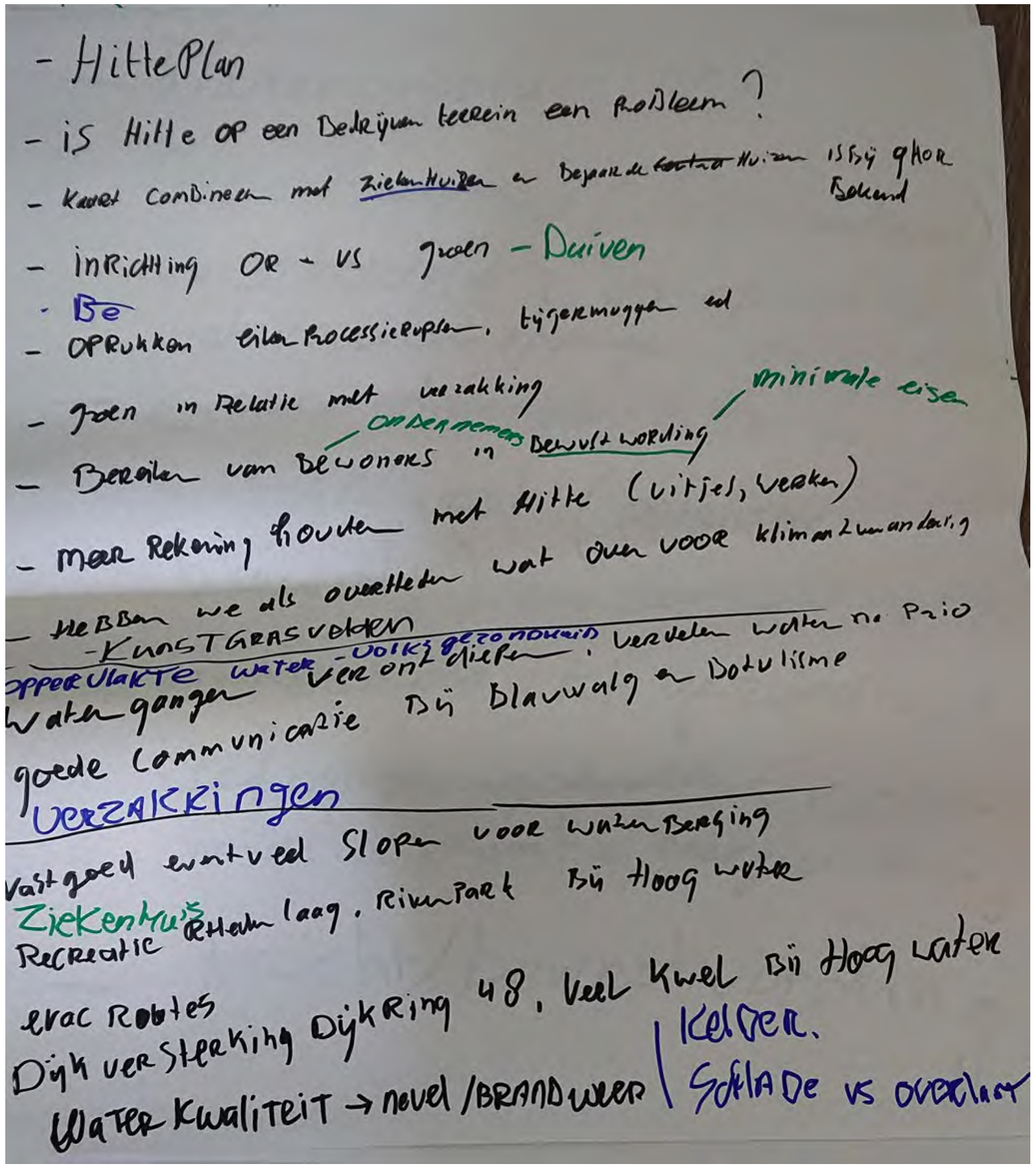

Gezondheid en veiligheid

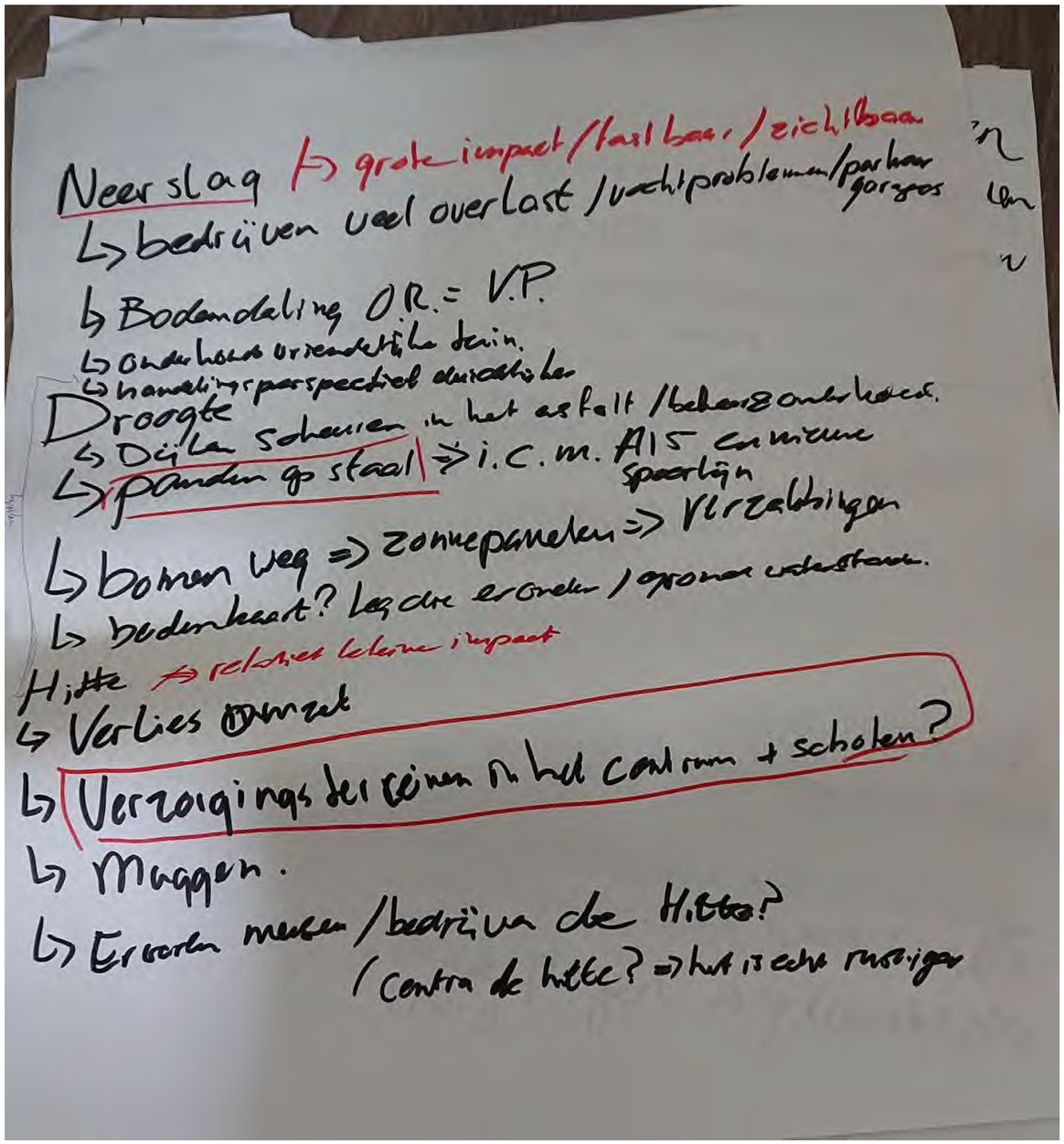

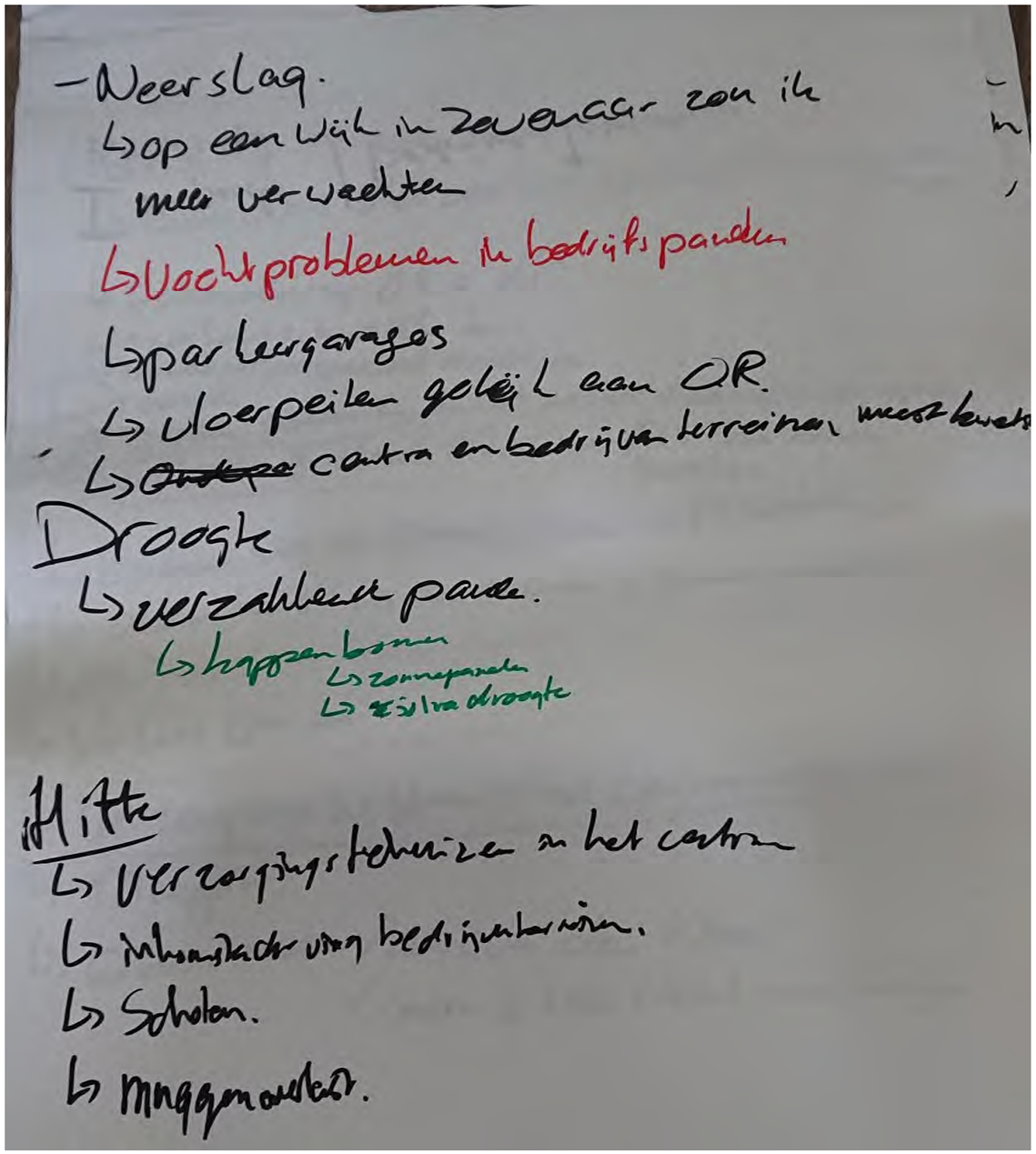

Buiten de bebouwde kom

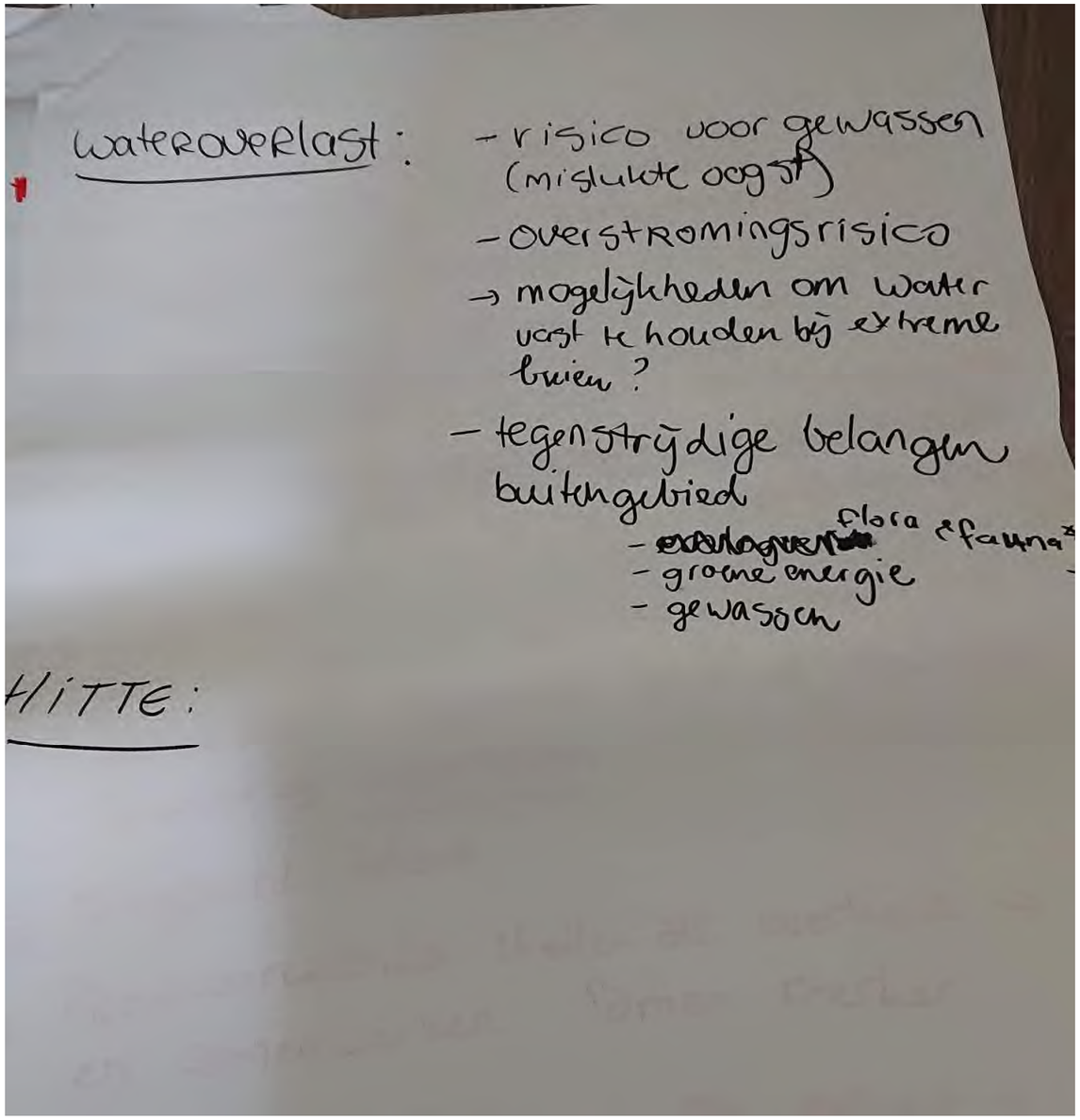

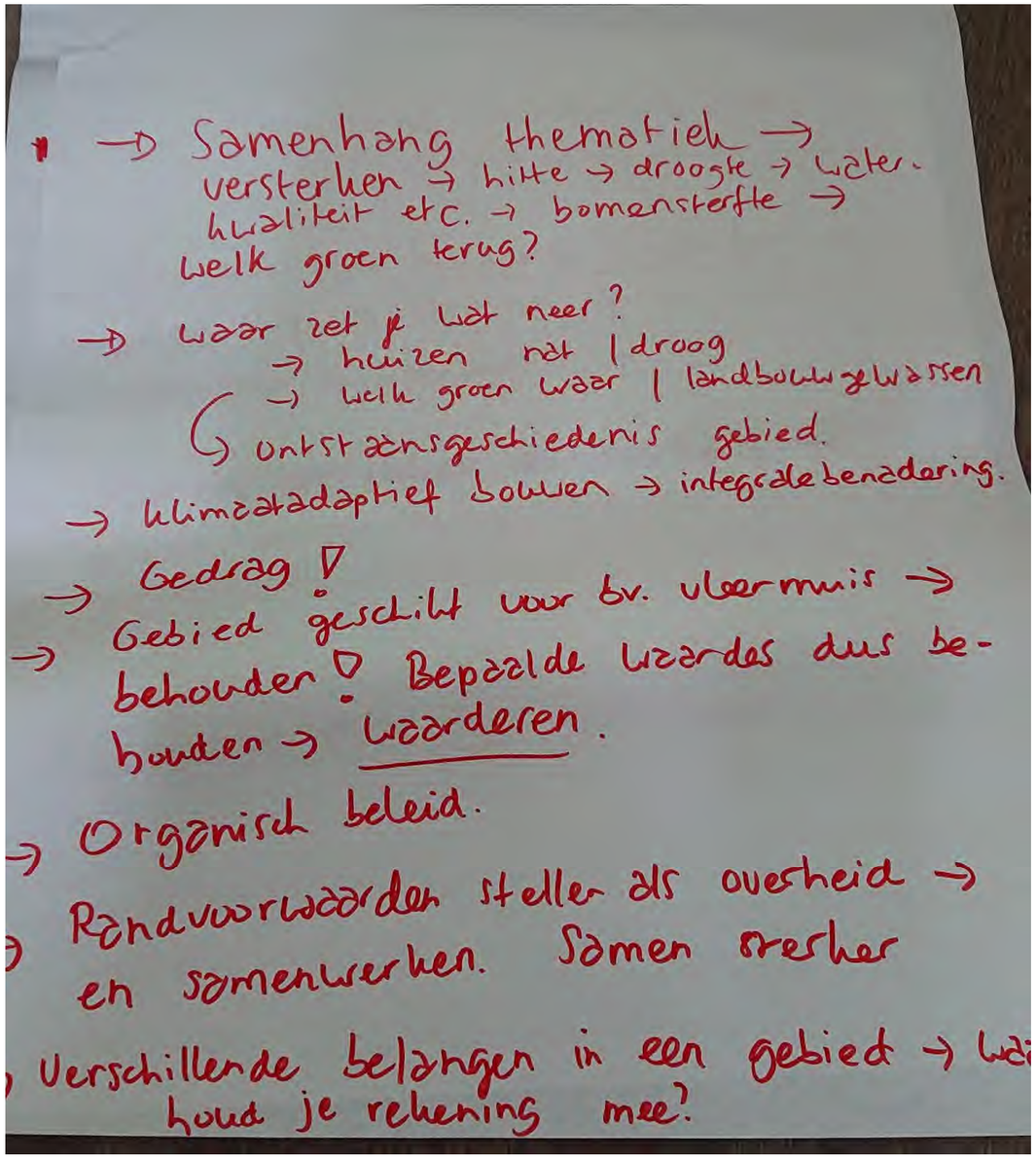

- Droogte: - schade aan gewassen
  en melkvee
  - afh. van rivierwaterstanden
  - schade aan ecosystemen
  - ene beheermaatregel zorgt weer voor andere risico's (bijv. droogvallen vs. stilstaand water)
  → veranderen gewassen?
  → andere vormen v. waterbeheersing (bijv. winterwater opslaan?)
  - verzakking bedrijventerreinen/infra buitengebied (veen)
  → gebruik maken van info over bodemstructuren herinrichting
  - (zwem)waterkwaliteit neemt af
  - recreatiedruk buitengebied neemt toe
  - meer rioolwateroverstorting waardoor slechtere waterkwaliteit
  - meer 'plagen' → gezondheids-risico

Prioritering Buiten de Kom

1. Borgen van bestaande kwaliteit vanuit „landschap" → randvoorwaarde overheid. (positieve benadering)
2. Samen optrekken als overheid → elkaar versterken & schadniveau bepalen (per welke partijen).
3. Bewustwording bij iedereen

Binnen de bebouwde kom

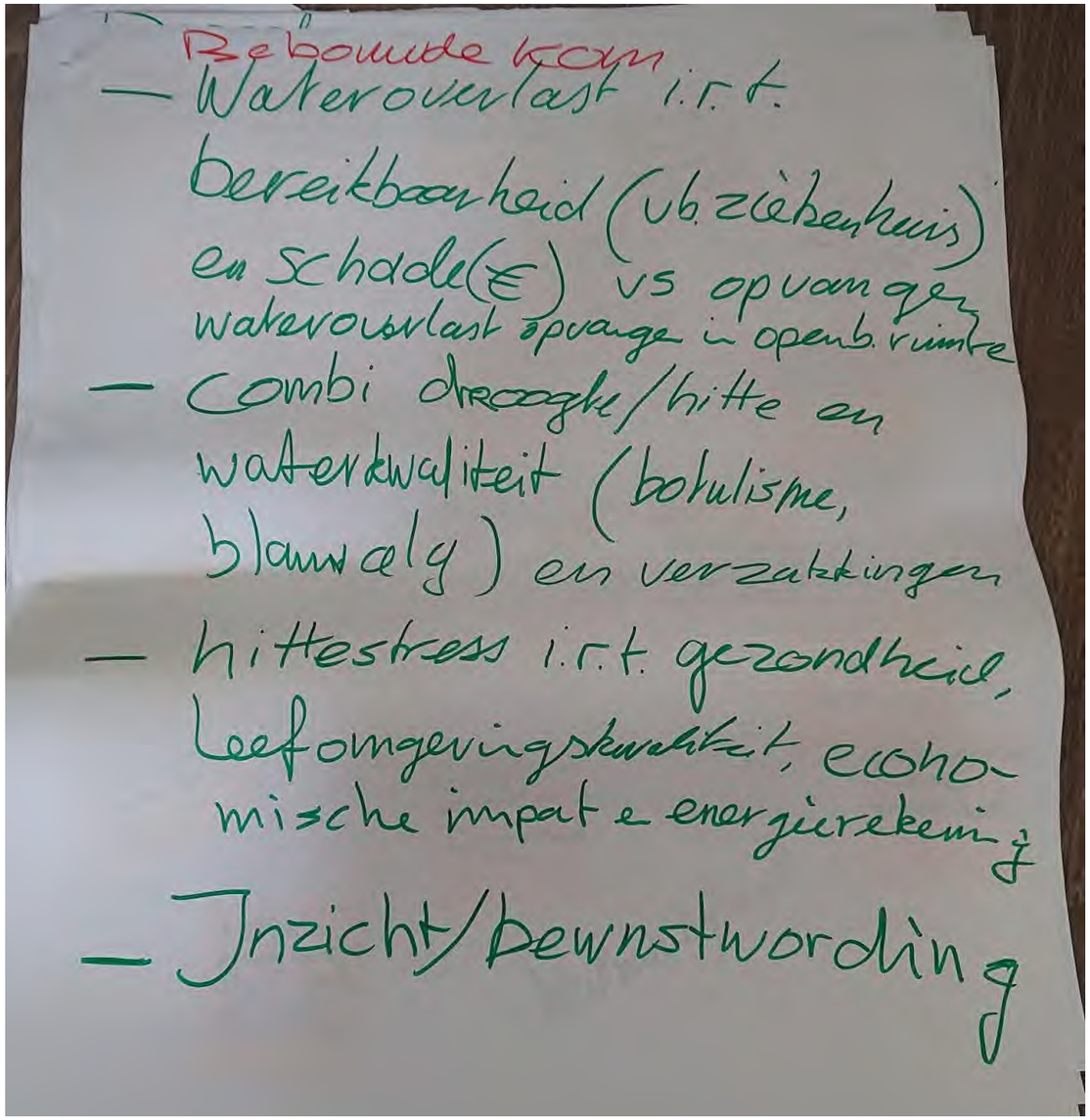

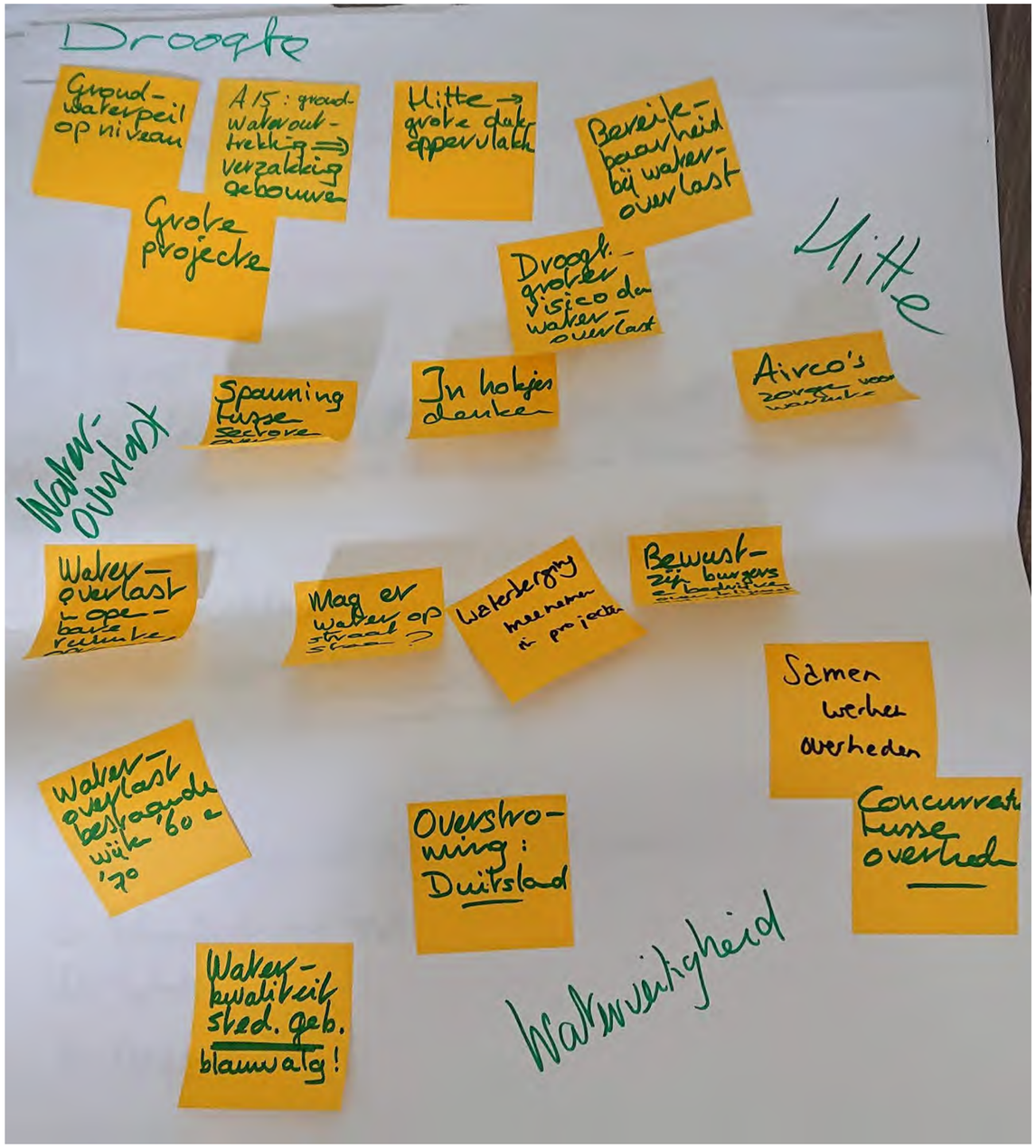

DE LIEMERSE STRESSTEST

KLIMAATATELIER

Brede bijeenkomst 17 jan 2019

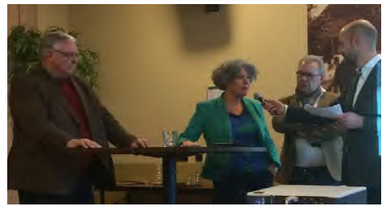

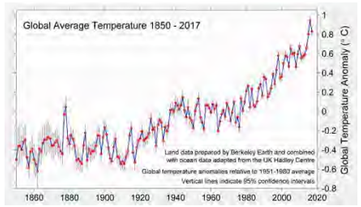

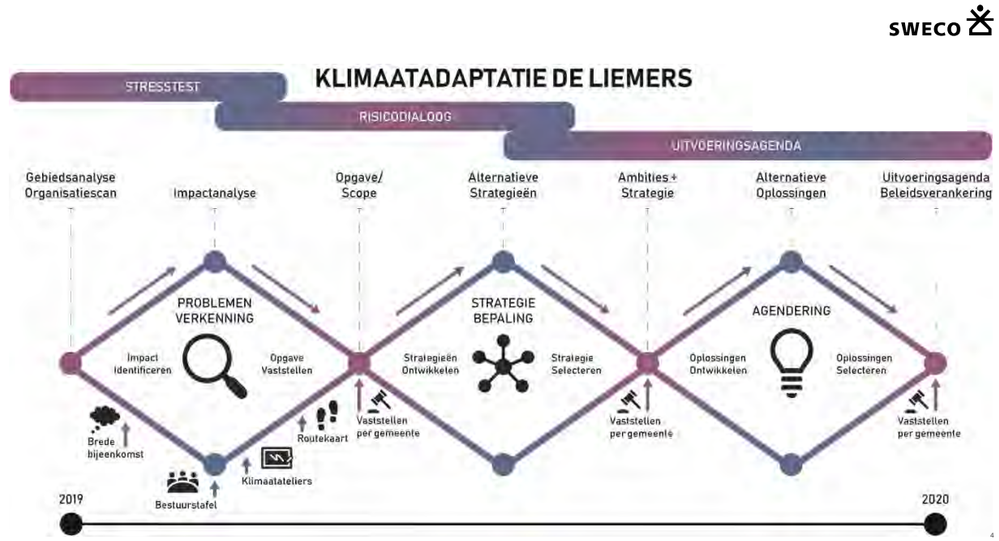

Doorwerking in beleid en uitvoering

Verankering gemeente
- Meekoppelen in lopende projecten
- Omgevingsvisie
- Groenstructuurplan
- Ruimtelijke projecten
- GRP/afkoppelplan
- Wegenbeheerplan
- Wijkplannen
- Herstructureringsplannen
- Beheerplan openbare ruimte
- Kwaliteitshandboek
- Subsidieregelingen
- ...

Verankering bij andere partijen
- Maatregelen waterschap
- Plannen corporaties
- Beheerplannen TBO's
- ...

Klimaatatelier

Scope bepalen: Wat is echt belangrijk?

Risico = Kans X Gevolg

Klimaateffecten in beeld:
- Droogte
- Hitte
- Wateroverlast
- Waterveiligheid

Gevolgen voor sectoren
- Water en ruimte
- Natuur
- Landbouw, tuinbouw en visserij
- Gezondheid
- Recreatie en toerisme
- Infrastructuur (luchtvaart, weg, spoor, water)
- Energie
- ICT en telecom
- Veiligheid

Programma

- 13:15 Opening
- 13:30 Presentatie klimaateffect kaarten
- 14:00 1e ronde deelsessies
- 14:45 Pauze
- 15:00 2e ronde deelsessies
- 15:45 Plenaire terugkoppeling
- 16:15 Afsluiting

DE LIEMERSE STRESSTEST

KLIMAATATELIER

Wateroverlast

2 buien
- T=100; ~70 mm in 1 uur
- T=1000; ~160 mm in 2 uren

Wateroverlast (regenwater op maaiveld)
Water tegen panden
Water op straat
Inundatie vanuit oppervlaktewater

à Toegankelijkheid en bereikbaarheid?
à Grote vlakken verharding en afstroming?
à Cominbatie met andere klimaateffecten?

Wateroverlast

Water tegen panden

Water op straat

Inundatie vanuit oppervlaktewater

Hitte

Gevoelstemperatuur
= bepalend voor beleving

à Kwetsbare groepen?
à Hitte en welzijn?
à Hitte en groen?
à Hitte en water?
à Hitte en (arbeids-)productiviteit?
à Hitte en sport?

Hitte

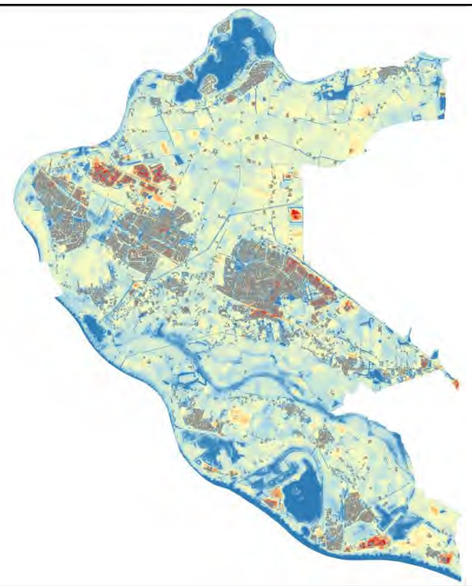

Droogte

Landelijke droogtestress
- ’Wegzakken’ van grondwater
- Veranderende dynamiek in grondwater

à Gevolgen grondgebruik?

Stedelijke droogtestress
- Groen
- Infrastructuur
- Panden

à Gevolgen wegzakken en weer aanzwellen grondwater?

Droogval waterpartijen
à Gevolgen waterkwaliteit? Dode vissen?

Droogte

17
2019-07-11

Droogte

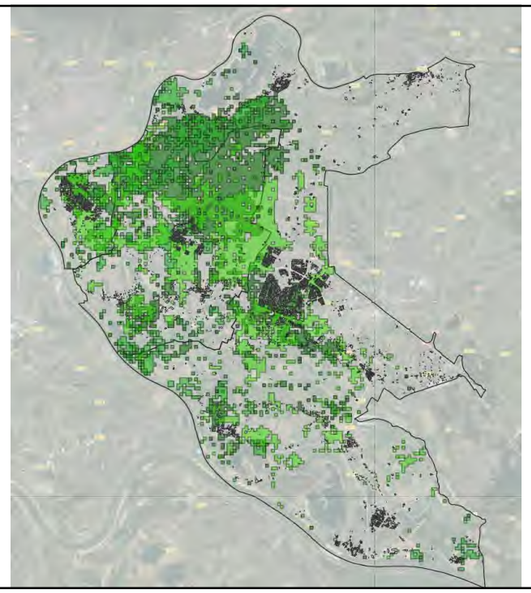

18
2019-07-11

Waterveiligheid

Overstromingsdiepte en veilige verdiepingen
- à Bereikbaarheid?
- à Vluchtroutes?
- à Gevolgen 'gevaarlijke' gebieden?

19
2019-07-11

Waterveiligheid

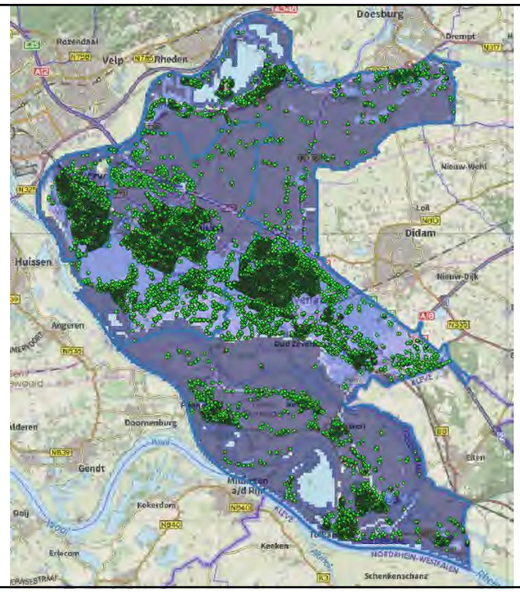

20
2019-07-11

Waterkwaliteit

2018: Waterschap heeft knelpunten in beeld gebracht
2018: Veel meldingen
- Blauwalg, botulisme, kroos, overmatige plantengroei
- Naar lucht happende vissen
- Enorme druk op organisaties (gemeenten, waterschap, visverenigingen, bewoners)

à Gevolgen veranderend klimaat?
à Gevolgen 'ogen in de buurt'?
à Combinatie met andere klimaateffecten?

Waterkwaliteit

DEELSESSIES

Deelsessies

1) Marius: Binnen de kom
2) Tjeerd: Buiten de kom
3) Maarten: Gezondheid en veiligheid
4) Arend: Bedrijf en perceel

Klimaatstress in beeld:
- Ronde 1: Welke klimaatrisico's zien we?
- Ronde 2: Aanvullen + prioriteren

Top risico's

Kletsnat

- Bereikbaarheid voorzieningen
- Onderschatting bestaande kwaliteiten (alle thema's)
- Onderwaardering belangen (alle thema's)
- Neerslag bedrijventerreinen en centra; grote impact, direct schade en zichtbaar

- Exoten/plagen/ziektes
  - Welke dan, is onduidelijk

Kurkdroog

- Afhankelijk van gebied:
  - Verzakken (ZVNR), kwaliteit (blauwalg, ed. 1str)
- Verzakkingen + grote projecten (grondwateronttrekking samen met verdroging)

Top risico's

Snikheet

- Gezondheid (ouderen), financieel (winkels)
- Hitte bedrijventerreinen en centra; niet prettig vertoeven. Hebben we er echt last van…? (ervaringen buiten)

Hoog water

- Overstromingen

Oplossingen

- Inzicht/bewustwording (**3x …**), communicatie
  - Doen
- Versterk bestaande kwaliteiten (maak het mooier/beter)
- Trek samen op (overheden)
- Samenwerking/partners/schaal

INGENIEURS MET EEN VERHAAL

MEMO

PROJECT	:	de Liemers, klimaatadaptie
PROJECTNUMMER	:	P20-0022
ONDERWERP	:	Voorstel beleidsambities klimaatadaptatie
DATUM	:	28 januari 2021
OPGESTELD DOOR	:	L.C. van den Dikkenberg

1 Algemeen

1.1 Aanleiding

Het klimaat verandert. Het wordt heter met hittestress tot gevolg, het wordt natter met wateroverlast tot gevolg en het wordt droger met eigen problematieken tot gevolg. Daarom passen we ons aan. Dat wordt op twee manieren gedaan. Enerzijds om de klimaatverandering te bestrijden wat we klimaatmitigatie noemen. Anderzijds om onze leefomgeving aan te passen aan een veranderend klimaat. Dat noemen we klimaatadaptatie. Dit memo geeft weer welke strategische lijnen binnen de Liemers voorgesteld worden om klimaatadaptatie in onze gemeenten vorm te geven.

Alle gemeenten in Nederland zijn momenteel actief om een klimaatadaptatie uitvoeringsstrategie vorm te geven. Dit vloeit voort uit samenwerkingsafspraken waarin gemeenten zich verbonden hebben aan de uitvoering van de ambities van het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

Figuur 1: de zeven ambities binnen het DPRA

Binnen het DPRA worden vier thema's onderscheiden. Dat zijn de thema's wateroverlast, hitte, droogte en overstroming. Binnen het gemeentelijke traject voor het DPRA wordt met name op de eerste drie thema's ingegaan.

Figuur 2: de vier klimaatthema's binnen het DPRA

Voor de Liemerse gemeenten geldt dat de kwetsbaarheden voor klimaateffecten hitte, droogte en wateroverlast in 2019 in beeld zijn gebracht. De resultaten hiervan zijn te zien op https://wrij.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=615ebe7ef0f448e884bd8ccaa707bfa5 . Het jaar 2020 was door de Deltacommissaris uitgeroepen tot jaar van de risicodialoog. Door bekende omstandigheden is dit op veel plaatsen vertraagd en verplaatst naar online. In de risicodialoog gaat het om twee dingen: bewustwording en acceptatie. Bewustwording van de gevolgen van een veranderend klimaat is nodig om inwoners handelingsperspectief bij extremen te geven. Het is goed om er van doordrongen te zijn dat hittegolven meer normaal worden, en dat wateroverlast vaker voor kan komen dan tot dusver. Daarnaast is het in de dialogen goed om met elkaar te bepalen wat geaccepteerd wordt en wat niet. Zo kan gericht beleid gemaakt worden om de benodigde ingrepen te prioriteren.

1.2 Doel

Het doel van dit memo is het formuleren van voorgestelde beleidsambities voor de bestuurders en hier een besluit over te vragen zodat in het verdere project in lijn met de bestuurlijke wensen wordt gehandeld.

1.3 Leeswijzer

In het eerste deel van de memo wordt het uitgevoerde participatietraject en de uitkomsten daarvan toegelicht. In het tweede deel komen de hieruit gedestilleerde beleidsambities aan bod.

2 Klimaatdialogen

2.1 Algemeen

Op vrijdag 4 december is de fase van de uitvoering van de klimaatdialogen afgelopen. Zowel in het fysieke, voor corona, als in het digitale deel hebben bestuurders, medewerkers en inwoners van de Liemerse gemeenten aangegeven hoe zij denken over de effecten van klimaatverandering en waar aandacht voor moet zijn. De resultaten van de werksessies en de digitale enquêtes zijn verwerkt tot beleidsambities die in het volgende hoofdstuk worden uitgewerkt. In dit hoofdstuk worden de resultaten per deelonderwerk toegelicht.

2.2 Sessies politiek

1Stroom

Met de gemeenteraden van Duiven en Westervoort (1stroom) hebben fysieke bijeenkomsten plaatsgevonden. Op deze avond hebben 12 raadsleden deelgenomen aan de mogelijkheid om in een deelsessie het gesprek te voeren over effecten van klimaatverandering. De 12 leden waren over 2 tafels verdeeld met onderstaande uitkomsten:

Figuur 3: Uitkomsten afwegingsmatrixen (links gemeente Duiven, rechts gemeente Westervoort)

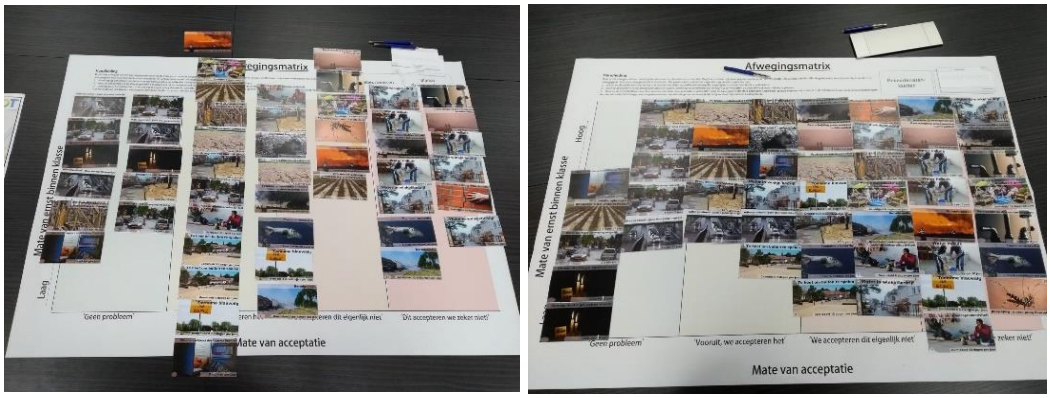

De twee tafels accepteerden beiden water op straat als klimaateffect. Ook water op straat waar eens per 2 jaar geen doorgang en stroomuitval door bijvoorbeeld hitte worden geaccepteerd. Naast deze resultaten wordt ook aandacht gevraagd voor droogvallende watergangen en minder gewasopbrengst door droogte.

De deelgroepen vonden gezamenlijk niet acceptabel als water woningen of winkels binnenstroomt bij hevige neerslag. Extra gemeentelijke schade-uitkeringen door extremen en slechte drinkwaterkwaliteit worden ook niet geaccepteerd. Daarnaast wordt op de tafels aandacht gevraagd voor niet acceptabele onderwerpen als toename van vissterfte, Woningverzakking, toename van natuurbranden, nadelige gevolgen voor kwetsbare groepen en toename van het voorkomen van blauwalg in watergangen.

Zevenaar

In Zevenaar kon de fysieke avond niet doorgaan in verband met de *lockdown*. Als alternatief heeft in november een digitale sessie plaatsgehad waar met de raad is nagedacht over gevolgen van klimaatverandering en de omgang hiermee. Op deze avond waren 13 raadsleden aanwezig.

Door de gemeenteraad van Zevenaar werden de thema's 'te heet om buiten te spelen', 'water op straat' en 'een lagere arbeidsproductiviteit' als acceptabel omschreven.

Daar tegenover werden de thema's 'water in woningen', 'verslechtering van de drinkwaterkwaliteit', toename van 'schade aan stedelijk groen', 'verslechtering van luchtkwaliteit', een 'toename van woningverzakkingen' en een 'toename gemeentelijke uitkeringen schade' als niet acceptabel aangegeven.

2.3 Interne afweging ambtelijk

17 februari 2020 heeft een ambtelijke interne sessie plaatsgevonden waarbij de risicoweging en het handelingsperspectief centraal stond. Bij deze sessie waren gemeentelijke medewerkers aanwezig, waterschappers, de GGD en de Veiligheidsregio. De resultaten van de sessies zijn opgenomen bijlage A. Uit de risicosessie zijn de volgende hoofdlijnen gedestilleerd:

Duiven:

- Gebeurtenissen met een directe impact op de gezondheid zijn niet acceptabel.
- Water in woningen en bedrijven is onacceptabel, wanneer dit eens per 10 jaar voorkomt accepteren we het eigenlijk niet.
- Water op-straat is in principe acceptabel, onafhankelijk van hoe vaak dit gebeurt. Bij blokkering van belangrijke verkeersaders en blokkering hulpdiensten is het minder acceptabel.

Westervoort:

- Gebeurtenissen met een directe impact op de gezondheid (o.a. slechte lucht- en drinkwaterkwaliteit) zijn niet acceptabel.
- Water in woningen en bedrijven is onacceptabel. Water in kelders, garages en bedrijven waar de impact van water in het bedrijf laag is, is meer acceptabel.
- Water op-straat is in principe acceptabel, onafhankelijk van hoe vaak dit gebeurt. Bij blokkering van belangrijke verkeersaders en blokkering hulpdiensten is het minder acceptabel.
- Gebeurtenissen waar weinig aan gedaan kan worden, of die weinig impact hebben in Westervoort worden geaccepteerd.

Zevenaar:

- Wanneer we het al ervaren in de huidige situatie is het beter te accepteren. We moeten wel oppassen dat een lange reeks van kleine veranderingen die we accepteren uiteindelijk ongemerkt kan leiden tot een onacceptabele situatie.
- Wanneer op gebeurtenissen eenvoudig geanticipeerd kan worden, zijn deze acceptabel.
- Gebeurtenissen met een geringe economische impact zijn acceptabel.
- Voornamelijk die gebeurtenissen die een directe impact hebben op de gezondheid van mensen zijn onacceptabel.
- Water in woningen en bedrijven is onafhankelijk van hoe vaak het voorkomt onacceptabel. (Vooral vanwege de grote schade, zowel financieel als emotioneel)
- Water-op-straat is acceptabel, zolang hierdoor geen belangrijke verkeersaders worden geblokkeerd

De specifieke inbreng per gemeente is samengevat in onderstaande figuur. Hierin zijn de hoofdlijnen weergegeven van de groepssessies.

Figuur 4: Samenvatting dialogen ambtelijke sessies

2.4 Enquêtes onder inwoners

Binnen het project is besloten op digitale wijze een traject te organiseren richting de inwoners. Dit heeft gestalte gekregen in een social media campagne, website en enquêtes. De enquêtes zijn zowel onder inwoners als bedrijven uitgezet. Opvallend is de lagere respons bij de bedrijven. Later in het traject worden alternatieve wegen gezocht om bedrijven toch te betrekken bij deze maatschappelijke opgave.

Voor inwoners zijn 3 enquêtes uitgezet met de thema's 'Hitte' (155 respondenten), 'Droogte en wateroverlast' (161 respondenten) en 'Gezondheid' (6 respondenten). Per enquête worden hierna de hoofdpunten toegelicht. De volledige uitkomsten zijn in bijlage B.

Hitte

Bewoners geven als het om hitte gaat aan dat zij met name de gezondheidsrisico's voor kwetsbare groepen van belang vinden. Circa 75 % vindt dit erg. Daarnaast geven bewoners aan dat als het structureel te heet wordt om te sporten zij dit erg vinden. Waar 5 dagen nog als incident geaccepteerd wordt is 12 dagen teveel.

Inwoners geven aan dat het verlies van arbeidsproductiviteit en een slechte nachtrust acceptabel zijn vergeleken met de andere thema's.
In de enquêtes is ook gevraagd naar eventuele maatregelen en hoe inwoners hierover denken. Daarin wordt aangegeven dat het planten van bomen brede steun geniet, evenals het vergroenen van woonwijken. 85% van de respondenten wil verder lopen van en naar de

auto als dit vergroening van de leefomgeving oplevert. Vergroening wordt vooral als gewenst omschreven bij stads-dorpspleinen (43%), schoolpleinen en in mindere mate bij bedrijventerreinen (20%).

Belasting op tuinen en tegels ligt erg verdeeld onder de respondenten. 47,7 procent is oneens, 47,1 procent is eens. Het verschil is 1 stem.

Figuur 5: Uitkomsten enquête – belasting op tuinen en tegels

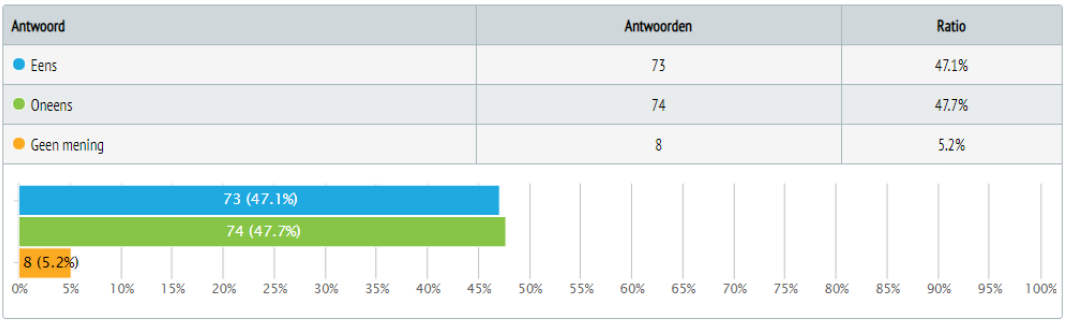

Bewoners geven aan dat zij geen behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van hittestress waarbij 45% wel aangeeft meer informatie te willen ontvangen. De overheid is als eerste aan zet vinden de bewoners in meerderheid.

Figuur 6 Uitkomsten enquête – actiehouders klimaatadaptie

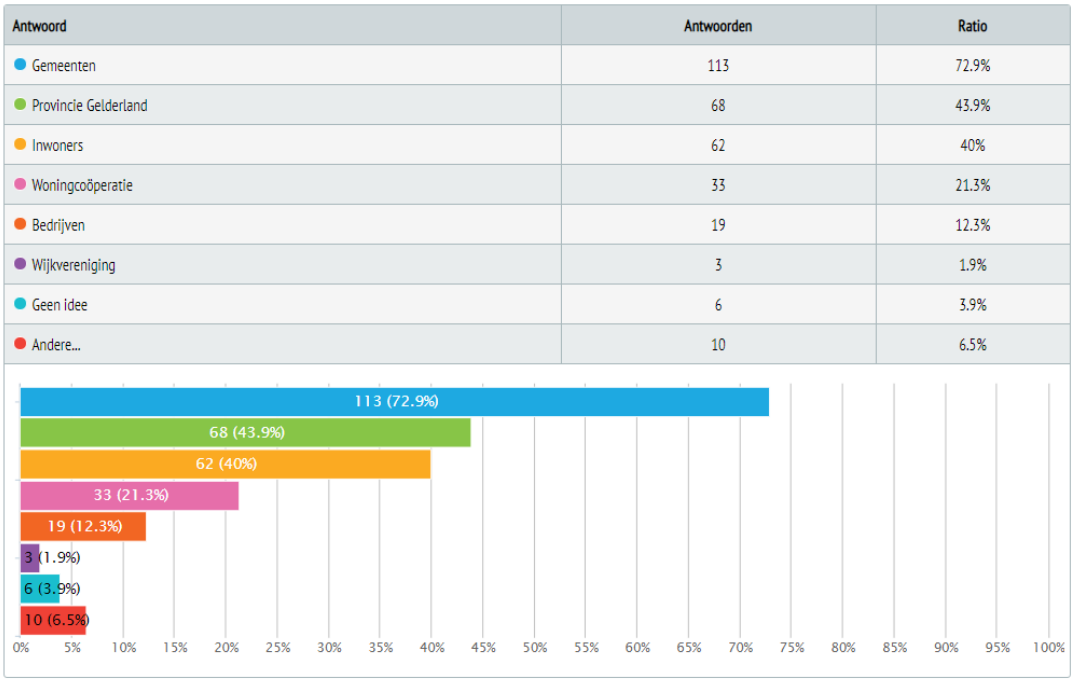

Droogte en wateroverlast

Bij het thema droogte en wateroverlast wordt door 84,5% van de respondenten aangegeven dat water in woningen erg is. Derhalve is dit onacceptabel. Meerdere inwoners (65,8%) geven daarnaast aan dat water op straat waarbij geen doorgang met auto's mogelijk is ook erg gevonden wordt. Overige onderwerpen zoals eens in de twee jaar een verslechterde drinkwaterkwaliteit, verhoogt risico op natuurbranden (93%) en droogvallende watergangen (83%) worden als erg omschreven.

Bewoners geven aan dat water op straat waar wel doorheen gereden kan worden met de auto niet erg is (69%). Dit is een belangrijk gegeven in de acceptatie van water op straat. Dit sluit ook aan bij de latere uitspraak dat water op straat tijdelijk geborgen mag worden bij extreme regenval waar 77% mee eens is.

Bewoners zijn het grotendeels (69,6%) eens met aanvullende eisen aan het watergebruik in een droge periode. Daarbij accepteren ze maatregelen als tijdelijke wateropslag op straat, in tuinen en zijn veel inwoners bereid tot het treffen van hydrologische maatregelen op eigen terrein.

Figuur 7: Uitkomsten enquête: eisen aan gebruik hemelwater in tuinen

13. Tijdens een droogteperiode vind ik het een goed idee dat er eisen worden gesteld aan tijden en hoeveelheid van water geven aan mijn tuin. Dit om te voorkomen dat de hoeveelheid drinkwater in gevaar komt.

161x Antwoorden **0x** onbeantwoord Enkele keuze

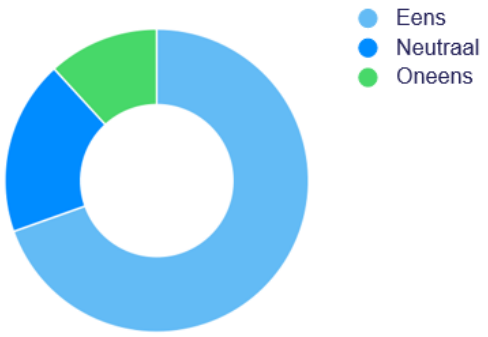

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	112	69,6%
Neutraal	30	18,6%
Oneens	19	11,8%

Inwoners geven aan voldoende informatie te hebben over het verminderen van het waterverbruik en stellen geen prijs op informatie over maatregelen om wateroverlast te verminderen. Dit is opvallend wanneer het uitgezet wordt tegenover de bereidheid maatregelen te nemen.

2.5 Enquêtes bedrijven

Onder de bedrijven zijn dezelfde enquêtes verspreidt als onder de inwoners. Gezien de lage respons en het niet representatief zijn van de uitkomsten wordt hier een korte samenvatting van de resultaten gegeven.

Figuur 8: Overzicht bedrijventerreinen Westervoort en Duiven

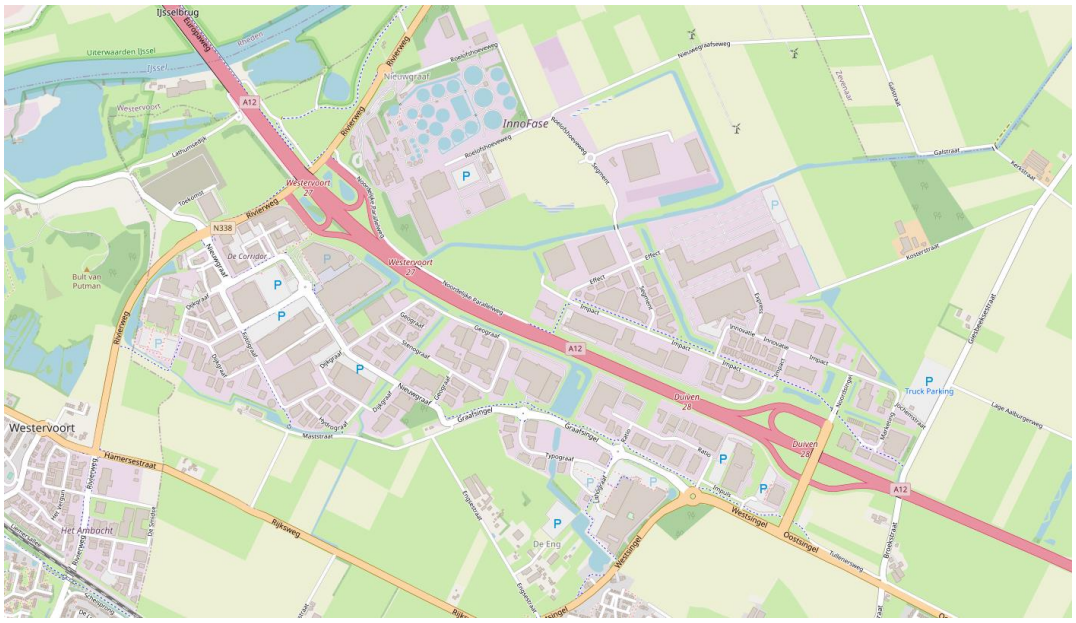

Hitte

Opmerkelijk is dat 57 mensen de enquête over hitte op bedrijventerreinen hebben geopend waarbij slechts 11 bedrijven de hele enquête hebben ingevuld. Uit Westervoort ontbreken bedrijven in de enquêteresultaten.

Opvallend is dat meer dan de helft arbeidsproductiviteitsverlies door hitte gedurende 12 dagen per jaar geen probleem vindt en ook een slechte nachtrust als gevolg van hitte accepteert. Leidt dit tot gezondheidsklachten onder personeel zegt ¾ dat het toch erg is. Op basis van de ingevulde enquête lijkt vergroening kansrijk op de bedrijventerreinen.

Droogte en wateroverlast

De enquête over wateroverlast en droogte is door 10 bedrijven ingevuld. Opvallend is dat hiervan 7 bedrijven daarin droogvallende watergangen markeren als 'vind ik erg'. Wateroverlast in bedrijfspanden wordt als erg beoordeeld evenals verslechterde drinkwaterkwaliteit.

Ook bij bedrijven is een hoge bereidheid om in periodes van droogte bewust met water om te gaan, en water op terreinen op te vangen bij extremen.

2.6 Verdieping

Alle deelnemers aan de enquêtes die hun gegevens achtergelaten hebben zijn uitgenodigd voor verdiepende gesprekken. Op twee momenten hebben hier in totaal zes inwoners gebruik van gemaakt. Verslagen hiervan zijn in bijlage C opgenomen.

3 Beleidsambities

3.1 Algemeen

Uit de uitgevoerde inventariserende en beeldvormende activiteiten zijn hoofdlijnen afgeleid waar de Liemers richting kiest in de aanpak van klimaatverandering de komende jaren. In dit hoofdstuk worden de beleidsambities op hoofdlijn beschreven. De komende periode, na consultering in de gemeenteraden, wordt de strategie uitgewerkt in concrete uitvoeringsprogramma's met bijbehorende kostenramingen.

De gemeenteraden wordt in dit stadium gevraagd inhoudelijke beleidsambities vast te stellen als inhoudelijke kaders voor het projectteam. Op een later moment in de uitvoering komt het projectteam terug met een voorstel waarin ook financiële onderbouwingen geformuleerd zijn. Op dat moment wordt aan de gemeenteraden gevraagd om financiële kaders.

3.2 Strategie

Op basis van de gegevens uit het participatieproces worden de hierna volgende beleidsambities voorgesteld om de Liemers beter bestendig maken tegen klimaatverandering. De beleidsambities zijn genummerd om bespreking herkenbaar te maken. Ze zijn niet gerangschikt op urgentie.

1: We werken aan een gezondere en beter bereikbare buitenruimte voor onze inwoners met voldoende biodiversiteit, groen, schaduw en gebruiksgemak
Gezondheid in de openbare ruimte wordt door veel deelnemers aangegeven als een belangrijk gegeven. De beschikbare ruimte binnen de woonkernen kan de komende jaren worden ingezet als leefruimte. Zo wordt met vergroening gewerkt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, het tegengaan van hittestress en kan stedelijk groen als waterbuffer worden ingezet. In combinatie van groen met water wordt zelfs verdroging van het stedelijk groen tegengegaan. Het creëren van schaduw, bij voorkeur door bomen, is één van de meest effectieve maatregelen tegen hittestress. Bij het treffen van maatregelen kunnen meekoppelkansen als biodiversiteit, energietransitie en circulaire ontwikkelingen worden meegewogen.
Waar mogelijk worden kwetsbare groepen binnen programma's opgenomen en worden maatregelen of calamiteitenplannen hierop aangepast en voorzien.
Het speerpunt richt zich met name op de woongebieden en focust zich minder op de bedrijventerreinen. Dit houdt niet in dat de bedrijven links blijven liggen. Door te onderzoeken of provinciale programma's, maatregelen van het waterschap en gemeentelijke projecten gecombineerd kunnen worden is synergie rond de bedrijventerreinen mogelijk. Daardoor ontstaan kansen om maatschappelijk verantwoord ondernemen ook voor ondernemers op de terreinen binnen handbereik te brengen met als doel om gezamenlijk stappen te zetten in het klimaatadaptief maken van de terreinen.

2: In de Liemers is in 2050 minder kans op wateroverlast in gebouwen dan nu en minder risico op voor de gemeente onverwachte financiële schades
Grote gemene deler in de participatie is het niet accepteren van wateroverlast in gebouwen. Vanuit de kwetsbaarheden wegen maatregelen om wateroverlast tegen te gaan zwaar. Hierbij wordt vooral gespitst op water in gebouwen, daarna is er aandacht voor

water op belangrijke verkeersaders en vervolgens water op woonstraten die voor hulpdiensten eenvoudig bereikbaar moeten zijn.
Omdat door raden ook aangegeven is dat onverwachte financiële tegenvallers als gevolg van klimaatextremen niet gewenst zijn is het van belang hier een grondig risicoprofiel voor op te stellen. Hiermee bereiden de gemeenten zich niet alleen fysiek voor op klimaatextremen maar vertaald zich dit ook in een financiële stresstest.

3: We benutten de (bergings-) capaciteiten van het natuurlijk bodemsysteem en het watersysteem beter om voldoende water te bewaren voor drogere periodes
Droogte is binnen de Liemers een relevant thema gebleken de laatste zomers. De watervraag en het wateraanbod moeten beter aan elkaar gekoppeld worden. Water dat op verhardingen valt moet niet direct afgevoerd worden naar de riolering en het oppervlaktewater, maar daar waar mogelijk geinfiltreerd worden in de bodem en vastgehouden in het gebied. We voeren binnen de Liemers de volgende trappen actief in: besparen-vasthouden- bergen-afvoeren. Door zo veel mogelijk water in de bodem vast te houden werkt de gemeente binnen haar invloedssfeer aan de drinkwaterkwaliteit op lange termijn, worden verzakkingen niet voorkomen maar wel bestreden en blijft stedelijk groen langer vitaal in droge zomers.

4: Inwoners worden regelmatiger geïnformeerd over klimaatadaptatie op eigen terrein en de acceptatie van klimaateffecten blijft in stand
Klimaatadaptatie is bij uitstek een thema wat niet alleen door de gemeente opgelost kan worden. Het merendeel van de het gemeentelijk oppervlak binnen woonkernen is in particulier bezit. Het is daarom van belang inwoners regelmatige van informatie te voorzien welke maatregelen zij kunnen treffen tegen wateroverlast of droogte.
Daarnaast is het van belang dat de huidige acceptatie van bijvoorbeeld water op straat door gestroomlijnde woordvoering van de gemeenten in stand blijft en adhoc besluiten voorkomen worden.

3.3 Vervolg

Na inhoudelijke bespreking van bovenstaande beleidsambities worden deze verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma dat ter besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraden. Hierbij wordt proactief gezocht naar de integraliteit in wijkgerichte vernieuwingen van de openbare ruimte, beheeropgaven in het rioolsysteem en de energietransitie. Verwachte vaststelling geschied in Q3 2021.

Bijlagen

A. Verslag interne klimaatdialoog
B. Enquêteresultaten
C. Notulen digitale bewonerssessies

Bijlage A: Verslag interne klimaatdialoog

PROJECT de *Liemers, klimaatadaptie*
DOCUMENTNUMMER P20-0022-036
REVISIEDATUM 28 januari 2021

Klimaatadaptatie in de Liemers

Verslag interne klimaatdialoog
17 februari 2020

Impressie van de dag

Waar en wanneer:

‘De Verzameling’ Westervoort

17 februari 2020 09:00 – 16:00

Ochtendprogramma:

Ontvangst met koffie en thee

Introductie

Deel I: Impactweging in 4 groepen, te weten:

Duiven, Westervoort, Zevenaar I en Zevenaar II
(Het waterschap heeft zich over de 4 groepen verdeeld)

Centrale terugkoppeling

Lunch

Middagprogramma:

Deel II: De buitenruimte van morgen

Deel III: Opbouw eigen visie op basis van deel I en II

Terugkoppeling aan en met bestuurders

Frank Wissink (WS Rijn en IJssel), Hans Sluiter (gem. Westervoort),
Gemma Tiedink-Koning (gem. Duiven), Carla Koers (gem. Zevenaar)

Afronding

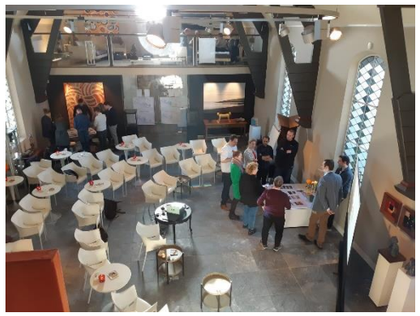
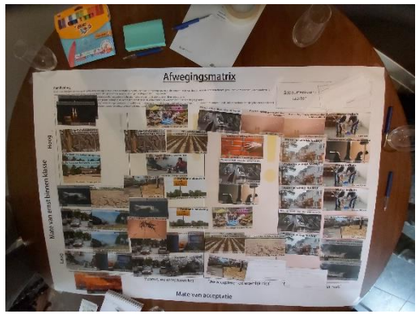

Impactweging Duiven

Afwegingsmatrix - interne klimaatdialoog - Duiven

Mate van ernst binnen klasse

Hoog

8. Slechte nachtrust door warme nachten. 2 nachten per jaar 	17. 20% minder opbrengst a.g.v. wateroverlast 1 x per 10 jaar 	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 		24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 20 jaar 	14. Toename hagelschade. Schade verdubbeld 	6. Toename vissterfte 5 extra meldingen per jaar 	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 2 jaar
7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte 1 x per 10 jaar 	6. Toename vissterfte. 1 extra melding per jaar 		9. Te heet om buiten te spelen Gemiddeld 12 dagen per jaar 	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkeringsbedrag verdubbeld 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 1 jaar 	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 8 dagen per jaar
7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 20 jaar 	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 10 jaar 		5. Toename blauwalg Gemiddeld 8 meldingen per jaar 	13. Tijgermug komt voor in Nederland 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 2 jaar 	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 20 dagen per jaar
11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte. 1 x per 30 jaar 	9. Te heet om buiten te spelen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer. Eens per 5 jaar 		C. Toename eikenprocessierups en andere exoten vanuit groen 	19. Natuurbranden Gemiddeld 1 melding per jaar 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 5 jaar 	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkering verviervoudigd 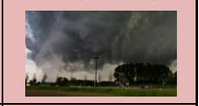
22. Droogvallende watergangen. Eens per 10 jaar 	1. Water op straat doorgang mogelijk 2 x per jaar 	8. Slechte nachtrust door warme nachten. 15 nachten per jaar 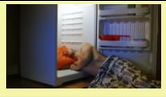		4. Water in winkel/bedrijf. 1 x per 10 jaar 	16. Bermbrand. Gemiddeld 12 meldingen per jaar 	3. Water in huis 1 x per 5 jaar 	19. Natuurbranden Gemiddeld 4 meldingen per jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar 	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per jaar 	16. Bermbrand. Gemiddeld 6 meldingen per jaar 	17. 20% minder opbrengst gewassen a.g.v. wateroverlast. 1 x per 5 jaar 	3. Water in huis. 1 x per 10 jaar 	10. Droogteschade stedelijk groen. 10% per jaar	3. Water in huis 1 x per jaar	21. Woningverzakking door droogte. Gemiddeld 10 meldingen per jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 5 jaar	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer 1x per 10 jaar	5. Toename blauwalg. Gemiddeld 4 meldingen per jaar	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 10 jaar	2. Water op straat geen doorgang mogelijk. 1 x per 5 jaar	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen Gemiddeld 12 dagen per jaar	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar	10. Droogteschade stedelijk 20% per jaar

Laag

'Geen probleem' | 'Vooruit, we accepteren het' | 'We accepteren dit eigenlijk niet' | 'Dit accepteren we zeker niet!'

Mate van acceptatie

- **Hoofdlijnen:**
  - Gebeurtenissen met een directe impact op de gezondheid zijn niet acceptabel.
  - Water in woningen en bedrijven is onacceptabel, wanneer dit eens per 10 jaar voorkomt accepteren we het eigenlijk niet.
  - Water op-straat is in principe acceptabel, onafhankelijk van hoe vaak dit gebeurt. Bij blokkering van belangrijke verkeersaders en blokkering hulpdiensten is het minder acceptabel.
- **Overwegingen bij specifieke gebeurtenissen:**
  - Veel schade aan het stedelijk groen wordt als onacceptabel geacht omdat groen belangrijk is voor verkoeling, flora en fauna etc. en de economische schade groot is.
  - Stroomuitval is acceptabel mits dit kortdurend is.
  - Bij lange duur van hoge gezondheidsrisico's voor ouderen neemt de kans op sterfte en psychisch isolement toe.
  - Bermbranden kunnen leiden tot uitval van spoor en wegen.
  - Bij natuurbranden is sprake van gezondheidsimpact, ecologisch verlies en OV-belemmering.
  - Bij grote toename gemeentelijke schade-uitkering door extreem weer is sprake van een begrotingsuitdaging en imagoschade.
  - Het verzakken van woningen leidt zowel tot economische als psychologische schade.
  - Verslechterde drinkwaterkwaliteit mag niet voorkomen, dit betreft een eerste levensbehoefte. Gevaar op drinkwatertekort.
- **Eigen ingebrachte gebeurtenissen:**
  - Toename eikenprocessierups en andere exoten -> onacceptabel

Impactweging Westervoort

Afwegingsmatrix - interne klimaatdialoog - Westervoort

Mate van ernst binnen klasse

Hoog

'Geen probleem'	'Vooruit, we accepteren het'	'We accepteren dit eigenlijk niet'	'Dit accepteren we zeker niet!'
14. Toename hagelschade. Schade verdubbeld 	10. Droogteschade stedelijk groen. 10% per jaar 	4. Water in winkel/bedrijf. 1 x per 10 jaar 	8. Slechte nachtrust door warme nachten. 15 nachten per jaar 	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen Gemiddeld 12 dagen per jaar 	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 2 jaar 	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 20 jaar
18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 10 jaar 	9. Te heet om buiten te spelen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	10. Droogteschade stedelijk 20% per jaar 	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 10 jaar 	3. Water in huis. 1 x per 10 jaar 	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 20 dagen per jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 2 x per jaar 	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 20 jaar 	5. Toename blauwalg Gemiddeld 8 meldingen per jaar 	9. Te heet om buiten te spelen Gemiddeld 12 dagen per jaar 	6. Toename vissterfte. 1 extra melding per jaar 	6. Toename vissterfte 5 extra meldingen per jaar 	3. Water in huis 1 x per 5 jaar 	3. Water in huis 1 x per jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar 	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per jaar 	13. Tijgermug komt voor in Nederland 	5. Toename blauwalg. Gemiddeld 4 meldingen per jaar 		21. Woningverzakking door droogte. Gemiddeld 10 meldingen per jaar 	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer 1x per 10 jaar 	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer. Eens per 5 jaar
8. Slechte nachtrust door warme nachten. 2 nachten per jaar 	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 5 jaar 					2. Water op straat geen doorgang mogelijk. 1 x per 5 jaar 	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar
20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkeringsbedrag verdubbeld 	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkering verviervoudigd 					4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 2 jaar 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per jaar
22. Droogvallende watergangen. Eens per 10 jaar 	16. Bermbrand. Gemiddeld 6 / 12 meldingen per jaar				B. Verkeerde beeldvorming door meida	A. Overstroming vanuit de rivier	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 5 jaar

Laag

Mate van acceptatie

- **Hoofdlijnen:**
  - Gebeurtenissen met een directe impact op de gezondheid (o.a. slechte lucht- en drinkwaterkwaliteit) zijn niet acceptabel.
  - Water in woningen en bedrijven is onacceptabel. Water in kelders, garages en bedrijven waar de impact van water in het bedrijf laag is, is meer acceptabel.
  - Water op-straat is in principe acceptabel, onafhankelijk van hoe vaak dit gebeurt. Bij blokkering van belangrijke verkeersaders en blokkering hulpdiensten is het minder acceptabel.
  - Gebeurtenissen waar weinig aan gedaan kan worden, of die weinig impact hebben in Westervoort worden geaccepteerd.
- **Overwegingen bij specifieke gebeurtenissen:**
  - Stroomuitval: vitale functies moeten altijd blijven draaien. 1 uur acceptabel, 3 uur misschien, 24 uur lastig, 3 dagen kan niet.
  - Schade aan gewassen is niet relevant (in Westervoort zit slechts 1 boer en het dorp heeft weinig buitengebied).
  - Drinkwater is eerste en grootste levensbehoefte.
  - Luchtkwaliteit is urgent probleem, vooral op landelijk en regionaal niveau. Op gemeentelijk niveau minder aan te doen. Ook onder de grenswaarde treden al problemen op.
- **Eigen ingebrachte gebeurtenissen:**
  - Overstroming vanuit de rivier: als het gebeurt is de impact groot. Meenemen in communicatie richting burgers (maatregelen worden buiten dit proces genomen).
  - Beeldvorming door pers (framing, verkeerde informatie)

NL Greenlabel

BOOT INGENIEURS MET EEN VERHAAL

Impactweging Zevenaar I

Afwegingsmatrix - interne klimaatdialoog -Zevenaar I

Mate van ernst binnen klasse

Hoog

Laag

'Geen probleem'	'Vooruit, we accepteren het'	'We accepteren dit eigenlijk niet'	'Dit accepteren we zeker niet!'
12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer 1x per 10 jaar 	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer. Eens per 5 jaar 	11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte 1 x per 10 jaar 	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	2. Water op straat geen doorgang mogelijk. 1 x per 5 jaar 	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 8 dagen per jaar 	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 20 dagen per jaar 	3. Water in huis 1 x per jaar
9. Te heet om buiten te spelen. Gemiddeld 6 dagen per jaar 	11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte. 1 x per 30 jaar 	7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 12 dagen per jaar 	17. 20% minder opbrengst a.g.v. wateroverlast 1 x per 10 jaar 	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 10 jaar 	21. Woningverzakking door droogte. Gemiddeld 10 meldingen per jaar 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per jaar 	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 2 jaar
6. Toename visserfte. 1 extra melding per jaar 	9. Te heet om buiten te spelen Gemiddeld 12 dagen per jaar 	22. Droogvallende watergangen. Eens per 10 jaar 	5. Toename blauwalg Gemiddeld 8 meldingen per jaar 	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen Gemiddeld 12 dagen per jaar 	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 20 jaar 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 2 jaar 	3. Water in huis 1 x per 5 jaar
16. Bermbrand. Gemiddeld 12 meldingen per jaar 	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 20 jaar 	5. Toename blauwalg. Gemiddeld 4 meldingen per jaar 	6. Toename visserfte 5 extra meldingen per jaar 	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 10 jaar 	17. 20% minder opbrengst gewassen a.g.v. wateroverlast. 1 x per 5 jaar 	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 5 jaar 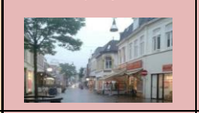	3. Water in huis. 1 x per 10 jaar
16. Bermbrand. Gemiddeld 6 meldingen per jaar 	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar 	8. Slechte nachtrust door warme nachten. 15 nachten per jaar 	13. Tijgermug komt voor in Nederland 	C. Toename eikenprocessierups en andere exoten vanuit groen 	10. Droogteschade stedelijk groen. 10% per jaar 	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar 	10. Droogteschade stedelijk 20% per jaar 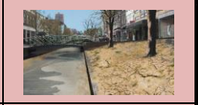
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 5 jaar	16. Bermbrand. Gemiddeld 12 meldingen per jaar	14. Toename hagelschade. Schade verdubbeld	1. Water op straat doorgang mogelijk 2 x per jaar			4. Water in winkel/bedrijf. 1 x per 10 jaar	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkering verviervoudigd
7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar	16. Bermbrand. Gemiddeld 6 meldingen per jaar	14. Toename hagelschade. Schade verdubbeld	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per jaar			A. Bewoners worden verkeerd geïnformeerd door de media.	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkeringsbedrag verdubbeld
19. Natuurbranden Gemiddeld 4 meldingen per jaar	8. Slechte nachtrust door warme nachten. 2 nachten per jaar	B. Verdroging en overstroming leidt tot afname toerisme					
19. Natuurbranden Gemiddeld 1 melding per jaar							

Mate van acceptatie

- **Hoofdlijnen:**
  - Wanneer we het al ervaren in de huidige situatie is het beter te accepteren. We moeten wel oppassen dat een lange reeks van kleine veranderingen die we accepteren uiteindelijk ongemerkt kan leiden tot een onacceptabele situatie.
  - Wanneer op gebeurtenissen eenvoudig geanticipeerd kan worden, zijn deze acceptabel.
  - Gebeurtenissen met een geringe economische impact zijn acceptabel.
  - Voornamelijk die gebeurtenissen die een directe impact hebben op de gezondheid van mensen zijn onacceptabel.
  - Water in woningen en bedrijven is onafhankelijk van hoe vaak het voorkomt onacceptabel. (Vooral vanwege de grote schade, zowel financieel als emotioneel)
  - Water-op-straat is acceptabel, zolang hierdoor geen belangrijke verkeersaders worden geblokkeerd
- **Overwegingen bij specifieke gebeurtenissen:**
  - Lagere arbeidsproductiviteit als gevolg van hitte wordt acceptabel geacht, aangezien hier met aanpassing van werktijden op geanticipeerd kan worden.
  - Slechte nachtrust door warme nachten wordt acceptabel geacht, aangezien dit al voorkomt en er veel andere redenen zijn voor een slechte nachtrust.
  - Te heet om buiten te spelen wordt acceptabel geacht, aangezien met eenvoudige gedragsverandering hierop geanticipeerd kan worden.
  - Veel schade aan het stedelijk groen wordt als onacceptabel geacht omdat groen belangrijk is voor verkoeling, flora en fauna etc. en het veel tijd kost (25 – 30 jaar) om nieuw volwaardig groen te realiseren.
  - Toename hagelschade, de aanwezigheid van de tijgermug en vissterfte worden als acceptabel gezien omdat hier niet veel aan gedaan kan worden.
- **Eigen ingebrachte gebeurtenissen:**
  - Bewoners worden verkeerd geïnformeerd door de media -> onacceptabel
  - Verdroging en overstroming van het gebied leidt tot afname toerisme -> acceptabel
  - Toename eikenprocessierups en andere exoten -> onacceptabel

Waterschap Rijn en IJssel

gemeente Westervoort

Gemeente Duiven

ZEVENAAR

Impactweging Zevenaar II

Afwegingsmatrix - interne klimaatdialoog - gemeente Zevenaar II

Mate van ernst binnen klasse: Hoog … Laag

'Geen probleem'	'Vooruit, we accepteren het'	'We accepteren dit eigenlijk niet'	'Dit accepteren we zeker niet!'
24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 20 jaar	2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 10 jaar	9. Te heet om buiten te spelen. Gemiddeld 6 dagen per jaar	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen. Gemiddeld 6 dagen per jaar	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 20 dagen per jaar	15. Hogere gezondheidsrisico's kwetsbare groepen Gemiddeld 12 dagen per jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per jaar	1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar	21. Woningverzakking door droogte. Gemiddeld 10 meldingen per jaar	13. Tijgermug komt voor in Nederland	3. Water in huis 1 x per 5 jaar	3. Water in huis 1 x per jaar
8. Slechte nachtrust door warme nachten. 2 nachten per jaar	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer 1x per 10 jaar	12. Stroomuitval a.g.v. extreem weer. Eens per 5 jaar	23. Overschrijding grenswaarden luchtkwaliteit 8 dagen per jaar	24. Verslechterde drinkwaterkwaliteit Eens per 2 jaar	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per jaar	3. Water in huis. 1 x per 10 jaar
6. Toename vissterfte. 1 extra melding per jaar	22. Droogvallende watergangen. Eens per 10 jaar	11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte 1 x per 10 jaar		7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 5 jaar	4. Water in winkel/bedrijf 1 x per 2 jaar
1. Water op straat doorgang mogelijk 1 x per 5 jaar	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 20 jaar	16. Bermbrand. Gemiddeld 6 meldingen per jaar		16. Bermbrand. Gemiddeld 12 meldingen per jaar	5. Toename blauwalg. Gemiddeld 4 meldingen per jaar	4. Water in winkel/bedrijf. 1 x per 10 jaar
11. 20% minder opbrengst a.g.v. droogte. 1 x per 30 jaar	7. 20% lagere arbeidsproductiviteit. Gemiddeld 6 dagen per jaar	17. 20% minder opbrengst a.g.v. wateroverlast 1 x per 10 jaar	8. Slechte nachtrust door warme nachten. 15 nachten per jaar	9. Te heet om buiten te spelen Gemiddeld 12 dagen per jaar	5. Toename blauwalg Gemiddeld 8 meldingen per jaar	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkering verviervoudigd
		10. Droogteschade stedelijk groen. 10% per jaar	20. Toename gemeentelijke schade uitkering door extreem weer. Uitkeringsbedrag verdubbeld	6. Toename vissterfte 5 extra meldingen per jaar	19. Natuurbranden Gemiddeld 4 meldingen per jaar	10. Droogteschade stedelijk 20% per jaar
	14. Toename hagelschade. Schade verdubbeld	1. Water op straat doorgang mogelijk 2 x per jaar	18. Verdroging natuurgebieden. 1 x per 10 jaar	17. 20% minder opbrengst gewassen a.g.v. wateroverlast. 1 x per 5 jaar	2. Water op straat geen doorgang mogelijk. 1 x per 5 jaar	19. Natuurbranden Gemiddeld 1 melding per jaar
						2. Water op straat geen doorgang mogelijk 1 x per 2 jaar

Mate van acceptatie

- **Hoofdlijnen:**
  - Gebeurtenissen die veel voorkomen met negatieve gevolgen voor de gezondheid zijn onacceptabel.
  - Water in woningen en bedrijven is onafhankelijk van hoe vaak het voorkomt onacceptabel.
  - Water-op-straat is acceptabel, echter moet de bereikbaarheid voor de hulpdiensten geborgd zijn.
- **Overwegingen bij specifieke gebeurtenissen:**
  - Water op straat geen doorgang mogelijk is niet acceptabel vanwege de benodigde bereikbaarheid voor hulpdiensten.
  - Water in woningen niet acceptabel, ook verantwoordelijkheid voor woning eigenaar om maatregelen te nemen.
  - Blauwalg is onacceptabel vanwege de gezondheidsrisico's voor mensen en dieren.
  - Lagere arbeidsproductiviteit is eigenlijk niet acceptabel omdat de werkdruk op dit moment al hoog is.
  - Te heet om buiten te spelen is bij 12 dagen per jaar eigenlijk niet acceptabel omdat kinderen hierdoor onvoldoende kunnen bewegen.
  - Droogteschade aan gewassen is acceptabel, ervan uitgaande dat dit vergoed wordt.
- **Eigen ingebrachte gebeurtenissen:**
  - Preventief water vasthouden t.b.v. droge zomer. (maatregel)

Impactweging – Algehele lijn

Acceptabele situaties:

- Water op straat, mits belangrijke verkeersaders bereikbaar zijn
- Situaties waarop weinig invloed uitgeoefend kan worden
- Situaties waar relatief eenvoudig op te anticiperen is

Onacceptabele situaties:

- Situaties met een directe impact op de gezondheid
- Water in woningen en bedrijven

Extra aandacht nodig voor: (eigen ingebrachte gebeurtenissen)

- Verkeerde informatievoorziening vanuit media
- Toename eikenprocessierups en andere exoten
- Afname toerisme als gevolg van toename verdroging en overstromingen

Interne Klimaatbijeenkomst

DPRA vanuit samenhangende duurzaamheid

‘Durf te dromen, durf te doen’

17 februari 2020

NL Greenlabel

BOOT
Ingenieurs met een verhaal.

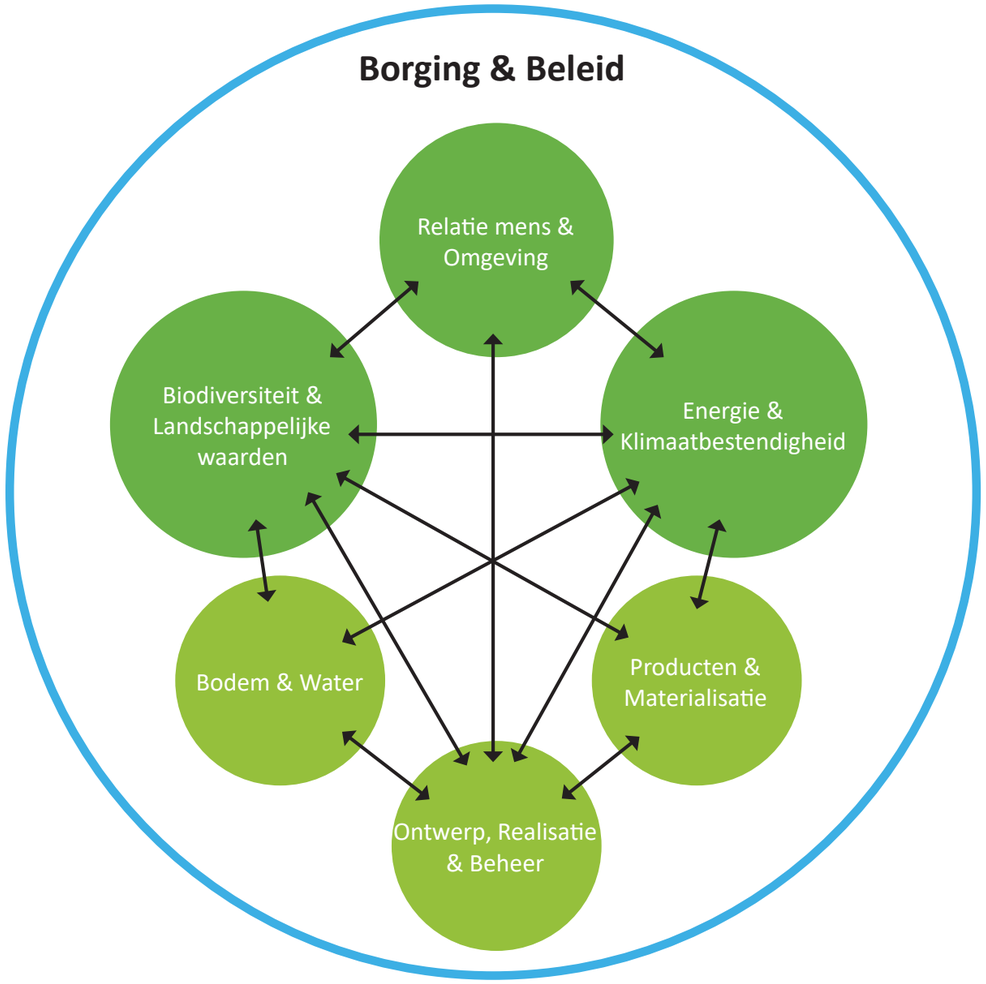

Organisatie: Duiven.....

Naam:.....

Functie:.....

Gezonde leefomgeving

Relatie mens en omgeving

Een inrichting die geschikt is voor diverse doelgroepen, een gezonde leefstijl stimuleert en flexibel genoeg is om in te spelen op de actuele vraag uit de samenleving.

Sub-indicatoren:

- Betrokkenheid van mensen
- Bereikbaarheid
- Sociale veiligheid
- Gezondheid

Waar kan je aan denken?

- Zijn de toekomstige gebruikers betrokken bij het ontwerp, de realisatie en het beheer?
- In hoeverre stimuleert de omgeving en het proces het ontstaan van sociale cohesie?
- Op welke wijze is de mobiliteit in de gemeente georganiseerd?
- In welke mate stimuleert de gemeente de gezondheid van de gebruiker van het gebied?

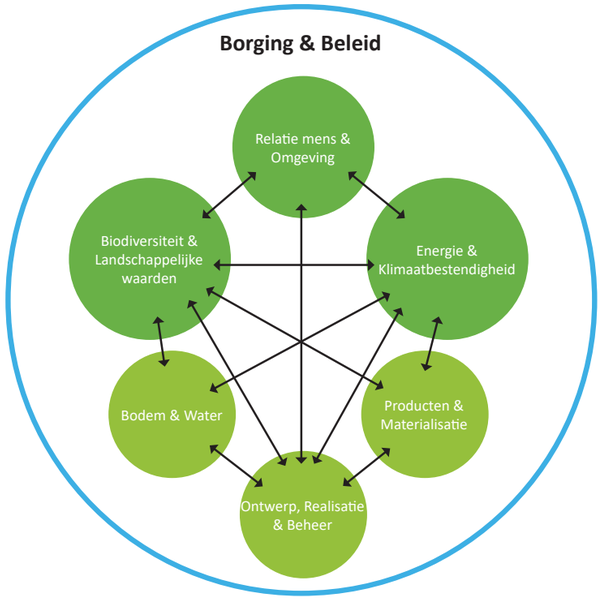

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

- Burger probleemhouder maken: ook uitvoerder van het probleem

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- Maak digitale omgeving
- Verankering van breedheid in de organisatie
- Sommige RO-eisen bovengemeentelijk organiseren (regionaal)
- Vraag de toekomst van morgen: Kinderen!

Wat moet er nu gebeuren?

- Bewustwording: zichtbaar maken!
- Onderwijs
- NL Climate alert

Toekomstbestendige leefomgeving

Biodiversiteit en landschappelijke waarden

Voor het gezond houden van de flora en fauna in de gemeente speelt biodiversiteit een sleutelrol. Groen beïnvloedt het leefklimaat positief: het zorgt voor reductie van fijnstof, hitte, geluid- en wateroverlast en vergroot de biodiversiteit en het gevoel van welbevinden.

Sub-indicatoren:

- Omgaan met aanwezige waarden; natuur, cultuur, archeologie, etc.
- Aansluiting met de lokale natuur
- Biodiversiteitsbevordering

Waar kan je aan denken?

- In welke mate houdt de gemeente rekening met de bestaande waarden in het gebied?
- Sluit de ontwikkeling aan bij lokale natuur?
- Op welke wijze wordt de biodiversiteit bevorderd?

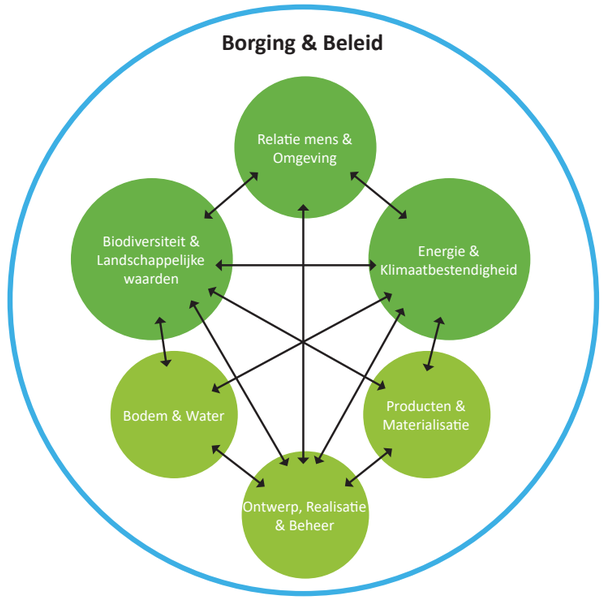

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- Het wordt nu al wel belangrijk gevonden maar nog geen onderdeel van de organisatie / beleid
- Ander maaibeheer – maaibeleid aanpassen
- Biodiversiteit onderdeel maken van beleid (ook voor waterschap)
- Borging in de verordening

Wat moet er nu gebeuren?

- Kennisdeling: kennisniveau verbeteren binnen de organisaties

Klimaatbestendigheid

Klimaat adaptief ontwerpen bereidt een gemeente voor op de toekomst waarbij onder andere droogte, hittestress en wateroverlast beperkt wordt. Tevens wordt de waterhuishouding van steeds groter belang en kan opvang en hergebruik van regenwater bijdragen aan een beter klimaat.

Sub-indicatoren:

- Waterhuishouding
- Waterkwaliteit
- Hittestress
- Droogte
- Hinder

Waar kan je aan denken?

- Houdt de gemeente rekening met (het herstel van) de waterkwaliteit?
- Op welke wijze wordt het water vastgehouden in de gemeente?
- Worden er maatregelen genomen om hittestress te voorkomen of te beperken?
- Zijn er maatregelen om (licht, lucht, geur- en geluid) hinder te voorkomen of te reduceren?

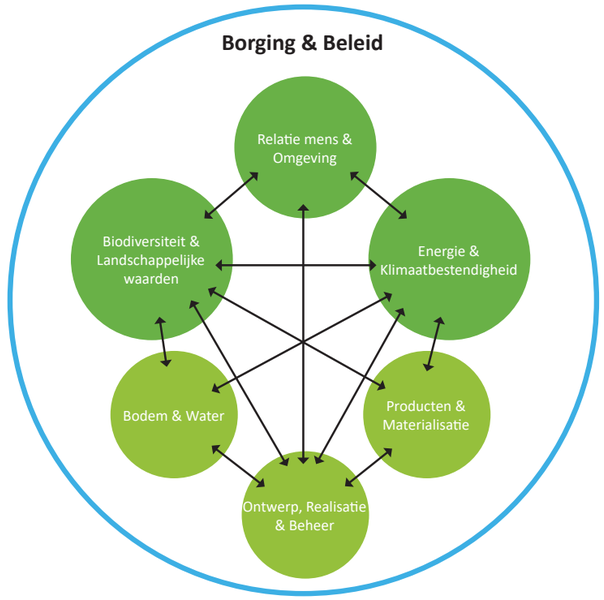

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

- Verplichting lokaal infiltreren

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- Borging in beleid

Wat moet er nu gebeuren?

- Bewustwording bij collega's

Eigenaarschap

Borging en beleid

Duurzaamheidsambities houden stand bij een goede borging ervan. Met de juiste stakeholders aan zet bij de inrichting en het beheer ontstaat draagvlak voor gemaakte keuzes en borging van ambities tot na de uitvoering. Het (letterlijk) samen bouwen aan de buitenruimte en het gezamenlijk vieren van behaalde resultaten, versterkt commitment en creëert gevoel van eigenaarschap.

Sub-indicatoren:

- Borging kwaliteit van duurzaamheid
- Borging van financierbaarheid

Waar kan je aan denken?

- Op welke wijze blijft de kwaliteit van de duurzaamheid van het project gedurende de gebruiksduur gewaarborgd?
- Is de financierbaarheid van de realisatie en het beheer geborgd?

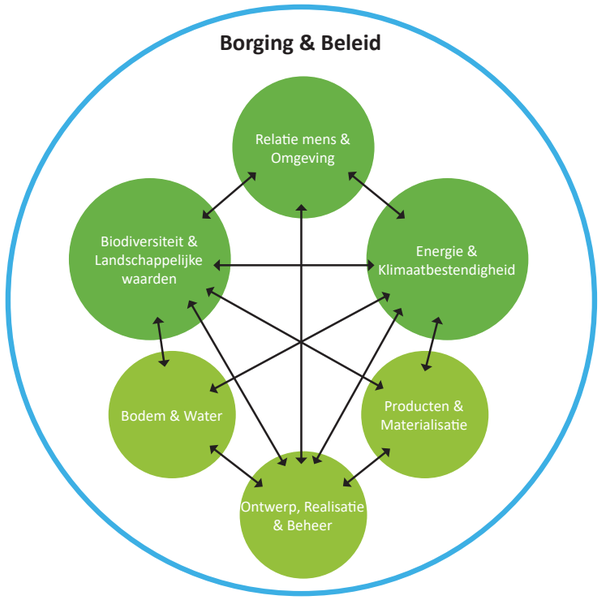

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

- Financiële prikkel d.m.v. korting / subsidies
- Breed gedragen vanuit de organisatie

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Wat moet er nu gebeuren?

- Handvatten bieden om duurzaamheid te verankeren in het proces
- Integraal werken

Interne Klimaatbijeenkomst

DPRA vanuit samenhangende duurzaamheid

‘Durf te dromen, durf te doen’

17 februari 2020

NL Greenlabel

BOOT
Ingenieurs met een verhaal.

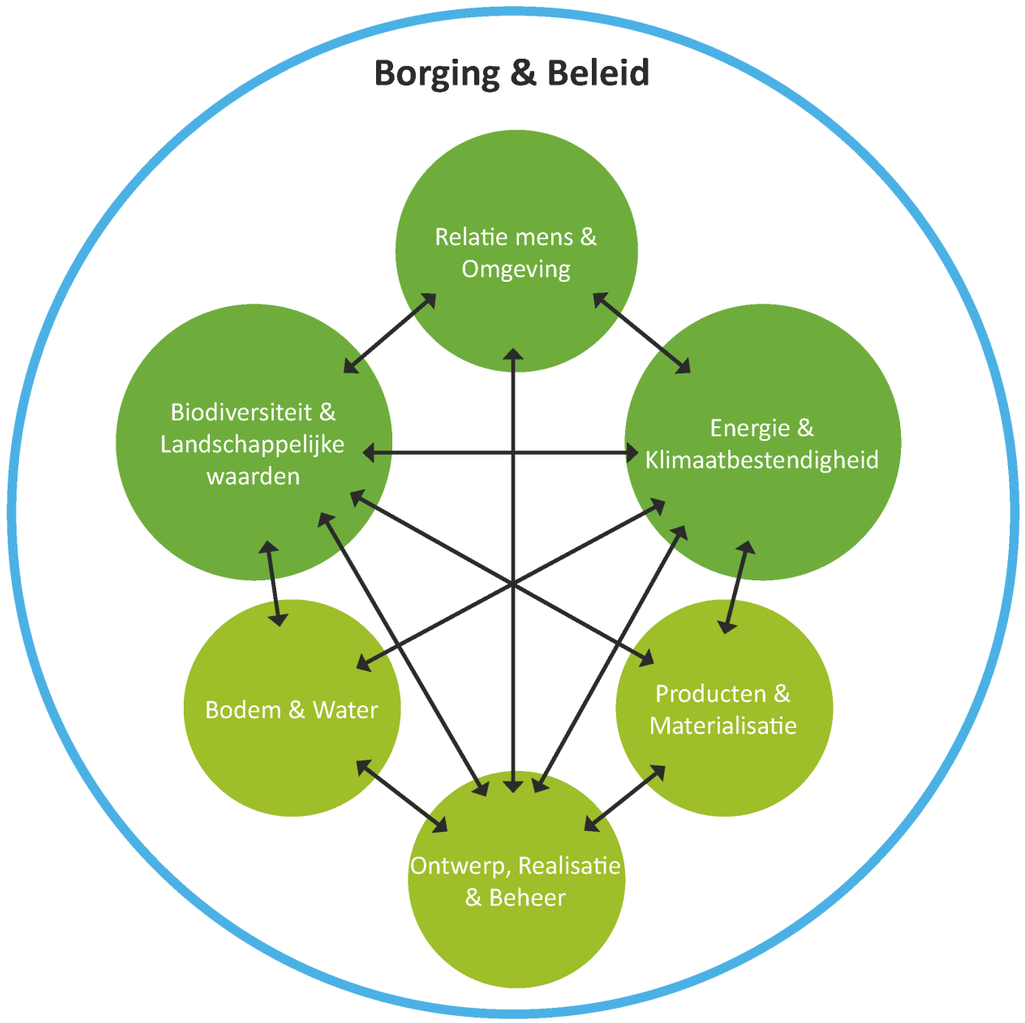

Organisatie: Westervoort.....

Naam:.....

Functie:.....

Gezonde leefomgeving

Relatie mens en omgeving

NL Greenlabel

Een inrichting die geschikt is voor diverse doelgroepen, een gezonde leefstijl stimuleert en flexibel genoeg is om in te spelen op de actuele vraag uit de samenleving.

Sub-indicatoren:

- Betrokkenheid van mensen
- Bereikbaarheid
- Sociale veiligheid
- Gezondheid

Waar kan je aan denken?

- Zijn de toekomstige gebruikers betrokken bij het ontwerp, de realisatie en het beheer?
- In hoeverre stimuleert de omgeving en het proces het ontstaan van sociale cohesie?
- Op welke wijze is de mobiliteit in het plangebied georganiseerd?

In welke mate stimuleert het plan de gezondheid van de gebruiker van het gebied?

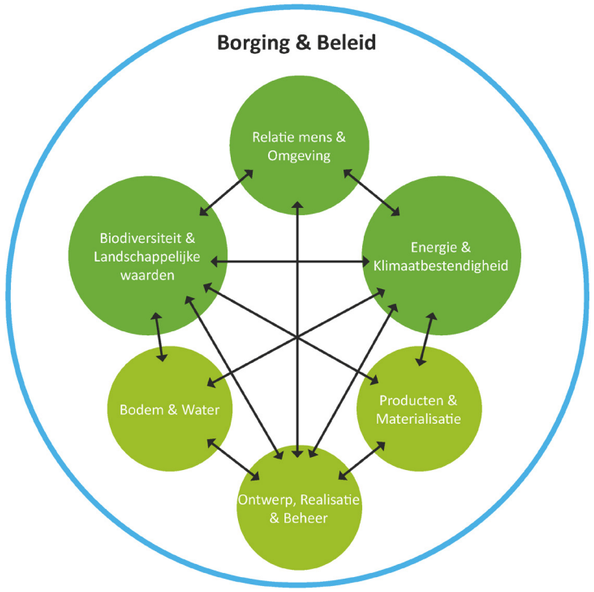

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Een grote betrokkenheid onder inwoners en bedrijven

- Urgentie moet inzichtelijk zijn
- Goede verwachtingsmanagement
- Informatie delen

Langzame toegankelijke verkeersroutes (netwerk)

Een veilige buitenruimte

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Mosterdhof (revitalisatieproject) als voorbeeld nemen waarbij samen met de bewoners de wijk wordt opgeknapt. Dit is een gemengde wijk.

- Het moet mensen 'raken' – Wat beweegt hen?
- Scholen betrekken

Integraal werken: breed oppakken binnen de organisaties

- Durven doen!: Dapper zijn

Wat moet er nu gebeuren?

- Goede samenwerking tussen Westervoort en het Waterschap
- Werken aan bewustwording verschillende doelgroepen. 'Hun taal spreken'. Aanhaken bij herkenbare problematiek (veilig de honden uitlaten, mooie omgeving etc)
- Probleem framen
- Informatie delen
- Financiële prikkel

Toekomstbestendige leefomgeving

Biodiversiteit en landschappelijke waarden

NL Greenlabel

Voor het gezond houden van de flora en fauna in de stad speelt biodiversiteit een sleutelrol. Groen beïnvloedt het leefklimaat positief: het zorgt voor reductie van fijnstof, hitte, geluid- en wateroverlast en vergroot de biodiversiteit en het gevoel van welbevinden.

Sub-indicatoren:

- Omgaan met aanwezige waarden; natuur, cultuur, archeologie, etc.
- Aansluiting met de lokale natuur
- Biodiversiteitsbevordering

Waar kan je aan denken?

- In welke mate houdt het plan rekening met de bestaande waarden in het gebied?
- Sluit de ontwikkeling aan bij lokale natuur?
- Op welke wijze wordt de biodiversiteit bevorderd?

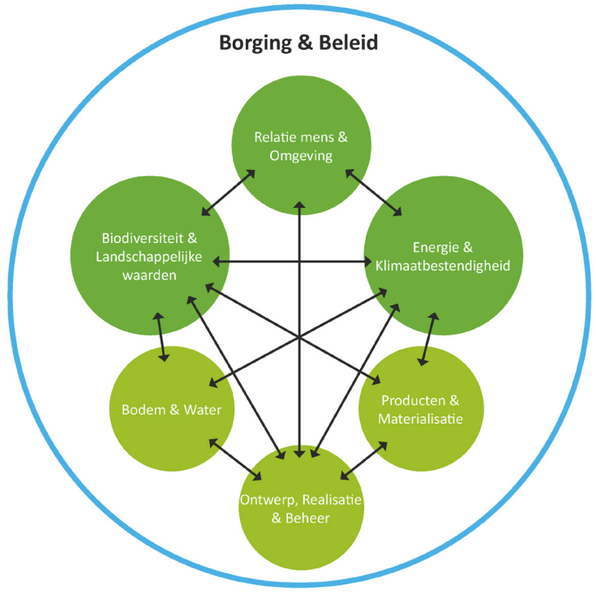

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Een betere leefbaarheid in de wijken van Westervoort

Meer groen voor hittereductie, wateropvang en betere luchtkwaliteit

- Water vasthouden op groene parkeerplaatsen
- Biodiversiteit in standhouden in de uiterwaarden
- Meer multifunctioneel groen
- Bewustzijn onder bewoners wat groen kan doen
- Groene gevels en daken
- Groene schoolpleinen
- Vergroenen van bedrijventerrein

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Wijk Wijburg aanpakken door middel van groen

Wat moet er nu gebeuren?

- Maaibeleid Waterschap en Westervoort
- Informatie delen met bewoners
- Weet van het water & Steenbreek gebruiken
- Redeneren vanuit ecosysteemdiensten
- Gezamenlijk onderzoek (Westervoort en Waterschap) naar Blauwalg
- Goede voorbeeld geven (Rivierenklimaatplan)

Klimaatbestendigheid

Klimaat adaptief ontwerpen bereidt een stad voor op de toekomst waarbij onder andere droogte, hittestress en wateroverlast beperkt wordt. Tevens wordt de waterhuishouding van steeds groter belang en kan opvang en hergebruik van regenwater bijdragen aan een beter klimaat.

Sub-indicatoren:

- Waterhuishouding
- Waterkwaliteit
- Hittestress
- Droogte
- Hinder

Waar kan je aan denken?

- WHoudt het plan rekening met (het herstel van) de waterkwaliteit?
- Op welke wijze wordt het water vastgehouden op de projectlocatie?
- Worden er maatregelen genomen om hittestress te voorkomen of te beperken?
- Bevat het plan maatregelen om (licht, lucht, geur- en geluid) hinder te voorkomen of te reduceren?

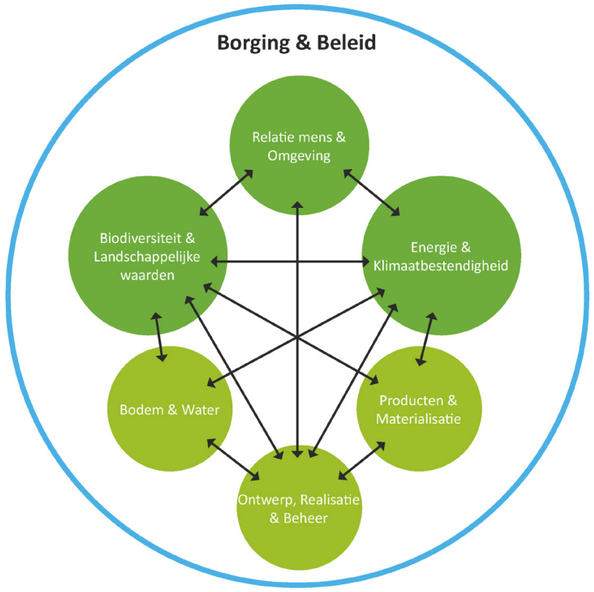

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

- Ook kijken naar energie (opwekkings)maatregelen, zoals energie uit stromend water (rivieren), volledig benutten sport- en schoolterreinen, elektrisch gereedschap

Afname van fijnstof

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- In kaart brengen kwetsbare regio's (ook op sociaal gebied)
- Afstemming gemeente / waterschap in beheer en onderhoud
- Combineren waar mogelijk
- Voorbeeld geven
- % groen in beleid als norm (o.a. omgevingsvergunning). Ook aandacht voor duurzame inkoop

Wat moet er nu gebeuren?

- Regionale samenwerkingen zoeken
- Betrekken van verenigingen
- Vergroenen van maatschappelijk vastgoed
- Hergebruik maaisel

Eigenaarschap

Borging en beleid

Duurzaamheidsambities houden stand bij een goede borging ervan. Met de juiste stakeholders aan zet bij de inrichting en het beheer ontstaat draagvlak voor gemaakte keuzes en borging van ambities tot na de uitvoering. Het (letterlijk) samen bouwen aan de buitenruimte en het gezamenlijk vieren van behaalde resultaten, versterkt commitment en creëert gevoel van eigenaarschap.

Sub-indicatoren:

- Borging kwaliteit van duurzaamheid
- Borging van financierbaarheid

Waar kan je aan denken?

- Op welke wijze blijft de kwaliteit van de duurzaamheid van het project gedurende de gebruiksduur gewaarborgd?
- Is de financierbaarheid van de realisatie en het beheer geborgd?

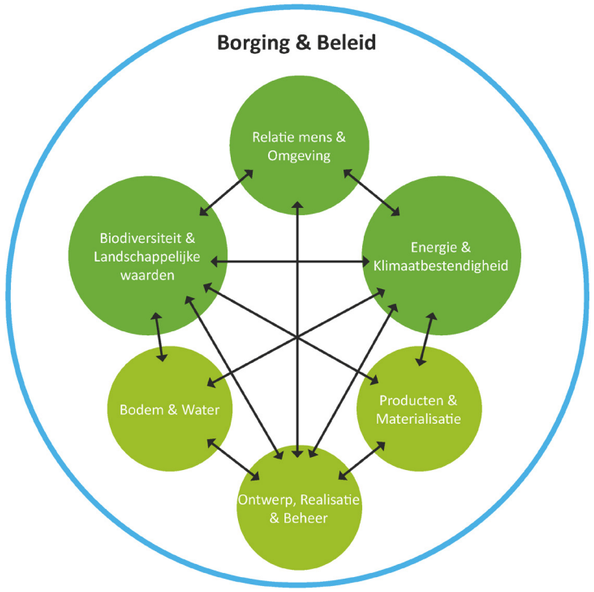

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

- Afstemming tussen gemeente en Waterschap over beheer
- Meer eigenaarschap. O.a. adoptiegroen (plantsoenen beheren). Hiermee ook meer zicht op mensen/wijken

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- Borging financiën
- Resultaat verplichting
- Bewustwording binnen de organisatie
- Kijken naar meekoppelkansen en deze linken aan kernopgaven van de gemeente / Waterschap: op zoek naar creatieve oplossingen

Wat moet er nu gebeuren?

- Aandacht voor deeleconomie: leegstaande panden gebruiken als pop-upstores
- Landelijke en regionale trends meenemen

Interne Klimaatbijeenkomst

DPRA vanuit samenhangende duurzaamheid

‘Durf te dromen, durf te doen’

17 februari 2020

NL Greenlabel

BOOT
Ingenieurs met een verhaal.

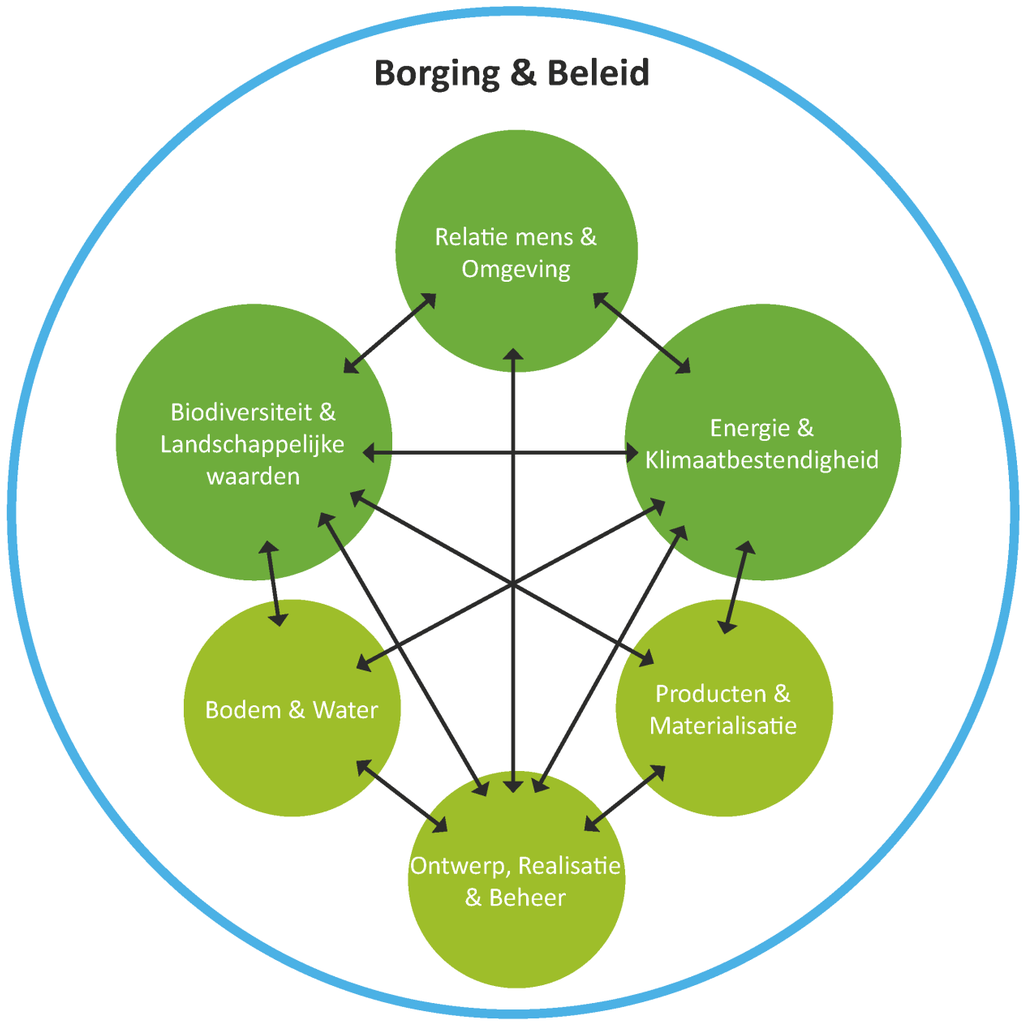

Organisatie: Zevenaar (totaal)

Naam: Groep 1 en 2.....

Functie:.....

Gezonde leefomgeving

Relatie mens en omgeving

Een inrichting die geschikt is voor diverse doelgroepen, een gezonde leefstijl stimuleert en flexibel genoeg is om in te spelen op de actuele vraag uit de samenleving.

Sub-indicatoren:

- Betrokkenheid van mensen
- Bereikbaarheid
- Sociale veiligheid
- Gezondheid

Waar kan je aan denken?

- Zijn de toekomstige gebruikers betrokken bij het ontwerp, de realisatie en het beheer?
- In hoeverre stimuleert de omgeving en het proces het ontstaan van sociale cohesie?
- Op welke wijze is de mobiliteit in de gemeente georganiseerd?
- In welke mate stimuleert de gemeente de gezondheid van de gebruiker van het gebied?

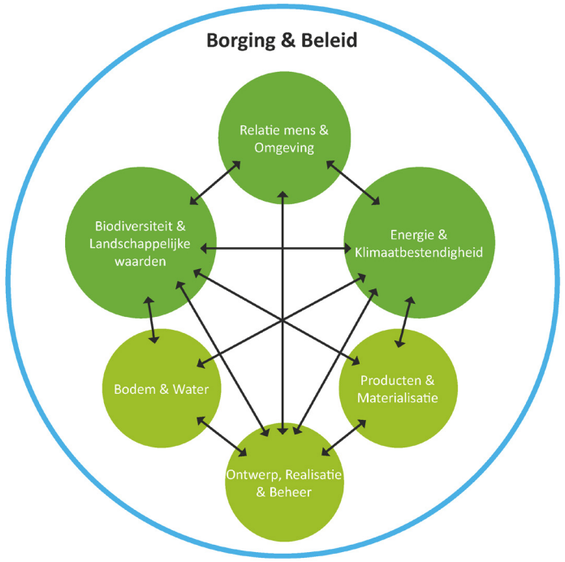

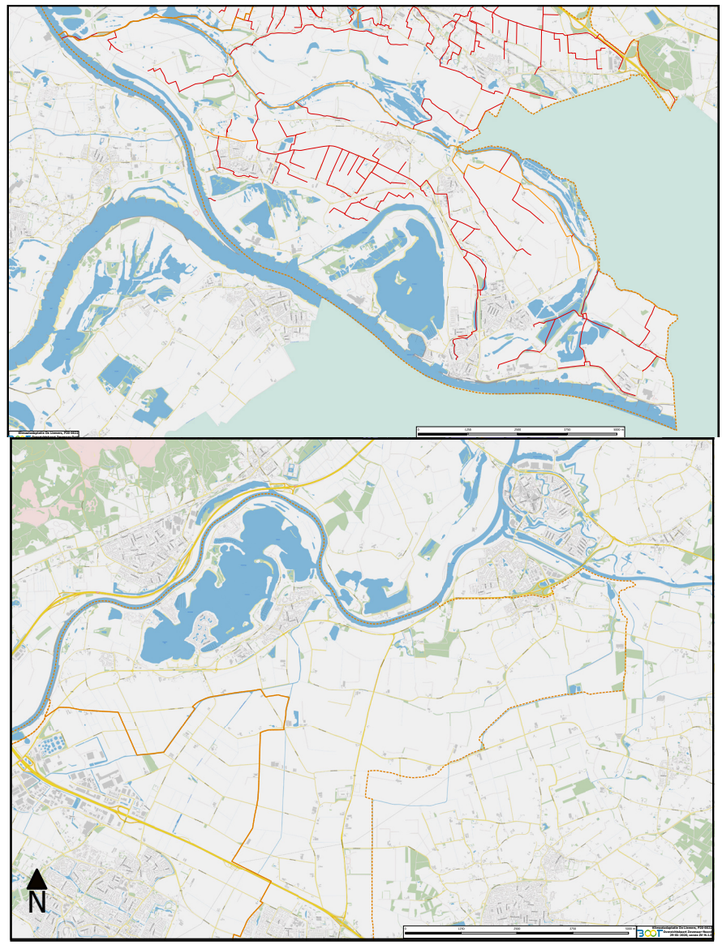

NL Greenlabel

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Delen en samenwerken is de opgave

Meer bewustwording van:

- Maatschappelijke waarde
- Vanuit organisaties richting burgers
- Meer communicatielijnen opzetten
- Meer taken vanuit gemeente naar inwoners (bijvoorbeeld groenonderhoud etc.)

Meer ruimte voor gebruiksgroen (+ gezondheid):

- Meer fiets- en wandelroutes (logistiek veranderen): hoe krijg je mensen uit de auto op de fiets?
- Betrokken inwoners met groene duurzame levensstijl en met elkaar (sociaal). Bewustwording klimaat door o.a. regenwater te gebruiken voor eigen gebruik
- Deeleconomie
- Voedsel in openbare ruimte

Wat betekent dit voor uw organisatie?

- Kaders bijstellen
- Nieuwe visie op stedenbouw
- Plannen maken - herstructurering
- Waarde van grond + omgeving anders benaderen: ecosysteemdiensten
- Niet alles zelf in de hand willen houden
- Durf het over te dragen

Wat moet er nu gebeuren?

- Nagaan wat de betekenis is van faciliteren en ondersteunen
- Concretiseren van participatie
- Maken van regionale afspraken
- Weergeven van duidelijk verwachtingspatroon
- Bewustwording (educatie) bij mensen hoe belangrijk groen is

Toekomstbestendige leefomgeving

Biodiversiteit en landschappelijke waarden

NL Greenlabel

Voor het gezond houden van de flora en fauna in de gemeente speelt biodiversiteit een sleutelrol. Groen beïnvloedt het leefklimaat positief: het zorgt voor reductie van fijnstof, hitte, geluid- en wateroverlast en vergroot de biodiversiteit en het gevoel van welbevinden.

Sub-indicatoren:

- Omgaan met aanwezige waarden; natuur, cultuur, archeologie, etc.
- Aansluiting met de lokale natuur
- Biodiversiteitsbevordering

Waar kan je aan denken?

- In welke mate houdt de gemeente rekening met de bestaande waarden in het gebied?
- Sluit de ontwikkeling aan bij lokale natuur?
- Op welke wijze wordt de biodiversiteit bevorderd?

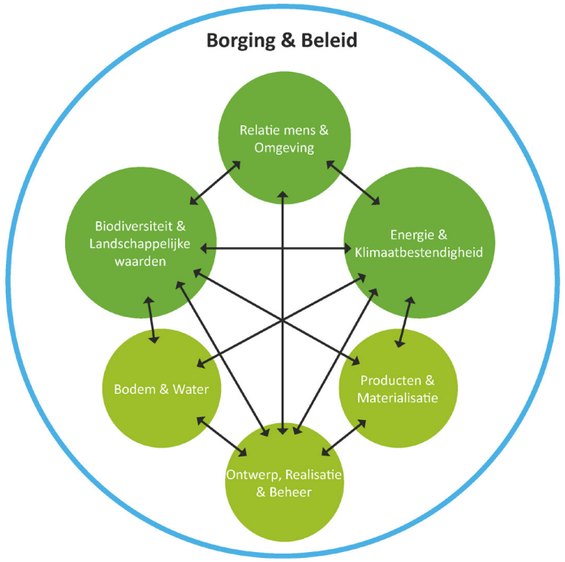

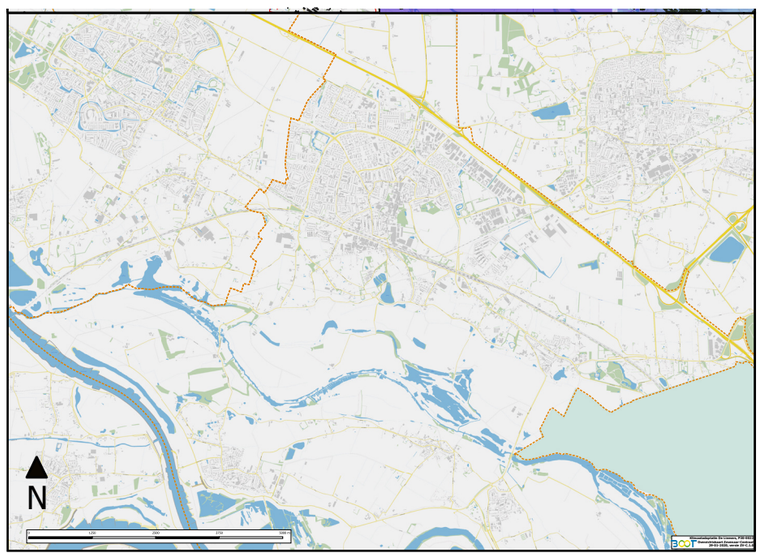

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Meer groen en meer groen behoud, met name in het centrum van Zevenaar

- Gelijke waardering van groen met andere componenten (als wonen, infra-structuur etc.)
- Natuur-inclusieve samenleving (meer respect voor natuur)
- Meer kwalitatief groen (diversiteit in flora en fauna)
- Minder verharding
- Bewustwording
- Landbouw bewuster laten boeren (biodiversiteit)
- Cultuurhistorie behouden en versterken = meebewegen
- Groen als gezamenlijk bezit
- Leegstaande panden benutten voor groen

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Andere mindset

- Meer in de beleidskaders laten vastleggen dat een bepaald percentage groen is/ of via groen wordt opgevangen
- Acceptatie van 'overlast' door nieuwe soorten / minder netheid
- Natuurinclusief bouwen als norm
- Ook meenemen bij bijvoorbeeld aanvraag omgevingsvergunning
- Voorlichting voor bewustwording (o.a. jongeren) – NME centrum hiervoor gebruiken
- Goede voorbeeld geven

Behouden van groen en aankopen van grond

- Verbieden van teveel verharding in tuinen in bestemmingsplan/omgevings-plan
- Robuust groen: minder onderhoud

Wat moet er nu gebeuren?

- Boeren helpen
- Maaibeleid aanpassen – minder behoefte onderhoud
- Natuurinclusief bouwen: voorzieningen in nieuwbouwwoningen voor fauna
- Subsidie waterschap voor duurzame inrichting van tuin+huis / openbare ruimte
- Beheermaatregelen aanpassen
- NME behouden (natuur, milieu en educatie)
- Akkerranden natuurlijk inrichten
- Niet inbreiden: ruimte benutten voor groen in de stad. Of toelaten hoog-bouw

Klimaatbestendigheid

NL Greenlabel

Klimaat adaptief ontwerpen bereidt een gemeente voor op de toekomst waarbij onder andere droogte, hittestress en wateroverlast beperkt wordt. Tevens wordt de waterhuishouding van steeds groter belang en kan opvang en hergebruik van regenwater bijdragen aan een beter klimaat.

Sub-indicatoren:

- Waterhuishouding
- Waterkwaliteit
- Hittestress
- Droogte
- Hinder

Waar kan je aan denken?

- Houdt de gemeente rekening met (het herstel van) de waterkwaliteit?
- Op welke wijze wordt het water vastgehouden in de gemeente?
- Worden er maatregelen genomen om hittestress te voorkomen of te beperken?
- Zijn er maatregelen om (licht, lucht, geur- en geluid) hinder te voorkomen of te reduceren?

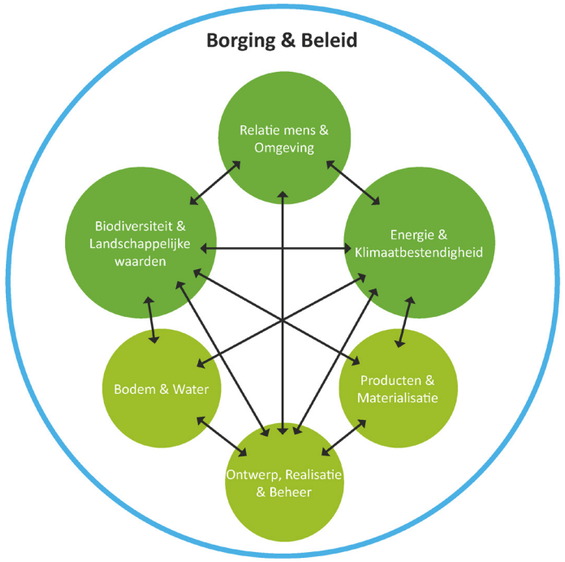

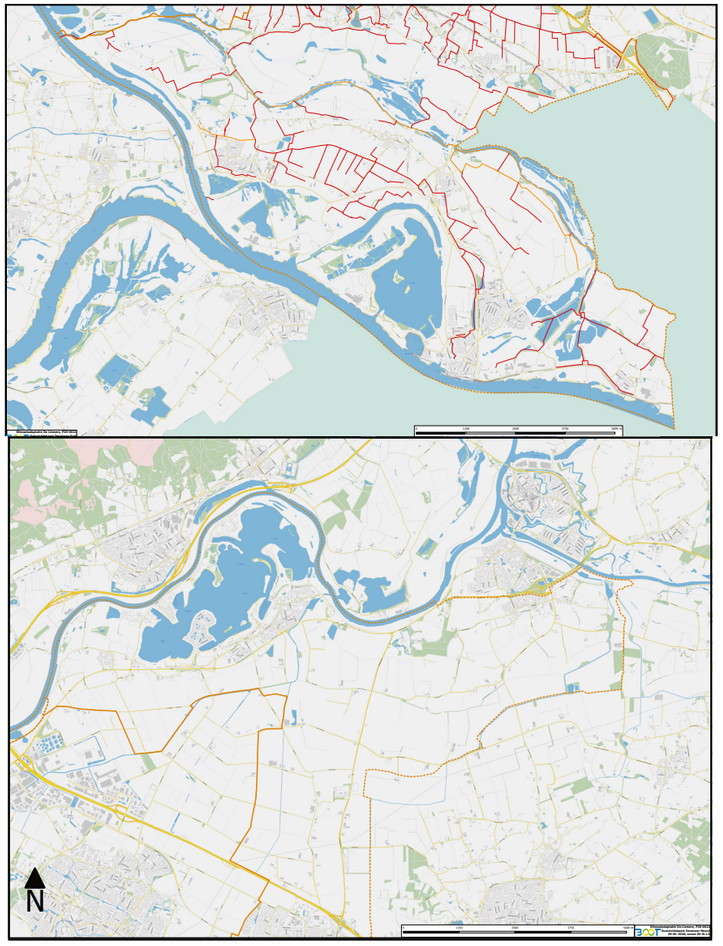

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Slim ingerichte gebieden waarbij regenwater de kans krijgt in de grond te infiltreren (wadi) en meer groen voor o.a. verkoeling:

- Meer waterberging in centrum Zevenaar (liever wadi dan ondergronds)
- 100% afkoppeling
- Grotere groen/blauwe zone-combinaties
- Groen parkeren
- Groenere speeltuinen
- Groene daken
- Buitenstedelijk bouwen in overweging nemen
- Meer ruimte voor kwaliteitacceptatie
- Bewustere burgers

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Meer samenwerking tussen waterschap en gemeente

- Piekmomenten moeten opgevangen worden
- Watersysteem inrichten op vasthouden en niet op afvoeren
- In het centrum van Zevenaar meer ruimte maken voor groen
- Voorlichting geven
- Inventarisatie mogelijke subsidies

Wat moet er nu gebeuren?

- Benutten van uiterwaarden
- Meer hoogbouw toestaan
- Begrip van de mensen creëren
- Invoeren klimaattoets
- Aannemen klimaatmedewerkers
- Sturen op ambassadeurs binnen de organisatie
- Voorkomen dat hitte gezondheid aantast
- Ecologisch beheer wadi

Eigenaarschap

Borging en beleid

NL Greenlabel

Duurzaamheidsambities houden stand bij een goede borging ervan. Met de juiste stakeholders aan zet bij de inrichting en het beheer ontstaat draagvlak voor gemaakte keuzes en borging van ambities tot na de uitvoering. Het (letterlijk) samen bouwen aan de buitenruimte en het gezamenlijk vieren van behaalde resultaten, versterkt commitment en creëert gevoel van eigenaarschap.

Sub-indicatoren:

- Borging kwaliteit van duurzaamheid
- Borging van financierbaarheid

Waar kan je aan denken?

- Op welke wijze blijft de kwaliteit van de duurzaamheid van het project gedurende de gebruiksduur gewaarborgd?
- Is de financierbaarheid van de realisatie en het beheer geborgd?

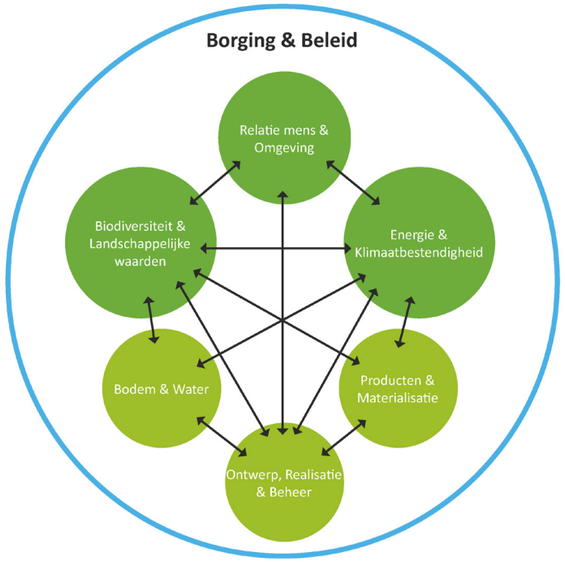

Hoe zou u de toekomst willen zien?

Overheid is facilitator, bemiddelaar en stimulator

Robuuster groen

Dagbesteding bij particulieren (groen verzorgen) – groene ambassadeurs in de wijk

Wat betekent dit voor uw organisatie?

Beleidsmatig laten vastleggen waar en welke ambities wij in 2040 / 2050 bereikt willen hebben.

- Financiering hiervoor vast laten leggen zodat het geborgd is voor de toekomst
- Vanuit ecosysteemdiensten rekenen. Naast kosten ook opbrengsten door duurzame maatregelen!
- Bewustwording: Wat gebeurt er als de inwoner niets doet?

Wat moet er nu gebeuren?

Het is een gemeenschappelijke opgave dus de burger mag hier ook in investeren

- Bv. ESCo-constructie
- Bv. Duurzaamheidslening gemeente
- Parkeernorm naar beneden

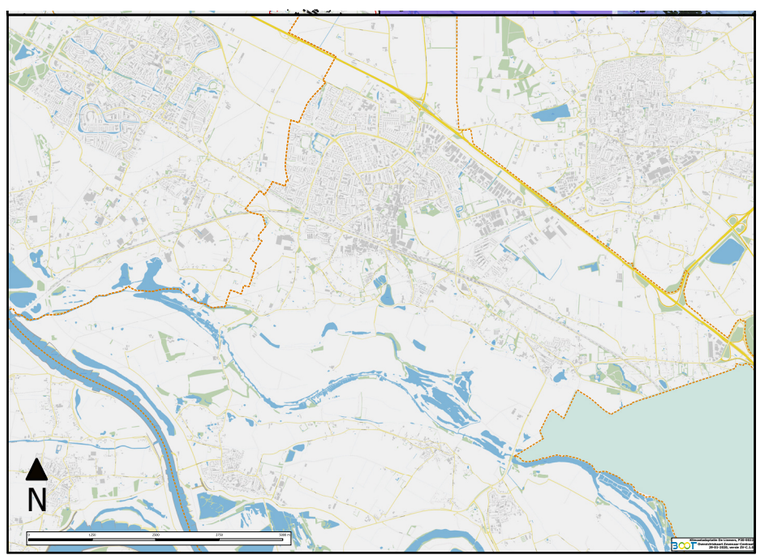

Bijlage - Deelnemerslijst

Organisatie	Naam	Functie	emailadres
Duiven	Dorothe Jacobs		d.jacobs@1stroom.nl
Duiven	Jacobien Kersten	binnenste buiten	j.Kersten@1stroom.nl
Duiven	Ole van Beers	Beleidsmedewerker Team Ruimtelijke Ontwikkeling	o.vanbeers@1stroom.nl
Duiven	Rutger Traag	beleid projecten water riolering	r.traaag@1stroom.nl
Duiven	Susanne ter Wiel		S.terWiel@1stroom.nl
Duiven	Walter van der Veen	Strategisch adviseur	w.vanderveen@1stroom.nl
Rijn en IJssel	Hans Bierman		h.bierman@wrij.nl
Rijn en IJssel	José van t Hull		j.vanthull@wrij.nl
Rijn en IJssel	Merel Lammertink	Adviseur watersysteem	m.lammertink@wrij.nl
Rijn en IJssel	Minke Huurnink	Adviseur communicatie	m.huurnink@wrij.nl
Rijn en IJssel	Nicole Otten	Relatiebeheerder	n.otten@wrij.nl
Rijn en IJssel	Rick Janssen	Adviseur riolering	r.janssen@wrij.nl
Rijn en IJssel	Ronald van Ark	Senior Beleidsadviseur (Klimaat)	r.vanark@wrij.nl
Rijn en IJssel	Rutger Deurhof		r.deurhof@wrij.nl
Rijn en IJssel	Rutger Stienen	Coördinator calamiteitenzorg	r.stienen@wrij.nl
VGGM	Astrid van Schaik	Specialist Omgevingsveiligheid	Astrid.van.Schaijk@vggm.nl
VGGM	Manon Vaal	Team Milieu&Gezondheid	Manon.Vaal@vggm.nl
Westervoort	Ilona vermeulen	communicatie adviseur	i.vermeulen@1stroom.nl
Westervoort	johan Sikes	realisatie en beheer	j.sikes@1stroom.nl
Westervoort	Karin Hammink	contactpersoon	k.hammink@1stroom.nl
Westervoort	Marian Bertrums	beleid duurzaamheid	m.bertrums@1stroom.nl
Zevenaar	Alex Sannes	beleidsmedewerker ruimtelijke ordening	a.sannes@zevenaar.nl
Zevenaar	Anke Voesten	Contactfunctionaris wijken en dorpen	A.Voesten@zevenaar.nl
Zevenaar	Ard Schenk	beleidsmedewerker RO	a.schenk@zevenaar.nl
Zevenaar	Dick Molema	beleidsmedewerker groen	d.molema@zevenaar.nl
Zevenaar	Erik Hietbrink	toezichthouder groen	e.hietbrink@zevenaar.nl
Zevenaar	Gerrit Liefers	Projectleider DPRA	G.Liefers01@zevenaar.nl
Zevenaar	Lars Grims	beleidsmedewerker milieu & duurzaamheid	l.grims@zevenaar.nl
Zevenaar	Maarten Kuster	gemalen beheerder	m.kuster@zevenaar.nl
Zevenaar	Neeltje van den Hoogen	vrijetijdseconomie	n.vandenhoogen@zevenaar.nl
Zevenaar	Peter Wiendels	projectleider civiel	p.wiendels@zevenaar.nl
Zevenaar	Roy Hunter	toezichthouder civiel	r.hunter@zevenaar.nl
Zevenaar	Ruben Bakker	Stedenbouwkundige	r.bakker@zevenaar.nl
Zevenaar	Thijs Barten		t.barten@zevenaar.nl

Bijlage B: Enquêteresultaten

Powered by survio

Enquête voor inwoners: Droogte en wateroverlast in de Liemers.

7 December 2020 10:40:22

Algemeen

Enquête naam	**Enquête voor inwoners: Droogte en wateroverlast in de Liemers.**
Auteur	
Taal	**Nederlands**

Enquête URL	https://www.survio.com/survey/d/Y4U0P5H2F2R2V8D3A
Eerste antwoord	6 Oktober 2020
Laatste antwoord	4 December 2020
Duur	60 dagen
Totaal antwoorden	161

Enquête bezoeken

382	161	0	221	42,1%
Totaal bezoeken	Afgewerkte antwoorden	Onvolledige antwoorden	Slechts getoond	Totale succespercentage

Bezoek Geschiedenis

6 Oktober 2020 - 4 December 2020

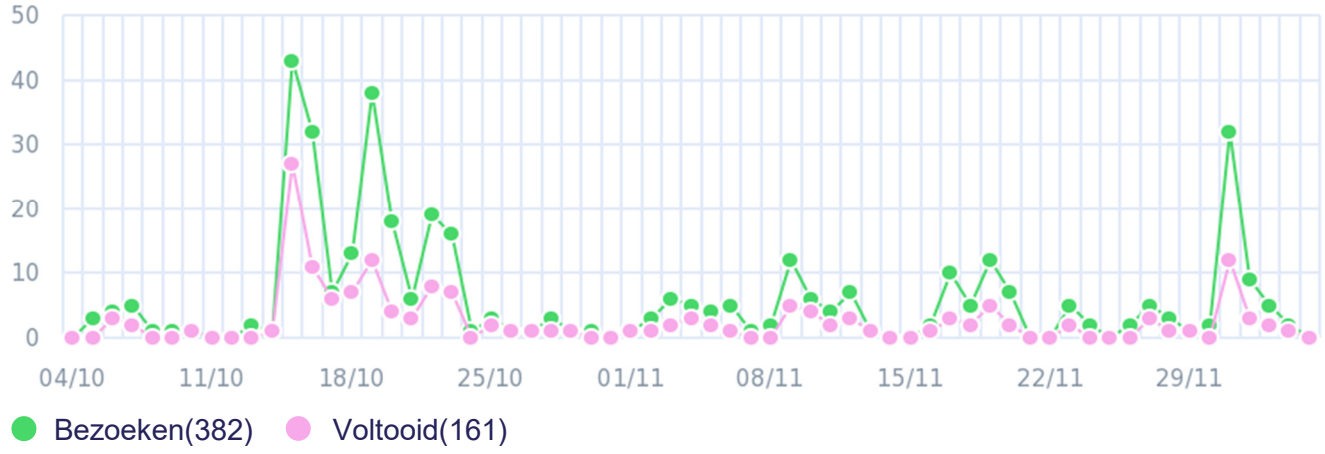

Totaal Bezoeken

- Slechts getoond (57,9%)
- Voltooid (42,1%)
- Onvolledig (0,0%)

Bezoek bronnen

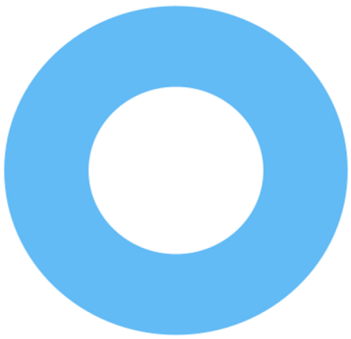

- Directe link (100,0%)

Gemiddelde tijd voor voltooiing

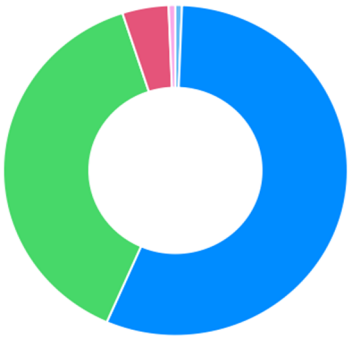

- 1-2 min. (0,6%)
- 2-5 min. (55,9%)
- 5-10 min. (38,5%)
- 10-30 min. (4,3%)
- 30-60 min. (0,6%)

1. Wat is jou leeftijd?

160x Antwoorden | **1x** onbeantwoord | Enkele keuze

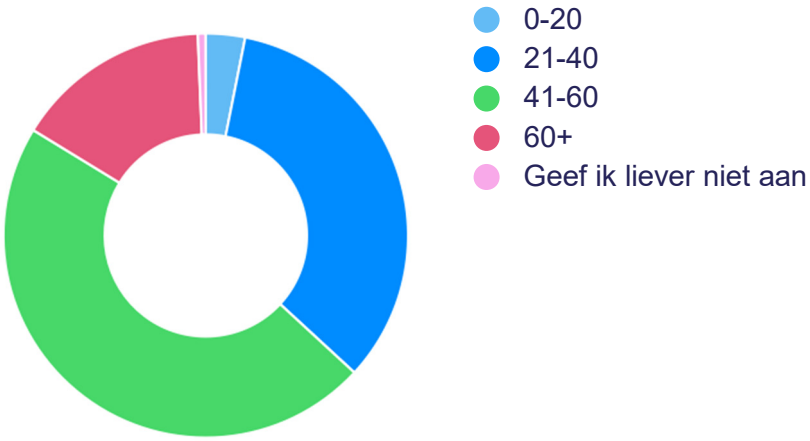

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
0-20	5	3,1%
21-40	54	33,8%
41-60	75	46,9%
60+	25	15,6%
Geef ik liever niet aan	1	0,6%

2. In welke gemeente woon je?

160x Antwoorden | **1x** onbeantwoord | Enkele keuze

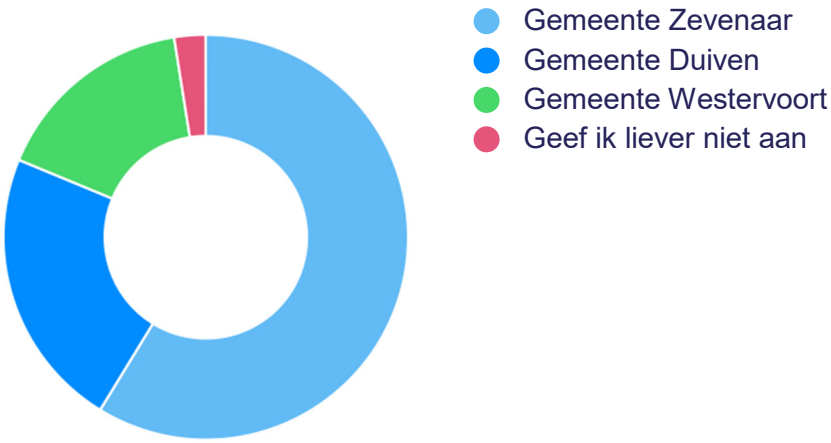

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeente Zevenaar	94	58,8%
Gemeente Duiven	36	22,5%
Gemeente Westervoort	26	16,3%
Geef ik liever niet aan	4	2,5%

3. In wat voor omgeving woon je?

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

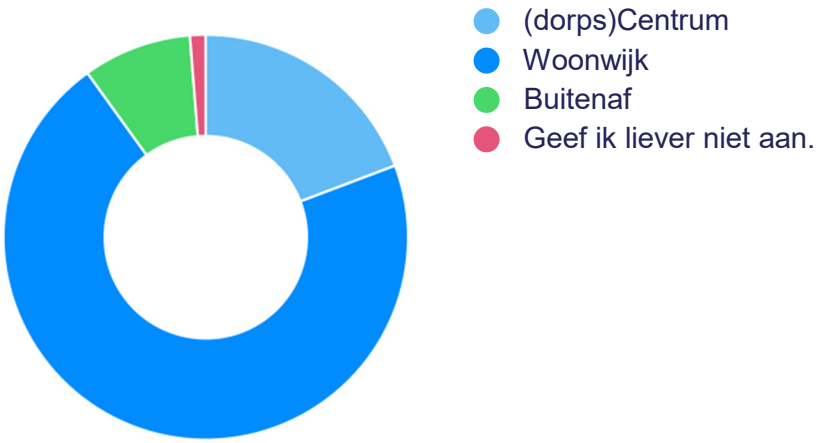

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
(dorps)Centrum	31	19,3%
Woonwijk	114	70,8%
Buitenaf	14	8,7%
Geef ik liever niet aan.	2	1,2%

4. Vanuit welke rol beantwoord je deze enquête?

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

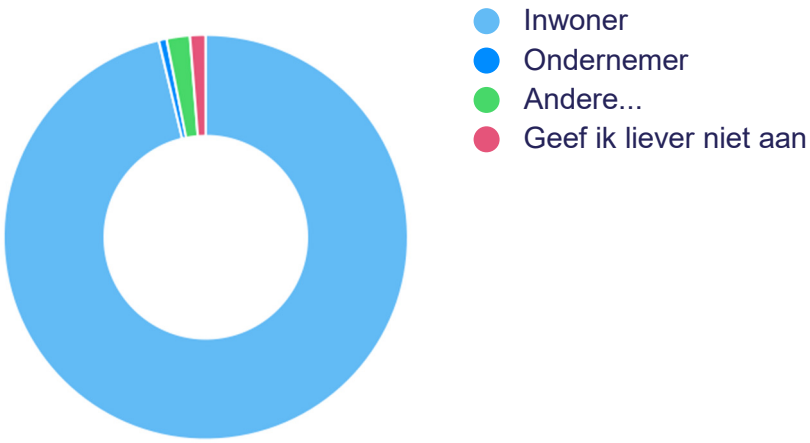

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Inwoner	155	96,3%
Ondernemer	1	0,6%
Andere...	3	1,9%
Geef ik liever niet aan	2	1,2%

5. Droogvallende watergangen als gevolg van droogte ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

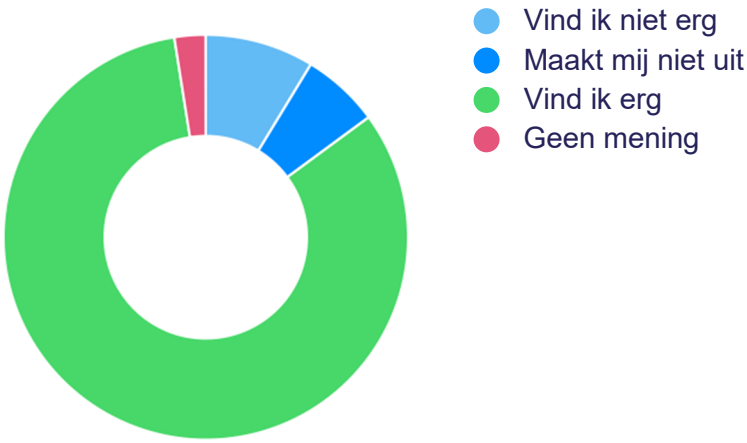

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	14	8,7%
Maakt mij niet uit	10	6,2%
Vind ik erg	133	82,6%
Geen mening	4	2,5%

6. Minder opbrengst van landbouw als gevolg van droogte ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

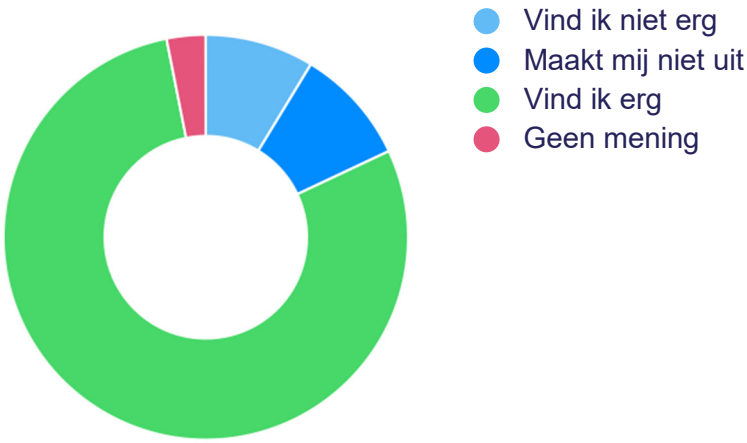

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	14	8,7%
Maakt mij niet uit	15	9,3%
Vind ik erg	127	78,9%
Geen mening	5	3,1%

7. Natuurbranden als gevolg van droogte ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

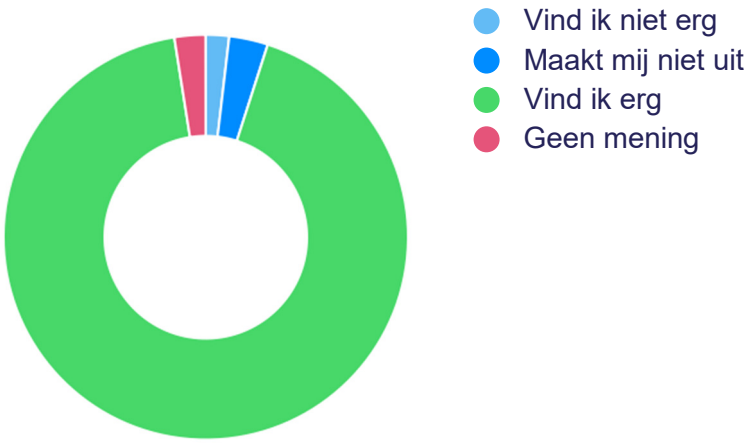

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	3	1,9%
Maakt mij niet uit	5	3,1%
Vind ik erg	149	92,5%
Geen mening	4	2,5%

8. Wateroverlast in mijn huis 1x in de 5 jaar ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

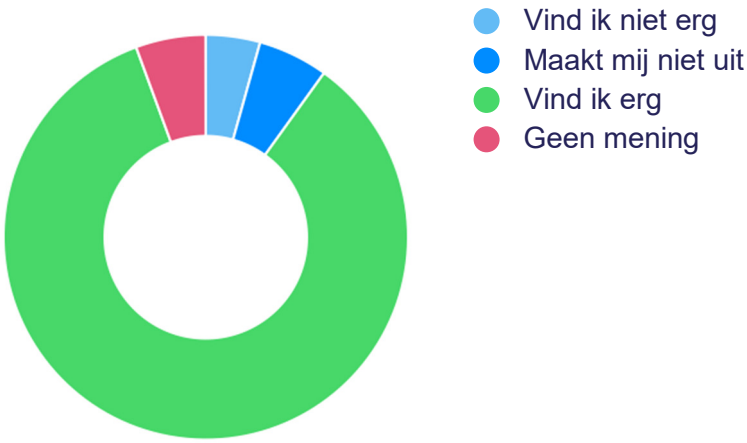

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	7	4,3%
Maakt mij niet uit	9	5,6%
Vind ik erg	136	84,5%
Geen mening	9	5,6%

9. Verslechterde drinkwaterkwaliteit 1x per 2 jaar ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

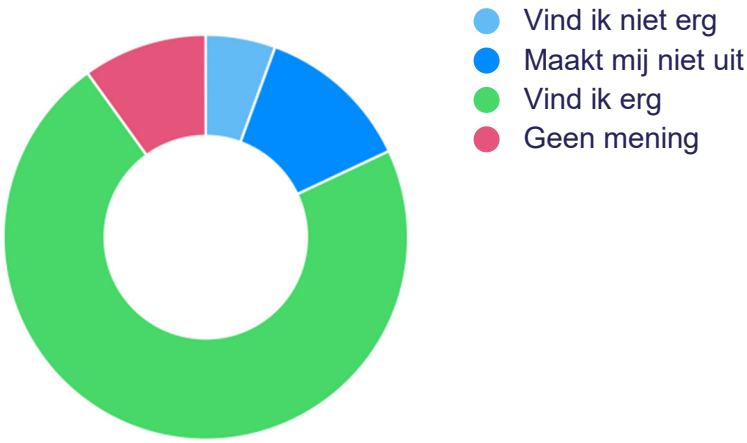

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	9	5,6%
Maakt mij niet uit	20	12,4%
Vind ik erg	116	72,0%
Geen mening	16	9,9%

10. Als er water op straat staat, maar doorgang met mijn auto is nog wel mogelijk ...

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	68	42,2%
Maakt mij dat niet uit	43	26,7%
Vind ik dat erg	41	25,5%
Geen mening	9	5,6%

11. Als er water op straat staat en doorgang met mijn auto is niet mogelijk...

161x Antwoorden **0x** onbeantwoord Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	16	9,9%
Maakt dat mij niet uit	31	19,3%
Vind ik dat erg	106	65,8%
Geen mening	8	5,0%

12. Droogte/wateroverlast heeft effect op heel veel thema's. Wat heeft prioriteit?

161x Antwoorden **0x** onbeantwoord Keuzes sorteren op volgorde of belang

ANTWOORD	BELANG
Wateroverlast in mijn huis	2,2
Verslechterde drinkwaterkwaliteit	2,6
Als er water op straat staat, maar doorgang met mijn auto nog wel mogelijk is	5,6
Als er water op straat staat en doorgang met mijn auto niet mogelijk is	5,4
Droogvallende watergangen als gevolg van droogte	4,4
Minder opbrengst van landbouw als gevolg van droogte	4,2
Natuurbranden als gevolg van droogte	3,6

13. Tijdens een droogteperiode vind ik het een goed idee dat er eisen worden gesteld aan tijden en hoeveelheid van water geven aan mijn tuin. Dit om te voorkomen dat de hoeveelheid drinkwater in gevaar komt.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

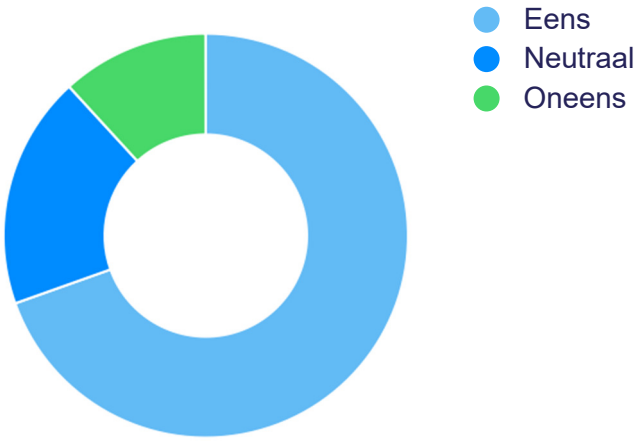

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	112	69,6%
Neutraal	30	18,6%
Oneens	19	11,8%

14. Ik vind het niet erg als het regenwater tijdens hevige regenval wordt opgeslagen op lagergelegen parkeerplaatsen in de straat. Hierdoor kan ik tijdelijk geen gebruik maken van deze parkeerplaatsen.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

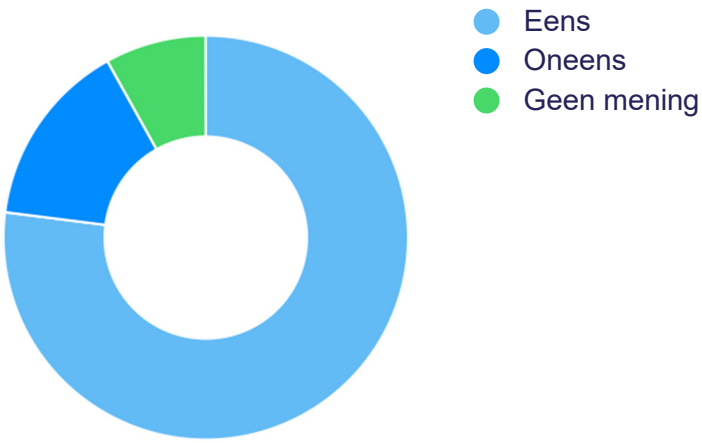

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	124	77,0%
Oneens	24	14,9%
Geen mening	13	8,1%

15. Speelplekken moeten zo worden ingericht dat ze tijdens een periode van hevige regenval water kunnen opslaan. Dit brengt geen gevaar voor de spelende kinderen.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

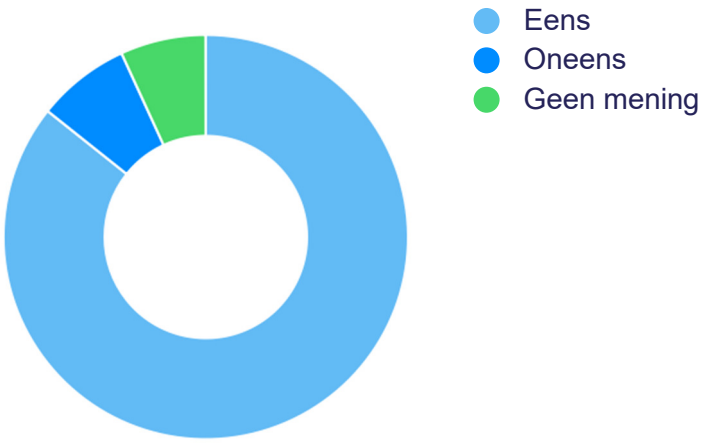

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	138	85,7%
Oneens	12	7,5%
Geen mening	11	6,8%

16. Ik vind het niet erg om tijdelijk regenwater in mijn tuin op te slaan, om later in drogere periodes te gebruiken.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

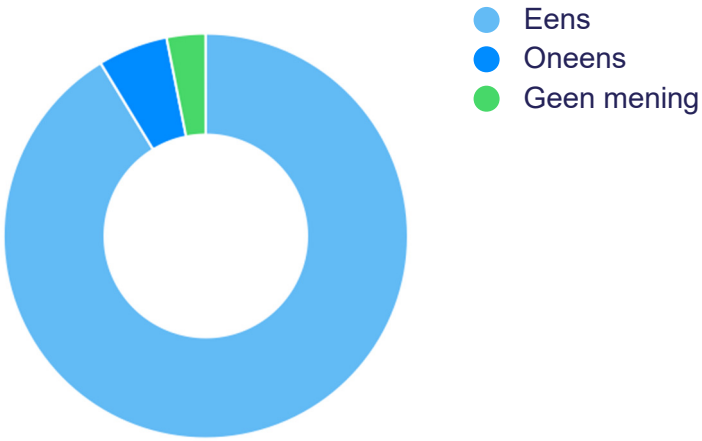

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	147	91,3%
Oneens	9	5,6%
Geen mening	5	3,1%

17. Als ik wateroverlast simpel zelf kan oplossen, door bijvoorbeeld meer gras en/of andere planten in mijn tuin aan te leggen, zou ik dat zeker doen.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

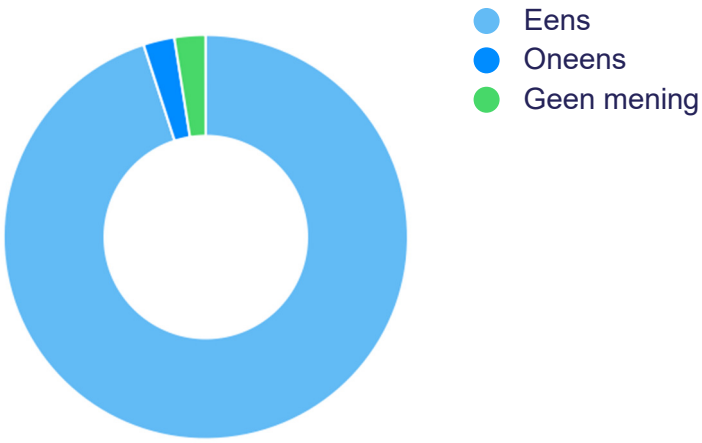

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	153	95,0%
Oneens	4	2,5%
Geen mening	4	2,5%

18. Ik heb behoefte aan meer informatie over hoe ik mijn waterverbruik tijdens drogere periodes kan verminderen.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

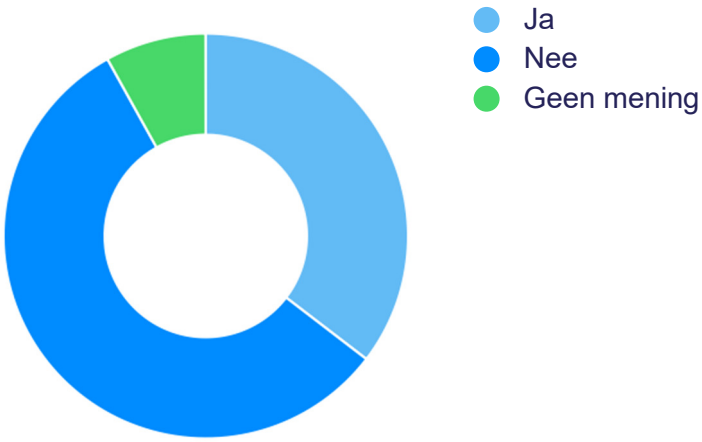

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	57	35,4%
Nee	91	56,5%
Geen mening	13	8,1%

19. Ik heb behoefte aan meer informatie over hoe ik wateroverlast op mijn perceel kan verminderen.

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

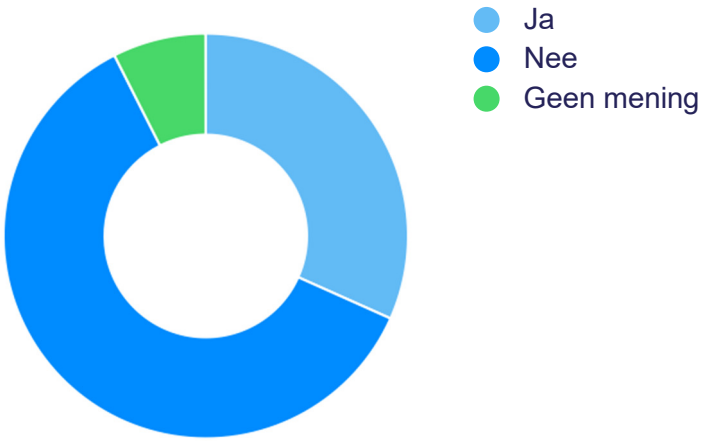

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	51	31,7%
Nee	98	60,9%
Geen mening	12	7,5%

20. Heb je zelf nog ideeën om droogte en wateroverlast tegen te gaan?

161x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Tekst antwoord

- *nee, geen idee*
- *Het aanleggen van Wadi's in woonwijken, minder bredere straten=meer groen,*
- *Beter watermanagement rondom het dorp (opslaan van water) en burgers zelf water op laten slaan met tijdelijke subsidie (aanbod regenton installeren)*
- *Bij houden/snoeien snippergroen*
- *AlternTieve wateropvang nodig ivm volgende fenomeen Bodem van Westervoort is en soort vergiet. Dus grondwater is niet hoog te houden. Vandaar droge watergangen*
- *Groen en Blauw integraal meenemen bij (her) inrichtingen*
- *Watertonnen bijvoorbeeld zijn heel verstandig. Echter die dingen kosten heel veel geld als je even wat minder zit. Zo zijn er wel meer dingen die je zelf kan doen, plantjes etc, maar dat kost wel geld. Als je wil dat iedereen deelneemt, geef dan ook meer subsidie op deze maatregelen.*
- *Kjjjj*
- *Meer opvang voor water*
- *Opslaan in gratis regentonnen. Verplichte opslag water in (ondergrondse) tanks bij overheidsgebouwen*
- *combineer en koppel opgaves en oplossingen; vergroening met hitte en droogte/wateroverlast, met leefbaarheid, sociale samenhang etc.*
- *Iedereen regentonnen ook huurhuizen*
- *(9x) Nee*
- *Nee*
- *regenton aanleggen , regenpijp loskoppelen richting tuin*
- *Actiever ontkoppelen van de hemelwater afvoer. Boeren helpen bij vernieuwde methodiek om regenwater op te slaan ipv wegspoelen via sloten naar rivieren*
- *Het is een maatschappelijk probleem*
- *standaard afkoppelen regenpijp van riool met regenonderbreker bij huurwoningen, verstrekken regentonnen door gemeente, volledig betegelen tuinen verbieden, meer bomen en inheemse planten*
- *groen op de daken, gemeenteparken optimaliseren met groen/wateropslag ed.*
- *Afvoer naar sloot door gemeente gesubsidieerd! Sloot staat leeg, helft wordt maar onderhouden hier. Jammer!*
- *Gemeente moet meer water vasthouden*
- *sedumbedekking van overkappingen, tuinvergroening, irrigatiemogelijkheden door gemeente voor groenvoorzieningen*
- *Meer regen opvangen. Zevenaar krijgt een nieuw raadhuisplein, vang daaronder regenwater op*

- *Geen grondwater wegpompen, houd het op peil. Wat een beroerde enquête, "Vind ik niet erg" en "Maakt me niet uit" is 2x hetzelfde antwoord. Vraag wat iemand er van vind om met auto niet te stranden raakt kant noch wal. Waarom zou iemand het erg vinden om GEEN last te ervaren*
- *Meer vergroenen ipv verstenen: bomen, beplanting en gras in wijken en centra.*
- *Groene tuinen, regenton*
- *Regenwater meer doorgang geven om bij het grondwater te komen. Over de manieren waarop dit kan zou ik graag geïnformeerd worden.*
- *Meer schoon regenwater in het gebied houden en niet afvoeren via riool*
- *Mensen stimuleren om de tegels weer uit de tuin te halen. Aangezien de gemeentelijke belastingen steeds duurder worden kiezen steeds meer mensen voor een betegelde tuin voor geen kosten en onderhoud! Misschien eens denken aan de inwoners ipv de belangen van ambtenaren..*
- *Meer oppervlakte water in de gemeente. Grotere percelen bij nieuwbouw zodat meer grond onbebouwd blijft*
- *Afval in goten c.q. onkruid uit goten halen*
- *Eerder ingrijpen met het sluiten van watergangen. Niet wachten als het al te laat is.*
- *Minder huizen bouwen en meer natuur behouden*
- *Zorg in bijv het centrum voor meer groen en niet nog meer bebouwing om water op te kunnen vangen*
- *Veel groen! Gras ipv tegels*
- *Sunskdie voor vergeoening*
- *Bij droogte water de IJssel halen*
- *verhoging waterstand in de strang. Dit water gebruiken om de sloten in W/voort op peil te houden. Maatregelen treffen om het water beter vast te houden in de sloten. als het kan doorstroming bevorderen tegen het kroos.*
- *Riolering aanpassen tylant*
- *Hemelwater afvoer afkopen en in de tuin opslaan of laten lopen*
- *meer groen, vooral in de nieuwe wijken zie ik erg weinig groen*
- *Weinig over droogte qua funderingen en huizen en qat dit doet met scheuren is belangrijkere*
- *Meer groen!!*
- *Minder water uit de kranen in huis en in de wc. Per straat water bij hevige regenval opslaan voor drogere tijden*
- *regentonnen, regenwater van daken in sloten/slootjes*
- *Eisen stellen aan tuinen(minimaal x aantal m2 geen bestrating). Per wijk een gezamenlijk wateropvangpunt maken waarbij buurtbewoners het water kunnen hergebruiken.*
- *Bomen planten, die houden het water vast.*
- *Regentonnen schenken aan inwoners*
- *riool aanpassen of water afvoer*
- *Ee*

- *Waterschap voert veel te veel water af in winter en voorjaar en zou een permanent beregeningsverbod voor de landbouw moeten instellen. Dit leidt tot scheuren in funderingen en wegen.*
- *(6x) .*
- *Droogte: door water beter op te slaan in bijv. Stuwmeren. Wateroverlast: door structureel te controleren op de water doorlaatbaarheid van gronden in bewoonde gebieden en hier ook hoge eisen aan te stellen richting plan ontwikkelaars*
- *Sloen vullen*
- *Veel minder water afvoeren naar rivieren bij regenoverschot. Buffers maken voor wateropslag. Minder afvoer hemelwater in rioolopslag.*
- *Het gebruik van een regenton stimuleren. Misschien is het mogelijk om regenwater in tanks op te vangen en te gebruiken tijdens droogte.*
- *Minder steen meer groen opslag tanks regenwater goede afvoer tegenwaarde*
- *Waterschap moet minder snel water afvoeren, laat het waterpeil in sloten hoog staan*
- *(3x) Nvt*
- *neen*
- *Benut hemelwaterafvoer van gebouwen in lokale bassins (ondergronds) voor droogte, bij overschot van hemelwater in natuurlijke watergangen laten vloeien*
- *Asfalt verruilen voor bijv klinkers, zo klein mogelijke stoeptegels gebruiken, meer gras en begroeiing*
- *Iedereen een gratis regenton in de tuin*
- *Door de klimaatverandering is het belang van waterafvoer omgeslagen naar het vasthouden van water. Met de wateroverlastkaart kan worden gekeken hoe water omgeleid kan worden en kan worden vastgehouden voor droge tijden. Ook het simpelweg verhogen van de waterstand in watergangen in de zomer is een optie. Nieuwe bassins aanleggen voor de zomer en infiltreren van water in de winter*
- *Ja , alle bestaande watergangen beter benutten. Vooral waterschap laat het in woonwijk op zijn beloop*
- *Goed onderhoud aan het rioleringsstelsel*
- *Water opslag in tuinen en hofjes*
- *Liander kan hier vast ook in meedenken*
- *Bij veel woningen duurt het een tijd voor een douche warm water geeft. Vang het water op in een emmer (soms wel 10l) en geef het aan de planten in de tuin. Alle beetjes helpen.*
- *Beter watermanagement door provincie*
- *Zorgen dat blad van bomen de putten niet blokkeert. Gemeenten mogen daar meer aan gaan doen*
- *bij hoog water het water opslaan en de sluizen hoger afstellen*
- *Meer groen in de tuin, grint leggen is mogelijk maar met waterdoorlatend doek. Gebruik maken van regentonnen of andere wateropvang, zoals in België is ingevoerd*
- *geen snelle afvoer in de rivieren*

- *onze straat staat regelmatig blank tijdens hevige regenval en water komt over het tiet naar boven*
- *Geen zwembad vullen*
- *Vitens moet ophouden met dreigen en grotere voorraden aanleggen. Er is water genoeg want het regent meer, dus kwestie van goed opslaan en verdelen. Daar is NL goed in.*
- *meer bekkens aanleggen, de taak van de waterschappen, die nalatig zijn*
- *Zorgen dat de omgeving groener wordt en minder bestrating in tuinen ligt*
- *Minder "stenen" tuinen*
- *Groener*
- *Meer kijken naar mogelijkheden om de waterhuishouding in een gebied te optimaliseren. Wat zijn de sterke en zwakke punten in een bepaald gebied en hoe kunnen we hier optimaal gebruik van maken? Kunnen we regenwater opvangen en eventueel hergebruiken voor tuin, toilet, wasmachine? Afkoppelen regenpijpen bijvoorbeeld, voor maximale infiltratie in eigen bodem en ontlasting van het riool bij piekafvoer.*
- *Diepere / bredere sloten, hogere waterstand. Sloten langs het spoor. Watertanks/bunkers onder pleinen. Minder grasperken, maar meer groententuintjes en fruitbomen. Beter gebruik maken van de uiterwaarden via leidingen vanuit de stad.*
- *Over veiligheid in de Liemers in het geval van dreigende overstroming kan ik in deze enquête mijn bedenkingen en suggesties helaas niet plaatsen.*
- *Verplicht hwa afkoppelen, meer sloten en wadi’s of opslag voor water creëren, grondwaterpeil hoger houden*
- *Meer groen in de woonwijken*
- *Punten aanleggen waar overtollig water opgeslagen kan worden tijdens flinke buien zodat deze aan de aarde kan worden teruggegeven*
- *Er wordt gesproken om speeltuintjes onder water te zetten. Kijk liever eerst naar groen. Daar kan ook water opgeslagen worden Wadi's*
- *Gescheiden rioolsysteem aanleggen en dit schone water bergen!*
- *Infiltratieriool waar mogelijk of gescheiden stelsel op locaties waar dit nog niet is.*
- *Droogte door meer sproeien door gemeente*
- *Grondwaterstanden verhogen*
- *Zou het niet weten, ligt ook aan de woningbouwvereniging*
- *Als bestrating toch wordt vervangen richt dan hieronder waterberging in. grasvelden afgraven en ombouwen tot wadi's*
- *gescheiden rioolstelsel aanleggen*
- *Geen idee*
- *Gratis regenton, hemelwateropvang door gemeente ipv afvoeren via het riool*
- *Nee, sorry.*
- *Regenwater niet het riool in laten verdwijnen, maar bruikbaar maken.*
- *nee*

- *Ik denk dat vergroening van de omgeving en juist het verminderen van vergrijzing ook kan helpen.*
- *Zorg dat de waterpartijen niet droog komen te staan.*
- *Meer groen, minder bestrating*
- *(2x) Geen*
- *Zijtakken van de oude rijn herstellen (deAa, bijv.). Grondwaterpeil verhogen*
- *Nee, ben nieuwsgierig naar de ideeën van de gemeenste*
- *(2x) -*
- *Tegeltax, subsidie regentonnen*
- *Ja! Beter in kaart brengen waar de boeren een puntstuk slaan bij het afgeven van verguningen ism het Waterschap. Het waterschap beter het water op laten slaan en ervoor zorgen dat er meer water in bijvoorbeeld De Wetering blijft staan*
- *(3x) Meer groen*
- *Begin zo laag drempels, afkoppelen op eigen terrein*
- *Nee.*
- *Ik vind dit een erg suggestieve enquete. Waterschappen moeten hun rol serieus nemen en andere prioriteiten goed stellen*
- *Waar mogelijk Wadi's oid aanleggen. Halfverharde parkeerplaatsen*
- *Subsidie op regenton/ gratis regenton voor inwoners*
- *In het voorjaar het water langer vasthouden d.m.v. dichtzetten van sluizen en zo. Niet onmiddelijk als een idioot alles wegpompen omdat een boer 10 km verderop zo graag zijn laaggelegen perceel wil bewerken. Daarmee benadeel je de boeren die land hebben wat iets hoger ligt, die hebben juist behoefte dat rond hun perceel het water niet zo snel wordt weggepompt.*
- *meer wadi's in de stad*
- *Meer opslag in watergangen*
- *Water opslaan*
- *Meer begroeiing in onze regio; van landbouwgrond naar bosgrond. Het is bewezen effectief dat bosgrond meer water opslaat. Ook kan er van landbouwgrond (vaker) buffer gebieden gemaakt worden, bijv. naast de rivieren. Het is sowieso belangrijk om het water meer ruimte te geven. Daarnaast is het belangrijk om de focus van landbouw (veeteelt) weg tr gaan halen als we naar het grotere geheel kijken van klimaatverandering en stikstofproblemen.*
- *Gemeente moet erop toezien dat bewoners stoppen met het plaveien van hun tuin. Voor en achter!*
- *Meer*
- *Vergroening van woonomgeving met bomen ,struiken,gras,ipv tegels.gescheiden water opvang door meer regenwateropslag te plaatsen zoals achter intratuin en in woonwijk de Terpen te realiseren.stimuleren om particuliere tuinen te vergroenen .*
- *Watergangen schoon houden en uitdiepen*
- *vorige vraag logisch dat je dit snapt en groen neerzet. Deze vraag, sla regenwater op in een border, dan loopt het door in de hele tuin, en zorg dat alle grond rondom je woning bedekt is met*

groene planten, de bodem droogt dan niet snel uit, groen houdt vocht vast. Wied dus het onkruid er niet tussenuit, laat staan!

- *Ga actief te werk aan het stoppen van het besttaten van tuinen*
- *Bestraatte tuinen verminderen*
- *veel bestrating vervangen door groen*
- *Subsidie voor elektronische fiets, woonwerk verkeer ov vergoeden meet treinen inzetten tussen liemers en arnhem*
- *Iedereen de regenpijpen in tuin laten lopen ipv op riool en bij voorkeur in regentonnen opvangen*
- *De vraag mbt parkeerplaatsen onder laten lopen komt mij wat ridicuul over. Zorg dan voor ondergrondse buffering*
- *Bij droogte water uit de IJssel pompen en in de sloten tussen de weilanden, dit gebeurt in de Noordoostpolder nl al lang*
- *(2x)*
- *Op straat minder asfalt/tegels, groenstroken toevoegen*
- *Droogte tegengaan door terugdringen bio-industrie en samenhangende maisteelt etc Percelen herstellen naar oude cultuur landschap. Stedelijke gebieden voorzien van groenbeplanting, voorlichting mbt "stenen tuinen" in relatie tot wateroverlast. Regenton subsidies.*
- *Dit heb ik al vermeld in een andere enquête. Deze ging over droogte.*
- *Vraag 9 klopt niet!*
- *Subsidie op groene daken*
- *Natuur zijn gang laten gaan*
- *Regenwater afkoppelen*
- *Waterstand verhogen om verzakkingen tegen te gaan.*

Powered by survio

Enquête voor inwoners: Hitte in de Liemers

7 December 2020 10:42:51

Algemeen

Enquête naam	**Enquête voor inwoners: Hitte in de Liemers**
Auteur	
Taal	**Nederlands**

Enquête URL	https://www.survio.com/survey/d/E9A1S3N9L8N9E3Q6B
Eerste antwoord	21 September 2020
Laatste antwoord	2 December 2020
Duur	73 dagen
Totaal antwoorden	155

Enquête bezoeken

330	155	0	175	47,0%
Totaal bezoeken	Afgewerkte antwoorden	Onvolledige antwoorden	Slechts getoond	Totale succespercentage

Bezoek Geschiedenis

21 September 2020 - 2 December 2020

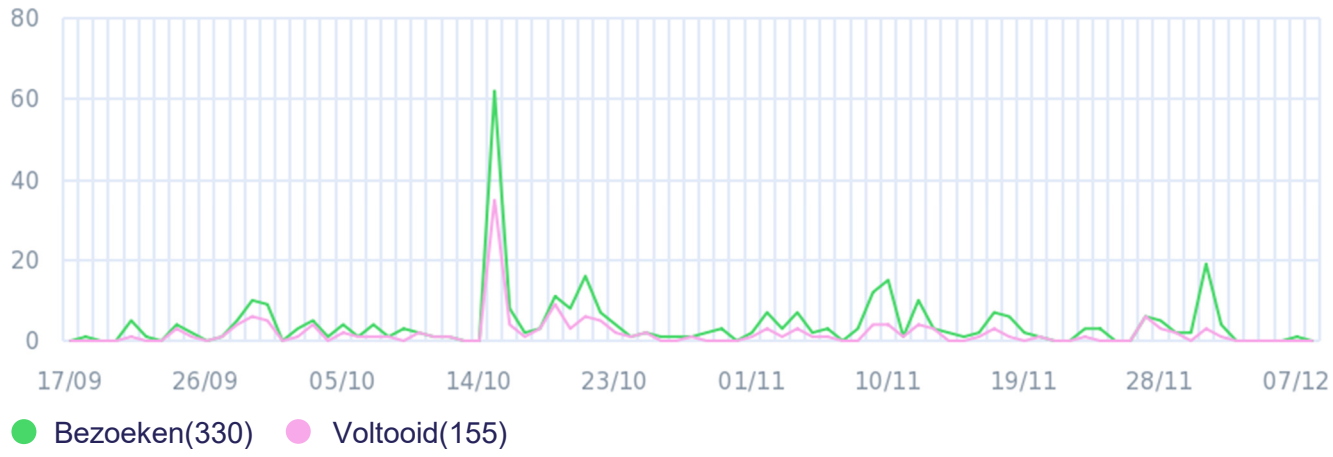

Totaal Bezoeken

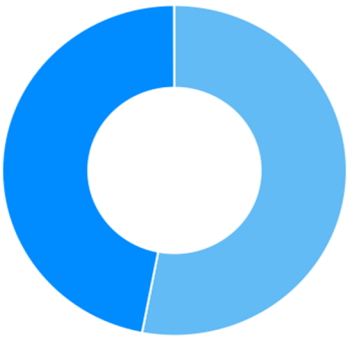

- Slechts getoond (53,0%)
- Voltooid (47,0%)
- Onvolledig (0,0%)

Bezoek bronnen

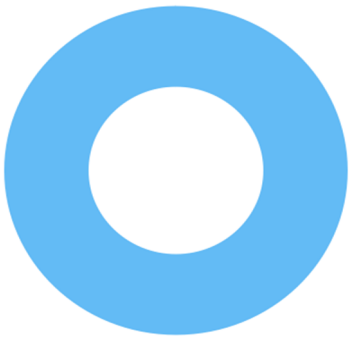

- Directe link (100,0%)

Gemiddelde tijd voor voltooiing

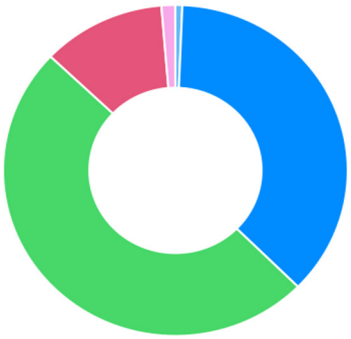

- 1-2 min. (0,6%)
- 2-5 min. (36,8%)
- 5-10 min. (49,7%)
- 10-30 min. (11,6%)
- 30-60 min. (1,3%)

1. Wat is je leeftijd?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

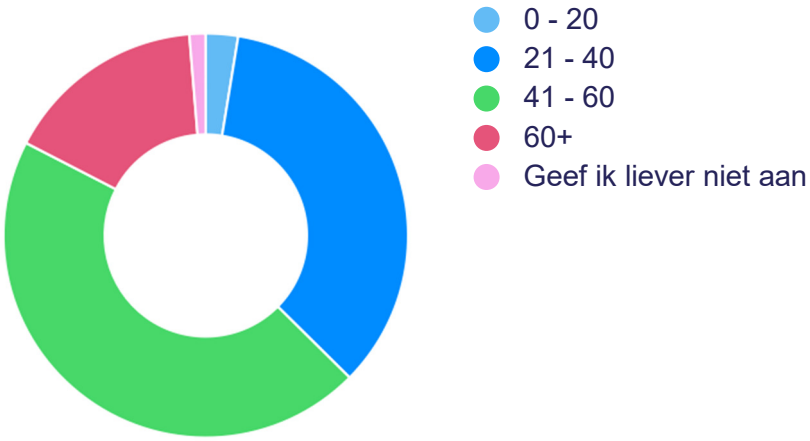

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
0 - 20	4	2,6%
21 - 40	54	34,8%
41 - 60	70	45,2%
60+	25	16,1%
Geef ik liever niet aan	2	1,3%

2. In welke gemeente woon je?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

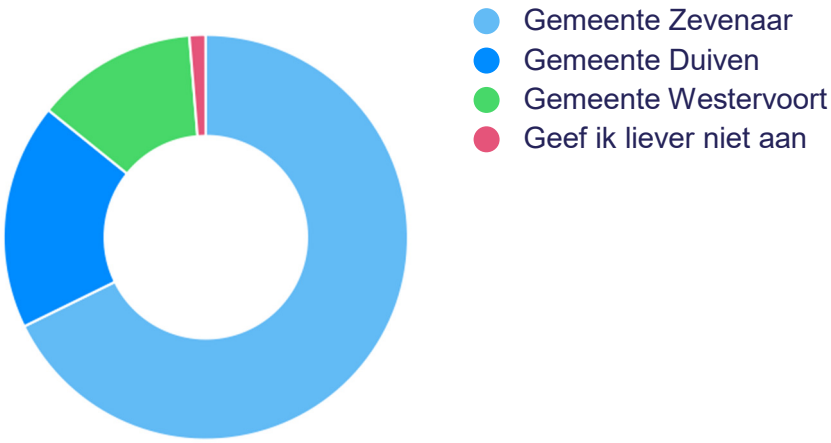

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeente Zevenaar	105	67,7%
Gemeente Duiven	28	18,1%
Gemeente Westervoort	20	12,9%
Geef ik liever niet aan	2	1,3%

3. In wat voor omgeving woon je?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

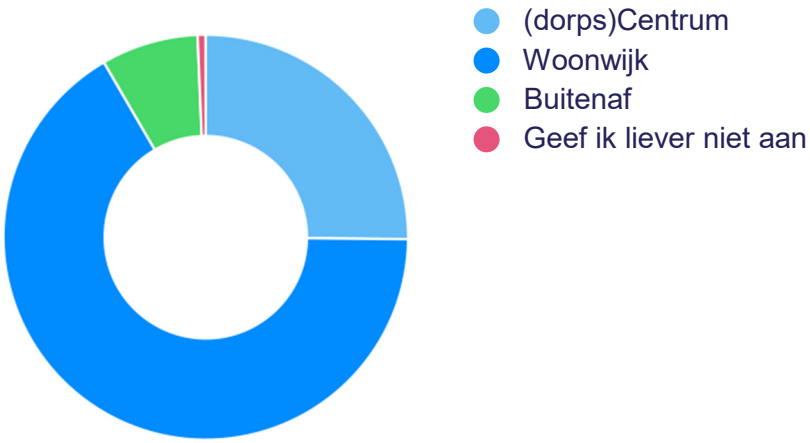

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
(dorps)Centrum	39	25,2%
Woonwijk	103	66,5%
Buitenaf	12	7,7%
Geef ik liever niet aan	1	0,6%

4. Vanuit welke rol beantwoord je deze enquête?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Meerkeuze

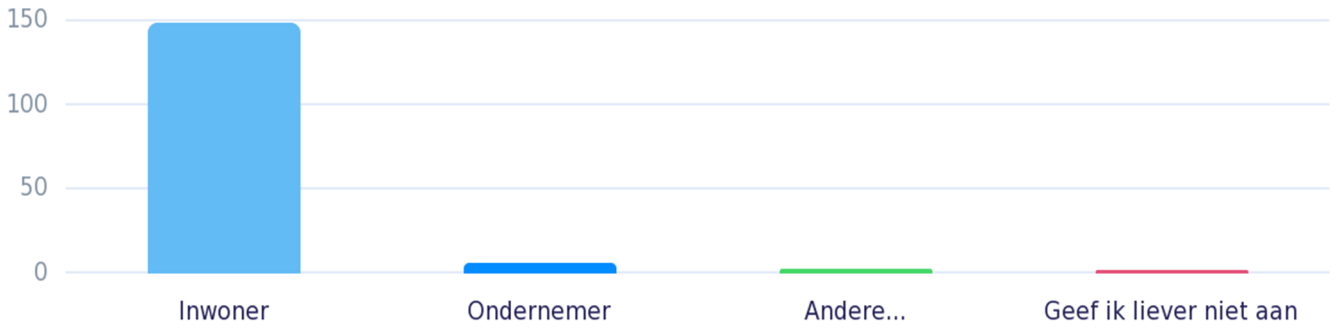

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Inwoner	149	96,1%
Ondernemer	6	3,9%
Andere...	3	1,9%
Geef ik liever niet aan	2	1,3%

5. Verhoging van gezondheidsrisico's door hitte voor kwetsbare groepen...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

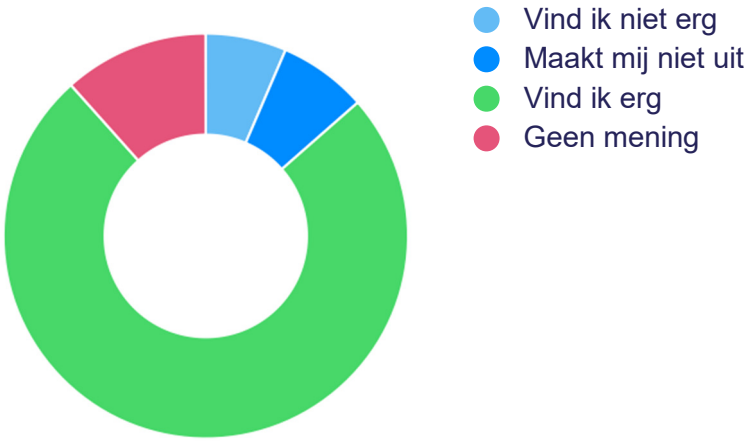

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	10	6,5%
Maakt mij niet uit	11	7,1%
Vind ik erg	116	74,8%
Geen mening	18	11,6%

6. Dat er minder werk uit mijn handen komt door hitte op 5 dagen per jaar...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

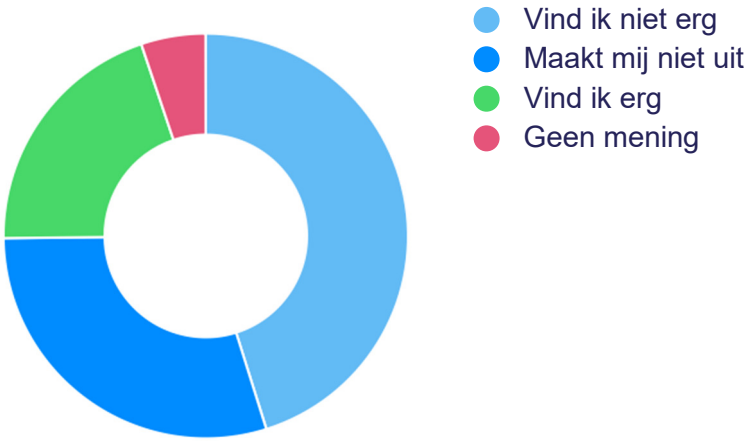

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	70	45,2%
Maakt mij niet uit	46	29,7%
Vind ik erg	31	20,0%
Geen mening	8	5,2%

7. Dat er minder werk uit mijn handen komt door hitte op 12 dagen per jaar...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

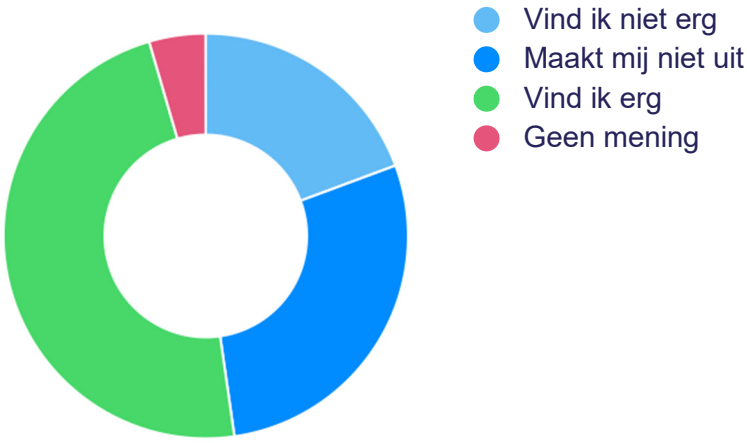

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	30	19,4%
Maakt mij niet uit	44	28,4%
Vind ik erg	74	47,7%
Geen mening	7	4,5%

8. Een slechte nachtrust door warme nachten 5 keer per jaar...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

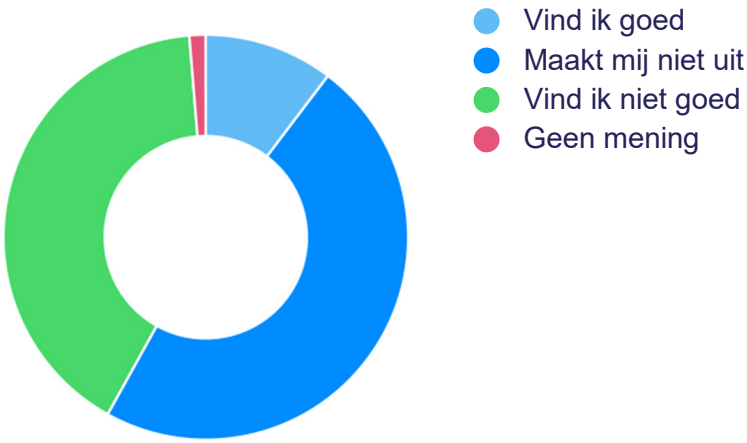

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik goed	16	10,3%
Maakt mij niet uit	74	47,7%
Vind ik niet goed	63	40,6%
Geen mening	2	1,3%

9. Als het 5 dagen per jaar te heet is om naar buiten te kunnen voor spelen/wandelen/sporten etc...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

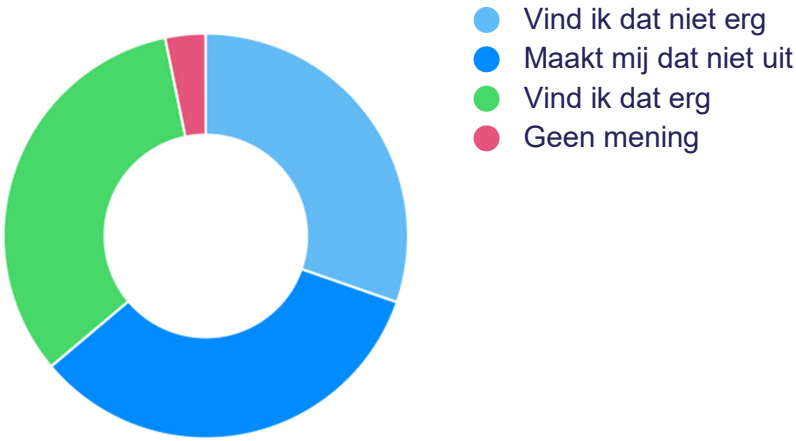

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	47	30,3%
Maakt mij dat niet uit	52	33,5%
Vind ik dat erg	51	32,9%
Geen mening	5	3,2%

10. Als het 12 dagen per jaar te heet is om naar buiten te kunnen voor spelen/wandelen/sporten etc...

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	25	16,1%
Maakt mij dat niet uit	27	17,4%
Vind ik dat erg	98	63,2%
Geen mening	5	3,2%

11. Hitte heeft effect op heel veel thema's. Sorteer de besproken stellingen op basis van prioriteit.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Keuzes sorteren op volgorde of belang

ANTWOORD	BELANG
Verhoging van gezondheidsrisico's voor kwetsbare groepen	1,4
Tijdens het werken minder uit je vingers krijgen door de hitte	3,0
Het te heet is om naar buiten te gaan voor spelen/wandelen/sporten etc.	2,9
Slechte nachtrust door warme nachten	2,7

12. In elke straat in de gemeente moeten zoveel bomen staan dat ik de hele tijd in de schaduw kan lopen.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

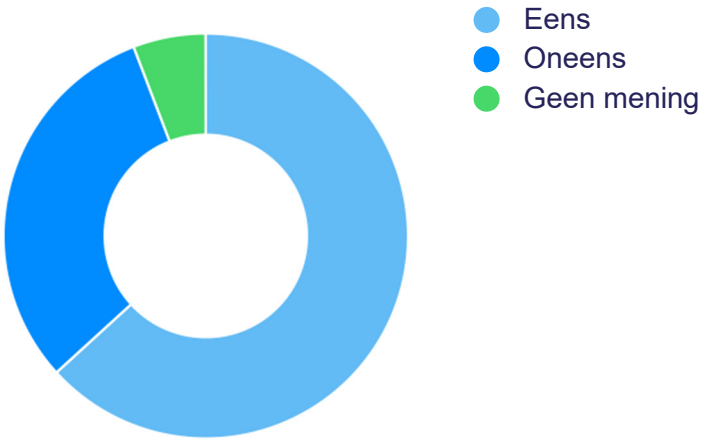

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	98	63,2%
Oneens	48	31,0%
Geen mening	9	5,8%

13. Ik vind het acceptabel dat ik iets verder van of naar de parkeerplaats moet lopen als er daardoor meer groen in de wijk komt.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

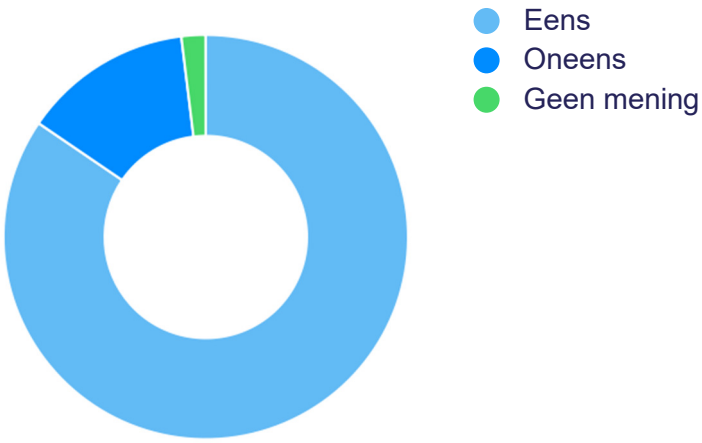

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	131	84,5%
Oneens	21	13,5%
Geen mening	3	1,9%

14. Stel, je hebt 100 punten om de volgende plekken te vergroenen. Hoe zou je dat verdelen?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Waarderingsschaal

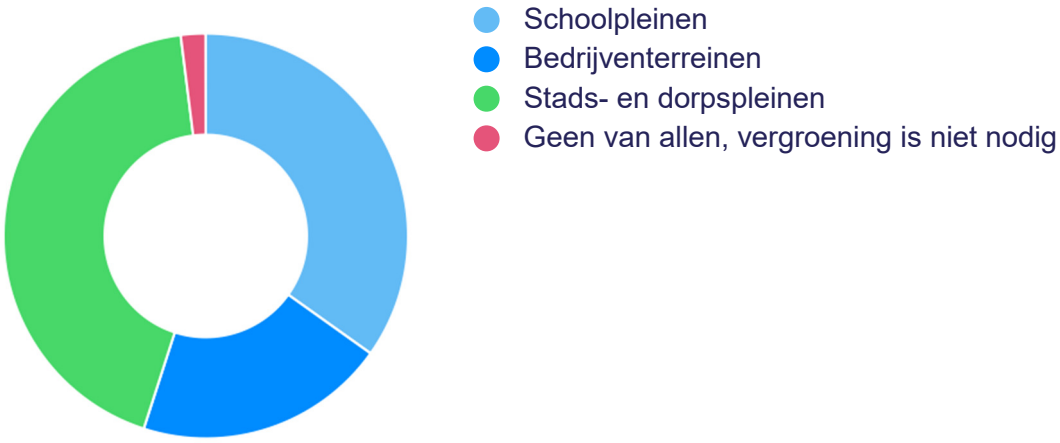

ANTWOORD	TOEGEWEZEN PUNTEN - GEMIDDELD	TOTAAL
Schoolpleinen	34,8	5401
Bedrijventerreinen	20,1	3120
Stads- en dorpspleinen	43,0	6671
Geen van allen, vergroening is niet nodig	2,0	308

15. Er moet een belasting op tuinen komen waarvan meer dan de helft betegeld is, omdat tegels warmte vasthouden.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

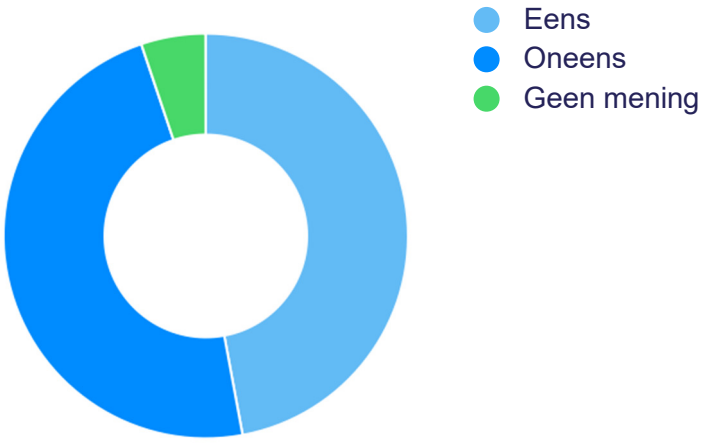

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	73	47,1%
Oneens	74	47,7%
Geen mening	8	5,2%

16. Ik heb behoefte aan ondersteuning bij het vergroenen van mijn tuin of straat.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

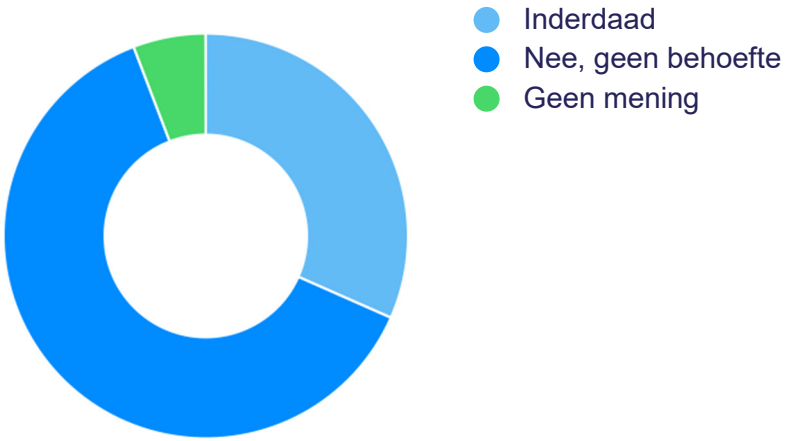

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Inderdaad	49	31,6%
Nee, geen behoefte	97	62,6%
Geen mening	9	5,8%

17. Ik heb behoefte aan meer informatie over de voordelen van een groene gevel of groen dak. Een groen dak kent vele voordelen. Zo zorgt een groen dak voor luchtzuivering, een lagere omgevingstemperatuur, warmteregulatie, energiebesparing en biodiversiteit.

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

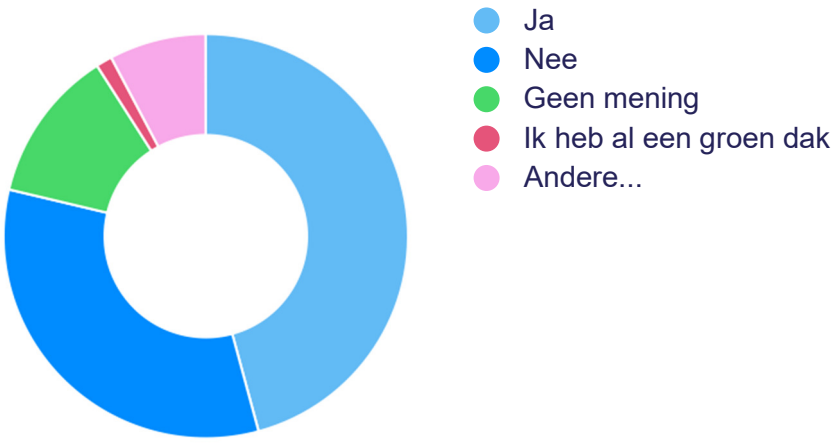

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	71	45,8%
Nee	51	32,9%
Geen mening	19	12,3%
Ik heb al een groen dak	2	1,3%
Andere...	12	7,7%

18. Welke partij is in de eerste plaats verantwoordelijk als het gaat om het aanpakken van hitteproblematiek in de Liemers?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Meerkeuze

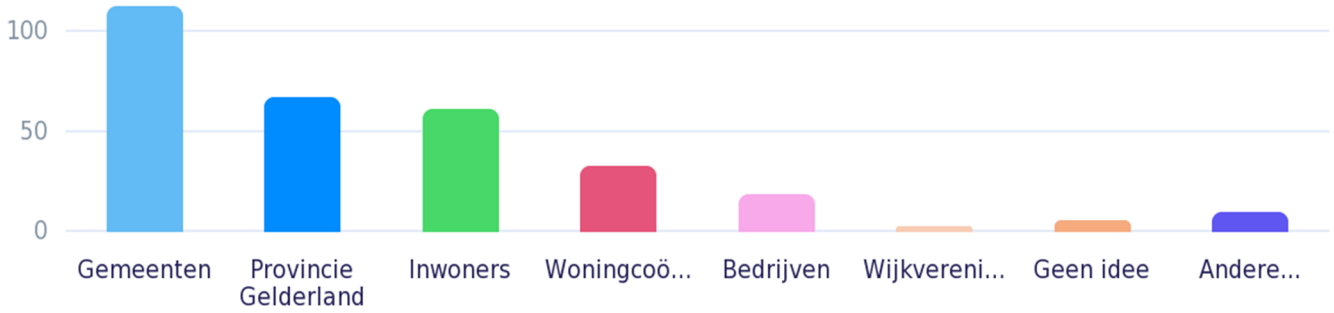

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeenten	113	72,9%
Provincie Gelderland	68	43,9%
Inwoners	62	40,0%
Woningcoöperatie	33	21,3%
Bedrijven	19	12,3%
Wijkvereniging	3	1,9%
Geen idee	6	3,9%
Andere...	10	6,5%

19. Heb jij zelf nog ideeën hoe hitteproblematiek in de Liemers kan worden verminderd?

155x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Tekst antwoord

- *Meer water in de stad, meer bomen, groene pleinen, open parkeerplaatsen waar gras doorheen kan groeien, groene gevels, geveltuintjes stimuleren.*
- *Maak het probleem, als het al een probleem is, eerst kenbaar bij de inwoners. Men heeft er geen notie van. Ik ben persoonlijk van mening dat het enorm meevalt. Mocht ik fout zitten. Dan zal ik overtuigd moeten worden van de noodzaak van het probleem alvorens ik overga tot actie. Dit werkt zo bij een groot aantal inwoners in mijn opinie.*
- *energiebesparing, isolatie, warmte koue opslag*
- *Bedrijven verplichten om een aantal procenten van hun oppervlak te vergroenen dmv tuin, groen dak of juist wit epdm dak. Bewoners (helpen met hetzelfde. Straten en pleinen wit verven, is al bewezen in het buitenland dat dit helpt. Alle platte daken van flats en woningbouw vergroenen.*
- *zonnepanelen boven parkeerplaatsen zie Alliander*
- *Lastig, maar zorg ervoor dat de inwoners niet onnodig op kosten worden gejaagd*
- *Maak in plaats van voortuinen groene middenplantsoenen met speeltoestellen en bankjes. Omzoom elk bedrijfspand op een bedrijventerrein met bomen en struiken.*
- *Hittebronnen zelf beter isoleren en daarmee een hoger rendement daarvoor behalen*
- *De*
- *Gemeente gebruikt zelf meer 'groene' methoden bij diensten, zoals vuil ophalen, tuin en parkonderhoud, etc. Een bladblazer is niet nodig, onkruid verbranden evenmin en actief onderzoek naar elektrische vuilniswagen wil ik aanraden.*
- *Nee kun je als bewoner weinig aan veranderen*
- *Meer aandacht om huizen te isoleren en meer vergroening in de buurten en omgeving.*
- *Meer groen en water, minder volbouwen/bestraten. Ook in mijn wijk wordt meer gebouwd (levert geld op voor gemeente) dan aanvankelijk gepland voor de wijk*
- *minder tegels en meer groen*
- *Zonnepanelen houden directe straling tegen op daken. Wit schilderen van Bitumen daken helpt tegen warmte van huizen met platte daken.*
- *verplicht bedrijven groen aan te leggen en onderhouden op bedrijventerreinen*
- *(10x) Nee*
- *X*
- *Zorg voor groen in de buurt*
- *...*
- *Plant veel bomen*
- *.*
- *Ja*
- *R*

- *Meer ruimte voor oppervlaktewater in combinatie met natuurlijke oevers. Minder verhard oppervlak (alleen daar waar nodig)*
- *helaas niet*
- *Aantrekkelijk maken voor inwoners om te investeren in duurzame alternatieven. Bijvoorbeeld een subsidiepot voor wijk/buurt om de straten te vergroenen etc.*
- *Mensen overtuigen dat meer groen helpt bij hittevermindering.*
- *Meer groen bij bedrijventerreinen. Uitstoot verlagen*
- *Belasting op stenen tuinen, die zorgen voor hitte, waardoor mensen een airco nemen. Groen verkoelt al van zichzelf.*
- *Blijf rustig kalm maak je niet te druk zoek verkoeling en geniet ervan, wellicht moeten we meer zoals Italie en Spanje gaan leven tussen 12 en 2 even middag dutje.*
- *Zoals al genoemd is meer groen, minder bestrating in tuinen en groene daken ook voor huurwoningen zoals flats een goed idee!*
- *Het stevig isoleren van het huis heeft als nadeel dat je een airco nodig hebt en die blaast weer warmte uit.*
- *De opwarming stoppen door minder CO2, meer beasting op vliegen en treinreisen goedkoper maken. En inderdaad meer bomen platen*
- *Plant ook bomen op stroken gras.*
- *Meer schaduw*
- *geen*
- *(4x) .*
- *Meer bomen en struiken, ook in mijn eigen tuin. Ps. Vraag 11 kon ik niet invullen.*
- *Meer water uit de rivieren de Liemers in.*
- *Zijn al gezegd: meer bomen, verticale tuinen en groene daken*
- *Niet te druk maken wanneer het warm is*
- *Meer biodiversiteit, schuttingen laten vervangen door hagen, schoolpleinen met gras en bomen, boeren aanspreken op schaduwplekken voor hun vee*
- *nee geen idee*
- *Geen bomen dicht bij de huizen want die zorgen door de droogte juist voor problemen*
- *Minder bebouwing*
- *Waarom handhaven woningcoorporati t es zo slacht bij hun huurders als het om de woonomgeving gaat. Daar wordt ook nogal wat getegeld en de tuinen worden veelal van slechte onderhouden.*
- *Zorg dat de sloten vol staan elk jaar! Doe dit door een noodreservoir vol met water, zodat je deze kan gebruiken bij droogte. Dit voorkomt het krimpen van de grond, waardoor huizen ook geen scheuren krijgen. En dit zorgt voor meer leven (dieren) in de steden. Ook is het een optie om veel insectlokkende planten te planten langs sloten. Dit is goed voor insecten als vlinders en bijen. Ik denk dat de Mosterdhof een goed project is om mee te starten. De ligging is goed en het heeft een mooie sloot.*
- *Minder bouwen*

- *Initiatieven als tegel eruit, groen erin, gezamenlijke pluktuinen, eetbaar bos, buurt betrekken bij vergroening*
- *Geveltuinen en versteende tuine aanpakken, echte ouderwetse schaduwbomen planten meer fonteintjes*
- *Veel en veeteelt meer groen, bomen niet te snel kappen voor cosmetische redenen en minder straatwerk overal*
- *neen*
- *(2x) Nvt*
- *Parkeerplaatsen aanleggen met open blokken waar gras tussen kan groeien. De singels die voor een aantal jaren vervangen zijn door gras opnieuw inplanten. Dat absorbeert meer warmte en brengt meer schaduw op de grond.*
- *Subsidie groen maken tuin*
- *(nog) meer groen!*
- *Niet*
- *nee, ik ervaar er niet veel problemen van, gewoon tempo aanpassen en je werkzaamheden vroeg in de ochtend doen.*
- *Als klimaatactie zichtbaar meer bomen aanplanten, zie voorbeelden van andere gemeenten.*
- *Juiste bomen op de juiste plek. Waar kan asfalt vervangen voor half verhard. Mensen onderwijzen over hitte en verharding en wat groen kan doen. En welk groen weinig onderhoud vraagt. Mensen vinden planten vaak veel werk, dat hoeft niet. Financiële hulp als je het niet kan betalen. Een paar planten bij intratuin je bent al snel 80€ kwijt.*
- *meer water en beplanting in de stad*
- *Waterfonteintjes, bomen*
- *Kennis delen, neem burgers actief mee in veranderingen, probeer de burger te bereiken*
- *nvt*
- *Stimuleren van inwoners om meer te investeren in groen*
- *Geen idee*
- *"Tegels eruit, groen erin" belonen en delen van (brede) trottoirs door de omwonenden zelf laten vergroenen én onderhouden..*
- *Meer gezamenlijk kijken naar "nutteloze" grasstroken. Deze laten begroeten. Met inwoners samen kijken naar mogelijkheden. Er als gemeente voor strijden dat niet elke centimeter bebouwd wordt. HOUD TIJDELIJK PARK "HET HOF" AAN EN BREIDT UIT!*
- *Minder betegelen van de voortuinen*
- *nee alleen beplanting*
- *nog meer ontstenen en meer vergroenen*
- *Meer vervangende bomen planten (geen eiken zoals in Zevenaar)*
- *(3x) Geen*
- *verbieden geheel betegelen, verbieden kunstgras, gratis afkoppelen regenpijp, gefaseerd maaien, burgers informeren over biodiversiteit en belonen natuurlijk beheer eigen tuin*

- *(2x) Doortrekken A15 tegenhouden. Asfalt ten koste van groen staat haaks op dit thema.*
- *Daken bedekken met sedum*
- *Openbarr Drinkwater punten op recreatie routes of plaatsen*
- *Ik denk dat meer bomen en goede ventilatiemogelijkheden van het huis al veel kunnen bijdragen, inclusief het vergroenen van dak en gevel.*
- *Zou het niet weten, alleen meer groen lijkt mij het beste.*
- *Begint bij jezelf ook*
- *Bomen planten!*
- *Net zoals bij energiebesparingsactie ook een actie voor aanleg van groen voorzieningen. Daarbij water opvangen voor gebruik in een later stadium. Weg versmalling ipv met stenen met planten aanleggen.*
- *Vouchers om te vergroenen net als met verduurzamen.*
- *subsidies voor vergroening, als dit ook voor verduurzaming wordt aangeboden, waarom niet voor vergroening?*
- *Meer groen*
- *Meer groene plekken tussen bebouwing. Overgebleven groen koesteren*
- *Groen gras vol planten met bomen/struiken in groot holthuizen in zevenaar*
- *Meer vergroenen, bossen aanleggen en minder asfalt, gezamenlijk inkoop voor materialen vergroenen dak*
- *De voordelen van bomen aandacht geven en bij gezonde bomen geen kapvergunningen geven.*
- *Zoals besproken, vergroening van de tuinen.*
- *..*
- *Fonteinen bij de watertjes 8n de woonwijken*
- *Klimaatverandering moet internationaal worden aangepakt*
- *Gewoon zo laten. Heb geen last van de hitte*
- *koppelen van verschillende klimaat opgaves, win win creeeren, vergroenen = zowel goed tegen hitte, als wateroverlast als C02, als leefbaarheid als sociale samenhang wanneer inwoners samen aan de slag gaan.*
- *test*
- *Ik vind droogte door hitte een flink ernstiger probleem dan paar hittedagen*
- *(2x) -*
- *Tegel eruit plantje erin. Subsidie verstrekken aan bewoners, scholen, kinderopvang, bedrijven om men bewuster te maken van de hitte problematiek. Luistern naar ideeën van burgers én kinderen. Zij hebben vaak goede ideeën en zij hebben de toekomst.*
- *In de toekomst meer rekening mee houden als er nieuwe huizen worden gebouwd. Meer steen minder glas*
- *De enquête was vrij suggestief. Voorbeeld: er werd gevraagd of je het erg vind dat je niet naar buiten kunt om te sporten, spelen of wandelen. Dat component "niet naar buiten kunnen" schrikt af waardoor mensen sneller geneigd zijn om voor eens te kiezen. Als je enkel zou vragen of je het*

erg zou vinden dat je niet zou kunnen sporten, spelen of wandelen, dan krijg je al een heel ander antwoord.

- *Vergroenen*
- *Neen*
- *Zorgen dat er veel groen in Westervoort komt ! Tuinen groener maken, subsidies voor wateropvang. Zorgen dat sloten minder snel droog komen te staan, bevorderen van gebruik fiets en of openbaar vervoer,*
- *Integrale aanpak van de (her)inrichting van buitenruimtes*
- *Meer groen meer wateropvang mogelijkheden in natte periodes meer subsidie om woningen duurzamer te make en te isoleren voor huiseigenaren met laag of gemiddeld inkomen centrum groener maken door bomen en schaduwplekken te realiseren.*
- *Afkoppeling regenpijpen zodat er minder verdroging en inklinking van de bodem ontstaat.*
- *Nee het is een cyclisch gegeven wat we zullen moeten accepteren*
- *Veel ruimte voor groen in nieuwe wijken*
- *Meer oppervlakte water. Meer groen. Smallere wegen. Inplannen bij nieuwbouw. Grotere kavels.*
- *Meer groen*
- *Meer bomen, natuurlijke schaduw*
- *Bomen aanplanten en veel gevelgroen in winkelstraat.*
- *Laat de gemeente niet alles wegkappen wat bomen betreft. Meer bomen planten en groen aanleggen. Bij nieuwbouw meer naar natuurlijke daken en groener bouwen. Off Grid wonen mogelijk maken. Groen wonen !!! Recycling van water voor douchen en wc ! Zonnenpanelen !*
- *Voldoende rustplaatsen, banken etc. Watertappunten, waterspeelplaatsen*
- *Vergoeding voor meer groen / minder steen.*
- *Minder huizen bouwen, meer natuur..*
- *(4x)*
- *gedoseerd groen, minder bestrating*
- *Subsidie en verplichten groen te bouwen*
- *Meer groene verplichtingen vastleggen in bestemmingsplannen en hierop handhaven. En bouw nieuwbouw een max aan verhard oppervlakte stellen. Regeling treffen dat particulieren open staan voor gras en bomen aan te laten leggen door partijen met tips voor relatief weinig onderhoud. Zelf aanleggen kost te veel moeite. Mogelijk ook onderhoudsdienst in het leven roepen voor tuinen, wat mensen hebben geen tuin voor de tuin. Creëert ook nog eens banen en veel meer groen!*
- *Is geen problematiek*
- *(2x) ---*
- *Bewustwording en verantwoordelijkheidsgevoel creëren*
- *(5x) nee*
- *Gevarieerde beplanting van bomen, meesters. Herstellen oude cultuurlandschap met groene afrastering. (Meidoorn/sleedoorn etc)*

-
- ***Wooncorporaties en andere verhuurders, verplichten om een plan van aanpak te leveren voor vergroening op het goed dat verhuurd wordt.***
- ***Warmte uit asfalt nuttig toepassen***

Powered by survio

Enquête voor inwoners: Gezondheid

25 November 2020 16:09:57

Algemeen

Enquête naam	**Enquête voor inwoners: Gezondheid**
Auteur	
Taal	**Nederlands**

Enquête URL	https://www.survio.com/survey/d/D8F3Q1X3O1Y2D4U8L
Eerste antwoord	18 November 2020
Laatste antwoord	19 November 2020
Duur	2 dagen
Totaal antwoorden	6

Enquête bezoeken

7	6	0	1	85,7%
Totaal bezoeken	Afgewerkte antwoorden	Onvolledige antwoorden	Slechts getoond	Totale succespercentage

Bezoek Geschiedenis

18 November 2020 - 19 November 2020

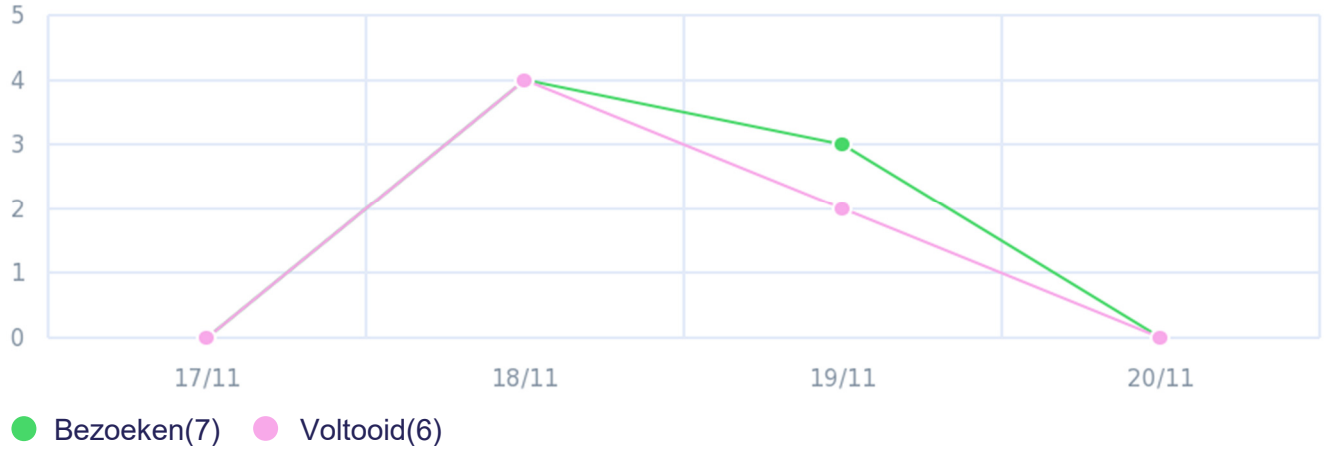

Totaal Bezoeken

- Slechts getoond (14,3%)
- Voltooid (85,7%)
- Onvolledig (0,0%)

Bezoek bronnen

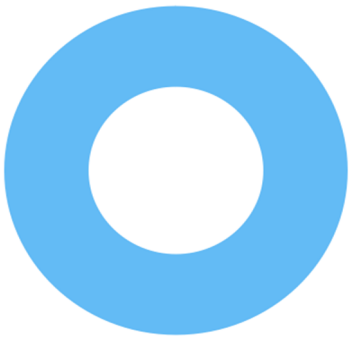

- Directe link (100,0%)

Gemiddelde tijd voor voltooiing

- 1-2 min. (33,3%)
- 2-5 min. (66,7%)

1. Wat is jouw leeftijd?

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

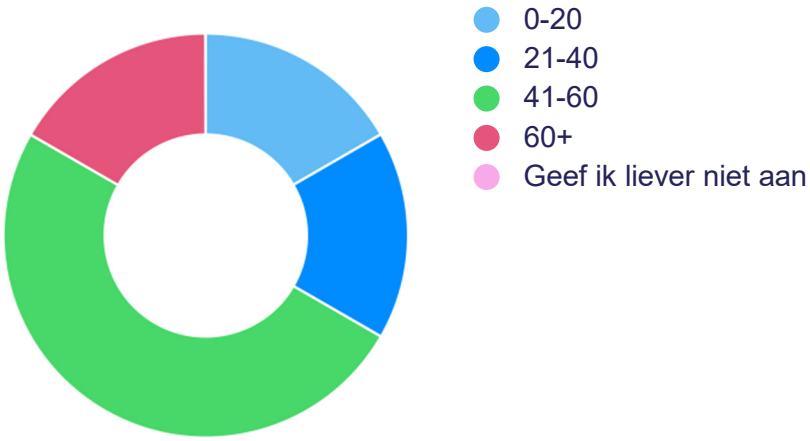

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
0-20	1	16,7%
21-40	1	16,7%
41-60	3	50,0%
60+	1	16,7%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

2. In welke gemeente woon je?

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

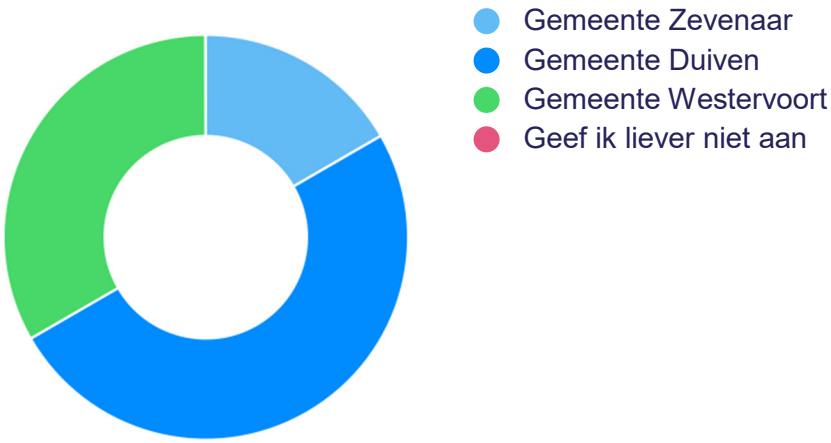

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeente Zevenaar	1	16,7%
Gemeente Duiven	3	50,0%
Gemeente Westervoort	2	33,3%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

3. In wat voor omgeving woon je?

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

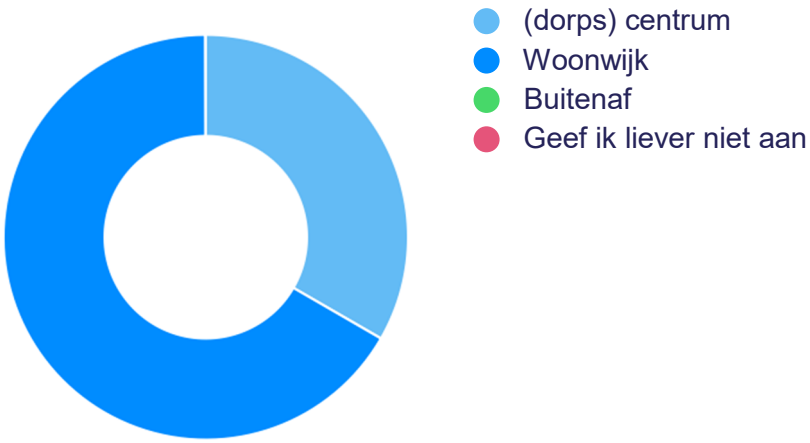

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
(dorps) centrum	2	33,3%
Woonwijk	4	66,7%
Buitenaf	0	0,0%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

4. Vanuit welke rol beantwoord je deze enquête?

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Inwoner	5	83,3%
Ondernemer	0	0,0%
Andere...	1	16,7%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

5. Een verslechterde luchtkwaliteit gedurende 8 dagen per jaar

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

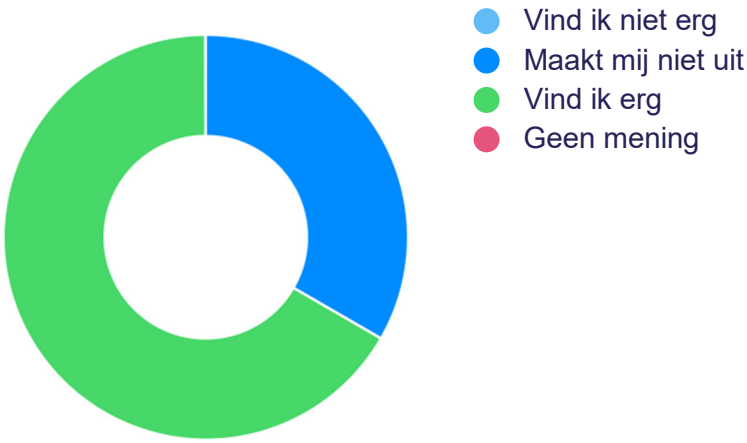

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	0	0,0%
Maakt mij niet uit	2	33,3%
Vind ik erg	4	66,7%
Geen mening	0	0,0%

6. Een verslechterde luchtkwaliteit gedurende 20 dagen per jaar

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

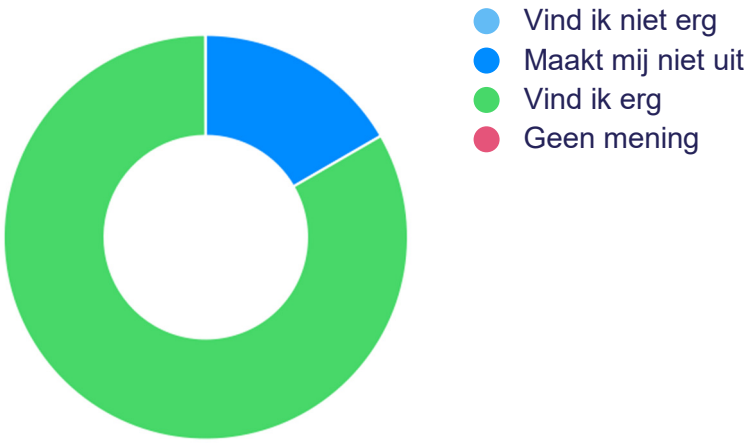

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	0	0,0%
Maakt mij niet uit	1	16,7%
Vind ik erg	5	83,3%
Geen mening	0	0,0%

7. Niet kunnen zwemmen in open water door toename van blauwalg...

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Enkele keuze

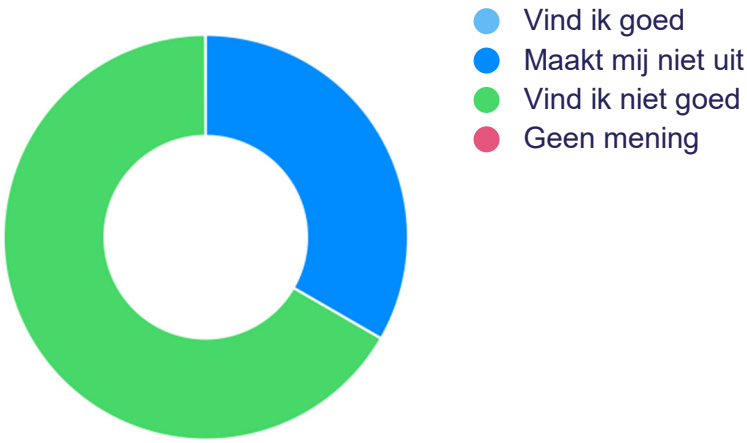

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik goed	0	0,0%
Maakt mij niet uit	2	33,3%
Vind ik niet goed	4	66,7%
Geen mening	0	0,0%

8. Ik heb behoefte aan meer sportroutes door de wijk zodat ik meer ga bewegen.

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

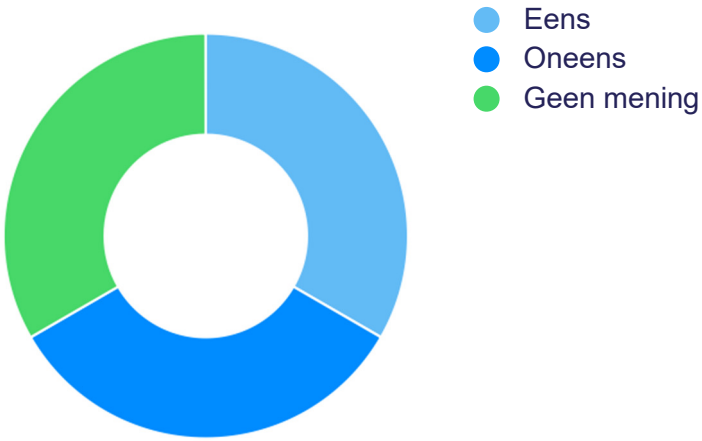

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	2	33,3%
Oneens	2	33,3%
Geen mening	2	33,3%

9. Ik wil dat parken beter bereikbaar voor mij worden, zodat ik daar vaker naartoe kan gaan.

6x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

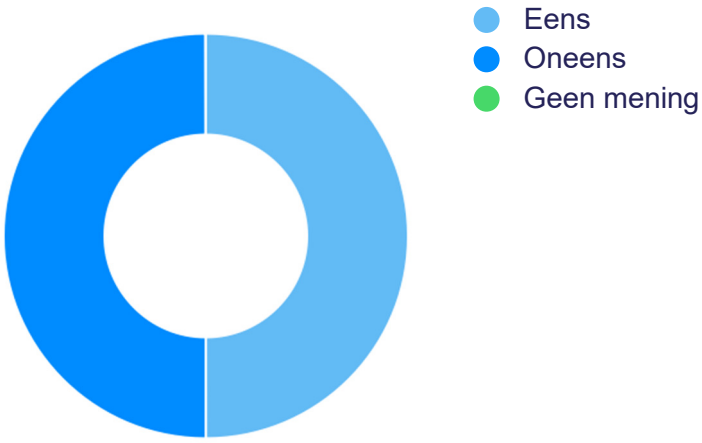

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	3	50,0%
Oneens	3	50,0%
Geen mening	0	0,0%

10. Hoger sterftecijfer onder ouderen door extreme hitte

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

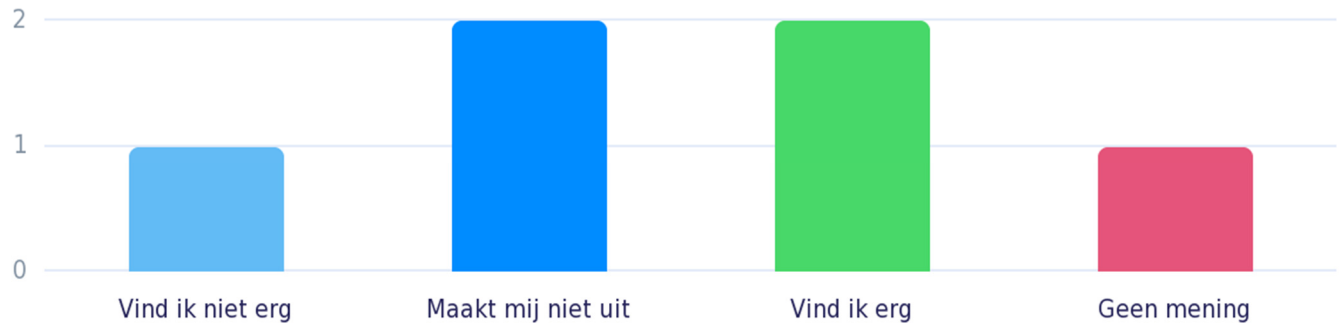

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	1	16,7%
Maakt mij niet uit	2	33,3%
Vind ik erg	2	33,3%
Geen mening	1	16,7%

11. Lage waterkwaliteit bij hevige regenval

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

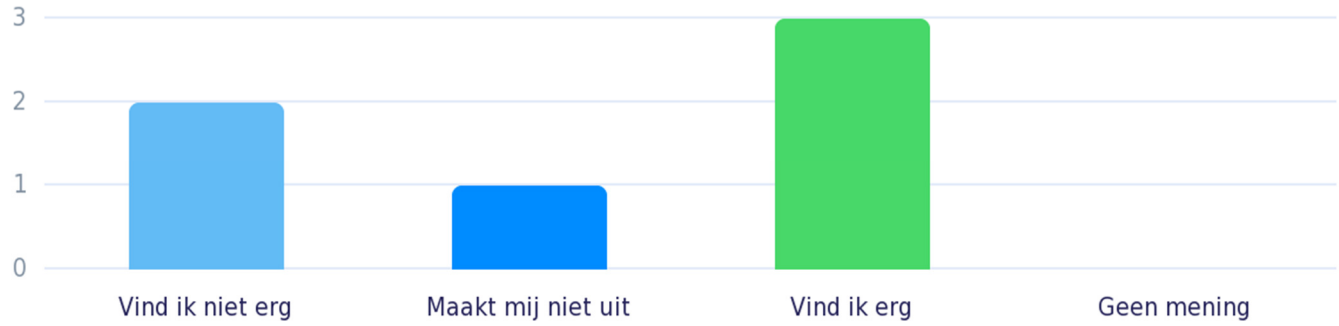

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	2	33,3%
Maakt mij niet uit	1	16,7%
Vind ik erg	3	50,0%
Geen mening	0	0,0%

12. Kinderen moeten op loopafstand buiten kunnen spelen

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

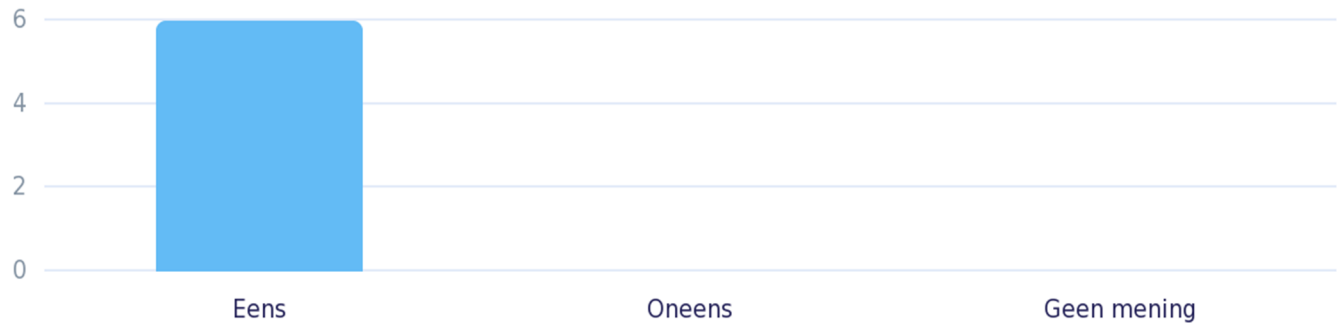

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	6	100,0%
Oneens	0	0,0%
Geen mening	0	0,0%

13. Ik zou het waarderen als de gemeente op centrale plekken watertappunten neerzet

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

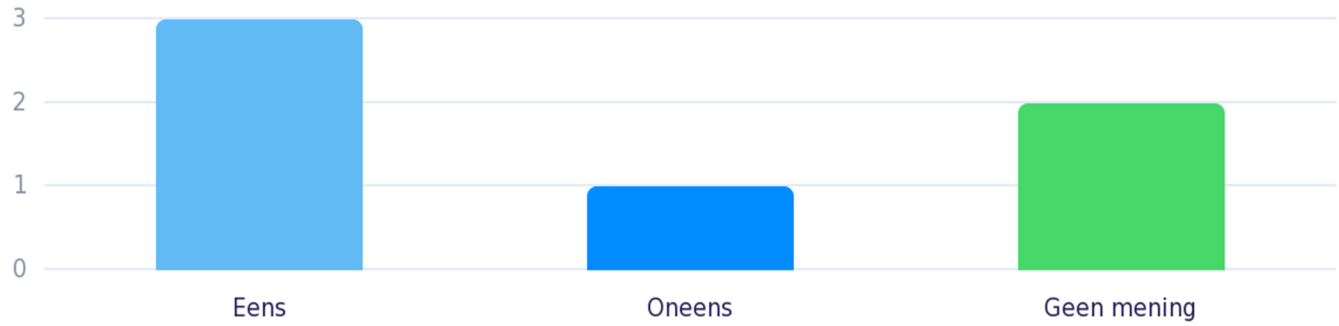

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	3	50,0%
Oneens	1	16,7%
Geen mening	2	33,3%

14. Heb je zelf nog ideeën of opmerkingen hoe de buitenruimte kan helpen bij de gezondheid van de inwoners van de Liemers?

6x Antwoorden **0x** onbeantwoord Tekst antwoord

- ***Zorg voor afwisseling en ga zo veel mogelijk vergroenen.***
- ***Meer groen, bomennparken etc. Voorlichting lifestyle etc Anti rook beleid***
- ***Hier heb ik jammer genoeg nog geen idee van. Kan ik jullie altijd bereiken mocht mij iets te binnen schieten?***
- ***X***
- ***-***
- ***Op loop afstand naar een parkje of groene route/wandelpad kunnen lopen***

Powered by survio

Droogte en wateroverlast op bedrijventerreinen in de Liemers

25 November 2020 16:11:30

Algemeen

Enquête naam	**Droogte en wateroverlast op bedrijventerreinen in de Liemers**
Auteur	
Taal	**Nederlands**

Enquête URL	https://www.survio.com/survey/d/B7D7A3B5F8P6L7X2H
Eerste antwoord	9 Oktober 2020
Laatste antwoord	5 November 2020
Duur	27 dagen
Totaal antwoorden	10

Enquête bezoeken

70	10	0	60	14,3%
Totaal bezoeken	Afgewerkte antwoorden	Onvolledige antwoorden	Slechts getoond	Totale succespercentage

Bezoek Geschiedenis

9 Oktober 2020 - 5 November 2020

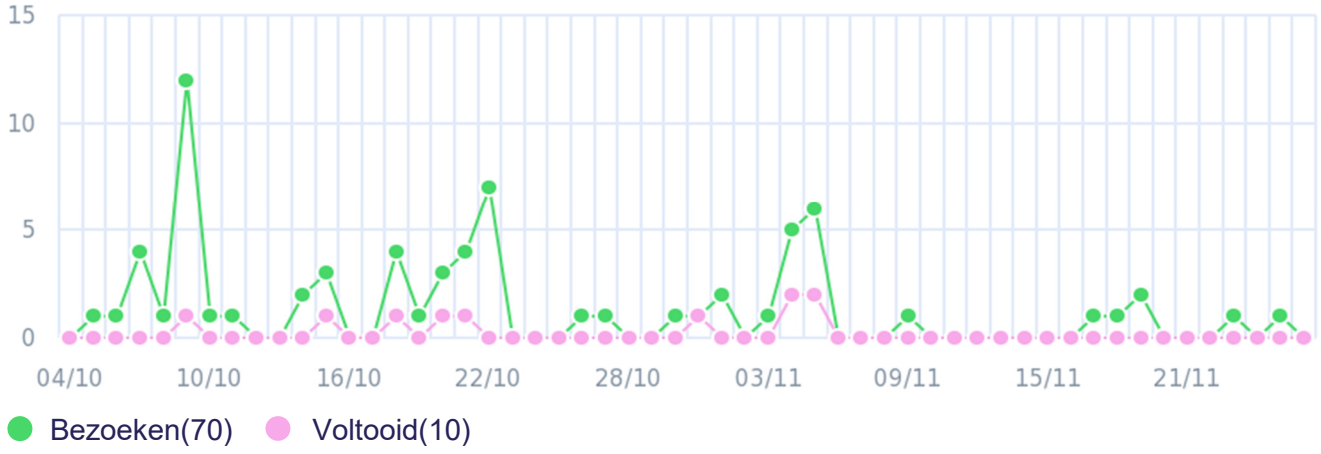

Totaal Bezoeken

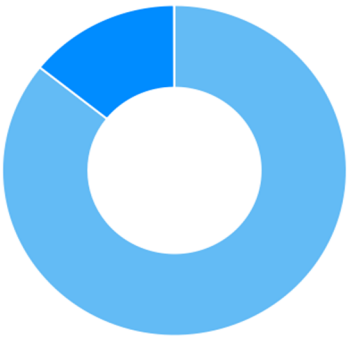

- Slechts getoond (85,7%)
- Voltooid (14,3%)
- Onvolledig (0,0%)

Bezoek bronnen

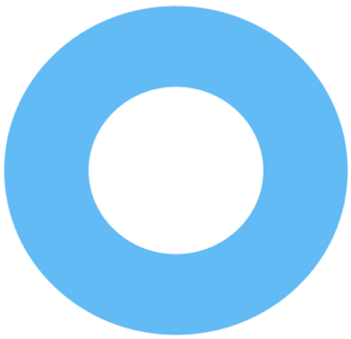

- Directe link (100,0%)

Gemiddelde tijd voor voltooiing

- 1-2 min. (20,0%)
- 2-5 min. (30,0%)
- 5-10 min. (50,0%)

1. Wat is jouw leeftijd?

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

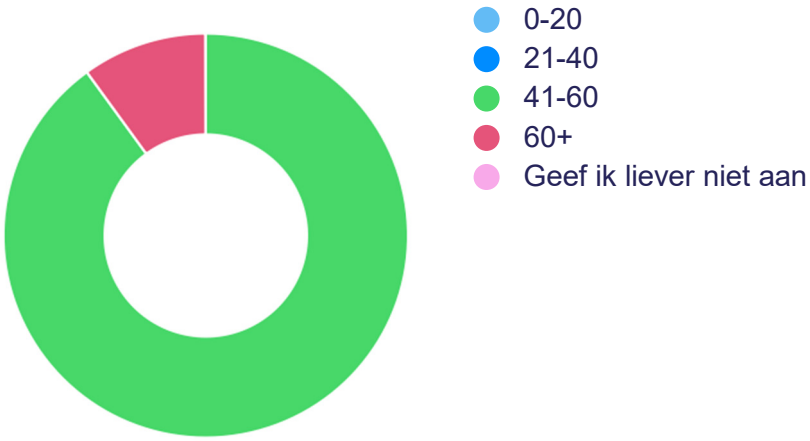

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
0-20	0	0,0%
21-40	0	0,0%
41-60	9	90,0%
60+	1	10,0%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

2. In welke gemeente is jouw onderneming gevestigd?

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

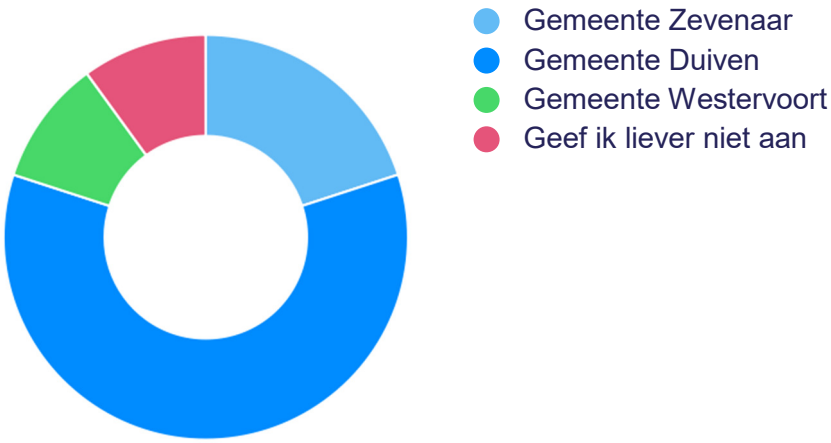

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeente Zevenaar	2	20,0%
Gemeente Duiven	6	60,0%
Gemeente Westervoort	1	10,0%
Geef ik liever niet aan	1	10,0%

3. In welke omgeving is jouw onderneming gevestigd

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

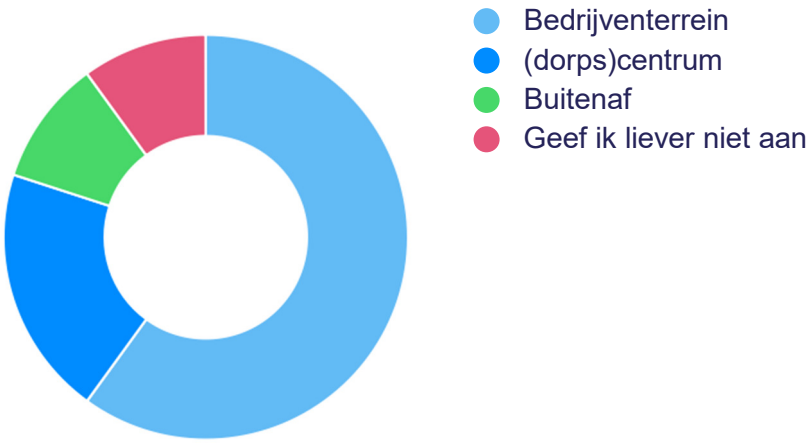

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Bedrijventerrein	6	60,0%
(dorps)centrum	2	20,0%
Buitenaf	1	10,0%
Geef ik liever niet aan	1	10,0%

4. Vanuit welke rol beantwoord je deze enquête?

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

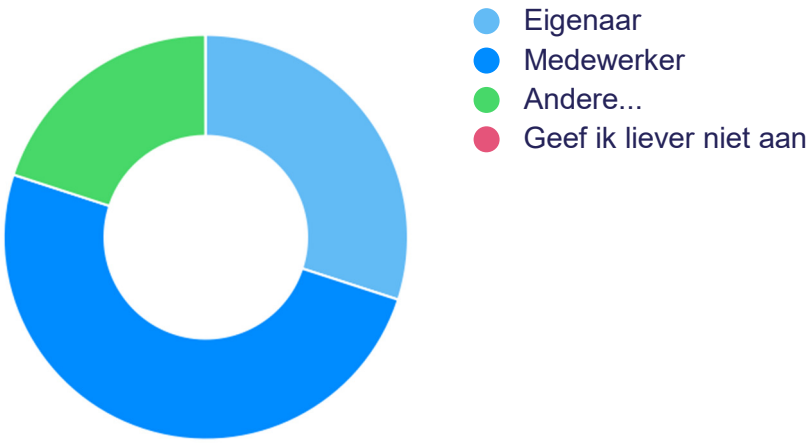

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eigenaar	3	30,0%
Medewerker	5	50,0%
Andere...	2	20,0%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

5. Droogvallende watergangen als gevolg van droogte ...

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

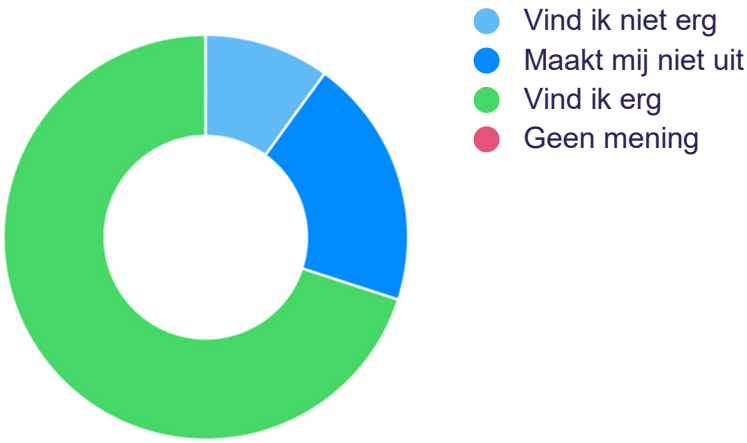

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	1	10,0%
Maakt mij niet uit	2	20,0%
Vind ik erg	7	70,0%
Geen mening	0	0,0%

6. Minder opbrengst van landbouwgewassen als gevolg van droogte ...

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

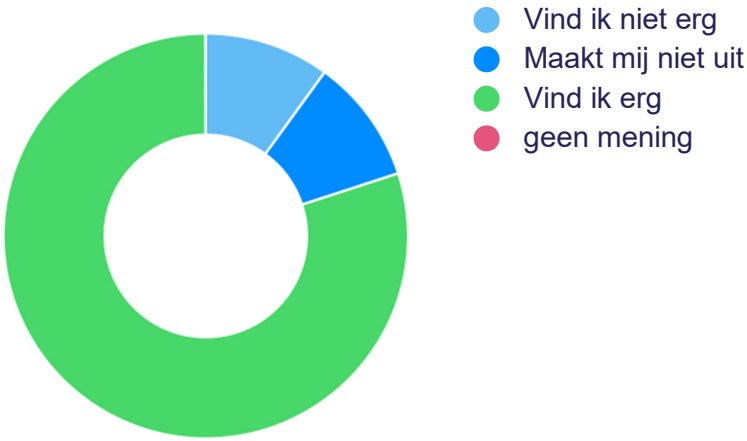

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	1	10,0%
Maakt mij niet uit	1	10,0%
Vind ik erg	8	80,0%
geen mening	0	0,0%

7. Natuurbranden als gevolg van droogte ...

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

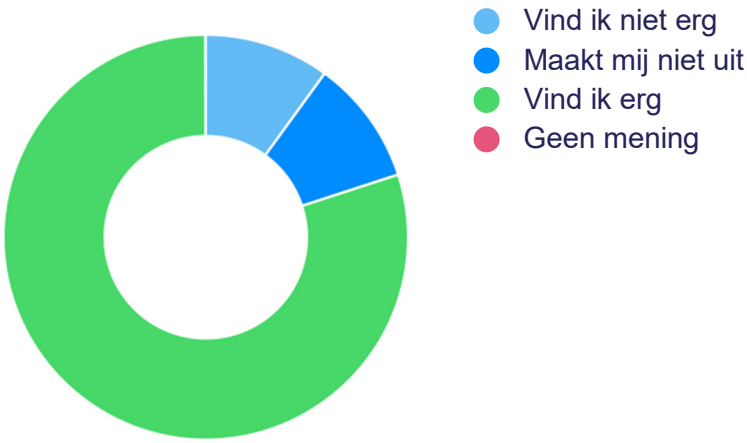

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	1	10,0%
Maakt mij niet uit	1	10,0%
Vind ik erg	8	80,0%
Geen mening	0	0,0%

8. Water in mijn bedrijfspand 1 keer in de 5 jaar door overstroming...

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

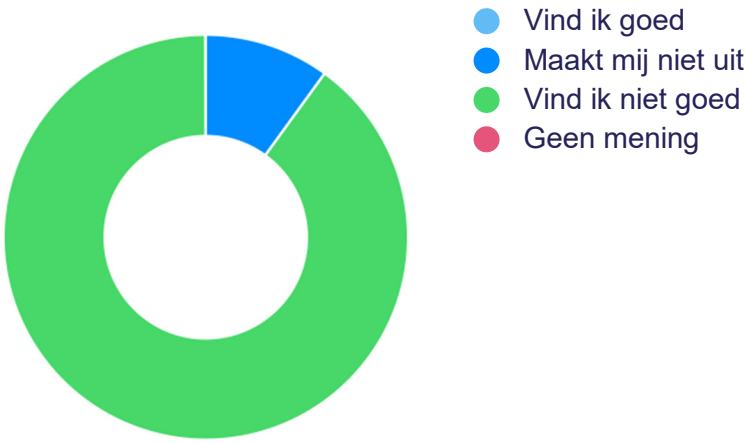

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik goed	0	0,0%
Maakt mij niet uit	1	10,0%
Vind ik niet goed	9	90,0%
Geen mening	0	0,0%

9. Verslechterde drinkkwaliteit 1 keer per 2 jaar na een heftige regenbui...

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

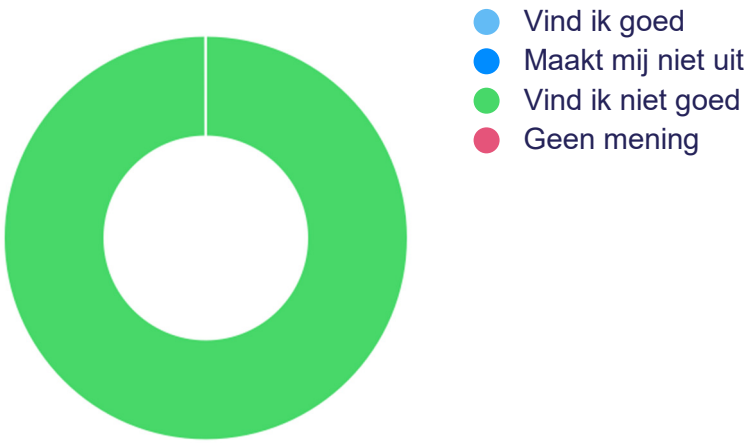

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik goed	0	0,0%
Maakt mij niet uit	0	0,0%
Vind ik niet goed	10	100,0%
Geen mening	0	0,0%

10. Droogte en wateroverlast heeft effect op heel veel thema's. Wat heeft prioriteit?

10x Antwoorden **0x** onbeantwoord Keuzes sorteren op volgorde of belang

ANTWOORD	BELANG
Droogvallende watergangen als gevolg van droogte	3,4
Minder opbrengst van landbouwgewassen als gevolg van droogte	3,8
Natuurbranden als gevolg van droogte	4,1
Stroomuitval als gevolg van extreem weer	3,1
Water in mijn bedrijfspand	3,9
Verslechterde drinkkwaliteit	2,7

11. Tijdens een droogteperiode vind ik het een goed idee dat er eisen worden gesteld aan tijden en hoeveelheid van water geven op mijn terrein. Dit om te voorkomen dat de drinkwatervoorziening in gevaar komt.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

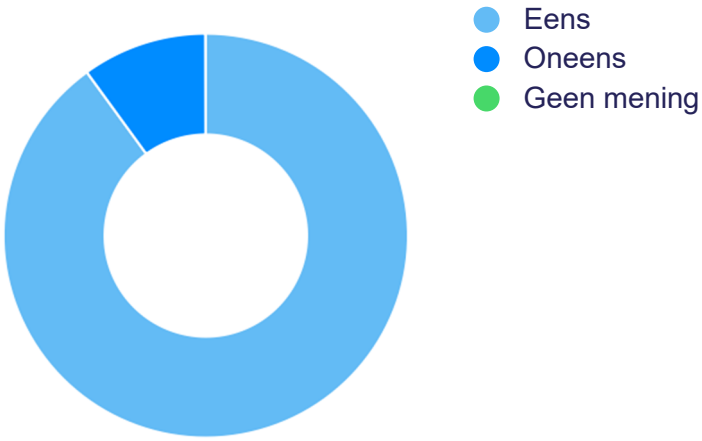

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	9	90,0%
Oneens	1	10,0%
Geen mening	0	0,0%

12. Bedrijfsterreinen moeten zo worden ingericht dat ze tijdens een periode van hevige regenval water kunnen opslaan.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

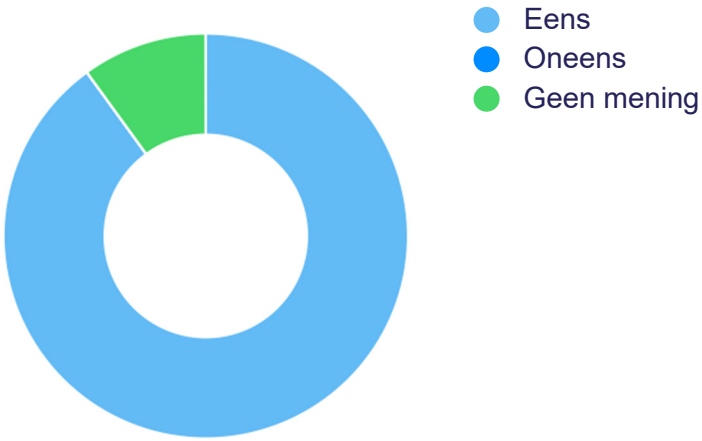

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	9	90,0%
Oneens	0	0,0%
Geen mening	1	10,0%

13. Ik vind het niet erg om tijdelijk regenwater op mijn terrein op te slaan, om later in drogere periodes te gebruiken.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

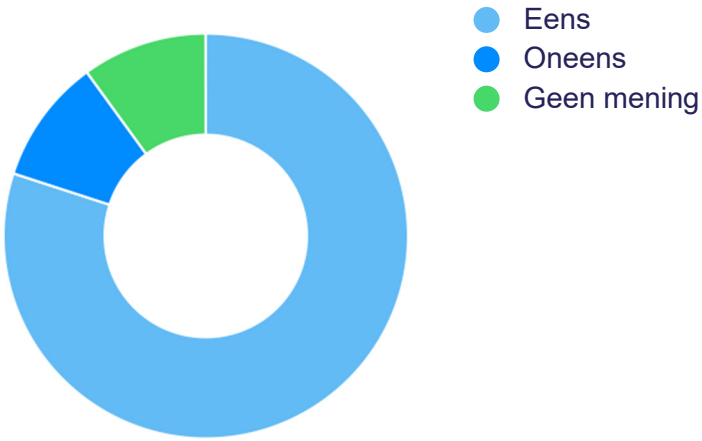

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	8	80,0%
Oneens	1	10,0%
Geen mening	1	10,0%

14. Ik vind het niet erg als het regenwater tijdens hevige regenval wordt opgeslagen op lagergelegen parkeerplaatsen op mijn terrein. Hierdoor kunnen het personeel en ik tijdelijk geen gebruik maken van deze parkeerplaatsen.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

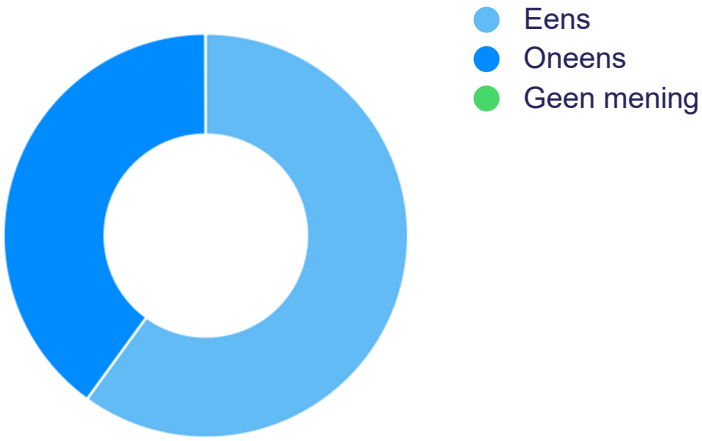

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	6	60,0%
Oneens	4	40,0%
Geen mening	0	0,0%

15. Als ik wateroverlast simpel zelf kan oplossen, bijvoorbeeld door meer gras en/of andere planten op mijn kavel aan te leggen, zou ik dat zeker doen.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

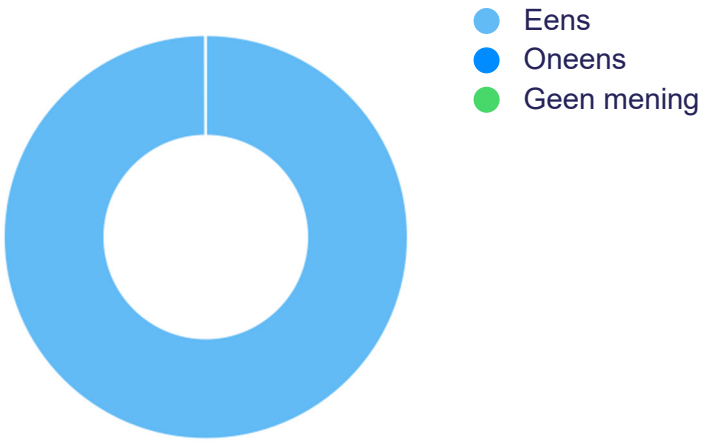

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	10	100,0%
Oneens	0	0,0%
Geen mening	0	0,0%

16. Ik heb behoefte aan meer informatie over hoe ik wateroverlast op mijn terrein kan verminderen.

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

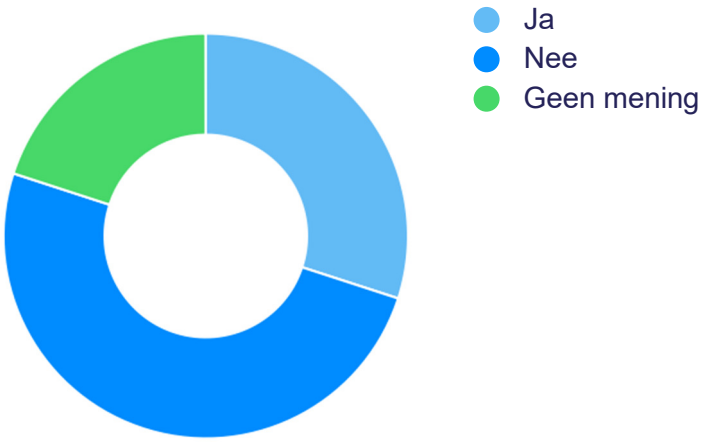

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	3	30,0%
Nee	5	50,0%
Geen mening	2	20,0%

17. Heb je zelf nog ideeën om droogte en wateroverlast op de bedrijventerreinen in de Liemers tegen te gaan?

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Tekst antwoord

- *Een integraal waterplan opstellen, niet alleen bedrijventerreinen*
- *Nee*
- *waterberging maken; water vasthouden in natte periodes*
- *nee geen ideeën*
- *het zu mooi zijn als het hemelwater niet in het rioolnetwerk terecht komt, en die daarmee overbelast. Maar dat het kan worden opgevangen in Wadi's ect zoals je nu al veel ziet in nieuwbouwwijken. daarnaast moeten we niet de illusie hebben dat alles altijd maar mooi groen moet blijven. Kijk naar Spanje in de zomer. laten we ons richten op de essentiële punten en proberen die instant te houden*
- *Nee*
- *Infiltratie wadis en riool*
- *neen*
- *(2x) nee*

18. Wat is je e-mail-adres? (niet verplicht)

10x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Tekst antwoord

Powered by survio

Enquête voor Bedrijven: Hitte in de Liemers

25 November 2020 16:13:45

Algemeen

Enquête naam	**Enquête voor Bedrijven: Hitte in de Liemers**
Auteur	
Taal	**Nederlands**

Enquête URL	https://www.survio.com/survey/d/L6V4C3M8Q7X7Y6T1M
Eerste antwoord	5 Oktober 2020
Laatste antwoord	17 November 2020
Duur	43 dagen
Totaal antwoorden	11

Enquête bezoeken

57	11	0	46	19,3%
Totaal bezoeken	Afgewerkte antwoorden	Onvolledige antwoorden	Slechts getoond	Totale succespercentage

Bezoek Geschiedenis

5 Oktober 2020 - 17 November 2020

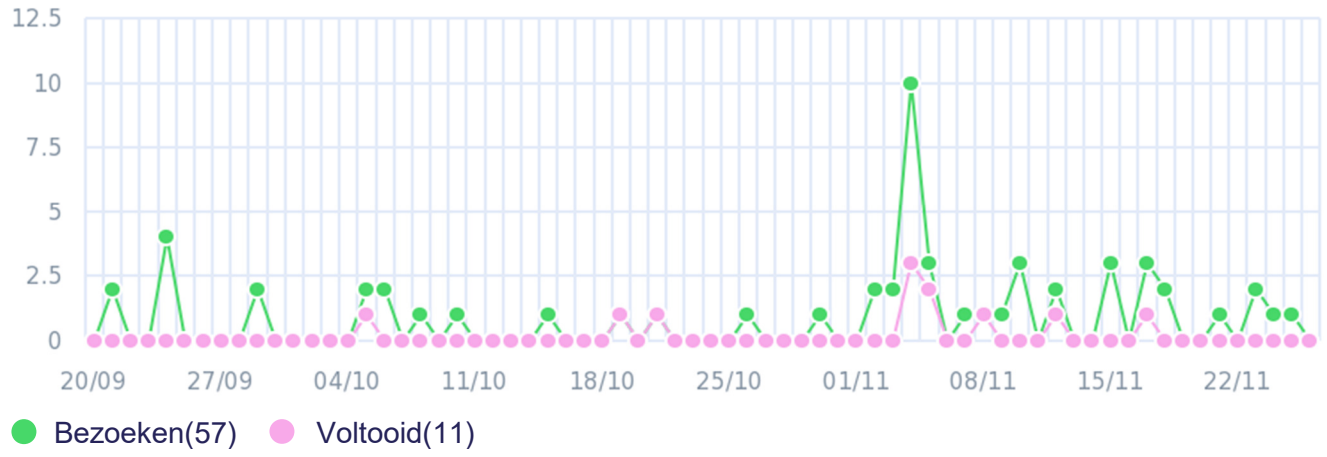

Totaal Bezoeken

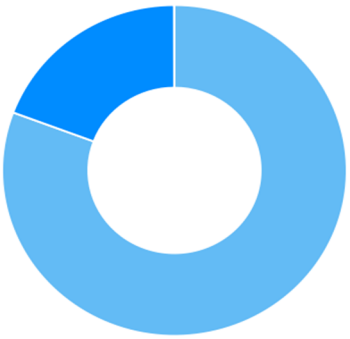

- Slechts getoond (80,7%)
- Voltooid (19,3%)
- Onvolledig (0,0%)

Bezoek bronnen

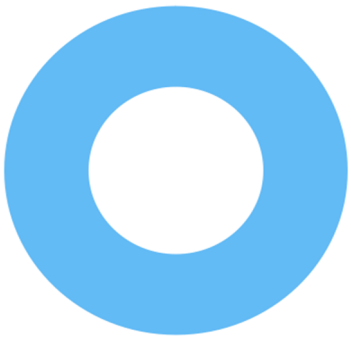

- Directe link (100,0%)

Gemiddelde tijd voor voltooiing

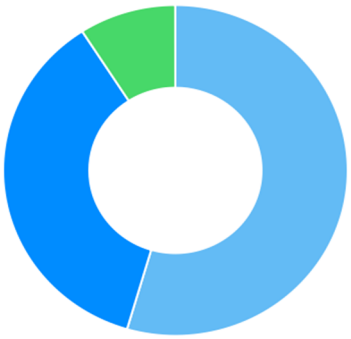

- 2-5 min. (54,5%)
- 5-10 min. (36,4%)
- 10-30 min. (9,1%)

1. Wat is jouw leeftijd?

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

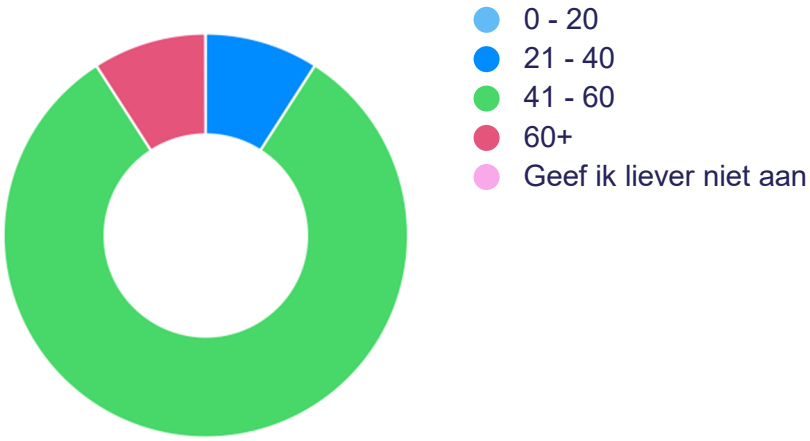

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
0 - 20	0	0,0%
21 - 40	1	9,1%
41 - 60	9	81,8%
60+	1	9,1%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

2. In welke gemeente is jouw onderneming gevestigd?

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

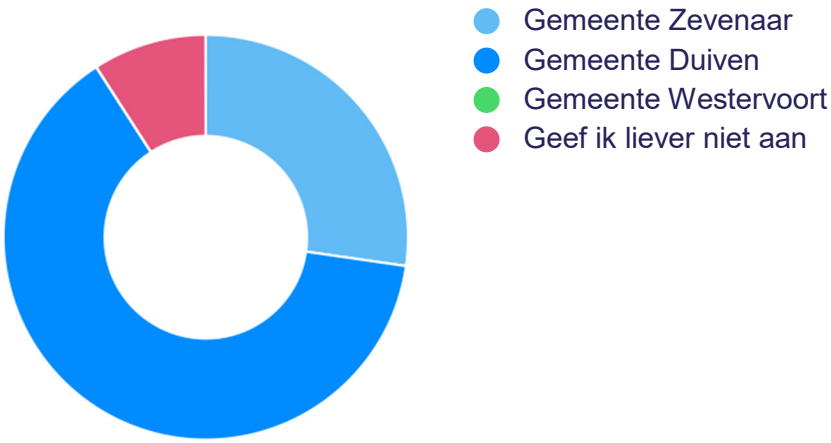

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Gemeente Zevenaar	3	27,3%
Gemeente Duiven	7	63,6%
Gemeente Westervoort	0	0,0%
Geef ik liever niet aan	1	9,1%

3. In wat voor omgeving is jouw onderneming gevestigd?

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

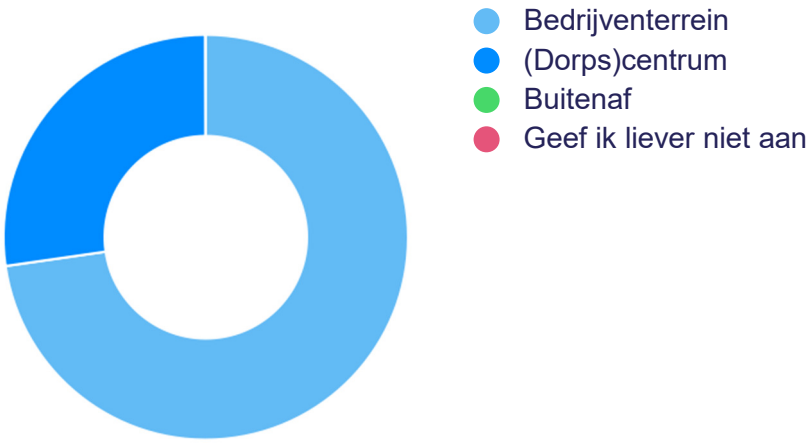

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Bedrijventerrein	8	72,7%
(Dorps)centrum	3	27,3%
Buitenaf	0	0,0%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

4. Vanuit welke rol beantwoord je deze enquête?

11x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

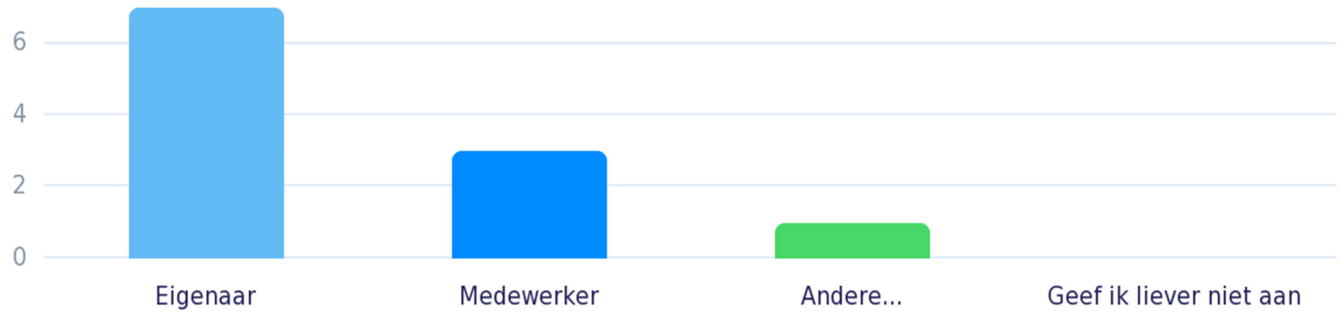

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eigenaar	7	63,6%
Medewerker	3	27,3%
Andere...	1	9,1%
Geef ik liever niet aan	0	0,0%

5. Verhoging van gezondheidsrisico's door hitte voor kwetsbare groepen...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

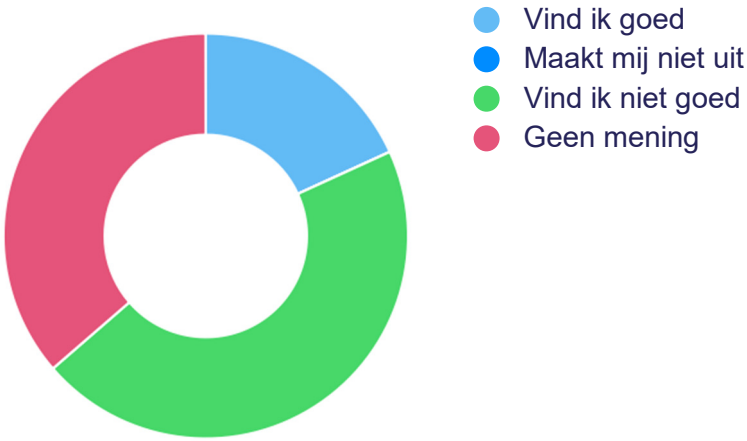

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik goed	2	18,2%
Maakt mij niet uit	0	0,0%
Vind ik niet goed	5	45,5%
Geen mening	4	36,4%

6. Dat er minder werk uit mijn handen komt door hitte op 5 dagen per jaar...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

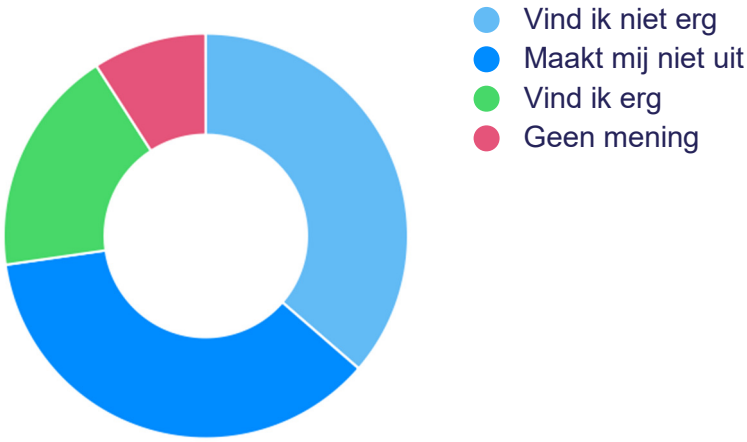

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	4	36,4%
Maakt mij niet uit	4	36,4%
Vind ik erg	2	18,2%
Geen mening	1	9,1%

7. Dat er minder werk uit mijn handen komt door hitte op 12 dagen per jaar...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

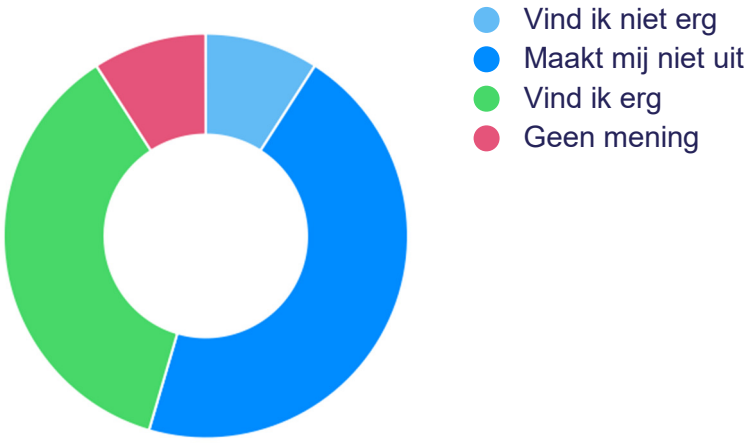

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	1	9,1%
Maakt mij niet uit	5	45,5%
Vind ik erg	4	36,4%
Geen mening	1	9,1%

8. Een slechte nachtrust door warme nachten 5 keer per jaar...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

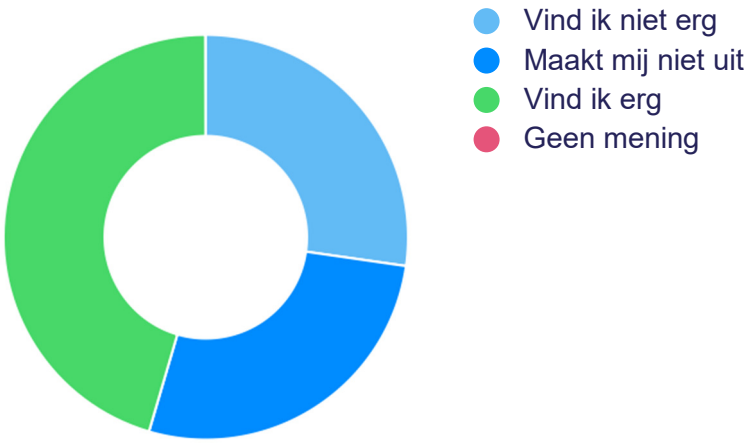

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik niet erg	3	27,3%
Maakt mij niet uit	3	27,3%
Vind ik erg	5	45,5%
Geen mening	0	0,0%

9. Als het 5 dagen per jaar te heet is om naar buiten te gaan...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	4	36,4%
Maakt mij dat niet uit	3	27,3%
Vind ik dat erg	4	36,4%
Geen mening	0	0,0%

10. Als mijn medewerkers of collega's gezondheidsklachten krijgen door hitte...

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Vind ik dat niet erg	0	0,0%
Maakt mij dat niet uit	0	0,0%
Vind ik dat erg	8	72,7%
Geen mening	3	27,3%

11. Hitte heeft effect op heel veel thema's. Sorteer de besproken stellingen op basis van prioriteit.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Keuzes sorteren op volgorde of belang

ANTWOORD	BELANG
Verhoging van gezondheidsrisico's voor kwetsbare groepen	1,5
Minder uit je vingers krijgen tijdens het werk door hittestress	2,7
Slechte nachtrust door warme nachten	3,2
Gezondheidsklachten van collega's of medewerkers door hitte	3,2
Niet naar buiten kunnen door hitte	4,4

12. In elke straat van het bedrijventerrein moeten zoveel bomen staan dat ik de hele tijd in de schaduw kan lopen.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

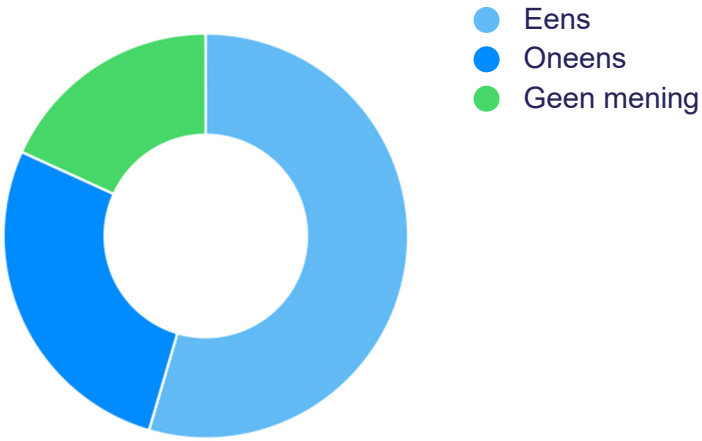

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	6	54,5%
Oneens	3	27,3%
Geen mening	2	18,2%

13. Ik vind het niet erg om iets verder naar of van de parkeerplaats te lopen om zo meer ruimte voor groen op bedrijventerreinen te maken.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

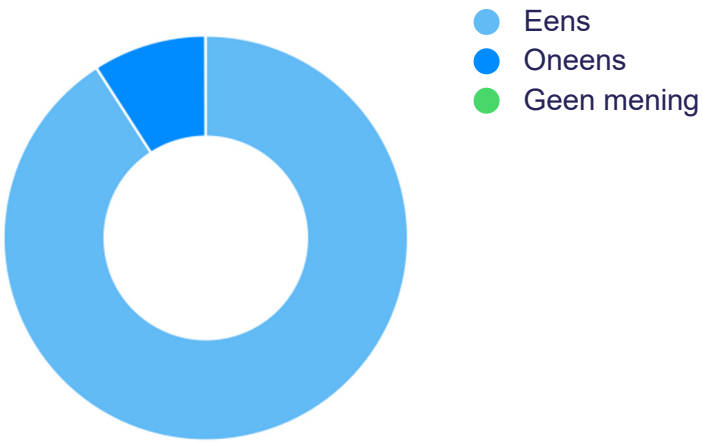

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	10	90,9%
Oneens	1	9,1%
Geen mening	0	0,0%

14. Op bedrijventerreinen is het vaak snel (te) heet. De gemeente moet daarom eisen opstellen over de minimale hoeveelheid beplanting van een bedrijventerrein.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

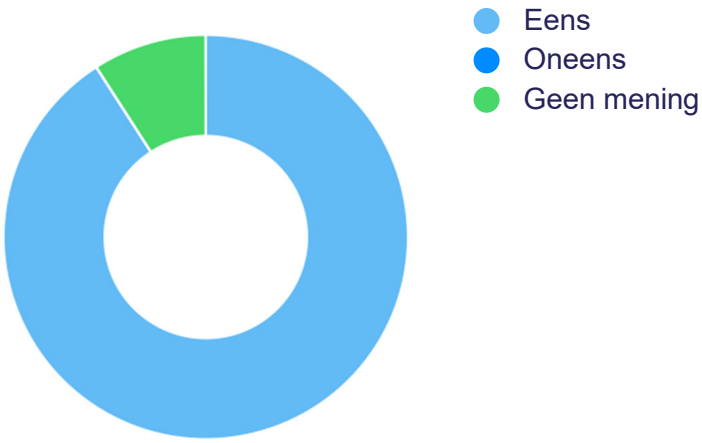

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	10	90,9%
Oneens	0	0,0%
Geen mening	1	9,1%

15. Er moet een belasting op een versteende bedrijfskavel komen, omdat stenen of asfalt veel warmte vasthouden.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

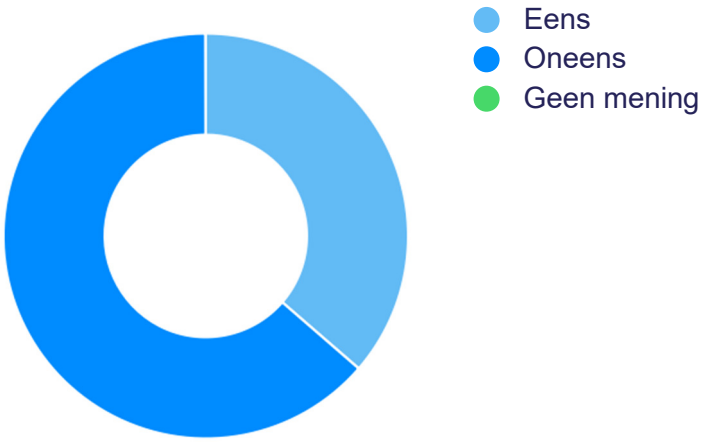

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Eens	4	36,4%
Oneens	7	63,6%
Geen mening	0	0,0%

16. Stel, je hebt 100 punten om de volgende plekken op een bedrijventerrein te vergroenen. Hoe zou jij deze verdelen?

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Waarderingsschaal

ANTWOORD	TOEGEWEZEN PUNTEN - GEMIDDELD	TOTAAL
Daken en gevels	26,3	289
Bermen	34,0	374
Bedrijfskavels	11,2	123
Parken	25,4	279
Geen van allen, vergroening is niet nodig	3,2	35

17. De verantwoordelijkheid bij het aanpakken van hitteproblematiek ligt in eerste instantie bij...

11x Antwoorden **0x** onbeantwoord Meerkeuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Provincie en gemeente	10	90,9%
Eigenaar pand	4	36,4%
Ondernemersvereniging	0	0,0%
Werknemer	0	0,0%
Vastgoedbeheerder	2	18,2%
Andere...	1	9,1%

18. Ik heb behoefte aan ondersteuning vanuit de overheid bij het verkoelen van mijn bedrijfskavel.

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

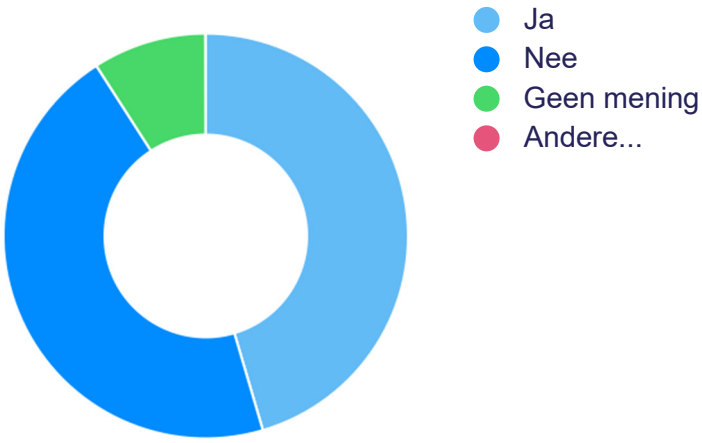

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	5	45,5%
Nee	5	45,5%
Geen mening	1	9,1%
Andere...	0	0,0%

19. Groene daken verkoelen het gebouw. Heb je behoefte aan meer informatie over de voordelen van een groene gevel of groen dak?

11x Antwoorden | **0x** onbeantwoord | Enkele keuze

ANTWOORD	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	3	27,3%
Nee	5	45,5%
Geen mening	1	9,1%
Ik heb al een groen dak	0	0,0%
Andere...	2	18,2%

20. Heb je zelf nog ideeën hoe we hittestress op bedrijventerreinen in de Liemers kunnen verminderen?

11x Antwoorden **0x** onbeantwoord Tekst antwoord

- ***Helpen zonnepanelen?***
- ***.***
- ***naast inbreng van groen ook meer water***
- ***Maken van veel water buffers ipv het water zo snel mogelijk naar de zee leiden. Kosten bij waterschap, die hebben veel reserves. De buffers kunnen goed gebruikt worden voor koeling. Maak de lokale zandafgravingen zo diep mogelijk, onttrek de koude uit de onderste lagen en pomp het rond in de stadsverwarming, met 16 graden geen condens. Start een bomen project in bakken, ondernemers staat een stuk terrein beschikbaar de gemeente beheerd de bomen, financieren uit zon/wind subsidie.***
- ***zie 19***
- ***Minder bedrijven***
- ***meer bomen in de omgeving, op het industrieterrein***
- ***neen***
- ***Minder parkeergelegenheid beter ov***
- ***nee***
- ***meer bomen, stuiken***

Bijlage C: Notulen digitale bewonerssessies

PROJECT de *Liemers, klimaatadaptie*
DOCUMENTNUMMER P20-0022-036
REVISIEDATUM 28 januari 2021

Notulen digitale bewonerssessies, Liemers DPRA 11 en 12 januari 2021

Doel

Verdieping creëren in de uitslag van de enquêtes. Inwoners Liemers betrekken bij het opstellen van de strategie zowel voor gemeenten als het waterschap.

Tips van aanwezigen

- Het taalgebruik in de enquêtes is op te hoog niveau. Meer op B1/B2 niveau terugbrengen.
- Voor het bespreken van de enquêtes graag eigen antwoorden ontvangen. Het invullen van de lijsten was nu te lang geleden.
- Enquêtes waren helder opgezet, maar conclusies leken al getrokken. Daardoor extra lastig dat deze bijeenkomst online moet en er weinig ruimte is om door te vragen.
- Geef tips op een laagdrempelige manier en onderbouw beslissingen. Zorg dat ook rekening gehouden wordt met inwoners met minder financiële ruimte. Laat de gemeente het voorbeeld nemen.
- Zien te weinig van energiecoaches, misschien goed om ook klimaatcoaches te introduceren.
- Pomp het water van de Rijn naar het binnenland.
- Water van de Rijn bij hoogwater opslaan in een sluis.

Terugkoppeling enquêtes

Hittestress 155 respondenten

Samenvatting enquête uitslag

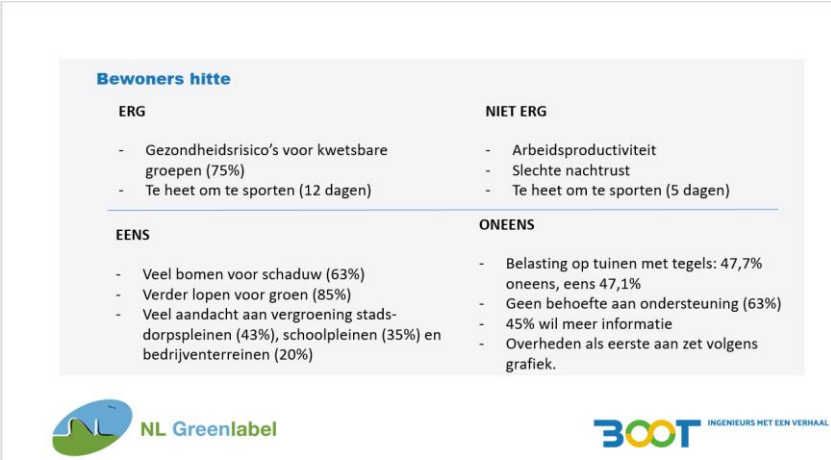

- Uit de enquête komt naar voren dat een hoog percentage mensen het niet erg vinden om verder te moeten lopen voor parkeerplaatsen om meer ruimte te maken voor groen.
  aanwezigen: groen is belangrijk, bomen en struiken zijn natuurlijke airco's, maar het is voor te stellen dat zeker kwetsbare mensen het erg vinden als ze een eind moeten lopen naar de auto. 'Is het een optie om een laden en lossen plek te hebben?' Op zoek naar de randvoorwaarde hoe ver willen mensen lopen voor hun auto.
- 'Hoe ga je in woonwijken groen plaatsen als er te weinig ruimte voor is?' Zo is in veel straten in Zevenaar juist ruimte gecreëerd om meer parkeerplaatsen te realiseren.
- Er moet anders gekeken worden naar inrichting van openbaar gebied. Een boom kan er bijvoorbeeld ook voor zorgen dat er minder hard gereden wordt. Het is niet mogelijk om een hele stad of dorp om te gooien. Max 1 boom per straat zal nu haalbaar zijn. Kijk naar welk ecosysteem het belangrijkste is. Kies voor een paar goede grote bomen i.p.v. veel kleine slechtere bomen.
- *Vraag:* 'Gaat de gemeente meer bomen planten?'. Laatste paar jaar wordt het steeds warmen en eigenlijk zouden we daar iets mee moeten doen. Klimaat adaptatie is een manier hoe we hier mee om gaan, maar uiteindelijk is het gedrag wat moet veranderen. Zal graag meer bomen willen maar weet dat mensen met auto's daar anders over denken, want vogels zitten in een boom en poepen de auto onder.
- Oppassen: met deze stelling wordt aangegeven dat er meer groen moet komen, maar er moet wel voldoende rekening gehouden worden met overige zaken. Het blijft maatwerk.
- Uitkomst enquête wordt herkend.

Wateroverlast 161 respondenten

Samenvatting enquête uitslag

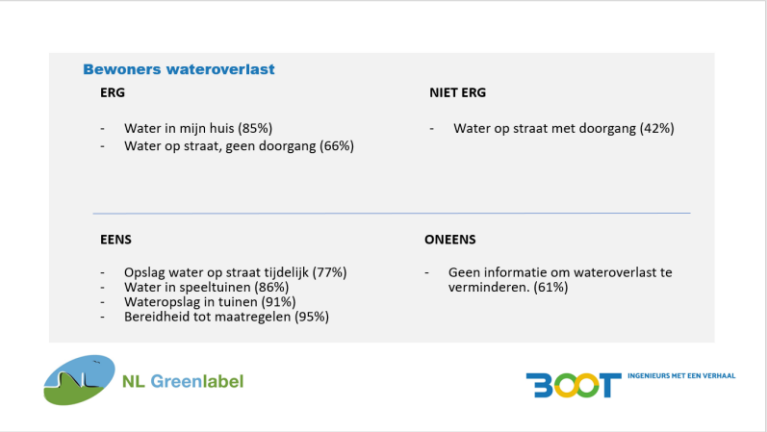

- Enquête uitslag laat zien dat de respondenten wateroverlast een belangrijk thema vinden, maar er is geen behoefte aan informatie. Aanwezigen geven aan internet te raadplegen wanneer er behoefte is aan informatie. Mensen denken dat ze geen informatie nodig hebben omdat ze denken het wel goed te doen. Toch geven aanwezigen aan dat zeker 75% van de voortuinen in hun directe omgeving bestraat is.
- Daarom zijn aanwezigen verbaast te lezen dat de respondenten het niet erg vinden om gras neer te leggen i.p.v. tegels om zo water meer de ruimte te geven.
- Ook de gemeente bestraat veel, dit nodigt particulieren niet uit om ook hiermee aan de slag te gaan. Zorg voor een stads- of dorpstuin.
- Zorg daarnaast voor de juiste adviseurs. Aanwezige vertelt dat een hovenier geadviseerd heeft om de regenpijp niet af te koppelen want dit zal leiden tot moerasvorming.
- Als je wateroverlast slim wil gebruiken zal je dit wel moeten opvangen om dit laten bij droogte te gebruiken. Hier moet het terrein op ingericht gaan worden. Het besef begint te groeien bij organisaties, maar aanwezigen geven aan dat dit besef bij de meeste inwoners niet bestaat.
- Inwoners zien op het moment weinig wateroverlast. Gemeente zal hierover informatie moeten aanleveren in combinatie met simpele stappen die particulieren en bedrijven kunnen zetten. Daarbij moeten fabels ontkracht worden.

Droogte 161 respondenten

Samenvatting enquête uitslag

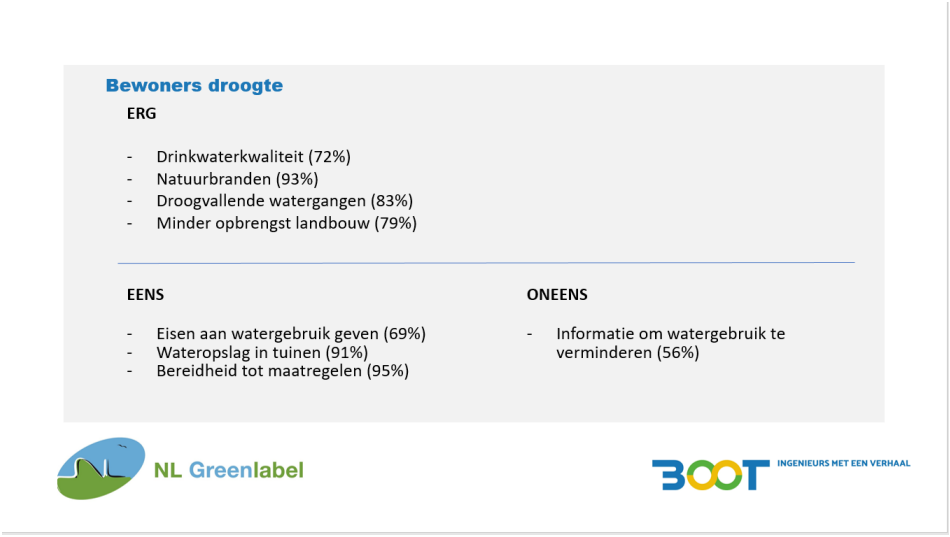

- Respondenten lijken vooral gevoelig voor de gevolgen van droogte die duidelijk zichtbaar zijn. Daarnaast worden er zaken in de enquête benoemd waar in Nederland nog geen sprake van is geweest. Zo kunnen de respondenten een verslechterde waterkwaliteit niet voorstellen. Omdat deze primaire voorziening vanzelfsprekend is. Waardoor het lastig lijkt te bedenken dat dit wel kan gaan gebeuren.
- Vraag over de ernst van verzaking van huizen wordt gemist.
- Respondenten vinden het niet erg als door droogte minder landbouwproductie is. Maar wanneer de vraag was geweest of respondenten het erg vinden om meer voor hun producten te moeten betalen als gevolg van, was het antwoord volgens aanwezigen anders uitgevallen.
- Ook bij dit thema komt naar voren dat aanwezigen de informatie van internet afhalen en de aanwezigheid van klimaatcoaches matig bekend is. Aanwezigen geven aan vorig jaar te zijn geschrokken van de woede van mensen die het zwembad door de dreiging van watertekort niet mochten vullen.
- Vraag over wat doet de gemeente hier zelf aan wordt gemist. De centra in de Liemers zijn grote stenen bakken.
- Belangrijk is dat de particulier en bedrijven leren om te gaan met de gevolgen van het veranderde klimaat. Respondenten zijn verdeeld in mening over hoe erg de klimaatverandering is. Zo is niet iedereen om de hoogte van de toenemende bosbranden in Nederland (drie keer zoveel sinds 6 jaar). Vraag voor vele blijft 'Wat kunnen we hiermee?'.
- Er zijn signalen vanuit de aanwezigen dat de enquête meer in het hier en nu moet. Het gaat nu niet over de realiteit waarin we nu leven. Gevolgen op langer termijn zijn lastig te realiseren.
- Aanwezige geeft aan dat in de afgelopen jaren veel planten in de tuin de hitte van de zomers niet aan konden. Hiervoor zijn nieuwe planten in de plaats gekomen die beter tegen warmte kunnen. Maar zijn deze ook goed voor het ecosysteem in Nederland? Informatie is lastig te krijg. Professionals geven tegenstrijdige informatie.
- Is het aanleggen van waterkelders een optie?

Gezondheid 6 respondenten

Samenvatting enquête uitslag

- Weinig respondenten, hier wordt rekening mee gehouden met de interpretatie.
- Aanwezigen geven aan meer gebruik te maken van directe buitenruimte door de uitbraak van corona. Aanwezigen geven aan soms wel eerst te verplaatsen om meer in een groene omgeving te kunnen wandelen. Er is behoefte aan meer groen in de wijk. Zodat je overal direct tussen het groen kan bewegen en niet eerst hoeft te reizen. Zeker in coronatijd ontstaan hierdoor drukbezochte plekken.
- Meningen over watertap plekken zijn verdeeld onder de aanwezigen. Ze hopen dat deze plekken ervoor gaan zorgen dat er minder suikerhoudende dranken gedronken gaan worden.
- Aanwezigen geven aan dat sportroutes aanleggen niet zo van belang is, maar wel wordt het belangrijk gevonden dat er betere looproutes ontstaan voor de minder mobiele mensen. Hiervoor moeten meer bankjes geplaatst worden. Ook om als ontmoetingsplek te functioneren en eenzaamheid te verminderen.
- Het fijnstof dat ontstaat bij het stoken van hout in kachels is slecht voor de gezondheid. Kan de gemeente hier een verbod op leggen?

Niet voldoende tijd gehad om hier over te praten? Mail uw opmerking gerust nog door vóór 1 februari 2021.

Beantwoording op technische vragen Pro Duiven "Deltaplan Klimaatadepatie de Liemers"

1. *Het geringe aantal respondenten op de enquêtes geeft aan dat Klimaatadeptatie nog niet echt "leeft" bij onze inwoners. Kunt u aangeven op welke manier u onze inwoners betrekt of betrokken houdt bij dit thema?*
   U stelt terecht dat het onderwerp nog niet echt leeft bij onze inwoners. Het betrekken van inwoners en het informeren over het thema is iets van een lange adem. Om te borgen dat er voldoende aandacht is voor communicatie richting onze inwoners hebben wij bewust de 4e beleidsambitie opgenomen. Concrete invulling hiervan wordt verder uitgewerkt als u de beleidsambitie steunt, en daarbij kunt u denken aan het informeren van inwoners op dorps- of wijkavonden, via dorps- en wijkraden, bij reconstructies van wegen en riolering en via de gemeentelijke nieuwskanalen regelmatige aandacht.
2. *Kunt u aangeven hoe u de beeldvorming rond dit thema gaat verbeteren bij onze inwoners?*
   Zoals onder vraag 1 aangegeven gaan wij een permanente en regelmatige informatiestroom beleggen voorzien van zichtbare campagnes.
3. *Bij de terugkoppeling van aanwezigen bij de digitale bewonerssessies kwam nadrukkelijk naar voren dat de communicatie veelal in onbegrijpelijke taal is en dat er laagdrempelige tips gegeven worden voor mensen met een laag / lager inkomen. Kunt u aangeven of u na het ter ore komen van deze terugkoppeling op de bewonerssessies van 11 en 12 januari 2021 al iets in uw communicatie op social media / websites / DuivenPost heeft aangepast om hier gehoor aan te geven. Zo ja, kunt u hier voorbeelden van geven? Ligt hier in de toekomst ook de focus op?*
   Het is goed dat u ons dit signaal doorgeeft. Wij zullen hiermee rekening houden in het vervolg. Na de digitale terugkoppeling hebben wij geen communicatie meer over dit thema georganiseerd. Als we wel weer gaan communiceren naar onze inwoners zullen wij hier zeker rekening mee houden.
4. ***Is het niet zo dat de gemeenteraad zelf bepaald welke frequentie zij wenst wanneer het de evaluatie van het programma betreft? In het raadsvoorstel staat dit andersom.***
   Wij doen een voorstel voor evaluatie na 5 jaar. Dat heeft twee achtergronden. Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie vraagt ons ééns in de 6 jaar de cyclus te herhalen. Dat betekent dat we over 5 jaar aan de slag gaan met de evaluatie van het beleid en de maatregelen. Daarnaast valt een cyclus van 5 jaar samen met de looptijd van het Watertakenplan De Liemers en kunnen eventuele klimaatmaatregelen hierin worden opgenomen. Uiteraard is het aan uw raad om meer of minder evaluatiemomenten te vragen.
5. ***De memo is vooral geschreven over de Liemers in zijn geheel. In hoeverre is de gemeenteraad van Duiven vrij in haar keuzes voor de inhoudelijke beleidskaders?***
   Alle gemeenteraden worden autonoom gevraagd om inbreng op de inhoudelijke beleidskaders. In het projectteam zullen we vervolgens uw inbreng verwerken in de beleidskaders. Juist daarom vragen we reeds in een vroeg stadium om uw inbreng zodat we de belangen van de diverse gemeenten goed kunnen meenemen in de ambitievorming. Met het beschouwen van de Liemers in het geheel nemen we ook de belangen van het Waterschap Rijn en IJssel mee.
6. ***In de memo worden de raden van Duiven en Westervoort als 1Stroom beschreven. Dit is niet juist. Hierdoor mist de opsomming "acceptabel / onacceptabel / extra aandacht" voor Duiven. Kunt u deze alsnog tonen?***

Dit kunnen wij niet separaat tonen. Het betreft de inbreng die geleverd is op een gezamenlijke raadsinformatieavond waarop gemeenteraadsleden van Duiven en Westervoort aanwezig waren. Bij de deelsessies zaten raadsleden van Duiven en Westervoort door elkaar aan tafel en is een opvatting per groep gevormd. Het is dus niet herleidbaar wat de opvatting is van de afzonderlijke deelnemende raadsleden.

7. ***De memo spreekt over "later in het traject" wanneer het om het betrekken van bedrijven bij de maatschappelijke opgaven gaat. Wanneer is later? Graag een zo specifiek mogelijk antwoord.***
   Bij het uitwerken van de maatregelagenda zullen wij opnieuw pogingen ondernemen bedrijven te contacteren. Dat is de komende maanden. Lukt dit niet nemen wij bij projecten in het kader van revitalisering en reconstructie van bedrijventerreinen omliggende bedrijven actief mee in de communicatie.
8. ***Kunt u uitleggen in hoeverre u de uitslagen van de enquêtes representatief vindt voor de gemeente Duiven?***
   Enquête Droogte en Wateroverlast: 36 respondenten uit Duiven = 0,14% van het totaal aantal inwoners
   Enquête Hitte: 28 respondenten uit Duiven = 0,11% van het totaal aantal inwoners
   Enquête Gezondheid = 3 uit Duiven = 0,01% van het totaal aantal inwoners

   Wij vinden de uitslag niet representatief maar het geeft wel een indruk hoe mensen van verschillende leeftijdsgroepen tegen het thema aan kijken. Het helpt met het formuleren van maatregelen die uiteindelijk weer voorgelegd worden aan de bewoners. De verwachting is dat wanneer er gesproken wordt over meer concretere maatregelen de bewoners beter in staat zijn om te reageren.

   Wij hadden de insteek gekozen om per gemeente informatieavonden te organiseren om met inwoners en op aparte ontbijtsessies met bedrijven in gesprek te gaan over klimaatadaptatie. Door het uitbreken van de Coronapandemie hebben wij te elfder ure alle voorgenomen en geplande activiteiten moeten afblazen. Toen bleek dat Corona langer bleef hebben wij een online campagne opgetuigd om niet stil te vallen in beleidsvorming want de noodzaak blijft. Als je kijkt naar de opbrengsten daarvan hebben we wellicht meer personen bereikt dan bij een doorsnee informatieavond komt.

9. **De enquête Gezondheid heeft maar 2 dagen online gestaan. Wat is hier de reden van?**
   NL Greenlabel levert hier nog input op.
10. ***In de memo stelt u dat: "Uit de uitgevoerde inventariserende en beeldvormende activiteiten zijn hoofdlijnen afgeleid waar de Liemers richting kiest in de aanpak van klimaatverandering de komende jaren." Hierin neemt u dan ook de minieme reacties op de enquête mee. Kunt u aangeven wat dit voor meerwaarde heeft?***
    Wij hechten veel waarde aan het bieden van participatiekansen voor al onze inwoners. Daarom hebben we een open enquête uitgezet. De uitkomsten geven richting aan ons denken over de ervaringen van inwoners. De hieruit afgeleide aanzet tot maatregelen worden nogmaals voorgelegd aan de bewoners waarmee de uitkomst van de eerste enquête gevalideerd wordt met wellicht meer reacties worden opgehaald.
11. ***Hoeveel bezoekers hebben de websites gemiddeld dagelijks gehad in de periode dat actief werd gecommuniceerd over dit thema?***

Van de website hebben wij geen gegevens. Wel zijn gegevens beschikbaar en aan u gerapporteerd in overzichten die in de bijlage (pagina 49, 77 van de pdf) van het memo opgenomen zijn. Daarin is het aantal bezoekers per dag en het aantal ingevulde enquêtes per dag weergegeven.

12. ***Heeft communicatie over dit thema nog andere reactie opgeleverd die niet opgenomen zijn in de memo? Zo ja, hoeveel en welke?***
    Er zijn bij ons geen aanvullende reacties bekend anders dan dat de gemeente het goede voorbeeld moet laten zien. Van één dorpsraad ontvingen wij een schrijven waarin erop gewezen werd dat men een zekere participatiemoeheid ervaart. De gemeente overvraagd inwoners is hun idee. Daarnaast leverde deze dorpsraad kritiek op de vraagstelling en communicatie in en over de enquête.
13. ***Gaat u in de nabije toekomst ook niet-digitaal communiceren over dit thema?***
    De oproepen om de enquête in te vullen hebben ook in de krant gestaan, en wanneer mogelijk zullen we conform plan de dorpen en wijken opzoeken om fysiek in gesprek te gaan. Tijdens het proces is voorgesteld om straatgesprekken uit te voeren op 1,5 m. Echter vonden we dit een verkeerd signaal.
14. ***Is het juist om te veronderstellen dat de gemeenteraad nu gevraagd wordt om inhoudelijke kaders vast te stellen en op een later moment hier pas de rekening voor gepresenteerd krijgt? Kunt u aangeven wat en of er nadelen zijn wanneer de gemeenteraad haar keuzes voor inhoudelijke kaders pas maakt op het moment dat ook de financiële gevolgen bekend zijn?***
    Het is juist om te veronderstellen dat de gemeenteraad nu inhoudelijk gevraagd wordt welke richting zij in willen met klimaatadaptatie. Binnen de inhoudelijk gekozen afslagen is echter nog voldoende ruimte om in ambitieniveau te variëren zodat kosten ook binnen voor u acceptabele kaders vallen. Het nadeel van het vaststellen van inhoudelijke kaders aan het einde van een proces van uitwerking en planvorming is dat het risico aanwezig is dat uw raad tussentijds niet meegenomen word in het proces en pas aan het eind kan beslissen. Door u nu reeds mee te nemen in de inhoudelijke lijn kunnen we in de regio voldoende afstemmen zodat gemeenteraden zich goed herkennen in de ambities en uitwerking.
15. ***Waarom worden kwetsbare groepen alleen “waar mogelijk” meegenomen binnen de programma’s? Kunt u aangeven waarom dit niet de standaard is?***
    Het waar mogelijk dient hier als positieve en stimulerende opmerking gelezen te worden. Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie heeft als één van de ambities het meekoppelen van andere kansen aan de werkzaamheden. Zo kunnen we de link met kwetsbare groepen maken en stellen we in de maatregelagenda gerichte investeringen voor op locaties waar kwetsbare doelgroepen aanwezig zijn.
16. ***Waarom is de deelnemerslijst opgenomen en openbaar gemaakt in het verslag van de interne klimaatdialoog?***
    Omdat wij volledige openheid nastreven en u goed willen betrekken in de planvorming.
17. ***In de stresstest staat dat het contact met bedrijven goed loopt. Heeft u een verklaring voor het geringe aantal respondenten in de enquête voor ondernemers?***
    Het contact via de georganiseerde wegen is goed. Bedrijfsfunctionarissen hebben voldoende binding met bedrijven waardoor er op dat vlak geen risico is geïdentificeerd met betrekking tot de relatie gemeente-bedrijven. Wij hebben geen individuele bedrijven gesproken over het al dan niet deelnemen aan de enquête.
18. ***Kunt u aangeven hoe u met bedrijventerreinen communiceert?***

Allereerst zijn enquêtes uitgezet in via de bedrijfscontactfunctionarissen. Omdat er te weinig reacties kwamen is daarna naar ieder bedrijf een mail gestuurd op het info adres.

19. ***Waarom wordt de gemeente Duiven niet genoemd waar het de betrokkenheid van wijk –en dorpsraden bij het (her)inrichten van wijken / dorpen betreft?***
    Daar is op dat moment niet over gesproken. Wij hebben wijk en dorpsraden actief betrokken bij de enquête en zullen dit blijven doen.
20. ***Waarom bevat de basisinformatie van de riolering in Duiven (teveel) hiaten?***
    Vooraf aan de stresstest van Duiven is er geen nieuw BRP opgesteld. Hierdoor is de modelberekening van het riool niet meegenomen in de berekening van de stresstest. De reden was toen dat er niet voldoende tijd was voorafgaande aan de stresstest om een BRP (doorlooptijd is ongeveer een jaar) op te stellen. Inmiddels is er een BRP opgesteld voor Duiven. In de stresstest is een gemiddelde afvoercapaciteit aangehouden van het rioolsysteem en uit het BRP blijkt dat dit een goede aanname is geweest.
21. ***In hoeverre is de stresstest voor wat betreft "Wateroverlast" representatief voor de gemeente Duiven wanneer niet de basisinformatie van de gemeente Duiven gebruikt wordt en er met de gegevens van Zevenaar gerekend wordt?***
    In de stresstest wordt met name gekeken naar de stroming over maaiveldniveau van water. De aannames die in een dergelijke model gedaan worden zijn specifiek op Duiven van toepassing. Er is niet gerekend met gegevens van Zevenaar. Het model is dus representatief voor gemeente Duiven wanneer het gaat om het inventariseren van het risico op wateroverlast bij extreme neerslaggebeurtenissen.
22. ***Kunt u aangeven hoe vaak buien van T100 in 1 uur en T1000 in 2 uur in de gemeente Duiven plaats hebben gevonden per maand / jaar in 2020?***
    Deze hebben niet plaatsgevonden in 2020. Een T100 valt theoretisch 1x per 100 jaar en een T1000 valt theoretisch 1 x per 1000 jaar.
23. ***Is deze stresstest ook in begrijpelijk Nederlands en zonder tal van Engelse woorden en vaktermen beschikbaar?***
    Er is een online stresstest beschikbaar via www.weetvanwater.nl. Hierop wordt uitgelegd wat er zichtbaar is op de kaarten.

Antwoorden op schriftelijke vragen bij agendapunt *Deltaplan Klimaatadaptatie de Liemers* dinsdag 6 april 2021

- ***Wat is de rol van het waterschap?***
  Het waterschap participeert in het projectteam als deelnemer.
- ***Er is sprake van een Deltaplan voor de Liemers en omvat de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar? Betekent dit dat er gezamenlijk wordt opgetrokken bij het opstellen en de uitvoering van plannen?***
  Ja er wordt volledig integraal gewerkt tussen de deelnemende gemeenten en het Waterschap Rijn en IJssel.
- ***Er zijn enquêtes uitgezet onder inwoners en bedrijven in de 3 gemeenten waaronder Duiven.***
  - ***Hoe/op welke wijze zijn inwoners en bedrijven benaderd?***
    - De inwoners en de bedrijven zijn eerst geïnformeerd met kort filmpjes over verschillende thema's
    - Er is een informatiepagina gemaakt op de landingspagina 'Weet van het water' van het Waterschap Rijn en IJsel
    - Er zijn verschillende mailingen uitgegaan naar bedrijven en bewoners
    - Bijdrages op LinkedIn en Facebook om mensen te mobiliseren om de enquête in te vullen
    - Fysieke advertenties op de gemeentelijke pagina in huis aan huis bladen
  - ***In hoeverre zijn er op basis van het aantal reacties representatieve conclusies te trekken?***
    - We hebben de afweging gemaakt hoeveel mensen aanwezig zouden zijn bij de fysieke bijeenkomsten die gepland stonden. Op basis van ervaringen zouden dit circa 30 mensen per avond zijn. Er waren 5 avonden gepland. Op basis hiervan hebben we 150 respondenten als richting aangehouden. Op basis van de enquête zelf zijn geen conclusies te trekken maar geeft wel inzicht in het sentiment onder de bewoners over bepaalde duurzaamheidsthema's
  - ***Opvallend is de wel zeer lage response van de bedrijven enquête, heeft u hier een verklaring voor?***
    - De bedrijven zijn zowel rechtstreeks benadert als via de communicatiekanalen van de gemeente zelf. Dit was in een periode waarin veel bedrijven hun weg moesten vinden in de coronapandemie. Hierdoor was er weinig aan behoefte om met klimaatbestendigheid aan de slag te gaan.

Onderwerp	Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven		
Ondertitel	De gemeente wil de hoeveelheid restafval van inwoners verminderen zodat o.a. goed gescheiden afval hergebruikt kan worden als grondstof. De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de concrete plannen om dit doel te bereiken.		
Portefeuillehouder	Wethouder Spaargaren	Zaaknummer	Z/21/075661
Behandelend ambtenaar	Anita de Graaf – a.degraaf@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. Vaststellen "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021; 2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing; 3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken; 4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval; 5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.		
Historie	18 juni 2019: Politieke Avond om de raad vooraf mee te nemen in het proces rond het ontwerpen en vaststellen van het afvalbeleid. Ruimte voor de raad om vooraf punten in te brengen. Juni-oktober 2019: Inwonerparticipatie met o.a. een enquête. 1 oktober 2019: thema-avond tijdens de dialoog en doorpakweken (locatie Willem Tell (Loo) over de resultaten van de enquête. 9 februari 2021 – Ronde tafel op Politieke Avond. *Zie opbrengst hieronder.* 9 maart 2021 – Ronde tafel op Politieke Avond. *Zie opbrengst hieronder.*		
Opbrengst PA 9 februari 2021	De bespreking is gestart met een Presentie van Piet Burgering (JMA) waarin hij vertelde over: - Het proces tot nu toe. - De doelstellingen voor afval scheiden van VANG (van afval naar grondstof). - De concrete actuele situatie in Duiven. - Een samenvatting van de plannen en doelen waar de gemeenteraad over moet beslissen. Daarna kregen raadsleden en fractie-assistenten de mogelijkheid om vragen te stellen, allereerst over de informatie uit de presentatie. Er zijn o.a. vragen gesteld over de mogelijkheden van 'nascheiding', de 'diftarparadox', de kwaliteit van de grondstoffen (na de scheiding) en de mogelijkheid dat het zwerfafval toe gaat nemen en er afvaldumpingen komen. Vanuit de PvdA en GroenLinks worden ook (kritische) opmerkingen gemaakt over het proces. De PvdA geeft aan dat de gegeven informatie eenzijdig en sturend is. GroenLinks geeft aan te missen dat zij eerder in het proces een kaderstellend besluit hebben kunnen nemen om richting te geven. De voorzitter concludeert aan het einde van de bespreking dat er nog veel vragen zijn en dat er daarom nog een nieuwe ronde tafel nodig is voordat het onderwerp rijp is voor debat.		
Opbrengst PA 9 maart 2021	Er worden verschillende vragen gesteld o.a. over de mogelijke voordelen van nascheiding. Piet Burgering geeft aan dat nascheiding vooral het PMD		

	betreft en dat wordt in Duiven al goed gedaan dus daar is met nascheiding weinig winst te halen. Op vragen antwoordt de betrokken ambtenaar dat er nog wordt gezocht naar een geschikte oplossing voor incontinentiemateriaal en luiers: hierbij wordt gedacht aan een inleverpunt op de gemeentewerf. Lokaal Alternatief stelt een vraag over het project om piepschuim te recyclen. Kunnen particulieren niet aanhaken met hun piepschuim? De wethouder zegt toe het project nog eens onder de aandacht te brengen via social media met tip om je piepschuim (gratis) weg te brengen bij de gemeentewerf. De wethouder geeft aan dat m.n. de recyclebare producten gratis weg te brengen zijn op de gemeentewerf. Ook worden vragen gesteld over het communicatieplan. Er moet volgens een aantal tafeldeelnemers niet alleen ingezet worden op social media, maar ook op papieren bijlages bij lokale kranten. Ook wordt als tip meegegeven om extra aandacht te besteden aan voor communicatie rond afvalinzameling bij hoogbouw. De ronde tafel is afgerond. 6 april wordt een debattafel gehouden over dit onderwerp.
Termijn	Er is geen harde wettelijke deadline op de korte termijn. De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden voorbereid in 2021.

Politieke Avond	6 april 2021		Ronde tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
S. Feenstra	G. Bosscha	Digitale raadzaal	Omgeving	90 minuten
Behandeladvies	De bespreking staat in het teken van een debattafel. Na twee ronde tafels hebben de fracties waarschijnlijk een goed beeld gekregen van het onderwerp waardoor alle fracties nu een standpunt kunnen innemen en de discussie hierover met elkaar kunnen aangaan. Ook kunnen fracties moties of amendementen aankondigen en aftasten hoe andere fracties hier tegenaan kijken en mogelijk medestanders vinden. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering.			
Spreekrecht publiek	De debattafel is voorbehouden aan raadsleden en fractie-assistenten.			

Opbrengst van de Debattafel 6 april	
Raadsvergadering	20 april 2021

ZFD82302370

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494067
Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren

Opsteller : Anita de Graaf
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. Inwoners van de gemeente Duiven zijn goed op weg met het scheiden van het huishoudelijk afval. Maar… het kan en moet nog beter. In 2019 nodigden wij inwoners uit om met ons mee te denken over hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Dit leverde veel waardevolle informatie op over hoe we het scheiden van afval kunnen stimuleren en eenvoudiger kunnen maken. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

Beslispunten

1. Vaststellen "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval;
5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

Aanleiding

De ambitie van het landelijke uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval (Van Afval Naar Grondstof) is om vanaf het jaar 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020. Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.
In de gemeente Duiven is de hoeveelheid restafval de laatste jaren gestabiliseerd: ca. 122 kg per inwoner. Om de landelijke doelstellingen te halen zijn vervolgstappen nodig.

Uw raad heeft budget ter beschikking gesteld voor een onderzoek naar de ambities voor het grondstoffenbeleid met plan van aanpak. Het grondstoffenbeleid vormt onderdeel van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Planning

De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden voorbereid in 2021. Het huidige contract met Suez voor de inzameling van huishoudelijk afval loopt af op 31 december 2022. Suez werkt gedurende de looptijd van het contract mee aan deze wijziging in de inzameling

Beoogd effect

1. daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
2. bewustwording en gedragsverandering inwoners;
3. doelmatige afvalinzameling.

Argumenten

De gemeente Duiven heeft de laatste jaren stappen gezet om de hoeveelheid restafval te doen afnemen. In 2016 is Diftar ingevoerd. De positieve gevolgen zijn merkbaar: de inwoners van de gemeente Duiven bieden de laatste jaren gemiddeld rond de 100 kg fijn restafval (122 kg incl. grof restafval) per inwoner per jaar aan.

1.1 In het Grondstoffenplan staan realistische doelstellingen om afval te verminderen

De gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval (grof en fijn). Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2022-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel.
Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per inwoner nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het Duivens afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

We willen daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

1.2 In het Grondstoffenplan staan haalbare maatregelen voor minder restafval

In het Grondstoffenplan zijn scenario's verkend die kunnen zorgen voor een verdere afvalscheiding en minder restafval. Uit de sorteeranalyses blijkt dat in het restafval voornamelijk een drietal grondstofstromen zitten, te weten GFT, PMD en papier. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen. Op basis van haalbaarheid, kosten en wensen van inwoners gaat de voorkeur uit naar de interventies verlaging inzamelfrequentie restafval, verhoging diftartarief en intensivering communicatie.

2.1 Er is meer budget nodig voor communicatie om meer te kunnen dan alleen de afvalkalender

Het huidige budget gaat op aan het maken en verspreiden van de afvalkalender, de Afvalwijzer en de app. Er is dus geen budget beschikbaar voor het stimuleren van meer

afvalscheiding. Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie. Het voorstel is daarom om structureel € 3 per jaar per huishouden extra aan communicatie te besteden voor goede informatie en voor bewustwording en gedragsverandering.

Indicatie communicatie	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.

3.1 *Het verlagen van de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers noodzaakt inwoners hun afval beter te scheiden*
Op dit moment is de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers 1 x per 2 weken. Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval worden verlaagd. Het beste resultaat wordt verkregen als de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers wordt gereduceerd tot 1x per 4 weken. De lagere inzamelfrequentie noodzaakt inwoners daadwerkelijk hun afval beter te scheiden. Naar verwachting zal hierdoor vooral het GFT, maar ook het PMD beter gescheiden worden.

3.2 *Zowel de bewonersenquête als de huidige praktijk laten zien dat 4- wekelijkse inzameling haalbaar is*
Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. 56% van de huishoudens biedt de restafvalcontainer al 13 keer of minder per jaar aan (gemiddeld 1 maal per 4 weken). Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.
Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste groep zal een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen. Natuurlijk is goede voorlichting over afvalscheiding hierbij belangrijk. In Nederland zijn al ca. 55 gemeenten overgegaan op frequentieverlaging, waaronder meerdere buurgemeenten. De praktijk laat zien dat het een goede haalbare maatregel is.

3.3 *We ontwikkelen flankerend beleid voor huishoudens waar de frequentieverlaging voor overlast kan zorgen*
Er zijn natuurlijk huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal of medisch afval. We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31

Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval.
Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca. € 20.000,- nodig zijn.

4.1 Verhoging van het tarief voor het aanbieden restafval stimuleert afvalscheiding

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie kan het tarief per lediging van een restafvalcontainer (variabel tarief) worden verhoogd. Hiervan gaat een prikkel tot betere afvalscheiding uit. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. De variabele tarieven in de gemeente Duiven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag.

4.2 Verhoging variabel tarief sluit aan bij principe "de vervuiler betaalt" en amendement D66 en GroenLinks ingediend bij begrotingsbehandeling 2021

Een verhoging van de prijs per lediging betekent dat het huidige uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.
Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement van D66 en GroenLinks aangehouden om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief, waarbij zo veel mogelijk recht wordt gedaan aan het principe "de vervuiler betaalt". Het voorstel om het variabele tarief te verhogen sluit hierbij aan.
Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Voor de begroting 2022 zal tijdig een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 8,- voor een 240 liter container (tarieven 2021: 140 liter: € 3,34, 240 liter: €5,75).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

5.1 Door gescheiden inzameling van luiers meer service en minder restafval
De gemeente Duiven kan vanaf medio 2021 ingezamelde luiers laten verwerken in de installatie van ARN in Weurt. Inzameling kan eerste instantie plaatsvinden bij het Afvalaanbiedstation. Het is een goede flankerende maatregel bij 4 wekelijkse inzameling restafval. Zie ook 3.3.

Overige interventies en beslispunten
Naast de gekozen interventies staan er in het Grondstoffenplan beslispunten én kansen om de hoeveelheid restafval te verminderen en de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen te laten stijgen.

- Zomerinzameling GFT.
  De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten de resultaten af van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort.
- GFT inzameling bij hoogbouw
  Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw beter kunnen faciliteren.
- Inzameling Oud Papier en Karton
  De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.
- Inzameling PMD
  De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.
- Inzameling Textiel
  Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.
- Inzameling grof huishoudelijk afval/ Circulair Ambachtscentrum
  Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt, waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.
- Gescheiden inzameling bij scholen
  Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

Kanttekeningen

1.1 De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten bij het verminderen van afval
Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

- bij het ontwerp van het product rekening houden met hergebruik;
- demontage in verschillende materiaalsoorten;
- materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
- gerecycled materiaal maximaal inzetten.

In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de landelijke ambitie van maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per jaar in 2025 moet in dat licht worden bezien.

3.1 Service en kosten bij ruilen containers is aandachtspunt

In Duiven maakt het merendeel van de inwoners gebruik van een kleine 140 liter container voor het aanbieden van het restafval.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafvalcontainer 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Het huidige ruiltarief bedraagt 27,50 Euro per container.

3.2 Verlaging inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 3 weken heeft weinig effect

Een alternatief is om de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 x per 3 weken. Bij een inzamelfrequentie van 1x per 3 weken (= 17x per jaar) hebben inwoners gemiddeld ruimschoots de gelegenheid hun afval aan te bieden. Het aanbiedgemak blijft groot en er zijn fysiek nog steeds weinig belemmeringen om het afval minder goed gescheiden aan te bieden. De extra bronscheiding en de daarmee gepaard gaande kostenbesparing blijven daardoor ook beperkt. Daar komt bij dat de inzamelfrequentie voor restafval van 1x per 3 weken logistiek niet efficiënt uitvoerbaar is naast de tweewekelijkse inzameling van gft-afval. De consequentie daarvan is dat het verlagen van de inzamelfrequentie tot 1x per 3 weken niet of nauwelijks goedkoper is dan de huidige inzamelfrequentie van 1x er 2 weken.

Financiële paragraaf

In 2021/2022 bedragen de kosten voor communicatie (implementatie 4 wekelijkse inzameling restafval per 1 januari 2022) eenmalig € 20.000,--. Deze kosten zijn niet meegenomen in de afvalstoffenheffing voor 2021, maar kunnen worden gedekt uit de voorziening "afvalinzameling". Dit zal worden meegenomen in de Voorjaarsnota.

Voor 2022 ramen we voor de maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhogen tarief lediging restafvalcontainer een positief saldo van - € 69.751,73. Zie ook tabellen hierboven.
Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000,- te begroten voor structurele communicatie. Daarnaast zijn er kosten voor flankerend beleid, zoals de luierinzameling. De kosten van de luierinzameling ramen we op € 12.000,-.

Bij het ter beschikking stelling van het structurele budget voor communicatie resteert naar verwachting een positief saldo van € 25.757,--. Dit zal worden meegenomen in de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing, welke worden voorgelegd bij de behandeling van de Begroting 2022.

Participatie en communicatie

Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad.
In het najaar van 2019 nodigden wij op verschillende manieren inwoners uit om met ons mee te denken hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Er is veel informatie opgehaald:

- een enquête onder 4412 inwoners: 832 reacties op de bewonersenquête, een hoge respons en een representatieve uitslag;
- Inspiratieavond 'hoe komen we tot minder (rest-)afval' tijdens dialoogweek gemeente Duiven;
- Groen(e) markt tijdens dialoogweek gemeente Duiven: informatie en inspiratie over minder afval, uitreiken keukenbakjes;
- Eenmalige bijeenkomst klankbordgroep over mogelijke scenario's;
- Daarnaast ontvingen we ook suggesties en opmerkingen van inwoners via social media.

Er is uitgebreid gecommuniceerd tijdens het proces om samen tot minder afval te komen, via de verschillende kanalen. De campagne Samen1Nergie van het programma Circulaire Economie is hierbij het uitgangspunt. Inwoners vertellen bijv. in filmpjes over hoe zij met afvalscheiding omgaan.
De inbreng van inwoners is waar mogelijk meegenomen in het Grondstoffenplan.

Het is belangrijk om inwoners en deelnemers aan de klankbordgroep op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking op de politieke avond;
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201494304 Raadsbesluit Samen minder afval Duiven
201494303 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
201494063 Enigma Research – Duiven- Van Afval naar Grondstof, resultaten bewonersonderzoek september 2019

Duiven 19 januari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	H.C.M. (Ineke) Knuiman
secretaris	loco-burgemeester

ZFD823023 70

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494067
Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren

Opsteller : Anita de Graaf
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. Inwoners van de gemeente Duiven zijn goed op weg met het scheiden van het huishoudelijk afval. Maar… het kan en moet nog beter. In 2019 nodigden wij inwoners uit om met ons mee te denken over hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Dit leverde veel waardevolle informatie op over hoe we het scheiden van afval kunnen stimuleren en eenvoudiger kunnen maken. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

Beslispunten

1. Vaststellen “Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven” 2021;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval;
5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

Aanleiding

De ambitie van het landelijke uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval (Van Afval Naar Grondstof) is om vanaf het jaar 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020. Ook is een ‘wensbeeld’ benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.
In de gemeente Duiven is de hoeveelheid restafval de laatste jaren gestabiliseerd: ca. 122 kg per inwoner. Om de landelijke doelstellingen te halen zijn vervolgstappen nodig.

Uw raad heeft budget ter beschikking gesteld voor een onderzoek naar de ambities voor het grondstoffenbeleid met plan van aanpak. Het grondstoffenbeleid vormt onderdeel van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Planning

De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden voorbereid in 2021. Het huidige contract met Suez voor de inzameling van huishoudelijk afval loopt af op 31 december 2022. Suez werkt gedurende de looptijd van het contract mee aan deze wijziging in de inzameling

Beoogd effect

1. daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
2. bewustwording en gedragsverandering inwoners;
3. doelmatige afvalinzameling.

Argumenten

De gemeente Duiven heeft de laatste jaren stappen gezet om de hoeveelheid restafval te doen afnemen. In 2016 is Diftar ingevoerd. De positieve gevolgen zijn merkbaar: de inwoners van de gemeente Duiven bieden de laatste jaren gemiddeld rond de 100 kg fijn restafval (122 kg incl. grof restafval) per inwoner per jaar aan.

1.1 In het Grondstoffenplan staan realistische doelstellingen om afval te verminderen

De gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval (grof en fijn). Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2022-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel.
Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per inwoner nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het Duivens afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

We willen daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

1.2 In het Grondstoffenplan staan haalbare maatregelen voor minder restafval

In het Grondstoffenplan zijn scenario's verkend die kunnen zorgen voor een verdere afvalscheiding en minder restafval. Uit de sorteeranalyses blijkt dat in het restafval voornamelijk een drietal grondstofstromen zitten, te weten GFT, PMD en papier. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen. Op basis van haalbaarheid, kosten en wensen van inwoners gaat de voorkeur uit naar de interventies verlaging inzamelfrequentie restafval, verhoging diftartarief en intensivering communicatie.

2.1 Er is meer budget nodig voor communicatie om meer te kunnen dan alleen de afvalkalender

Het huidige budget gaat op aan het maken en verspreiden van de afvalkalender, de Afvalwijzer en de app. Er is dus geen budget beschikbaar voor het stimuleren van meer

afvalscheiding. Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie. Het voorstel is daarom om structureel € 3 per jaar per huishouden extra aan communicatie te besteden voor goede informatie en voor bewustwording en gedragsverandering.

Indicatie communicatie	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.

3.1 Het verlagen van de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers noodzaakt inwoners hun afval beter te scheiden

Op dit moment is de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers 1 x per 2 weken. Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval worden verlaagd. Het beste resultaat wordt verkregen als de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers wordt gereduceerd tot 1x per 4 weken. De lagere inzamelfrequentie noodzaakt inwoners daadwerkelijk hun afval beter te scheiden. Naar verwachting zal hierdoor vooral het GFT, maar ook het PMD beter gescheiden worden.

3.2 Zowel de bewonersenquête als de huidige praktijk laten zien dat 4- wekelijkse inzameling haalbaar is

Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. 56% van de huishoudens biedt de restafvalcontainer al 13 keer of minder per jaar aan (gemiddeld 1 maal per 4 weken). Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.
Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste groep zal een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen. Natuurlijk is goede voorlichting over afvalscheiding hierbij belangrijk. In Nederland zijn al ca. 55 gemeenten overgegaan op frequentieverlaging, waaronder meerdere buurgemeenten. De praktijk laat zien dat het een goede haalbare maatregel is.

3.3 We ontwikkelen flankerend beleid voor huishoudens waar de frequentieverlaging voor overlast kan zorgen

Er zijn natuurlijk huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal of medisch afval. We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31

Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval.
Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca. € 20.000,- nodig zijn.

4.1 Verhoging van het tarief voor het aanbieden restafval stimuleert afvalscheiding

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie kan het tarief per lediging van een restafvalcontainer (variabel tarief) worden verhoogd. Hiervan gaat een prikkel tot betere afvalscheiding uit. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. De variabele tarieven in de gemeente Duiven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag.

4.2 Verhoging variabel tarief sluit aan bij principe "de vervuiler betaalt" en amendement D66 en GroenLinks ingediend bij begrotingsbehandeling 2021

Een verhoging van de prijs per lediging betekent dat het huidige uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.
Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement van D66 en GroenLinks aangehouden om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief, waarbij zo veel mogelijk recht wordt gedaan aan het principe "de vervuiler betaalt". Het voorstel om het variabele tarief te verhogen sluit hierbij aan.
Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Voor de begroting 2022 zal tijdig een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 8,- voor een 240 liter container (tarieven 2021: 140 liter: € 3,34, 240 liter: €5,75).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

5.1 Door gescheiden inzameling van luiers meer service en minder restafval
De gemeente Duiven kan vanaf medio 2021 ingezamelde luiers laten verwerken in de installatie van ARN in Weurt. Inzameling kan eerste instantie plaatsvinden bij het Afvalaanbiedstation. Het is een goede flankerende maatregel bij 4 wekelijkse inzameling restafval. Zie ook 3.3.

Overige interventies en beslispunten

Naast de gekozen interventies staan er in het Grondstoffenplan beslispunten én kansen om de hoeveelheid restafval te verminderen en de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen te laten stijgen.

- Zomerinzameling GFT.
  De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten de resultaten af van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort.
- GFT inzameling bij hoogbouw
  Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw beter kunnen faciliteren.
- Inzameling Oud Papier en Karton
  De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.
- Inzameling PMD
  De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.
- Inzameling Textiel
  Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.
- Inzameling grof huishoudelijk afval/ Circulair Ambachtscentrum
  Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt, waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.
- Gescheiden inzameling bij scholen
  Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

Kanttekeningen

1.1 De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten bij het verminderen van afval
Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

- bij het ontwerp van het product rekening houden met hergebruik;
- demontage in verschillende materiaalsoorten;
- materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
- gerecycled materiaal maximaal inzetten.

In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de landelijke ambitie van maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per jaar in 2025 moet in dat licht worden bezien.

3.1 Service en kosten bij ruilen containers is aandachtspunt

In Duiven maakt het merendeel van de inwoners gebruik van een kleine 140 liter container voor het aanbieden van het restafval.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafvalcontainer 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Het huidige ruiltarief bedraagt 27,50 Euro per container.

3.2 Verlaging inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 3 weken heeft weinig effect

Een alternatief is om de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 x per 3 weken. Bij een inzamelfrequentie van 1x per 3 weken (= 17x per jaar) hebben inwoners gemiddeld ruimschoots de gelegenheid hun afval aan te bieden. Het aanbiedgemak blijft groot en er zijn fysiek nog steeds weinig belemmeringen om het afval minder goed gescheiden aan te bieden. De extra bronscheiding en de daarmee gepaard gaande kostenbesparing blijven daardoor ook beperkt. Daar komt bij dat de inzamelfrequentie voor restafval van 1x per 3 weken logistiek niet efficiënt uitvoerbaar is naast de tweewekelijkse inzameling van gft-afval. De consequentie daarvan is dat het verlagen van de inzamelfrequentie tot 1x per 3 weken niet of nauwelijks goedkoper is dan de huidige inzamelfrequentie van 1x er 2 weken.

Financiële paragraaf

In 2021/2022 bedragen de kosten voor communicatie (implementatie 4 wekelijkse inzameling restafval per 1 januari 2022) eenmalig € 20.000,--. Deze kosten zijn niet meegenomen in de afvalstoffenheffing voor 2021, maar kunnen worden gedekt uit de voorziening “afvalinzameling”. Dit zal worden meegenomen in de Voorjaarsnota.

Voor 2022 ramen we voor de maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhogen tarief lediging restafvalcontainer een positief saldo van - € 69.751,73. Zie ook tabellen hierboven.
Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000,- te begroten voor structurele communicatie. Daarnaast zijn er kosten voor flankerend beleid, zoals de luierinzameling. De kosten van de luierinzameling ramen we op € 12.000,-.

Bij het ter beschikking stelling van het structurele budget voor communicatie resteert naar verwachting een positief saldo van € 25.757,--. Dit zal worden meegenomen in de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing, welke worden voorgelegd bij de behandeling van de Begroting 2022.

Participatie en communicatie

Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad.
In het najaar van 2019 nodigden wij op verschillende manieren inwoners uit om met ons mee te denken hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Er is veel informatie opgehaald:

- een enquête onder 4412 inwoners: 832 reacties op de bewonersenquête, een hoge respons en een representatieve uitslag;
- Inspiratieavond 'hoe komen we tot minder (rest-)afval' tijdens dialoogweek gemeente Duiven;
- Groen(e) markt tijdens dialoogweek gemeente Duiven: informatie en inspiratie over minder afval, uitreiken keukenbakjes;
- Eenmalige bijeenkomst klankbordgroep over mogelijke scenario's;
- Daarnaast ontvingen we ook suggesties en opmerkingen van inwoners via social media.

Er is uitgebreid gecommuniceerd tijdens het proces om samen tot minder afval te komen, via de verschillende kanalen. De campagne Samen1Nergie van het programma Circulaire Economie is hierbij het uitgangspunt. Inwoners vertellen bijv. in filmpjes over hoe zij met afvalscheiding omgaan.
De inbreng van inwoners is waar mogelijk meegenomen in het Grondstoffenplan.

Het is belangrijk om inwoners en deelnemers aan de klankbordgroep op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking op de politieke avond;
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201494304 Raadsbesluit Samen minder afval Duiven
201494303 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
201494063 Enigma Research – Duiven- Van Afval naar Grondstof, resultaten bewonersonderzoek september 2019

Duiven, 19 januari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	H.C.M. (Ineke) Knuiman
secretaris	loco-burgemeester

ZFD8332CF18

Gemeente Duiven

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494304

Datum besluitvorming : 23 februari 2021

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

De raad besluit

1. Het "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021 vast te stellen;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 het tarief voor de lediging van restafval te verhogen;
5. Een inzamelmogelijkheid te realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

GRONDSTOFFENPLAN GEMEENTE DUIVEN

Samen minder Afval

Gemeente Duiven

GRONDSTOFFENPLAN GEMEENTE DUIVEN

SAMEN MINDER AFVAL!

Weergave van de inhoud van een gemiddelde restafvalcontainer uit de gemeente Duiven (2019)

de Jonge Milieu Advies, [13-01-2021]
Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist
T. 030 699 15 99 - info@jma.nl
www.jma.nl

Inhoud

1. Inleiding 8
1.1 Samenvatting 9
2. Beleidskaders 12
2.1 Nederlands afvalbeleid 12
2.2 VANG-HHA 12
2.3 Fiscale vergroening 12
2.4 Producentenverantwoordelijkheid 13
2.4.1 Elektrische en elektronische apparaten 13
2.5 Afvaldriehoek 13
3. Evaluatie 15
4. Huidige resultaten 17
4.1 Service 17
4.2 Restafval naar landelijke doelstellingen 19
4.3 Resultaten 20
4.4 Bronscheiding en scheidingspotentieel 20
4.4.1 Scheidingspercentage huishoudelijk restafval 21
5. Samenvatting resultaten participatie 22
5.1 Tevredenheid afvalinzameling algemeen 22
5.1.1 Ledigingsfrequentie 23
5.1.2 Afvalscheiding 23
5.2 Hoofd afvalstromen 24
5.2.1 Keukenafval 24
5.2.2 PMD 24
5.2.3 Oud Papier en Karton (OPK) 24
5.3 Informatievoorziening 24
5.4 Afvalaanbiedstation en Kringloop 25
5.5 Inspiratiesessie/bewonersavond 25
5.6 Groen(e)Markt 25

5.7 Klankbordgroep 25
5.8 Terugkoppeling inwoners 26
6. Visie op de toekomst 27
7. Communicatie 30
7.1 Circulaire economie en communicatie 30
7.2 Verder gaan we doen 31
7.3 Kernboodschap(pen) 32
7.4 Het gewenste resultaat 33
7.5 Samen met Westervoort 33
7.6 Educatie en afvalscheiding op scholen 33
7.7 Resultaten communicatie 33
8. Mogelijke interventies 35
8.1 Basis op orde 36
8.2 Zomerinzameling GFT 36
8.2.1 GFT in hoogbouw 37
8.3 Oud papier en karton 37
8.4 PMD 37
8.5 Luiers 37
8.6 Textiel 38
8.7 Verlagen inzamelfrequentie restafval 38
8.7.1 Flankerend beleid 40
8.8 Verhogen tarief lediging restafval 40
8.9 Combinatie scenario, verlaging ledigingsfrequentie, verhoging prijs 41
9. Voorgestelde besluiten 42

Begrippenlijst

Aansluitingen:	Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van het inzamelsysteem.
AEEA:	Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (voorheen Wit- en Bruingoed) Dit is een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval.
Afval	Stoffen, materialen en/of producten waarvan de eigenaar zich wil ontdoen.
Afval beheerkosten:	Alle directe en indirecte kosten die gemaakt worden ten behoeve van het afvalbeheer.
Afvalaanbiedstation:	Een locatie die specifiek bestemd is voor het brengen van gescheiden huishoudelijk afval en grofvuil.(Afvalaanbiedstation: Aas)
Afvaldriehoek:	De afvaldriehoek toont in één oogopslag de beïnvloedbare aspecten van het afvalbeleid: dienstverlening, milieu en kosten. De gemeente voert op al die aspecten regie. Hoe, dat is de uitkomst van de politieke keuzes die de gemeenteraad maakt in het grondstoffenplan. Zo ontstaat evenwicht tussen wensen van burgers, financiële middelen en milieurendement. De landelijke ontwikkeling in het streven naar een circulaire economie zet vooral in op de laatstgenoemde aspect.
Afvalstoffenheffing:	De heffing aan huishoudens in de gemeente waarmee de afvalbeheerkosten bekostigd worden.
Dienstverlening:	Onderdeel van de afvaldriehoek. Hiermee wordt uitgedrukt op welke wijze de verschillende afvalstromen worden ingezameld: het omvat de beschikbare inzamelmiddelen, -frequenties en de te scheiden fracties.
Diftar:	Gedifferentieerd tarief. De afvalstoffenheffing wordt gesplitst in een vast tarief en een variabel tarief. Het vaste tariefdeel wordt bij elk huishouden in rekening gebracht. Per huishouden wordt geregistreerd hoeveel afval aangeboden wordt. Hoe meer afval een burger aanbiedt hoe hoger het variabele deel van de afvalstoffenheffing zal zijn. Omgekeerd levert betere afvalscheiding en het aanbieden van minder afval een lagere variabele afvalstoffenheffing op.
Fractie:	Een fractie is de relatieve hoeveelheid van een bepaald bestanddeel in een mengsel. Fracties zijn daarmee een van de manieren om een concentratie uit te drukken. De relatieve hoeveelheid kan op verschillende manieren worden uitgedrukt.
Glas:	Glazen verpakkingsmateriaal, afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval, bestaande uit flessen, potten en dergelijke.

Grof huisvuil:	Restafval dat te groot en-/of te zwaar is om in de container te stoppen. Denk daarbij aan oude meubels, vloerbedekking en dergelijke
Hoogbouwklasse	Het percentage hoogbouwwoningen in een gemeente. Duiven valt onder hoogbouwklasse D, 0-19% hoogbouw met ca. 13% hoogbouw.
Inzamelfrequentie:	Het aantal keer dat een fractie aan huis wordt ingezameld.
KCA:	Klein Chemisch Afval: Een deel van het huishoudelijk afval waar chemische stoffen in zitten die schadelijk zijn voor de gezondheid en voor het milieu. Het afval bevat bijvoorbeeld lood, kwik, cadmium, chroom of organische oplosmiddelen. Deze stoffen verontreinigen reststoffen (slakken en rookgasreinigingsresidu) waardoor die moeilijk nuttig kunnen worden toegepast. Ook veroorzaken ze bij verbranding luchtvervuiling en bij storting vervuilen ze het grondwater. KCA wordt gescheiden ingezameld op de milieustraat en met de chemokar.
Kosten:	Hier worden de afval beheerkosten inzichtelijk gemaakt. Onderdeel van de afvaldriehoek.
Milieurendement:	Hiermee worden de inzamel- en scheidingsprestaties uitgedrukt in kilogram per inwoner per jaar of scheidingspercentage. Onderdeel van de afvaldriehoek.
Minicontainer:	Inzamelmiddel aan huis. Minicontainers hebben een volume van 140 of 240 liter.
Omgekeerd Inzamelen:	Het verhogen van de service op in te zamelen grondstoffen en het verlagen van de service op restafval (bijvoorbeeld door het restafval minder frequent in te zamelen of het te laten wegbrengen naar een verzamelcontainer).
OPK:	Oud Papier en Karton. Dit is een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval.
PMD:	Plastic, Metaal en Drankenkartons. Afkorting voor verpakkingsafval.
Restafval:	Het gedeelte van de afvalstroom van particuliere huishoudens dat overblijft nadat alle bruikbare en recyclebare afvalstromen van de hoofdstroom zijn gescheiden.
Scheidingspercentage:	Het deel van het totale aanbod aan afvalstoffen van huishoudens dat gescheiden wordt aangeleverd.
Textiel:	Verzamelnaam voor een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval, bestaande uit kapotte of hele kleding, schoeisel en woontextiel zoals gordijnen.
VANG:	Het landelijke programma Van Afval Naar Grondstof. www.vang-hha.nl
Verzamelcontainer:	Inzamelmiddel voor afvalstoffen in de buurt. Verzamelcontainers kunnen boven- of (semi)ondergronds geplaatst zijn.

Leeswijzer

Ook de gemeente Duiven is op weg Van Afval Naar Grondstof. In dit plan gaan we achtereenvolgens in op het landelijke beleid en de huidige stand van zaken, met een korte evaluatie van het aflopende beleid. Vervolgens belichten we de inwonersparticipatie. Daarna beschrijven we visie en doelstellingen voor het nieuwe beleid en mogelijke scenario's die we vervolgens langs de doelstellingen leggen. We eindigen met de voorgestelde interventies om het nieuwe beleid vorm te geven.

Van Afval Naar Grondstof

N.B Het beleid in Nederland is er op gericht om van afval naar grondstof te gaan. Veel gemeenten (ook Duiven) kiezen er daarom voor om te spreken over Grondstoffenbeleid in plaats van Afvalbeleid. In het dagelijkse spraakgebruik wordt nog vaak het woord afval gebruikt. In dit plan spreken we meestal over grondstoffen en grondstoffenbeleid. Soms als het logischer is over afval en afvalbeleid.

Nieuw beleid in onzekere tijd

Afval en grondstoffenbeleid is een zaak van lange adem. Beleidsinterventies in het afvaldomein hebben vaak tijd nodig om in te slijpen. Logisch, want het scheiden van afval heeft veel te maken met het gedrag van mensen in hun eigen huis. Gedragsveranderingen hebben doorgaans tijd nodig.

De Corona pandemie heeft een zeer plotselinge verandering in het gedrag rond afval laten zien. De hoeveelheid huishoudelijk afval nam in korte tijd enorm toe (tussen de 10 en 20%). Het thuiswerken was hiervan een belangrijke oorzaak. Ook de aard van het afval veranderde; bijvoorbeeld door de stijging van de bestellingen via internet nam de hoeveelheid karton enorm toe.

Het thuis blijven heeft blijkbaar ook een impuls gegeven aan het opruimen van het huis. De Afvalaanbiedstations in Nederland zijn overspoeld met bezoekers die grof huishoudelijk afval kwamen aanbieden.

Het jaar 2020 is dus zeker niet representatief als het gaat om de ontwikkelingen rond afval en grondstoffen. Voor het maken van dit plan maken we gebruik van de gegevens tot en met 2019.

Projectgroep

Dit grondstoffenbeleidsplan is gemaakt door:

Anita de Graaf	Beleidsmedewerker afval
Anne van Seters	Medewerker afval
Lisa Polman	Communicatieadviseur
Dorothe Jacobs	Medewerker Participatie duurzaamheid en energie
Lucinda Berendsen	Adviseur Financiën
Piet Burgering	Extern adviseur

1. Inleiding

De gemeente Duiven heeft al goede resultaten behaald met haar Grondstoffenbeleid, met ca. 122 kg restafval per persoon per jaar is Duiven goed op weg. Een volgende stap is wel nodig om aan de ambities uit het Rijksprogramma VANG te voldoen.

Momenteel lukt het scheiden van afvalstromen in de gemeente Duiven al goed. Mede als gevolg van de diftar-strategie behoort Duiven wat betreft afvalscheiding bij de voorlopers in Nederland. Zowel in de eigen hoogbouwklasse als in het totaal.

In 2018 is een coalitieakkoord gesloten waarbij is aangegeven dat de inwoners zo veel mogelijk moeten worden betrokken bij beleidsontwikkeling.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema. Bewustwording van de samenleving is daarbij de eerste belangrijke stap. We gaan op dit thema verder met het programma circulaire economie. Als initiator en aanjager gaan we aan de slag met de drie belangrijke pijlers: namelijk de energietransitie, de grondstoffentransitie en de klimaatadaptatie. We gaan op dit terrein werken met een aantal pilots. We willen het Liemerse energieloket toegankelijker maken en invulling geven aan de voorbeeldfunctie die wij als gemeente hebben met de gemeentelijke gebouwen.

We willen op dit onderwerp deze raadsperiode, samen met de raad en onze inwoners en partners, realistische doelstellingen formuleren die verder reiken dat de 4 jaar van dit akkoord.

Om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen zijn de gemeenten Westervoort en Duiven in 2018 gezamenlijk gestart met het programma 'Circulaire Economie'. Dit programma is erop gericht om de veranderingen die op ons afkomen op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie op te pakken.

Circulariteit: *"Door de schaarste van grondstoffen moeten we anders nadenken hoe we met deze grondstoffen omgaan. Circulaire economie is gericht op het optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen in het hele proces van productie tot gebruik."*

Zodoende dient afvalbeleid te worden bezien in het licht van het grotere geheel van de circulaire economie, waarbij afval juist als grondstof voor nieuwe producten kan gelden. Samen met haar inwoners streeft de gemeente daarom naar een leven met minder afval.

In dit rapport wordt in kaart gebracht op welke manier inwoners op dit moment hun afval scheiden en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval te stimuleren en nog eenvoudiger te maken. Een ander onderdeel is het verkennen van mogelijke scenario's die kunnen zorgen voor een betere afvalscheiding en minder restafval. Er wordt onderzocht welke interventies kunnen bijdragen aan het behalen van de Rijksdoelstellingen die zijn vertaald in de VANG-doelstellingen. Aansluitend is het van belang de gevolgen voor kosten en service van de scenario's in kaart te brengen.

Voorafgaand aan het bewonersonderzoek in september 2019 is er een werksessie met de gemeenteraad geweest. Tijdens deze werksessie is een overzicht gegeven van het huidige Nederlandse afvalbeleid. Ook is besproken waar gemeente Duiven staat ten opzichte van de landelijke doelstellingen en ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. De uitgangspunten van het nieuwe te vormen afvalbeleid zijn besproken. Daarnaast zijn ook de doelen voor het participatietraject vanuit de gemeente met haar inwoners besproken.

1.1 Samenvatting

De gemeente Duiven is op weg naar een nieuw grondstoffenbeleid. Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad. Iedereen is zich bewust van het belang om de hoeveelheid restafval af te laten nemen en de afvalscheiding te verbeteren. Alhoewel de VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstelling voor 2020 niet is gehaald, heeft de gemeente Duiven wel forse stappen gezet. In dit grondstoffenplan geven we aan welke stappen we voorstellen om de hoeveelheid restafval verder te doen afnemen.

De ambitie van het Uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020.
Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.

In de onderstaande tabel staat de huidige situatie in de gemeente Duiven aangegeven. Uit de sorteeranalyse blijkt dat er nog grondstoffen in het restafval zitten. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen.

Tabel 1.1 gescheiden ingezamelde hoeveelheden

Gemeente Duiven 2019	kg/inw
Restafval totaal	122
Restafval Fijn Huishoudelijk	100
Restafval Grof Huishoudelijk	22
GFT	126
Oud Papier en Karton	53
PMD	28
Textiel	4
Glas	22
KCA	1
AEEA	5

De doelstelling van de gemeente Duiven is om van 122 kilo restafval in 2019 (fijn- en grof restafval) te komen tot 90 kilo in 2025 en circa 60 kilo in 2030. Net als bij de landelijke VANG doelstellingen willen we daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

Fig. 1.1 Doelstelling kilo's restafval

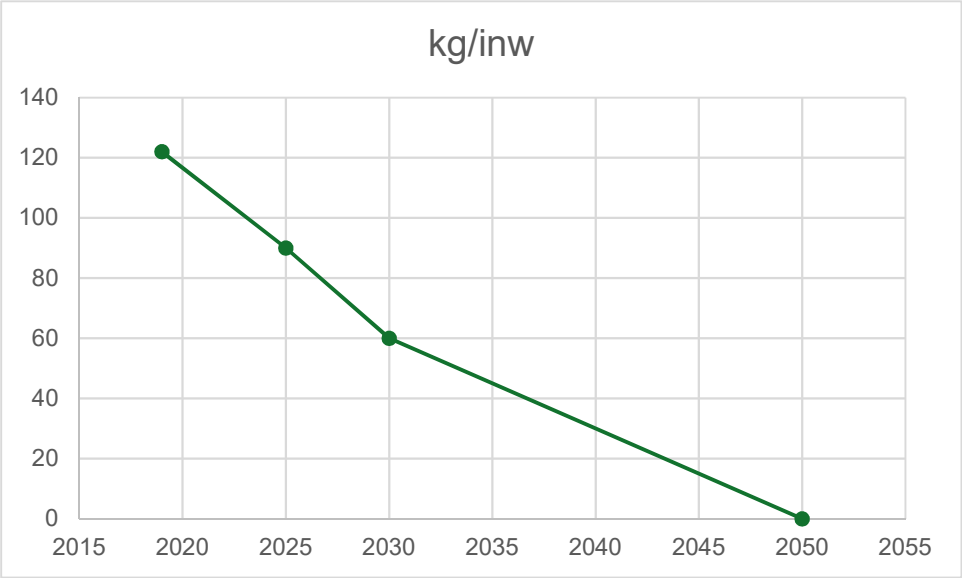

Het proces

Om het proces om te komen tot een nieuw beleid goed van start te laten gaan en werd gestart met een raadsinformatiebijeenkomst. Aan de hand van het landelijke afvalbeleid werd vastgesteld waar de gemeente Duiven nu staat en wat de ambities zijn. Daarnaast werd gesproken over de inwonerparticipatie.

De participatie kreeg in eerste instantie vorm door een uitgezette enquête. Daarna was er een inspiratiesessie met inwoners om te onderzoeken welke interventies op draagvlak kunnen rekenen. De input van de inwoners werd, gecombineerd met ervaringen elders in het land omgezet naar voorlopige scenario's. Deze scenario's werden vervolgens besproken met een klankbordgroep van inwoners en tijdens een raadssessie.

Het totaal van het voorgaande proces vormt de basis voor dit grondstoffenbeleid.

De uitkomsten

Zoals aangegeven is de inwonerparticipatie opbouwend en prettig verlopen. Uit de enquête kwamen veel suggesties om tot een vermindering van de hoeveelheid restafval en verbetering van de afvalscheiding te komen. Bij de totstandkoming van het beleid is gekeken naar haalbaarheid van deze wensen en suggesties. Niet alles wat gewenst is kan immers (op korte termijn). Wel is steeds is aangegeven waarom wel of niet voor een interventie wordt gekozen.

Uit het gehele participatietraject bleek duidelijk het enorme belang dat door inwoners werd gehecht aan goede communicatie over afval en afvalscheiding. Om resultaat te bereiken is het van belang om doorlopende communicatie op te zetten. Het voorstel is hiervoor jaarlijks vanaf 2022, € 32.000,- vrij te maken. Daarbij willen we bij het ontwikkelen en uitrollen samenwerken met de gemeente Westervoort waar dat kan.

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies.

Het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval. We gaan het restafval niet 1 maal per twee weken inzamelen, maar 1 maal per 4 weken. Zowel in de enquête als in de huidige praktijk zien we dat deze interventie haalbaar is. Daarbij zullen we wel flankerend beleid ontwikkelen, bijvoorbeeld voor gezinnen met kinderen in de luiers.

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie zullen we de prijs per lediging van een restafvalcontainer (en van stortingen in een restafval verzamelcontainer) verhogen. Daarbij zullen we ook, zoals aangegeven in het aangehouden amendement bij de begroting 2021, kijken naar de verhouding tussen het vaste- en het variabele tarief.

De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten af wat de resultaten van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warmere periode in de gemeente Westervoort zijn.

De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.

De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven.
Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch hoe de textielinzameling verder geoptimaliseerd kan worden.

Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation zal worden tot een Circulair Ambachtscentrum waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Maar ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.

2. Beleidskaders

Het Europees beleid stelt kaders waaraan het afvalbeleid in de landen van de EU moet voldoen. Het Europees beleid streeft naar een circulaire economie. Europa beschikt in beperkte mate over grondstoffen en wil daarvoor op lange termijn niet afhankelijk zijn van anderen. Het Europees beleid wordt overgenomen in het landelijk afvalbeleid en door de gemeenten overgenomen in het eigen beleid voor afvalbeheer. Hieronder staat een korte samenvatting van het landelijk beleid en de op dit moment relevante actuele onderwerpen voor een nieuw grondstoffenbeleid voor de gemeente Duiven.

2.1 Nederlands afvalbeleid

De Europese afvalwetgeving is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de vorm van de Wet milieubeheer (Wm) en het Landelijk afvalbeheerplan (LAP). De Wet milieubeheer verplicht de gemeenten zorg te dragen voor inzameling en verwijdering van afvalstoffen van huishoudens. Deze zorgplicht kent zijn oorsprong in het beschermen van de volksgezondheid. Gemeenten hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) GFT-afval bij elk perceel in te zamelen. Ook zijn zij verplicht papier en karton, verpakkingsafval, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten en asbesthoudend afval, gescheiden in te zamelen.

2.2 VANG-HHA[1]

Om de doelen van het programma 'Nederland Circulair in 2050' te halen, moet het huishoudelijk afval beter worden gescheiden. De ambitie is om te komen tot 100 kg restafval per persoon per jaar in 2020. In 2025 zouden we dan moeten komen tot slechts 30 kg restafval per persoon per jaar, om uiteindelijk richting 100% te gaan. In het uitvoeringsprogramma VANG huishoudelijk afval is verder uitgewerkt hoe deze doelstelling wordt bereikt. Dit programma bestaat uit vier actielijnen met daaronder een breed scala aan activiteiten waarop wordt ingezet: preventie, afvalscheiding en recycling krijgen de aandacht. Een logisch gevolg van dit beleid is dat de hoeveelheid huishoudelijk restafval dat verwerkt wordt in verbrandingsinstallaties sterk zal gaan afnemen de komende jaren. De vier actielijnen die het uitvoeringsprogramma hanteert zijn als volgt:

1. Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen
2. Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen
3. Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding
4. Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens.

2.3 Fiscale vergroening

In het regeerakkoord is de ambitie uitgesproken om de vergroening van het belastingstelsel te versterken. De verhoging van de afvalstoffenbelasting is één van deze milieubelastingen. In het belastingplan voor 2019 heeft de regering besloten om per 1 januari 2019 de afvalstoffenbelasting fors te verhogen van € 13,21 naar € 32,12 per ton. Sinds 2020 wordt deze belasting geheven op al het (rest)afval dat in Nederland ontstaat en dat in Nederland of in het buitenland gestort of verbrand wordt. Op deze manier wil het kabinet dat Nederland meer grondstoffen gaat hergebruiken en minder afval gaat verbranden. Deze belasting bedraagt in 2020 € 32,63, voor 2021 is dit € 33,15.

[1] VANG-HHA staat voor: Van Afval Naar Grondstof, huishoudelijk afval. Dit is het uitvoeringsprogramma van het overheidsbeleid op het gebied van afvalpreventie en stimulering van de circulaire economie. Zie http://www.vang-hha.nl .

2.4 Producentenverantwoordelijkheid

In de raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 staan afspraken over de inzameling en het hergebruik van verpakkingsmaterialen en de aanpak van zwerfafval. Het verpakkende bedrijfsleven heeft de verantwoordelijkheid voor het ontwerp en de productie van verpakkingen, alsook voor het halen van de recyclingdoelstellingen voor deze verpakkingen. De gemeenten hebben vanaf 2015 de regie over de inzameling en verwerking voor de verpakkingen gekregen. Het verpakkende bedrijfsleven, vertegenwoordigd door het Afvalfonds Verpakkingen, vergoedt de kosten die gemeenten hiervoor maken. In 2017 heeft een tussenevaluatie van de raamovereenkomst plaatsgevonden. Hierin wordt geconcludeerd dat in de resterende periode van de overeenkomst het verpakkende bedrijfsleven meer moeten inzetten op de recyclebaarheid en duurzaamheid van de verpakkingen. Ook zal er meer gedaan moeten worden om de marktvraag voor recycling van kunststoffen te stimuleren. De Europese doelstellingen worden wel gehaald, maar de nationale doelstelling van 90% hergebruik nog niet.

Nieuwe afspraken om de inzameling en recycling van verpakkingen te verbeteren en te vereenvoudigen zijn vastgelegd in '*De Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029'*. Gemeenten kunnen er vanaf 2020 namelijk voor kiezen om hun rol in de kunststofketen te beperken tot inzameling. Daarnaast kunnen ze ervoor kiezen zich aan te sluiten bij een samenwerkingsverband van gemeenten. Gemeente Duiven heeft gekozen voor het bronscheidingsmodel. Zij zamelt het PMD in bij huishoudens en levert het in op een overslaglocatie. De gemeente draagt het geaccepteerde materiaal over aan samenwerkingsorganisatie Regie Kunststoffen Nederland (RKN) voor de sortering en de vermarkting. Zij houdt nog wel zicht op de sortering en de vermarkting door aansluiting bij samenwerkingsverband RKN.

De voordelen van deze methodiek:

- De gemeente ontvangt een vergoeding over al het ingezameld PMD (bruto) (inclusief metalen, niet-verpakkingen en niet-recyclebare verpakkingen). Er komt een landelijk protocol voor visuele inspectie en afkeurgronden bij de overslag.
- De verrekening van kosten en vergoedingen voor het sorteren/recyclen/vermarkten is een zaak tussen Afvalfonds en het samenwerkingsverband. Hiermee ontstaat een transparanter systeem en verdwijnt het financieel risico voor gemeenten.
- Administratieve last gemeenten vermindert.

2.4.1 Elektrische en elektronische apparaten

De "Regeling voor afgedankte elektronica en elektrische apparatuur" (AEEA) stimuleert hergebruik, recycling en nuttige toepassing van AEEA. Bedrijven die elektr(on)ische apparatuur als eerste in Nederland in de handel brengen, krijgen te maken met producentenverantwoordelijkheid. Zij zijn (mede) verantwoordelijk voor het afvalbeheer van de elektrische en elektronische apparaten die afgedankt worden. Zo zijn ze verantwoordelijk voor het behalen van minimum inzamelpercentages ten opzichte van het op de markt gebrachte gewicht aan apparaten en de inzameling en verwerking. : in 2019 17 kg/inwoner. De producenten hebben zich daarvoor aangesloten bij Wecycle en WEEE.

2.5 Afvaldriehoek

De maatregelen en scenario's zullen steeds worden gerelateerd aan de afvaldriehoek. Dit wil zeggen dat we bij alle maatregelen kijken wat hun invloed is op de service, de kosten en de milieuresultaten.

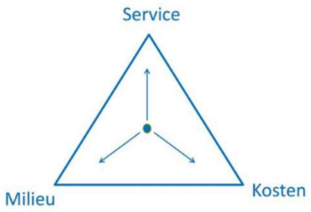

Het milieuresultaat dat binnen het landelijke VANG-programma wordt gedefinieerd, is de hoeveelheid restafval per persoon per jaar. Als kosten definiëren we de totale kosten voor afvalbeheer voor de gemeente, uiteraard kan dit door vertaald worden naar de hoogte van de afvalstoffenheffing. Service is minder éénduidig te definiëren, waar de één het hebben van een eigen minicontainer als goede service zal beoordelen, zal een ander minder containers in de tuin juist prettiger vinden.

3. Evaluatie

In september 2014 heeft de gemeenteraad de Kadernota Bezuinigingen 2015 – 2018 vastgesteld. In deze kadernota is voor het domein afval een aantal doelstellingen vastgelegd:

- een bezuiniging op afvalgebied van € 868.000;
- meer eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens (de vervuiler betaalt);
- kweken van milieubewustzijn.

De doelstellingen werden uitgewerkt in een zevental maatregelen:

- Invoering diftar voor huishoudelijk afval;
- Afschaffen gratis huis aan huis inzameling grof afval (rest en tuin);
- Stoppen inzamelen luiers en incontinentiemateriaal (per 1-7-2015);
- Invoeren pasjessysteem op afvalaanbiedstation (AAS);
- Afschaffen duobakken: schot uit de duobak en tweede minicontainer uitzetten;
- Afvalaanbiedstation uit de afvalstoffenheffing halen/ poorttarief innen;
- Aanbesteding huishoudelijk rest- en gft-afval (per 1-1-2015).

Vanaf 2015 is vaart gemaakt met het invoeren van de maatregelen. De oude duobakken zijn 'ontschot' en gechipt en worden gebruikt als GFT container. Er zijn gechipte restafval containers uitgezet en ondergrondse containers met een toegangssysteem geplaatst. Diftar is ingegaan met ingang van januari 2016.

In 2016 en in 2017 zijn evaluaties gemaakt van het beleid. Belangrijke uitkomsten van deze evaluaties zijn:

- De doelstellingen uit de kadernota zijn gerealiseerd. In een korte tijd is een enorme slag gemaakt in het behalen van de doelstellingen uit de kadernota en de benodigde veranderingen daarvoor in de afvalinzameling in de brede zin van het woord. De veranderingen zijn overall een succes.
- De veranderingen hebben een flinke kostenbesparing opgeleverd. De bezuinigingsopgave uit de kadernota is ruimschoots gehaald.
- Doelstellingen voor vervuiler betaalt en milieubewustzijn: het principe van de "vervuiler betaalt" is ingevoerd en het milieubewustzijn is toegenomen. Door de invoering van de maatregelen is het scheidingsrendement toegenomen van 53.75% in 2015 naar 73.5% in 2016. De invoering heeft de gemeente dus een flinke stap dichterbij de (landelijke) doelstelling van 75% in 2020 gebracht. (Voor verdere afvalresultaten zie hoofdstuk 4. Huidige resultaten).

Uit de evaluatie kwamen ook andere punten naar voren die nader aandacht vroegen:

- Het AAS (Afvalaanbiedstation) is niet kostendekkend;
- Er zijn aansluitingen zonder GF(T) voorzieningen (in de wijken de Ploen en Lombok en in de gestapelde- en hoogbouw);
- Is het mogelijk de haalvoorziening van grof huishoudelijk afval (rest en groen) af te schaffen;
- Problematiek rond kapotte containers voor Oud Papier en Karton (OPK) en de inzamelfrequentie van OPK.

Op basis van de evaluatie uit 2017 en de daarin benoemde uitkomsten en aandachtspunten, is het college van burgemeester en wethouders met de volgende onderwerpen aan de slag gegaan.

- Onderzoeken of inwoners van de gemeente Westervoort aangesloten kunnen worden op het AAS van de gemeente Duiven.

    - *Gebleken is dat de capaciteit hiervoor onvoldoende is. Over verder onderzoek is bestuurlijk overleg tussen de twee gemeenten noodzakelijk.*
- Grondgebonden woning met tuin of uitpandige buitenruimte facultatief een minicontainer voor GFT ter beschikking te stellen.
    - *Minicontainers zijn ter beschikking gesteld. Ook zijn hiervoor clusterplaatsen aangewezen.*
- Onderzoeken of het juridisch mogelijk is de betaalde voorziening van aan huis ophalen van grof rest en groen afval af te schaffen.
    - *Sinds 1 januari 2018 wordt geen grof huishoudelijk restafval meer ingezameld aan huis. Grof groen afval wordt nog wel ingezameld.*
- Vanuit veiligheidsoverwegingen kapotte containers voor Oud Papier en Karton (OPK) niet meer te ledigen totdat deze vervangen zijn.
    - *Kapotte containers vervangen*.
- De inzamelfrequentie van OPK niet te verhogen.
    - *Inzamelfrequentie van OPK is ongewijzigd.*
- Tegen betaling een volumewissel voor OPK en/of GFT containers toe te staan.
    - *Dit is opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing.*
- Geen rol te spelen in vervuilingsproblematiek in verzamelruimtes bij hoogbouw.
    - *Hier speelt de gemeente inderdaad geen rol.*
- Zo nodig container capaciteit in verzamelruimtes bij hoogbouw bij te plaatsen
    - *Als hier vragen over zijn gaat de gemeente hierop in.*

De belangrijkste conclusie uit de evaluatie is dat het invoeren van diftar een sterke vermindering van restafval tot gevolg heeft gehad. Gemeente Duiven heeft daarmee een belangrijke eerste stap gezet naar het behalen van de VANG-doelstellingen.

4. Huidige resultaten

In dit hoofdstuk treft u de gegevens aan van de gemeente Duiven. Deze informatie gebruiken we voor het opstellen van de scenario's.

Algemene gegevens Gemeente Duiven	
Aantal inwoners (gemiddeld 2019)	25.332
Aantal huishoudens	10.555
Huishoudens laagbouw	9.393
Hoogbouwklasse	D
Stedelijkheidsklasse	3 (matig stedelijk)

4.1 Service

De service omvat de dienstverlening aan de inwoners waardoor het mogelijk is het afval (gescheiden) aan te bieden.

Tabel 4.1 . Huidige situatie service in Duiven

Service	Gemeente Duiven Haalvoorziening
Restafval	Laagbouw: Minicontainer 140 of 240 liter Hoogbouw: Ondergrondse container
	1 keer per 2 weken
GFT	Laagbouw: Minicontainer 140 of 240 liter Hoogbouw: Minicontainer op verzoek bij tuin/berging
	1 keer per 2 weken
Oud Papier en Karton	Laagbouw: Minicontainer aan huis 1x per 8 weken Hoogbouw: Ondergronds of inpandig
PMD	Laag- en hoogbouw: plastic zakken
	1 keer per 2 weken
Ophalen grofvuil	Uitsluitend brengen naar Afvalaanbiedstation
Ophalen grof tuinafval	Op afroep tegen betaling

kringloopgoederen	Halen is op afroep Herbruikbare goederen (huisraad, AEEA en ijzer) op afspraak ophalen door 2Switch. Dit is gratis.
AEEA	Halen is op afroep (zie ophalen kringloopgoederen) brengen naar Afvalaanbiedstation
gemiddeld aantal ledigingen restcontainer	12 x per jaar
gemiddeld aantal stortingen rest ondergrondse containers	35 x per jaar

Tabel 4.1.2 Afvalstoffenheffing en tarieven

Afvalstoffenheffing	Gemeente Duiven
Basis tarief afvalstoffenheffing	2021
Vastrecht	€ 190,00
Restafvalcontainer	Per aanbieding
240 liter	€ 5,75
140 liter	€ 3,34
Ondergrondse container	€ 1,14
GFT container	Per aanbieding
240 liter	€ 0,00
140 liter	€ 0,00
Afvalaanbiedstation per keer (max 1m3)	€ 12,00 (betaalde stromen)
Grof Tuinafval per keer (max 2m3)	€ 26,15
Een container omruilen	€ 27,50
Vervangen afvalpas	€ 10,00

4.2 Restafval naar landelijke doelstellingen

Sinds 2016 is in de gemeente Duiven de hoeveelheid (fijn) restafval per persoon per jaar redelijk stabiel (zichtbaar in Grafiek 3.1.2). In dat jaar is de inzameling gewijzigd, de interventie met vermoedelijk het meeste effect is de invoering van diftar.

Voor de gemeente Duiven is een vergelijking gemaakt met gemeenten uit dezelfde hoogbouwklasse (D) uit de Benchmark Huishoudelijk afval Peiljaar 2019. De gemeente Duiven doet mee aan deze benchmark.

Tabel 4.2 Restafval 2019 naar vergelijkbare gemeenten hoogbouwklasse D, 2019

De gemiddelde hoeveelheid restafval	gemeente Duiven	Benchmark klasse D
restafval fijn & grof	122 kg/inw	127 kg/inw
fijn restafval	100 kg/inw	111 kg/inw
grof (verbouwings)restafval	22 kg/inw	17 kg/inw

Duiven doet het redelijk tot goed in vergelijking met andere gemeenten uit Hoogbouwklasse D. De hoeveelheid fijn restafval is lager dan vergelijkbare gemeenten, de hoeveelheid grof restafval is wat hoger dan in vergelijkbare gemeenten.

Grafiek 4.1.2 Bron: CBS Statline kg/inwoner fijn huishoudelijk restafval
Vanaf 2016:invoering Diftar.

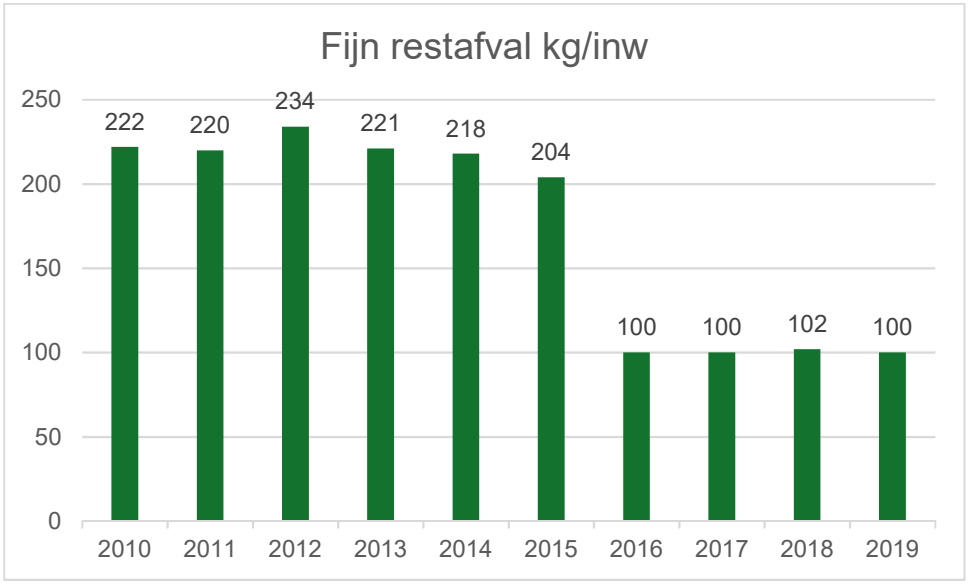

Bij de overige grondstoffenfracties valt het volgende op.
GFT wordt gemiddeld minder ingezameld dan bij vergelijkbare gemeenten (hoogbouwklasse D). Dit kan er mee samenhangen dat Duiven wat meer verstedelijkt is dan de meeste hoogbouwklasse D-gemeenten. Gemeente Duiven zit in stedelijkheidsklasse 'matig stedelijk'. Dit geeft aan dat er wel veel laagbouwwoningen zijn met relatief kleine perceeloppervlakten. Hierdoor ontstaat minder tuinafval (een groot bestanddeel van GFT).
De lagere hoeveelheid OPK (Oud Papier en Karton) kan samenhangen met de relatief lage inzamelfrequentie van OPK (1 maal per 8 weken waar in Nederland 1 maal per 4 weken gebruikelijk is).

Figuur 4.2.1 Vergelijking grondstoffenstromen Duiven en gemeenten hoogbouwklasse D (Benchmark, 2019)

Grondstoffenstromen	Kg per inwoner gemeente Duiven 2019	Vergelijkbare gemeenten Hoogbouwklasse D
		Kg per inwoner
GFT- en etensresten	126	137
Oud papier en karton	53	58
PMD	28	32
Textiel	4	6
Glas	22	22
KCA	1,31	1,4
AEEA	5	

4.3 Resultaten

Figuur 4.2.2 Vergelijking afvalfracties 2018 - 2019

gemeente Duiven alle fracties kg/inw		
	2018	2019
Restafval totaal	120	122
Restafval Fijn Huishoudelijk	102	100
Restafval Grof Huishoudelijk	18	22
GFT	126	126
Oud Papier en Karton	53	53
PMD	26	28
Textiel	7	4
Glas	22	22
KCA	1	1
AEEA	5	5

Er zijn geen spectaculaire wijzigingen geweest in de inzamelresultaten van 2018 naar 2019. De stijging van het restafval is volledig toe te schrijven aan de toename van het grof huishoudelijk afval. Dit wordt landelijk toegeschreven aan de economische voorspoed in 2019. Er is van 2018 naar 2019 weer een toename van de hoeveelheid PMD te zien naar 28 Kg.

4.4 Bronscheiding en scheidingspotentieel

Om tot minder restafval te komen is het belangrijk om te kijken naar welke grondstoffen nog in het restafval zitten. Daarom wordt jaarlijks een sorteeranalyse gehouden. Hierbij wordt de inhoud van restafvalcontainers gesorteerd, zodat een beeld ontstaat hoeveel verschillende andere grondstoffen nog in het restafval voorkomen. De sorteeranalyses voor de jaren 2013 tot 2019 geven het volgende beeld:

Grafiek 4.2.2 Sorteeranalyse gemeente Duiven (Bron Eureco)

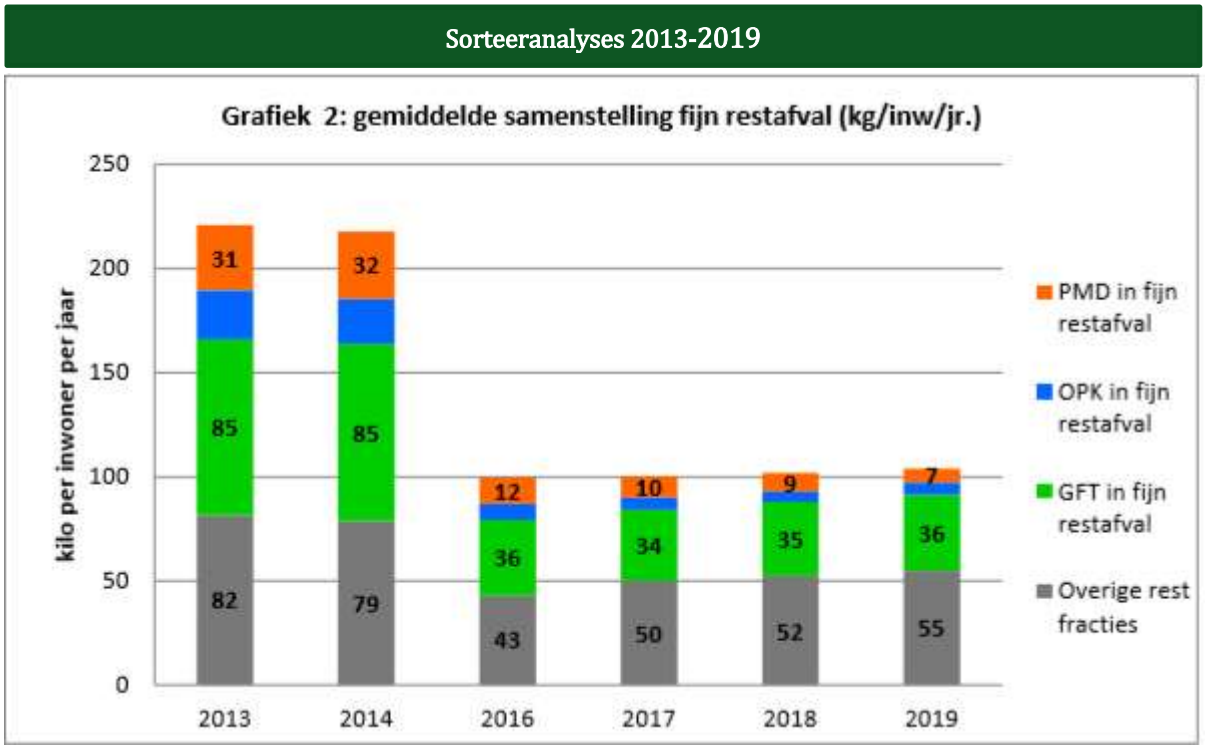

Duidelijk is dat de hoeveelheid GFT in het restafval het grootst is. De hoeveelheid PMD in het restafval is niet zo groot qua gewicht maar wel qua volume (PMD betreft 24% van het volume van het restafval). Waar goed scheiden van GFT (en etensresten) kan leiden tot een behoorlijke gewichtsbesparing van het restafval, zo kan goed scheiden van PMD zorgen voor volumebeperking van het restafval.

Scheidingspotentieel

Het scheidingspotentieel zijn de grondstoffen die nu nog in het fijn restafval zitten en die, door betere scheiding er uit kunnen. In het fijn restafval is het scheidingspotentieel dus vooral PMD (nog ca. 7 kg) en GFT (nog ca. 36 kg).

Daarmee is ook zichtbaar dat door alleen goed afval scheiden de VANG doelstelling van 30 kg restafval per persoon per jaar niet haalbaar is. Daarvoor is ook inzet op preventie nodig.

4.4.1 Scheidingspercentage huishoudelijk restafval

Het wenselijk om uiteindelijk als gemeente een scheidingpercentage van 100% te bereiken voor bronscheiding van het restafval. Bij de benchmark hoogbouw D ligt dit percentage op 75%. Voor gemeente Duiven geldt een percentage van 76%. Daarmee voldoet de gemeente Duiven aan de VANG doelstellingen waar het gaat om het afvalscheidingspercentage. Een duidelijke illustratie dat de gemeente op de goede weg is.

Tabel 4.4.3 Scheidingspercentage Huishoudelijk restafval

Scheidingspercentage huishoudelijk restafval	gemeente Duiven 2019
Bronscheiding fijn huishoudelijk rest afval	71%
Bronscheiding grof huishoudelijk afval	88%
Bronscheiding huishoudelijk afval totaal	76%

5. Samenvatting resultaten participatie

Als onderdeel van het inwonersparticipatietraject is onder de inwoners een enquête uitgezet. In september 2019 werden 4.412 inwoners schriftelijk benaderd om online deel te nemen aan een enquête. Papieren enquêtes konden ook worden opgehaald bij het gemeentehuis. Het opstellen van de vragenlijst en het verwerken werd gedaan door een professioneel onderzoeksbureau. Door het uitzetten van de enquête aan een aselecte groep inwoners wordt een representatief beeld van de mening van de inwoners verkregen. Met 832 ingevulde enquêtes is dit een representatieve uitslag. Deze respons van 20% is hoog te noemen.

5.1 Tevredenheid afvalinzameling algemeen

Er heerst een algemene tevredenheid over de afvalinzameling in Duiven.

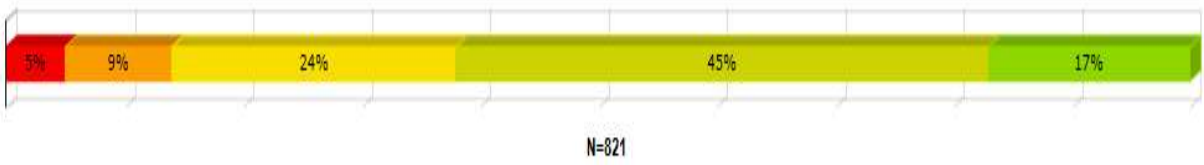

Drie op de vijf inwoners (62%) vinden de afvalinzameling in de gemeente Duiven goed geregeld; zij geven één van de twee groene smileys. Nog eens een kwart (24%) antwoordt neutraal en 14% laat zich negatief uit.

Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar zijn gemiddeld het meest kritisch op de afvalinzameling. Ook inwoners die gehuwd/samenwonend zijn, en thuiswonende kinderen hebben, zijn gemiddeld kritischer.

Een aantal verbeterpunten werd regelmatig genoemd.

Verbeterpunten afvalscheiding gemeente Duiven
▶ Een deel van de respondenten geeft aan dat de frequentie van het ophalen van containers in de zomer omhoog moet in verband met stankoverlast. GFT-afval zou in de zomer wekelijks kunnen worden opgehaald.
▶ De frequentie van de papierinzameling kan omhoog
▶ Verbeterpunten lagen voornamelijk bij de plastic zakken voor PMD-afval Inwoners ergeren zich hier regelmatig aan. Bij het bewaren gaat het stinken en wanneer ze langs de weg worden gezet, waaien de zakken bij harde wind over de weg. Ook komt het voor dat katten en/of andere dieren de zakken open maken, waardoor vuilnis op straat ligt.
▶ De kosten van het Afvalaanbiedstation zijn veel inwoners een doorn in het oog: het werkt dumpen of aanbieden bij het restafval in de hand. Graag ziet men meer differentiatie bij de tarieven; ook bij een minimaal aanbod moet nu namelijk €12,- worden betaald. Een aantal inwoners merkt op dat de eerste paar keer aanbieden van afval bij het Afvalaanbiedstation gratis zou moeten zijn.

5.1.1 Ledigingsfrequentie

De respondenten is gevraagd naar hun voorkeur voor het legen van de grijze containers. Op de vraag: *kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat de restafval container geleegd wordt?* antwoorden de respondenten als volgt:

Grafiek 5.1 Aantal gewenste ledigingen

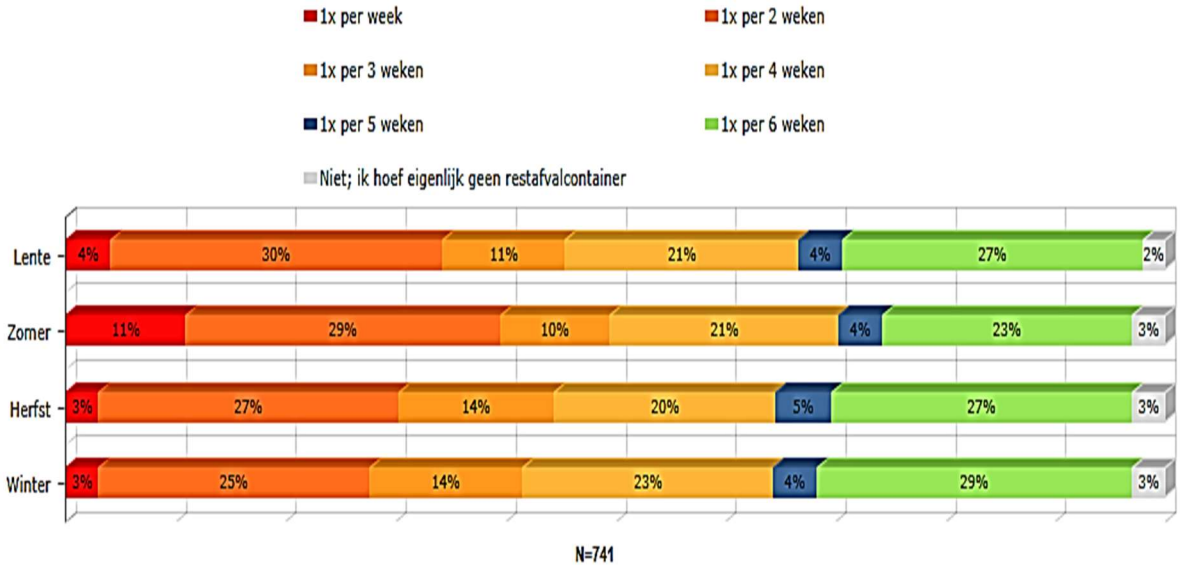

De grijze container wordt op dit moment één keer per twee weken geleegd. Volgens meer dan de helft kan deze frequentie, zelfs in de zomermaanden, wel omlaag. Gemiddeld opteert men *afgerond* voor eens in de vier weken; waarbij de zomer met een gemiddelde van eens in de 3,5 weken de hoogste gewenste ophaalfrequentie kent. Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar opteren gemiddeld voor een hogere ophaalfrequentie dan oudere inwoners. Dit is ook het geval voor gezinnen met thuiswonende kinderen.

5.1.2 Afvalscheiding

Bijna de helft van de inwoners (46%) typeert zichzelf als een voorbeeldige afvalscheider.

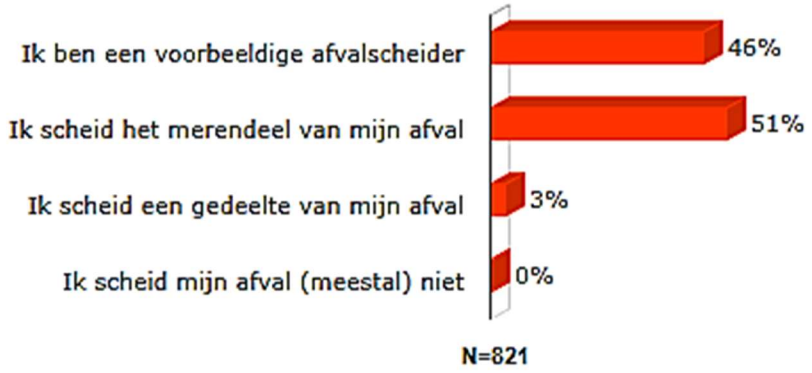

Naarmate men ouder wordt, is men bewuster bezig met afval scheiden; van de 25 t/m 44 jarigen ziet 36% zich als voorbeeldige afvalscheider, terwijl 61% van de inwoners van 65 jaar en ouder zichzelf zo typeert. Gezinnen *met* thuiswonende kinderen scheiden verder hun afval minder nauwkeurig dan inwoners *zonder* thuiswonende kinderen.

5.2 Hoofd afvalstromen

5.2.1 Keukenafval

Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook 12% aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is de geuroverlast. Nog eens één op de vijf (21%) zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer als deze eerder wordt opgehaald. De GFT-bak wordt volgens 18% niet vaak genoeg geleegd, waardoor men er weleens voor kiest om keukenafval niet te scheiden.

5.2.2 PMD

De inzameling van plastic (PMD) kan worden verbeterd: de frequentie van ophalen zou omhoog kunnen en de plastic zakken zouden vervangen kunnen worden voor containers. Het vaker ophalen geeft minder geuroverlast (vooral in de zomer) en de invoer van containers zou kunnen zorgen voor een schoner straatbeeld. De plastic zakken worden namelijk soms niet goed dichtgemaakt of worden opengehaald door katten, waardoor het PMD over straat waait.

5.2.3 Oud Papier en Karton (OPK)

Papier en karton wordt veelal niet gescheiden door de te lage ophaalfrequentie (36%).

5.3 Informatievoorziening

Inwoners zijn gemiddeld tevreden over de huidige informatievoorziening van de gemeente; de gemiddelde beoordeling op de aspecten ligt, op een 5 puntenschaal tussen de 3,7 en de 4,0. Opvallend is dat minimaal 10% aangeeft de informatievoorziening niet te kunnen beoordelen.

De informatievoorziening is volgens tweederde van de respondenten begrijpelijk. Nog eens 61% is het er (helemaal) mee eens dat de informatie eenvoudig te vinden is en 59% vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is. Relatief de meeste ontevredenheid heerst er over het moment dat de informatie wordt aangeboden/wordt gecommuniceerd. Dit gebeurt volgens 12% niet altijd op het juiste moment. Overigens vindt 52% dat dit wel het geval is.
De Afvalwijzer-app wordt door 49% genoemd als manier om door de gemeente geïnformeerd te worden. Andere veel genoemde digitale manieren zijn de website van de gemeente (38%) en de website www.mijnafvalwijzer.nl (24%). Nog eens één op de vijf noemt verder de digitale nieuwsbrief.

Offline is de gemeentepagina in Duiven Post een manier waar veel inwoners de voorkeur aan geven (45%). Andere veel genoemde offline manieren zijn een bewonersbrief in de bus (39%) en de gemeentegids (24%).
Een kwart van de inwoners gebruikt de Afvalwijzer-app. Onder inwoners van 25 t/m 44 jaar is het gebruik het hoogst (36%).

Figuur 5.3 Gewenste informatievoorziening afvalscheiding onder inwoners Duiven

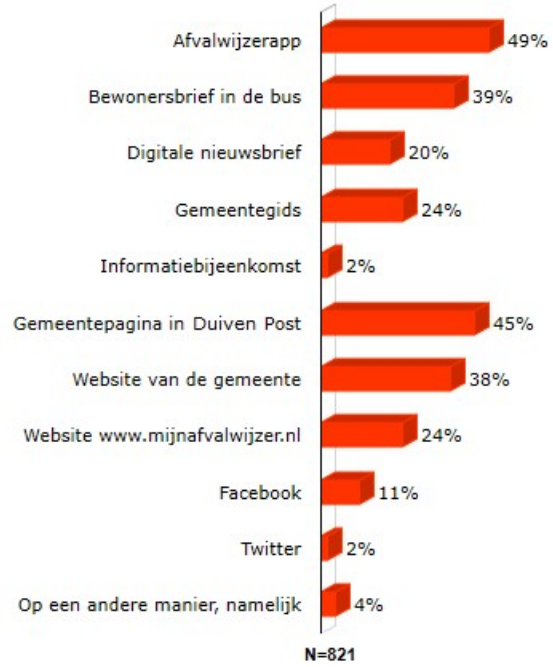

5.4 Afvalaanbiedstation en Kringloop

De inwoners storen zich aan het hoge tarief bij het Afvalaanbiedstation. Zo moet bij het wegbrengen van maar één item toch €12,- worden betaald. Op zijn minst zou er echter een differentiatie in de tarieven moeten komen.

5.5 Inspiratiesessie/bewonersavond

Na de enquête is op 1 oktober 2019 een inspiratieavond gehouden met inwoners in het Schutterijgebouw Willem Tell (in Loo). Het was een avond waarbij zowel raadsleden, de portefeuillehouder als inwoners van Duiven aanwezig waren. Het programma bestond uit een plenair deel, waarbij gesproken werd over het Nederlandse afvalbeleid en de resultaten van de enquête. Daarnaast was er een interactief deel. Groepjes inwoners konden hun eigen afvalkalender maken en er waren gesprekken over keukenafval en PMD. Duidelijk werd dat de bezoekers vooral inwoners waren die al met afvalscheiding bezig waren. De reacties van de bezoekers waren zeer positief: “goed dat de gemeente dit doet”.

5.6 Groen(e)Markt

Op 11 oktober vond in het kader van de dialoogweek Duiven een Groen(e)Markt plaats in het Schutterij gebouw Willem Tell (in Loo). Op deze markt konden Inwoners kennismaken met diverse ‘groene organisaties’ uit de gemeente. Zo waren ook 2switch en Goclean de liemers aanwezig en inwoners ontvingen een keukenbakje. Daarbij werd informatiegegeven over afval en afvalscheiding. De markt werd niet heel drukbezocht, maar wel erg gewaardeerd door de bezoekers.

5.7 Klankbordgroep

Een aantal bewoners heeft bij de enquête en bij de inspiratiesessie aangegeven verder mee te willen denken over het afval- en grondstoffenbeleid. Op 21 oktober is een bijeenkomst geweest van deze klankbordgroep. Daarbij zijn de mogelijke interventies besproken. Daarbij is ook gebruik gemaakt van ‘persona’s’, om een breder perspectief op de gevolgen van de interventies te kunnen krijgen. Een aantal deelnemers is inmiddels aangesloten bij de klankbordgroep Samen1nergie en denkt daarin breder mee op thema’s rondom duurzaamheid.

5.8 Terugkoppeling inwoners

Het is belangrijk om inwoners op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. En ze zo te blijven betrekken bij het onderwerp en het doel. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking tijdens een politieke avond of raadsvergadering.
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.
- Deelnemers aan de klankbordgroep informeren we over de voortgang.
- Natuurlijk is goede communicatie en informatie ook belangrijk bij de verdere uitwerking van het grondstoffenplan en het invoeren van eventuele maatregelen.

6. Visie op de toekomst

Uit de evaluatie in hoofdstuk 3 blijkt dat in Duiven goede stappen zijn gezet op weg naar een gemeente zonder afval. De hoeveelheid fijn huishoudelijk restafval is in 4 jaar tijd gehalveerd tot 100 Kg per persoon per jaar. De volgende stap om te zetten is de VANG doelstelling van 30 kg restafval (fijn en grof) per persoon per jaar.

Uiteraard is ook voor het toekomstige grondstoffenbeleid de afvaldriehoek van toepassing. Om te komen tot de door de gemeente gewenste resultaten moeten we kijken naar de samenhang van de service, de kosten en het milieu.

Milieu
In 2019 is een informele sessie met de raad geweest over het op te stellen grondstoffenbeleid. De algemene indruk was dat het behalen van de VANG doelstelling (30 kg per persoon per jaar in 2025) een moeilijke opgave zou zijn. Maar dat het goed zou zijn hiernaar te streven zonder de realiteitszin uit het oog te verliezen.
Binnen de VANG doelstelling wordt ook de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen als een belangrijke maatstaf gezien. Veel PMD inzamelen van slechte kwaliteit (en veel afgekeurde vrachten) is niet zinvol. De kwaliteit van de ingezamelde fracties moet dus meegenomen worden in de afwegingen.

Kosten
Door externe factoren wordt de verwerking van met name restafval steeds duurder. Hierbij speelt vooral de verbrandingsbelasting (opgelegd door het Rijk) een grote rol. De verwachting is dat de verbrandingsbelasting de komende jaren verder zal stijgen. De consequentie hiervan is dat de kosten autonoom zullen stijgen. Zelfs bij een gelijkblijvend afvalscheidingsresultaat zullen de kosten toch toenemen. En met de kosten zal ook de afvalstoffenheffing stijgen.
Doelstelling is dan ook de kosten van het grondstoffenbeheer zoveel als mogelijk gelijk te houden. Alhoewel externe invloeden zoals verhoging van de verbrandingsbelasting daar natuurlijk ook invloed op hebben.

Service
In de bewonersenquête hebben de inwoners richting gegeven aan wat ze als een goede service zien. Daarbij is het aanpassen van de ledigingsfrequentie van restafvalcontainers zeker een mogelijkheid. De service doelstelling moet wel bijdragen aan zowel de milieu als ook aan de kosten doelstelling. Ook in de enquête geven de inwoners aan dat ze goede, transparante communicatie als een noodzakelijke service zien om tot goede afvalscheiding te komen.

Beperkte rol gemeente
Het is duidelijk dat de gemeente (en vooral haar inwoners) een schakel in de keten is. Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

1. bij het ontwerp van een product rekening houden met hergebruik;
2. demontage in verschillende materiaalsoorten;
3. materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
4. gerecycled materiaal maximaal inzetten;
5. op gemeenteniveau maximaal scheiden en hergebruik promoten.

Als de keten gesloten is komt de Circulaire Economie dichterbij. Het Kennisinstituut voor Duurzame Verpakkingen (KIDV) geeft in het rapport ‘The State of Sustainable Packaging’ (juli 2020) aan dat op dit moment maximaal 70% van

het plastic geheel gerecycled wordt. De ontwikkeling van duurzame verpakkingen is volgens het KIDV noodzakelijk om de doelen van 2050 te realiseren.

VANG-doelstellingen

De ambitie van het Uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020.
Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025. Dit kan alleen als de verschillende ketens gesloten zijn. Dat is in de huidige situatie nog niet het geval. In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de ambitie van 30 kilogram moet dan ook in dat licht worden bezien.

Doelstellingen gemeente Duiven

In 2050 bestaat afval niet meer. Wij formuleren haalbare en realistische tussendoelen voor de korte en middellange termijn.

Gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid grof en fijn huishoudelijk restafval. Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2021-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel. Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per persoon nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

Belangrijk is om nogmaals te vermelden dat naast het verlagen van de kilo's restafval, de kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen van belang is. Textiel en PMD dat niet gerecycled kan worden door vervuiling is geen bijdrage aan de Circulaire Economie.
Het grondstoffenbeleid maakt onderdeel uit van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Route naar 2025, 2030

Er is nog een lange weg te gaan naar 2050. Activiteiten in de nabije toekomst zijn makkelijker te benoemen dan eventuele activiteiten verder in de toekomst. Allerlei technologische ontwikkelingen kunnen in de toekomst versnellen waardoor de zeer ambitieuze doelen misschien makkelijker en sneller realiseerbaar zijn. Anderzijds heeft de gemeente, zoals eerder aangegeven, maar beperkt invloed op een aantal andere schakels in de keten (ontwerp en productie bijvoorbeeld). Dat maakt voorspellen van de toekomstige ontwikkeling lastig.

Doelstelling 2021-2025

onderwerp	doelstelling	indicator	kritische succesfactor	Beoogd resultaat Kg minder restafval/inw/jr.
Verlagen inzamelfrequentie restafval	Betere afvalscheiding	kilo	- Afvalscheiding	**8 kg**
Verhogen tarief Diftar	Betere afvalscheiding	kilo	- Afvalscheiding	**14 kg**
Communicatie	Bewustwording Vergroten, resulterend in het nog beter scheiden van afvalstromen	Kilo	- Mate waarin bewoner meedoet Plan van aanpak plan - Mate waarin bewustwording vergroot wordt	**5 - 10 kg.**
Totaal effect ca.				**32 kg**

Grofvuil en circulair ambachtscentrum

De gemeente Duiven maakt gebruik van het Afvalaanbiedstation. De gemeente Duiven wil met de gemeente Westervoort in overleg om een onderzoek te starten naar de mogelijkheid van een gezamenlijk Afvalaanbiedstation, liefst in de vorm van een circulair ambachtscentrum.

Ook op het huidige Afvalaanbiedstation zijn nog verbeteringen door te voeren om te komen tot een beter scheidingspercentage. Daar waar mogelijk zullen deze natuurlijk worden doorgevoerd.

Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om een hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats (repaircafé). Denk aan recycling en upcycling van bruikbare materialen die naar de milieustraat zijn gebracht. Voor een circulair ambachtscentrum moeten de juiste partners worden gevonden, is er een fysieke locatie nodig en moet er financiering zijn.

In de dienstverleningsovereenkomst met kringloopbedrijf 2Switch is nadrukkelijk ingezet op toename van het volume herbruikbare goederen en op product- en materiaalhergebruik.

7. Communicatie

Om de VANG doelstellingen te bereiken zijn een aantal interventies mogelijk. Een interventie die van groot belang is betreft de communicatie. In dit hoofdstuk beschrijven we de communicatie die nodig is om de inwoners van Duiven de kennis en motivatie te geven hun afval nog beter te scheiden.

In augustus 2019 was de kick-off van de campagne Samen 1Nergie. Onder die vlag communiceren de gemeenten Duiven en Westervoort over alles wat met het programma "Circulaire Economie" te maken heeft. Dit programma is erop gericht om de veranderingen die op ons afkomen op het gebied van energie, circulaire economie en klimaatadaptatie op te pakken. Afvalscheiding en recycling vormen een belangrijk onderdeel van dit programma. De strategie van Samen 1Nergie is bewustwording door positieve effecten de aandacht te geven. Het voornaamste doel van de communicatie is begrip en acceptatie te krijgen voor de maatregelen die genomen moeten worden om de VANG-doelstelling te bereiken. Het is belangrijk om inwoners in een vroeg stadium te betrekken. Communicatie is belangrijk bij alle opties die in dit plan genoemd worden. Niet alleen bij de opties, maar zeker in het algemeen. Vandaar dat communicatie naar inwoners als apart onderdeel wordt opgenomen in het overzicht van interventies. Daarnaast vinden ook inwoners communicatie en informatie vanuit de gemeente belangrijk. Dat is ook naar voren gekomen in de enquête en genoemd tijdens de meedenkavonden.

Circulaire Economie*: "Door de schaarste van grondstoffen moeten we anders nadenken hoe we met deze grondstoffen omgaan. Circulaire economie is gericht op het optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen in het hele proces van productie tot gebruik."*

7.1 Circulaire economie en communicatie

Afgeleid van de uitgangspunten voor de 'participatiestrategie programma Circulaire Economie', zijn dit de vertrekpunten die we hieronder hebben geformuleerd. Deze geven een goede indruk van waar we naartoe willen en hoe we dat willen doen:

- Het (zelf)bewustzijn van inwoners versterken.
- Ze actiever, beter en concreter informeren/voorlichten en bewuster maken van hun eigen verantwoordelijkheid naast die van de overheid.
- Commitment krijgen en zorgen dat de gezamenlijke opgave uitgevoerd wordt.
- Informatieoverdracht: wat zijn de rollen en de taken van de gemeente? Wat betekent dit voor ons?
- Een positieve houding van inwoners ten opzichte van de doelstelling.
- Inwoners activeren in het maken van bewuste keuzes.
- Onzekerheid wegnemen.
- Verwachtingen managen.
- Open en helder communiceren.

Actiepunt:
Voor goede, frequente communicatie is budget en tijd nodig. Dit is een belangrijke voorwaarde. De gemeente Duiven wil daarom structureel uren en budget gaan begroten voor communicatie over het thema afval.

INFORMATIEVOORZIENING

Inwoners zijn over het algemeen redelijk tevreden over de informatievoorziening, toch ligt er behoorlijke ruimte voor verbetering. Van de 832 respondenten gaf minder dan 20% aan niet geheel tevreden te zijn over de

informatievoorziening. Het is van groot belang te kijken welke veranderingen hier mogelijk zijn. Verbeteringen liggen bij begrijpelijkheid, vindbaarheid, de hoeveelheid info en timing.

Er heerst over het algemeen tevredenheid over de informatievoorziening van de gemeente:
- Meer dan driekwart (77%) van de inwoners vindt de informatie begrijpelijk.
- 61% is het eens met de uitspraak dat de informatie eenvoudig te vinden is. Dit geeft wel aan dat hier nog veel ruimte ligt voor verbetering.
- Bijna zes op de tien (59%) vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is.
- Iets meer dan de helft (52%) kan beamen dat de informatie op het juiste moment wordt aangeboden. Hier kunnen we opnieuw kritisch naar kijken, want dat betekent dat de helft minder tevreden is.

Wel is belangrijk om te noemen dat je niet iedereen kan bereiken met communicatie. Ook wordt meegenomen dat niet iedereen de wil heeft om afval daadwerkelijk (goed) te scheiden. Deze personen zijn lastig te beïnvloeden en krijg je hoogstwaarschijnlijk niet zover om mee te werken aan het behalen van de doelstelling om tot minder restafval te komen. En afval beter te scheiden i.v.m. recycling. Om menselijk gedrag te veranderen moet eerst het gedrag geanalyseerd worden om het te kunnen begrijpen: weten waarom doelgroepen een bepaalde houding vertonen of iets als een probleem zien. Een gebrek aan kennis (doelgedrag, informatie over goed afval scheiden) zorgt er mogelijk voor dat zij iets niet als een probleem zien. Bijvoorbeeld: wanneer mensen niet weten wat er precies bij het PMD hoort, zullen ze er ook verkeerde dingen in gooien. Ze weten niet dat ze het fout doen en zien daardoor het probleem niet. Mensen laten zich sterk sturen door wat anderen doen. Als je ziet dat andere mensen afval netjes in de prullenbak gooien dan volgen de meeste mensen dit gedrag. We realiseren ons dat iedereen iets met het thema heeft, in meer of mindere mate. “Afval is emotie” en iedereen vindt er iets van.

DE BASIS OP ORDE

Los van welke interventies gekozen gaan worden, gaat de gemeente inzetten op acties om de basis goed op orde te krijgen:

- Goed herkenbare containers → eenduidigheid
- Goed herkenbare (grondstof)fractie aanduiding
- Per huishouden heldere informatie over inzameldata
- Duidelijke informatie over de scheidingsregels
- Regelmatig relevante afvalscheidingsinformatie geven (via verschillende kanalen)

Ook uit andere enquêtes over afvalscheiding in het land blijkt dat afvalscheidingsregels voor veel inwoners onlogisch en onduidelijk zijn. Uitleg en toelichting geven op de afvalscheidingsregels is dus (blijvend) noodzakelijk. Dit wordt tevens landelijk opgepakt. Belangrijk is om de juiste informatie op het juiste moment bij de inwoners onder de aandacht te brengen. Informatie moet makkelijk toegankelijk en goed vindbaar zijn. Goede informatie zien inwoners als een belangrijke service. Het is ook een belangrijke stimulans om mee te doen met het bereiken van een betere afvalscheiding.

7.2 Verder gaan we doen

Enkele uitgangspunten die we mee gaan nemen bij de uitwerking van concrete communicatie-acties:

- Belicht alle afvalstromen; dus communiceer niet alleen over de deelstromen die zorgen voor een mogelijke daling van het restafval (naar dat laatste gaat overigens wel de prioriteit uit aangezien daar de meeste winst valt te behalen.)

- Er wordt, waar mogelijk, gebruik gemaakt van landelijke, bestaande campagnes. Denk aan: glas inzamelen of acties die gaan over de inzameling van elektrische apparaten (Wecycle). Of gebruik landelijke acties als kapstok om zelf informatie te verspreiden.

- Acties inzetten (mede afhankelijk van budget). Zo is een bekende landelijk actie 100-100-100. Een uitdaging waarbij 100 gezinnen gedurende 100 dagen 100% afvalvrij proberen te zijn. Er is een platform voor deelnemers en belangstellenden met informatie-uitwisseling. Ook voor de publiciteit is het een aantrekkelijke manier om aandacht te vragen voor afvalpreventie en afvalscheiding.

- De initiatieven die er al zijn worden geïnventariseerd en in de schijnwerpers gezet.: 2Switch, het Repaircafé.

- Inzetten op de digitale afvalwijzer (app en website).
  - Goed kijken hoe dit kanaal nog beter kan worden benut.
  - Hoe kan het aantal gebruikers stijgen.

- Structurele inzet van een afvalcoach is essentieel (op vaste basis, met een duidelijk takenpakket). De communicatie over afval wordt (zo blijkt uit ervaringen in Nederland) soms als afstandelijk ervaren. Er mist een gewone mens-tot-mens toelichting op: wat zijn de scheidingsregels, wat mag waarbij, wat gebeurt er met het (gescheiden) afval. Er wordt ook goed gekeken naar de zichtbaarheid (en op welke momenten dat slim is om te doen).

- Inspireren en aanspreken door goede voorbeelden of ervaringen van anderen te laten zien. Er wordt hieraan een gezicht gegeven (inwoner aan het woord) en gebruik gemaakt van de pay-off: Marjolein doet mee voor duurzaam/ik doe mee voor duurzaam.

- Procesinformatie geven: hoe is dit plan tot stand gekomen. Om zo inwoners proberen te betrekken en mee te nemen in deze ontwikkeling. In de fase voorafgaand aan dit plan is er ingezet op participatie van de bewoners door het uitzetten van een enquête, het organiseren van een meedenkavond, een Groen(e) Markt en een bijeenkomst van een klankbordgroep.
  Dit leverde overigens veel informatie op over de beleving van onze inwoners. Waar ze knelpunten zien. Wat ze goed vinden.

- Laten zien (het liefst met beeldmateriaal) wat er gebeurt met de ingezamelde afvalstroom (sortering en verwerking). Dat maakt ook goed duidelijk waarom afval scheiden (wel) nuttig is. En dat iedereen hier een steentje aan kan bijdragen.

- Aansluiten bij gevoel, beleving van inwoners. De boodschap en toon zijn positief en stimulerend. “We doen het al erg goed, maar het kan nog beter “. Bij veranderingen die worden doorgevoerd leggen we het uit en erkennen we het gevoel: “Dat zal best even wennen zijn”.

Dit wordt nog verder uitgewerkt tot concrete communicatie-acties. Samengevoegd ontstaat dan een middelenmatrix (met ***wie*** wordt er ***hoe*** en ***wanneer*** gecommuniceerd).

7.3 Kernboodschap(pen)

Het is belangrijk om in de communicatie een goede kernboodschap te formuleren, die aansluit bij de doelgroep (ook in toon en taalgebruik). De elementen van de kernboodschap(pen):

- De gemeente wil samen met inwoners proberen de hoeveelheid restafval terug te dringen (de gemeente wil streven naar de VANG-doelstelling). Daarom gaan we veranderingen doorvoeren.

- Afval bestaat niet, afval is grondstof. De meeste producten en materialen die u weggooit, zijn goed opnieuw te gebruiken. Dit zijn waardevolle grondstoffen voor nieuwe producten.

- Best gek dat we grondstoffen soms zomaar weggooien! Want eigenlijk is afval scheiden heel normaal. En het hoeft niet ingewikkeld te zijn.

- Als u de afvalstromen goed scheidt, dan houdt u nog maar een klein beetje restafval over. De restafvalcontainer hoeft u dan minder vaak te laten legen. Dat is ook nog eens gunstig voor de aanslag die u moet betalen voor de afvalstoffenheffing (hoe minder vaak de restafvalcontainer geleegd hoeft te worden, hoe minder u hoeft te betalen).

- Het is van belang te realiseren dat iedereen zelf een bijdrage kan leveren.

7.4 Het gewenste resultaat

Inwoners:

- Weten waarom de veranderingen worden ingevoerd.
- Weten wat die veranderingen zijn.
- Weten waarom het belangrijk is dat ze minder restafval produceren.
- Krijgen van de gemeente goed bruikbare informatie over afval scheiden en inzamelen.
- Scheiden afval beter en belangrijk: letten beter op wat ze aanschaffen, kiezen voor minder verpakkingsmateriaal. En letten op verspilling.
- Dat leidt dus tot een daling van het aantal kilo's restafval.
- Bij een blijvende afname resulteert dat in een circulaire economie! Oftewel het hergebruiken van grondstoffen.

7.5 Samen met Westervoort

De gemeente Westervoort gaat ook aan de slag met nieuwe communicatie rondom afval en afvalscheiding. Voorstel is om de communicatie samen met Westervoort te ontwikkelen en uit te voeren.

7.6 Educatie en afvalscheiding op scholen

De gemeente zet zich in voor het geven van educatie over (zwerf)afval op scholen. Immers jong geleerd is oud gedaan. Naast de lessen gaan we ook kijken of het mogelijk is om in de klassen en op scholen afvalscheiding beter mogelijk te maken. Zo kunnen de kinderen dezelfde afvalscheiding toepassen op school en hopelijk ook thuis.

7.7 Resultaten communicatie

In het bovenstaande deel zijn de doelen van communicatie helder omschreven. Het is moeilijk om in cijfers uit te drukken wat het milieuresultaat van de communicatie-inspanning is. Zeker ook omdat doorgaans de communicatie in combinatie (en in dienst) van specifieke interventies wordt ingezet. De hierboven beschreven communicatie-opzet richt zich op daadwerkelijke gedragsverandering. Omdat de communicatie ook in de periode na de implementatie plaats zal vinden kan er in de loop van de tijd bijgestuurd worden. Op basis van behaalde resultaten kunnen daar waar nodig aanpassingen worden aangebracht. Voor een meerjarig communicatieplan plus uitvoering wordt doorgaans uit ervaring bij andere gemeenten tussen de € 3 en € 5 per huishouden/per jaar gerekend (inclusief uitvoering). In de gemeente Duiven zou dit neerkomen op tussen de € 32.000 en € 53.000 per jaar. Het effect van een goede communicatie-campagne kan ingeschat worden op een vermindering van restafval van 5 tot 10 kg per persoon, zie de tabel hieronder:

Indicatie communicatie	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000 te begroten voor structurele communicatie.

8. Mogelijke interventies

In dit hoofdstuk kijken we naar mogelijke interventies om tot minder restafval en (nog) betere afvalscheiding te komen. De mogelijke interventies komen voort uit het participatietraject en uit ervaringen elders in Nederland. Onderstaand worden de verschillende mogelijke interventies gewogen op hun toepasbaarheid en wenselijkheid in de gemeente Duiven.

In hoofdstuk 3 is beschreven wat de hoeveelheid en de samenstelling van het fijn restafval is in de gemeente Duiven. Uit de samenstelling van het restafval blijkt ook het scheidingspotentieel (wat kan nog uit het restafval).

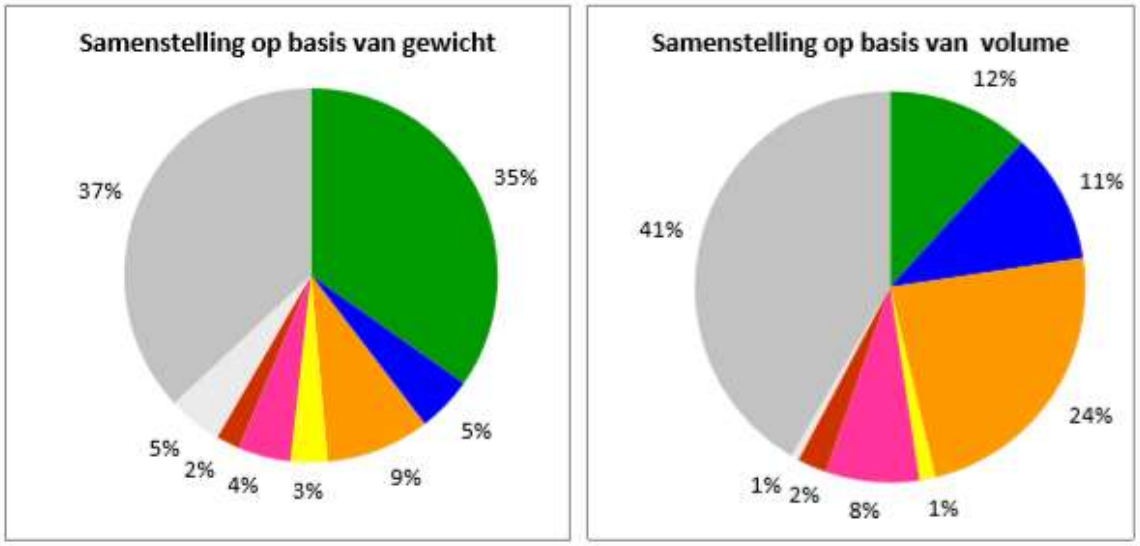

	GFT		Herbruikbaar papier/karton
	PMD		Glas herbruikbaar
	Textiel incl. schoeisel		Hout
	Steen/puin		Alle overige fracties

De percentages in de bovenstaande taartdiagrammen zijn afgerond op gehele getallen en kunnen daardoor iets afwijken van genoemde percentages in tabellen van bijlagen.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel kilo's van de verschillende fracties er nog in het fijn restafval aanwezig zijn, zoals aangetroffen bij de sorteeranalyse uit 2019

Aanwezig in fijn restafval 2019	Kg/inw
GFT	36,4
waarvan Keukenafval	*28,1*
PMD	6,7
Oud Papier & karton	5,9
Textiel	5,1
Glas	3,5

Het mag duidelijk zijn dat GFT (en dan vooral keukenafval) qua gewicht het meeste scheidingspotentieel heeft. PMD heeft vooral qua volume een groot scheidingspotentieel. Het mag ook duidelijk zijn dat zelfs als alle deze grondstofstromen volledig uit het fijn restafval zouden verdwijnen (wat een illusie is) dan zou nog de VANG doelstelling van 30 Kg per persoon per jaar (in 2025) niet gehaald worden. Ook inzetten op het voorkomen van afval is dus noodzakelijk om die doelstelling te halen.

8.1 Basis op orde

Zoals al is aangegeven is het van belang om de basis op orde te hebben. Daarom is het goed periodiek te kijken of de inzamelmogelijkheden voor bijvoorbeeld textiel en glas nog op orde zijn. Zijn er voldoende brengpunten, zien die er netjes uit, worden de containers voldoende en tijdig geledigd. Samen met goede communicatie over deze grondstoffracties kan hier een extra stimulans van uitgaan.

8.2 Zomerinzameling GFT

Uit de bewonersenquête en uit de inspiratiesessie blijkt dat inwoners regelmatig klagen over stank overlast door GFT containers in de zomer. Sommige gemeenten kiezer ervoor om GFT in de warmere maanden (april tot oktober andere gemeenten kiezen voor de periode juni tot en met augustus) wekelijks in te zamelen in plaats van eenmaal per twee weken.

Voornaamste reden voor deze verhoging van de inzamelfrequentie is de geuroverlast. Ervaring in andere gemeenten in Nederland laat zien dat er niet veel meer GFT door wordt ingezameld. De afname van restafval is ook niet erg groot. Wel wordt het door inwoners als een zeer prettige service ervaren. De kosten zijn relatief hoog (7 tot 15 extra inzamelrondes afhankelijk van de gekozen periode).

De gemeente Westervoort gaat in 2021 een proef doen met zomerinzameling van GFT. Het voorstel is om de evaluatie en resultaten van de proef in Westervoort af te wachten. Ondertussen kan in de communicatie wel extra aandacht worden gegeven aan het voorkomen van stank uit de gft-container in de zomer. Er zijn tal van mogelijkheden om de stank tegen te gaan. Tegelijkertijd kan er informatie gegeven worden aan hoogbouwbewoners hoe GFT beter te scheiden is.

8.2.1 GFT in hoogbouw

Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw kunnen faciliteren.

8.3 Oud papier en karton

In de enquête heeft iets meer dan een derde van de respondenten aangegeven meer OPK (Oud Papier en Karton) te gaan scheiden als het regelmatiger ingezameld zou worden. Nu is de inzameling eenmaal per 8 weken. Er zijn op dit moment nogal verschuivingen rond het OPK.

- Minder oud papier door digitalisering (minder kranten en tijdschriften)
- Meer karton door online aankopen
- Lage opbrengst voor oud papier en karton
- Inzamelaars geven aan bij voorkeur niet meer samen te werken met vrijwilligersorganisaties (hiervoor geeft men veiligheid en logistieke redenen).

Het inzamel en verwerkingscontract OPK van de gemeente Duiven loopt nog tot 1 januari 2023. Voorstel is om de huidige situatie (met inzameling 1 maal per 8 weken) te continueren. En ondertussen onderzoek te doen naar de manier en frequentie van inzameling die de gemeente vanaf januari 2023 wil toepassen. Daarbij zal dan rekening gehouden kunnen worden met de veranderende situatie (oa meer karton).

8.4 PMD

Voor de inzameling van PMD wordt gebruik gemaakt van transparante Plastic zakken. De resultaten zijn goed te noemen. Zowel de hoeveelheid PMD (28 kg per persoon per jaar) als de kwaliteit (geen afkeur van vrachten PMD) zijn een positieve uitzondering in Nederland. De goede kwaliteit is mede te danken aan het inzamelen met de (transparante) zakken.

In de enquête wordt door 38% geuroverlast aangegeven als reden om PMD niet te scheiden. Net als bij GFT zou de frequentie van PMD inzameling volgens de respondenten omhoog kunnen naar 1 maal per week. Net als bij het verhogen van de GFT inzameling is dit een dure interventie die slechts een beperkte PMD winst zal opleveren.

In de enquête is soms de voorkeur uit gesproken om PMD te gaan inzamelen met minicontainers. Gezien de resultaten op het gebied van kwaliteit en hoeveelheid is het advies om de huidige inzamelstructuur intact te laten.

8.5 Luiers

Een deel van het restafval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal. Bij een gemiddeld kind in de luierleeftijd komt er gemiddeld zo'n 22 Kg luiers per maand vrij. Er zijn een tweetal mogelijkheden om de hoeveelheid luiers in het restafval te verminderen.

Wasbare luiers

Gezinnen met jonge kinderen kunnen gebruik maken van wasbare luiers in plaats van wegwerpluiers. Dit is niet alleen een manier om restafval te beperken, er is daadwerkelijk sprake van afvalpreventie. De moderne wasbare luiers zijn net zo makkelijk en comfortabel als de wegwerpluiers.

Gemeenten kunnen het gebruik van wasbare luiers stimuleren door communicatie en door het geven van een 'starterspakket' aan jonge ouders. Op deze manier maken de ouders kennis met het gebruik van deze luiers. De keuze voor wasbare luiers en/of wegwerpluiers is daarna aan de ouders zelf.

Gescheiden inzameling van luiers

Sinds 2019 staat in Weurt een installatie voor de verwerking van luiers en incontinentiemateriaal. Een deel van het materiaal wordt verwerkt tot plastic korrels, een deel van het afbreekbare materiaal wordt vergist (en daarna verbrand). Formeel mag deze vorm van verwerking geen recycling heten, maar nuttige toepassing.

De gemeente moet inzamelpunten voor de luiers en incontinentiemateriaal realiseren. Doorgaans is dit bij het Afvalaanbiedstation en bij crèches en kinderdagverblijven. Vanaf deze locatie vindt inzameling en transport plaats naar de verwerking in Weurt. De kosten voor deze manier van luierverwerking zijn hoger dan de verwerking van restafval. Uitgaande van inzameling van ca. 40% van de luiers in de gemeente Duiven zullen de kosten naar schatting € 11.000,- per jaar bedragen.

8.6 Textiel

De gemeente heeft een prima infrastructuur voor textielinzameling. Daarnaast zijn er ook minder gereguleerde inzamelpunten. Niet alle textiel inzamelpunten hebben een gemeentelijke vergunning. Daarom zijn er zeker mogelijkheden voor verbetering. Samen met 2Switch willen we gaan kijken hoe de textielinzameling verder geoptimaliseerd kan worden.

8.7 Verlagen inzamelfrequentie restafval

Om de hoeveelheid restafval te verminderen maken gemeenten vaak gebruik van de 'service' prikkel. Dit wil zeggen dat de service op restafval wordt verlaagd en de service op grondstoffen beter kan worden. De serviceprikkel voor restafval kan zijn het omgekeerd inzamelen (restafval op afstand naar een ondergrondse container brengen), of de frequentieverlaging van het inzamelen van restafval. In sommige gemeenten wordt naast het verlagen van de inzamelfrequentie ook gekozen voor een standaard kleinere minicontainer (140 liter).

Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval lager worden gemaakt. Dit kan bijvoorbeeld door de inzamelfrequentie van restafval te verlagen. Op dit moment is de inzamelfrequentie voor restafval 1 maal per 2 weken. Door de inzamelfrequentie te verlagen naar 1 maal per 4 weken, is een goede afvalscheiding in het huishouden nog belangrijker.

In Nederland zijn al ca 55 gemeenten die zijn overgegaan op frequentieverlaging, waaronder buurgemeenten Westervoort, Zevenaar, Doesburg en Lingewaard.

In onderstaande tabel treft u de kilo's fijn restafval per persoon per jaar (2019) van een aantal Nederlandse gemeenten uit hoogbouwklasse D die en diftar en frequentieverlaging (1 maal per 4 weken inzameling restafval) toepassen. Uiteraard kunnen de inzamelsystemen van de verschillende gemeenten op andere aspecten afwijken.

Gemeente	rest kg /Inw
Twenterand	73
Oirschot	55
Gemert-Bakel	45
Cranendonck	76
Westervoort	105
Deurne	74

Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Gemiddeld 67% heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 3 weken. Ongeveer 55% heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. Daarbij moet wel aandacht zijn voor mogelijke stankvorming bij het restafval in de zomer.

Dat er weinig bezwaar is tegen het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval is ook logisch. De container werd in de gemeente Duiven 2020 al gemiddeld 1 maal per 4 weken aangeboden voor inzameling (12,8 keer per jaar). Verschil in beleving (nu kan de container om de week aangeboden worden) zal het voornaamste effect moeten hebben. Bovendien is bij een lagere frequentie van restafval de frequentie van GFT relatief hoger. Hierdoor zal naar verwachting GFT beter gescheiden worden. Door PMD beter te scheiden kan veel volume bespaard worden. Ook het PMD zal dus beter gescheiden worden.

Doordat er in de gemeente Duiven al diftar bestaat, kunnen we het aantal aanbiedingen per huishouden achterhalen. In onderstaande tabel is aangegeven hoe vaak een container per huishouden werd aangeboden.

Aantal aanbiedingen per jaar 2020	Percentage huishoudens
1 tm 13	56,18%
14 tm 23	31,08%
24 tm 26	12,70%

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Het doel van dit grondstoffenbeleid is om minder restafval te hebben. De verlaging van de frequentie is daar een goede interventie voor. Natuurlijk is goede voorlichting belangrijk om dit doel mogelijk te maken.

Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste zullen dus een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

In onderstaande tabel is aangegeven wat het verschil is in kosten vergeleken met het huidige tarief en wat de verlaging van de hoeveelheid restafval is bij 1 maal per 4 weken inzamelen. Let op; de kosten zijn omgerekend naar huishouden per jaar, het milieurendement is omgerekend naar per persoon per jaar.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/ jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca € 20.000,- nodig zijn.

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval. In dit scenario's is de afname van het restafval (kilo) vrijwel volledig toe te schrijven aan de afname van het GFT in het restafval.

8.7.1 Flankerend beleid

In de enquête werd een frequentieverlaging niet als problematisch gezien. Ook de huidige praktijk laat zien dat minder frequent restafval inzamelen gemiddeld geen probleem hoeft te zijn. Er zijn natuurlijk altijd huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal (zie ook paragraaf 8.5). Het is belangrijk daar flankerend beleid op in te richten. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Campagne om gebruik te maken van wasbare luiers om zo de hoeveelheid luierafval sterk te verminderen
- Beperking van de kosten voor lediging of mogelijkheid extra container voor medisch noodzakelijk incontinentiemateriaal (conform huidige regeling)
- Gescheiden luierinzameling bijvoorbeeld via kinderdagverblijven en crèches

We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

8.8 Verhogen tarief lediging restafval

Sinds 2016 maakt de gemeente Duiven gebruik van een gedifferentieerd tarief (diftar). Inwoners betalen een vastrecht (ongeacht de huishoudgrootte) en betalen per keer dat de minicontainer voor restafval wordt aangeboden, of restafval in de ondergrondse container wordt gedaan. De prijs voor het ledigen van de minicontainer restafval is afhankelijk of het een kleine (140 liter) of een grotere (240 liter) container betreft.

De variabele tarieven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag. Ook in vergelijking met buurgemeente Westervoort (met een lagere service is op restafval) is het variabele tarief in Duiven laag. In onderstaande tabel de gegevens van 2021.

Tarieven 2021	Duiven	Westervoort	Gemiddeld NL
Vastrecht	€ 199,00	€ 173,46	
Lediging 140 liter	€ 3,34	€ 8,02	€ 5,55
Lediging 240 liter	€ 5,75	€ 9,99	€ 8,66
OC per zak	€ 1,14	€ 1,12	€ 1,71

Van het verhogen van de prijs van de lediging van een restafvalcontainer zal de prikkel tot betere afvalscheiding uit gaan. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. Bij het al teveel verhogen van de prijs zal de kans op het vervuilen van andere grondstoffen toenemen.

Door middel van een regressieanalyse (statistisch analyse) is een inschatting gemaakt wat de hoeveelheid restafval zou worden per persoon per jaar als de ledigingstarieven gelijk zouden worden aan de tarieven in Westervoort (€ 9,99 voor een 240 en € 8,02 voor een 140 liter container).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Dit scenario laat zien dat als de prijs per lediging stijgt, de hoeveelheid restafval zal dalen. Door deze daling worden de totale kosten van inzameling en verwerking van restafval lager dan bij het huidige ledigingstarief.
In dit scenario wordt de afname van het restafval veroorzaakt door minder GFT in het restafval (ca. 5Kg), minder PMD (ca. 2 Kg) en minder glas (ca. 1 kg).

Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement ingediend om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief. Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Er zal dus een goede verdeling tussen het vaste en variabele tarief gevonden moeten worden.

Voor de begroting 2022 zal een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. Daarbij zal de wens tot het verhogen van de prijsprikkel uit het amendement worden meegenomen met inachtneming van het risico van de diftarparadox. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 7,50 voor een 240 liter container.

8.9 Combinatie scenario, verlaging ledigingsfrequentie, verhoging prijs

Uiteraard is het mogelijk de bovenstaande twee scenario's te combineren. Daarbij wordt zowel de frequentie van de restafval inzameling aangepast als de prijs per inzameling omhoog gebracht.

Belangrijk is dat de interventies wel een goede uitleg meekrijgen in de communicatie.

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca € 20.000,- nodig zijn.
In dit scenario bestaat de afname van restafval (22 kg) uit 17 kg GFT, 4 kg PMD en 1 kilo glas.

9. Voorgestelde besluiten

Op basis van het participatietraject en de ervaringen elders in Nederland is het voorgaande beleidsplan tot stand gekomen. Onderstaand treft u een kort overzicht van de voorgestelde besluiten:

1. **Communicatie**
   Uit het gehele participatietraject blijkt duidelijk het enorme belang dat door inwoners wordt gehecht aan goede communicatie over afval en afvalscheiding. Om resultaat te bereiken is het van belang om structurele communicatie acties te doen. Het voorstel is hiervoor jaarlijks vanaf 2022, € 32.000 vrij te maken. Daarbij willen we bij het ontwikkelen en uitrollen van de communicatiecampagne samenwerken met de gemeente Westervoort waar dat kan.

2. **Zomerinzameling GFT**
   De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten af wat de resultaten van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort zijn.

3. **GFT inzameling bij hoogbouw**
   Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw kunnen faciliteren.

4. **Inzameling Oud Papier en Karton**
   De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.

5. **Inzameling PMD**
   De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.

6. **Inzameling Textiel**
   Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.

7. **Circulair Ambachtscentrum**
   Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt. waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Maar ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.

8. **Gescheiden inzameling bij scholen**
   Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies.

9. **Verlagen Inzamelfrequentie restafval**
   Het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval. We gaan het restafval niet 1 maal per twee weken inzamelen, maar 1 maal per 4 weken. Zowel in de enquête als in de huidige praktijk zien we dat deze interventie haalbaar is. Daarbij ontwikkelen we wel flankerend beleid, bijvoorbeeld voor gezinnen met kinderen in de luiers.

10. **Verhogen tarief lediging restafval**
    In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie verhogen we de prijs per lediging van een restafvalcontainer (en voor een storting in een restafval verzamelcontainer). Daarbij kijken we ook, zoals aangegeven in het aangehouden amendement bij de begroting 2021, kijken naar de verhouding tussen het vaste- en het variabele tarief. Dit betekent dat het uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.

de Jonge Milieu Advies
Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist
T. 030 699 15 99 - info@jma.nl
www.jma.nl

Rapportage Van Afval naar Grondstof

1. Onderzoeksverantwoording

2. Resultaten

Bijlagen

3. Uitsplitsingen

4. Vragenlijst

Achtergrond
De gemeente Duiven wil graag samen met inwoners op weg naar een leven met minder afval. De gemeente wil gezamenlijk streven naar meer hergebruik en naar minder afvalproductie. Om hier goed beleid op te kunnen maken, is een onderzoek uitgevoerd onder de inwoners. Via het onderzoek is o.a. in kaart gebracht op welke manier inwoners op dit moment hun afval scheiden en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval nog eenvoudiger te maken.

Methode van onderzoek
Voor dit inwonersonderzoek is gebruik gemaakt van kwantitatief (online) onderzoek. Uit het totale inwonersbestand van de gemeente is een representatieve steekproef getrokken van 4.412 inwoners van 21 jaar en ouder. De representativiteit is vooraf gecontroleerd op een juiste verdeling naar leeftijdsgroepen en wijken. De geselecteerde inwoners zijn per brief benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Hierbij kregen inwoners de keuze om online deel te nemen of om een versie van de vragenlijst op papier in te vullen. Om ervoor te zorgen dat alleen uitgenodigde inwoners konden deelnemen aan het onderzoek is gebruik gemaakt van een unieke inlogcode. Alleen met deze inlogcode had men toegang tot de vragenlijst. De online vragenlijst is geprogrammeerd in het "responsive" onderzoekssysteem van Enigma Research. Hierdoor kon de vragenlijst, middels één universele link, zowel via mobiele telefoon, tablet als laptop worden ingevuld. De antwoorden zijn verwerkt via een beveiligde "https" verbinding.

Steekproef
Er zijn 4.412 inwoners per brief benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk zijn 883 inwoners gestart met het invullen van de vragenlijst; dit geeft een responspercentage van 20%. 832 inwoners ronden de vragenlijst af. Na de responscheck zijn er 11 personen verwijderd uit de respons; 10 woonden niet (meer) in de gemeente Duiven en 1 persoon is verwijderd vanwege onzuivere respons. De uiteindelijke netto steekproef komt hiermee uit op 821 afgeronde vragenlijsten. Deze steekproefomvang geeft een maximale foutmarge van 3,4% t.o.v. de werkelijke situatie. Dit betekent dat een gevonden resultaat in het onderzoek in werkelijkheid maximaal 3,4% lager of 3,4% hoger kan liggen.

Steekproefverdeling

Leetijdgroepen	Aantallen	Steekproef verdeling %	Werkelijke verdeling %
21-24 jaar	11	1%	7%
25-44 jaar	156	19%	26%
45-64 jaar	371	45%	44%
65 jaar of ouder	283	34%	23%
Totaal	**821**	**100%**	100%

Wijk	Aantallen	Steekproef verdeling %	Werkelijke verdeling %
Het Broek	5	1%	0%
West (Duiven-Noord)	121	15%	15%
Oud Zuid (Duiven-Noord)	65	8%	10%
Centrum (Duiven-Noord)	36	4%	3%
De Vergert (Duiven-Noord)	62	8%	9%
De Nieuweling (Duiven-Noord)	54	7%	5%
De Ploen (Duiven-Noord)	28	3%	3%
Noord (Duiven-Noord)	20	2%	4%
Lommerweide (Duiven-Noord)	76	9%	7%
Zuidwest (Duiven-Zuid)	95	12%	12%
Zuidoost (Duiven-Zuid)	151	18%	18%
Groessen	67	8%	8%
Loo Gld	41	5%	4%
Totaal	**821**	**100%**	

Herweging
De verdeling van de netto steekproef naar leeftijdsgroepen en wijk is vergeleken met de werkelijke verdeling volgens het CBS. Om de verhoudingen helemaal recht te krijgen is een herweging toegepast. De resultaten in het onderzoek geven een representatief beeld van de inwoners van de gemeente Duiven van 21 jaar en ouder. Het aantal respondenten (N) dat onder de tabellen staat weergegeven is ongewogen.

Enigma Research
Enigma Research is gespecialiseerd in het uitvoeren van online kwantitatief marktonderzoek. We gaan hierbij innovatief te werk en zien het als een uitdaging om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van (smart)technologie toe te passen bij de benadering van respondenten. We voeren onze marktonderzoeken uit met behulp van zelfontwikkelde onderzoeksoftware. Door onze kennis van ICT en marktonderzoek met elkaar te combineren, zijn wij in staat om marktonderzoeksoplossingen aan te bieden die naadloos aansluiten op de wensen van onze opdrachtgevers.

Gemeente Duiven

Leeftijd

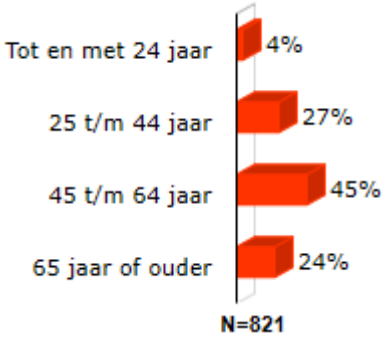

Gezinssituatie

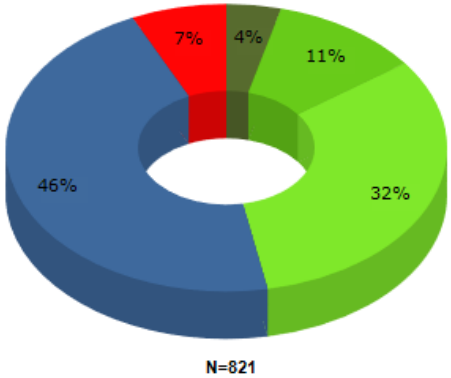

- Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)
- Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)
- Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)
- Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)
- Anders

Gebied

	n	%
Het Broek	5	1%
West (Duiven-Noord)	121	15%
Oud Zuid (Duiven-Noord)	65	8%
Centrum (Duiven-Noord)	36	4%
De Vergert (Duiven-Noord)	62	8%
De Nieuweling (Duiven-Noord)	54	7%
De Ploen (Duiven-Noord)	28	3%
Noord (Duiven-Noord)	20	2%
Lommerweide (Duiven-Noord)	76	9%
Zuidwest (Duiven-Zuid)	95	12%
Zuidoost (Duiven-Zuid)	151	18%
Groessen	67	8%
Loo Gld	41	5%
Totaal	**821**	

Soort woning

2. Resultaten

Resultaten - Huidige situatie/gedrag

Gemeente Duiven

Vraag 5: Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

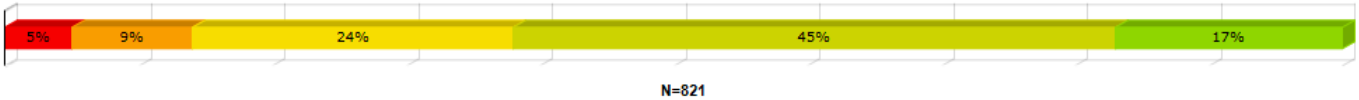

N=821

"Het 2-wekelijks ophalen van het groenafval is niet goed, vooral in zomer niet. Het lijkt wel alsof er sinds de invoering van deze regeling het aantal vliegen enorm is gegroeid."

"Het betalen van brengen van afval naar De Ploen vind ik een grote achteruitgang."

"Afval dat in Ploenstraat moet worden ingeleverd is heel veel geld voor weinig afval."

"Sinds de nieuwe manier van afval verzamelen, zie ik verschrikkelijk veel zwerfafval. Vooral in centrum en rond de scholen. De groenbak is veel te groot."

"Papier zou vaker opgehaald mogen worden."

"Ik vind het huishoudelijk afval brengen naar het Afvalaanbiedstation in Duiven slecht geregeld. In andere gemeenten kun je bijv. met een pasje 4/5 keer per jaar gratis storten. In Duiven betaal je €12,- per kubieke meter. Te zot voor woorden."

"Er zou vaker plastic ingezameld moeten worden."

"Afvalscheiding qua grondstof is goed, ophaalfrequentie ook goed. Tarief Ploen is te hoog."

"We hebben een ondergrondse container, dus kunnen in vergelijking met containers minder groot restafval kwijt. Dat moet worden aangeboden bij de stort, maar daarvoor zijn de kosten telkens €12,- per keer. Dit is belachelijk hoog."

"Plastic afval moet beter. Zakken worden niet dichtgeknoopt. Met harde wind gaat de inhoud en vaak ook de hele zak door de straat."

"Alleen stoort het me dat ik steeds het plastic twee weken moet verzamelen."

"Alleen voor luiers en incontinentie materiaal nog een oplossing."

- Drie op de vijf inwoners (62%) vinden de afvalinzameling in de gemeente Duiven goed geregeld; zij geven één van de twee groene smileys. Nog eens een kwart (24%) antwoordt neutraal en 14% laat zich negatief uit.
- Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar zijn gemiddeld het meest kritisch op de afvalinzameling. Ook inwoners die gehuwd/samenwonend zijn, en thuiswonende kinderen hebben, zijn gemiddeld kritischer.
- Kritiek is er o.a. over de frequentie van het ophalen van het groenafval; vooral in de zomer is ééns in de twee weken volgens sommigen te weinig. Ook storen inwoners zich aan het hoge tarief bij het Afvalaanbiedstation. Zo moet bij het wegbrengen van maar één item toch €12,- worden betaald.
- Verder kan de inzameling van plastic (PMD) worden verbeterd: de frequentie van ophalen kan omhoog en ook de manier van aanbieden (in plastic zakken aan de weg) kan anders worden geregeld. De zakken waaien namelijk geregeld over de weg en/of worden opengemaakt door katten en andere beesten; dit geeft rommel.
- Tot slot kan de frequentie van papier ophalen volgens sommige inwoners omhoog.

Vraag 6: Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven nog beter?

*Word Cloud**

N=649

*Een Word Cloud is een visuele weergave van een lijst met woorden. Hoe vaker een woord voorkomt in de tekst, hoe groter het wordt afgebeeld. De volledige lijst met open antwoorden is te vinden in de aparte bijlage die geleverd is bij deze rapportage.

- De frequentie en de manier van ophalen van het PMD-afval verdient aandacht. Inwoners vinden het verzamelen van PMD-afval in plastic zakken een stap terug in de tijd. De plastic zakken waaien over de weg bij stormachtig weer en worden opengehaald door katten of andere beesten. Daarnaast is het bewaren van PMD-afval in plastic zakken in de zomer geen pretje i.v.m. ongedierte en geuroverlast. Inwoners willen graag een aparte container voor PMD-afval. Ook moet de frequentie van ophalen worden verhoogd.
- Verder zouden inwoners het fijn vinden als het GFT-afval in de zomer wekelijks wordt opgehaald, ook in verband met geuroverlast en maden. Daarnaast zien sommigen graag dat het oud papier vaker wordt opgehaald.
- De kosten van het Afvalaanbiedstation zijn veel inwoners een doorn in het oog: het werkt dumpen of aanbieden bij het restafval in de hand. Graag ziet men meer differentiatie bij de tarieven; ook bij een minimaal aanbod moet nu namelijk €12,- worden betaald. Een aantal inwoners merkt op dat de eerste paar keer aanbieden van afval bij het Afvalaanbiedstation gratis zou moeten zijn.
- Tot slot missen een aantal inwoners de mogelijkheid om incontinentie afval (luiers etc.) apart aan te bieden; dit kon eerder wel.

Vraag 7: Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven afgeschaft of verminderd worden?

*Word Cloud**

*Een Word Cloud is een visuele weergave van een lijst met woorden. Hoe vaker een woord voorkomt in de tekst, hoe groter het wordt afgebeeld. De volledige lijst met open antwoorden is te vinden in de aparte bijlage die geleverd is bij deze rapportage.

- De kosten bij het Afvalaanbiedstation moeten volgens de inwoners worden veranderd. Het liefst ziet men dat het wegbrengen de eerste paar keer per jaar gratis wordt. Op zijn minst zou er echter een betere differentiatie in de tarieven moeten komen.
- De plastic zakken voor PMD-afval moeten worden afgeschaft en worden vervangen voor containers.
- De frequentie van het ophalen van de grijze container voor restafval kan volgens inwoners wel *omlaag*; eens per twee weken is te vaak.
- GFT-afval kan in de winter minder vaak en dan in de zomer vaker worden opgehaald.

Vraag 8: Heeft u een eigen grijze container (niet gezamenlijk) voor restafval?

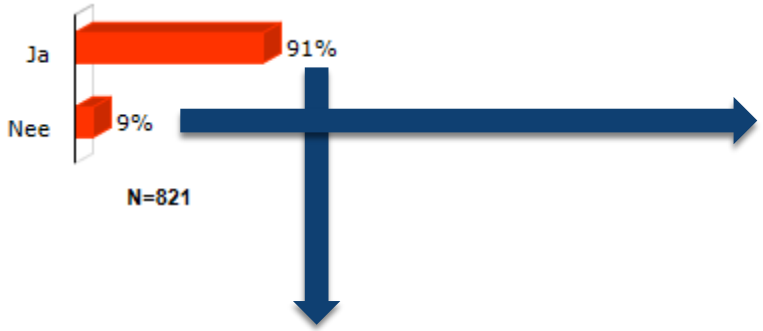

Vraag 10: Hoeveel vuilniszakken stort u ongeveer per vier weken?

3,1

Vuilniszakken per 4 weken

(N=62)

Vraag 9: Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat de grijze container geleegd wordt?

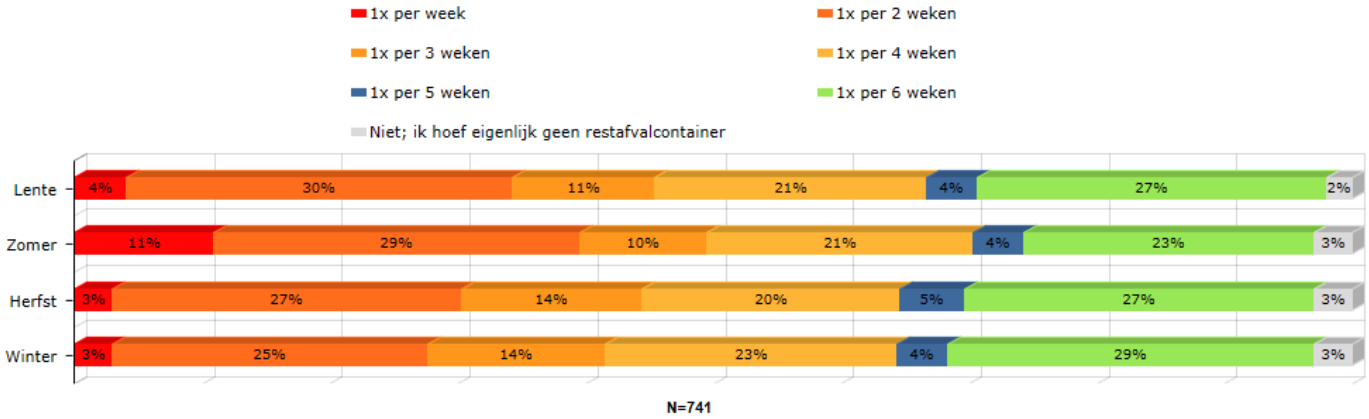

- Verreweg de meeste inwoners hebben een eigen grijze container voor restafval (91%). Eén op de tien (9%) heeft dit niet; zij storten gemiddeld 3,1 vuilniszakken per vier weken.
- De grijze container wordt op dit moment in Duiven één keer per twee weken geleegd. Volgens meer dan de helft kan deze frequentie, zelfs in de zomermaanden, wel omlaag. Gemiddeld opteert men *afgerond* voor eens in de vier weken; waarbij de zomer met een gemiddelde van eens in de 3,5 weken de hoogste gewenste ophaalfrequentie kent.
- Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar opteren gemiddeld voor een hogere ophaalfrequentie dan oudere inwoners. Dit is ook het geval voor gezinnen met thuiswonende kinderen.

Gemeente Duiven

Vraag 11: Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

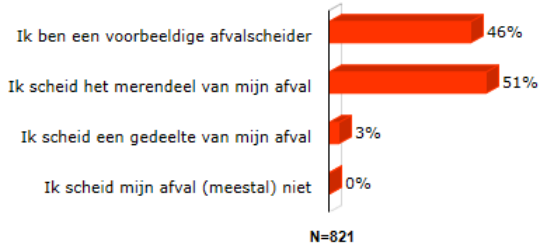

Vraag 12: Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

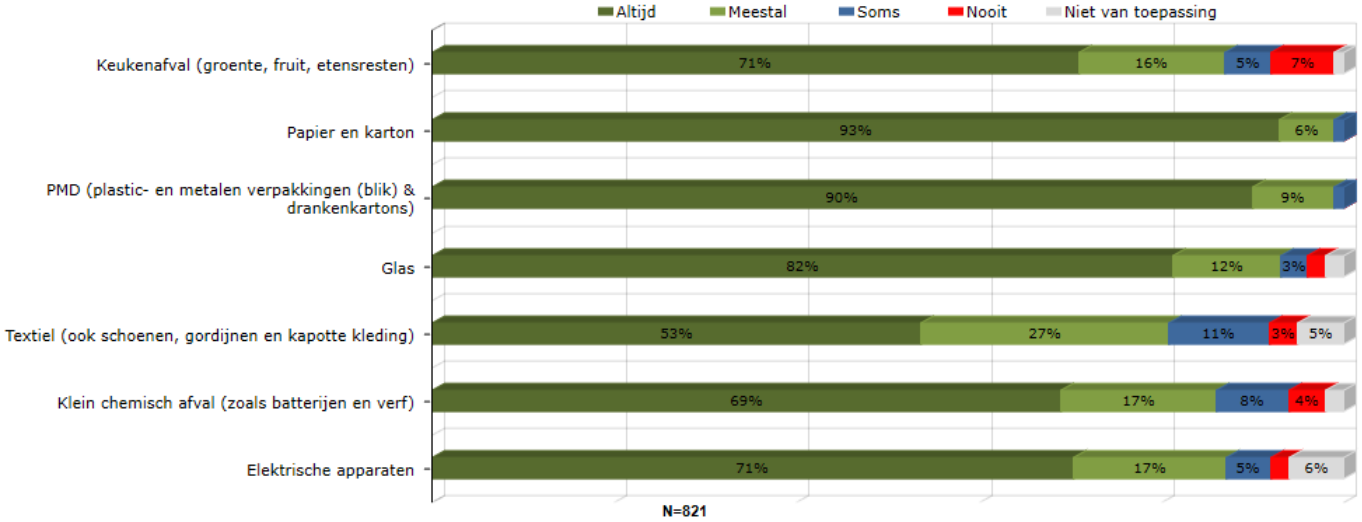

- Bijna de helft van de inwoners (46%) typeren zichzelf als voorbeeldige afvalscheiders. Nog eens 51% zegt het merendeel van het afval te scheiden. Slechts 3% scheidt slechts een gedeelte van het afval en niemand geeft aan zijn of haar afval (meestal) niet te scheiden.
- Naarmate men ouder wordt, is men bewuster bezig met afval scheiden; van de 25 t/m 44 jarigen ziet 36% zich als voorbeeldige afvalscheider, terwijl 61% van de inwoners van 65 jaar en ouder zichzelf zo typeren. Gezinnen *met* thuiswonende kinderen scheiden verder hun afval minder nauwkeurig dan inwoners *zonder* thuiswonende kinderen.
- Papier en karton, maar ook PMD-afval wordt door vrijwel iedereen altijd gescheiden aangeboden. Ook het scheiden van glas gaat prima (82% altijd en 12% meestal). Zeven op de tien scheiden verder altijd elektrische apparaten (71%).
- Het scheiden van textiel verdient de meeste aandacht; slechts 53% doet dit altijd en één op de zeven (14%) doet dit slechts soms of helemaal niet.
- Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook 12% aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. Dit is ook het geval bij klein chemisch afval.

Gemeente Duiven

Vraag 13 t/m 18: Wat zijn voor u redenen om … niet altijd te scheiden?*

	Keukenafval	Papier en karton	PMD	Glas	Textiel	Elektrische apparaten
Te veel moeite	13%	10%	9%	15%	10%	17%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	3%	2%	1%	4%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	32%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	n.b.	5%	1%	2%	11%	n.b.
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	7%	n.b.
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	36%	9%	n.b.	n.b.	n.b.
De bak is te ver van mijn huis	n.b.	4%	n.b.	30%	19%	n.b.
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	n.b.	2%	0%	0%	6%	15%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	6%	3%	13%	9%	5%	3%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	21%	6%	14%	25%	33%	38%
Ik vind het stinken/vies	49%	n.b.	38%	n.b.	n.b.	n.b.
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	3%	10%	6%	5%	2%
Anders, namelijk	28%	39%	25%	31%	36%	19%
Weet ik niet	4%	7%	7%	6%	7%	13%
N	210	51	76	116	318	181

**Alleen de afvalsoorten die van toepassing zijn en die men niet altijd gescheiden aanbiedt zijn voorgelegd. Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

ENIGMA

- De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is vanwege de geuroverlast. Nog eens één op de vijf (21%) zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer als deze eerder wordt opgehaald. De GFT-bak wordt volgens 18% niet vaak genoeg geleegd, waardoor men er weleens voor kiest om keukenafval niet te scheiden.
- Geuroverlast is ook de meest genoemde reden om PMD-afval niet altijd gescheiden aan te bieden (38%). Daarnaast denkt 10% dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt. Papier en karton wordt veelal niet gescheiden vanwege de te lage ophaalfrequentie (36%).
- Drie op de tien inwoners, die glas niet altijd scheiden, geven als reden op dat de glasbak te ver van hun huis is. Nog eens 15% vindt glas scheiden te veel moeite en een kwart zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer.
- Het scheiden van textiel en elektrische apparaten kan o.a. worden bevorderd door een betere communicatie. Eén op de tien (11%) weet namelijk niet dat ook kapot textiel gescheiden wordt ingezameld. Wat betreft elektrische apparaten is één op de drie (32%) er niet van op de hoogte dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen. Het belandt bij 38% (daardoor) in de restafvalcontainer.
- Andere redenen om textiel niet te scheiden zijn omdat de bak te ver van huis is (19%) en/of omdat het meegaat in de restafvalcontainer; dit is dan met name het geval bij kapotte of vieze kleding.

Conclusie - Huidige situatie/gedrag

Drie op de vijf inwoners vinden dat de afvalinzameling in Duiven goed is geregeld; toch zijn er verbeterpunten.

Zo kan de frequentie van het ophalen van het GFT-afval omhoog; vooral in de zomer is ééns in de twee weken volgens sommigen te weinig. Daarnaast stellen sommige inwoners het op prijs als het oud papier vaker wordt opgehaald. Wat betreft het Afvalaanbiedstation storen inwoners zich aan het hoge tarief. Graag ziet men dat de eerste paar keer gratis wordt of dat er op zijn minst meer differentiatie bij de tarieven wordt toegepast; dit zodat het wegbrengen van een kleine hoeveelheid afval niet zo duur is.

Ook de inzameling van plastic (PMD) kan worden verbeterd: de frequentie van ophalen moet omhoog en de plastic zakken moeten worden vervangen voor containers. Het vaker ophalen geeft minder geuroverlast (vooral in de zomer) en de invoer van containers zorgt voor een schoner straatbeeld. De huidige plastic zakken worden namelijk soms niet goed dichtgemaakt of worden opengehaald door katten, waardoor het vuilnis over straat waait.

De frequentie van het ophalen van de grijze container voor restafval kan volgens inwoners *omlaag*; men geeft gemiddeld de voorkeur aan eens per vier weken. Tot slot merken een aantal inwoners op dat ze de mogelijkheid missen om incontinentie afval (luiers etc.) apart aan te bieden; dit was eerder wel mogelijk.

Inwoners Duiven typeren zichzelf als goede afvalscheiders

Bijna de helft van de inwoners typeren zichzelf als een voorbeeldige afvalscheiders. De overige groep zegt vrijwel allemaal het merendeel van het afval te scheiden. Naarmate men ouder wordt is men nog bewuster bezig met afval scheiden.

Papier en karton, maar ook PMD wordt door vrijwel iedereen altijd gescheiden aangeboden. Ook het scheiden van glas gaat prima. Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook één op de acht aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. Dit is ook het geval bij klein chemisch afval. De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is vanwege het feit dat het gaat stinken.

Het scheiden van textiel verdient de meeste aandacht en ook het scheiden van elektrische apparaten kan nog worden verbeterd. Over beide afvalsoorten kan o.a. beter worden gecommuniceerd. Eén op de tien inwoners weet namelijk niet dat ook kapot textiel gescheiden wordt ingezameld. Wat betreft elektrische apparaten is één op de drie er niet van op de hoogte dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen.

Vraag 19: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

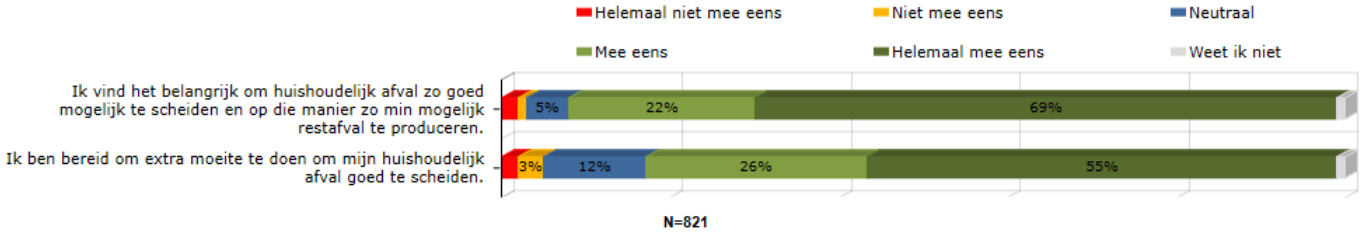

Vraag 20: In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

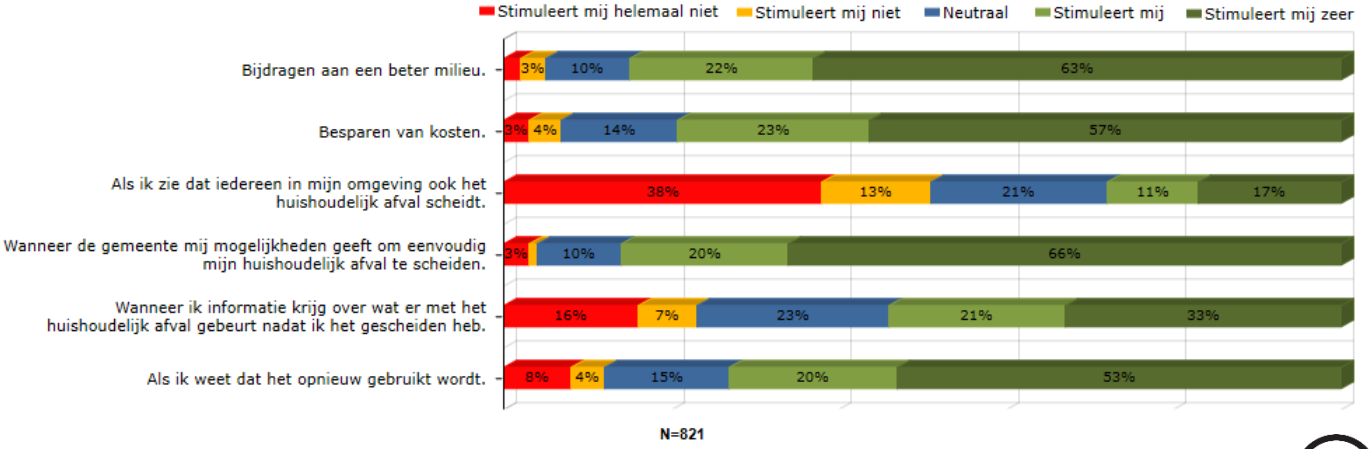

- Bijna iedereen (91%) vindt het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren. Nog eens 81% is bereid hier extra moeite voor te doen. Naarmate men ouder wordt, vindt men het goed scheiden van afval nog belangrijker en is men nog vaker bereid om hier extra moeite voor te doen.
- De grootste stimulans, om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren, krijgen inwoners als de gemeente hen de mogelijkheden geeft om dit eenvoudig te kunnen doen; 86% geeft aan dat dit hen stimuleert. Daarnaast zijn het bijdragen aan het milieu (85%) en het besparen van kosten (80%) punten die een ruime meerderheid stimuleren.
- Ook het zeker weten dat het gescheiden afval opnieuw wordt gebruikt is voor driekwart (73%) een stimulans om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren. Een goede informatievoorziening over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt, nadat het gescheiden is, draagt voor 54% bij.
- Een meerderheid (51%) laat zich *niet* beïnvloeden/stimuleren door anderen bij het scheiden van huishoudelijk afval; 28% is hier wel gevoelig voor.

Resultaten - Houding

Zijn er nog andere aspecten die u stimuleren om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

"Als er opgetreden wordt tegen de verpakkings industrie. Anders kraan open en dweilen maar."

"Ik heb de aarde in bruik-leen van mijn kinderen."

"Geef jonge ouders een afsluitbare luchtdicht bak voor luiers."

"Als ik alles hygiënisch kan doen."

"Een container voor het plastic."

"Een aantal keer per jaar gratis storten op de werf."

"Transparantie mis ik wel, wat wordt er eigenlijk opnieuw gebruikt; wat levert het de gemeente op? Want afval is ook geld waard."

Vraag 21: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

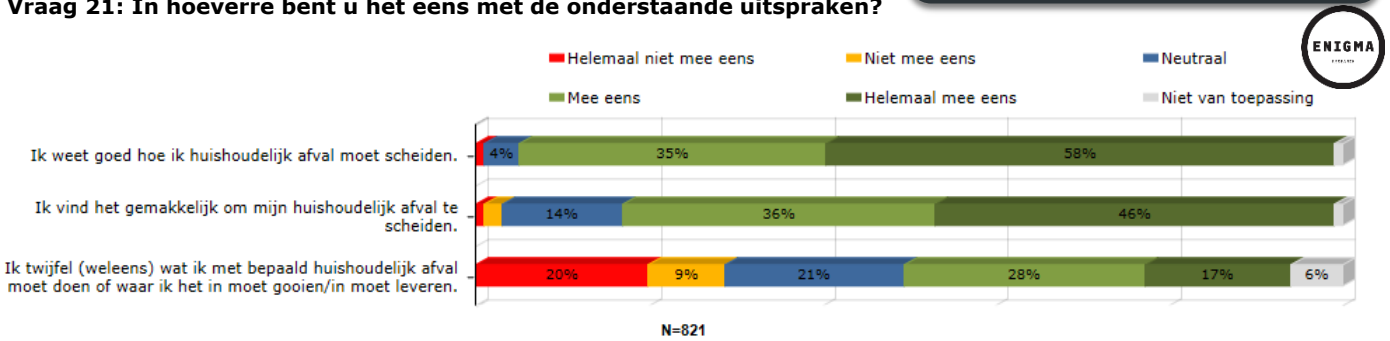

In de vorige vraag heeft u aangegeven weleens te twijfelen over wat u met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar u het in moet gooien/in moet leveren. Kunt u dit kort toelichten?

"Bepaalde producten die net tussen twee afvalgroepen vallen omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van die twee."

"Bij plastics is dit niet duidelijk."

"Chipszakken"

"Bijvoorbeeld een broodzak met plastic-venster of zilverfolie. Als dat soort kleine zaken. Het verschilt ook nog eens per gemeente wat er waar bij mag volgens mij. "

"Het is moeilijk te onderscheiden wat er wel en niet in de plastic zal mag. Zoals hard plastic."

- Bijna alle respondenten weten goed hoe ze huishoudelijk afval moeten scheiden (93%). Nog eens 82% vindt het ook gemakkelijk om huishoudelijk afval te scheiden.
- Toch geven ruim twee op de vijf (45%) inwoners aan weleens te twijfelen over wat ze met bepaald huishoudelijk afval moeten doen of waar ze het in moeten gooien/in moeten leveren.
- De twijfel ontstaat bijvoorbeeld wanneer bepaalde producten tussen twee afvalgroepen vallen, omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van twee materialen. Vooral op het gebied van PMD-afval heerst twijfel.

Conclusie - Houding

Inwoners staan welwillend tegenover afval scheiden en zijn bereid hier extra moeite voor te doen

Naarmate men ouder wordt vindt men het goed scheiden van afval nog belangrijker en is men nog vaker bereid om hier extra moeite voor te doen.

De grootste stimulans, om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren, krijgen inwoners als de gemeente hen de mogelijkheden geeft om dit eenvoudig te kunnen doen. Daarnaast zijn het bijdragen aan het milieu en het besparen van kosten punten die een ruime meerderheid stimuleren.

Het zeker weten dat het gescheiden afval opnieuw wordt gebruikt is voor driekwart een stimulans om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en een goede informatievoorziening over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt, nadat het gescheiden is, draagt voor de helft van de inwoners bij. Een meerderheid laat zich *niet* beïnvloeden/stimuleren door anderen bij het scheiden van huishoudelijk afval.

Bijna de helft twijfelen weleens over wat ze met bepaald huishoudelijk afval moeten doen.

De twijfel ontstaat bijvoorbeeld wanneer bepaalde producten tussen twee afvalgroepen vallen, omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van twee materialen. Vooral op het gebied van PMD-afval heerst twijfel.

Om deze twijfel weg te nemen is er behoefte aan voorbeelden. Ook kan gedacht worden aan een uitgebreide lijst met artikelen op de website en via de afvalapp, waarbij bij elk artikel wordt vermeld bij welke afvalsoort dit hoort. Deze lijst moet worden voorzien van een goede zoekfunctie. Daarnaast kan vaker voorlichting worden gegeven over wat wel en wat niet bij PMD-afval mag.

Vraag 23: Wat kan de gemeente voor u betekenen om ervoor te zorgen dat …

het (nog) duidelijker wordt hoe het huishoudelijk afval gescheiden kan worden?

- Blijven vertellen wat waar hoort.
- Heel duidelijk overzicht op de site van de meest voorkomende zaken en hoe en waar je die kan inleveren.
- Op container wat er wel en niet in mag.
- Regelmatig voorbeelden geven in de Duiven Post.
- App waarbij je artikel kunt invoeren en dan te zien krijgt waar/hoe je het aan moet bieden.

het (nog) gemakkelijker wordt om huishoudelijk afval te scheiden?

- Aanbiedstation goedkoper/gratis maken.
- Aparte container voor plastic i.p.v. zakken.
- Meer plekken glasbakken.
- Iets bedenken op de madenproblematiek in de zomer.
- Inleverplekken in de wijk vooral voor GFT en PMD.
- Ondergrondse containers.
- Vaker papier komen halen.

mogelijke twijfel over wat met bepaald huishoudelijk afval moet gebeuren zoveel mogelijk wordt weggenomen?

- Af en toe in de Duiven Post uitleg geven.
- Betere voorlichting over wat wel en niet bij PMD-afval mag.
- Een app; invoer betreffend product en gelijk antwoord.
- Meer voorbeelden geven.

**Op deze sheet staat een bloemlezing van veel genoemde suggesties.*

Vraag 24: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? Licht uw antwoord toe.

De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

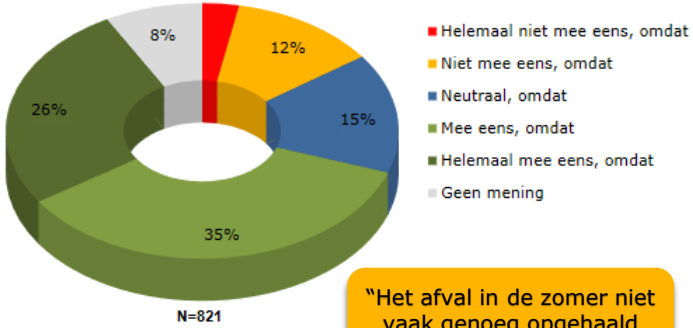

N=821

"Het afval in de zomer niet vaak genoeg opgehaald wordt."

"Het aanbiedstation eenvoudigweg te duur is."

"Ik kan huishoudelijk afval niet gescheiden aanbieden."

"Luiers een probleem voor ons kan zijn."

"Papiercontainer wordt te laat geleegd."

"Plastic moet in container."

"Er een ongelijkheid is tussen mensen die eigen containers hebben en mensen die ondergrondse containers moeten gebruiken."

Vraag 25: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?*

	Totaal
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%
Geen, omdat:	4%
N	821

** Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

- Drie op de vijf inwoners (61%) zijn van mening dat de gemeente Duiven hen op dit moment voldoende mogelijkheden/ voorzieningen biedt om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen. Ruim één op de zeven (15%) is het hier uitgesproken *niet* mee eens en eveneens 15% antwoordt neutraal. Inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn het vaakst ontevreden over de mogelijkheden/ voorzieningen die geboden worden door de gemeente. De ontevredenheid neemt af naarmate men ouder is.
- Inwoners die het niet eens zijn met de uitspraak geven o.a. aan dat het Afvalaanbiedstation te duur is, bepaald afval niet vaak genoeg wordt opgehaald en/of dat ze plastic graag in een aparte container willen verzamelen. Ook zeggen een aantal inwoners dat ze afval niet gescheiden kunnen aanbieden, waardoor het aanbieden van afval niet voor iedereen gelijk is.
- Meer dan de helft van de inwoners (52%) zijn van mening, dat het wekelijks legen van de GFT-container in de zomer, hen zou kunnen helpen om dit afval (nog) beter te scheiden. Ook het altijd wekelijks ophalen (21%) en een duidelijke scheidingswijzer (19%) kan volgens één op de vijf hulp bieden. Tot slot ziet 13% wel iets in een hulpmiddel, zoals een keukenemmertje, dat de gemeente verstrekt. Een kwart van de inwoners (26%) zegt geen hulp nodig te hebben; zij scheiden hun GFT-afval al goed.

Gemeente Duiven

Vraag 26: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?*

	Totaal
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%
Geen, omdat:	7%
N	821

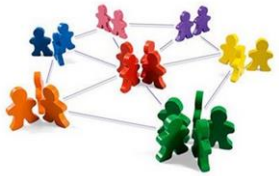

** Op deze vragen kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

Vraag 27: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?*

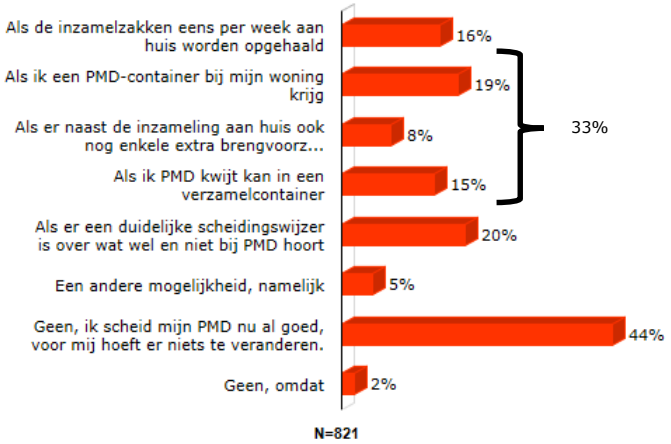

- Bijna tweederde (63%) van de inwoners zeggen papier en karton al goed te scheiden; voor hen hoeft er dan ook niets te veranderen om hen te helpen om dit nog beter te kunnen scheiden.
- Diegenen die wel mogelijkheden benoemen willen veelal graag dat het papier en karton vaker wordt opgehaald (22%). Met name inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn hier voorstander van. Dit is ook het geval bij inwoners die thuiswonende kinderen hebben.
- Wat betreft het PMD-afval is de groep inwoners, in vergelijking met papier en karton, kleiner dat aangeeft dat er niets hoeft te veranderen (44%).
- Eén op de vijf inwoners heeft behoefte aan een duidelijke scheidingswijzer waarin staat wat wel en wat niet bij het PMD hoort.
- Nog eens één derde opteert voor een extra mogelijkheid (eigen container, verzamelcontainer etc.) om PMD-afval in te leveren naast de inzamelzakken. Daarnaast geeft 16% aan dat het wekelijks ophalen van de inzamelzakken hen zou helpen om PMD-afval beter te kunnen scheiden.

ENIGMA

Conclusie - Mogelijkheden

Drie op de vijf inwoners vinden dat de gemeente hen op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen biedt om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

Inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn het vaakst ontevreden over de mogelijkheden/ voorzieningen die geboden worden door de gemeente. De ontevredenheid neemt af naarmate men ouder is. Inwoners die ontevreden zijn geven o.a. aan dat het Afvalaanbiedstation te duur is, bepaald afval niet vaak genoeg wordt opgehaald en dat ze plastic graag in een aparte container willen verzamelen.

Ook zeggen een aantal inwoners dat ze afval niet gescheiden kunnen aanbieden, waardoor het aanbieden van afval niet voor iedereen in de gemeente Duiven gelijk is.

Vaker ophalen veel genoemde wens bij extra mogelijkheden om soorten afval (nog) beter te kunnen scheiden.

Meer dan de helft van de inwoners zijn van mening, dat het wekelijks legen van de GFT-container in de zomer, hen zou kunnen helpen om dit afval (nog) beter te scheiden. Eén op de vijf zou ook graag zien dat papier en karton vaker wordt opgehaald. Verder geeft één op de zes aan dat het wekelijks ophalen van de PMD inzamelzakken hen zou helpen om dit afval beter te kunnen scheiden. Nog eens één derde opteert voor een extra mogelijkheid (eigen container, verzamelcontainer etc.) om PMD-afval in te leveren, naast de inzamelzakken.

Eén op de vijf inwoners heeft verder behoefte aan een duidelijke scheidingswijzer waarin staat wat wel en wat niet bij het PMD-afval hoort. Ook voor het GFT-afval bestaat bij één op de vijf deze behoefte.

Vraag 28: Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

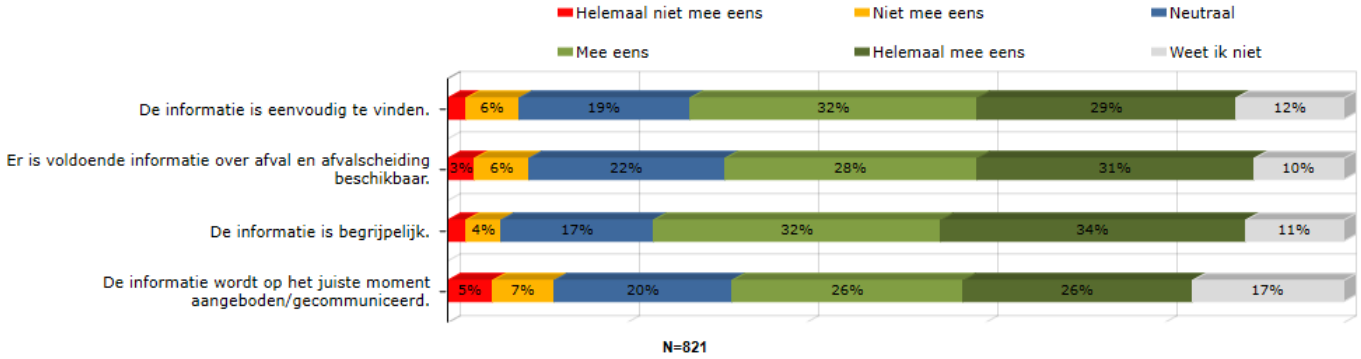

Heeft u nog verbeterpunten of tips voor onze informatievoorziening over afval?

"Afvalscheiding bij de bron dient door mensen gedaan te worden en die boodschap moet uitgebreid, duidelijk en overtuigend bij de mensen gebracht worden. Mogelijke ideeën zijn een afvalscheidingsquiz, campagnes op scholen en/of publieke ruimten, afvalscheidingsombudsman, afvalscheidingsmonitor/publicatie. Acties die gericht zijn op de bewustwording van afvalscheiding."

"De e-mail herinnering werkt prettig. Daar zou u meer bekendheid aan kunnen geven."

"Een (ludieke) restafval column in de Duiven Post."

"In Arnhem kon je de afhaal momenten overzetten in je digitale agenda, dat werkt voor ons wel erg prettig."

"Niet alle ouderen kunnen overweg met de digitale informatie gever. Een handige kaart, kort en bondig is ook handig om op te hangen."

"Via vraag- en antwoordsessies van inwoners in Duiven Post."

"Een vraagbaak die ook antwoord geeft."

- Inwoners zijn gemiddeld tevreden over de huidige informatievoorziening van de gemeente; de gemiddelde beoordeling op de aspecten ligt tussen de 3,7 en de 4,0. Opvallend is dat minimaal 10% aangeeft de informatievoorziening niet te kunnen beoordelen.
- De informatievoorziening is volgens tweederde begrijpelijk. Nog eens 61% is het er (helemaal) mee eens dat de informatie eenvoudig te vinden is en 59% vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is.
- Relatief de meeste ontevredenheid heerst er over het moment dat de informatie wordt aangeboden/wordt gecommuniceerd. Dit gebeurt volgens 12% niet altijd op het juiste moment. Overigens vindt 52% dat dit wel het geval is.

Vraag 29: Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

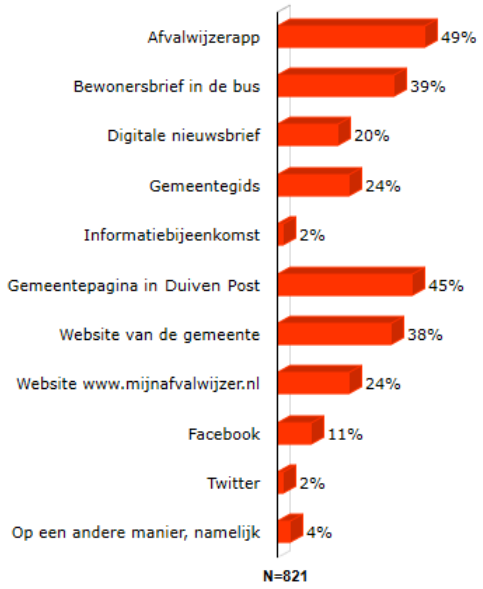

** Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

Vraag 30: Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

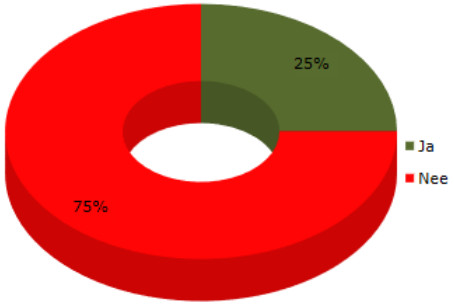

Eventuele verbeterpunten

"Toevoegen waar je kleding containers kunt vinden op een kaartje."

"Een zoekfunctie zodat je op product of verpakking kunt zoeken bij welk afval het hoort."

"De afhaalmomenten kunnen overnemen in de digitale agenda."

"Een 2e postcode in kunnen voeren, bijv. bij vakantie van kennissen of familie in de gemeente."

"Ik zou zelf willen bijhouden of kunnen zien hoe vaak ik restafval al heb ingeleverd. Wat stimulerend kan werken is wanneer je ziet hoe vaak jij t.o.v. een vergelijkbaar huishouden je restafval aanbied."

- Het is voor de gemeente van belang om de informatievoorziening over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval zowel online als offline te verspreiden. Met name de oudere inwoners stellen een offline informatievoorziening op prijs, terwijl jongere inwoners vaker voor online kiezen.
- De Afvalwijzer-app wordt door 49% genoemd als manier om door de gemeente geïnformeerd te worden. Andere veel genoemde digitale manieren zijn de website van de gemeente (38%) en de website www.mijnafvalwijzer.nl (24%). Nog eens één op de vijf noemt verder de digitale nieuwsbrief
- Offline is de gemeentepagina in Duiven Post een manier waar veel inwoners de voorkeur aan geven (45%). Andere veel genoemde offline manieren zijn een bewonersbrief in de bus (39%) en de gemeentegids (24%).
- Een kwart van de inwoners gebruikt de Afvalwijzer-app. Onder inwoners van 25 t/m 44 jaar is het gebruik het hoogst (36%).

Vraag 31: Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

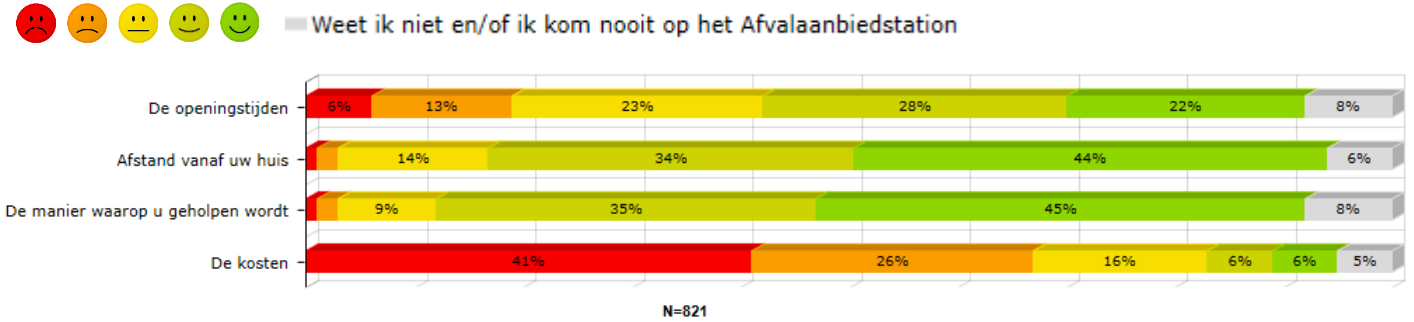

Vraag 32: Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

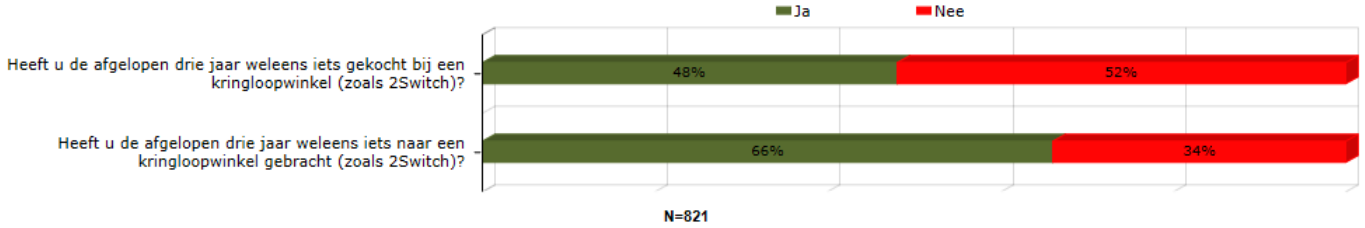

- Wat betreft het Afvalaanbiedstation in Duiven heerst grote ontevredenheid over de kosten. Meer dan tweederde (67%) beoordelen dit met een rode of oranje smiley. Zoals eerder in dit rapport gemeld, storen inwoners zich eraan dat ervoor moet worden betaald. Daarbij komt ook dat voor een kleine hoeveelheid afval toch een minimumbedrag van €12,- wordt gerekend. Meer differentiatie in de kosten zijn gewenst.
- Ook wat betreft de openingstijden heerst er enige ontevredenheid; één op de vijf (19%) beoordeelt dit met een rode of oranje smiley. De ontevredenheid over de openingstijden heerst met name onder inwoners onder de 65 jaar; zij kunnen mogelijk de openingstijden lastig combineren met hun werk.
- Over de afstand en de manier waarop men wordt geholpen heerst wel tevredenheid. Respectievelijk 78% en 80% is hier (zeer) tevreden over.
- Bijna de helft (48%) van de inwoners heeft de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel zoals 2Switch. Nog eens tweederde heeft de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht.

3. Uitsplitsingen

Vraag 5: Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Leeftijdgroepen				Gebied												
		Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
	3,6	4,0	3,3	3,6	3,9	4,3	3,7	3,6	4,0	3,4	3,5	3,3	3,8	3,4	3,6	3,6	3,8	4,0
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Gezinssituatie					Soort woning			
		Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
	3,6	3,8	3,6	3,4	3,7	3,6	3,5	3,7	3,7	3,4
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Vraag 8: Heeft u een eigen container voor restafval (en dus geen gezamenlijke – ondergrondse of bovengrondse - container)?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

	Totaal	Leeftijdgroepen				Gebied												
		Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ja	91%	91%	88%	94%	88%	100%	87%	98%	86%	98%	91%	9%	96%	95%	91%	94%	100%	100%
Nee	9%	9%	12%	6%	12%	0%	13%	2%	14%	2%	9%	91%	4%	5%	9%	6%	0%	0%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

	Totaal	Gezinssituatie					Soort woning			
		Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ja	91%	89%	80%	94%	93%	86%	96%	95%	97%	28%
Nee	9%	11%	20%	6%	7%	14%	4%	5%	3%	72%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

*Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 9: Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat u de restafvalcontainer kunt aanbieden om te laten legen? Houdt u er rekening mee dat het vaker legen van containers u meer geld kost.

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=1x per week, 2=1x per 2 weken, 3=1x per 3 weken, 4=1x per 4 weken, 5=1x per 5 weken, 6=1x per 6 weken).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Lente	3,7	4,3	3,0	3,9	4,3	4,4	3,8	3,3	3,6	4,0	3,4	3,1	4,9	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8
N	722	10	136	338	238	5	102	62	30	60	48	3	18	68	82	136	67	41
Zomer	3,5	4,3	2,7	3,6	4,0	3,3	3,5	3,1	3,5	3,7	3,1	3,1	4,6	3,5	3,4	3,5	3,6	3,5
N	717	10	136	335	236	4	101	63	30	59	46	3	19	68	81	135	67	41
Herfst	3,8	4,3	3,1	3,9	4,2	3,9	3,9	3,3	3,6	4,0	3,5	3,1	4,9	3,7	3,8	3,9	3,9	3,8
N	717	10	135	334	238	4	101	63	30	58	47	3	19	68	82	135	67	40
Winter	3,9	4,3	3,2	4,0	4,3	4,4	4,0	3,5	3,9	4,1	3,5	3,1	4,9	3,7	3,9	3,9	3,9	3,9
N	717	10	135	336	236	5	100	64	30	58	46	3	19	67	83	135	67	40

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=1x per week, 2=1x per 2 weken, 3=1x per 3 weken, 4=1x per 4 weken, 5=1x per 5 weken, 6=1x per 6 weken).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Lente	3,7	3,3	4,0	3,3	4,1	3,6	3,5	3,9	3,8	3,6
N	722	24	69	216	385	28	213	329	163	17
Zomer	3,5	2,9	3,9	3,0	3,8	3,4	3,2	3,6	3,5	3,4
N	717	24	73	214	378	28	216	325	159	17
Herfst	3,8	3,3	4,1	3,4	4,1	3,7	3,6	4,0	3,9	3,6
N	717	24	68	216	380	29	214	325	162	16
Winter	3,9	3,5	4,3	3,5	4,2	3,7	3,7	4,0	3,9	3,6
N	717	24	71	215	378	29	216	326	159	16

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 11: Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik ben een voorbeeldige afvalscheider	46%	35%	36%	44%	61%	100%	44%	40%	65%	49%	46%	38%	68%	39%	43%	46%	42%	50%
Ik scheid het merendeel van mijn afval	51%	65%	58%	53%	37%	0%	49%	57%	35%	49%	48%	53%	32%	61%	52%	52%	55%	47%
Ik scheid een gedeelte van mijn afval	3%	0%	6%	3%	0%	0%	6%	2%	0%	2%	4%	9%	0%	0%	5%	2%	2%	3%
Ik scheid mijn afval (meestal) niet	0%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik ben een voorbeeldige afvalscheider	46%	41%	54%	37%	51%	39%	46%	43%	52%	42%
Ik scheid het merendeel van mijn afval	51%	52%	38%	60%	46%	61%	50%	54%	48%	48%
Ik scheid een gedeelte van mijn afval	3%	7%	6%	3%	3%	0%	4%	3%	0%	9%
Ik scheid mijn afval (meestal) niet	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 12: Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=Altijd, 2=Meestal, 3=Soms, 4=Nooit).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	1,5	1,2	1,7	1,4	1,3	1,9	1,4	1,5	1,3	1,3	1,5	2,5	1,1	1,4	1,7	1,4	1,3	1,4
N	806	11	155	367	273	5	117	65	31	61	54	27	20	75	95	149	67	40
Papier en karton	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
N	817	11	156	371	279	5	120	65	36	61	54	28	20	76	95	150	66	41
PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,2	1,0	1,1	1,1	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
N	820	11	156	371	282	5	121	65	36	61	54	28	20	76	95	151	67	41
Glas	1,2	1,5	1,4	1,2	1,1	1,0	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,1	1,2	1,4	1,2	1,2	1,1
N	805	11	153	367	274	5	114	64	36	61	54	28	20	74	92	150	66	41
Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	1,6	1,5	1,8	1,6	1,4	1,5	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	2,1	1,4	1,5	1,6	1,5	1,6	1,9
N	772	11	149	355	257	5	110	59	35	57	50	27	19	71	92	144	62	41
Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	1,5	1,8	1,5	1,4	1,4	1,7	1,5	1,4	1,2	1,4	1,5	1,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8
N	800	11	154	363	272	5	115	62	35	61	52	28	20	75	93	147	66	41
Elektrische apparaten	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2	1,4	1,3	1,2	1,4	1,3	1,4	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4
N	778	9	145	361	263	5	115	60	34	56	51	27	20	72	91	143	63	41

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=Altijd, 2=Meestal, 3=Soms, 4=Nooit).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	**Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)**	**Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)**	**Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)**	**Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)**	**Anders**	**Rijtjeshuis**	**Hoekwoning of twee-onder-een-kap**	**Vrijstaande woning**	**Anders**
Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	1,5	1,7	1,8	1,6	1,3	1,3	1,5	1,4	1,3	2,5
N	**806**	27	**95**	**233**	**418**	33	**234**	**347**	**170**	**55**
Papier en karton	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,0	1,1
N	**817**	27	**100**	**233**	**423**	34	**235**	**347**	**170**	**65**
PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,3
N	**820**	27	**100**	**233**	**426**	34	**235**	**349**	**170**	**66**
Glas	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,5	1,3	1,2	1,1	1,2
N	**805**	27	**98**	**230**	**418**	32	**232**	**342**	**166**	**65**
Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	1,6	1,5	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5
N	**772**	26	**95**	**228**	**394**	29	**217**	**332**	**161**	**62**
Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5
N	**800**	24	**99**	**231**	**413**	33	**228**	**341**	**168**	**63**
Elektrische apparaten	1,3	1,1	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3
N	**778**	25	**95**	**227**	**400**	31	**219**	**332**	**166**	**61**

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 13: Wat zijn voor u redenen om uw keukenafval (groente, fruit, etensresten) niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	13%	48%	18%	8%	5%	0%	18%	0%	0%	11%	18%	19%	0%	20%	8%	17%	14%	13%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	0%	2%	2%	6%	0%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	2%	10%	0%
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	0%	17%	22%	4%	0%	4%	36%	0%	0%	33%	32%	0%	19%	16%	21%	16%	0%
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	0%	0%	0%	5%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor	6%	0%	9%	3%	6%	50%	0%	8%	100%	11%	4%	14%	0%	0%	6%	0%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat:	21%	52%	22%	15%	30%	0%	25%	23%	0%	31%	22%	19%	40%	20%	26%	7%	14%	37%
Ik vind het stinken/vies	49%	0%	47%	56%	44%	0%	52%	52%	80%	50%	39%	59%	60%	67%	41%	56%	46%	19%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	0%	6%	7%	13%	0%	0%	21%	0%	19%	4%	0%	0%	5%	2%	14%	7%	0%
Anders, namelijk:	28%	0%	30%	29%	22%	100%	29%	11%	40%	31%	14%	36%	60%	4%	25%	32%	39%	54%
Weet ik niet	4%	0%	6%	1%	7%	0%	0%	13%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	3%	4%	5%	0%
N	210	2	63	103	42	2	26	18	3	10	16	18	2	18	39	35	15	8

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	13%	10%	5%	15%	10%	31%	16%	13%	12%	4%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	0%	1%	2%	0%	1%	0%	2%	0%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	0%	3%	1%	4%	0%	1%	2%	6%	4%
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	9%	10%	24%	17%	0%	16%	21%	19%	10%
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	0%	2%	0%	1%	0%	1%	0%	2%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor	6%	9%	10%	4%	4%	13%	5%	1%	8%	18%
Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat:	21%	21%	24%	23%	14%	30%	24%	21%	17%	15%
Ik vind het stinken/vies	49%	39%	48%	57%	49%	16%	49%	55%	48%	37%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	0%	8%	7%	6%	13%	8%	5%	11%	5%
Anders, namelijk:	28%	26%	33%	25%	30%	25%	18%	32%	20%	50%
Weet ik niet	4%	14%	7%	2%	4%	0%	8%	1%	4%	0%
N	210	11	34	85	72	8	64	82	34	30

Vraag 16: Wat zijn voor u redenen om glas niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

ENIGMA

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	15%	0%	23%	12%	7%	0%	19%	10%	21%	0%	14%	41%	0%	21%	9%	26%	11%	37%
Het interesseert me niet zo	2%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	24%	0%	0%	6%	0%	0%	0%
De glasbak is te ver van mijn huis	30%	34%	39%	18%	35%	0%	18%	26%	14%	29%	14%	48%	0%	45%	55%	12%	25%	37%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	2%	0%	3%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	12%	0%	0%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	9%	34%	7%	7%	10%	0%	3%	5%	0%	13%	14%	0%	0%	28%	18%	12%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	25%	32%	25%	24%	19%	0%	27%	40%	14%	23%	19%	17%	0%	17%	21%	30%	7%	37%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	6%	0%	9%	0%	17%	0%	0%	24%	14%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	12%	7%	0%
Anders, namelijk:	31%	34%	22%	42%	27%	0%	39%	14%	50%	38%	27%	35%	100%	38%	24%	20%	46%	63%
Weet ik niet	6%	0%	3%	12%	5%	0%	9%	7%	0%	6%	14%	0%	0%	0%	0%	14%	11%	0%
N	116	3	38	52	23	0	20	14	5	10	7	5	1	9	16	17	9	3

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	15%	15%	7%	21%	12%	17%	11%	17%	18%	22%
Het interesseert me niet zo	2%	0%	0%	3%	3%	0%	5%	0%	0%	0%
De glasbak is te ver van mijn huis	30%	22%	48%	26%	25%	38%	35%	23%	28%	31%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	2%	0%	0%	3%	1%	0%	4%	0%	0%	0%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	9%	0%	11%	8%	8%	21%	18%	4%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	25%	11%	15%	25%	29%	28%	16%	37%	5%	38%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	6%	0%	5%	3%	8%	12%	8%	7%	0%	0%
Anders, namelijk:	31%	52%	28%	34%	31%	21%	28%	33%	53%	15%
Weet ik niet	6%	0%	6%	6%	10%	0%	4%	8%	7%	7%
N	116	6	17	39	47	7	46	46	14	10

Vraag 17: Wat zijn voor u redenen om textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding) niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	10%	0%	13%	10%	4%	0%	16%	0%	10%	8%	14%	13%	0%	2%	7%	10%	19%	10%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	2%	1%	2%	0%	3%	0%	0%	2%	0%	8%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis	19%	18%	22%	18%	14%	60%	18%	23%	9%	16%	22%	25%	23%	2%	22%	14%	23%	30%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	11%	20%	9%	8%	19%	40%	11%	0%	16%	2%	14%	0%	0%	14%	10%	10%	29%	24%
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	7%	18%	10%	5%	5%	0%	11%	9%	0%	0%	0%	20%	0%	17%	7%	3%	8%	18%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	6%	0%	7%	6%	7%	0%	6%	9%	0%	2%	5%	8%	46%	6%	7%	2%	9%	10%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	5%	0%	6%	6%	4%	0%	4%	5%	0%	10%	6%	4%	0%	9%	5%	5%	4%	6%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	33%	35%	34%	32%	33%	40%	27%	28%	21%	37%	55%	41%	46%	52%	18%	35%	43%	24%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	5%	25%	3%	5%	4%	0%	6%	4%	0%	14%	0%	0%	0%	10%	0%	6%	4%	10%
Anders, namelijk:	36%	22%	41%	34%	37%	60%	29%	47%	45%	32%	26%	35%	54%	33%	45%	37%	19%	42%
Weet ik niet	7%	0%	8%	5%	9%	0%	13%	4%	7%	12%	0%	6%	0%	2%	8%	5%	5%	0%
N	318	5	86	152	75	2	47	25	14	26	20	17	5	27	36	56	24	19

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	10%	14%	15%	9%	9%	6%	7%	11%	8%	23%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	7%	1%	1%	0%	3%	0%	0%	5%
De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis	19%	0%	12%	25%	15%	24%	16%	20%	20%	18%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	11%	10%	7%	7%	15%	10%	6%	11%	19%	3%
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	7%	7%	7%	8%	7%	11%	11%	4%	8%	12%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	6%	0%	0%	8%	8%	0%	7%	6%	7%	5%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	5%	17%	8%	6%	3%	13%	6%	5%	3%	10%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	33%	0%	15%	34%	39%	30%	29%	37%	35%	15%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	5%	7%	4%	4%	5%	16%	6%	5%	6%	0%
Anders, namelijk:	36%	49%	45%	36%	35%	23%	42%	31%	34%	51%
Weet ik niet	7%	10%	11%	7%	6%	0%	9%	6%	3%	0%
N	318	9	35	113	149	12	93	142	66	17

Vraag 18: Wat zijn voor u redenen om elektrische apparaten niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	17%	0%	18%	22%	7%	0%	8%	26%	12%	8%	26%	13%	0%	15%	21%	19%	28%	13%
Het interesseert me niet zo	4%	65%	0%	1%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	24%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	32%	70%	30%	29%	36%	0%	41%	24%	36%	27%	35%	48%	50%	36%	19%	27%	29%	48%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	15%	30%	18%	9%	17%	0%	11%	8%	24%	10%	20%	0%	50%	9%	15%	13%	15%	49%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	3%	0%	2%	4%	4%	0%	5%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	8%	4%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	38%	35%	39%	41%	28%	0%	25%	60%	40%	51%	38%	39%	0%	60%	21%	34%	44%	24%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	2%	0%	0%	2%	6%	0%	2%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	3%	4%	5%
Anders, namelijk:	19%	0%	17%	21%	22%	100%	12%	0%	12%	35%	8%	48%	0%	19%	34%	29%	5%	11%
Weet ik niet	13%	0%	14%	13%	14%	0%	19%	4%	24%	12%	29%	0%	50%	6%	15%	14%	9%	0%
N	181	3	47	83	48	1	33	17	6	15	12	7	2	12	15	32	19	10

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	17%	0%	20%	23%	14%	0%	10%	25%	17%	6%
Het interesseert me niet zo	4%	0%	0%	0%	1%	31%	0%	1%	8%	20%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	32%	0%	6%	34%	40%	33%	33%	26%	40%	39%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	15%	0%	16%	10%	17%	21%	13%	13%	19%	20%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	3%	0%	4%	2%	5%	0%	3%	3%	2%	7%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	38%	49%	17%	43%	40%	34%	41%	32%	42%	38%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	2%	0%	3%	1%	3%	0%	0%	3%	2%	5%
Anders, namelijk:	19%	51%	21%	16%	20%	17%	19%	18%	14%	27%
Weet ik niet	13%	0%	25%	14%	8%	11%	10%	19%	8%	11%
N	181	2	25	61	83	10	57	73	37	14

Vraag 19: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	4,6	4,6	4,4	4,6	4,7	5,0	4,5	4,4	4,6	4,6	4,7	4,6	4,7	4,7	4,6	4,6	4,8	4,5
N	811	11	156	368	276	5	120	65	36	62	52	28	20	75	94	148	65	41
Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	4,3	4,2	4,1	4,3	4,6	4,8	4,3	4,2	4,5	4,2	4,5	4,1	4,5	4,4	4,3	4,3	4,5	4,1
N	807	11	155	368	273	5	120	65	36	61	52	27	20	75	94	147	64	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	4,6	4,7	4,5	4,5	4,6	4,4	4,5	4,6	4,7	4,6
N	811	26	97	231	423	34	233	347	167	64
Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	4,3	4,5	4,2	4,2	4,4	4,2	4,3	4,3	4,5	4,3
N	807	26	96	231	421	33	232	345	166	64

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 20: In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=stimuleert mij helemaal niet, 2=stimuleert mij niet, 3=neutraal, 4=stimuleert mij, 5=stimuleert mij zeer).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Bijdragen aan een beter milieu.	4,4	4,2	4,3	4,4	4,6	5,0	4,5	4,4	4,5	4,3	4,7	4,4	4,7	4,3	4,5	4,4	4,2	4,2
Besparen van kosten.	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8	4,2	4,3	4,5	4,4	4,4	4,3	4,4	4,2	4,2	4,2	4,4	4,2
Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	2,6	3,3	2,3	2,5	2,8	3,7	2,7	2,5	2,8	2,8	2,8	2,0	2,6	2,2	2,3	2,6	2,6	2,5
Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,5	4,7	4,5	4,4	4,4	4,8	4,5	4,3	4,5	4,6	4,7	4,4	4,2	4,5	4,4	4,4	4,3	4,5
Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	3,5	3,2	3,3	3,5	3,8	3,9	3,6	3,4	3,7	3,6	3,6	2,9	3,2	3,4	3,4	3,6	3,4	3,8
Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	4,0	4,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,1	3,9	4,1	4,2	4,3	3,9	4,6	3,9	3,9	4,0	3,9	4,2
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=stimuleert mij helemaal niet, 2=stimuleert mij niet, 3=neutraal, 4=stimuleert mij, 5=stimuleert mij zeer).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Bijdragen aan een beter milieu.	4,4	4,5	4,4	4,3	4,5	4,3	4,4	4,3	4,6	4,6
Besparen van kosten.	4,3	4,4	4,1	4,3	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3	4,1
Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	2,6	3,0	2,6	2,4	2,6	3,0	2,8	2,5	2,5	2,4
Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,5	4,7	4,3	4,4	4,5	4,7	4,5	4,4	4,5	4,6
Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	3,5	4,1	3,6	3,2	3,6	3,3	3,5	3,4	3,6	3,5
Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	4,0	4,3	4,0	3,9	4,1	4,1	4,0	3,9	4,3	4,1
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 21: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*											
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	4,5	4,4	4,4	4,5	4,7	4,5	4,4	4,5	4,6	4,6	4,5	4,6	4,7	4,4	4,6	4,5	4,4	4,2
N	808	11	155	367	275	5	119	65	36	62	53	27	20	75	94	147	65	40
Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,2	4,1	4,1	4,2	4,5	4,3	4,3	4,1	4,1	4,4	4,2	4,1	4,8	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3
N	814	11	156	368	279	5	120	65	36	62	53	26	20	76	94	150	66	41
Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	3,1	3,7	2,9	3,2	3,2	3,4	3,0	3,2	3,0	3,1	3,5	2,4	3,0	3,0	3,1	3,3	3,1	3,1
N	768	11	148	352	257	5	114	63	36	58	52	24	19	68	89	136	65	39

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	4,5	4,7	4,4	4,4	4,6	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5
N	808	25	98	231	420	34	230	348	168	62
Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,2	4,2	4,3	4,1	4,4	4,0	4,3	4,2	4,2	4,3
N	814	26	97	232	425	34	235	349	168	62
Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	3,1	2,9	3,2	2,9	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1
N	768	26	86	223	399	34	216	333	162	57

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 24: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen. Licht uw antwoord toe.

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Helemaal niet mee eens, omdat:	3%	0%	3%	3%	3%	0%	6%	0%	4%	2%	1%	3%	0%	3%	3%	2%	5%	0%
Niet mee eens, omdat:	12%	10%	17%	12%	6%	0%	8%	12%	11%	10%	13%	33%	4%	15%	10%	13%	16%	3%
Neutraal, omdat:	15%	19%	13%	15%	17%	23%	24%	12%	11%	14%	10%	17%	9%	8%	16%	17%	12%	19%
Mee eens, omdat:	35%	44%	42%	35%	28%	0%	27%	36%	33%	31%	44%	35%	38%	39%	39%	38%	34%	38%
Helemaal mee eens, omdat:	26%	27%	16%	29%	34%	61%	27%	20%	33%	31%	26%	12%	45%	27%	26%	24%	27%	34%
Geen mening	8%	0%	10%	7%	12%	16%	7%	20%	9%	12%	5%	0%	4%	9%	7%	7%	6%	6%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Helemaal niet mee eens, omdat:	3%	0%	7%	1%	3%	3%	2%	1%	3%	16%
Niet mee eens, omdat:	12%	22%	14%	13%	10%	11%	13%	9%	11%	23%
Neutraal, omdat:	15%	18%	19%	15%	14%	13%	14%	16%	13%	20%
Mee eens, omdat:	35%	43%	27%	39%	34%	39%	37%	37%	37%	13%
Helemaal mee eens, omdat:	26%	13%	21%	25%	30%	22%	20%	30%	32%	18%
Geen mening	8%	4%	11%	7%	9%	12%	14%	6%	3%	9%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 25: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%	29%	16%	12%	7%	23%	17%	14%	12%	8%	13%	28%	0%	4%	17%	13%	11%	2%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%	28%	29%	19%	15%	0%	15%	28%	16%	24%	25%	37%	11%	21%	19%	26%	15%	16%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%	74%	57%	53%	39%	69%	50%	61%	36%	60%	45%	49%	45%	52%	44%	55%	53%	50%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%	19%	14%	22%	19%	0%	19%	17%	14%	26%	17%	19%	15%	15%	17%	26%	11%	18%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%	21%	10%	8%	3%	0%	7%	6%	16%	10%	11%	14%	4%	7%	8%	8%	5%	11%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%	0%	3%	2%	6%	0%	4%	0%	10%	2%	5%	7%	0%	4%	6%	2%	2%	0%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%	17%	21%	23%	39%	31%	23%	24%	37%	23%	20%	13%	38%	22%	26%	25%	36%	35%
Geen, omdat:	4%	0%	4%	6%	2%	0%	6%	2%	0%	4%	1%	10%	13%	10%	4%	3%	4%	3%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Uitsplitsingen

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%	21%	14%	16%	8%	18%	16%	11%	9%	18%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%	25%	19%	23%	19%	29%	24%	21%	19%	19%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%	58%	33%	60%	50%	56%	57%	53%	48%	31%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%	23%	22%	19%	19%	12%	24%	19%	12%	17%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%	12%	6%	8%	7%	16%	6%	10%	7%	10%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%	5%	11%	0%	3%	5%	1%	0%	0%	40%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%	14%	27%	22%	30%	20%	23%	27%	35%	6%
Geen, omdat:	4%	0%	8%	6%	3%	3%	4%	5%	4%	4%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 26: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%	19%	41%	18%	6%	46%	20%	23%	26%	26%	22%	16%	4%	16%	28%	22%	23%	10%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%	0%	2%	0%	1%	0%	2%	0%	4%	0%	0%	5%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%	0%	10%	9%	2%	0%	4%	12%	10%	1%	22%	0%	0%	10%	7%	10%	0%	9%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%	0%	4%	3%	8%	0%	4%	8%	5%	7%	4%	0%	0%	2%	4%	4%	3%	0%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%	16%	3%	3%	2%	23%	7%	2%	12%	0%	2%	8%	11%	0%	3%	2%	0%	3%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%	56%	46%	66%	79%	31%	59%	61%	53%	63%	62%	74%	81%	69%	62%	61%	64%	75%
Geen, omdat:	7%	9%	5%	8%	5%	23%	9%	6%	2%	7%	4%	2%	4%	8%	4%	8%	10%	6%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%	45%	10%	32%	14%	26%	27%	20%	21%	12%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	4%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%	5%	4%	10%	6%	9%	7%	8%	7%	5%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%	6%	8%	3%	4%	3%	4%	3%	4%	11%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%	3%	3%	2%	3%	9%	3%	4%	5%	2%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%	38%	72%	57%	68%	60%	60%	64%	65%	71%
Geen, omdat:	7%	9%	5%	6%	9%	0%	6%	8%	6%	1%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 27: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald	16%	21%	27%	15%	6%	0%	20%	21%	5%	21%	13%	31%	6%	14%	14%	20%	8%	5%
Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg	19%	19%	29%	19%	6%	0%	19%	22%	21%	26%	15%	16%	0%	23%	18%	14%	22%	19%
Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen	8%	30%	13%	6%	3%	23%	5%	10%	4%	7%	10%	7%	0%	4%	18%	6%	6%	11%
Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer	15%	16%	26%	13%	5%	0%	20%	20%	12%	11%	15%	28%	0%	24%	13%	14%	4%	9%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort	20%	8%	22%	22%	17%	23%	17%	20%	22%	21%	26%	19%	15%	13%	18%	25%	24%	20%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	5%	20%	5%	6%	1%	0%	2%	8%	3%	8%	3%	3%	0%	7%	6%	3%	8%	7%
Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	44%	17%	29%	43%	69%	54%	43%	40%	53%	43%	46%	47%	79%	38%	43%	42%	46%	44%
Geen, omdat:	2%	0%	1%	3%	2%	0%	3%	2%	0%	0%	4%	0%	0%	3%	1%	3%	2%	2%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald	16%	19%	7%	20%	14%	31%	17%	18%	13%	14%
Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg	19%	40%	14%	27%	13%	14%	20%	20%	17%	8%
Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen	8%	10%	4%	11%	4%	26%	9%	9%	7%	3%
Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer	15%	16%	17%	17%	13%	12%	19%	14%	4%	24%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort	20%	9%	27%	21%	20%	16%	19%	20%	22%	21%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	5%	6%	1%	6%	5%	7%	3%	8%	3%	1%
Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	44%	21%	50%	40%	51%	28%	42%	41%	54%	43%
Geen, omdat:	2%	9%	1%	2%	2%	0%	2%	3%	1%	0%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 28: Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
De informatie is eenvoudig te vinden.	3,9	3,9	3,8	3,9	4,0	4,3	4,0	4,0	3,9	4,0	3,8	3,8	4,2	3,8	4,0	3,8	3,8	3,8
N	727	7	138	324	258	5	109	59	29	58	48	26	18	67	79	133	58	38
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	3,9	4,1	3,7	3,9	4,0	4,1	4,0	3,7	3,9	3,9	3,7	4,0	4,1	3,9	4,0	3,8	4,0	3,5
N	743	8	138	333	264	5	109	60	32	58	49	26	18	70	83	137	59	37
De informatie is begrijpelijk.	4,0	4,2	4,0	4,1	4,0	4,3	4,0	4,0	4,1	4,0	4,3	3,9	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0	3,8
N	739	8	140	331	260	5	108	60	32	58	48	26	18	70	84	134	59	37
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	3,7	3,7	3,6	3,7	3,9	3,6	3,8	3,6	3,9	3,8	3,8	3,7	4,0	3,8	3,7	3,7	3,8	3,9
N	687	8	131	304	244	5	101	59	31	54	46	21	16	67	76	123	54	34

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
De informatie is eenvoudig te vinden.	3,9	4,0	3,9	3,8	4,0	4,0	3,9	3,9	3,8	4,0
N	727	25	86	201	388	27	204	311	149	63
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	3,9	3,9	3,8	3,8	3,9	4,0	3,8	3,9	3,8	4,1
N	743	24	89	204	398	28	207	322	152	62
De informatie is begrijpelijk.	4,0	4,4	4,0	4,0	4,0	4,2	4,0	4,1	4,0	4,2
N	739	24	89	205	392	29	207	318	152	62
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	3,7	3,8	3,8	3,7	3,7	3,9	3,7	3,8	3,7	3,9
N	687	23	80	196	363	25	196	288	146	57

*Rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 29: Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Afvalwijzerapp	49%	46%	62%	47%	40%	69%	54%	43%	37%	57%	47%	54%	40%	42%	45%	49%	52%	64%
Bewonersbrief in de bus	39%	48%	35%	40%	41%	16%	38%	46%	45%	31%	30%	50%	57%	34%	39%	40%	36%	40%
Digitale nieuwsbrief	20%	29%	16%	20%	24%	23%	27%	14%	18%	18%	19%	21%	6%	22%	25%	21%	17%	14%
Gemeentegids	24%	23%	21%	19%	36%	31%	27%	31%	25%	27%	18%	10%	26%	29%	19%	25%	18%	16%
Informatiebijeenkomst	2%	19%	2%	2%	1%	0%	4%	2%	3%	2%	1%	0%	0%	1%	3%	2%	3%	3%
Gemeentepagina in Duiven Post	45%	67%	31%	48%	52%	39%	44%	53%	39%	50%	38%	34%	51%	55%	46%	40%	53%	32%
Website van de gemeente	38%	45%	39%	44%	25%	69%	39%	35%	34%	41%	42%	41%	23%	48%	43%	36%	36%	30%
Website www.mijnafvalwijzer.nl	24%	45%	24%	26%	16%	61%	28%	21%	12%	29%	30%	31%	21%	30%	16%	22%	12%	35%
Facebook	11%	19%	23%	8%	3%	23%	10%	17%	4%	12%	16%	12%	6%	6%	10%	10%	10%	21%
Twitter	2%	9%	2%	2%	1%	0%	3%	5%	0%	2%	3%	3%	0%	1%	1%	2%	1%	3%
Op een andere manier, namelijk:	4%	0%	4%	4%	4%	0%	4%	1%	7%	4%	4%	0%	11%	8%	2%	5%	4%	7%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Afvalwijzerapp	49%	65%	39%	54%	49%	37%	47%	51%	52%	46%
Bewonersbrief in de bus	39%	38%	43%	37%	40%	36%	40%	36%	39%	50%
Digitale nieuwsbrief	20%	22%	28%	18%	19%	21%	18%	20%	20%	29%
Gemeentegids	24%	21%	25%	21%	26%	21%	23%	23%	23%	31%
Informatiebijeenkomst	2%	2%	2%	2%	1%	11%	2%	1%	5%	3%
Gemeentepagina in Duiven Post	45%	31%	41%	45%	46%	59%	46%	44%	46%	46%
Website van de gemeente	38%	25%	39%	45%	34%	40%	37%	39%	38%	38%
Website www.mijnafvalwijzer.nl	24%	44%	23%	29%	18%	29%	28%	21%	21%	21%
Facebook	11%	28%	8%	15%	6%	24%	14%	9%	12%	9%
Twitter	2%	2%	3%	3%	1%	8%	3%	2%	2%	2%
Op een andere manier, namelijk:	4%	0%	3%	5%	4%	2%	3%	4%	5%	6%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 30: Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ja	25%	18%	36%	22%	21%	69%	24%	17%	19%	35%	16%	27%	11%	21%	27%	24%	31%	43%
Nee	75%	82%	64%	78%	79%	31%	76%	83%	81%	65%	84%	73%	89%	79%	73%	76%	69%	57%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ja	25%	39%	22%	24%	26%	20%	26%	23%	30%	21%
Nee	75%	61%	78%	76%	74%	80%	74%	77%	70%	79%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Vraag 31: Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1= 2= 3= 4= 5=).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
De openingstijden	3,5	3,6	3,1	3,5	4,0	4,5	3,5	3,4	3,9	3,5	3,6	3,2	3,9	3,5	3,4	3,5	3,5	3,4
N	761	9	139	347	266	5	111	57	35	60	48	27	18	72	88	135	64	41
Afstand vanaf uw huis	4,3	4,2	4,2	4,3	4,3	5,0	4,3	4,4	4,8	4,2	4,4	4,5	4,8	4,4	4,2	4,1	4,0	3,8
N	779	10	146	356	267	5	114	59	35	61	51	27	18	75	89	138	66	41
De manier waarop u geholpen wordt	4,3	4,4	4,2	4,3	4,5	5,0	4,2	4,4	4,5	4,1	4,3	4,4	4,8	4,4	4,4	4,3	4,2	4,2
N	761	10	139	344	268	5	111	56	34	62	47	26	19	71	87	137	65	41
De kosten	2,1	1,9	2,1	2,0	2,2	3,4	1,9	2,1	2,5	1,9	1,9	1,8	2,6	2,1	2,1	1,9	2,4	2,1
N	780	10	144	357	269	5	113	59	35	62	49	27	18	74	89	142	66	41

*Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Gezinssituatie: Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Soort woning: Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
De openingstijden	3,5	2,8	3,5	3,3	3,7	3,7	3,4	3,5	3,6	3,6
N	761	20	81	223	406	31	213	335	161	52
Afstand vanaf uw huis	4,3	4,1	4,1	4,3	4,3	4,0	4,2	4,3	4,3	4,0
N	779	22	86	227	412	32	223	339	165	52
De manier waarop u geholpen wordt	4,3	4,0	4,2	4,3	4,4	4,2	4,2	4,3	4,4	4,3
N	761	21	81	222	407	30	215	336	160	50
De kosten	2,1	1,9	2,1	2,0	2,1	2,0	1,9	2,0	2,4	1,9
N	780	22	86	226	416	30	225	338	163	54

Vraag 32: Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

*Percentage "Ja" naar leeftijdsgroepen en gebied.**

	Totaal	Leeftijdgroepen: Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Gebied: Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	48%	91%	41%	48%	46%	39%	46%	45%	47%	59%	36%	30%	55%	39%	53%	52%	53%	31%
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	66%	54%	51%	72%	75%	77%	69%	55%	51%	62%	71%	47%	81%	60%	76%	73%	55%	79%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Percentage "Ja" naar gezinssituatie en soort woning.**

	Totaal	Gezinssituatie: Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Soort woning: Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	48%	62%	47%	42%	48%	66%	48%	45%	50%	59%
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	66%	62%	64%	62%	71%	63%	61%	69%	68%	71%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

4. Vragenlijst

Welkom bij dit onderzoek over afvalinzameling: Van Afval naar Grondstof
In de gemeente Duiven gaan we graag samen met u op weg naar een leven met minder afval. We willen gezamenlijk streven naar *meer* hergebruik en naar *minder* afvalproductie. Om hier goed beleid op te kunnen maken, horen we graag van u op welke manier u op dit moment uw afval scheidt en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval nog eenvoudiger te maken.

De resultaten van dit onderzoek worden anoniem verwerkt door marktonderzoeksbureau Enigma Research. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 minuten. U kunt eventueel tussentijds stoppen en op een later moment weer verder gaan met de vragenlijst op het punt waar u gebleven was.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

In de brief die u heeft ontvangen staat uw unieke inlogcode. Vul deze inlogcode in onderstaand veld in.

Druk hierna op "Volgende" om de vragenlijst te starten.

Achtergrondvragen
Er volgen nu eerst vier achtergrondvragen. De achtergrondvragen worden gesteld om verschillen te kunnen ontdekken. Denken dertigers bijvoorbeeld anders over afvalinzameling dan vijftigers? Of verschillen de antwoorden tussen inwoners uit verschillende wijken van elkaar? De achtergrondgegevens die u invult worden niet gekoppeld aan uw persoonsgegevens. U blijft anoniem.

1. **Wat is uw postcode?**

Deze vraag wordt gebruikt om te onderzoeken of er verschil is tussen inwoners uit de verschillende wijken en tussen inwoners die in een dorp/kern wonen of in het buitengebied. Uw postcode wordt alleen bekend bij het onderzoeksbureau en is niet inzichtelijk voor de gemeente.

2. **Wat is uw gezinssituatie? Heeft u thuiswonende kinderen, wilt u dan het aantal kinderen dat thuis woont en de leeftijd van het jongste kind invullen?**

   - Alleenstaand met <open invoer> thuiswonend(e) kind(eren). Leeftijd jongste kind: <open invoer>
   - Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)
   - Gehuwd/samenwonend met <open invoer> thuiswonend(e) kind(eren). Leeftijd jongste kind: <open invoer>
   - Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)
   - Anders, vul aantal personen in inclusief uzelf: <open invoer>

3. **In wat voor type woning woont u?**

   - Rijtjeshuis
   - Hoekwoning of twee-onder-één-kap
   - Vrijstaande woning
   - Appartement op de begane grond
   - Appartement op een verdieping
   - Anders, namelijk: <open invoer>

ENIGMA
RESEARCH

4. In welke leeftijdsgroep valt u?

- o Tot en met 24 jaar
- o 25 t/m 44 jaar
- o 45 t/m 64 jaar
- o 65 jaar of ouder

Huidige situatie

5. Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

Toelichting:

6. Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven nog beter?

7. Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven afgeschaft of verminderd worden?

8. Heeft u een eigen container voor restafval (en dus geen gezamenlijke – ondergrondse of bovengrondse - container)?

- o Ja → vraag 10 OVERSLAAN
- o Nee → Vraag 9 OVERSLAAN

Gedrag

9. Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat u de restafvalcontainer kunt aanbieden om te laten legen? Houdt u er rekening mee dat het vaker legen van containers u meer geld kost.

	1x per week	1x per 2 weken	1x per 3 weken	1x per 4 weken	1x per 5 weken	1x per 6 weken	Niet; ik hoef eigenlijk geen restafval container
a) Lente	o	o	o	o	o	o	o
b) Zomer	o	o	o	o	o	o	o
c) Herfst	o	o	o	o	o	o	o
d) Winter	o	o	o	o	o	o	o

Toelichting:

10. Hoeveel vuilniszakken stort u ongeveer per vier weken?

- o Aantal vuilniszakken: <open invoer>
- o Weet ik niet

11. Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

- o Ik ben een voorbeeldige afvalscheider
- o Ik scheid het merendeel van mijn afval
- o Ik scheid een gedeelte van mijn afval
- o Ik scheid mijn afval (meestal) niet

ENIGMA RESEARCH

12. Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

	Altijd	Meestal	Soms	Nooit	Niet van toepassing
a) Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	○	○	○	○	○
b) Papier en karton	○	○	○	○	○
c) PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	○	○	○	○	○
d) Glas	○	○	○	○	○
e) Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	○	○	○	○	○
f) Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	○	○	○	○	○
g) Elektrische apparaten	○	○	○	○	○

Routing: indien bij vraag 12 bij een afvalsoort het antwoord "altijd" of "Niet van toepassing" is gegeven, desbetreffende vraag (13 t/m 18) niet tonen

13. Wat zijn voor u redenen om uw keukenafval (groente, fruit, etensresten) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen
- ❑ Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis
- ❑ Ik weet niet waar het bij hoort
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat: <open invoer>
- ❑ Ik vind het stinken/vies
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

14. Wat zijn voor u redenen om papier en karton niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ De oudpapiercontainer wordt niet vaak genoeg opgehaald
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, want dan ben ik het maar kwijt
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

ENIGMA RESEARCH

15. Wat zijn voor u redenen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat: <open invoer>
- ❑ Ik vind het stinken/vies
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

16. Wat zijn voor u redenen om glas niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ De glasbak is te ver van mijn huis
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

17. Wat zijn voor u redenen om textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

18. Wat zijn voor u redenen om elektrische apparaten niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

ENIGMA RESEARCH

Houding

19.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

						Weet ik niet (6)
a) Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	★	★	★	★	★	○
b) Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	★	★	★	★	★	○

20.In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

1 ster staat voor "stimuleert mij helemaal niet" en 5 sterren voor "stimuleert mij zeer".

a) Bijdragen aan een beter milieu.	★	★	★	★	★
b) Besparen van kosten.	★	★	★	★	★
c) Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	★	★	★	★	★
d) Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	★	★	★	★	★
e) Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	★	★	★	★	★
f) Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	★	★	★	★	★

Zijn er nog andere aspecten die u stimuleren om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

ENIGMA RESEARCH

21.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

a) Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	★	★	★	★	★	Nvt
b) Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	★	★	★	★	★	Nvt
c) Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	★	★	★	★	★	Nvt

Stel vraag 22 alleen indien vraag 21c is drie sterren of meer

Introductie vraag 22

In de vorige vraag heeft u aangegeven weleens te twijfelen over wat u met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar u het in moet gooien/in moet leveren.

22.Kunt u dit kort toelichten?

Mogelijkheden

23.Wat kan de gemeente voor u betekenen om ervoor te zorgen dat ...

het (nog) duidelijker wordt hoe het huishoudelijk afval gescheiden kan worden?

het (nog) gemakkelijker wordt om huishoudelijk afval te scheiden?

mogelijke twijfel over wat met bepaald huishoudelijk afval moet gebeuren zoveel mogelijk wordt weggenomen?

24.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? Licht uw antwoord toe.

De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

- Helemaal niet mee eens, omdat: <open invoer>
- Niet mee eens, omdat: <open invoer>
- Neutraal, omdat: <open invoer>
- Mee eens, omdat: <open invoer>
- Helemaal mee eens, omdat: <open invoer>
- Geen mening

Introductie vraag 25

Het makkelijker maken van afvalscheiding kan bijvoorbeeld door vaker GFT (groente-, fruit- en tuinafval), PMD (plastic- en metalen verpakkingen & drankenkartons) of oud papier en karton bij u op te halen. Dat brengt wel extra kosten met zich mee. En die worden doorberekend in de afvalstoffenheffing die inwoners betalen.

Goed om te noemen: hoe beter u afval scheidt, hoe minder restafval er over blijft. Als de restafvalcontainer minder vaak geleegd hoeft te worden, scheelt dat in uw kosten.

ENIGMA RESEARCH

25. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)
- ❑ Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)
- ❑ Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden
- ○ Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

26. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als papier en karton vaker wordt opgehaald
- ❑ Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

27. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald
- ❑ Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg
- ❑ Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen
- ❑ Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

ENIGMA RESEARCH

Informatievoorziening gemeente
De gemeente communiceert op verschillende manieren over de inzameling en het scheiden van huishoudelijk afval. Denk hierbij aan informatie op de website van de gemeente, via de Afvalwijzerapp en www.mijnafvalwijzer.nl, via sociale media, de gemeentepagina etc.

28.Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

De informatie is eenvoudig te vinden.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
De informatie is begrijpelijk.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	★	★	★	★	★	Weet ik niet

Heeft u nog verbeterpunten of tips voor onze informatievoorziening over afval?

29.Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Afvalwijzerapp
- ❑ Bewonersbrief in de bus
- ❑ Digitale nieuwsbrief
- ❑ Gemeentegids
- ❑ Informatiebijeenkomst
- ❑ Gemeentepagina in Duiven Post
- ❑ Website van de gemeente
- ❑ Website www.mijnafvalwijzer.nl
- ❑ Facebook
- ❑ Twitter
- ❑ Op een andere manier, namelijk: <open invoer>

ENIGMA RESEARCH

30.Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

- ○ Ja
- ○ Nee

Eventuele verbeterpunten:

Afvalbrengstation en hergebruik

31.Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

De openingstijden						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
Afstand vanaf uw huis						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
De manier waarop u geholpen wordt						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
De kosten						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation

32.Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

	Ja	Nee
a) Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	○	○
b) Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	○	○

33.Heeft u nog aanvullende opmerkingen over dit onderzoek?

Eindtekst

Dit is het einde van de vragenlijst. Uw antwoorden zijn opgeslagen.

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Hiermee krijgt de gemeente meer inzicht in hoe u als inwoner denkt over afval scheiden en afvalvermindering. Deze gegevens gebruiken we om het beleid over afvalinzameling aan te passen.

U kunt dit scherm nu sluiten.

ENIGMA RESEARCH

Enigma Research

- Nauwkeurig
- Resultaatgericht
- Ontzorgt
- Technisch onderscheidend
- Oog voor vormgeving

Enigma Research, uw onderzoeksvraag onder de loep.

CDA
Technische vragen Politieke Avond 9 februari 2021

1. Raadsvoorstel Grondstoffenplan:

Een van de actiepunten is om structureel uren en budget (30K) te begroten voor communicatie over het thema afval.

1.1. Betekent dit een uitbreiding (fte) in de formatie?
Nee, het budget wordt afhankelijk van de behoefte ingezet voor het ontwikkelen, maken en verspreiden van communicatiemiddelen.

1.2. Hoeveel budget wordt hier nu aan besteed (bij benadering)?
In de begroting is €15.000,- opgenomen voor communicatie. Deze gelden worden vooral besteed aan de afvalapp/Afvalwijzer. Interne uren voor afvalcommunicatie zijn hier niet in meegenomen.

1.3. Betekent dit dat elders in de organisatie minder budget aan communicatie besteed gaat worden?
Nee, dit zijn kosten voor aanvullende communicatie, bovenop de huidige taken/acties

In het Raadsvoorstel staat bij 5.1. dat inzameling *in 1e instantie* bij het AAS kan plaatsvinden.

1.4. Blijft het hierbij of kunnen er nog andere voorstellen worden verwacht?
We willen starten met inzameling bij het Afvalaanbiedstation, de inzameling is mogelijk vanaf medio 2021. Uitbreiding naar bijvoorbeeld kinderdagverblijven is na evaluatie/overleg een optie.

1.5. Worden er kosten in rekening gebracht bij de inwoners die luiers bij het AAS aanbieden of wordt voorgesteld dit ‘gratis’ aan te bieden?
Inwoners kunnen de luiers inderdaad gratis aanbieden, net als veel andere herbruikbare stromen op het AAS. Verwerkingskosten worden verrekend in de Afvalstoffenheffing.

Technische grondstoffenplan vragen

Lokaal Alternatief heeft de volgende technische vragen naar aanleiding van het grondstoffenplan.

- Hoeveel kinderen kent de gemeente Duiven tot en met 3 jaar? Is daarbij aan te geven om hoeveel huishoudens het gaat?
  In de gemeente Duiven zijn er op dit moment 591 kinderen tussen de 0 en 3 jaar. Het gaat om 534 huishoudens.
- In het voorstel wat nu voorligt, wordt voorgesteld om in te zetten op preventie om hierdoor zoveel mogelijk afval te scheiden aan de voorkant. In hoeverre is er gekeken naar het achteraf sorteren van afval door een gespecialiseerd bedrijf? Zijn er al nieuwe technieken die dit mogelijk maken? Welke ervaringen zijn er in het land?
  Er is ook gekeken naar de mogelijkheden van nascheiding. Belangrijk is om aan te geven dat nascheiding uitsluitend mogelijk is voor PMD. GFT, Oud Papier, Textiel en glas zullen altijd nog gescheiden ingezameld moeten worden(bronscheiding). De techniek van nascheiding wordt al op meerdere plekken in Nederland toegepast en is vooral geschikt voor gemeenten met veel hoogbouw (waar scheiden van PMD in huis lastiger is).
  Belangrijk is ook om te vermelden dat de nascheidingsinstallatie ongeveer 25 kilo per inwoner aan PMD uit het restafval kan halen. Door bronscheiding wordt in de gemeente Duiven in 2019 al 28 kilo PMD per inwoner ingezameld (in 2020 ca. 29,5 kilo). Kiezen voor nascheiding zou dus voor de gemeente Duiven achteruitgang betekenen.
  Nascheiding wordt toegepast in de gemeenten in het noorden van Nederland (Friesland) waar men vanaf het begin van de kunststof inzameling voor nascheiding heeft gekozen. En in grote steden, waar de PMD inzameling veel minder succesvol was en men vaak onder de 10 kilo per inwoner per jaar inzamelde.
- Het is wel bewezen dat verlaging van de inzamelfrequentie van restafval en een hoger variabel tarief zorgt voor minder restafval en dus betere afvalscheiding. Echter het meer ‘knijpen’ op restafval zorgt ook voor meer vervuiling in de grondstoffen. In hoeverre is hier naar gekeken? Heeft het meer hebben van vervuilde grondstoffen ook nog financiële consequenties?
  Als eerste moet gesteld worden dat de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen in de gemeente Duiven zeer goed is. Er is nog nooit een vracht PMD afgekeurd. Dit is ook te danken aan de inzameling met doorzichtige zakken. Bij het verder terugdringen van de hoeveelheid restafval is er inderdaad een risico voor meer vervuiling van de grondstoffen. Door communicatie en flankerend beleid wordt ingezet op het voorkomen van vervuiling van grondstoffen. Door de goede resultaten tot nu toe is de verwachting dat de kwaliteit van de grondstoffen goed zal blijven.
- In het grondstoffenplan wordt uitgebreid stilgestaan bij de resultaten uit de sorteeranalyse, maar in hoeverre zijn er ook resultaten bekend hoe schoon de grondstoffen zijn?
  Zoals bij de vorige vraag aangegeven is de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen in de gemeente Duiven goed. Voor PMD (maar ook voor GFT en Oud Papier) is nog nooit afkeur geweest.

Alvast bedankt voor de beantwoording.

Hartelijke groet,

Fractie Lokaal Alternatief.

Vragen fractie PvdA Politieke Avond 9 februari 2021

Vragen

A.1 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
De fractie van de Partij van de Arbeid heeft een vraag:

- Kan het college het kader van de gemeenteraad beschrijven waaruit dit voorstel voortgekomen is?
  Het kader voor het voorgestelde beleid is:
  - *het landelijke VANG beleid huishoudelijk afval;*
  - *Het coalitieakkoord 2018:*
    Duurzaamheid

    Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema. Bewustwording van de samenleving is daarbij de eerste belangrijke stap. We gaan op dit thema verder met het programma circulaire economie. Als initiator en aanjager gaan we aan de slag met de drie belangrijke pijlers: namelijk de energietransitie, de grondstoffentransitie en de klimaatadaptatie. We gaan op dit terrein werken met een aantal pilots. We willen het Liemerse energieloket toegankelijker maken en invulling geven aan de voorbeeldfunctie die wij als gemeente hebben met de gemeentelijke gebouwen.

    We willen op dit onderwerp deze raadsperiode, samen met de raad en onze inwoners en partners, realistische doelstellingen formuleren die verder reiken dat de 4 jaar van dit akkoord.
  - *het programma Circulaire Economie (samen met Westervoort), het grondstoffenplan valt binnen het onderdeel grondstoffentransitie/circulariteit;*
  - *In de voorjaarsnota 2018 is budget beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een ambitiedocument dat richting geeft naar de vermindering van restafval, aansluitend bij het speerpunt circulaire economie en landelijke doelstellingen.*
  - *de evaluatie van het beleid 2015 – 2018;*
  - *drie bijeenkomsten met de raad, tijdens het planproces.*

- In het raadsvoorstel staat: "Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie."

  Welke informatie en communicatie werd er gemist en hoeveel inwoners hebben hier om gevraagd?
  In de antwoorden op de enquête werd vooral aangegeven dat er behoefte was aan voorlichting over "wat waar hoort". Duidelijke uitleg over scheidingsregels

PMD en GFT. En, duidelijk aangeven wat er met de gescheiden ingezamelde grondstoffen wordt gedaan.
(zie ook pagina 14, 15 en 16 van de Enigma Rapportage, resultaten bewonersonderzoek).
Duidelijke en eenduidige informatie was ook een item tijdens de bijeenkomsten met inwoners en klankbordgroep.

- In het raadsvoorstel staat: "De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.".

  Welke studies of bronnen onderbouwen deze stelling?
  Onder andere de Benchmark huishoudelijk afval (peiljaar 2019) en gegevens van VANG Huishoudelijk Afval. Ervaringen bij verschillende Nederlandse gemeenten.

- Onder Argumenten 3.2 staat: "Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken.".

  Hoe is dit percentage berekend? Aangezien niet alle huishoudens mee hebben gedaan met de enquête. Wat is het juiste percentage van huishoudens die geen bezwaar hebben tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken legen?
  Het betrof een representatieve steekproef met een goede respons op basis waarvan representatieve uitspraken gedaan kunnen worden (zie rapportage Enigma 1. Onderzoeksverantwoording). Daarnaast blijkt dat in 2020 ruim 56% van de huishoudens in de gemeente Duiven de container 13 keer of minder heeft aangeboden (dus 1 maal in de 4 weken of minder).

- Uit het raadsvoorstel blijkt dat er jaarlijks (€ 3,- keer € 10.555,- huishoudens) € 31.665,- en eenmalig € 20.000,- aan financiële middelen nodig is voor communicatie. Hoe en wat gaat u voor dit enorme bedrag communiceren? Welke studie of bron geeft aan dat communicatie daadwerkelijk zorgt voor gedragsverandering bij het scheiden van afval?
  Binnen het programma VANG Huishoudelijk Afval is zeer veel aandacht voor communicatie. Op basis van studies van Rijkswaterstaat, het kennisinstituut Duurzaam Verpakken en anderen, zijn er communicatie programma's ontwikkeld. Daarnaast willen we graag aansluiten bij het communicatie programma dat in Westervoort zal worden ontwikkeld.
  Het eenmalige bedrag is voor de communicatie/begeleiding van de interventie verlaging inzamelfrequentie . Het structurele bedrag (niet in het zelfde jaar, maar vanaf 2022) voor alle andere ontwikkeling en inzet van communicatie om mensen bewuster te maken en te motiveren afval nog beter te scheiden. Structureel aandacht voor de afvalstromen, wat er wel en niet bij mag bijvoorbeeld. Maar ook inzicht geven in wat er in het recycleproces gebeurt.
  In de huidige begroting is €15.000,- opgenomen. Deze gelden worden vooral besteed aan de afvalapp/Afvalwijzer. En dan is het budget daarmee zo goed als op.

- Hoe valt het principe "De vervuiler betaalt" nog te rijmen met toekomstige plannen om een circulaire economie, waarin iedere stroom van afval weer als grondstof dient, te bewerkstelligen? Graag een reflectie hierop.

Het restafval dat wordt aangeboden voor verbranding kan niet meer in de circulaire economie gebruikt worden. Door het laten betalen voor de restafvalstroom worden inwoners gemotiveerd om grondstoffen gescheiden te houden en in de circulaire economie in te brengen.

- Wat is de analyse van de afvalstroom uit de openbare prullenbakken en het zwerfafval of meldingen van zwerfafval (via de fixi app)? Welke soorten afvalstromen zijn hieruit te destilleren? Hoe verhoudt dit resultaat zich tot de normale afvalstroom via de grijze container?
  Anders gezegd wordt er niet meer grijs afval in de openbare prullenbakken gevonden dan verwacht of ingeschat werd? Op basis van welke studie of bron kan worden aangetoond dat een verlaging van de ophaalfrequentie en de verhoging van het tarief er niet voor gaat zorgen dat er onwenselijke afval stromingen gaan ontstaan door afval dumping, verbranding, via de openbare prullenbakken of andere niet gewenste manieren van afval verwijdering.

  Uit de recent (25 januari 2021) verschenen rapportage over diftar (door IPRNormag in opdracht van Rijkswaterstaat) staat over dumpingen:

  > *"Leidt diftar tot meer ontwijkgedrag zoals afvaldumpingen of zwerfafval? Hoewel harde cijfers ontbreken blijkt dat over het geheel de omvang van deze ongewenste ontwijkroutes relatief beperkt is. De angst blijkt vaak groter dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. Er zijn ook maatregelen die vooraf getroffen of voorbereid kunnen worden waarmee ongewenst ontwijkgedrag zo veel mogelijk wordt voorkomen. Ook kunnen de problemen worden beperkt door de inzet van communicatie en handhaving. Soms moet er (vaak tijdelijk en op enkele kwetsbare locaties) extra reiniging werkzaamheden worden uitgevoerd.*

  Het afval uit de openbare prullenbakken wordt niet geanalyseerd. Zwerfafval is afval dat in de openbare ruimte vrijkomt (geen huishoudelijk afval). Dumping van huishoudelijk afval in bijvoorbeeld openbare prullenbakken of bijgeplaatst bij ondergrondse containers vindt plaats, echter niet in verontrustende mate.

- Waarom ontbreken alternatieven in het voorstel? Hierdoor is er voor de gemeenteraad alleen maar de optie om "bij het kruisje te tekenen". Waarom is er geen analyse gemaakt om het afval te scheiden bij de verwerker of afvalstromen anders in te richten met meer een focus richting circulaire economie. Wat zijn andere alternatieven, behalve afval scheiden bij de verwerker, om het scheidingspercentage te verhogen, dan de genoemde verhoging van het tarief en de verlaging van de afval frequentie?
  Dit is het voorstel dat wij uiteindelijk doen, op basis van de servicedriehoek (afweging kosten, milieu, service), benchmarkgegevens en ervaringen van andere gemeenten

  Tijdens het planproces is de Raad meegenomen in de te onderzoeken scenario's. Op basis daarvan is ook gekeken naar: verhogen frequentie inzameling GFT en PMD. Zie ook hoofdstuk 8 Grondstoffenplan. Er zal later gekeken worden naar de inzameling van Oud Papier en Karton, met 2Switch zal gekeken worden naar optimalisatie van het textiel. Op middellange termijn zullen we de mogelijkheid van een Circulair Ambachtscentrum onderzoeken.

  Er is ook gekeken naar de mogelijkheden van nascheiding. Belangrijk is om aan te geven dat nascheiding uitsluitend mogelijk is voor PMD. GFT, Oud Papier, Textiel

en glas zullen altijd nog gescheiden ingezameld moeten worden(bronscheiding). De techniek van nascheiding wordt al op meerdere plekken in Nederland toegepast en is vooral geschikt voor gemeenten met veel hoogbouw (waar scheiden van PMD in huis lastiger is). Belangrijk is ook om te vermelden dat de nascheidingsinstallatie ongeveer 25 kilo per inwoner aan PMD uit het restafval kan halen. Door bronscheiding wordt in de gemeente Duiven in 2019 al 28 kilo PMD per inwoner ingezameld (in 2020 ca. 29,5 kilo). Kiezen voor nascheiding zou dus voor de gemeente Duiven achteruitgang betekenen. Nascheiding wordt toegepast in de gemeenten in het noorden van Nederland (Friesland) waar men vanaf het begin van de kunststof inzameling voor nascheiding heeft gekozen. En in grote steden, waar de PMD inzameling veel minder succesvol was en men vaak onder de 10 kilo per inwoner per jaar inzamelde.

- Wat gebeurt er met ons plastic afval? Wordt dit verwerkt in Nederland of wordt dit verkocht aan andere landen zoals India, Maleisië of Indonesië?
  Het Nederlandse huishoudelijk plastic afval wordt verwerkt in Nederland en Duitsland.

- Welke plannen worden er nog meer ontwikkeld om inwoners verder te helpen met het scheiden van afval en de eerste stappen te maken naar een circulaire economie, waarbij afval een grondstof gaat worden?
  Samen met de gemeente Westervoort loopt het programma voor de circulaire economie. Onder andere via de website: https://www.samen1nergie.nl
  Daar is onder andere informatie te vinden over voorkomen van voedselverspilling, het inleveren van medicijnresten, filmpjes hoe inwoners zich inzetten voor duurzaamheid en de circulaire economie.

Afvalbeleid Duiven. Zetel Nooijen

Afval aanbied station (de Werf)

Ik vind hier geen concrete plannen over.
Wanneer worden herbruikbare materialen aan de bewoners van Duiven ter beschikking gesteld?
Deze dingen kun je bij het brengen apart zetten:

- goed hout;
- goede elektronica;
- hele tegel;
- hele stenen en klinkers;
- schone grond.

Antwoord:

In het Grondstoffenplan staat aangegeven dat Duiven toe werkt naar een Circulair Ambachtscentrum. In een dergelijk centrum is een nauwe samenwerking op het gebied van inzameling van grondstoffen (Afvalaanbiedstation), kringloop en educatie. Op dit moment is er al een goede samenwerking met 2Switch.

Op het huidige Afvalaanbiedstation is het niet toegestaan om te goederen mee terug te nemen. Dit is ook wettelijk niet toegestaan.

De te verwachten consequenties van het verhogen van het grijze bak tarief:

- Meer zwerfvuil;
- Prullen bakken, waar men het instopt?;

Waar staan de kosten die hiermee gepaard gaan vermeld?

Antwoord:

In Duiven zijn de inwoners al gewend aan een diftar systeem. Daarbij, zoals uit de rapportage van IPR Normag blijkt, is er in praktijk slechts weinig merkbaar van meer zwerfafval of ontwijk-gedrag bij invoering van diftar. Naar verwachting zal dit bij het verhogen van het tarief ook niet optreden.

Uiteraard zullen we hier wel nadrukkelijk oog voor hebben.

Bouwafval

Zijn afspraken erover gemaakt bij opruimen van bouwafval.? Is hier al beleid op of wanneer is dat te verwachten ?

Antwoord:

Inwoners en bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de afvoer van bouwafval. Kleine hoeveelheden bouw- en sloopafval en puin uit huishoudens kunnen gebracht worden op het Afvalaanbiedstation.

Oppervlakte water

Helaas wordt in onze gemeente afval gedumpt wat slecht kan zijn voor ons oppervlakte water .

Ook moet de afvalcoach regelmatig de sloten dreggen wat voor onze dieren en gezondheid . Hoe kunnen we daar op handhaven ?

Antwoord:

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het oppervlaktewater in de gemeente. In nauwe samenwerking trekken we waar nodig op bij opruimen en handhaving van verontreiniging/vervuiling.

Vraag Grondstoffenplan samen minder afval gemeente Duiven
Politieke avond 9 maart

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Maar voor bijna net zoveel huishoudens bieden meer(14 t/m 23 keer 31,08%) en veel meer (24 t/m 26 keer 17,20%) dan 13 keer hun container aan. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?

Beantwoording

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Maar voor bijna net zoveel huishoudens bieden meer(14 t/m 23 keer 31,08%) en veel meer (24 t/m 26 keer 17,20%) dan 13 keer hun container aan. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

Wij willen in 2021 al gaan communiceren over beter afval scheiden, zodat inwoners voorafgaande aan de frequentieverlaging hiermee ervaring kunnen opdoen. De afvalcoach kan hierbij inderdaad worden ingezet.

Het doel van de communicatie is om mensen te laten zien dat 1 maal per 4 weken met een 140 liter container prima mogelijk is. Door te laten zien wat er nog in het restafval zit (en wat dus gescheiden kan worden) wordt ook het handelingsperspectief duidelijk. De afvalcoach kan hier natuurlijk ook behulpzaam zijn.

Voor de groep die de container vaker aanbiedt dan 13 keer per jaar zijn er nu weinig prikkels om beter hun afval te scheiden: de container wordt elke 2 weken opgehaald, er is voldoende

ruimte en het aanbiedtarief is relatief laag. Daarnaast bieden inwoners, door het lage aanbiedtarief, ook de container aan, terwijl deze nog niet helemaal vol is.
In de groep huishoudens die tussen de 14 en 23 keer per jaar aanbiedt zit een grote differentiatie. Voor huishoudens die de container nu iets vaker dan 13 keer aan bieden, is het een kleine stap, voor anderen een grotere. Ook zijn er nu al huishoudens die gebruik maken van een 240 liter container.
Correctie: 12,70 % van de huishoudens biedt de container 24 t/m 26 keer per jaar aan (dus geen 17,20%)

Huishoudens kunnen containers omruilen, dus ook een 140 liter grijze container omruilen voor een 240 liter grijze container. Het huidige ruiltarief is €27,50 per container. Het verlagen van dit ruiltarief betekent dat de drempel om te ruilen lager wordt. Terwijl het doel is dat inwoners geprikkeld worden om beter hun afval te scheiden.
Een lagere drempel om te ruilen betekent meerkosten voor de gemeente (aanschaf containers, minder inkomsten ruiltarief) die verrekend worden in de afvalstoffenheffing. Het is op voorhand lastig in te schatten in welke mate hiervan gebruik wordt gemaakt.

Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven – technische vragen

- Kunt u inzichtelijk maken wat de financiële voordelen / nadelen zijn van bron –en nascheiding voor de gemeente alsook voor onze inwoner?
- Kunt u inzichtelijk maken wat de kosten en opbrengsten zijn (per kg per inwoner) van PMD de afgelopen 3 jaar?

Antwoorden

Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven – technische vragen

- Kunt u inzichtelijk maken wat de financiële voordelen / nadelen zijn van bron –en nascheiding voor de gemeente alsook voor onze inwoner

Voor de Circulus-Berkel gemeenten is in 2020 onderzocht met welke kosteneffecten rekening gehouden moet worden indien gemeenten stoppen met de bronscheiding van PMD. Voor alle gemeenten geldt dat nascheiden duurder is dan scheiden van PMD aan de bron. Hoe hoger de inzamelrespons (aantal ingezamelde kilo's PMD) bij het aan de bron scheiden van PMD, hoe groter het kostenverschil met nascheiden van PMD.

Gemiddeld is nascheiden 10 tot 14 euro per huishouden duurder.

Daarbij is overigens nog geen rekening gehouden met de desintegratiekosten voor het ontmantelen van de inzamelvoorzieningen als wordt gestopt met het inzamelen van PMD. Daarmee worden de beleidskeuzes uit eerdere jaren verzilverd.

Bron: Onderzoek voor Circulus-Berkel

Circulus-Berkel is de inzamelaar voor de gemeenten: Apeldoorn, Voorst, Doesburg, Bronckhorst, Epe, Brummen, Lochem, Deventer, Zutphen

De verwachting is dat ook in Duiven nascheiding duurder zal zijn.

- Kunt u inzichtelijk maken wat de kosten en opbrengsten zijn (per kg per inwoner) van PMD de afgelopen 3 jaar?

In de begroting 2021 is een positief saldo opgenomen van € 24.821,--. (saldo kosten inzameling Suez, aanschaf PMD zakken, opbrengst bruto PMD). Dat is € 35,-- per ton ingezameld PMD.

De vergoedingensystematiek voor het ingezamelde PMD is per 1 april 2020 gewijzigd.

Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven – technische vragen

- Kunt u inzichtelijk maken wat de kosten en opbrengsten zijn (per kg per inwoner) van PMD de afgelopen 3 jaar?

Antwoorden

In bijgevoegd overzicht ziet u de kosten en opbrengsten van de PMD- inzameling van de afgelopen 3 jaar.

PMD inzameling	**2018**	**2019**	**2020**
kosten			
inzameling	€ 99.925,79	€ 105.022,25	€ 107.974,30
sortering, vermarkting	€ 209.418,09	€ 215.953,46	€ 57.701,00
PMD zakken	€ 39.540,00	€ 33.020,00	€ 52.045,00
opbrengsten	-€ 269.471,76	-€ 262.507,41	-€ 203.648,59
saldo	**€ 79.412,12**	**€ 91.488,30**	**€ 14.071,71**
ingezameld PMD (ton)	666	705	747
kosten per ton	€ 119,17	€ 129,76	€ 18,85

De landelijke vergoedingensystematiek voor het ingezamelde PMD is per 1 april 2020 gewijzigd. De gemeente ontvangt nu een vergoeding voor het ingezamelde bruto PMD per ton. De verrekening van kosten en vergoedingen voor het sorteren/recyclen/vermarkten is niet langer een zaak voor de gemeente. Hierdoor is het saldo in 2020 gunstiger, dan voorgaande jaren.

Politieke avond 9 maart 2021

Aanvullende vragen grondstoffenplan samen minder afval gemeente Duiven

Antwoord op de vraag:
Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Dank voor de beantwoording van onze vraag. Maar dit roept bij ons meer vragen op.

- Het bedrag van de afvalcoach wordt niet uit het budget van € 32.000,- betaald. Waar wordt deze coach dan uit betaald?
- Aan welk bedrag wordt hierbij gedacht? En om hoeveel uur zou dit gaan?
- Komt dit jaarlijks terug?

Antwoorden
Antwoord op de vraag:
Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Dank voor de beantwoording van onze vraag. Maar dit roept bij ons meer vragen op.

- Het bedrag van de afvalcoach wordt niet uit het budget van € 32.000,- betaald. Waar wordt deze coach dan uit betaald?

De inzet van de afvalcoach wordt gedekt uit het budget voor de Banenafspraak (dit is geen reguliere formatie). Het contract loopt tot 1 januari 2022. De wens is om de functie te handhaven en de huidige afvalcoach, die naar tevredenheid functioneert een vast contract aan te bieden. Deze capaciteit voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval en de nieuwe taken aanpak zwerfafval is hard nodig. De kosten kunnen niet langer gedekt worden uit het budget banenafspraak.
In de voorjaarsnota zal dit worden opgenomen als een wens.

- Aan welk bedrag wordt hierbij gedacht? En om hoeveel uur zou dit gaan?

Op dit moment gaat het om 36 uur (inzet voor Duiven én Westervoort). Kosten naar schatting € 45.000,--

- Komt dit jaarlijks terug?

ja

Hartelijke groet,

Karin Bouwmeister

IPR•NORMAG

Rijkswaterstaat

Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer

Beschrijvend onderzoek naar de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens

25 januari 2021

● Strategie ● Beleid ● Organisatie

BEZOEKADRES: Waarderweg 33 kantoor B10, 2031 BN Haarlem
POSTADRES: postbus 2016, 2002 CA Haarlem
t 023 531 91 41, **e** info@iprnormag.nl, **i** www.iprnormag.nl

]IPR•NORMAG[

In opdracht van:	*Rijkswaterstaat*
Opsteller(s):	*Drs. ing. P.M.J. de Bruin (Paul)* *R.H.F. Oldenhof MSc. (Ruben)* *E. Nijmeijer MSc. (Eline)*
Projectnummer IPR Normag:	*101228*
Aantal pagina's:	*50*

Status	**Datum**	**Toegestuurd naar**
Conceptrapport	23 november 2020	Contactpersonen Rijkswaterstaat
Conceptrapport	14 december 2020	Contactpersonen Rijkswaterstaat
Concept eindrapport	11 januari 2021	Contactpersonen Rijkswaterstaat en Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Eindrapport	25 januari 2021	Contactpersonen Rijkswaterstaat Leefomgeving Afdeling Afval en Circulair

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen, of enig andere manier, zonder expliciete bronvermelding.

Inhoudsopgave

Samenvatting **4**

1 Inleiding **12**

1.1 Achtergrond ... 12
1.2 Doelstelling ... 12
1.3 Leeswijzer en onderzoekbare deelvragen ... 13

2 Landelijke ontwikkelingen diftar **14**

2.1 Definitie van diftar ... 14
2.2 Vormen van diftar in Nederlandse gemeenten ... 14
2.3 Hoeveel en welke gemeenten passen diftar toe? ... 16

3 Doelstellingen en overwegingen **18**

3.1 Diftar als onderdeel van het beleidsinstrumentarium ... 18
3.2 Beweegredenen en doelstellingen om te kiezen voor diftar ... 19
3.3 Factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden ... 21
3.4 Diftar technisch mogelijk, lokale situatie bepaalt complexiteit ... 23

4 Effect van diftar op aanbiedgedrag van afval **25**

4.1 Restafvalreductie ... 25
4.2 Relatie diftar met hoeveelheid en kwaliteit grondstoffen ... 29
4.3 Ontwijkgedrag ... 32
4.4 Tot slot ... 35

5 De financiële aspecten van diftar **36**

5.1 Tariefstelling ... 36
5.2 Lagere kosten afvalbeheer door diftar ... 39
5.3 Het effect van prijsprikkels: structureel of eenmalig ... 40

Bijlagen **42**

bijlage 1 Bronnenlijst ... 43
bijlage 2 Lijst van gesprekspartners ... 45
bijlage 3 Onderzoeksopdracht en aanpak ... 46
bijlage 4 Voor- en nadelen van de verschillende vormen van diftar ... 48
bijlage 5 Verantwoording kwantitatieve analyses ... 49
bijlage 6 Figuur ontwikkeling diftar 1999-2019 ... 50

SAMENVATTING

Onderzoek naar diftar als instrument bij het behalen van VANG-ambities
In de afgelopen jaren zien we een trendmatige toename van het aantal gemeenten dat gedifferentieerde tarieven oftewel "diftar" in het huishoudelijk afvalbeheer toepast. Is daarmee gezegd dat diftar altijd een gepast instrument voor gemeenten is dat bijdraagt aan het behalen van VANG-ambities en beheersbare kosten in het afvalbeheer? Het ligt minder zwart wit.

Gezien de discussie die diftar in de maatschappij en politiek (lokaal en landelijk) los blijkt te maken, is er behoefte aan een onafhankelijk onderzoek naar de voor- en nadelen van diftar. Het doel van dit rapport is om een zo compleet mogelijk en actueel beeld te schetsen van de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens. Dit 'beschrijvend' onderzoek is uitgevoerd door IPR Normag op basis van beschikbare onderzoeken en documentaties over diftar en interviews met beleidsmedewerkers in gemeenten, sleutelfunctionarissen van overheidsgedomineerde inzamelorganisaties en brancheorganisaties.

Wat is diftar?
Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden de hoeveelheid aangeboden afval- en grondstoffen individueel (dus per huishouden) afgerekend wordt. Hoe meer afval wordt aangeboden des te hoger de afvalstoffenheffing voor dit huishouden. De bekostiging van de inzameling en verwerking van afval- en grondstoffen door inwoners is – via de afvalstoffenheffing - dus geïndividualiseerd. Althans voor een deel. Met diftar bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast deel (collectief) en een variabel deel (geïndividualiseerd).

Welke vormen van diftar worden in Nederland toegepast en in hoeveel gemeenten
In Nederland zijn de meest voorkomende vormen van diftar:

- **Diftar op basis van volume en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het aantal ledigingen en het volume van de container van het aangeboden afval.
- **Diftar op basis van een 'betaalde zak'** ook wel 'dure zak' genaamd**.** Inwoners mogen hun restafval alleen aanbieden in speciale afvalzakken die zij daarvoor moeten kopen.
- **Diftar op basis van gewicht (en frequentie)**. Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het gewicht van het aangeboden restafval en (indien van toepassing) het aantal keer dat het aangeboden wordt.
- **Diftar op basis van volume**. Inwoners kunnen kiezen tussen een kleine of grote minicontainer voor het huishoudelijk restafval dat aan huis wordt opgehaald. Hoe kleiner het volume van de gekozen restafvalcontainers, des te lager het (vaste) tarief dat de gemeente daarvoor per jaar in rekening brengt.

Het aantal gemeenten dat diftar toepast is in de afgelopen jaren toegenomen. In 2003 was dit nog 27% en in 2020 past 48% van de Nederlandse gemeenten één van de hiervoor genoemde vormen van diftar toe.

In de meeste gemeenten die diftar toepassen wordt alleen het aanbieden van huishoudelijk restafval variabel beprijsd en het gescheiden aanbieden van recyclebare grondstoffen niet. Met deze negatieve prijsprikkel worden mensen in hun gedrag gestimuleerd om het ontstaan van restafval zo veel mogelijk te voorkomen en door recyclebare grondstoffen meer en beter te scheiden.

Onderzoek naar de zogenaamde 'determinanten van diftar-gemeenten' wijst uit dat vooral gemeenten met een a. weinig stedelijk karakter, b. een lager gemiddeld inkomen, c. met minder ouderen en weinig jonge kinderen en d. met minder grote huishoudens, diftar hebben ingevoerd.

Ook wordt diftar vooral ingevoerd door gemeenten die, vaak samen met andere gemeenten in hun regio, de inzameling laten uitvoeren door 'hun' overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze gemeenten kunnen zich aan elkaar optrekken, dagen elkaar uit. Het overheidsgedomineerde bedrijf fungeert als platform en katalysator: brengt gemeenten bij elkaar, zorgt voor uitwisseling van kennis en ervaringen op bestuurlijk en ambtelijk niveau. En deze overheidsgedomineerde organisaties beschikken vaak over steeds meer ervaring met de invoering van diftar en hebben de benodigde technische informatiesystemen op orde en beschikbaar.

Waarom kiezen gemeenten voor diftar?

Gemeenten maken voor het bewerkstelligen van hun VANG-ambities vaak onderscheid in drie hoofddoelstellingen: het bieden van goede service voor de inwoners (het mogelijk maken om afval kwijt te kunnen en te scheiden), beheersbare (en bij voorkeur zo laag mogelijke) kosten, en verhogen milieuprestaties (voorkomen van afval en verspilling van grondstoffen, reductie restafval, meer en beter recyclebare grondstoffen). De figuur illustreert vier 'gedragsbeinvloedende' instrumenten voor integraal huishoudelijk afvalbeleid en het bewerkstelligen van de VANG-ambities. Het sturen met prijsprikkels, waaronder diftar, is één van deze instrumenten. De doelstellingen die worden beoogd zijn grofweg terug te brengen in drie redeneringen:

1. Gedragsbeïnvloeding zodat minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen worden aangeboden;
2. Een rechtvaardig tariefsysteem. Het wordt als eerlijk gezien om huishoudens die weinig (rest)afval aanbieden minder te laten betalen voor het gemeentelijk afvalbeheer;
3. Kosten efficiëntie. Het toepassen van diftar draagt bij aan de kostenefficiëntie van het gemeentelijk huishoudelijk afvalbeheer.

Elke gemeente geeft hierbij een eigen gewicht aan deze drie redeneringen. Uit de interviewronde komt het beeld naar voren dat in het verleden de nadruk vooral lag op het 'rechtvaardig tariefsysteem'. Tegenwoordig ligt de nadruk in gemeenten die kiezen voor diftar voornamelijk op de gedragsbeïnvloeding en kostenefficiëntie: restafvalreductie en recycling bevorderen is het hoofddoel en de prijsprikkel een middel om dit te bereiken.

Waarom kiezen gemeenten (nog) niet voor diftar?
De keuze voor het toepassen van diftar wordt zelden zonder slag of stoot gemaakt. In sommige gemeenten wordt al jaren diftar overwogen, maar is het nog niet tot een besluit tot invoering gekomen. Argumenten om diftar niet toe te passen zijn divers, zoals:

- **Politieke principes.** Het principe van algehele solidariteit voor de gemeentelijke afvalstoffenheffing: geen tarifering naar gebruik, maar een uniform tarief. De overtuiging dat een financiële prikkel een uiterste maatregel is. Eerst moeten de andere instrumenten zoals communicatie en service verder worden ingezet. De overtuiging dat de overheid terughoudend dient te zijn met gedragsbeïnvloeding door fiscale maatregelen.
- **Verwachte onbeheersbare neveneffecten.** De verwachting dat inwoners (op grote schaal) ontwijkgedrag gaan vertonen door het afval te dumpen in de openbare ruimte of te vermengen met andere grondstofstromen die zij wel gratis kunnen aanbieden.
- **Ongeschiktheid van delen van de eigen gemeenten.** Door bijvoorbeeld een diverse bevolkingssamenstelling en/of grote doorloop is het te moeilijk om het systeem en de motivatie erachter goed uit te leggen aan de inwoners. Of omdat inwoners klein behuisd zijn en daardoor minder ruimte hebben om afval gescheiden op te slaan. Variabele tarieven voor restafval treffen deze bewoners extra hard.
- **Technisch en logistiek.** De inzamelstructuur of eigen administratie is (nog) niet geschikt om een individuele heffing te berekenen. Dit vergt te grote investeringen waar geen financiële ruimte of draagvlak voor is.
- **Overige politieke context.** Er zijn overige politiek-, bestuurlijke onderwerpen (al dan niet gerelateerd aan afval) die besluitvormers belet een systeemwijziging door te voeren.

Uit de interviews en bestudeerde onderzoeksrapporten blijkt dat in de meeste gemeenten de keuze voor diftar een sterk politieke afweging tussen de hierboven genoemde motivaties betreft. Financiële- en milieueffecten zijn bij voldoende en steeds meer beschikbare referentiedata redelijk goed en objectief te ramen. De politieke weging van de verschillende waarden en principes kan per gemeente en per partij verschillen.

Wat is het effect op afvalscheiding gedrag en de resultaten?
Empirische onderzoeken naar de effectiviteit van diftar zijn wereldwijd uitgevoerd, ook op landelijk niveau. De onderzoeken tonen aan dat diftar een succesvol instrument is om de hoeveelheid restafval te verminderen. Op basis van analyse van de afvalbeheerprestaties van gemeenten in Nederland blijkt diftar effectief in de reductie van restafval en een toename van de hoeveelheid ingezamelde recyclebare grondstoffen. De landelijke afvalcijfers van

Nederlandse gemeenten spreken voor zich: in 2019 hebben inwoners in niet-diftar gemeenten gemiddeld 182 kg fijn huishoudelijk restafval (CBS Statline 2020) per persoon ingezameld, en inwoners in diftar gemeenten gemiddeld 94 kg fijn huishoudelijk restafval per persoon. Dit is een verschil van bijna 88 kg per persoon.

In gemeenten met een diftar systeem worden ook meer grondstoffen aan de bron gescheiden. De CBS Statline data tonen aan dat de gemiddelde grondstoffenscheiding in gemeenten met diftar 78% is en in gemeenten zonder diftar 61%. Van de gemeenten die in 2019 al de VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding in 2020 hebben behaald is ruim 90% een diftar gemeente. De volgende tabel presenteert de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen in diftar en niet-diftar gemeenten.

Gemiddeld aanbod recyclebare grondstoffen 2019 (kg per inwoner per jaar)

	Diftar	Geen diftar	Verschil	
PMD	30	18	11	62%
GFT	125	110	15	14%
OPK	59	54	5	10%
Glas	24	23	1	5%
Textiel	6	5	1	27%

Bij deze cijfers moet een nuancering worden gegeven. Er kan sprake zijn van zogenaamde autocorrelatie (Allers en Hoeben, 2009) waarbij gemeenten die al een actief afvalbeheerbeleid voeren en daardoor al goede afvalbeheerprestaties realiseren ook eerder de keuze maken om diftar toe te passen. Echter, indien daarop wordt gecorrigeerd is er nog steeds sprake van een verschil waarbij gemeenten met diftar minder huishoudelijk restafval (en meer gescheiden grondstoffen) tonen dan gemeenten zonder diftar.

Het zuivere geïsoleerde effect van diftar (het causaal verband tussen diftar en de reductie van restafval) is dus niet altijd even scherp vast te stellen. Toch geeft de brondata van afval uit de Nederlandse gemeenten weer dat diftar zorgt voor verregaande restafvalreductie, meer dan wordt bereikt met een bedreven maatregelenpakket zónder diftar. De gesprekken met de gemeenten en inzamelaars kleuren dit verder in. Een aantal gemeenten geven aan dat met eerder toegepaste maatregelen het aanbiedgedrag van restafval niet snel genoeg verbeterde. Dit is een belangrijke beweegreden geweest voor het invoeren van diftar.

Wat is het effect op de totale hoeveelheid afval?

Uit een onderzoek naar 45 gemeenten blijft dat de hoeveelheid huishoudelijk afval in de periode kort voor en kort na de invoering van diftar is afgenomen. De hoeveelheid restafval nam op jaar basis af met gemiddeld 89 kg per inwoner, en ook de totale hoeveelheid afval nam af met 59 kg per inwoner. Deze reductie van het restafval komt dus niet geheel als gescheiden grondstofstromen terug in het systeem.

Naar de specifieke oorzaken en verklaringen is geen onderzoek beschikbaar. Een deel van de verklaring kan zijn dat de inzet van communicatie voor bewustwording resulteert in bewuster gebruik en hergebruik van producten. Meer via kringloopwinkels, thuiscompostering, opslag thuis en bewustere manier van boodschappen doen.

Ook kan een deel van de verklaring gelegen zijn in het – voorafgaand aan de invoering van diftar noodzakelijke - opschonen van het containerbestand en de implementatie van een containermanagement systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk). Hierdoor neemt bijvoorbeeld het aandeel bedrijfsafval dat onterecht met het huishoudelijk afval meeging, aanzienlijk af. Tot slot ligt een deel van de verklaring bij (ongewenste) alternatieve routes die inwoners kiezen om niet te hoeven betalen voor restafval. Bijvoorbeeld dat het restafval terecht komt bij de overige stromen of bijplaatsingen, zwerfafval, afvaldumping en huishoudelijk afval dat via alternatieve routes, zoals via bedrijfsafval, wordt afgezet.

Neemt de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen af bij diftar?
De vraag is of er gevolgen zijn voor de kwaliteit en/of samenstelling van de ingezamelde deelstromen. Voor de hiervoor beschreven grondstofstromen zijn in beperkte mate onderzoeken en (monitoring) gegevens beschikbaar. Over het geheel kan worden gesteld dat de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde grondstoffenstroom niet wezenlijk afwijkt in gemeenten met en zonder diftar. PMD is zelfs iets zuiverder in gemeenten met diftar. In het oud papier en karton is iets meer vervuiling. De vervuiling blijft bij de genoemde stromen over het geheel binnen de toegestane marges.

Leidt diftar tot meer ontwijkgedrag zoals afvaldumpingen of zwerfafval?
Hoewel harde cijfers ontbreken blijkt dat over het geheel de omvang van deze ongewenste ontwijkroutes relatief beperkt is. De angst blijkt vaak groter dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. Er zijn ook maatregelen die vooraf getroffen of voorbereid kunnen worden waarmee ongewenst ontwijkgedrag zo veel mogelijk wordt voorkomen. Ook kunnen de problemen worden beperkt door de inzet van communicatie en handhaving. Soms moet er (vaak tijdelijk en op enkele kwetsbare locaties) extra reiniging werkzaamheden worden uitgevoerd.

Komen bijplaatsingen meer voor in diftar gemeenten?
De ervaring in de praktijk is dat bijplaatsingen in een aantal gemeenten wel toegenomen is. Dit zijn vooral gemeenten in de hogere stedelijkheidsklassen. Door extra inzet op communicatie, handhaving en specifieke locaties dagelijks te controleren en schoon te maken blijft het beheersbaar. De ervaring is dat het meer goed dan fout gaat, en als bijplaatsingen voorkomen, het om enkele kwetsbare locaties binnen de gemeente gaat. Dit gaat om locaties waar er bijvoorbeeld een barrière is voor goede communicatie, zoals wijken met inwoners van veel verschillende nationaliteiten, internationale studenten, en/of wijken waar veel doorstroom is van inwoners.

Uit interviews blijkt dat kort na de invoering van diftar een toename van bijplaatsing werd waargenomen, maar dat met flankerende maatregelen (goede communicatie en extra handhaving) na enige tijd (we hebben het eerder over maanden dan over jaren) het oude niveau wordt bereikt.

In gemeenten waar het afvalbeleid en de keuze voor diftar in de publieke belangstelling staat kan het aantal bijplaatsingen in absolute zin gering zijn, maar in de publieke perceptie omvangrijk.

Zwerfafval
Net zoals bij bijplaatsingen speelt ook de angst dat een toename van zwerfafval door diftar de buurt vervuilt. Ook hierover zijn geen harde cijfers beschikbaar die de aard en omvang aan kunnen duiden. Met extra (vaak tijdelijke) maatregelen zoals extra handhaving en reiniging houden gemeenten de situatie onder controle.

Is er meer sprake van dumpingen in de natuur in diftar gemeenten?
Het wordt vaak in discussies benoemd dat dumpingen in de natuur en zwerfafval toeneemt na de invoering van diftar. In een verkennend onderzoek van Alterra in 2007 komt naar voren dat de meeste dumpingen in Nederland (naar schatting) grof afval betreft, waarvoor op de milieustraat (of commercieel) betaald moet worden. Dumpingen van fijn restafval komt (naar schatting) weinig voor en als het voorkomt na de invoering van diftar is het van geringe omvang en een tijdelijk verschijnsel. Op langere termijn neemt het weer af tot het oorspronkelijke niveau.

De door IPR Normag in dit onderzoek geïnterviewde gemeenten geven ook aan dat het probleem van dumpingen voornamelijk grof afval (verbouwingsafval) of illegale stort (zoals drugsafval) betreft en dat het niet een groter of onbeheersbaarder probleem is geworden sinds de invoering van diftar op het fijn huishoudelijk afval. De angst is vaak groter gebleken dan hoe het in werkelijkheid uitpakt.

Met welke financiële aspecten hebben we te maken?
Voor een diftar-systeem zijn investeringen nodig in de inzamelstructuur: containermanagement (registratie, pasjes), administratie, aanpassing van inzamelvoorzieningen. Ook de kosten van handhaving en communicatie stijgen om goed grip te houden op eventuele (tijdelijke) neveneffecten van diftar. Toch zijn de algehele afvalbeheerkosten lager in diftar gemeenten.

De volgende figuur laat dit duidelijk zien. Diftar gemeenten hebben doorgaans naast minder restafval, gemiddeld gezien ook een lagere afvalstoffenheffing. Bijvoorbeeld door de reductie van het restafval (vermeden verwerkingskosten en Afvalstoffenbelasting) en meer scheiding van recyclebare grondstoffen. In meerpersoonshuishoudens is dit verschil gemiddeld € 64 per jaar.

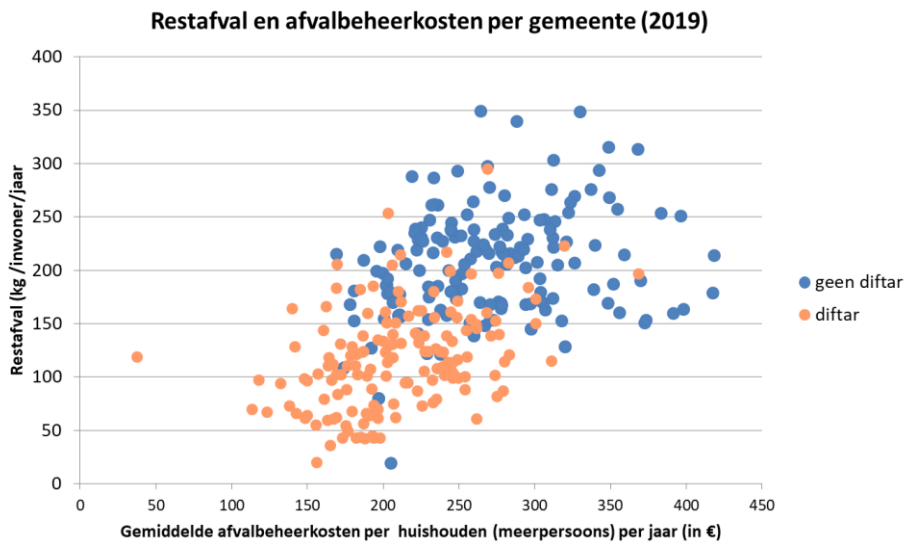

Bron: Coelo Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden 2019,
CBS Statline afvalhoeveelheden 2019, bewerking door IPR IPR Normag

Toch kunnen gemeenten met diftar ook te maken krijgen met het noodzakelijkerwijs moeten verhogen van de afvalstoffenheffing. Door een algehele kostenstijging van het afvalbeheer (bijvoorbeeld door fiscale maatregelen door het Rijk, of verslechterde omstandigheden op de markten voor secundaire grondstoffen) kan ondanks beter scheidingsgedrag toch de totale heffing stijgen, hetzij minder dan in de situatie met slecht scheidingsgedrag. Hierdoor kan de belofte van een lagere heffing niet worden ingelost. In de praktijk wordt dit effect ook wel de diftar-paradox genoemd. In de door IPR Normag gevoerde interviews wordt dan ook gewezen op een valkuil in de communicatie en besluitvorming over diftar. Dit betreft de uitspraak "door diftar wordt het afvalbeheer voor iedereen goedkoper". Wellicht dat op macroniveau de kosten lager worden (door betere scheiding), maar op huishoudens-niveau zal bijvoorbeeld 70% minder gaan betalen (doen hun best, of uiterste best) en 30% meer.

Een ander effect dat met de diftar-paradox wordt geduid betreft de noodzaak om of het variabele tarief en/of vaste tarief te verhogen indien de hoeveelheid restafval steeds verder afneemt. Door het succes van diftar, veel minder restafval, moet het vaste en/of het variabele tarief van de afvalstoffenheffing stijgen. In interviews – voornamelijk met gemeenten die al langere tijd diftar hebben ingevoerd – wordt er op gewezen dat indien men goede prognoses maakt van de verwachte aanbiedingen (aanbiedfrequentie en hoeveelheden restafval) dit veel minder een rol speelt. Voorzichtig begroten loont in ieder geval. De prijsstelling van het variabele tarief wordt daarbij in de praktijk puur als prijsprikkel benaderd, zonder vaste relatie met de werkelijke kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk restafval.

Zijn de effecten van diftar tijdelijk of structureel?

Diftar kan gezien worden als een sterke gedrag-beïnvloedende prikkel. Inwoners lijken een variabel tarief – dat afhankelijk is van het door hen zelf aangeboden afval - anders te bele-

ven dan een jaarlijks te betalen vast bedrag c.q. een generieke afvalstoffenheffing. Een variabel tarief heeft een hoge 'gevoelswaarde'. De ervaring is dat een hoog variabel tarief zowel sterke positieve als negatieve effecten veroorzaakt. Tegelijkertijd raken mensen er ook aan gewend.

In gemeenten die al jaren diftar toepassen zijn de afvalprestaties (reductie restafval, meer gescheiden recyclebare grondstoffen) in het algemeen wel blijvend verbeterd. Het effect van diftar is dus daarmee structureel. Dit hoeft echter niet te beteken dat de afvalprestaties zonder verdere maatregelen structureel verder blijven verbeteren. Gemeenten die zien dat de afvalprestaties op het zelfde peil blijven, kunnen hun 'mix van beleidsinstrumenten' zoals communicatie, meer/minder service, meer/minder handhaving daarop aanpassen.

Is diftar als instrument voor huishoudelijk afvalbeheer in elke gemeente altijd mogelijk? Diftar is technisch vaak wel mogelijk, maar de lokale situatie bepaalt complexiteit en het primaat voor de keuze voor het toepassen van diftar in een gemeente. Dit ligt bij de lokale politiek c.q. de gemeenteraad.

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval, maar bepalen daarbij autonoom de invulling van het gemeentelijk afvalbeheerbeleid. De balans tussen politiek-bestuurlijke standpunten (omrent bijvoorbeeld collectieve voorzieningen, solidariteit en individualiteit) met duurzaamheidsdoelen en financieel-economische aspecten wordt lokaal per gemeente opgemaakt.

Technisch gezien kan worden gesteld dat een diftar-systeem in principe in elke gemeente uitvoerbaar is. In alle gemeenten zijn (inzamel)voorzieningen beschikbaar voor het aanbieden van huishoudelijk restafval en de gescheiden inzameling van recyclebare grondstoffen. De techniek om het aanbieden van huishoudelijk restafval te registeren en te beprijzen per gebruiker is beschikbaar.

Toch kan niet gesteld worden dat diftar daarmee in alle gemeenten een gewenst instrument is voor het behalen van de lokale duurzaamheidsdoelen en financieel-economische doelen. De lokale context van een gemeente bepaalt de complexiteit voor het beheersbaar maken en houden van een diftar-systeem. Dit betreft voornamelijk de complexiteit van (sterk) stedelijke gemeenten waarbij sprake is van veel verschillende nationaliteiten (mensen moeten het systeem kunnen begrijpen, waarbij taal en communicatie een issue en een aanzienlijke uitdaging is) of relatief grote doorstroming (bijvoorbeeld expats, studenten) waardoor het complex is om (nieuwe) inwoners uit te leggen hoe een diftar-systeem werkt en wat van hen wordt verwacht. Tot slot kan het technisch moeilijk zijn om ontwijkroutes te dichten.

We zien dat het aantal grote verstedelijkte gemeenten dat diftar toepast in de loop van de jaren ook verder is toegenomen. En in een aantal grote verstedelijkte gemeenten (met 150.000 tot 200.000 inwoners) de besluitvorming over diftar in een vergevorderd stadium verkeert.

-0-0-0-

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

In de afgelopen jaren zien we een trendmatige toename van het aantal gemeenten dat gedifferentieerde tarieven oftewel "diftar" in het huishoudelijk afvalbeheerbeleid toepast. Met diftar zorgt de gemeente voor een prijsprikkel richting de inwoner: inwoners kunnen geld besparen op hun afvalstoffenheffing door minder (rest)afval aan te bieden door meer recyclebare grondstoffen te scheiden. Een registratiesysteem legt per huishouden vast hoeveel restafval[1] wordt aangeboden en op basis hiervan wordt een afrekening gemaakt.

Veel gemeenten met diftar presteren goed op het gebied van afvalscheiding en de afvalbeheerkosten. Daarbij stimuleert het VANG (Van Afval Naar Grondstof)-programma gemeenten om grote stappen te zetten in hun afvalbeheerbeleid. Hierdoor is diftar als instrument ter verbetering van het afvalscheidingsgedrag steeds interessanter voor gemeenten.

Is daarmee gezegd dat diftar altijd een gepast instrument voor gemeenten is dat bijdraagt aan het behalen van de VANG-ambities en beheersbare kosten in het afvalbeheer? Het ligt minder zwart wit. Het invoeren van diftar is voor de ene gemeente meer complex dan voor de andere. Vooral deze complexiteit kan voor een gemeente dan ook een reden zijn om af te zien van diftar. Tegelijkertijd heeft diftar een negatieve bijklank wanneer het ter discussie staat. Het gaat al snel over bijplaatsingen, dumpingen en vermindering van kwaliteit van de deelstromen als mogelijke gevolgen. Het is lastig voor gemeenten om deze berichten te controleren en daarmee besluitvorming en politieke weging op basis van volledige en juiste informaties te laten plaatsvinden.

1.2 Doelstelling

Gezien de discussie die diftar in de maatschappij en politiek (lokaal en landelijk) los blijkt te maken, is er behoefte aan een onafhankelijk onderzoek naar de voor- en nadelen van diftar. Het doel van dit rapport is om een zo compleet mogelijk en actueel beeld te schetsen van de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens. Dit wordt gedaan aan de hand van een synthese van bestaande onderzoeken en rapporten over diftar, aangevuld door ervaringen uit de praktijk. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met diverse gemeenten, inzamelaars en brancheorganisaties. Waar voor het beantwoorden van de onderzoekvragen hiaten in beschikbare data of secundaire onderzoeksresultaten worden geconstateerd, worden deze benoemd. Zie voor een nadere toelichting op de onderzoeksopdracht en aanpak in bijlage 3.

Het rapport biedt gemeenten en inzamelaars handvatten voor het beantwoorden van de

[1] In een aantal gemeenten is ook het tarief voor groente-,fruit- en tuinafval (gft) geïndividualiseerd.

vraag “wat zijn de voor- en nadelen van diftar en wat bepaalt de mate van geschiktheid van diftar als instrument voor een gemeente of inzamelaar?”.

1.3 Leeswijzer en onderzoekbare deelvragen

Het voorliggende rapport presenteert de beantwoording op de geformuleerde onderzoeksvragen. Hoofdstuk 2 licht het principe van diftar toe en geeft antwoord op de vraag welke vormen van diftar in Nederland toegepast worden bij het gemeentelijk afvalbeleid, hoeveel gemeenten diftar toepassen en wat deze gemeenten kenmerkt.

In het derde hoofdstuk staat de vraag centraal wat de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen zijn voor gemeenten om diftar wel of juist niet in te voeren. Daarbij worden ook factoren benoemd die de overwegingen voor het wel of niet toepassen van diftar kunnen beïnvloeden.

In hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in de effecten van de invoering van diftar op afvalscheidingsgedrag en afvalscheidingsresultaten. Dit betreft zowel de kwantitatieve effecten zoals ‘minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen’, als ook de effecten op de kwaliteit van de ingezamelde recyclebare grondstoffen.

Naast de gewenste effecten van diftar c.q. de bijdrage aan het bewerkstelligen van de zogenaamde VANG-ambities, kan de toepassing van diftar ook ongewenste (gedrags)effecten tot gevolg hebben. Daarvoor wordt inzicht gegeven in de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, bijplaatsing, afvaldumpingen en afvaltoerisme. En wat gemeenten met diftar doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?

Tot slot worden in hoofdstuk 5 de financiële aspecten van diftar belicht. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij een diftarsysteem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.

Met deze inzichten wordt tot slot de vraag beantwoord in hoeverre de effecten van diftar structureel of tijdelijk zijn.

2 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN DIFTAR

Dit hoofdstuk licht het principe van diftar toe en geeft antwoord op de vraag welke vormen van diftar in Nederland worden toegepast bij het gemeentelijk afvalbeleid, hoeveel gemeenten diftar toepassen en wat deze gemeenten kenmerkt.

2.1 Definitie van diftar

Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden de hoeveelheid aangeboden afval- en grondstoffen individueel (dus per huishouden) afgerekend wordt. Hoe meer afval wordt aangeboden des te hoger de afvalstoffenheffing voor dit huishouden. De bekostiging van de inzameling en verwerking van afval- en grondstoffen door inwoners is – via de afvalstoffenheffing - dus geïndividualiseerd. Althans voor een deel. Met diftar bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast deel en een variabel deel.

In dit onderzoek wordt het concept diftar verder gedefinieerd als gedifferentieerd tarief waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden wordt en huishoudens door bewuste keuzes en gedrag invloed hebben op de hoogte van de afvalstoffenheffing. Hoe meer restafval een huishouden aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing zal zijn. Of andersom: hoe beter een huishouden er in slaagt zo min mogelijk restafval aan te bieden (door preventieve maatregelen en betere scheiding van recyclebare grondstoffen) hoe lager de afvalstoffenheffing voor dit huishouden zal zijn. Daarmee vormt diftar een 'vergroenende prijsprikkel' waarmee op het afvalaanbod van een huishouden wordt gestuurd.

Niet alle variabele tariefsystemen in het huishoudelijk afvalbeheer die door gemeenten worden toegepast vallen onder deze definitie van diftar. Gemeenten hanteren bijvoorbeeld ook een variabel tarief op basis van huishoudgrootte. Hierop heeft een huishouden weliswaar zelf invloed, maar deze is beperkt tot een situatie bepalende keuze voor een gezinsgrootte. Het gedifferentieerde tarief wordt niet gezien als een prijsprikkel voor gedragskeuzes omtrent het aanbieden van afval en scheiden van recyclebare grondstoffen.

2.2 Vormen van diftar in Nederlandse gemeenten

Diftar wordt in 2020 in 48% van de Nederlandse gemeenten toegepast (RWS, 2020). Per gemeente verschilt de exacte invulling van diftar, tarieven kennen een 'vast' onderdeel en een variabel deel op basis van (een combinatie van) volume, frequentie of gewicht. De in Nederland meest voorkomende vormen van diftar zijn:

- **Diftar op basis van volume en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het aantal ledigingen en het volume van de container van het aangeboden restafval. Een variatie wordt nog gemaakt op het aantal personen. De vorm volume-frequentie is populair omdat het ook een efficiëntere inzameling bevordert en daarmee lagere inzamelkosten. Bij gebruik van mini-containers worden inwoners gestimuleerd om de restafvalbak alleen aan te bieden als de container goed gevuld is,

waardoor er minder containers hoeven worden geleegd. Daarentegen is de invoering complexer en duurder dan bijvoorbeeld de 'dure zak' doordat bijvoorbeeld containers moeten worden gechipt en een nieuw administratiesysteem moet worden opgezet.

- **Diftar op basis van 'betaalde zak',** ook wel een 'dure zak' genaamd. Inwoners mogen hun restafval alleen aanbieden in speciale afvalzakken die moeten worden aangeschaft tegen een hogere prijs. Deze vorm van diftar is een variant van de vorm volume en frequentie, omdat ook hier geldt dat het tarief dat een inwoner uiteindelijk betaalt afhankelijk is van het aantal aanbiedingen en het volume van het restafval. Een variatie is te maken op het aantal personen. De 'dure zak' heeft als belangrijk nadeel dat het vanuit Arbo-oogpunt minder gewenst is.
- **Diftar op basis van gewicht en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het gewicht van het aangeboden restafval en het aantal keer dat het aangeboden wordt. Diftar op gewicht wordt ervaren als het meest eerlijke systeem maar is ook het meest kostbaar en complex in de invoering. Ook is de besparing op inzamelkosten beperkter dan bij de vorm volume-frequentie.
- **Diftar op basis van volume.** Inwoners kunnen kiezen tussen een kleine of grote minicontainer voor het huishoudelijk restafval dat aan huis wordt opgehaald. Vaak kan worden gekozen uit een 140- of een 240-liter minicontainer. Enkele gemeenten bieden nog kleinere volumes als keuzemogelijkheid. Hoe kleiner de gekozen restafvalcontainers, des te lager het (vaste) tarief dat de gemeente daarvoor per jaar in rekening brengt.

Tabel 1 presenteert een overzicht van gemeenten per diftar-systeem en de verdeling over gemeenten en huishoudens in 2020.

Tabel 1 Hoeveelheid en verdeling gemeenten en huishoudens per diftar-systeem

Kerncijfers gemeenten met diftar systeem 2020 (bron RWS 2020)

Diftar systeem	varianten	# gemeenten	% gemeenten	huishoudens %
1. Volume	Volume	15	4,3%	4%
2. Volume & frequentie	Volume & frequentie	88	24,9%	18%
	Volume, frequentie & aantal personen	17	4,8%	3%
3. Dure zak	Dure zak	27	7,6%	6%
	Dure zak & aantal personen	8	2,3%	2%
4. Gewicht (en frequentie)	Gewicht	3	0,9%	1%
	Gewicht & frequentie	11	3,2%	2%
	Gewicht, frequentie & aantal personen	1	0,3%	0%
Totaal		170	48,3%	36%

Veruit de meeste gemeenten kiezen voor een volume-frequentie systeem. Deze vorm van diftar is technisch en praktisch relatief eenvoudig. Een uitgebreide beschrijving en lijst van voor- en nadelen van de verschillende diftar-systemen vindt u in de Handreiking Diftar van de NVRD en een samenvattend overzicht in bijlage 4.

In de meeste gemeenten die diftar toepassen wordt alleen het aanbieden van huishoudelijk restafval variabel beprijsd. De 'negatieve prijsprikkel' stimuleert dan om zo min mogelijk restafval aan te bieden. In het huishoudelijk restafval bevinden zich vaak nog allerlei recyclebare grondstoffen zoals gft-afval, oud papier, glas, textiel, et cetera. Met deze negatieve prijsprikkel worden mensen in hun gedrag gestimuleerd om het ontstaan van restafval zo veel mogelijk te voorkomen en recyclebare grondstoffen meer en beter te scheiden. Zie paragraaf 5.1 voor een nadere toelichting op negatieve dan wel positieve prijsprikkels bij diftar.

2.3 Hoeveel en welke gemeenten passen diftar toe?

Aantal gemeenten met diftar groeit

Sinds eind jaren 90 passen gemeenten in Nederland diftar toe. Sinds die tijd groeit het aantal gemeenten. In 2003 had 27% van de gemeenten een diftar tariefsysteem. Inmiddels heeft bijna de helft (48%) van de gemeenten een diftar tariefsysteem. In 2020 zijn dit 170 gemeenten.

Vooral minder stedelijke gemeenten passen diftar toe

Vooral gemeenten in de matig stedelijk tot niet stedelijke gebieden hebben een diftar systeem. In Tabel 2 wordt de verdeling weergegeven in het jaar 2019[2]. Vooral in de weinig stedelijke gebieden (SHK4) is het toepassen van diftar populair: 62% van deze gemeenten past hier een vorm van diftar toe, en deze gemeenten zijn samen bijna de helft van alle diftar gemeenten. In 2019 past slechts één zeer stedelijke gemeente diftar toe.

Tabel 2 Nederlandse gemeenten per stedelijkheidsklasse en het aandeel diftar (2019)

Aantal diftar gemeenten 2019

Stedelijkheidsklasse	Aantal gemeenten	aantal diftar	% diftar
Stedelijkheidsklasse 1 - zeer sterk stedelijk	20	1	5%
Stedelijkheidsklasse 2 - sterk stedelijk	73	22	30%
Stedelijkheidsklasse 3 - matig stedelijk	76	31	41%
Stedelijkheidsklasse 4 - weinig stedelijk	126	78	62%
Stedelijkheidsklasse 5 - niet stedelijk	60	32	53%
Totaal	355	164	46%

Bron: CBS kerncijfers, RWS ASH 2019 bewerkt IPR Normag

[2] Ten behoeve van de kwantitatieve analyses is peiljaar 2019 gebruikt omdat ten tijde van dit schrijven zowel de CBS afvalcijfers 2019 als ook de diftar gegevens (aantal gemeenten, hoogte afvalstoffenheffing) beschikbaar zijn en met elkaar gecombineerd kunnen worden. De CBS afvalcijfers 2020 worden pas in september 2021 gepubliceerd. Het aantal gemeenten dat diftar toepast in 2020 is al wel bekend (48% in 2020, 46% in 2019). Zie bijlage 5 voor een uitgebreide verantwoording over de kwalitatieve onderdelen van dit rapport.

Diftar wordt veel in het oosten van het land toegepast

Vooral gemeenten in het oosten van het land hebben een diftarsysteem. COELO brengt jaarlijks een rapport uit over de afvalstoffenheffing in Nederland en heeft in beeld gebracht hoe het systeem zich heeft verspreid over Nederland. In bijlage 6 zijn enkele van hun beelden geplaatst ter beeldvorming van de ontwikkeling sinds 1999. Op deze beelden is duidelijk te zien de toepassing van diftar zich voornamelijk in het oostelijke deel van Nederland heeft verspreid.

Overige kenmerken diftar gemeenten: inkomen, bevolkingssamenstelling, overheidsgedomineerde inzameling

Het Centraal Planbureau heeft onderzocht welke gemeenten wel en niet diftar toepassen en welke factoren daarin meespelen (CPB,2019). Naast dat gemeenten met een weinig stedelijk karakter vaker diftar hebben ingevoerd, is inkomen ook een factor. Gemeenten met een hoger gemiddeld inkomen hebben minder vaak diftar ingevoerd. Diftar wordt daarnaast vooral ingevoerd door gemeenten met weinig ouderen, weinig jonge kinderen en grote huishoudens.

Ook wordt diftar vooral ingevoerd door gemeenten die, vaak samen met andere gemeenten in hun regio, de inzameling laten uitvoeren door 'hun' overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze inzamelorganisaties hebben een faciliterende rol in kennis en voorzieningen en ze zijn vaak betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk afvalbeleid. De overheidsgedomineerde inzamelorganisatie beschikt over de benodigde (technische, ICT-) systemen en ontwikkelt ervaring met het implementeren en toepassen van diftar. Andere deelnemende gemeenten kunnen hiervan vervolgens gebruik maken.

In interviews met sleutelfunctionarissen van overheidsgedomineerde inzamelorganisaties wordt gewezen op de olievlekwerking voor het toepassen van diftar in gemeenten die deelnemen in een dergelijk overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze gemeenten kunnen zich aan elkaar optrekken, dagen elkaar uit. Het overheidsgedomineerde bedrijf fungeert als platform en katalysator: brengt gemeenten bij elkaar, zorgt voor uitwisseling van kennis en ervaringen op bestuurlijk en ambtelijk niveau. En zoals gezegd beschikt deze overheidsgedomineerde organisatie over steeds meer ervaring met de invoering van diftar en heeft de benodigde systemen op orde en beschikbaar.

In paragraaf 3.3 wordt verder ingegaan op factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden.

3 DOELSTELLINGEN EN OVERWEGINGEN

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal wat de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen zijn voor gemeenten om diftar wel of juist niet in te voeren. Daarbij worden ook factoren benoemd die de overwegingen voor het wel of niet toepassen van diftar kunnen beïnvloeden.

3.1 Diftar als onderdeel van het beleidsinstrumentarium

Gemeenten hebben in het algemeen drie hoofddoelstellingen bij het huishoudelijk afvalbeheer: bieden van service naar de inwoners (het mogelijk maken om afval kwijt te kunnen), beheersbare (en bij voorkeur zo laag mogelijke) kosten, en verhogen milieuprestaties (voorkomen van afval en voorkomen van verspilling van grondstoffen, reductie restafval, meer en beter recyclebare grondstoffen). Het huishoudelijk afvalbeleid in gemeenten gaat over de logistieke inrichting inzamelstructuur en het sturen van gedrag van inwoners om deze doelstellingen te bereiken.

Het optimale resultaat is een zo goed mogelijk gescheiden inzameling van grondstofstromen en het minimaliseren van het restafval. Gescheiden inzameling leidt tot hoogwaardiger en meer hergebruik van materialen. Wanneer gft-afval, textiel of OPK met het restafval ingezameld wordt, worden deze stromen onbruikbaar. Alleen voor de afvalstromen plastic, metalen en drinkpakken geldt dat er technische mogelijkheden bestaan voor inzameling via restafval en nascheiden voor hergebruik. Maar naast hergebruik, zijn de kosten voor verwerking een argument voor een gemeente om gescheiden in te zamelen: de verwerkingstarieven zijn lager dan voor restafval en sommige stromen leveren de gemeente zelfs geld op.

Voor het sturen van gedrag beschikt de gemeente over verschillende (beleids)instrumenten.

- **Inzamelstrategie**. De gemeente stuurt door middel van service en het beschikbaar stellen van voorzieningen voor restafval en grondstoffen. Bijvoorbeeld door het zo makkelijk mogelijk maken om grondstoffen gescheiden aan te kunnen bieden, en juist wat meer restrictief voor het aanbieden van restafval. In de inzamelstrategie zijn verschillende keuzes te maken voor de gemeente. Bijvoorbeeld de keuze voor alternerend of laag frequent inzamelen van restafval aan huis. Of niet meer aan huis maar middels verzamelcontainers op loopafstand. Zo zijn er ook diverse keuzes te maken voor de wijze van inzamelen van grondstofstromen, elk met een ander serviceniveau.

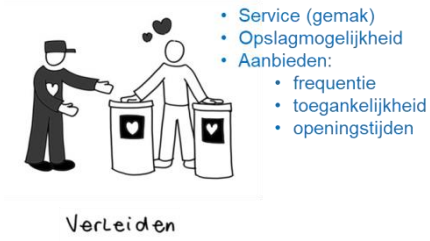

- **Prijs**. Het bieden van een prijsprikkel (diftar) is een instrument om het aanbiedgedrag van afval te sturen. Het bieden van prijsprikkels, zoals een beloning of een lagere afvalstoffen-

heffing voor het scheiden van grondstoffen, of juist het extra moeten betalen voor het aanbieden van minder gewenste afvalstromen.

- **Communicatie**. Met goede voorlichting worden de inwoners wegwijs gemaakt in de beschikbare inzamelstructuur of over de mogelijkheden om hun afvalaanbod te verminderen. In het verleden was communicatie rond huishoudelijk afval primair gericht op voorlichting over waar en wanneer afval kan worden aangeboden. Inmiddels is communicatie veel meer gericht op gedragsbeïnvloeding, waarbij diverse typen instrumenten en communicatiekanalen kunnen worden ingezet. Gedragswetenschap en marketing gaan daarbij hand in hand. Communicatie omvat naast deze voorlichting ook de bewustwording van inwoners van het belang van duurzaamheid én het bevorderen van de motivatie om bij te willen dragen aan een duurzame samenleving.

- **Handhaving**. Sluitstuk van goede communicatie over afvalscheiding en de geboden service- en prijsprikkels is de handhaving ervan.

Het gebruik van prijsprikkels (diftar) is een van de knoppen waar de gemeente aan kan draaien om haar doelstellingen in het gemeentelijk afvalbeheer te bewerkstelligen. De inzet van een prijsprikkel door een deel van de afvalstoffenheffing variabel te maken staat echter nooit op zichzelf. Voor een optimaal resultaat zoekt elke gemeente de optimale balans in combinaties van en gradaties in deze instrumenten.

Mocht nascheiden van de PMD-stroom een optie zijn voor een gemeente dan is een diftar-systeem nog steeds mogelijk. Het ligt echter minder voor de hand om het te combineren met een variabel tarief op volume. De PMD-stroom is namelijk erg volumineus ten opzichte van overig afval. De prijsprikkel wordt op die manier niet meer zuiver ingezet. Wanneer deze stroom bij het restafval blijft wordt met een diftar-systeem op basis van gewicht de inwoner meer gestimuleerd om minder restafval aan te bieden. In een klein aantal gemeenten wordt de combinatie toegepast, maar de ervaring is nog gering.

3.2 Beweegredenen en doelstellingen om te kiezen voor diftar

Diftar wordt toegepast met verschillende doelstellingen. Grofweg terug te brengen in drie redeneringen: gedragsbeïnvloeding, een rechtvaardig tariefsysteem en kosten-efficiëntie.

- **Gedragsbeïnvloeding**
  Door op ongewenste afvalstromen (restafval) een variabel tarief te heffen wordt afvalscheiding bevorderd en groeit de bewustwording over het vele recyclebare afval dat nog in het restafval belandt. Door de prijsprikkels daalt de hoeveelheid restafval, hierdoor worden recyclingdoelstellingen bereikt.

- **Rechtvaardig tariefsysteem**
  Het wordt als eerlijk gezien om huishoudens die weinig (rest)afval aanbieden minder te laten betalen voor het gemeentelijk afvalbeheer. Hierbij wordt het vaak het principe "de vervuiler betaalt" of "de gebruiker betaalt" aangehaald, waarbij de vergelijking te maken is met de individuele tarieven voor elektriciteit en water. Daarnaast wordt inwoners de mogelijkheid geboden om de gemeentelijke lasten te beperken.
- **Kostenefficiëntie**
  Door inwoners te stimuleren om beter afval te scheiden dalen de totale kosten van het gemeentelijk afvalbeheer. Restafval is één van de duurste stromen om te verwerken[3]. Ook inzamelkosten kunnen dalen omdat bij een variabele prijs per container minder halflege containers worden aangeboden.

Uit de gevoerde gesprekken komt het beeld naar voren dat bij gemeenten die voor 2010 een diftar-systeem hadden ingevoerd, de nadruk lag op het 'rechtvaardig tariefsysteem'. Vanuit deze motivatie werd ook vaak een variabel tarief voor gft-afval-afval en overige stromen gehanteerd. De nadruk bij nieuwe diftar gemeenten ligt op de gedragsbeïnvloeding en kostenefficiëntie: restafvalreductie en recycling bevorderen is het hoofddoel en de prijsprikkel een middel om dit te bereiken.

Motivaties om (nog) geen variabele tarieven te hanteren
De keuze voor het toepassen van diftar wordt zelden zonder slag of stoot gemaakt. Soms hebben gemeenten er jaren over gedaan om tot de keuze te komen. In andere gemeenten wordt al jaren diftar overwogen, maar is het nog niet tot een besluit tot invoering gekomen. Motivaties om géén variabele tarieven te hanteren zijn divers, zoals:

- **Politieke principes**
  - Het principe van algehele solidariteit bij gemeentelijke heffingen: geen tarifering naar gebruik maar een uniform tarief.
  - De overtuiging dat een financiële prikkel een uiterste maatregel is, eerst moeten de andere instrumenten zoals communicatie en service verder worden ingezet.
  - De overtuiging dat de overheid terughoudend dient te zijn met gedragsbeïnvloeding door fiscale maatregelen.
- **Verwachte onbeheersbare neveneffecten**
  - De verwachting dat inwoners (op grote schaal) ontwijkgedrag gaan vertonen door het afval te dumpen in de openbare ruimte of te vermengen met andere grondstofstromen die zij wel gratis kunnen aanbieden.

[3] Mede als gevolg van de fiscale maatregelen van het Rijk om restafval te ontmoedigen. Zoals de Afvalstoffenbelasting (belasting op het verbranden van restafval) en de CO_2-heffing die per 2021 gaat gelden voor de CO_2-emissies van afvalverbrandingsinstallaties (AVI's).

- **Ongeschiktheid van delen van de eigen gemeenten**
  - Door een diverse bevolkingssamenstelling en/of grote doorloop is het te moeilijk om het systeem en de motivatie erachter goed uit te leggen bij de inwoners.
  - Inwoners die klein behuisd zijn hebben minder ruimte en gemak om afval gescheiden op te slaan. Variabele tarieven voor restafval treffen deze bewoners extra hard.
- **Technisch en logistiek**
  - De inzamelstructuur of eigen administratie is (nog) niet geschikt om een individuele heffing te berekenen. Dit vergt te grote investeringen waar geen financiële ruimte of draagvlak voor is.
- **Overige politieke context**
  - Er zijn overige politiek-bestuurlijke onderwerpen (al dan niet gerelateerd aan afval) die besluitvormers belet om een systeemwijziging door te voeren.

Uit de interviews en bestudeerde onderzoeksrapporten blijkt dat in de meeste gemeenten de keuze voor diftar een sterk politieke afweging tussen de hierboven genoemde motivaties betreft. Financiële- en milieueffecten zijn bij voldoende en steeds meer beschikbare referentiedata redelijk goed en objectief te ramen. De politieke weging van de verschillende waarden en principes kan per gemeente en per partij verschillen.

3.3 Factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden

Een aantal wetenschappelijke onderzoeken heeft gekeken naar determinanten voor het invoeren van diftar. Ook uit de door ons gevoerde interviews komt een aantal onderwerpen naar voren die mee hebben gespeeld in de overwegingen en de besluitvorming door gemeenten over diftar.

Buurgemeenten en referentiegemeenten met diftar

Heijnen en Elhorst (2018) hebben de verspreiding van diftar bestudeerd in de periode 1998-2005 en zien een mate van aanstekelijkheid van invoering van diftar. De waarschijnlijkheid dat een gemeente diftar invoert wordt aanzienlijk groter wanneer buurgemeenten al diftar hebben ingevoerd met als verklaring dat gemeenten afvaltoerisme willen voorkomen. Die verklaring over afvaltoerisme als beweegreden komt niet terug in de interviews. De gesprekspartners geven aan dat men graag kijkt hoe andere gemeenten het aanpakken en wat de resultaten en effecten zijn, om lessen mee te kunnen nemen in de voorbereiding. Gemeenten zijn erg gevoelig voor ervaringen uit referentiegemeenten. Dit zijn vaak buurgemeenten, maar ook vergelijkbare gemeenten met bijvoorbeeld dezelfde stedelijkheidsklasse elders in het land.

Samenwerking in overheidsgedomineerde afvalinzameling

Het Centraal Planbureau (CPB, 2019) heeft daarnaast onderzocht wat de rol van afvalbedrijven is, waarom bepaalde gemeenten wel en andere gemeenten geen diftar toepassen, als mogelijke verklaring voor het verschil tussen gemeenten in Oost- en West-Nederland. Voor-

al gemeenten waar de afvalinzameling wordt uitgevoerd door een lokaal of regionaal opererend overheidsgedomineerde inzamelorganisatie hebben diftar ingevoerd. Deze samenwerkingsorganisaties zijn vaker betrokken bij beleid en faciliteren de uitwisseling van kennis en voorzieningen. Ook worden deze organisaties vaak gedeeld met buurgemeenten, waardoor gemeenten makkelijker van elkaars ervaringen kunnen leren en zelfs bepaalde benodigde technische voorzieningen delen.

Stedelijkheid

Het onderzoek van Van Beukering et al. (2009) laat zien dat de mate van stedelijkheid een belangrijke factor is in Nederland voor het wel of niet invoeren van diftar. Dit wordt ook aangetoond wanneer men de data uit het rapport van Rijkswaterstaat Afvalstoffenheffing verder analyseert aan de hand van Stedelijkheidsklasse gegevens uit CBS (zie paragraaf 2.3). Voor de grote steden in Nederland is het invoeren van diftar complexer door het aandeel hoogbouw, de verschillende nationaliteiten en de grotere doorstroom in bepaalde wijken. Ook is het voor deze gemeenten lastiger om lessen te leren uit ervaringen bij gebrek aan referentiegemeenten.

Uit de interviews wordt de complexiteit van sterk stedelijke gemeenten ook genoemd:

- Minder sociale cohesie en sociale controle verhoogt de zorg over bijplaatsingen en het ontdoen van restafval in papier- glas- of textielbakken.
- Veel nationaliteiten: mensen moeten het systeem kunnen begrijpen, waarbij taal en communicatie een probleem en een aanzienlijke uitdaging kunnen zijn.
- Ook indien sprake is van grote doorstroming (bijvoorbeeld. expats, studenten) is het complex om (nieuwe) inwoners uit te leggen hoe een diftar-systeem werkt en wat van hen wordt verwacht.
  Bovendien speelt bij grotere doorstroming vaak een groter aantal verhuizingen met meer en ander afvalaanbod zoals grofvuil tot gevolg. Hiervoor moeten voldoende voorzieningen worden geboden.
- Het moet technisch mogelijk zijn om ontwijkroutes te dichten, wat in sterk stedelijke omgevingen met veel hoogbouw een complexere opgave is.

Lokale politiek en bestuur

Gradus en Dijkgraaf (2017 en 2019) hebben onderzocht wat de invloed is van de politieke samenstelling van een gemeenteraad op de keuze voor diftar. Hieruit komt naar voren dat vooral een gefragmenteerde gemeenteraad de kans op invoeren van diftar verminderd.

Uit de gesprekken door IPR Normag met (beleids)ambtenaren uit verschillende gemeenten over de ervaringen met de besluitvorming over diftar komt naar voren dat de overweging van invoeren van diftar in sommige gevallen ‘een logische stap’ kan zijn maar in veel gevallen ook een ‘complex politiek en bestuurlijk proces’. In gemeenten waar het besluitvormingsproces om diftar te gaan toepassen politiek-bestuurlijk complex is geweest, is de uitvoering en het operationeel maken van diftar vaak ook complexer. In een dergelijke situatie

is een gedegen (technische) voorbereiding cruciaal, met het oog op een zo vlekkeloos mogelijke implementatie. Uit onze interviews blijkt dat een gefragmenteerde raad, en daarbij een grote oppositie leidt tot politiek duwen en trekken over diftar. Het thema diftar kan hierdoor sterk gepolitiseerd raken. Als het besluit tot invoeren van diftar dan wel genomen is na een complex bestuurlijk/politiek proces, is in deze gemeenten meer problemen te zien omtrent het maatschappelijk draagvlak dan in gemeenten waar diftar is ingevoerd na een robuust bestuurlijk besluit. Als het maatschappelijk draagvlak wankelt, worden onvolkomenheden in de beginfase van de implementatie snel opgepakt en breed uitgemeten. Ook kunnen inwoners bewust onvolkomenheden veroorzaken om een politiek statement te maken.

3.4 Diftar technisch mogelijk, lokale situatie bepaalt complexiteit

Het primaat voor de keuze voor het toepassen van diftar in een gemeente ligt bij de lokale politiek c.q. de gemeenteraad. Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval, maar bepalen daarbij autonoom de invulling van het gemeentelijk afvalbeheerbeleid. De balans tussen politiek-bestuurlijke standpunten (omrent bijvoorbeeld collectieve voorzieningen, solidariteit en individualiteit) met duurzaamheidsdoelen en financieel-economische aspecten wordt lokaal per gemeente opgemaakt.

Technisch gezien kan worden gesteld dat een diftar-systeem in principe in elke gemeente uitvoerbaar is. In alle gemeenten zijn (inzamel)voorzieningen beschikbaar voor het aanbieden van huishoudelijk restafval en de gescheiden inzameling van recyclebare grondstoffen. De techniek om het aanbieden van huishoudelijk restafval te registeren en te beprijzen per gebruiker is beschikbaar.

Toch kan niet gesteld worden dat diftar daarmee in alle gemeenten een gewenst instrument is voor het behalen van bijvoorbeeld de VANG-ambities. Niet alleen vanwege het primaat van de raad, maar ook vanwege de lokale context van een gemeente die de mate van complexiteit bepaalt voor het beheersbaar maken en houden van een diftar-systeem.

Dit geldt voornamelijk voor stedelijke gemeenten. Maar dit betekent niet dat de punten waardoor het in deze gemeenten complex is (zoals sociale cohesie, communicatie etc.) onoverkomelijk zijn. Er zijn in Nederland stedelijke gemeenten die diftar succesvol toepassen. Voorbeelden van grote gemeenten met diftar: Maastricht (120.000 inwoners), Nijmegen (178.000 inwoners), Apeldoorn (160.000), Enschede (160.000) en Arnhem (150.000). Een gerichte inzet op bijvoorbeeld communicatie maakt dat in deze gemeenten diftar succesvol kan worden toegepast. Ook in het buitenland zijn veel voorbeelden van steden (vaak groter en met compactere wijken met veel hoogbouw) die succesvol gebruik maken van diftar. In geheel Vlaanderen is betalen voor restafval algemeen beleid. Andere voorbeelden zijn Dresden (Duitsland) en Milaan (Italië).

Ook is diftar in enkele grote gemeenten ten tijde van dit onderzoek onderwerp van besluitvorming. In de gemeente Groningen (200.000 inwoners) is een uitgebreid voorbereidingstraject voor de invoering van diftar gaande. In de gemeente Zoetermeer (125.000 inwoners) was

eerder (2003) besloten om geen diftar te voeren, maar is inmiddels besloten om dit alsnog in 2021 wel te doen. In de gemeente Zwolle (125.000 inwoners) is in de afgelopen (wel 20) jaren regelmatig gesproken over de invoering van diftar. Inmiddels stuurt een meerderheid van de gemeenteraad aan op de invoering van verschillende afvaltarieven in Zwolle per 2022.

4 EFFECT VAN DIFTAR OP AANBIEDGEDRAG VAN AFVAL

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de effecten van de invoering van diftar op afvalscheiding gedrag en afvalscheiding resultaten. Dit betreft zowel de kwantitatieve effecten zoals 'minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen', als ook de effecten op de kwaliteit van de ingezamelde recyclebare grondstoffen.

Naast de gewenste effecten van diftar c.q. de bijdrage aan het bewerkstelligen van de zogenaamde VANG-ambities, kan de toepassing van diftar ook ongewenste (gedrags)effecten tot gevolg hebben. Daarvoor wordt inzicht gegeven in de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, bijplaatsen, afvaldumpingen en afvaltoerisme. En wat gemeenten met diftar doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?

4.1 Restafvalreductie

Diftar blijkt effectief in de reductie van restafval. Een geïsoleerd effect is echter lastig aan te tonen

Empirische onderzoeken naar de effectiviteit van diftar zijn wereldwijd uitgevoerd, ook op landelijk niveau. De onderzoeken tonen aan dat diftar een succesvol instrument is om de hoeveelheid restafval te verminderen en (zie paragraaf 4.2) meer gescheiden recyclebare grondstoffen in te zamelen.

De landelijke afvalcijfers van Nederlandse gemeenten spreken voor zich: in 2019 hebben inwoners in niet-diftar gemeenten gemiddeld circa 182 kg fijn huishoudelijk restafval (CBS, 2020) per persoon ingezameld, en inwoners in diftar gemeenten gemiddeld circa 94 kg per persoon. Dit is een verschil van 88 kg.

Het genoemde verschil is niet in zijn geheel toe te schrijven aan het beprijzen van het restafval. Het toepassen van een diftar-systeem wordt vaak gedaan als onderdeel van integraal afvalbeheerbeleid: een set aan maatregelen die gemeenten toepassen voor het behalen van hun VANG-doelstellingen. Gemeenten waar al meer aan afvalscheiding wordt gedaan, zijn daarbij sneller geneigd om ook diftar (als de volgende stap richting de VANG-ambities) in te voeren. Er zijn hierdoor meer gemeenten in de groep 'diftar-gemeenten' met al goede afvalscheiding en een bedreven maatregelenpakket voor restafvalreductie dan in de groep 'niet-diftar gemeenten'.

Maar, het effect van het beprijzen van afval en restafvalreductie is ook te zien in de trendbreuk van de jaarlijkse hoeveelheid restafval die veel gemeenten zien na de invoering van het diftarsysteem. Uit een analyse onder 45 gemeenten is gebleken dat de hoeveelheid restafval gemiddeld 89 kg per inwoner per jaar afneemt in het 1e of 2e jaar na de invoering van diftar (JMA,2019).

Ook hierbij is een direct causaal verband met het beprijzen van afval niet zomaar te leggen. De prijsprikkel raakt enerzijds de prijsgevoeligheid van mensen, maar alleen al de informa-

tieprikkel die daarbij gepaard gaat (en daarmee bereikt bewustzijn) leidt mogelijk ook tot gedragswijziging. Bij het invoeren van diftar wordt bovendien in veel gemeenten de voorzieningen voor grondstoffenscheiding verbeterd en wordt ook extra ingezet op communicatie en handhaving. Maar, voor het succes van diftar is het voorwaardelijk dat de voorzieningen en het gemak voor het beter scheiden van recyclebare grondstoffen voor de inwoners op orde zijn.

Bijeffecten door het toepassen van een container-management systeem
Om diftar toe te kunnen passen moeten huishoudens en hun gebruik van de inzamelvoorzieningen correct geadministreerd worden. Dit heet een container-management systeem (CMS). De containers waarmee huishoudelijk afval mag worden aangeboden krijgen een chip (niet gechipte containers worden niet geleegd), en (ondergrondse) containers zijn alleen toegankelijk voor de gebruikers die daarvoor een pasje van de gemeente ontvangen. Door de invoering van een adres gebonden informatiesysteem ontstaat het positieve bijeffect dat het adressen- en containerbestand opgeschoond wordt.

Onterechte gebruikers van de inzamelvoorzieningen voor huishoudelijk afval, of illegale minicontainers die worden aangeboden, kunnen zodoende wordt geweerd. Er zijn voorbeelden bekend van gemeenten waarbij alleen al de implementatie van een container management systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk) tot een flinke afname van het restafval leidde.

Er is bovendien nog een extra bijvangst: ook de adressen die geen container of pasjes toegewezen krijgen zullen zelf aan de bel gaan trekken. Deze adressen produceren immers afval waar ze vanaf willen. Door het ontstaan van een 'nieuw' adres genereert een gemeente belastinginkomsten die voorheen misgelopen werden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de onroerende zaakbelasting (OZB).

Diftar om de transitie naar een circulaire economie te versnellen
Het zuivere geïsoleerde effect van diftar (het causaal verband tussen diftar en de reductie van restafval) is dus niet altijd even scherp vast te stellen. Toch geeft de brondata van afval uit de Nederlandse gemeenten weer dat diftar zorgt voor verregaande restafvalreductie, meer dan wat wordt bereikt met een bedreven maatregelenpakket zónder diftar. Zo laten de openbare afvalcijfers zien dat van de circa 60 gemeenten die in 2019 onder of nabij de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar zijn gekomen, er maar één gemeente is die dit zonder diftar heeft bereikt (CBS,2020 en Rijkswaterstaat, 2019). Terwijl er veel gemeenten zijn die zonder het toepassen van diftar een hoog voorzieningsniveau voor inwoners hebben gerealiseerd voor het beter scheiden van recyclebare grondstoffen.

De gesprekken met de gemeenten en inzamelaars kleuren dit verder in. Een aantal gemeenten geeft aan dat met eerder toegepaste maatregelen het aanbiedgedrag van restafval niet snel genoeg verbeterde en dat dat een belangrijke beweegreden voor het invoeren van diftar is geweest. Daarbij wordt echter ook benoemd dat restafval geen doel op zichzelf moet zijn

en dat aandacht voor kwaliteit van ingezamelde grondstofstromen en voor afvalpreventie ook nodig is.

Welke vorm van diftar leidt tot de meeste restafvalreductie?
De 'dure zak' is de meest effectieve vorm van diftar voor verminderen van restafval. Gemiddeld is in deze gemeenten in 2019 circa 50 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. Het toepassen van deze vorm van diftar wordt echter door veel gemeenten als ongewenst en een stap terug in de tijd gezien. Het inzamelen van huishoudelijk restafval door middel van zakken sluit vaak niet aan op de logistieke inzamelprocessen, de inzamelvoertuigen en arbeidsorganisatie (inzamelen van zakken is fysiek belastend).

Van de circa 60 gemeenten die in 2019 onder of nabij de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar zijn gekomen heeft de helft de vorm 'dure zak' toegepast, een drietal gemeenten op basis van gewicht en frequentie, en de overige gemeenten op basis van volume en frequentie.

Tabel 3 Gemiddelde hoeveelheid restafval per systeem 2019[4]

Diftar systeem	Gem kg/inw fijn restafval
Volume	157
Volume & frequentie	94
Dure zak	49
Dure zak & aantal personen	51
Gewicht	106
Gewicht & frequentie	105
Gewicht, frequentie & aantal personen	106
Volume, frequentie & aantal personen	114

Bron: CBS kerncijfers, RWS ASH 2019 bewerkt IPR Normag.

Stedelijkheidsklasse en restafval diftar gemeenten/niet-diftar gemeenten
In elke stedelijkheidsklasse is een verschil te zien van de hoeveelheid restafval bij diftar gemeenten en gemeenten zonder diftar. Het grootste verschil is te zien bij stedelijkheidsklasse 1 en 5. Dat kan te maken hebben met dat er in stedelijkheidsklasse 1 meer winst te behalen valt; in de overige klassen komen naar verhouding bij niet-diftar gemeenten meer gemeenten voor die zich actief en gedreven inzetten voor restafvalreductie. Daarnaast is een mogelijke verklaring dat naarmate de stedelijkheid afneemt, het aandeel (ongewenst) bedrijfsafval in het huishoudelijk afval toeneemt, wat bij diftar gemeenten juist wordt tegengegaan door het containermanagementsysteem. Hierover is echter geen openbare data beschikbaar waaruit dit kan worden vastgesteld. Nader onderzoek kan de verschillen verder in kaart brengen.

[4] Er is gerekend met een ongewogen gemiddelde omdat gemeenten als entiteit worden benaderd, en niet de Nederlandse inwoners. Ook in de hierop volgende tabellen wordt op deze wijze gerekend.

Tabel 4 Gemiddelde aanbod fijn huishoudelijk restafval (kg per inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	114	227	-113
2	sterk stedelijk	122	181	-58
3	matig stedelijk	103	162	-60
4	weinig stedelijk	82	166	-84
5	niet stedelijk	93	213	-120
Gemiddeld per gemeente		94	182	-88

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

De volgende tabel toont het aanbod van grofvuil en verbouwingsrestafval in gemeenten met en zonder diftar in de vijf onderscheiden stedelijkheidsklassen. In diftar-gemeenten wordt in het algemeen een restrictief beleid gevoerd voor het aan huis laten ophalen van grofvuil en het wegbrengen van ongesorteerd grofvuil naar een milieustraat. Veelal moet daarvoor worden betaald[5]. In gemeenten in elke stedelijkheidsklasse wordt minder grof- en verbouwingsrestafval ingezameld.

Tabel 5 Gemiddeld aanbod grof en verbouwingsrestafval (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	32	41	-10
2	sterk stedelijk	29	32	-3
3	matig stedelijk	25	32	-6
4	weinig stedelijk	25	28	-4
5	niet stedelijk	22	66	-44
Gemiddeld per gemeente		25	37	-12

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Het landelijk gebied (SHK5) toont daarentegen weer een groter verschil. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in deze gebieden wonen en werken meer gemengd is (veel aan huis gebonden bedrijven) en door het diftar-systeem meer restafval met bedrijfsafval wordt gemengd. Andersom is het daarbij mogelijk dat bedrijfsafval bij niet-diftar gemeenten juist meer bij het huishoudelijk restafval wordt gemengd. Ook hiervoor geldt dat de oorzaken niet zijn onderzocht.

Bij deze cijfers moet wel een nuancering worden gegeven. Er kan sprake zijn van zogenaamde autocorrelatie (Allers & Hoeben 2009), waarbij gemeenten die al een actief afvalbeheerbeleid voeren en daardoor al goede afvalbeheerprestaties realiseren ook eerder de keuze maken om diftar toe te passen. Echter indien daarop wordt gecorrigeerd is nog steeds sprake van een verschil waarbij gemeenten met diftar minder huishoudelijk restafval (en meer gescheiden grondstoffen) tonen dan gemeenten zonder diftar. Zie ook de toelichtingen over het 'geïsoleerd effect van diftar' in het begin van deze paragraaf.

[5] Indien niet betaald dan ontstaat een ongewenste ontwijkroute voor regulier huishoudelijk restafval.

4.2 Relatie diftar met hoeveelheid en kwaliteit grondstoffen

In gemeenten met een diftar-systeem worden meer grondstoffen aan de bron gescheiden. De CBS Statline data tonen aan dat de gemiddelde grondstoffenscheiding in gemeenten met diftar 78% is, en in gemeenten zonder diftar 61% (CBS,2020). Van de gemeenten die in 2019 al de VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding in 2020 hebben behaald is ruim 90% een diftar gemeente.

In de volgende paragrafen wordt per grondstofstroom gekeken naar de hoeveelheid en kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen in relatie tot diftar. Hiermee wordt zowel de vraag wat de gevolgen zijn op afvalscheiding verder beantwoord, als ook ingegaan op de vraag wat de gevolgen zijn op de kwaliteit en samenstelling van de ingezamelde deelstromen.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld PMD

In diftar gemeenten waar PMD inzameling plaats vindt is in 2019 gemiddeld circa 30 kg per inwoner ingezameld tegenover circa 18 kg per inwoner in gemeenten zonder diftar. Net zoals bij restafval, is dit verschil ook onder andere toe te schrijven aan overige maatregelen die vaak samen met diftar worden doorgevoerd.

Tabel 6 Gemiddeld aanbod PMD (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	33	7	26
2 sterk stedelijk	29	17	12
3 matig stedelijk	29	21	8
4 weinig stedelijk	31	21	10
5 niet stedelijk	28	19	9
Gemiddeld per gemeente	30	18	11

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Onderzoek uit 2018 in opdracht van het Learning Center Kunststof Verpakkingsafval (LCKV) naar samenstelling ingezameld kunststof/PMD onder 48 gemeenten laat zien dat er niet meer vervuiling optreedt in ingezameld PMD bij de onderzochte diftar gemeenten ten opzichte van de onderzochte gemeenten zonder diftar (Witteveen+Bos en de Afvalspiegel, 2018). Diftar gemeenten presteren over het geheel genomen net iets beter. Ook onderzoek van Eureco, op basis van hun sorteercijfers uit 2016 tot en met 2018, toont niet aan dat er minder zuiverheid is van PMD van gemeenten met diftar (Eureco, 2018).

Bovenstaande onderzoeken geven wel een goed beeld. Dit beeld zou verder onderbouwd kunnen worden door onderzoek te doen naar het verschil van de PMD zuiverheid bij gemeenten voor en na de invoering van diftar.

Maar, in de interviews met beleidsambtenaren van diverse gemeenten waar diftar wordt toegepast komt ook het algemene beeld naar voren dat er geen grotere problemen zijn ontstaan met betrekking tot de kwaliteit van PMD. In een aantal gemeenten is de kwaliteit van het PMD in de gemeente wel een aandachtspunt, maar niet direct of enkel te relateren aan

diftar. Veel gemeenten hebben extra maatregelen genomen om de kwaliteit van het PMD in stand te houden of te verbeteren. Er is bijvoorbeeld extra communicatie en handhaving ingezet.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld oud papier en karton (OPK)

In diftar gemeenten is in 2019 gemiddeld circa 59 kg oud papier en karton per inwoner ingezameld tegenover circa 54 kg in gemeenten zonder diftar.

Tabel 7 Gemiddeld aanbod oud papier en karton (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	56	33	23
2	sterk stedelijk	50	46	4
3	matig stedelijk	56	55	1
4	weinig stedelijk	62	55	6
5	niet stedelijk	62	75	-13
Gemiddeld per gemeente		59	54	5

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Stichting Papier Recycling Nederland (PRN) doet sinds 2001 periodiek onderzoek naar product vervreemde vervuiling in huishoudelijk papier en karton. Deze vervuiling bestaat uit materialen die niet geschikt zijn voor de productie van nieuw papier en karton en papier en karton dat niet schoon en/of droog is. Dit zijn onder andere kunststoffen, etensresten en drankkartons, maar ook geplastificeerd papier of tissues.

Over het algemeen is het ingezameld OPK in Nederland van goede kwaliteit. Wel maakt de branche zich zorgen over de kwaliteit van de toekomst, vanwege de druk op minder restafval bij gemeenten met daarbij hogere kwaliteitseisen bij verwerkers. Tot nu toe blijft de vervuiling binnen de toegestane marges. Binnen de toegestane marges hebben verschuivingen in verontreiniging vooral financiële gevolgen, maar indien de marges worden overschreden dan wordt het OPK ongeschikt voor recycling voor veel toepassingen.

Naast het kijken naar de vervuiling bij verschillende inzamelmethodieken, wordt er in het onderzoek ook specifiek gekeken naar het verschil tussen diftar gemeenten en niet diftar gemeenten. Sinds 2014 zijn de uitkomsten uit deze onderzoeken dat het aandeel productvreemde vervuiling bij gemeenten zonder diftar door de jaren heen structureel lager is dan bij gemeenten met diftar (PRN 2019). In het interview met PRN is aangegeven dat voor 2019-2020 het onderzoek is uitgevoerd bij circa 40 gemeenten waarvan meer diftar gemeenten dan voorgaande jaren. Ook dit jaar laat het onderzoek een klein verschil zien tussen diftar en niet diftar gemeenten. Het verschil is circa 0,5 procentpunt. Maar, omdat veel andere factoren een rol spelen, is verder en breder onderzoek gewenst om het verband tussen diftar en toenemende vervuiling goed te kunnen duiden.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld gft-afval

De volgende tabel toont de hoeveelheid gescheiden ingezameld gft-afval in gemeenten met en zonder diftar in de vijf onderscheiden stedelijkheidsklassen. In diftar gemeenten is in

2019 gemiddeld circa 125 kg gft-afval per inwoner ingezameld tegenover circa 110 kg in gemeenten zonder diftar.

Tabel 8 Gemiddeld aanbod gft-afval (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	92	38	54
2 sterk stedelijk	104	82	22
3 matig stedelijk	109	110	-1
4 weinig stedelijk	132	138	-7
5 niet stedelijk	141	147	-5
Gemiddeld per gemeente	125	110	15

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Hoewel gft-afval een kwetsbare stroom is voor verontreiniging, is er weinig onderzoek gedaan naar de omvang van verontreiniging en de oorzaken ervan. Door gebrek aan onderzoek en representatieve data is daarom niet eenduidig vast te stellen dat diftar de kwaliteit van ingezameld gft-afval beïnvloed. Wel geven de verwerkers aan dat de verontreiniging in de stroom toeneemt. Volgens verschillende verwerkers (Rijkswaterstaat 2018B) is diftar in mindere mate een probleem en heeft het vooral te maken met het verlaagde serviceniveau voor restafval, zoals laag frequent inzamelen of restafval op afstand.

In de interviews wordt gemeld dat de (diftar) gemeenten geen problemen hebben met de kwaliteit van het gft-afval, hoewel men bij het controleren van aangeboden gft-afval ook wel vervuiling wordt aangetroffen. Maar dit vormt kennelijk voor de gft-afvalverwerker – en met de huidige kwaliteitseisen - geen probleem. In andere interviews met beleidsambtenaren in diftargemeenten wordt juist gewezen op een hogere kwaliteit gft-afval dan gemiddeld in Nederland.

In een van de geïnterviewde overheidsgedomineerde inzamelorganisaties, waarvan 7 van de 8 deelnemende gemeenten diftar toepast, wordt de kwaliteit van het ingezameld gft-afval periodiek gemonitord door de verwerker. Daarbij is sprake van een staffel waarbij meer vervuiling (0 tot 5%) een lagere financiële waardering betekent. De vervuiling ligt gemiddeld tussen 2% en 3%, wat ten opzichte van de landelijke cijfers laag genoemd kan worden[6].

Bovendien blijkt in deze organisatie de vervuiling van het gft-afval in de niet-diftar gemeente niet af te wijken van de wel-diftar gemeenten.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld textiel

In diftar gemeenten is in 2019 gemiddeld circa 5,8 kg textiel per inwoner ingezameld tegenover circa 4,5 kg in gemeenten zonder diftar.

[6] In het rapport *Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens*, RWS, 2018, noemen verwerkers percentages verontreiniging in het ingezamelde gft-afval van 3% tot 15%.

Tabel 9 Gemiddeld aanbod textiel (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	4,2	3,8	0,4
2 sterk stedelijk	4,9	4,6	0,3
3 matig stedelijk	5,7	5,1	0,7
4 weinig stedelijk	5,8	4,5	1,3
5 niet stedelijk	6,2	4,2	2,0
Gemiddeld per gemeente	5,8	4,5	1,2

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Uit de textielherwinningsbranche wordt gemeld dat de verontreiniging in het algemeen toe is genomen de afgelopen jaren (Rijkswaterstaat 2018,B). Volgens de branche heeft dit te maken met de veranderde manieren van het inzamelen van textiel zelf, zoals brengvoorzieningen in plaats van inzameling middels zakken aan de straat. Maar het heeft volgens de branche ook te maken met diftar: de textielcontainers in de wijk of op de milieustraat zijn voor een deel van de inwoners een makkelijke manier om gratis van het restafval af te komen. Ook voor deze stroom is er gebrek aan openbaar beschikbare, representatieve onderzoeken over de daadwerkelijke omvang en de aard van de verontreiniging.

4.3 Ontwijkgedrag

Ontwijkgedrag is een belangrijk thema in de discussies over diftar. Het gaat over de vervuiling van de deelstromen zoals besproken in de vorige paragraaf, maar ook over andere ongewenste neveneffecten zoals bijplaatsingen, zwerfafval, afvaldumping en huishoudelijk afval dat via alternatieve routes, zoals via bedrijfsafval, wordt afgezet.

Reductie totale hoeveelheid afval

In een onderzoek van JMA (op verzoek van Rijkswaterstaat) naar de ontwikkeling restafval en de totale hoeveelheid afval in de periode kort voor en kort na de invoering van diftar in 45 gemeenten komt naar voren dat restafval afneemt met gemiddeld 89 kg per inwoner, maar de totale hoeveelheid afval ook afneemt met gemiddeld 59 kg per inwoner. De reductie van het restafval komt dus niet geheel als gescheiden afval terug in het systeem.

Dit beeld wordt bevestigd door landelijke cijfers uit het CBS. Niet-diftar gemeenten hebben gemiddeld circa 561 kg huishoudelijk afval per inwoner ingezameld in 2019. Diftar gemeenten in totaal 494 kg.

Tabel 10 Gemiddeld aanbod huishoudelijk afval- en grondstoffen (kg/inwoner)

Gemiddeld aanbod totaal afval 2019 (kg/inwoner)

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	447	430	17
2 sterk stedelijk	470	498	-28
3 matig stedelijk	487	534	-48
4 weinig stedelijk	494	575	-81
5 niet stedelijk	518	753	-235
Gemiddeld per gemeente	494	561	-67

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Of deze afname van het totaal huishoudelijk afval specifiek het effect is van diftar is weinig onderzoek naar bekend. Een deel van de verklaring kan zijn dat huishoudens kritischer zijn bij het inkopen van consumptiegoederen op de gebruikte verpakkingen en op de hoeveelheid voedingsmiddelen (preventiegedrag). Ook kan de inzet op communicatie resulteren in bewuster hergebruik van producten; inwoners gebruiken andere routes dan de gemeentelijke routes zoals kringloopwinkels en thuiscompostering.

Ook kan een deel van de verklaring gelegen zijn in het – voorafgaand aan de invoering van diftar noodzakelijke - opschonen van het containerbestand en de implementatie van het container management systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk) dat voor een flinke afname zorgt van het bedrijfsafval dat onterecht met het huishoudelijk afval meegaat. Zie onze eerdere opmerkingen in paragraaf 4.1.

Tot slot kan een deel van de verklaring gelegen zijn in (ongewenst) ontwijkgedrag. Door de prijsprikkel verkiezen sommige inwoners een daar niet voor bedoelde alternatieve route: via bedrijfsafval, openbare afvalbakken, vrienden en familie in buurgemeenten, dump in buurgemeenten of natuur.

Een indicatie voor gemeenten zijn de door het containermanagement systeem geregistreerde zogenaamde nul-aanbieders. Dit zijn huishoudens in diftargemeenten die per jaar geheel geen huishoudelijk restafval aanbieden. In het kleinschalig onderzoek naar nul-aanbieders (JMA,2019) komt naar voren dat het aandeel nul-aanbieders lijkt toe te nemen naarmate afval zeer goed gescheiden wordt. De onderzoekers stellen dat het niet vastgesteld kan worden in welke verhouding (wenselijke) preventie en (ongewenst) ontwijkgedrag optreden. Hiervoor is er een gebrek aan (toegang tot) gegevens. De wet algemene verordening gegevensbescherming speelt hierbij een rol.

In de interviews over de ervaringen in de praktijk komt vooral naar voren dat niet alleen meer afval verdwijnt via ongewenste alternatieve routes. Er zijn ook meer goede afvalscheiders die nagenoeg geen restafval produceren en dat daarmee het aantal nul-aanbieders relatief hoog ligt. Het beetje restafval dat deze mensen produceren wordt dan op alternatieve wijze afgezet. Mensen delen bijvoorbeeld een container met de buren.

Komen bijplaatsingen meer voor in diftar gemeenten?
Een schrikbeeld voor inwoners is een toename van bijplaatsingen van afval bij ondergrondse containers of containerparkjes. Dit heeft effect op de ervaren kwaliteit van de leefomgeving. Er zijn over bijplaatsingen geen exacte landelijke cijfers bekend, dus ook niet of het toeneemt na de invoering van diftar en de aard en de omvang ervan.

De ervaring in de praktijk is dat bijplaatsingen in een aantal gemeenten wel toegenomen is, dit zijn vooral gemeenten in de hogere stedelijkheidsklassen. Door extra inzet op communicatie, handhaving en specifieke locaties dagelijks te controleren en schoon te maken blijft het beheersbaar. De ervaring is dat het meer goed dan fout gaat, en dat als bijplaatsing voor-

komt, het om enkele kwetsbare locaties binnen de gemeente gaat. Dit gaat om locaties waar er bijvoorbeeld een barrière is voor goede communicatie, zoals wijken met inwoners van veel verschillende nationaliteiten, internationale studenten, en of wijken waar er veel doorstroom is van inwoners.

Uit interviews blijkt dat kort na de invoering van diftar een toename van bijplaatsing werd waargenomen, maar dat met flankerende maatregelen (goede communicatie en extra handhaving) dat na enige tijd (we hebben het eerder over maanden dan over jaren) het oude niveau wordt bereikt.

In gemeenten waar het afvalbeleid en de keuze voor diftar in de publieke belangstelling staat kan het aantal bijplaatsingen in absolute zin gering zijn, maar in de publieke perceptie omvangrijk.

Zwerfafval

Net zoals bijplaatsingen speelt de angst ook dat een toename van zwerfafval door diftar de buurt vervuilt. Ook hierover zijn geen harde cijfers beschikbaar die de aard en omvang kunnen aanduiden.

Is er meer sprake van dumpingen in de natuur in diftar gemeenten?

Het wordt vaak in discussies benoemd dat dumpingen in de natuur en zwerfafval toeneemt na de invoering van diftar. In een verkennend onderzoek van Alterra (Alterra 2007) komt naar voren dat de meeste dumpingen in Nederland (naar schatting) grof afval betreft, waarvoor op de milieustraat (of commercieel) betaald moet worden. Dumpingen van fijn restafval komt (naar schatting) weinig voor en als het voorkomt na de invoering van diftar is het van geringe omvang en een tijdelijk verschijnsel. Op langere termijn neemt het weer af tot het oorspronkelijk niveau.

De door IPR Normag geïnterviewde gemeenten in dit onderzoek geven ook aan dat het probleem van dumpingen voornamelijk grof afval of illegale stort (zoals drugsafval) betreft en dat het niet een groter of minder beheersbaar probleem is geworden sinds de invoering van diftar op het fijn huishoudelijk afval. De angst is vaak groter gebleken dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. De gesprekspartners geven ook aan dat dumpingen door tegenstanders van het systeem gebruikt kunnen worden als argument tegen diftar en om doormiddel van framing in communicatiekanalen het draagvlak voor diftar in de rest van de gemeente te verlagen. Zo worden grof afval of afval van onwettige activiteiten soms onterecht aan de invoering van diftar gelinkt. Er is daarom wel behoefte aan duidelijke landelijke feiten en cijfers over de omvang van dumpingen in relatie tot diftar.

Wat doen gemeenten om ongewenste neveneffecten te mitigeren?

De meeste gemeenten hebben gedegen voorbereiding getroffen voor de daadwerkelijke invoering van diftar. Dit om draagvlak bij de bewoners te creëren, voorzieningen op orde te hebben voor het aanbieden van de gescheiden grondstofstromen. Ook worden de risico's voor ontwijkroutes in kaart gebracht om met gerichte oplossingen deze mogelijkheden te

dichten. Ten tijde van de invoering zetten gemeenten extra in op communicatie en handhaving. Dat laatste vaak specifiek op gevoelige locaties.

4.4 Tot slot

Hoewel de beschikbare data en onderzoeken voldoende in beeld brengen dat diftar tot restafvalreductie leidt, is nader onderzoek nuttig om een completer beeld te krijgen van de meebepalende factoren voor de effecten van diftar. Welke effecten zijn toe te schrijven aan het toepassen van prijsprikkels en welke effecten aan de inzet van extra communicatie, het verlagen van het serviceniveau voor inzameling van restafval, en verbeteren van de service voor het scheiden van grondstoffen?

De prikkel op het gedrag is er in ieder geval. Het laat mensen in positieve en negatieve zin niet onberoerd. Er zijn geen uitgebreide onderzoeken naar het geïsoleerde effect van diftar (los van flankerend effect). Toch is het aannemelijk dat restafvalreductie niet alleen door communicatie en extra handhaving plaatsvindt. Er zijn namelijk gemeenten die dat alleen doen, zonder de restafvalreductie.

Ook zijn de interessante ervaringen in de praktijk die het effect van diftar (en de causaliteit met de afvalprestaties) illustreren. Zoals dit voorbeeld:
Gemeente x is de enige gemeente die deelneemt in een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie zonder diftar. Deze gemeente heeft het afvalbeleid in de afgelopen jaren al wel flink geïntensiveerd: veel instrumenten ingezet (veel handelingsperspectief voor inwoners/faciliteren van afvalscheiding, communicatie, etc.), vergelijkbaar met de andere deelnemende gemeenten, die daarbij ook diftar toepassen. Oftewel de condities (en exogene factoren) zijn voor al deze gemeenten gelijk, met uitzondering van het toepassen van diftar in gemeente x. De afvalbeheerprestaties van gemeente x zijn aantoonbaar minder goed.

5 DE FINANCIËLE ASPECTEN VAN DIFTAR

In dit hoofdstuk worden de financiële aspecten van diftar belicht. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij het diftar-systeem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.

5.1 Tariefstelling

Verhouding vast – variabel tarief

De (relatieve) hoogte van het variabele tarief verschilt sterk per gemeente. Op basis van het verwachte aanbiedgedrag wordt een calculatie gemaakt van vaste en variabele tarieven die de totale kosten dekken. Dit is afhankelijk van de totale afvalbeheerkosten in de gemeente. Gemeenten verschillen daarnaast in de motivatie van de hoogte.

A. Op basis van geschatte politieke en maatschappelijke aanvaarbaarheid. Een bepaald tarief voor een rolcontainer of afvalzak is 'gevoelsmatig' een juist tarief dat voldoende prikkelt maar niet uitnodigt tot ontwijkgedrag.

B. Op basis van raming van de daadwerkelijke variabele kosten. Een deel van de gemeenten calculeert de variabele kosten van de gemeenten voor een aangeboden zak of container van restafval (of een andere stroom) en baseert daar het variabele tarief op.

Motivatie A redeneert vanuit het vertrekpunt van 'gedragsbeïnvloeding', motivatie B meer vanuit een 'rechtvaardig tariefsysteem' (zie ook hoofdstuk 3). In veel gevallen wordt een hybride model gekozen: er wordt een gevoelsmatig variabel tarief gehanteerd, maar bij een algehele stijging van de gemeentelijke kosten voor restafvalverwerking, komt dit tot uiting in het variabele tarief voor restafval.

In de keuze voor de verhouding vast/variabel heeft de gemeente te maken met diverse afwegingen. Er is voor de inwoners een hoger gedragseffect in afvalscheiding te verwachten bij een hoog variabel bedrag. Afhankelijk van de prijselasticiteit en maatschappelijke aanvaardbaarheid van het variabele tarief leidt een hoger tarief tot betere afvalscheiding, maar mogelijk ook tot meer ontwijkgedrag. Daarbij leidt een groot aandeel en hoog variabel tarief tot een grotere financiële onzekerheid voor de gemeente. Indien het aantal of de hoeveelheid aangeboden restafval lager uitpakt dat verwacht, dan valt een deel van de dekking weg.

Uit data blijkt dat het vaste deel in veel gevallen meer dan 50% van het totale verwachte tarief beslaat.

Tabel 11 Gemiddelde tarieven vast/variabel per tariefsysteem (Rijkswaterstaat 2019)

Gemiddelde tarieven vast/variabel per tariefsysteem (2019)

Systeem	Gemiddelde kosten	Gemiddeld vastrecht	Gemiddelde variabele kosten
Volume	€ 245	n.v.t.	n.v.t.
Volume & frequentie	€ 207	€ 134	€ 8,61 / container rest € 0,50 / container gft-afval
Volume & frequentie & aantal perrsonen	€ 217	€ 136 (1pers) € 179 (meerpers)	€ 6,42 / container rest € 0,13 / container gft-afval
Dure zak	€ 181	€ 141	€ 1,63 / zak rest € 0,01 / zak gft-afval
Dure zak & aantal personen	€ 181	€ 134 (1pers) € 176 (meerpers)	€ 1,15 / zak rest € 0,00 / zak gft-afval
Gewicht	€ 220	€ 115	€ 0,29 / kg rest € 0,25 / kg gft-afval
Gewicht & frequentie	€ 213	€ 125	€ 0,25 / kg rest en € 1,52 / lediging rest € 0,04 / kg gft-afval en € 0,61/ lediging gft-afval
Gewicht & frequentie & aantal personen	€ 215	€ 114 (1pers) € 143 (meerpers)	€ 0,23 / kg rest en € 2,00 / lediging rest € 0,00 / kg gft-afval en 1,50 / lediging gft-afval

Zoals te zien in de voorgaande tabel wordt in een aantal gemeenten ook het aanbieden van gft-afval variabel beprijsd. In enkele gemeenten wordt zelfs PMD variabel beprijsd. Dit lijkt tegengesteld aan het uitgangspunt dat gedrag leidend tot minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen positief gewaardeerd c.q. beloond zou moeten worden. In de huidige praktijk zien we echter dat deze gemeenten de tariefhoogte fors lager kiezen dan het tarief voor het aanbieden van restafval. Dit relatief lage tarief voor het aanbieden van een – in principe gewenste – recyclebare grondstofstroom is dan vaak bedoeld om inwoners ervan bewust te maken dat het inzamelen hoe dan ook geld kost. Veel gemeenten die voorheen het gft-afval variabel beprijsden hebben dit inmiddels gereduceerd tot een nul-tarief.

De hoogte van het variabele tarief

De hoogte van het vaste en variabele tarief wordt in veel gevallen jaarlijks herzien. Het verhogen/verlagen van het variabele deel is onderdeel van het 'dynamisch finetunen' van de afvalstoffenheffing.

Onderzoek naar de prijselasticiteiten in Nederlandse diftargemeenten (Allers & Hoeben 2010; zie ook Dijkgraaf & Gradus 2014) leert dat bij een systeem waarbij afval per eenheid moet worden betaald de hoeveelheid ongesorteerd afval substantieel afneemt. De gevonden prijselasticiteit voor ongesorteerd afval ligt tussen -0,11% en -0,32 % (Allers & Hoeben 2010). Een eenmalige prijsverhoging van 10 % leidt dus tot een eenmalige afname van de hoeveelheid afval met 1,1 à 3,2 %. De hoge prijselasticiteit is gevonden bij prijsveranderingen in situaties waarbij diftar net is geïntroduceerd. De lage prijselasticiteit geldt in situaties waar al langer per eenheid afval wordt betaald.

De beleidsadviseurs in gemeenten of overheidsgedomineerde inzamelorganisaties hanteren geen empirisch of theoretisch onderzoek naar de prijselasticiteit van burgers voor het bepalen van de hoogte van het (variabel) tarief. Dit gebeurt grotendeels op basis van gezond verstand en vooral door te kijken naar de tariefniveaus in andere gemeenten. Het variabele

deel moet niet 'doorschieten' zodat ontwijkgedrag te veel wordt ontlokt. Gesprekspartners in gemeenten die al meerdere jaren diftar toepassen, wijzen op een 'natuurlijk evenwicht' en een 'werkbaar niveau' waarbij het variabel tarief én voldoende prikkelend is én niet leidt tot onbeheersbaar ontwijkgedrag.

Negatieve versus positieve prijsprikkels

Het variabel beprijzen van het huishoudelijk restafval betekent in de praktijk veelal dat sprake is van een negatieve prijsprikkel. Hoe meer restafval wordt aangeboden, des te hoger is de afvalstoffenheffing voor het betreffende huishouden.

In de praktijk komen steeds vaker ook diftar-systemen met een positieve prijsprikkel voor. Alle huishoudens in een gemeente betalen per jaar een gelijke afvalstoffenheffing, maar de huishoudens die aan het eind van het jaar minder restafval hebben aangeboden ontvangen dan een bepaald bedrag retour. Zij worden dus financieel beloond voor hun gedrag.

Grondslagerosie en diftar-paradox

Bij het belasten van een 'ongewenste stroom' met het doel deze stroom te verminderen treedt 'grondslagerosie' op. Bij gemeenten waarin na invoering van diftar het restafvalaanbod sterk is verminderd is er bij ongewijzigde tarieven op den duur onvoldoende dekking voor de totale afvalkosten. Veel kosten van het afvalbeheer, zoals de containerstructuur en de inzameling van overige grondstofstromen blijven op het zelfde niveau.

Hierdoor zijn gemeenten genoodzaakt om of het variabele tarief te verhogen (met een kleinere grondslag) of het vaste deel (relatief) te verhogen. Een hoger vast tarief is tegenstrijdig met het diftar principe van het hebben van invloed van inwoners op de heffing. Een hoger variabel tarief komt vaak boven de maatschappelijk aanvaardbaar geachte prijs uit.

Dit wordt ook de 'diftar-paradox' genoemd. Door het succes van diftar, veel minder restafval, moet het vaste tarief van de afvalstoffenheffing stijgen. In interviews – voornamelijk met gemeenten die al langere tijd diftar hebben ingevoerd – wordt er echter op gewezen dat indien men goede prognoses maakt van het aantal te verwachten aanbiedingen (aanbiedfrequentie en hoeveelheden restafval) dit veel minder een rol speelt. Voorzichtig begroten loont in ieder geval.

Een ander aspect van de 'diftar-paradox' betreft het stijgen van de kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer als gevolg van exogene factoren. Factoren waarop de gemeenten zelf geen of beperkt invloed kan uitoefenen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de fiscale maatregelen van het Rijk (Afvalstoffenbelasting, CO_2-heffing voor AVI's) waardoor de verwerking (verbranding) van huishoudelijk restafval duurder wordt. Ook marktprijsontwikkelingen op de markt voor secundaire grondstoffen spelen daarbij een rol. Als bijvoorbeeld de marktprijzen c.q. vergoedingen voor oud papier en karton dalen, kan een gemeente genoodzaakt zijn om de afvalstoffenheffing te verhogen. Hierbij is van belang dat de gemeente hierover duidelijk communiceert met de inwoners, zodat men begrijpt dat een prijsverhoging van de afvalstoffenheffing niet het gevolg is van het toepassen van diftar.

Kwijtscheldingen

De afvalstoffenheffing kan in veel gemeenten worden kwijtgescholden op basis van regelingen voor minima. In diftar gemeenten zijn er diverse regelingen om inwoners tegemoet te komen, bijvoorbeeld kwijtschelding van (een deel van) het variabele tarief voor inwoners met een medische indicatie omdat deze inwoners hun medisch (rest) afval niet kunnen beperken. Of kwijtschelding van het vaste deel van de afvalstoffenheffing, minima betalen wel het variabele tarief.

5.2 Lagere kosten afvalbeheer door diftar

Lagere kosten afvalbeheer door vermijding hoge restafvalkosten

Diftar wordt in veel gevallen ingevoerd om het aanbod van restafval sterk terug te dringen. Dit wordt naast milieuoverwegingen sterk gemotiveerd door de hoge kosten van restafvalverwerking.

Voor een diftar-systeem zijn investeringen nodig in de inzamelstructuur: chips, administratie, container management. Ook kosten handhaving en communicatie gaan omhoog om goed grip te houden op eventuele (tijdelijk) neveneffecten van diftar.

Toch zijn de algehele afvalbeheerkosten doorgaans lager in diftar gemeenten. De volgende figuur laat dit duidelijk zien. De vermeden restafvalkosten wegen zwaarder dan de extra uitgaven aan inzamelstructuur en flankerend beleid.

Figuur 1 Restafval (CBS, 2020) en afvalbeheerkosten (Coelo,2019) per gemeente

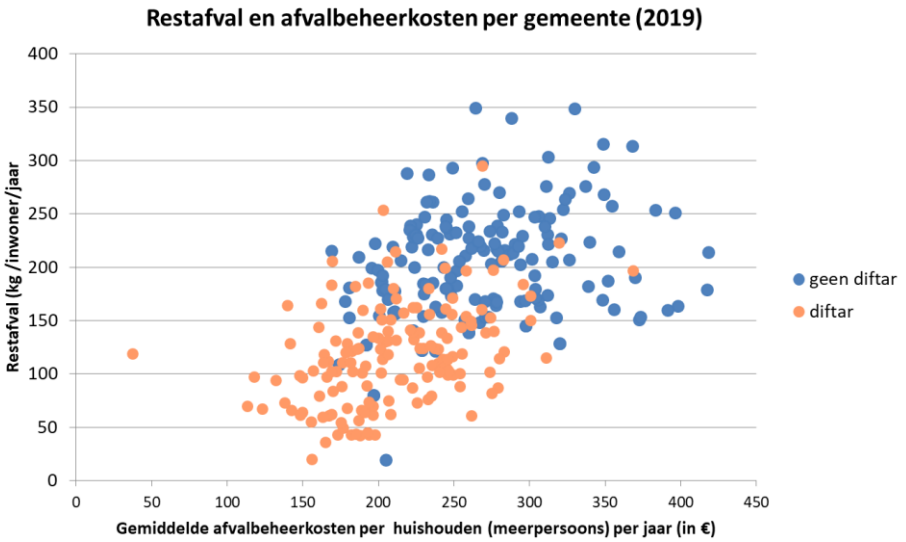

Bron: Coelo Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden 2019,
CBS Statline afvalhoeveelheden 2019, bewerking door IPR IPR Normag.

COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert jaarlijks de 'atlas van de lokale lasten'. Bij diftar gemeenten wordt op basis van gemeente-

specifieke tarieven en calculaties van het afvalaanbod een gemiddelde heffing bepaald.

Diftar gemeenten hebben gemiddeld gezien een lagere afvalstoffenheffing. Dit is gerelateerd aan de lagere hoeveelheid restafval: door de lagere hoeveelheid restafval per inwoner bespaart een gemeente op restafvalverwerkingskosten. In meerpersoonshuishoudens is dit verschil gemiddeld € 64 per jaar.

Tabel 12 Gemiddelde afvalstoffenheffing bij diftar en niet-diftar gemeenten (vast en variabel deel)

Gemiddelde afvalstoffenheffing (vast&variabel)

	Eenpersoons hh	Meerpersoons hh
Diftar gemeenten	€ 170	€ 212
Niet diftar gemeenten	€ 210	€ 274

Bron: Coelo 2019, RWS 2019 bewerkt IPR Normag

Lagere algehele kosten van het gemeentelijk afvalbeheer door te besparen op restafvalverwerkingskosten blijft een belangrijke aanleiding om diftar in te voeren. In de politiek-bestuurlijke context is het aantrekkelijk om diftar te motiveren vanuit kostenbesparing: inwoners krijgen overall een lager tarief door collectief minder restafvalaanbod. Door een algehele kostenstijging van het afvalbeheer (bijvoorbeeld door fiscale maatregelen door het Rijk, of verslechterde omstandigheden op de markten voor secundaire grondstoffen) kan ondanks beter scheidingsgedrag toch de totale heffing stijgen, hetzij minder dan in de situatie met slecht scheidingsgedrag. Hierdoor kan de belofte van een lagere heffing niet worden ingelost. In de door IPR Normag gevoerde interviews wordt dan ook gewezen op een valkuil in de communicatie en besluitvorming over diftar. Dit betreft de uitspraak “door diftar wordt het afvalbeheer voor iedereen goedkoper”. Wellicht dat op macro-niveau de kosten lager worden (door betere scheiding), maar op huishoudensniveau zal bijvoorbeeld 70% minder gaan betalen (doen hun best, of uiterste best) en 30% meer.

5.3 Het effect van prijsprikkels: structureel of eenmalig

Diftar kan gezien worden als een sterke gedrag-beïnvloedende prikkel. Inwoners lijken een variabel tarief – afhankelijk van het door hen zelf aangeboden afval - anders te beleven dan een jaarlijks te betalen vast bedrag c.q. een generieke afvalstoffenheffing. Een gesprekspartner typeerde dit door aan te geven dat na het schrappen van een (vrijwel symbolisch) tarief van enkele centen voor gft-afval het aanbod sterk toenam nu het ‘gratis’ kon.

Een variabel tarief heeft dus een hoge ‘gevoelswaarde’. Een gesprekspartner geeft aan: de meeste mensen weten niet hoeveel ze in totaal per jaar aan afvalstoffenheffing betalen, hoe hoog het vaste tarief zou zijn zonder diftar en hoe hoog de afvalstoffenheffing in buurgemeenten is.

De ervaring is dat een hoog variabel tarief zowel sterke positieve als negatieve effecten veroorzaakt. Tegelijkertijd raken mensen er ook gewend aan. In gemeenten die al jaren diftar

toepassen zijn de afvalprestaties (reductie restafval, meer gescheiden recyclebare grondstoffen) in het algemeen blijvend verbeterd. Het effect van diftar is dus daarmee structureel. Dit hoeft echter niet te beteken dat de afvalprestaties zonder verdere maatregelen structureel blijven verbeteren. Gemeenten die zien dat de afvalprestaties op hetzelfde peil blijven, kunnen hun 'mix van beleidsinstrumenten' zoals communicatie, meer/minder service, meer/minder handhaving daarop aanpassen. Ook kan men het diftar-model verder door ontwikkelen, bijvoorbeeld door een diftar-systeem 'volume –frequentie' uit te breiden naar 'gewicht, volume-frequentie'.

-0-0-0-

Bijlagen

bijlage 1 **Bronnenlijst**

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2009): "*Effect diftar is wat kleiner dan gedacht*". In BenG.

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2009): "*Met gedifferentieerd tarief minder afval*". In ESB, 94.4570.

Allers, M.A., C. Hoeben, & J.G. de Natris (2020). *Atlas van de lokale lasten 2020*. COELO.

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2010). "*Effects of unit-based garbage pricing: a differences-in-differences approach*". In: Environmental and Resource Economics, 45.3, pp. 405-428.

Alterra (2007) : *Afvaldumping in de natuur. Een verkennend onderzoek naar de omvang en achtergronden van afvaldumping in de natuur en een inventarisatie van mogelijke oplossingen*.

CBS (2020): Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner 2019, via opendata.cbs.nl/statline

Coelo (2019): *Atlas van de totale lasten.*

CPB (2019): *Diftar in Nederland: verschillen tussen oost en west*. Centraal Planbureau.

Dijkgraaf, E, & Gradus, R.H.J.M. (2004). "*Cost savings in unit-based pricing of household waste The case of The Netherlands.*" In: Resource and Energy Economics, 26.4, pp. 353–371.

Dijkgraaf, E, & Gradus, R.H.J.M (2014) "*Waste management in the Netherlands*." In: Kinnaman T, Takeuchi K (eds) Handbook on waste management. Edward Elgar Publishers, Cheltenham (UK), pp 287–315.

Eureco (2018). "*Sorteeranalyses*" PowerPointpresentatie voor NVRD Noord

Gradus, R. H.J.M. & Dijkgraaf E. (2017) "*Dutch Municipalities are Becoming Greener: Some Political and Institutional Explanations"* In: TI Discussion Paper Series; Vol. 17, No. 086/VIII), Amsterdam: Tinbergen Institute.

Gradus, R.H.J.M., & Dijkgraaf, E. (2019). "*Poorer and less political fragmented Dutch municipalities take tighter waste reduction decisions*". In: Waste Management, 88, 328-336.

Heijnen, P. & Elhorst, J.P. (2018). "*The Diffusion of Local Differentiated Waste Disposal Taxes in the Netherlands*". In: De Economist 166.2, pp. 239–258.

JMA (2019): *Onderzoek 0-aanbod bij diftar*, opgesteld op verzoek van Rijkswaterstaat.

KPMG (2001): *Gedragseffecten van tariefdifferentiatie,* in opdracht van Ministerie van VROM.

Linderhof, V. et al. (2001). "*Weight-based pricing in the collection of household waste: the Oostzaan case".* In: Resource and Energy Economics 23.4, pp. 359–371.

Middelkamp, D. (2019). "*Diftar, wat is er waar van de paradox?*". In: GRAM #06, augustus 2019, pp. 14-15.

NVRD (2020). *Handreiking diftar: Afval scheiden loont!*.

PBL (2014): *Opties voor een afvalstoffenbelasting,* Planbureau voor de Leefomgeving

Rijkswaterstaat (2019): *Afvalstoffenheffing 2019*.

Rijkswaterstaat (2020): *Afvalstoffenheffing 2020*.

Rijkswaterstaat (2018): *Afvalmonitor; ingezamelde hoeveelheden en scheidingspercentages van huishoudelijk afval van gemeentes*, via afvalmonitor.databank.nl

Rijkswaterstaat (2020): *Onderzoek inzamelsystemen PMD Integrale focus op kosten, respons en kwaliteit*.

Rijkswaterstaat (2018): *Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens*

Stichting PRN (2019): *Productvreemde vervuiling in huishoudelijk papier 2019.*

Witteveen+Bos en De Afvalspiegel (2018): *Samenstelling ingezameld kunststof/ PMD verpakkingen*, opgesteld in opdracht va het Learning Center Kunststof Verpakkingsafval.

bijlage 2 **Lijst van gesprekspartners**

Bas Raeijmaekers, gemeente Roosendaal

Clemens Berntsen, gemeente Arnhem

Franc Talsma, gemeente Hengelo

Hans de Raaff, gemeente Borger Odoorn

Harry Dolfing en Arko Marissen, gemeente De Wolden

Henny van Eck, gemeente Maastricht

Hielke van den Brink, PRN, en Hans Koning, FNOI

Jesper Veldhuizen, gemeente Lisse

Maarten Goorhuis, NVRD

Marieke Oteman, gemeente Laarbeek

Martin Niessink, gemeenten Bronckhorst en Lochem

Michiel Westerhoff, Circulus Berkel

Miriam Hall, gemeente Groningen

Ralf Arents, HVC

René Huisman, RAD Hoeksche Waard

Rob Slaats, gemeente Helmond

Wietske Glandorf, gemeente Oostzaan

bijlage 3 **Onderzoeksopdracht en aanpak**

Onderzoeksopdracht

Onderzoek door middel van literatuurstudie en ervaringen uit de praktijk de voor- en nadelen van diftar. Werk de resultaten uit in een zo compleet mogelijk, maar goed leesbare overzichtsrapportage.

De rapportage is geschikt voor open publicatie waarbij deze:

a. een overzicht biedt van actuele en relevante bronnen over diftar;
b. een objectief beeld geeft van de voor- en nadelen van diftar;
c. inzicht biedt in hoe gemeenten, samenwerkingsverbanden en inzamelaars in de praktijk met deze voor- en nadelen omgaan;
d. en een oordeel vormt over de mate van geschiktheid van diftar als instrument voor gemeenten en inzamelaar voor het behalen van hun VANG-ambities.

Wij hebben opdracht vertaalt naar de volgende (sub) onderzoeksvragen:

1. Welke vormen van diftar worden in Nederland toegepast bij het gemeentelijk afvalbeleid? Om hoeveel gemeenten gaat dit? Wat kenmerkt deze gemeenten?
2. Wat zijn de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen om diftar wel/niet in te voeren?
3. Zijn er gevolgen van de invoering van diftar op afvalscheidingsgedrag en afvalscheiding resultaten, wat zijn deze en welke factoren spelen hierbij nog meer een rol?
4. Zijn er gevolgen voor de kwaliteit en/of samenstelling van de ingezamelde deelstromen, wat zijn deze en welke factoren spelen hierbij nog meer een rol?
5. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij diftar-systeem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.
6. Wat is de indicatie van de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, dumpingen en afvaltoerisme? Wat kunnen gemeenten doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?
7. In hoeverre zijn de effecten van diftar structureel of tijdelijk? Hoe verhouden de effecten zich op korte en op lange termijn?

Afbakening

Het onderzoek bestaat uit een analyse van openbare bronnen en casuïstiek van enkele geselecteerde gemeenten en afvalbedrijven.

Als de (onderzoeks)resultaten van deze onderzoeksmethode niet voldoen om voldoende harde conclusies te trekken, of nader onderzoek nodig is, zullen wij dit expliciet aangeven in

de rapportage. Het signaleren en benoemen van de 'kennislacunes' zien wij als onderdeel van de doelstellingen van dit onderzoek.

Aanpak

Literatuurstudie

In deze stap zijn de voor en nadelen van diftar verkent op basis van bureau- en literatuurstudie. Het gaat om het documenteren en analyseren van voornamelijk kwantitatieve bronnen met betrekking tot diftar (zoals openbaar toegankelijke afvalcijfers van het CBS), maar ook voorgaande onderzoeken en rapportages over diftar in het algemeen. De literatuurstudie is algemeen verkennend van aard en gaat in op de gestelde (sub)deelvragen. Daarnaast levert de literatuurstudie een actueel en zo compleet mogelijke lijst van relevante en actuele bronnen met betrekking tot diftar in Nederlandse gemeenten. Als beschikbare informaties uit de literatuurstudie niet voldoen om voldoende harde conclusies te trekken, of nader onderzoek nodig is, zullen wij dit expliciet aangeven in de rapportage. Zoals gezegd zien wij het signaleren en benoemen van de 'kennislacunes' als onderdeel van de doelstellingen van dit onderzoek.

Interviews met ervaringsdeskundige gemeenten

Om het onderzoek te verrijken met ervaringen uit de praktijk zijn gesprekken gevoerd met beleidsambtenaren van verschillende gemeenten met diftar. Er zijn verschillende gemeenten geselecteerd, gemeenten in besluitvorming of start van implementatie, gemeenten met meer dan 10 jaar ervaring, gemeenten met minder dan 10 jaar ervaring, en gemeenten die zijn gestopt met diftar. Daarnaast zijn contactpersonen benaderd van samenwerkingsverbanden, inzamelaars en brancheorganisaties. Veel van de gesproken gesprekspartners hebben jarenlang ervaring in het werkveld van afval en diftar, niet alleen binnen de grenzen van de eigen organisatie.

Integrale analyse en beantwoording onderzoeksvragen

De resultaten uit de literatuurstudie en gesprekken met ervaringsdeskundige gemeenten worden samen geïntegreerd in een zo compleet mogelijk, maar goed leesbare overzichtsrapportage, inclusief een managementsamenvatting met de belangrijkste conclusies.

bijlage 4 **Voor- en nadelen van de verschillende vormen van diftar**

De voor- en nadelen van verschillende vormen van diftar zijn uitgewerkt in de NVRD Handreiking Diftar, Afval scheiden loont, p. 6 en 7. Hieronder zijn deze voor- en nadelen van de verschillende diftar-systemen in een overzicht geplaatst:

Diftar vorm	Voordelen	Nadelen
Volume-frequentie	Huishoudens worden door deze systematiek sterk gestimuleerd om hun grondstoffen optimaal te scheiden. Zowel het formaat (volume) van de container als het aantal keer dat deze aan de weg wordt gezet (frequentie) wordt zo veel mogelijk beperkt. Doordat bewoners hun container optimaal zullen vullen voor deze aan de straat wordt gezet, zullen de inzamelkosten dalen. Er zullen immers geen halfvolle containers meer worden aangeboden, waardoor routes efficiënter worden. Deze vorm van diftar is al in meer dan 100 gemeenten in Nederland ingevoerd. Dit betekent dat er veel kennis en ervaring beschikbaar is.	De kans op weerstanden vanuit de bevolking en de gemeenteraad is groter bij deze vorm van diftar, waardoor de invoering ervan politiek gezien soms lastig is . Goede communicatie over de werking van het systeem en de nut en noodzaak ervan is essentieel om draagvlak te creëren. De kosten om deze systematiek op te zetten zijn relatief hoog: het bechippen van minicontainers, toegangscontrole op ondergrondse containers, inzamelvoertuigen uitrusten met uitleesapparatuur, software, aanpassing belastingsystematiek, etc. Deze vorm van diftar is minder geschikt om te combineren met het nascheiden van PMD.
Dure zak' systeem	Aangezien er niet met inzamelmiddelen wordt gewerkt, hoeven deze ook niet te worden gechipt (mincontainers) of van een paslezer (ondergrondse containers) te worden voorzien. Ook hoeven de inzamelwagens niet te worden uitgerust met uitleesapparatuur. Hierdoor is deze vorm van diftar relatief goedkoop in te voeren en met het oog op steeds minder restafval ook toekomstbestendig (geen investeringen in inzamelmiddelen nodig). Er hoeven geen aanpassingen te worden doorgevoerd in het belastingsysteem aangezien de bewoners het variabele deel van de heffing zelf al afrekenen bij aanschaf van de dure zak. Dit systeem werkt zeer volume beperkend, waardoor bewoners sterkt worden gestimuleerd hun afval te scheiden. Bovendien passen grote stukken restafval (grof afval) niet in de zakken, waardoor dit ook beter wordt gescheiden.	Voor deze vorm van diftar is het noodzakelijk dat restafval door middel van zakken wordt ingezameld. Wanneer je als gemeente inzamelmiddelen voor restafval hebt die nog niet afgeschreven zijn, is het lastig om over te stappen op inzameling door middel van zakken. Een inzameling met zakken lijkt een oplossing die terug gaat naar af, waardoor de invoering van dit systeem politiek lastig kan zijn. De inzameling van zakken is vanuit arbo-oogpunt minder gewenst. De inzamelfrequentie van restafval zal in veel gevallen relatief hoog blijven (elke 2 weken), waardoor hierop niet bespaard kan gaan worden.
Gewicht (en frequentie)	Diftar op gewicht wordt meestal ervaren als een eerlijk systeem. Huishoudens worden immers afgerekend op de hoeveelheid restafval in kilo's die ze produceren. De combinatie van gewicht en frequentie behaalt goede scheidingsresultaten. Huishoudens worden maximaal gestimuleerd om hun restafval zowel in gewicht als in volume te beperken. Diftar op gewicht (zonder frequentie) is meer geschikt om te combineren met het eventueel nascheiden van PMD.	Het invoeren van een gewichtssysteem is kostbaar: naast het noodzakelijke bechippen van containers, de aanschaf van software en de aanpassingen in het belastingsysteem, is het installeren van weegapparatuur op de inzamelwagens kostbaar. Voor ondergrondse containers zijn goede oplossingen nog in ontwikkeling. Diftar op gewicht (zonder frequentie) heeft weinig invloed op de aanbiedfrequentie van containers, waardoor de besparing op de inzamelkosten beperkter is. De kans op weerstanden vanuit de bevolking en de gemeenteraad is vaak groot bij deze vorm van diftar, waardoor de invoering ervan politiek gezien lastig is . Goede communicatie over de werking van het systeem en de nut en noodzaak ervan is essentieel om draagvlak te creëren. Weegsystemen in (ondergrondse) verzamelcontainers zijn nog in ontwikkeling. Gemeenten die diftar op gewicht hebben ingevoerd, hebben er dan ook voor gekozen om het afval in verzamelcontainers niet te wegen, maar enkel per inworp af te rekenen (frequentie).
Volume	Draagvlak voor deze (lichte) vorm van diftar zal eenvoudig te verkrijgen zijn. Deze vorm wordt door gemeenten soms gebruikt als opstapje naar een 'zwaardere' vorm van diftar. Lage invoerings- en beheerskosten.	Het effect op de hoeveelheid restafval van deze financiële prikkel zal gering zijn in vergelijking met de andere vormen van diftar.

bijlage 5 **Verantwoording kwantitatieve analyses**

Peiljaar

- De kwantitatieve analyses van dit rapport zijn gebaseerd op een gecombineerde database van drie bronnen: de publicatie afvalstoffenheffing Rijkswaterstaat 2019, CBS afvalcijfers over 2019 en de hoogte van de afvalstoffenheffing zoals gepubliceerd door Coelo.
- Voor alle drie de bronnen gebruiken wij het peiljaar 2019, dit om een zo zuivere samenhang van drie factoren te analyseren: het tariefsysteem in het betreffende jaar, de afvalprestatie en de afvalbeheerkosten. Wat betreft de tariefsystemen en afvalbeheerkosten zijn er op dit moment al wel publicaties over 2020 beschikbaar. De afvalcijfers van 2020 worden pas in september 2021 gepubliceerd bij het CBS.

Volledigheid van Data

- Van alle 355 gemeenten is de afvalstoffenheffing en het tariefsysteem bekend. Van 42 gemeenten (waarvan 12 diftar) is geen CBS afvaldata van 2019 beschikbaar. De restafvalprestatie van deze gemeenten maakt geen onderdeel uit van het gemiddelden zoals gepresenteerd in onze analyse.
- De afvalcijfers van het CBS zijn niet gecorrigeerd op eventuele mechanische nascheiding van grondstoffen zoals PMD door verwerkers.

Labelling gemeenten diftar en gemeentelijke herindeling

- Wij sluiten aan bij de definities die Rijkswaterstaat hanteert bij het labelen van tariefssystemen ‘diftarsysteem’ en niet diftarsysteem’.
- De gemeenten die per 2019 zijn heringedeeld hebben in onze database een afvalprestatie (Bron: CBS) en één waarde voor de afvalbeheerkosten (Bron: Coelo). De Rijkswaterstaat publicatie toont in veel gevallen nog verschillende tariefsystemen per voormalige deelgemeenten.
- Als heringedeelde gemeenten verschillende tariefsystemen hanteren labelen wij hen als ‘verschillende diftar systemen’ (Beekdaelen). Of ‘verschillende systemen’ (Het Hogeland, Midden-Groningen, Groningen, Vijfheerenlanden, Westerwolde). De categorie ‘verschillende systemen’ labelen we niet als ‘diftar gemeenten’, als niet alle voormalige gemeenten een diftar systeem kenden. Rijkswaterstaat rekent een deel van de gemeente wel toe als ‘diftar’ gemeenten, dit verklaart een kleine afwijking in de percentages.

bijlage 6 **Figuur ontwikkeling diftar 1999-2019**

Bron: COELO

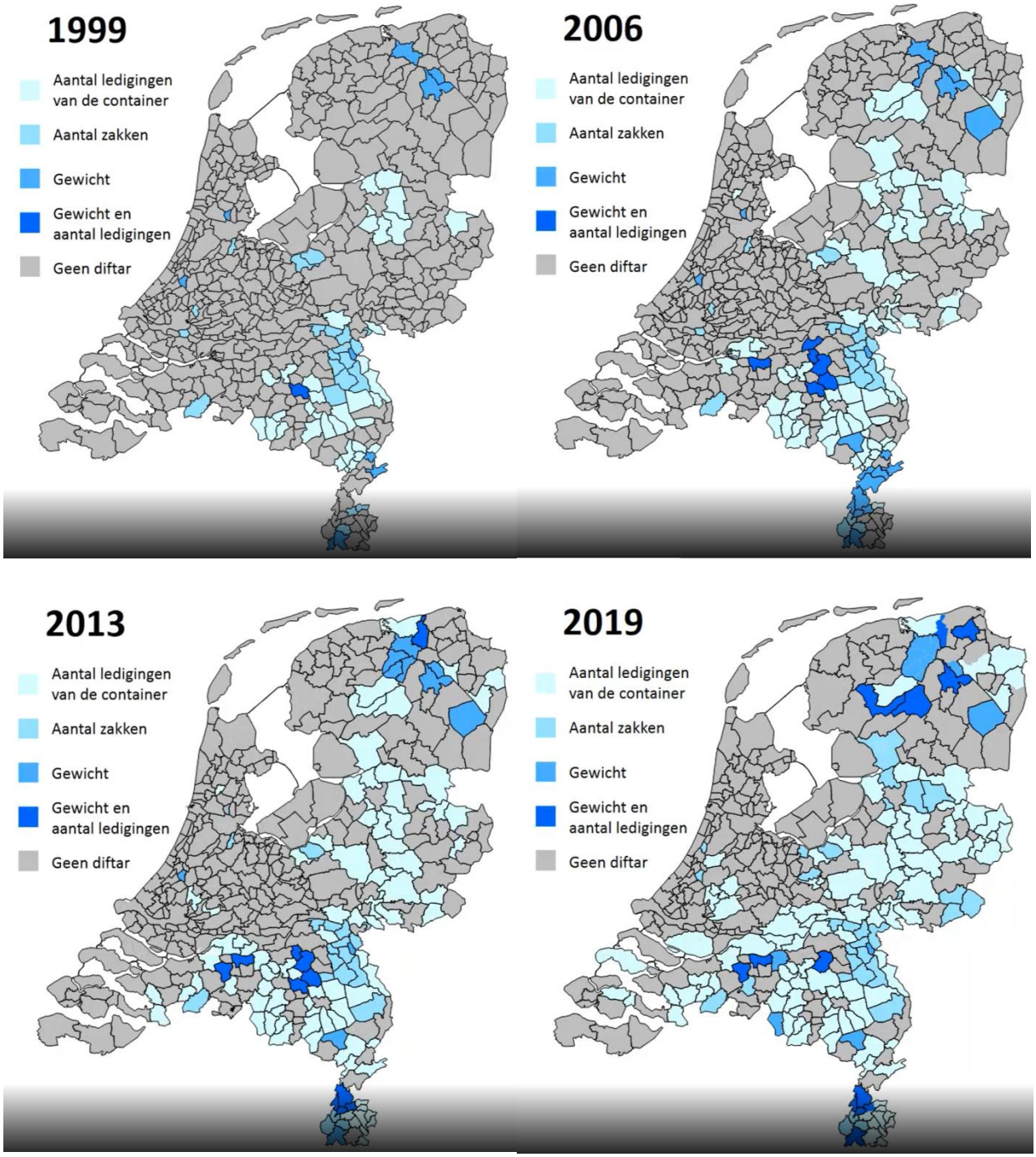

Nascheiding versus bronscheiding

Tijdens de behandeling van het grondstoffenplan zijn vragen gesteld over de mogelijkheden van nascheiding van restafval in de gemeente Duiven.

Op voorhand:

- Nascheiding is alleen mogelijk voor PMD.
- Andere grondstoffen zoals GFT, Textiel, Glas en Oud papier en -karton (OPK) kunnen niet nagescheiden worden.
- Er is een beperkt aantal verwerkers van restafval dat nascheiding aanbiedt. Een aanbesteding is noodzakelijk.
- De gemeente Duiven streeft met het programma Circulaire Economie naar bewustwording over grondstofgebruik en hoe dit, bijvoorbeeld door afvalscheiding kan worden verminderd.

Rendement nascheiding AVR

De onderstaande rendementscijfers voor nascheiding zijn gebaseerd op de gerealiseerde prestatie van AVR Rotterdam in 2019 (afkomstig uit het jaarverslag):

- 51% van de kunststoffen en drankenkartons die in het restafval zitten, zijn er uitgehaald; na sortering kan 90% hiervan worden gerecycled;

In 2020 werd in Duiven al ruim 29 kilo PMD per inwoner ingezameld. Uit de sorteeranalyse blijkt dat er nog ca. 7 kilo PMD in het restafval zat. Daarmee scoren de inwoners van de gemeente Duiven beter dan de nascheiding van de AVR (die vergelijkbaar is met andere nascheiders). Onderstaande figuur geeft de hoeveelheid PMD weer die nog in het restafval aanwezig is.

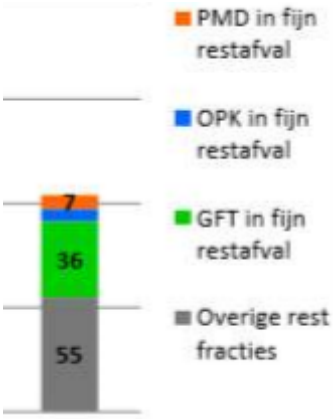

Als 51% van de totale hoeveelheid PMD zou worden nagescheiden zou dit dus neerkomen op 51% van 29+7 kilo. Dit komt neer op bijna 18,5 kilo. Dit is dus ruim minder dan de hoeveelheid die nu brongescheiden ingezameld wordt.

De inwoners van Duiven hebben veel en goede ervaring met bronscheiding van PMD. De ingezamelde hoeveelheid is hoog en de kwaliteit is goed. Dit laatste is gebaseerd op de afwezigheid van afkeur van PMD vrachten die in Duiven zijn ingezameld.

Belangrijk is ook om te vermelden dat bronscheiding bij PMD bijdraagt aan de bewustwording rond afval en de circulaire economie. Het heeft een positieve bijdrage aan het beter scheiden van andere afvalstromen zoals papier en GFT. Door nascheiding zou de hoeveelheid GFT en OPK in het restafval dus ook weer toenemen. Dit GFT en OPK kan niet nagescheiden worden en zal dus in de verbrandingsoven worden verwerkt.

Communicatief is een wisseling van bron- naar nascheiding moeilijk uit te leggen. Zeker als de resultaten van de bronscheiding zo goed zijn.

In praktijk zal een overgang naar nascheiding in de gemeente Duiven overigens betekenen dat vrijwel alle huishoudens overgaan naar een 240 liter container en dat deze elke 2 weken aangeboden zal moeten worden. Het PMD maakt immers dan een groot deel van het volume van het restafval uit. Daardoor zullen inwoners dus meer restafval moeten aanbieden.

Voordelen nascheiding
Voor gemeenten waar bronscheiding niet genoeg resultaat oplevert kan nascheiding een uitkomst zijn. Vooral bij gemeenten met veel hoogbouw is blijkt dat er alsnog regelmatig recyclebare stromen bij het restafval terecht komen of dat er teveel vervuiling in het gescheiden afval plaatsvindt.

Daarnaast biedt nascheiding gemak. Alles bij het restafal gooien scheelt een hoop moeite. Je hoeft niet meer onderzoekend naar het product in je hand te kijken of het wel echt alleen plastic is en of het dus wel echt bij het PMD mag. Voor mensen die afval scheiden te verwarrend vinden geeft nascheiding dus iets meer gemoedsrust.

Nadelen nascheiding
Nascheiding is eigenlijk alleen mogelijk voor PMD afval. Er zijn veel grondstoffen die niet of slecht nagescheiden kunnen worden, zoals papier, organisch afval en textiel. Papier en textiel worden door vocht, wat onvermijdelijk is in restafvalcontainers, nutteloos voor recycling. Zelfs plastic raakt bij nascheiding vervuild, wat zorgt voor een vieze geur en verkleuring van het materiaal. De kleur verandert van neutraal naar grijs en verliest zijn toepasbaarheid. Folie neemt de afvalgeur op, wat pas afneemt door het te verhitten en te wassen in soda.

Ook organisch afval kan wel uit het restafval worden gescheiden, maar vervuiling van deze stroom met onder andere plastic is niet te voorkomen. Het is daarom niet mogelijk om na vergisting deze organische fractie nog te composteren. Wanneer je deze afvalstromen bij het restafval gooit moeten ze dus worden verbrand en worden er waardevolle grondstoffen verspild.

Voordelen bronscheiding
Wanneer je afval direct bij de bron scheidt, kan je dus veel meer afvalsoorten scheiden dan via nascheiding. Daarnaast is gescheiden afval ook goedkoper om te verwerken. De rijksoverheid heft namelijk belasting op het verwerken (dus verbranden) van restafval. Die belasting wordt elk jaar hoger. Wanneer je afval direct bij de bron scheidt, houd je dus minder restafval over wat scheelt in afvalkosten.

Ook is bronscheiding een schonere vorm van inzamelen dan nascheiding. Want voor recycling geldt nog steeds: hoe schoner de afvalstroom, hoe beter het eindproduct. Natuurlijk treedt er bij bronscheiding ook wel eens vervuiling op, maar de kans hierop is aanzienlijk kleiner. Kwaliteit is bij afval scheiden erg belangrijk. De AfvalSpiegel deed een onderzoek naar de zuiverheid van PMD afval, waarbij 422 monsters PMD afval werden geanalyseerd. Uit het onderzoek bleek dat het PMD afval dat ingezameld werd in aparte PMD inzamelzakken de hoogste zuiverheid had.

Daarnaast helpt afval scheiden bij de bron mee aan bewustwording van wat je allemaal weggooit. Dit gaat vaak gepaard met positieve gedragsverandering en het verminderen van de hoeveelheid afval.

Nadelen bronscheiding
Een van de nadelen van bronscheiding is dat het meer tijd kost om uit te zoeken welk afval je waar moet weggooien. Daarnaast heb je meer ruimte nodig voor de verschillende containers.

JMA

Samen minder afval

Gemeente Duiven

Agenda

- Wat hebben we gedaan
- VANG doelstellingen
- Waar staat gemeente Duiven
- Wat willen we doen
  - Doelstellingen gemeente Duiven
  - Maatregelen
- Gestelde vragen

Wat hebben we gedaan

- Raadsinformatie sessie
- Inwoners enquête
- Inspiratiesessie (met inwoners en raadsleden)
- Klankbordgroep inwoners
- Terugkoppeling aan raad
- Ronde Tafel obv het Grondstoffenplan

Van Afval Naar Grondstof (VANG) doelstellingen

Landelijke doelstelling (VANG)

Restafval Per persoon Per jaar

2020 = 100 kg

2025 = 30 kg

2050 = 0 kg

De Afvaldriehoek

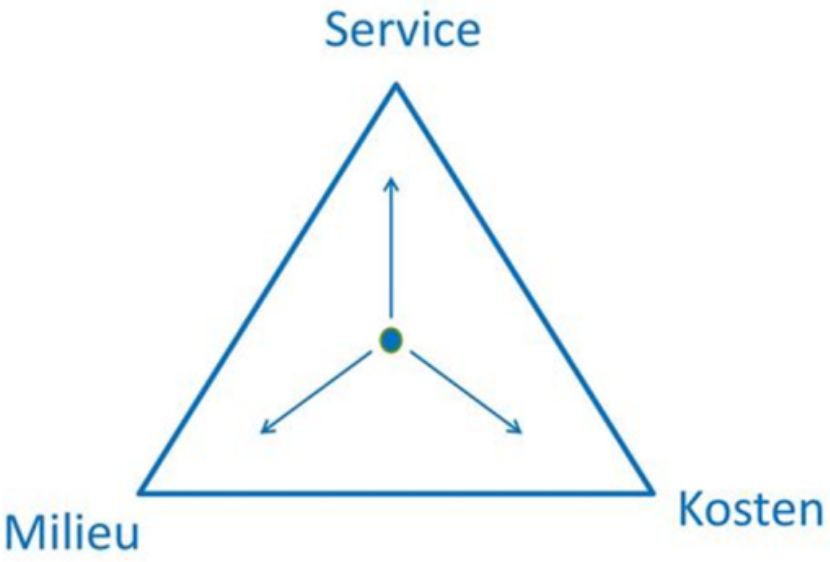

Laatste beleidswijziging Duiven

- 2016 invoering Diftar
- Afschaffen duobakken
- Grofvuil niet meer gratis huis-aan-huis

Milieu

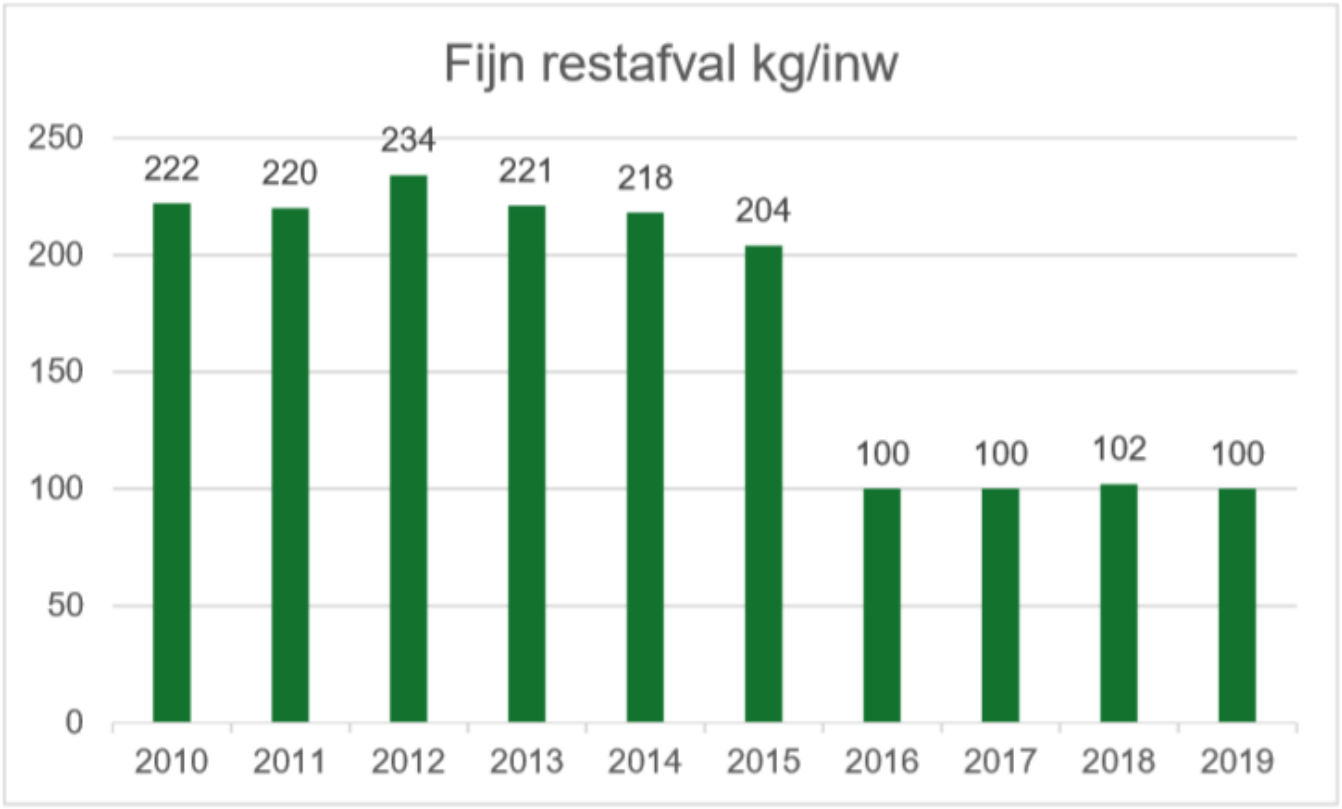
Fijn restafval kg/inw
250
200
150
100
50
0
222
220
234
221
218
204
100
100
102
100
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019

Milieu (2)

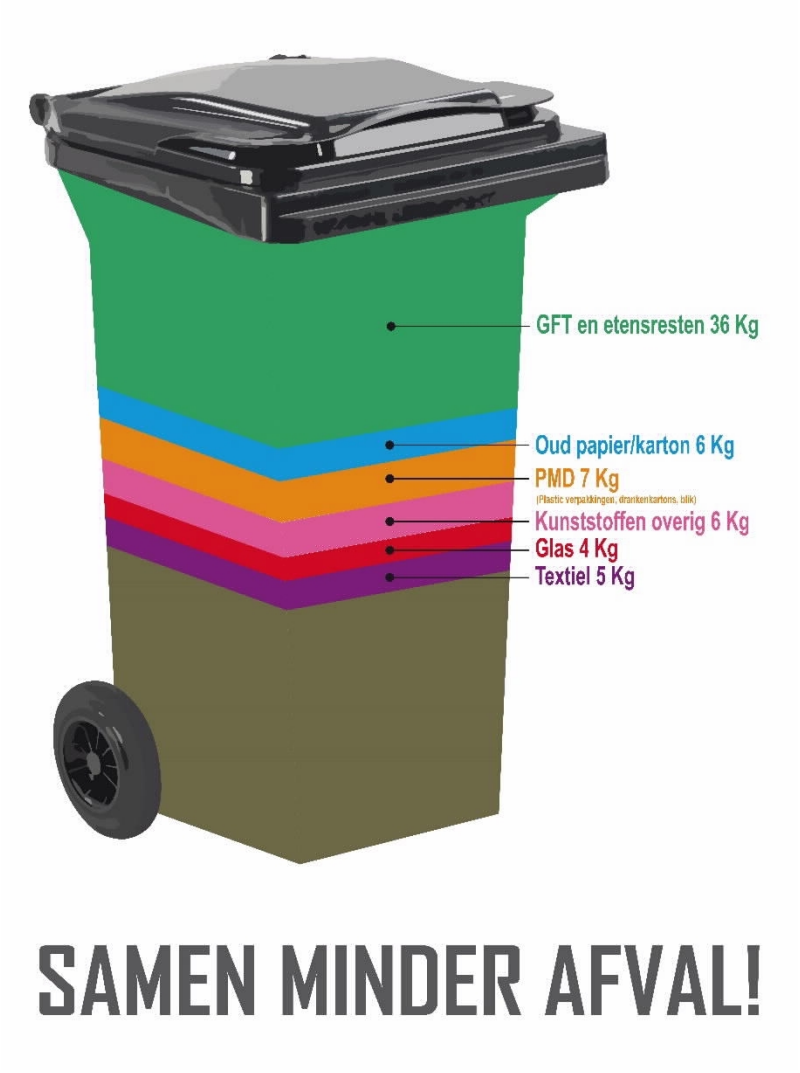
GFT en etensresten 36 Kg
Oud papier/karton 6 Kg
PMD 7 Kg
(Plastic verpakkingen, drankenkartons, blik)
Kunststoffen overig 6 Kg
Glas 4 Kg
Textiel 5 Kg
SAMEN MINDER AFVAL!

Doelstelling Duiven

- Daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
- Bewustwording en gedragsverandering inwoners;
- Doelmatige afvalinzameling
- Behouden kwaliteit grondstofstromen

2025: 90 kilo restafval

2030: 60-65 kilo restafval

2050: 0 kilo restafval

Reële doelen Duiven

- Kiezen voor haalbare en realistische doelen
- Actief met Programma Circulaire Economie (samen met Westervoort)
- Aandacht blijven houden voor kwaliteit ingezamelde grondstoffen
- Beperkte invloed gemeente
  - Keten moet gesloten worden door producenten en consumenten
  - VANG doelstellingen ook afhankelijk van ketensluiting

Nascheiding?

Maar kan niet beter alles in 1 bak?

- Nascheiding is een hulpmiddel, geen volwaardige strategie
- Nascheiding is alleen geschikt voor PMD (niet voor GFT, Papier, Textiel, glas etc)
- In de gemeente Duiven nu al meer gescheiden PMD dan door nascheiding (28 kilo vs 25 kilo)
- In Duiven kwalitatief zeer goede PMD (geen afkeur)
- Nascheiding zeer geschikt voor hoog stedelijke gebieden (hoogbouwklasse A)

Wat willen we doen

- Structurele communicatie
  - In samenwerking met Westervoort
  - Aandacht voor educatie en afvalscheiding op scholen

Indicatie communicatie	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse kosten communicatiecampagne	€ 3,-
Milieu	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

Wat willen we doen (2)

- Verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 maal per 4 weken
  - Draagvlak in enquête
  - 56% biedt slechts13 keer per jaar of minder aan (2020)
  - Ruilen 140 liter naar 240 liter tegen betaling mogelijk

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 56.022,52	-€ 5,31
Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

Wat willen we doen (3)

- Verhogen prijs per lediging
  - Rechtdoen aan principe “de vervuiler betaalt”
  - Prikkel tot betere afvalscheiding
  - Meer in lijn met omliggende gemeenten (en gemiddelde van Nederland)
  - Waken voor de diftarparadox

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	€ /jaar	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Wat willen we doen (4)

- Flankerend beleid
  - Gescheiden luierinzameling
  - Stimuleren gebruik wasbare luiers
  - Wat doen we voor inwoners met medisch afval?
  - Optimaliseren textielinzameling (met 2Switch)

- En verder
  - Verbeteren GFT inzameling in hoogbouw
  - Op middellange termijn onderzoeken circulair ambachtscentrum
  - Onderzoek inzameling oud papier en karton
  - Afwachten resultaten wekelijks GFT in Westervoort
  - Inzameling PMD blijf zoals nu

Meest gestelde vragen

PEILJAAR 2019

Benchmark Huishoudelijk Afval

ANALYSE PEILJAAR 2019

Benchmark
Huishoudelijk Afval

LEREN DOOR TE VERGELIJKEN

Datum: 18 november 2020
Status: definitief

De Benchmark Huishoudelijk Afval is een product van de NVRD en Rijkswaterstaat en wordt uitgevoerd door CyclusManagement.

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Inhoudsopgave

1. Hoofdlijnen **5**

2. Prestaties **9**

2.1 Kernprestaties 9
2.2 Prestaties per afvalstroom 13

3. Best practices **23**

3.1 Inzamelstrategieën 23
3.2 Inzamelmiddelen 27
3.3 Best practice-gemeenten per klasse 30

4. Circulaire indicatoren **33**

5. Over de benchmark **35**

1. Hoofdlijnen

De Benchmark Huishoudelijk Afval maakt de milieu- en kosten-effectiviteit van het gemeentelijk afvalbeheer inzichtelijk door inzamelprestaties te relateren aan gemeentelijke *kenmerken* (bijv. aandeel hoogbouw), toegepaste *inzamelstrategie* (bijv. diftar, omgekeerd inzamelen) of toegepaste type *inzamelmiddelen* (bijv. minicontainers, zak, verzamelcontainers). Aan de benchmark peiljaar 2019 hebben 93 deelnemers meegedaan die in totaal 160 gemeenten vertegenwoordigen (sommige inzamelbedrijven doen voor meerdere gemeenten mee). Daarmee beslaat de benchmark 45% van de Nederlandse gemeenten.

Gemeentelijk afvalbeheer beoogt over het algemeen een zo hoog mogelijk milieurendement - lees: zo min mogelijk ongescheiden restafval - tegen gelijkblijvende of lagere kosten. Dit laatste is mogelijk omdat ongescheiden restafval geld kost, terwijl gescheiden afval (grondstoffen) geld oplevert. De benchmark biedt gemeenten inzicht in de effecten van verschillende beleidskeuzes. Dit prikkelt hen om van elkaar te leren en verbeteringen door te voeren.

Voor het eerst is dit jaar een aantal circulaire indicatoren aan de benchmark toegevoegd. Deze geven aan in welke mate grondstofketens gesloten zijn en op welk kwaliteitsniveau dat gebeurt.

Restafval en beheerkosten

De gemiddelde hoeveelheid restafval in 2019 bedroeg 165 kilogram per inwoner. Dat is 7% minder dan in 2018 (obv huidige deelnemersgroep). De gemiddelde beheerkosten waren € 175,- per huishouden. Afhankelijk van gemeentelijke kenmerken en soort beleid is er echter nog een grote spreiding in prestaties. In onderstaande figuur is voor enkele categorieën van gemeenten de hoeveelheid restafval afgezet tegen de totale afvalbeheerkosten (concrete cijfers zijn te vinden in de onderdelen 'Prestaties' en 'Best Practices').

Per hoogbouwklasse

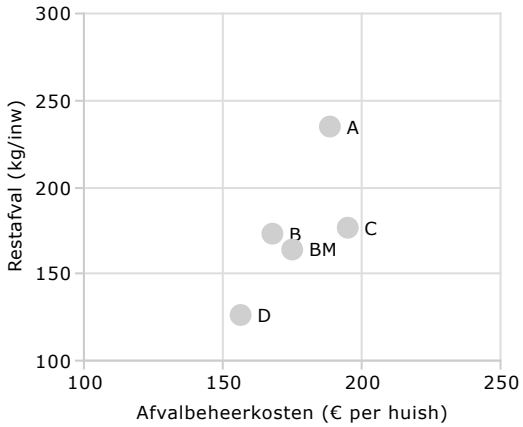

Diftar versus geen diftar

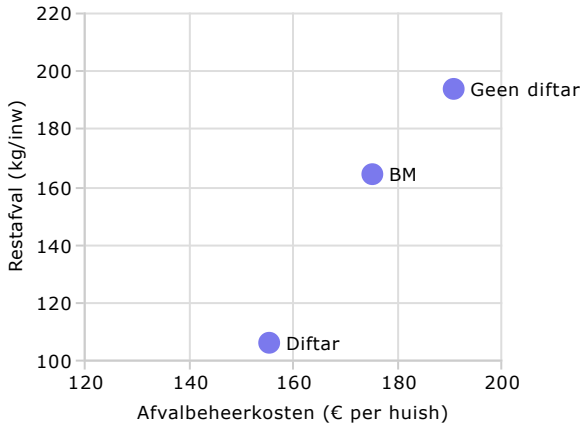

Hoogbouw
Goede afvalscheiding in de hoogbouw is nog steeds een uitdaging. Gemeenten met veel hoogbouw hebben gemiddeld meer restafval, minder afvalscheiding en hogere kosten dan gemeenten met weinig hoogbouw. Een voorbeeld is het verschil tussen de klasse A (50 tot 100% hoogbouw) en klasse D (0 tot 19% hoogbouw). Toch is hoogbouw niet de belangrijkste factor die (grote) verschillen tussen gemeenten verklaart. Klasse B heeft bijvoorbeeld nagenoeg evenveel restafval (173 kg/inw) als klasse C (176 kg/inw). De verklaring hiervoor is het relatief grote aantal diftar-gemeenten in klasse B.

Diftar
Gekeken naar generiek gemeentelijk inzamelbeleid is tariefdifferentiatie (diftar) een zeer belangrijke factor in de verklaring van gemeentelijke prestaties. Benchmark-gemiddeld is er een verschil van 45% in de hoeveelheid restafval en 19% in de beheerkosten tussen diftar en niet-diftar-gemeenten. Alle 36 gemeenten in de benchmark die de 100 kg-doelstelling voor restafval hebben bereikt (afkomstig uit de klassen B, C en D) hebben een vorm van diftar.

Servicedifferentiatie
Zowel gemeenten *met* als gemeenten *zonder* diftar zetten momenteel in op servicedifferentiatie om inzamelprestaties (verder) te verbeteren. Servicedifferentiatie is een combinatie van *restafvalservice-verlaging* (minder vaak inzamelen 'aan-huis' of geheel vervangen door wijkverzamelcontainers) en *grondstofservice-verhoging* (extra containers of vaker inzamelen).

Voor diftar-gemeenten verbetert dit zowel de prestatie als het efficiency-verlies door het veranderend restafval-aanbod. Gemeenten zonder diftar ervaren met serviceverlaging (lees: omgekeerd inzamelen of een inzamelfrequentie van <26x per jaar) vaak een verbetering van prestatie. In hun klassen presteren ze minder goed dan diftar-gemeenten, maar beter dan vergelijkbare gemeenten zonder strategie.

In de onderstaande figuur zijn de combinaties van inzamelstrategieën weergegeven op de gemiddelde hoeveelheid restafval (inclusief grof restafval en gecorrigeerd voor nascheiding) en totale beheerkosten. Diftar met servicedifferentiatie komt hier het beste uit de bus. Diftar (zonder servicedifferentiatie) is effectiever dan servicedifferentiatie (zonder diftar). Kanttekening daarbij is dat servicedifferentiatie veelal alleen bij de laagbouw effectief is en de hier gepresenteerde effecten 'gemeentebreed' zijn weergegeven.

Kosten-effectiviteit inzamelstrategieën

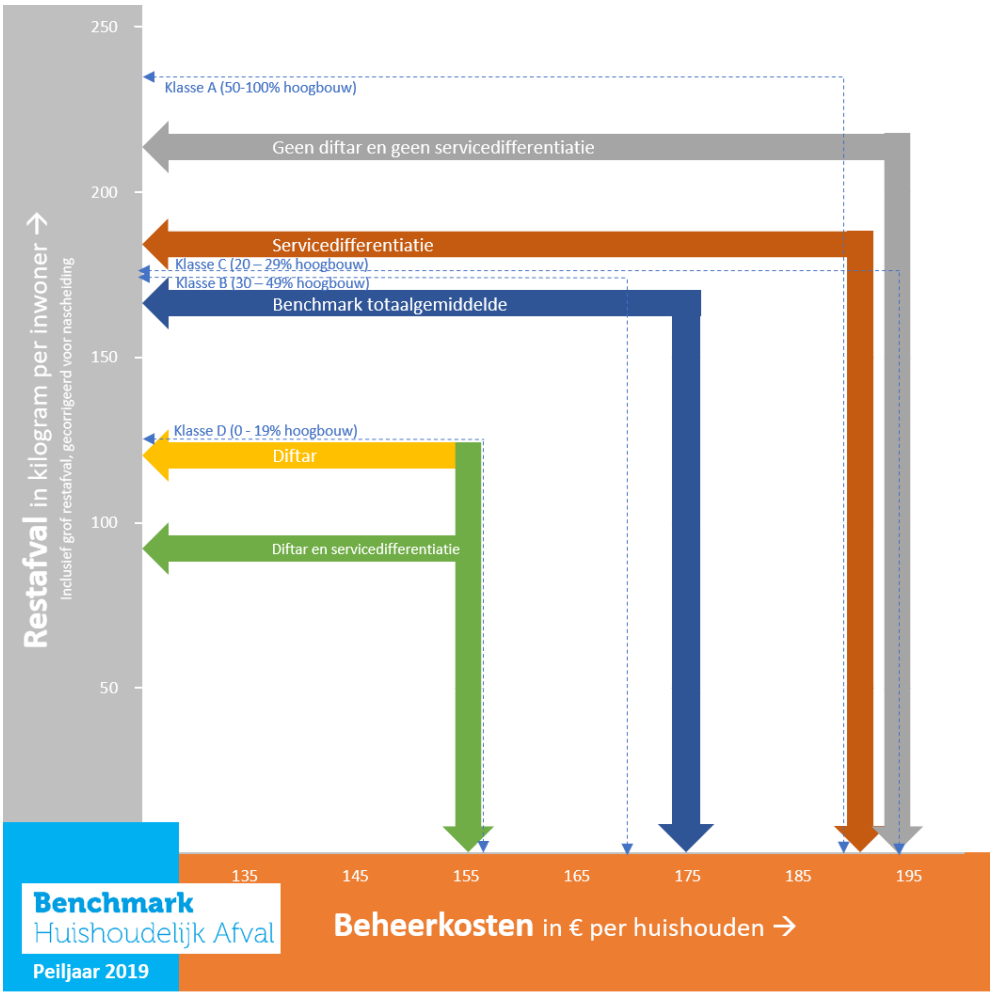

Inzamelmiddelen
Effecten van een verhoogde service voor grondstoffen zijn ook terug te vinden door in te zoomen op de toegepaste inzamelmiddelen. Een minicontainer voor papier ipv losse bundels levert bij diftar-gemeenten +39% meer op en +15% bij gemeenten zonder diftar. Een mini-container voor PMD ipv zakken respectievelijk +68% en +124%. (Let wel: deze stijging is ook het gevolg van andere aanpassingen in bijvoorbeeld systeem of inzamelfrequentie.)

Nascheiding PMD / Servicebehoud
Gemeenten met veel hoogbouw of gemeenten die inzetten op servicebehoud kiezen voor nascheiding van PMD uit het ongescheiden ingezameld restafval. Dit gebeurt ook steeds vaker in aanvulling op bronscheiding van PMD. Deze gemeenten presteren wat milieurendement betreft beter dan gemiddeld dan gemeenten die geen strategie hebben ingevoerd. In 2019 waren er 27 gemeenten die in aanvulling op bronscheiding het PMD lieten nascheiden.

Afvalscheiding en grondstoffen

Het gericht verminderen van de hoeveelheid restafval gaat hand in hand met het faciliteren van de inzameling van kwalitatief hoogwaardige grondstoffen. In 2019 werd gemiddeld 66% van het huishoudelijk afval gescheiden ten behoeve van (materiaal)hergebruik. In 2018 was dat nog 64% (op basis van dezelfde deelnemersgroep). De onderstaande figuur laat de gemiddelde hoeveelheden per afval- en grondstofstroom zien, in combinatie met de totale kosten van inzameling en verwerking per ton (exclusief vergoedingen Afvalfonds). Omdat er in de benchmark geen onderscheid wordt gemaakt in de kosten van het grof huishoudelijk afval zijn de kosten per ton in de figuur gelijk gehouden voor de stromen grof gescheiden restafval en grof gescheiden grondstoffen.

Geconstateerd kan worden dat de totale inzamel- en verwerkingskosten per ton voor bijna alle grondstoffen lager liggen dan die voor restafval. Ofwel, afval scheiden is lonend.

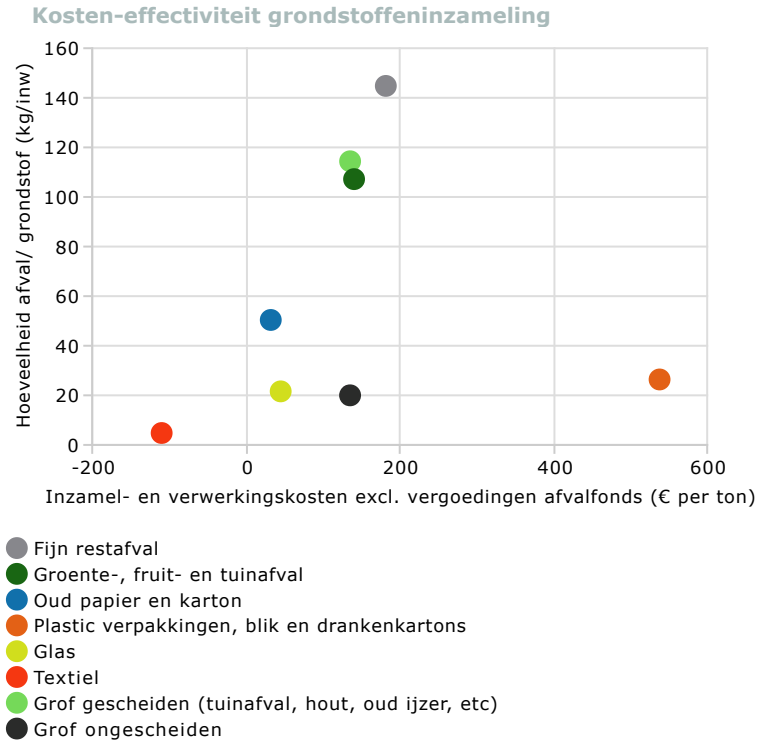

Van de gescheiden fijn huishoudelijke afvalstromen is met name PMD relatief sterk gestegen ten opzichte van 2018 (26,4 vs. 22,8 kg per inwoner). Het gemiddeld aantal kilogram papier daalt al enkele jaren. Ook in 2019 was dat het geval.

Analyse van het nog ongescheiden fijn restafval laat zien dat er o.a. nog 33% groente-, fruit- en tuinafval (gft), 9% papier en 11% plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (pmd) in zit. Dat komt neer op respectievelijk 50, 14 en 16 kilogram per inwoner.

Best practices
Goede prestaties op de hoeveelheid restafval gaan vaak hand in hand met goede prestaties op afvalscheiding. De belangrijkste factoren die de hoeveelheid restafval beïnvloeden zijn daarom ook van toepassing op de mate van afvalscheiding. Zie hoofdstuk 3 voor de details.

Circulaire indicatoren
Vanaf dit jaar is een aantal circulaire indicatoren opgenomen in de benchmark. Deze indicatoren geven aan hoeveel procent van de vrijkomende grondstoffen bij huishoudens ook daadwerkelijk wordt hergebruikt, rekeninghoudend met zuiverheid van het brongescheiden materiaal en de grondstoffen die met nascheiding worden teruggewonnen. Van de totale hoeveelheid gft die bij huishoudens vrijkomt wordt gemiddeld 30% verwerkt tot compost en biobrandstoffen. Van de totale hoeveelheid oud papier, pmd, glas en textiel wordt respectievelijk 73%, 52%, 73% en 34% hergebruikt of gerecycled. Zie hoofdstuk 4 voor de details.

2. Prestaties

2.1 Kernprestaties

De Benchmark Huishoudelijk Afval maakt de milieu- en kosteneffectiviteit van gemeentelijke inzamelsystemen inzichtelijk. Kern-prestatie-indicatoren hierbij zijn:

Restafval
de hoeveelheid ongescheiden huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner
> geeft een indicatie van de mate waarin gemeentelijke inzamelsystemen erin slagen zo min mogelijk grondstoffen ongescheiden in te zamelen

Afvalscheiding
het aandeel gescheiden grondstoffen tov de totale hoeveelheid afval
> ook deze indicator geeft een inzicht in de mate waarin gemeentelijke inzamelsystemen grondstoffen apart weten in te zamelen

Afvalbeheerkosten
de gemeentelijke afvalbeheerkosten in euro per huishouden
> geeft inzicht in de kosten van het gemeentelijk afvalbeheer per huishouden en in de verhouding tussen milieu-rendement en kosten-effectiviteit.

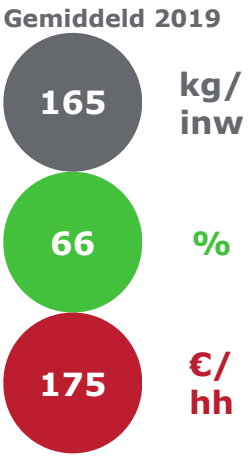

In deze paragraaf worden deze kern-prestaties verder uitgewerkt. Prestaties van de individuele afvalstromen en best practices zijn elders in deze analyse terug te vinden.

Restafval

Hoeveelheid

Hoe lager de hoeveelheid ongescheiden afval, ook wel restafval genoemd, des te succesvoller het gemeentelijk grondstoffenbeleid vanuit milieu-optiek bezien. Immers, ongescheiden grondstoffen worden doorgaans verbrand en niet hergebruikt. Het benchmarkgemiddelde in 2019 was 165 kg per inwoner, inclusief grof restafval. Het verschil tussen de hoogbouwklasse A met veel hoogbouw en de gemeenten met weinig hoogbouw is groot. Toch is er ook in hoogbouwklasse A minder afval ongescheiden ingezameld ten opzichte van 2018 (-11%).

De hoeveelheid restafval laat over de afgelopen 5 jaar een dalende trend zien. Ten opzichte van 2018 is de hoeveelheid restafval afgenomen met 7% (obv huidige deelnemersgroep).

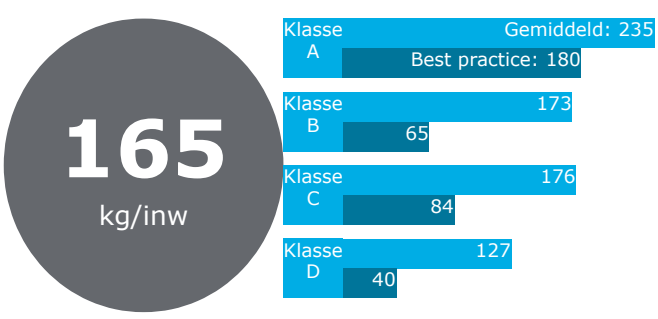

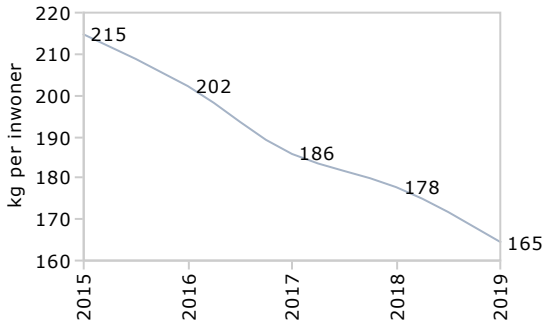

Bestpractices

Goed presterende gemeenten zijn vooral gemeenten met *diftar*. Daarnaast presteren ook gemeenten die inzetten op *servicedifferentiatie*, dwz *serviceverlaging* bij de restafvalinzameling ('omgekeerd inzamelen' en 'frequentieverlaging') en/of *serviceverhoging* bij de grondstofinzameling (bijvoorbeeld middels extra containers) beter dan gemeenten die dat niet doen. Datzelfde geldt ook voor gemeenten die juist inzetten op *servicebehoud* door het nascheiden van PMD. Een hoge *bronscheiding* bij afvalbrengstations, maar niet in de laatste plaats ook een hoge *nascheiding van het grof restafval* zorgt er vaak ook voor dat gemeenten beter presteren dan gemiddeld. 36 gemeenten kwamen onder de landelijke 2020-doelstelling uit van 100 kilogram per inwoner (10 gemeenten meer ten opzichte van 2018). De best presterende groep gemeenten in 2019 was Land van Cuijk en Boekel met 40 kg restafval per inwoner.

>zie het onderdeel *Best practices* voor meer concrete cijfers per inzamelsysteem en best-practices

Samenstelling ongescheiden restafval

Met behulp van sorteeranalyses onderzoeken gemeenten de samenstelling van het ongescheiden fijn restafval. Zo kan het *scheidingspotentieel* worden vastgesteld: wat zit er nog aan herbruikbare grondstoffen in het restafval die ook gescheiden ingezameld hadden kunnen worden.

De samenstelling van het nog ongescheiden fijn restafval laat zien dat er o.a. nog 33% groente-, fruit- en tuinafval (gft), 9% papier en 11% plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (pmd) in zit. Dat komt neer op respectievelijk 50, 14 en 16 kilogram per inwoner.

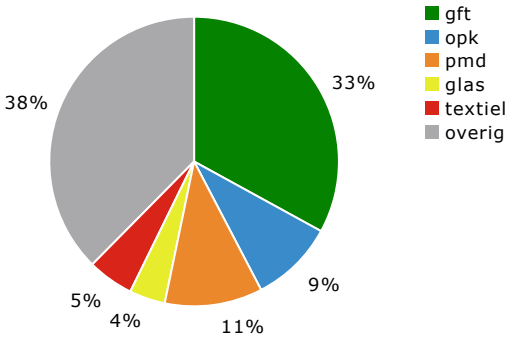

Afvalscheiding

Een belangrijk doel van het afvalbeheer is het apart inzamelen van grondstoffen door bron- of nascheiding ten behoeve van *hergebruik*. De totale hoeveelheid huishoudelijk afval (gescheiden + ongescheiden ingezameld) bedroeg in 2019 489 kilogram per inwoner. Hiervan werd gemiddeld 66% gescheiden. In 2019 waren er 41 gemeenten met gelijk of meer dan de landelijke '2020-doelstelling' van 75% afvalscheiding.

Het benchmarkgemiddelde scheidingspercentage laat een opgaande trend zien over de afgelopen 5 jaar. Ten opzichte van 2018 is de het scheidingspercentage met 2%punt toegenomen (obv huidige deelnemersgroep).

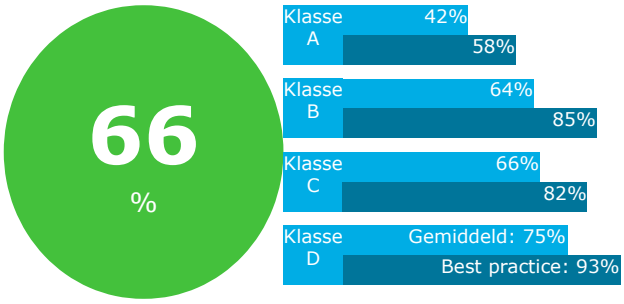

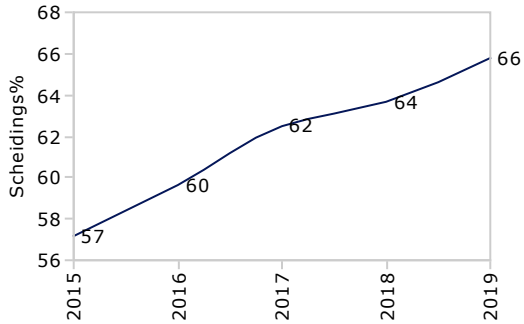

Grondstoffen

In totaal werd er in 2019 325 kilogram per inwoner aan gescheiden grondstoffen ingezameld. Een groot deel hiervan betrof gft, oud papier en karton en grof afval (hout, grof tuinafval, metalen). Het meeste potentieel in gewicht ligt eveneens bij deze stromen. Maar ook bij de grondstofstromen als pmd, glas en textiel valt nog veel winst te behalen. In de onderstaande figuur is de verdeling naar grondstofsoort weergegeven in kilogram per inwoner, gescheiden en ongescheiden.

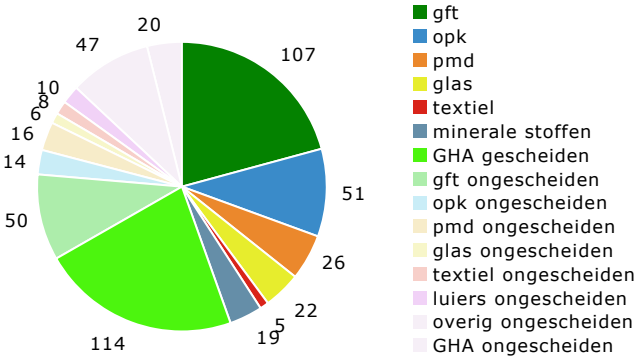

Afvalbeheerkosten

Een belangrijke indicator voor de aan de benchmark participerende (regie)gemeenten zijn de *totale beheerkosten*. Deze kosten bestaan uit a) de directe kosten van inzameling, op-, overslag en verwerking, b) indirecte kosten (overhead) die ten laste komen van de afvalstoffenheffing en c) (min-kosten) vergoedingen en verwerkingsopbrengsten. Kosten die *geen* deel uitmaken van de totale beheerkosten zijn: kwijtscheldingskosten, btw-compensatie, kosten voor zwerfafval en bedrijfsafval. Om deze reden kunnen de totale beheerkosten lager uitvallen dan de gemeentelijke afvalstoffenheffing. De gemiddelde beheerkosten in 2019 bedroegen voor gemeenten € 175,- per huishouden.

Het lijkt erop dat de stabiele trend van de afgelopen 5 jaar ten einde is gekomen. Ten opzichte van 2018 zijn de beheerkosten met 9% toegenomen.

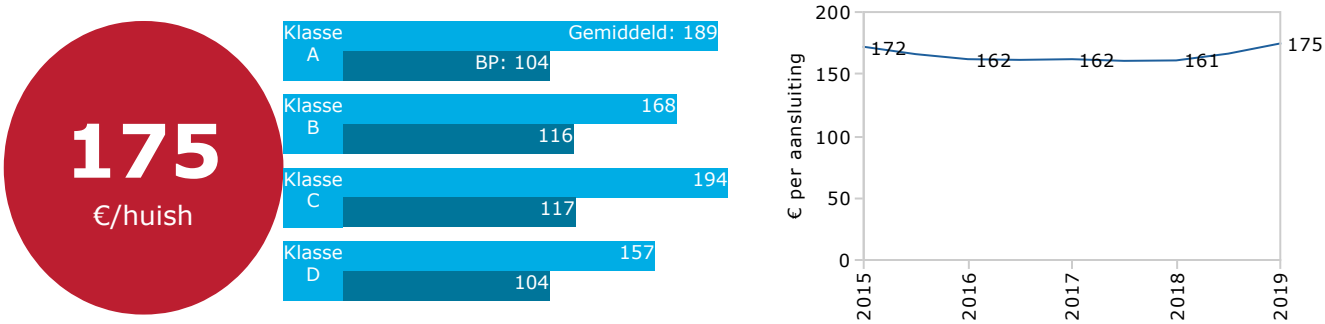

Kostenverdeling

84% van de totale beheerkosten zijn directe inzamel- en verwerkingskosten. 16% van de beheerkosten zijn overige kosten (beleid, handhaving, voorlichting, perceptie, etc.). Het grootste aandeel in de directe kosten hebben de inzameling en verwerking van fijn restafval, gft, pmd en grof afval.

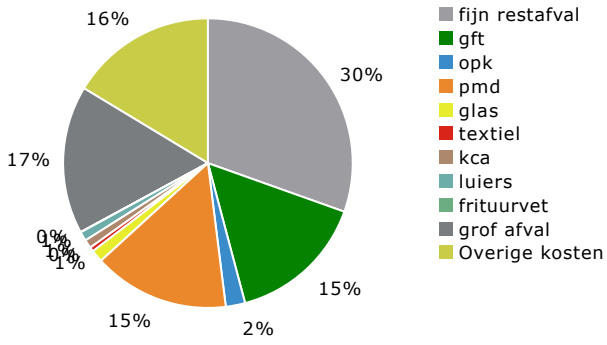

2.2 Prestaties per stroom

Fijn restafval

Hoeveelheden

Fijn restafval is het ongescheiden afval dat aan huis of in de wijk wordt ingezameld. De hier weergegeven cijfers zijn dus exclusief grof restafval. In 2019 resteerde na bron- en nascheiding van grondstoffen uit het afval gemiddeld 145 kg per inwoner aan ongescheiden fijn restafval. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) was de hoeveelheid in kilogram per inwoner bijna 2 keer zo hoog als in hoogbouwklasse D (0 tot 19% hoogbouw).

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid fijn restafval afgenomen van 194 naar 145 kg per inwoner. Dat is een afname van 25%. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) is de hoeveelheid fijn restafval afgenomen met 7% (obv de huidige deelnemersgroep).

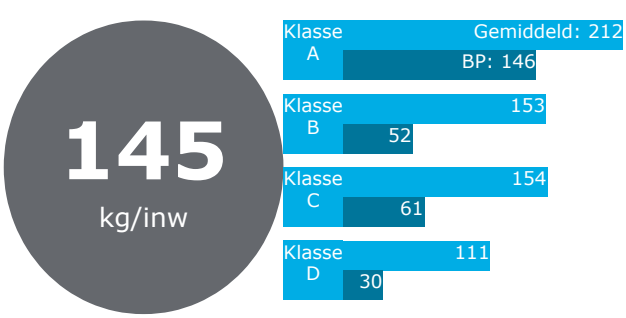

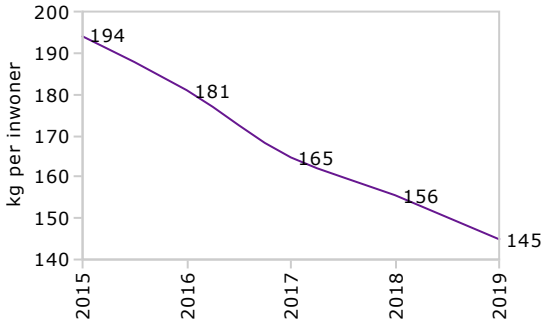

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Voor restafval bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 61,- per huishouden. Dat is ongeveer 38% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse A zijn de kosten per huishouden 2 keer hoger dan in hoogbouwklasse D. Dit komt doordat in klasse A substantieel meer restafval wordt ingezameld en verwerkt per huishouden dan in klasse D. Per ton restafval bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 182,-. De verschillen tussen de hoogbouwklassen zijn minder groot dan bij de kosten per huishouden.

Per huishouden

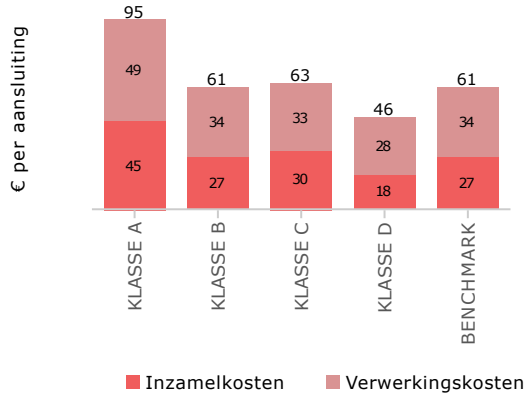

Per ton

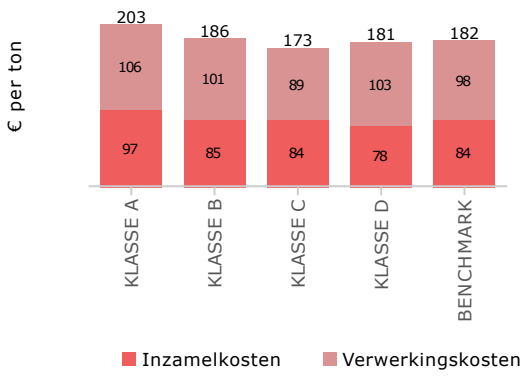

Groente-, fruit- en tuinafval

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid groente-, fruit- en tuinafval die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 107 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd bijna 5 keer meer meer gft ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 50 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid gft met 14% toegenomen van 94 naar 107 kg per inwoner. Na een kleine consolidatie in 2018 is de hoeveelheid gft het afgelopen jaar weer gestegen met 5% (obv de huidige deelnemersgroep).

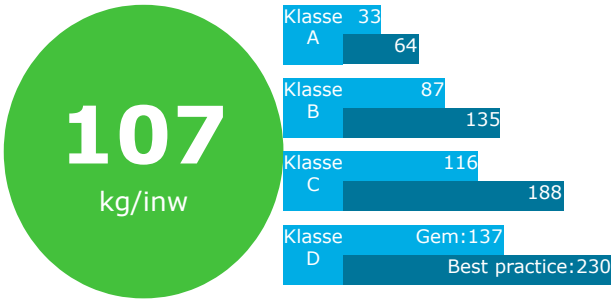

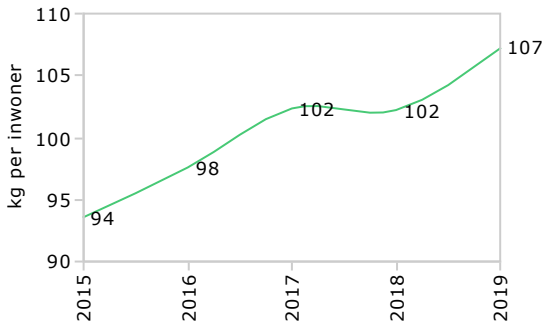

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Voor gft bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 31,- per huishouden. Dat is ongeveer 20% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse D zijn de kosten per huishouden 3 keer hoger dan in hoogbouwklasse A. Dit komt doordat in klasse D substantieel meer gft wordt ingezameld en verwerkt per huishouden dan in klasse A. Per ton bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 142,-. De kosten per ton bij hoogbouwklasse A zijn beduidend hoger dan bij de overige klassen.

Per huishouden

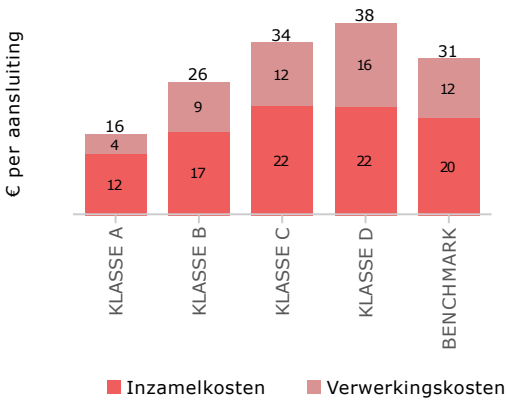

Per ton

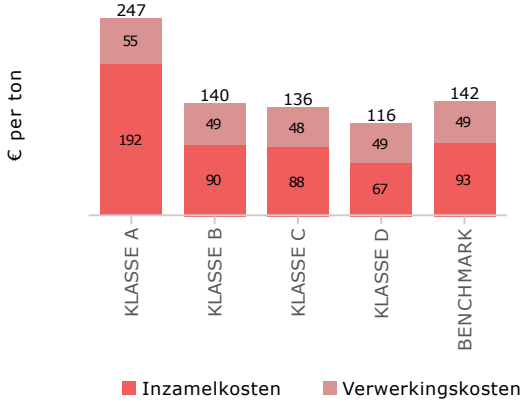

Oud papier en karton

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid oud papier en karton (opk) die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 51 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd meer dan 2 keer zo veel opk ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 14 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid opk met 11% afgenomen 57 naar 51 kg per inwoner. Dit is in overeenstemming met de trend dat er steeds minder huis-aan-huis bladen worden bezorgd en ja-ja stickers worden toegepast.

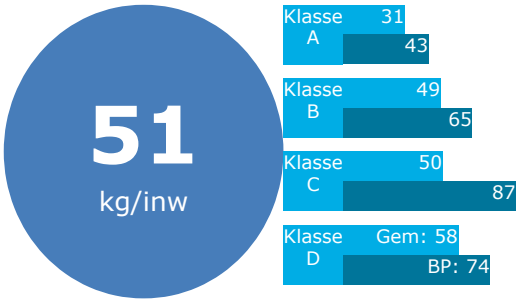

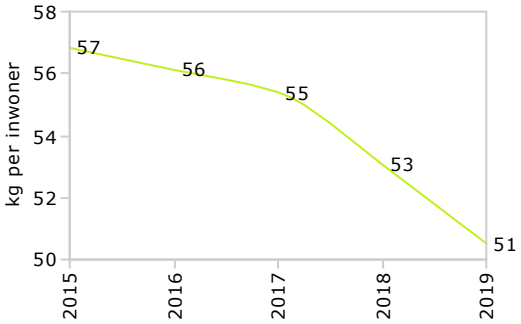

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. Opbrengsten van het papier (exclusief vergoedingen Afvalfonds) zijn in mindering gebracht op de verwerkingskosten.

De totale kosten voor oud papier en karton bedroegen in 2019 gemiddeld € 3,16 per huishouden. Dat is een fractie van de totale directe kosten van het afvalbeheer. De gemiddelden per hoogbouwklasse laten een diffuus beeld zien. De kosten per ton voor de inzameling en verwerking van opk bedroegen in 2019 gemiddeld € 33,-. Bij de verwerking levert opk gemiddeld € 71,- per ton op.

Per huishouden

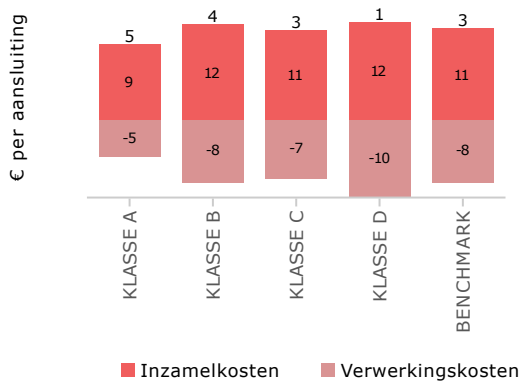

Per ton

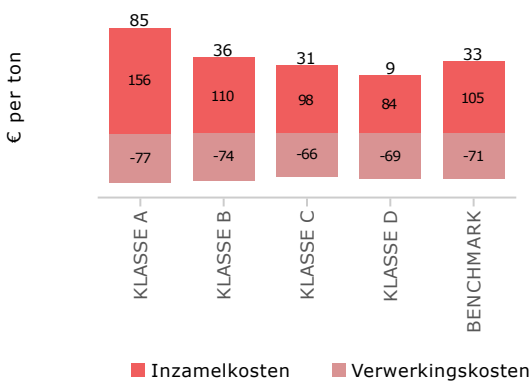

PMD

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid pmd die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 26 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd bijna 2,5 keer meer pmd per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 16 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid pmd meer dan verdubbeld van 12 naar 26 kg per inwoner. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) was de toename 13% (obv de huidige deelnemersgroep).

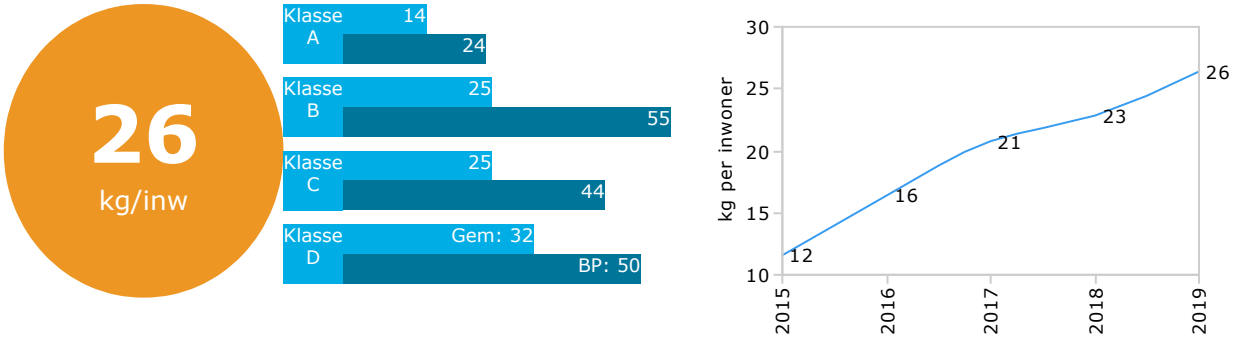

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. De opbrengsten van vermarkting zijn daarin verrekend, de vergoedingen van het Afvalfonds niet.

De inzamel- en verwerkingskosten voor pmd bedroegen in 2019 gemiddeld € 29,- per huishouden. Dat is ongeveer 18% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse D zijn de kosten per huishouden meer dan 3 keer zo hoog dan dan in hoogbouwklasse A. Dit komt doordat in klasse D substantieel meer pmd wordt ingezameld en verwerkt per huishouden. Per ton pmd bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 538,-. De verschillen tussen de hoogbouwklassen zijn minder groot dan bij de kosten per huishouden.

Per huishouden

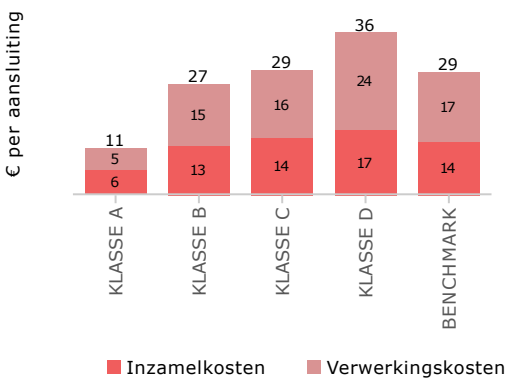

Per ton

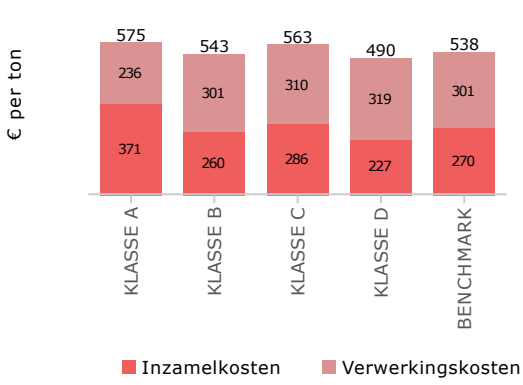

Glasverpakkingen

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid glas die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 22 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd 29% meer meer glas per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 6 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid glas vrijwel constant gebleven (obv de huidige deelnemersgroep).

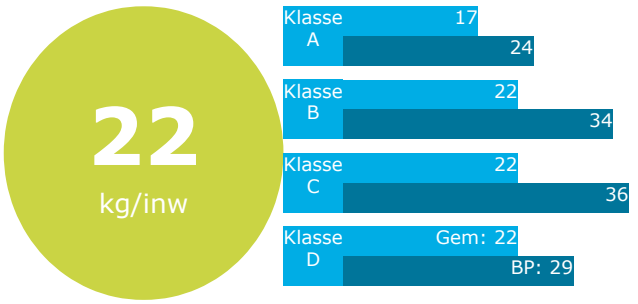

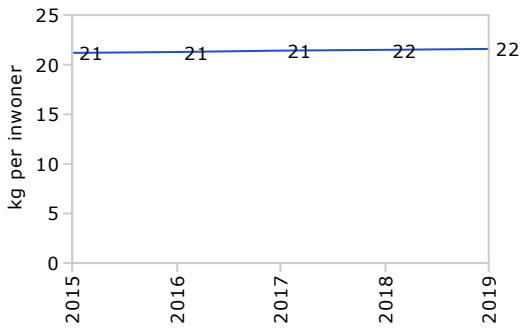

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. De verwerkingsopbrengsten zijn daarin verrekend, eventuele opbrengsten van het Afvalfonds niet.

Voor glas bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 2,1 per huishouden. Dat is 1,6% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Hoe meer hoogbouw, hoe hoger de kosten per huishouden. De inzamel- en verwerkingskosten per ton bedroegen gemiddeld € 44,-.

Per huishouden

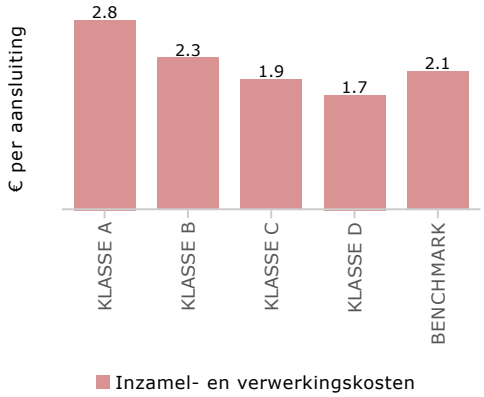

Per ton

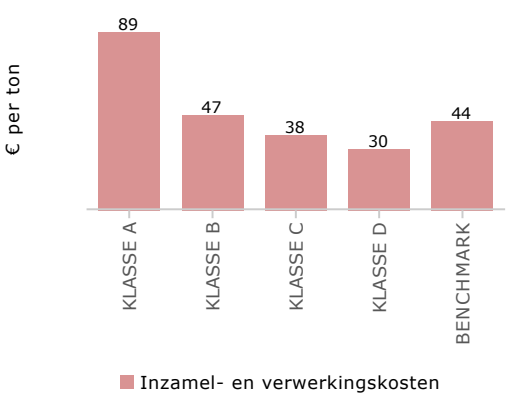

Textiel

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid textiel die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 5,1 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd 62% meer meer textiel per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 7,8 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid textiel met 11% toegenomen van 4,6 naar 5,1 kg per inwoner. Het afgelopen jaar (2019tov 2018) is de hoeveelheid textiel constant gebleven (obv de huidige deelnemersgroep).

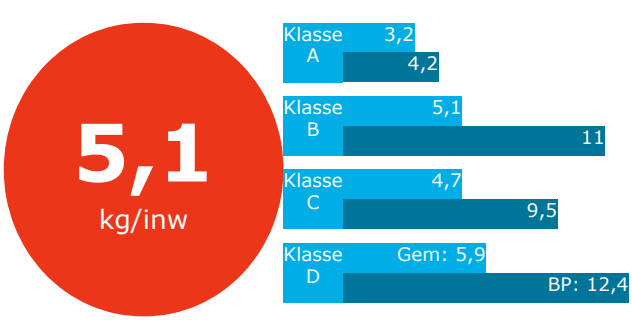

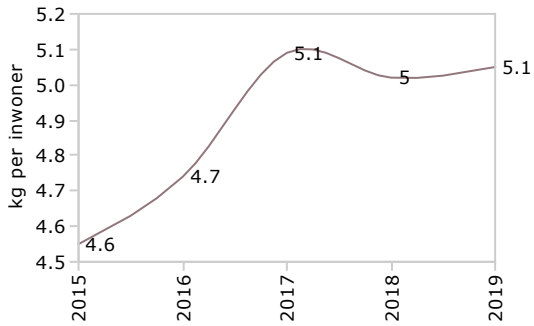

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking (inclusief verwerkingsopbrengsten).

De totale kosten voor textiel bedroegen in 2019 gemiddeld € -1,- per huishouden. Textiel levert dus netto geld op, dat met name komt door de verwerkingsopbrengsten. Ten opzichte van 2018 zijn de opbrengsten wel fors afgenomen door de minder goede marktomstandigheden. In klasse D zijn de opbrengsten per huishouden hoger dan in klasse A omdat in klasse D meer kilo's gescheiden worden ingezameld. Per ton bedroegen de totale kosten in 2019 gemiddeld € -97,-.

Per huishouden

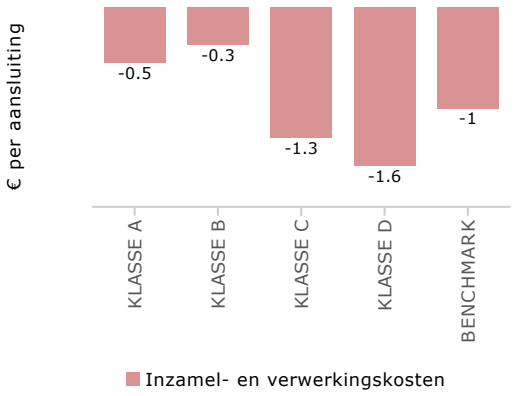

Per ton

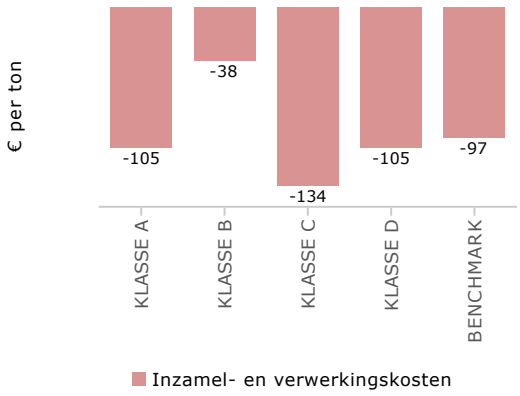

Overig fijn huishoudelijk afval

KCA

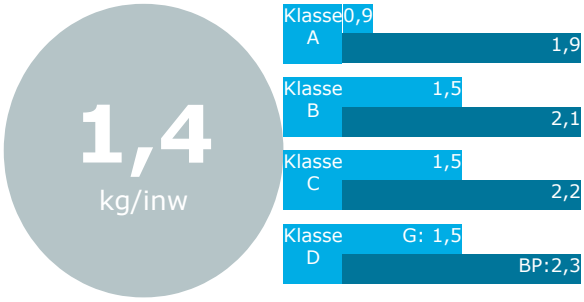

In 2019 werd gemiddeld 1,4 kg per inwoner aan klein chemisch afval ingezameld. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) werd 0,9 kg ingezameld, terwijl in hoogbouwklasse D 1,5 kg werd ingezameld. Analyse van het ongescheiden restafval laat zien dat er gemiddeld nog 0,6 kg per inwoner niet wordt gescheiden. De best presterende gemeente zamelde 2,3 kg per inwoner in.

Luiers

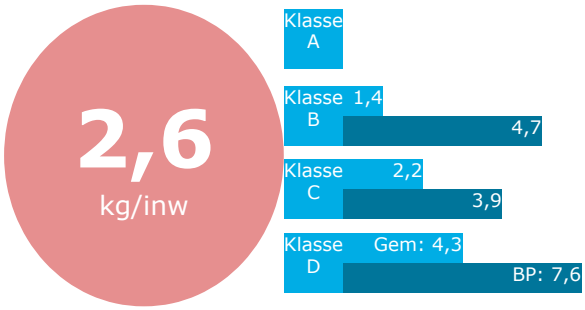

In 2019 zamelde 22 gemeenten luiers en incontinentiemateriaal apart in. Gemiddeld werd 2,6 kg per inwoner apart ingezameld. Analyse van het restafval laat zien dat er gemiddeld nog 10,5 kg per inwoner in het restafval zit. De best presterende gemeente zamelde 7,6 kg per inwoner in.

Frituurvet

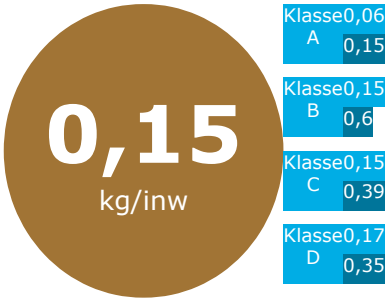

In 2019 werd gemiddeld 0,15 kg per inwoner aan frituurvet ingezameld, veelal ingezameld via de milieustraat. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) werd gemiddeld 0,06 kg ingezameld, terwijl in hoogbouwklasse D 0,17 kg werd ingezameld. De best presterende gemeente zamelde 0,63 kg per inwoner in.

Nagescheiden stoffen

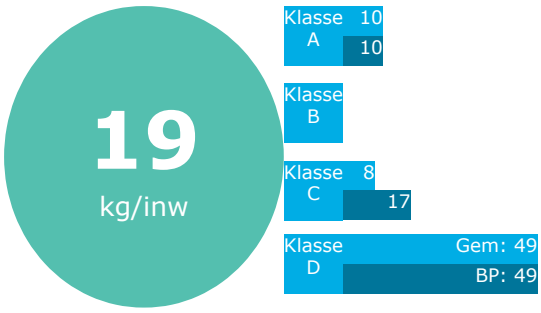

Nagescheiden stoffen zijn minerale stoffen, biogranulaat en biobrandstoffen. Het zijn veelal de bijproducten die ontstaan bij de nascheiding van pmd uit restafval. Slechts 8 gemeenten die deelnemen aan de benchmark hebben een hoeveelheid nagescheiden stoffen opgegeven. Gemiddeld haalden deze gemeenten 19 kg per inwoner aan bruikbare stoffen uit het restafval.

>bij een aantal grafieken is geen gemiddelde en/of best-practice weergegeven bij sommige hoogbouwklassen. In dat geval is er geen gemeente in de betreffende hoogbouwklasse die de afvalstroom gescheiden inzamelt.

Grof huishoudelijk afval

Hoeveelheden

In 2019 werd er gemiddeld 134 kilogram per inwoner grof huishoudelijk afval ingezameld. Het overgrote deel daarvan, 114 kg, werd door middel van bron- en nascheiding gerecycled. Het restant (grof restafval + verbouwingsrestafval) bedroeg in 2019 20 kilogram per inwoner (inclusief verbouwingsrestafval).

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid grof restafval afgenomen van 28 naar 20 kg per inwoner. Dat is een afname van 29%. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) is de hoeveelheid grof restafval afgenomen met 13% (obv de huidige deelnemersgroep).

Grof restafval

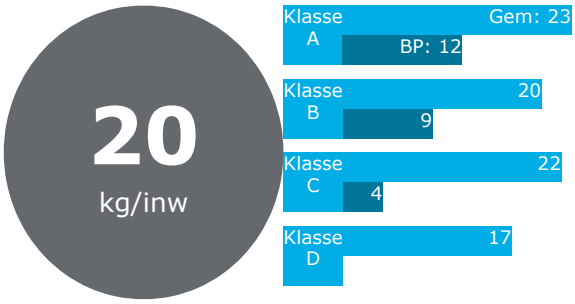

Grof restafval

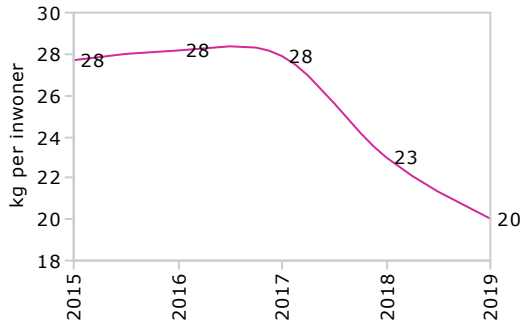

Afvalscheiding

Het scheidingspercentage voor grof huishoudelijk afval bedroeg in 2019 gemiddeld 84%. In hoogbouwklasse A wordt het grof huishoudelijk afval minder goed gescheiden dan in de overige hoogbouwklassen.

In 2019 werd in totaal gemiddeld 114 kilogram per inwoner gescheiden ingezameld. Het overgrote deel daarvan is grof tuinafval, hout en puin. In hoogbouwklasse A wordt er bijna de helft minder aan gescheiden grof afval ingezameld. Het verschil wordt met name veroorzaakt door grof tuinafval dat minder vrijkomt bij de hoogbouw door het ontbreken van tuinen.

Afvalscheidings% GHA

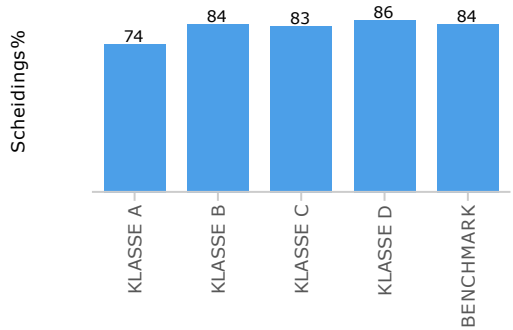

Hoeveelheid gescheiden GHA

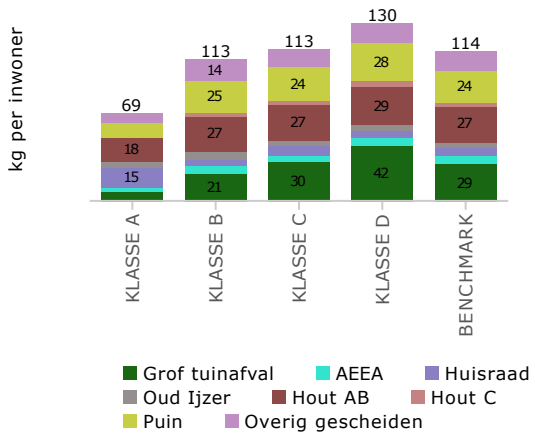

Kosten

Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Aan de inzameling en verwerking van grof huishoudelijk afval werd in 2019 gemiddeld € 34,- per huishouden uitgegeven (€ 135,- per ton). De inzamelkosten zijn inclusief de kosten van de milieustraat en het verwijderen van bijplaatsingen naast verzamelcontainers. De inzamelkosten bedroegen gemiddeld € 20,- per huishouden (€ 85,- per ton).

Totale kosten (€ per huishouden)

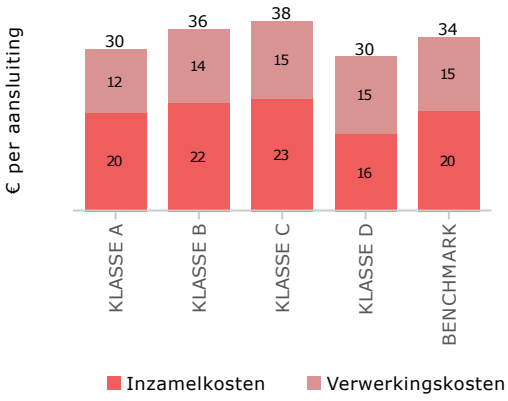

Totale kosten (€ per ton)

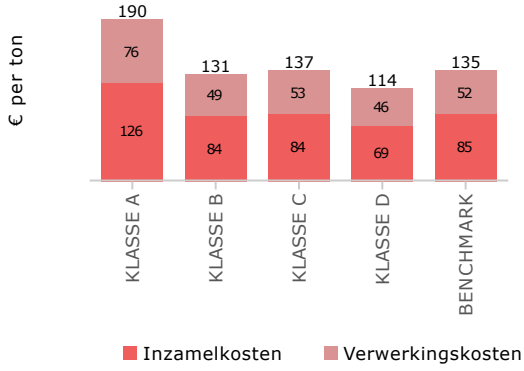

De kosten van de milieustraat (personeel, inzamelmiddelen, kapitaallasten) bedroegen in 2019 gemiddeld € 18,- per huishouden. De kosten die worden gemaakt voor het verwijderen van (grof)afval dat naast verzamelcontainers wordt geplaatst bedroeg in 2019 gemiddeld € 2,7 per huishouden.

Kosten milieustraat (€ per huishouden)

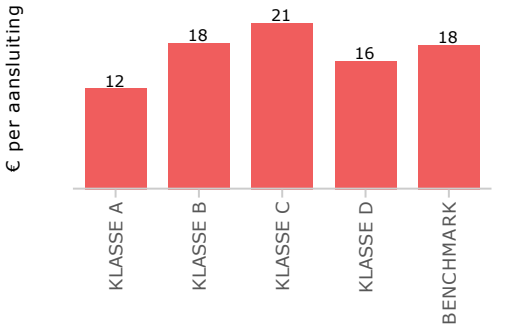

Verwijderen bijplaatsingen (€ per huishouden)

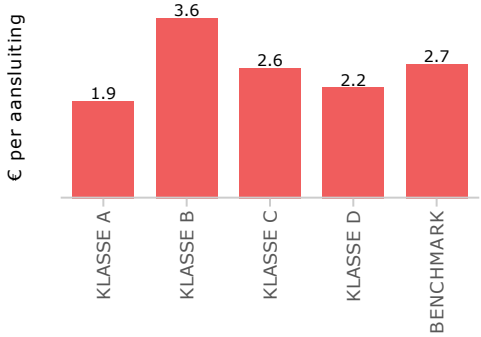

3. Best practices

3.1 Inzamelstrategieën

Er zijn verschillende inzamelstrategieën voorhanden om afvalscheiding te bevorderen en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt welke invloed deze strategieën hebben op de hoeveelheid restafval, afvalscheiding en de totale beheerkosten. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste strategieën.

Inzamelstrategie	Omschrijving
Diftar	Betalen per keer of hoeveelheid restafval die wordt aangeboden. Onder diftar valt in deze benchmark niet de 'volume-diftar' (hoe groter de minicontainer voor restafval, hoe meer men betaalt)
Servicedifferentiatie	Bij de laagbouw wordt restafval met verzamelcontainers ingezameld en grondstoffen aan huis opgehaald (omgekeerd inzamelen) of restafval wordt 1x per 3 of 4 weken aan huis opgehaald (frequentieverlaging).
Combinatie	In de praktijk komt het voor dat diftar in combinatie met servicedifferentiatie (omgekeerd inzamelen en/of frequentieverlaging) wordt toegepast.

Diftar vs 'geen-diftar'

Alvorens in te zoomen op de (combinaties van) inzamelstrategieën *per hoogbouwklasse*, eerst aandacht voor het onderscheid tussen de volledige groep diftar-gemeenten (67 gemeenten) en de volledige groep niet-diftar gemeenten (93 gemeenten) in de benchmark. Met gemiddeld 106 kilogram restafval en €155,- per huishouden aan beheerkosten presteert diftar respectievelijk 46% en 19% beter dan de 194 kg restafval en €191,- per huishouden van de gemeenten zonder diftar. Onderstaand worden de verschillen tussen beide groepen weergegeven, zowel benchmarkbreed (BM) als per klasse.

Restafval

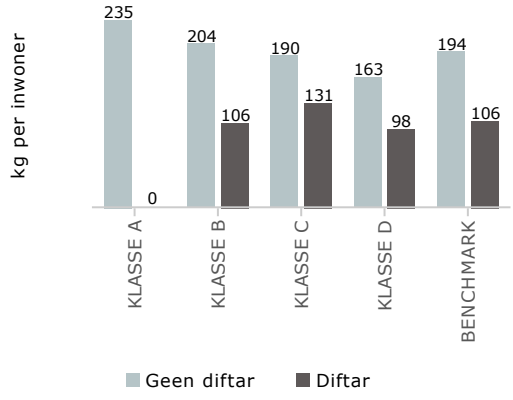

Beheerkosten

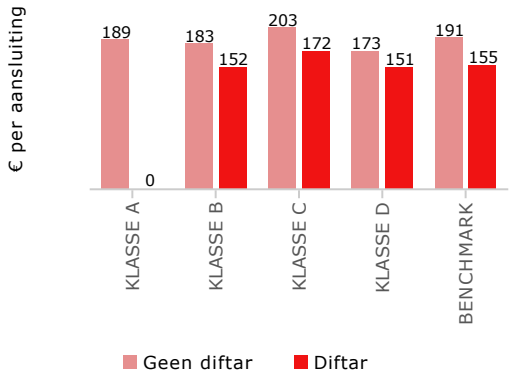

Alle inzamelstrategieën: per hoogbouwklasse

Hieronder zijn de effecten van de combinaties van inzamelstrategieën weergegeven. Omdat naast de inzamelstrategie ook de mate van hoogbouw bepalend is voor de hoeveelheid restafval en de beheerkosten, zijn de effecten van de inzamelstrategieën weergegeven per hoogbouwklasse.

Hoogbouwklasse A

In hoogbouwklasse A wordt geen vorm van diftar toegepast. Servicedifferentiatie komt wel voor, vooral in de vorm van omgekeerd inzamelen (restafval met verzamelcontainers, grondstoffen ophalen aan huis). Servicedifferentiatie laat op hoeveelheid restafval betere resultaten zien dan geen-servicedifferentiatie, maar de kosten zijn wel hoger.

Kanttekening is wel dat in klasse A een grote diversiteit bestaat in hoogbouwpercentage dat een aanzienlijke invloed heeft op de scheidingsresultaten en de hoeveelheid restafval. De goede scores van servicedifferentiatie (lees: omgekeerd inzamelen) worden vooral gegenereerd door gemeenten met relatief weinig hoogbouw.

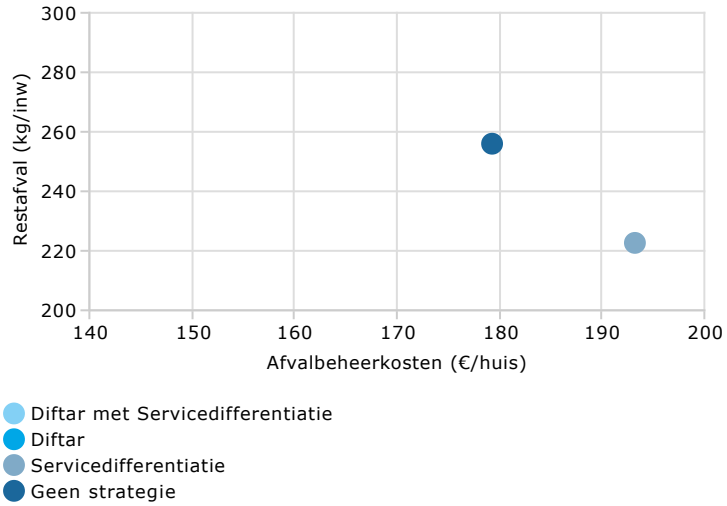

Hoogbouwklasse B

In hoogbouwklasse B worden alle combinaties van inzamelstrategieën toegepast, behalve 'geen strategie'. Diftar met servicedifferentiatie presteert het beste op hoeveelheid restafval en kosten, gevolgd door diftar zonder servicedifferentiatie. Servicedifferentiatie zonder diftar is het minst effectief in het reduceren van restafval en heeft in deze klasse de hoogste kosten.

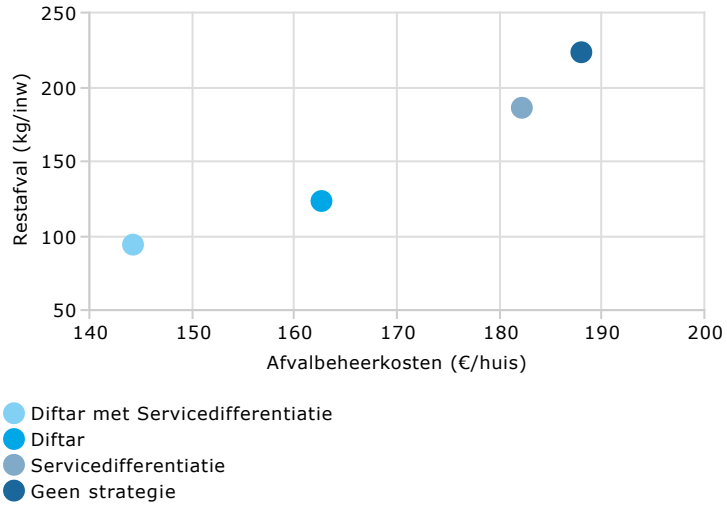

Hoogbouwklasse C

Hoogbouwklasse C laat een vertekend beeld zien. De strategie 'diftar met servicedifferentiatie' laat relatief hoge beheerkosten zien ten opzichte van de strategie 'diftar zonder servicedifferentiatie'. Het gemiddelde wordt gevormd door slechts 3 gemeenten in klasse C die deze strategie toepassen. Eén van deze gemeenten maakt relatief hoge kosten voor servicedifferentiatie.

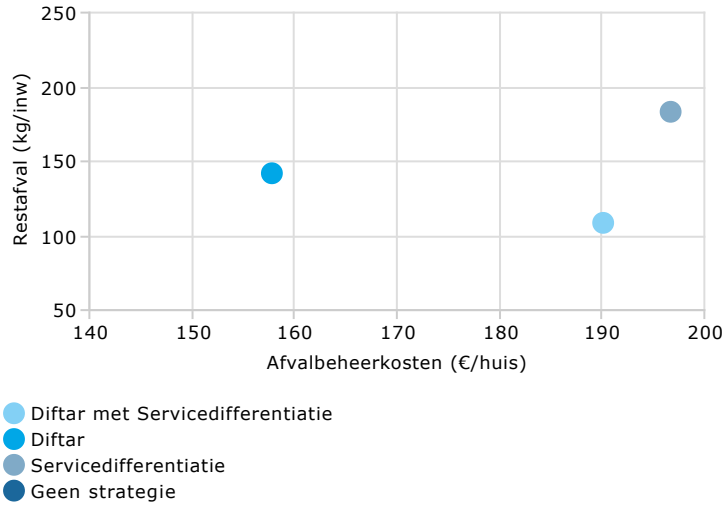

Hoogbouwklasse D

In hoogbouwklasse D presteren alle diftarstrategieën beter op hoeveelheid restafval en kosten dan de niet-diftarstrategieën. Diftar in combinatie met servicedifferentiatie (omgekeerd inzamelen en/of frequentieverlaging) scoort het beste op de hoeveelheid restafval in deze klasse. De kosten liggen een fractie hoger dan de diftar zonder servicedifferentiatie.

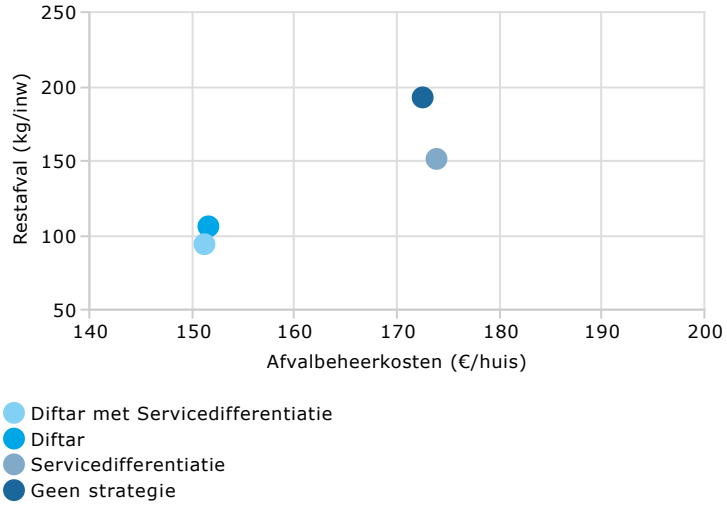

Benchmark breed

In onderstaande figuur zijn de gemiddelden per strategie(combinatie) weergegeven van de gehele benchmark, dus alle hoogbouwklassen samen.

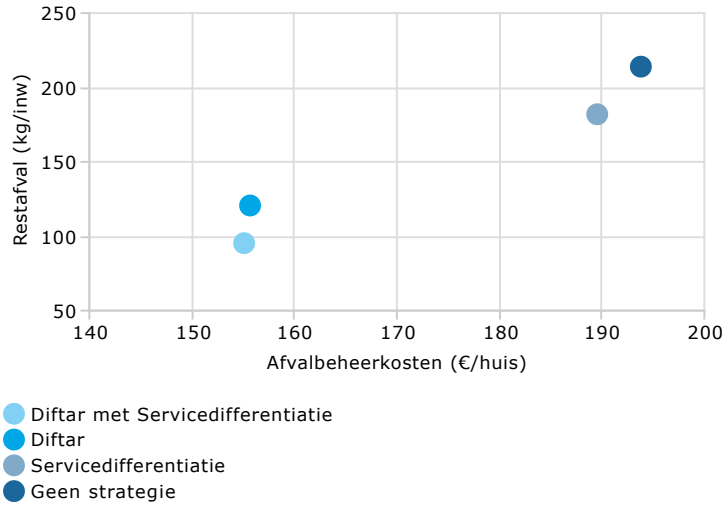

Aantal benchmarkgemeenten per inzamelstrategie

	Aantal gemeenten	%
Diftar + Servicefrequentie	44	**28%**
Diftar	23	**14%**
Servicedifferentiatie	59	**37%**
Geen strategie	34	**21%**
Totaal	160	**100%**

3.2 Inzamelmiddelen

Type inzamelmiddelen
Naast overkoepelende inzamelstrategieën zijn er ook verschillende opties mogelijk ten aanzien van toe te passen inzamelmiddelen. In de benchmark wordt onderscheid gemaakt tussen de inzamelwijze "aan-huis" (minicontainers, zakken, duocontainers, losse bundels) en de inzamelwijze "in-de-wijk" (boven- of ondergrondse wijkverzamelcontainers).

Minicontainer vs verzamelcontainer
In de onderstaande figuren worden per afvalstroom de prestaties van de minicontainer (aan-huis) vergeleken met die van de verzamelcontainer (in-de-wijk). Omdat diftar sterk prestatiebepalend is zijn er twee figuren opgemaakt: met diftar (linker figuur) en zonder diftar (rechter figuur). Voor praktisch alle afvalstromen kan worden geconstateerd dat de minicontainer meer kilo's per huishouden oplevert en lagere kosten met zich meebrengt dan de verzamelcontainer.

Diftar

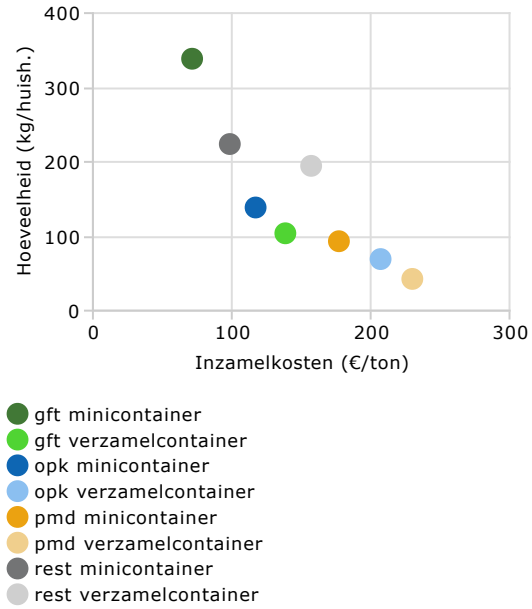

Geen diftar

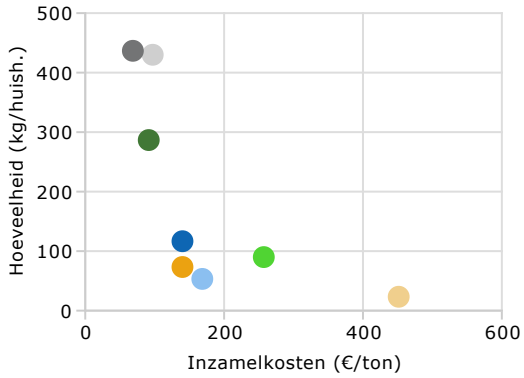

Per afvalstroom

Hieronder is per afvalstroom het effect weergegeven van de verschillende inzamelmiddelen. Weergegeven is hoeveel kilo per aangesloten huishouden er gemiddeld met een bepaald inzamelmiddel wordt ingezameld, onderscheiden naar hoogbouwklasse en toepassing van diftar.

Groente- fruit en tuinafval

In alle hoogbouwklasses is de respons van de minicontainer beduidend beter dan die van de overige inzamelmiddelen. Het verschil tussen minicontainer met diftar en de minicontainer zonder diftar is niet significant. Het gemiddelde van de minicontainer met diftar wordt mede bepaald door diftargemeenten die nog een tarief voor gft rekenen.

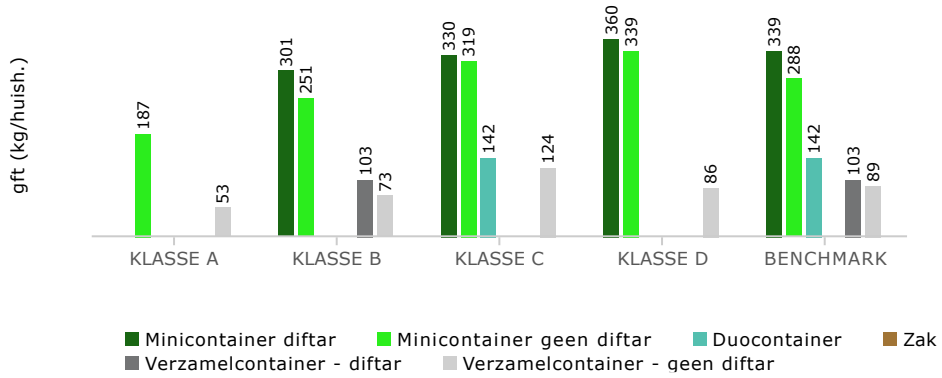

Oud papier en karton

Ook bij oud papier en karton laat de minicontainer, al dan niet met diftar, de hoogste respons zien. De losse-bundel-inzameling (aan huis) doet het ook goed maar is afhankelijk van de intensiteit waarmee deze wordt uitgevoerd (veelal door verenigingen).

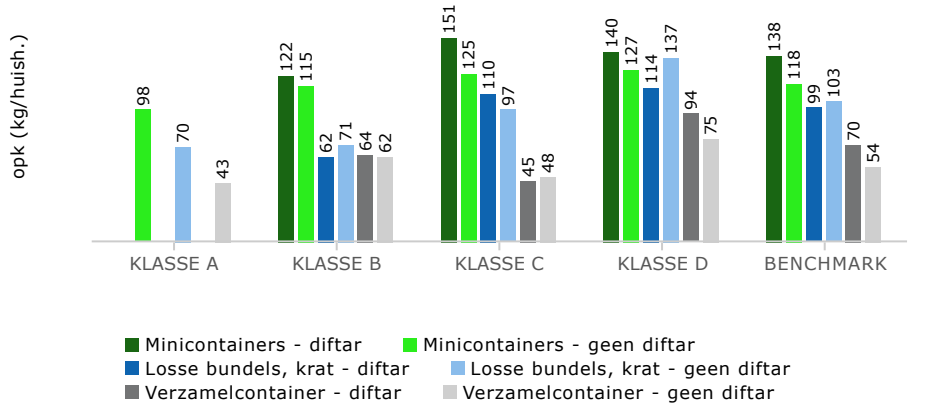

Plastic, metalen en drankenkartons

Voor plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons gaat de minicontainer boven de zak, en de zak boven de verzamelcontainer. Diftar is voor deze volumineuze afvalstroom sterk prestatiebepalend, zeker als dat op basis van volume en frequentie wordt toegepast.

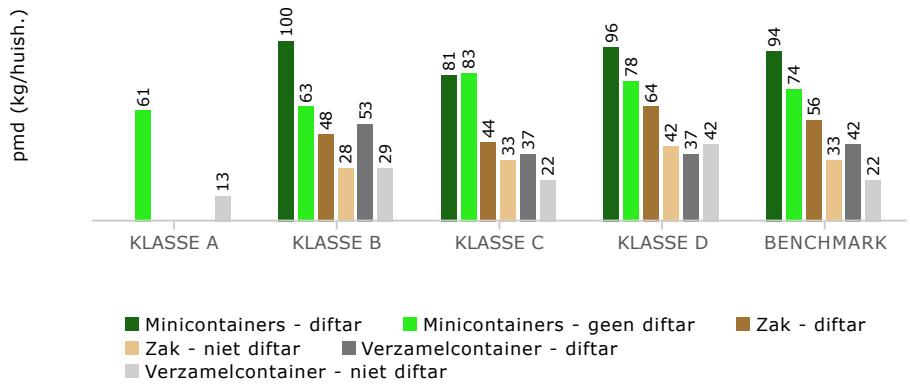

3.3 Best practice-gemeenten per klasse

In deze paragraaf worden per klasse de best practice-gemeenten beschreven. Welke gemeenten hebben de minste restafval en het hoogste scheidingspercentage? En wat voor een inzamelstrategie ligt daaraan ten grondslag?

Klasse A (50 tot 100% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Amstelveen	180	58	✗	✓	✗	✗	✓
Schiedam	181	58	✗	✓	✗	✗	✓
Utrecht	213	44	✗	✓	✗	✗	✓

In klasse A is Amstelveen (50% hoogbouw) de gemeente met de minste restafval (180 kg/inw.). Amstelveen heeft zijn goede resultaten met name te danken aan de laagbouw waar oud papier en pmd voornamelijk met de minicontainer wordt ingezameld. Bijna even goed doet de gemeente Schiedam het met 181 kg restafval per inwoner. Zij danken hun goede prestatie aan nascheiding van pmd, in aanvulling op bronscheiding (verzamelcontainers in in een dichtheid van 1 op 260 huishoudens). Bij de laagbouw wordt gft 33 keer per jaar ingezameld, restafval 26 keer per jaar. Utrecht is de derde in rij met 213 kg per inwoner. Hier wordt bij de laagbouw omgekeerd inzamelen toegepast (verzamelcontainers voor restafval).

Klasse B (30 t/m 49% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Lisse	65	85	✓	✓	✗	✗	✗
Deventer	88	77	✓	✗	✓	✗	✗
Twente Milieu-Hengelo	88	80	✓	✓	✓	✗	✗

In klasse B zijn de best-practice gemeenten allen diftargemeenten. Lisse heeft een combinatie van diftar en omgekeerd inzamelen ingevoerd (verzamelcontainers voor restafval) en voert de lijst aan met slechts 65 kg per inwoner. Sinds 2020 heeft Lisse geeft diftar meer, maar deze prestaties hebben relatie op peiljaar 2019. Gft, oud papier en karton en pmd worden allen 1 x per 2 weken aan huis ingezameld met minicontainers. Deventer komt uit op 88 kg restafval per inwoner en heeft diftar gecombineerd met frequentieverlaging restafval (1 x per 4 weken). Gft en oud papier en karton worden 1 x per 2 weken opgehaald met minicontainers, pmd 1 x per 4 weken. Hengelo heeft diftar gecombineerd met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging restafval en komt eveneens Deventer uit op 88 kg restafval per inwoner. De minicontainers voor restafval worden slechts 1 x per 2 maanden geleegd. De verzamelcontainers voor restafval staan in een dichtheid van 1 op 113 huishoudens. Gft wordt 26x per jaar aan huis opgehaald, papier en pmd maandelijks.

Klasse C (20 t/m 29% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Doesburg	84	78	✓	✓	✓	✗	✗
Valkenburg a/d Geul	87	82	✓	✗	✗	✗	✓
Apeldoorn	116	73	✓	✓	✓	✗	✗

Ook in klasse C hebben alle drie de koplopers diftar ingevoerd. Doesburg, de koploper met 84 kg per inwoner, heeft diftar gecombineerd met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging. Restafval wordt 1x per 4 weken ingezameld (buitengebied) en er staan ondergrondse restafvalcontainers in een dichtheid van 1 op 103 huishoudens. Gft en pmd worden om de 3 weken ingezameld met minicontainers. Valkenburg aan de Geul doet het ook goed met 88 kg restafval per inwoner. Deze gemeente zamelt wekelijks gft in (181 kg per inw). Pmd wordt tweewekelijks ingezameld, papier maandelijks. Apeldoorn combineert diftar met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging en behaalt daarmee 116 kg restafval. Voor restafval zijn ondergrondse containers geplaatst in een dichtheid van 1 op 95 huishoudens.

Klasse D (0 t/m 19% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Land van Cuijk en Boekel	40	93	✓	✗	✓	✗	✗
Druten	44	90	✓	✓	✗	✗	✗
Rova Diftar/omgekeerd	58	87	✓	✓	✓	✗	✗

In klasse D is Land van Cuijk en Boekel (gemeenten Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert en Sint Anthonis) de koploper met gemiddeld 40 kilo restafval per inwoner. Land van Cuijk en Boekel combineert diftar met frequentieverlaging. Restafval wordt 1 x per 4 weken opgehaald terwijl gft wekelijks wordt opgehaald (230 kg gft per inw.). Druten doet het met 44 kg restafval per inwoner ook zeer goed. Zij combineren diftar met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging. ROVA (ROVA-gemeenten die diftar en omgekeerd inzamelen hebben ingevoerd) maakt de top-3 compleet met gemiddeld 58 kg restafval per inwoner.

4. Circulaire indicatoren

De circulaire indicatoren van de benchmark geven weer in welke mate een grondstof daadwerkelijk wordt teruggebracht in de materiaalketen en op welk kwaliteitsniveau dat gebeurt. Het meetpunt voor deze indicatoren wordt naar achter in de keten verschoven: van scheiding naar verwerking. Dit vereist inzicht in de keten. Voor 43 van de 160 gemeenten is de benodigde data verzameld.

Er zijn circulaire indicatoren bepaald voor vijf grondstofstromen, te weten gft, papier, pmd, glas, en textiel. Het meetpunt van deze indicatoren is gelegd bij de output van verwerking (gft) en sortering (papier, pmd, glas en textiel). Ook voor fijn restafval is gekeken wat er na verbranding gebeurt met de vrijkomende stoffen, en in welke mate deze worden gerecycled en/of nuttig worden toegepast.

Groente-, fruit- en tuinafval

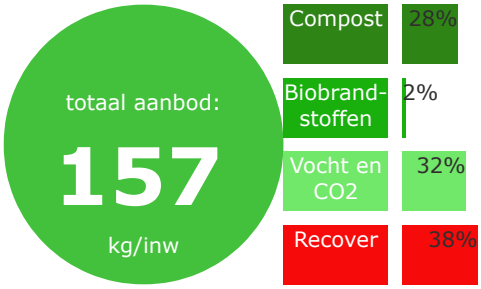

In 2019 kwam er gemiddeld 157 kg per inwoner aan gft (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 28% gecomposteerd en 2% tot biobrandstoffen omgezet. Het gemiddelde circulariteits% voor gft komt daarmee uit op 30%.

Oud papier en karton

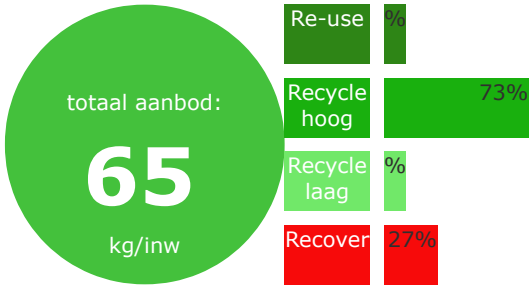

In 2019 kwam er gemiddeld 65 kg per inwoner aan oud papier en karton (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 73% hoogwaardig gerecycled. Het circulariteits% voor opk is 73%.

Pmd

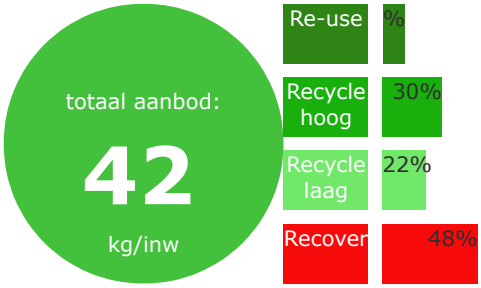

Van al het pmd dat in 2019 bij een huishouden gescheiden en ongescheiden gemiddeld vrijkwam (42 kg/ inw) werd 30% hoogwaardig gerecycled en 22% laagwaardig gerecycled/ verwerkt (PET-trays, folies. Het gemiddelde circulariteits% voor pmd komt daarmee uit op 52%.

Glas

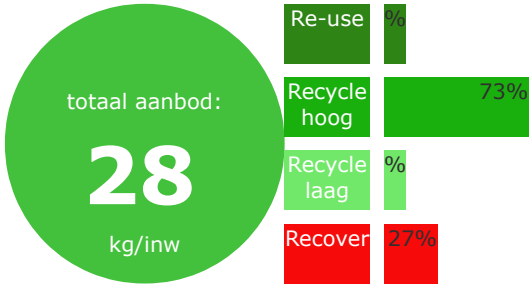

In 2019 kwam er gemiddeld 28 kg per inwoner aan glas (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 73% hoogwaardig gerecycled. Het gemiddelde circulariteits% voor glas komt daarmee uit op 73%.

Textiel

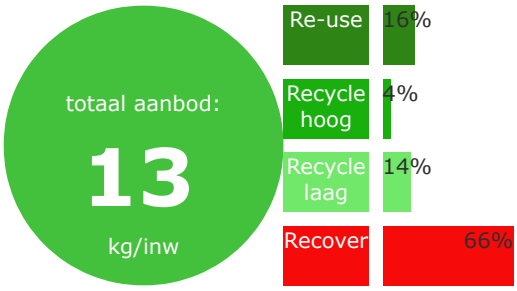

Van de 13 kg per inwoner aan gft die in 2019 gescheiden en ongescheiden vrijkwam bij huishoudens, werd gemiddeld 16% als kleding hergebruikt, 4% hoogwaardig tot garen verwerkt en 14% laagwaardig tot vulmiddel en/of isolatiemateriaal verwerkt. Het gemiddelde circulariteits% voor textiel komt daarmee uit op 34%.

Verbrand fijn restafval

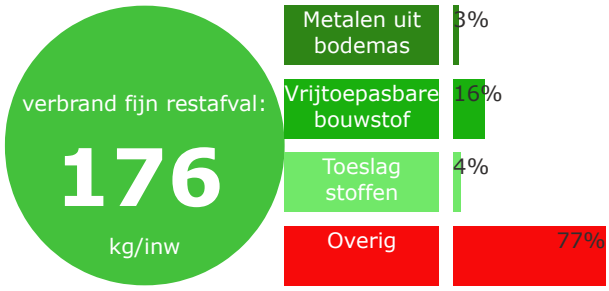

De hoeveelheid verbrandbaar fijn restafval ligt met gemiddeld 176 kg per inwoner hoger dan de 145 kg die in hoofdstuk 2 is aangegeven, immers in deze indicator is de vervuiling van de grondstoffen en uitval bij de sortering meegenomen. Van de 176 kg wordt gemiddeld 3% in de vorm van metalen teruggewonnen en 16% in de vorm van vrij toepasbaar bodemas. Het gemiddelde circulariteits% voor verbrandbaar fijn restafval komt daarmee uit op 19%.

5. Over de benchmark

De Benchmark Huishoudelijk Afval is een initiatief van NVRD en Rijkswaterstaat en wordt uitgevoerd door CyclusManagement. In de Benchmark wordt het afvalbeheer van gemeenten en inzamelbedrijven vergeleken op een viertal prestatiegebieden: milieu, kosten, dienstverlening en vaardigheden.

Doel en afbakening

Benchmarken is een vorm van prestatiemeting waarbij gemeenten en inzamelbedrijven aan de hand van vooraf vastgestelde indicatoren hun prestaties vergelijken. Doel van de benchmark is het inzicht in eigen functioneren en presteren te vergroten om op die manier handvatten voor verbetering te bieden. Zowel op beleids-strategisch gebied als op operationeel gebied. Gezocht wordt naar de factoren die van invloed zijn op de prestatie. Dit kan een strategie zijn (tarifering, acceptatie, etc.) of de keuze voor een inzamelwijze of inzamelmiddel. In deze rapportage worden de prestaties zoveel mogelijk in samenhang met de (prestatiebepalende) factoren weergegeven.

Methodiek

In onderstaande driehoek en nevenstaande tabel is weergegeven welke prestatiegebieden en kern-indicatoren centraal staan in de benchmark. De benchmark gebruikt de methodiek van de benchmarkdriehoek. De driehoek benoemt de belangrijkste stuurgebieden (BELEID, RESULTAAT, KOSTEN en SERVICE) en symboliseert hun onderlinge afhankelijkheid: verandering op het ene gebied heeft gevolgen voor andere gebieden en vice versa. Per stuurgebied is een aantal prestatie-indicatoren benoemd. Deze indicatoren geven per stuurgebied snel en gestructureerd inzicht in een gemeentelijke beheer/beleidssituatie. Zo wordt het mogelijk om consequenties van gemeentelijk beleid en beheer te vergelijken en wanneer nodig gericht bij te sturen. (Zie voor uitgebreide toelichting en definities het handboek van de benchmark).

Milieu
- Hoeveelheid restafval
- Afvalscheiding/ CO2-reductie
- Scheidingsprestaties per grondstof

Kosten
- Afvalbeheerkosten
- Inzamel- en verwerkingskosten per grondstof- /afvalstroom

Service
- Intensiteit dienstverlening
- Aantal ophaalrondes per jaar
- Voorzieningdichtheid

Vaardigheden
- Regievaardigheden
- Bedrijfsvaardigheden (waaronder productiviteit)

Vergelijkingsbasis

De gemeenten en bedrijven die aan de benchmark meedoen worden zoveel mogelijk vergeleken op basis van dezelfde omstandigheden. Omdat het aandeel hoogbouw in een verzorgingsgebied zeer prestatiebepalend blijkt te zijn, en hierop nauwelijks kan worden gestuurd, zijn de deelnemende organisaties gegroepeerd naar hoogbouwklasse. De volgende hoogbouwklasses zijn gedefinieerd:
Klasse A 50 t/m 100% hoogbouw
Klasse B 30 t/m 49% hoogbouw
Klasse C 20 t/m 29% hoogbouw
Klasse D 0 t/m 19% hoogbouw

In deze rapportage worden de gemiddelde resultaten weergegeven van alle benchmarkdeelnemers gezamenlijk ('Benchmark' of 'BM') en per hoogbouwklasse (klasse A t/m D).

Historische vergelijking

Meerjarenvergelijking in deze analyse is op basis van de historische gegevens van de *huidige* deelnemersgroep. Historische resultaten en trends kunnen daarom per benchmarkjaar afwijken: de 'Hoeveelheid Restafval 2017 kg/inw' uit peiljaar 2018 kan hierdoor bijvoorbeeld verschillen van de 'Hoeveelheid Restafval 2017 kg/inw' uit peiljaar 2019.

Deelnemersveld en dekking

Aan de benchmark peiljaar 2019 hebben 93 deelnemers meegedaan die in totaal 160 gemeenten vertegenwoordigen (sommige inzamelbedrijven doen voor meerdere gemeenten mee). Daarmee beslaat de benchmark 45% van de Nederlandse gemeenten.

Waarborg en anonimiteit

Deze benchmarkanalyse bevat de geaggregeerde, gemiddelde resultaten van de Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2019. Het is daarmee een samenvatting op hoofdlijnen. De anonimiteit van resultaten en gegevens van individuele organisaties is in deze benchmark gewaarborgd. In de huidige analyse zijn wel de best practices opgenomen op *milieugebied (kg/inw)*. Gemeentelijke hoeveelheden zijn in principe ook te raadplegen via andere publieke bronnen (CBS). Daarbij zijn best practices een belangrijke bron van informatie en illustreren zij de algemene conclusies en resultaten uit de benchmark.

Begrippen

Hoogbouw Het aantal aansluitingen dat niet grondgebonden is (ofwel geen tuin heeft), als percentage van het totaal aantal aansluitingen in het gebied.

Hoogbouwklasse In de Benchmark Huishoudelijk Afval worden organisaties onderling vergeleken met een vergelijkbaar aandeel hoogbouw. Organisaties met een vergelijkbaar aandeel hoogbouw worden gegroepeerd in een 'klasse'. De volgende klassen worden onderscheiden:
- Klasse A: 50 t/m 100% hoogbouw
- Klasse B: 30 t/m 49% hoogbouw
- Klasse C: 20 t/m 29% hoogbouw
- Klasse D: 0 t/m 19% hoogbouw

Prestatiegebied Een cluster van prestatie-indicatoren waarop (bij-)sturing mogelijk is. In de benchmark huishoudelijk afval onderscheiden we 4 prestatiegebieden: milieu (afvalscheidingsprestaties), kosten, service en vaardigheden.

Prestatie-indicator Relatief getal dat het mogelijk maakt prestaties te vergelijken tussen organisaties en eenheden onderling.

Kern-prestatie-indicator (KPI) Belangrijkste indicatoren binnen een bepaald prestatiegebied.

Hoeveelheid restafval KPI van prestatiegebied Milieu. De hoeveelheid restafval (inclusief grof restafval en verbouwingsrestafval en gecorrigeerd voor nascheiding). Het geeft aan in welke mate men erin is geslaagd om afval te voorkomen dan wel als grondstof terug te brengen in de keten.

Scheidings% KPI van prestatiegebied Milieu. De hoeveelheid huishoudelijk afval die door bron- en nascheiding beschikbaar komt voor voor hergebruik, als percentage van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval die bij huishoudens vrijkomt.

Circulariteits% Circulaire milieu-indicator. De hoeveelheid van een bepaalde grondstof die daadwerkelijk wordt hergebruikt als product of materiaal, als percentage van de totale hoeveelheid van die grondstof die bij huishoudens vrijkomt.

(Afval-) beheerkosten KPI van prestatiegebied Kosten. De totale directe en indirecte kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van de gemeentelijke zorgplicht, verminderd met de vergoedingen die worden verkregen uit het Afvalfonds of anderszins. Niet te verwarren met de afvalstoffenheffing waar veelal ook btw-compensatie, kwijtscheldingen en kosten zwerfafval in zijn opgenomen.

Fijn huishoudelijk afval (FHA) Huishoudelijk afval dat qua formaat past in een inzamelmiddel (minicontainer, zak, verzamelcontainer). Het betreffen de afvalstromen: fijn restafval, gft, oud papier en karton, kunststof verpakkingen, glas, textiel, kca/kga, metalen verpakkingen (blik), drankenkartons, luiers en minerale stoffen.

Grof huishoudelijk afval (GHA) Huishoudelijk afval dat qua formaat niet past in een inzamelmiddel en om die reden apart van het fijn huishoudelijk afval wordt ingezameld (bijv. via milieustraat, kringloopbedrijf, grof ophaaldienst). Het betreffen onder meer de afvalstromen: grof restafval, grof huisraad, metaal, elektrische huishoudelijke apparaten, hout, grof tuinafval, puin, asbest, etc.

Grondstof	Huishoudelijk afval dat apart wordt ingezameld dan wel wordt nagescheiden ten behoeve van recycling. Grondstoffen zijn bijv. gft, oud papier, kunststof verpakkingen, metalen verpakkingen, drankenkartons, hout, tuinafval, etc.
Inzamelstrategie	Aanpak die wordt toegepast om afvalscheiding te bevorderen en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. Voorbeelden van inzamelstrategieën zijn diftar, omgekeerd inzamelen, nascheiding, frequentieverlaging
Inzamelwijze	Wijze van inzameling. Bijvoorbeeld: aan huis (al dan niet gebruikmakend van individuele inzamelmiddelen) of brengen (naar collectieve inzamelmiddelen waaronder verzamelcontainers, buurtdepots of milieustraat).
Inzamelmiddel	Opslagmiddelen (zakken, containers, kratjes, etc.) die door de burger gebruikt worden om afvalstoffen in aan te bieden.
Container	Opslagmiddel van metaal of kunststof die door burgers worden gebruikt om afvalstoffen in aan te bieden.
Verzamel-container	Container voor inzameling van afvalstoffen die gebruikt wordt door meerdere aansluitingen (ook wel wijkcontainer genoemd).
Minicontainer	Rolcontainer met inhoud variërend van 60 tot 360 liter, in gebruik als inzamelmiddel voor huishoudelijk afval (restafval, gft, oud papier of pmd).
Milieustraat	Bemande brengvoorziening waar de burger afval naar toe kan brengen en waar personeel aanwezig is die toezicht houdt op het afdankgedrag van de burger
Fijn restafval	Het afval dat resteert na bron- en/of nascheiding van grondstoffen (zoals gft, papier, glas, textiel, pmd, metalen, etc). Fijn restafval past in het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (zak, minicontainer) i.t.t. grof restafval. Restafval is een ongescheiden stroom.
Groente-, fruit- en tuinafval (gft)	Dat deel van de huishoudelijke afvalstoffen dat van organische oorsprong is. Het gft afval past in het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (verzamelcontainer, minicontainer). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Oud papier en karton (opk)	Het huishoudelijk oud papier en karton (bijvoorbeeld kranten, reclamedrukwerk, verpakkingspapier en –karton, telefoongidsen, etc.). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Kunststof verpakkingen	Het huishoudelijk kunststof verpakkingsafval, bijvoorbeeld petflessen, kunststof zakken, folies, botervloten, en harde kunststof flacons. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Glas (verpakkingsglas)	Het huishoudelijk glas (alle soorten eenmalig verpakkingsglas). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Textiel	Het huishoudelijk textiel, zoals bijvoorbeeld kleding, schoeisel, lakens, dekens, handdoeken en dergelijke, schoeisels, grote lappen stof en gordijnen die schoon zijn en niet eerder gebruikt als bijvoorbeeld poets- of verflappen. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Klein chemisch afval (KCA)	Klein chemisch afval of klein gevaarlijk Afval: afvalstoffen die als gevaarlijk worden aangemerkt en die in kleine hoeveelheden bij huishoudens vrijkomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verfresten, spaarlampen en medicijnen. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.

Metalen verpakkingen (blik)	Metalen verpakkingen (ferro of non-ferro); blik.
Drankenkartons	Laminaatachtige drankverpakkingen (zuivelpakken, drankenpakken).
PMD	Kunststof verpakkingen, Metalen verpakkingen en drankenkartons. Zie eerdere definities. Deze drie afvalcomponenten worden veelal in combinatie ingezameld en achteraf negescheiden.
Grof restafval	Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden. Het deel van het restafval dat te groot is voor het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (bijv. meubels). Grof restafval is een ongescheiden stroom.
Verbouwings-restafval / (bouw- en sloopafval)	Harde steenachtige materialen, zoals puin, gasbeton, dakpannen, serviesgoed, sloophout en isolatiematerialen. Verbouwingsrestafval (bouw- en sloopafval) is een ongescheiden stroom.
Grof tuinafval	Het deel van het tuinafval dat te groot is voor het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (veelal takken). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Grof gescheiden	Het deel van het grof huishoudelijk afval dat gescheiden wordt ingezameld ten behoeve van hergebruik.

Benchmark
Huishoudelijk Afval

Contact

Informatie

Voor al uw informatie of vragen over de Benchmark Huishoudelijk Afval en/of over deze analyse, neem contact op met:

NVRD
T: 088-3770000 | E: post@nvrd.nl

Inhoud benchmark

Kijk voor meer informatie over de inhoud van de benchmark op: www.benchmarkafval.nl.

Deelname

Deelname aan de de Benchmark Huishoudelijk Afval staat open voor gemeenten en publieke bedrijven. De benchmarkkalender loopt jaarlijks van april t/m oktober. Verspreid over deze periode vinden enkele bijeenkomsten plaats en wordt door deelnemers gegevens aangeleverd. Inschrijven voor de benchmark in 2021 kan tot en met 1 april 2021. Meer informatie over deelname en kalender vindt u op www.benchmarkafval.nl.

NVRD

De NVRD verenigt Nederlandse gemeenten verantwoordelijk voor het afvalbeheer en het beheer van de openbare ruimte en hun afval- en reinigingsbedrijven. Kijk voor meer informatie over alle activiteiten van de NVRD op www.nvrd.nl.

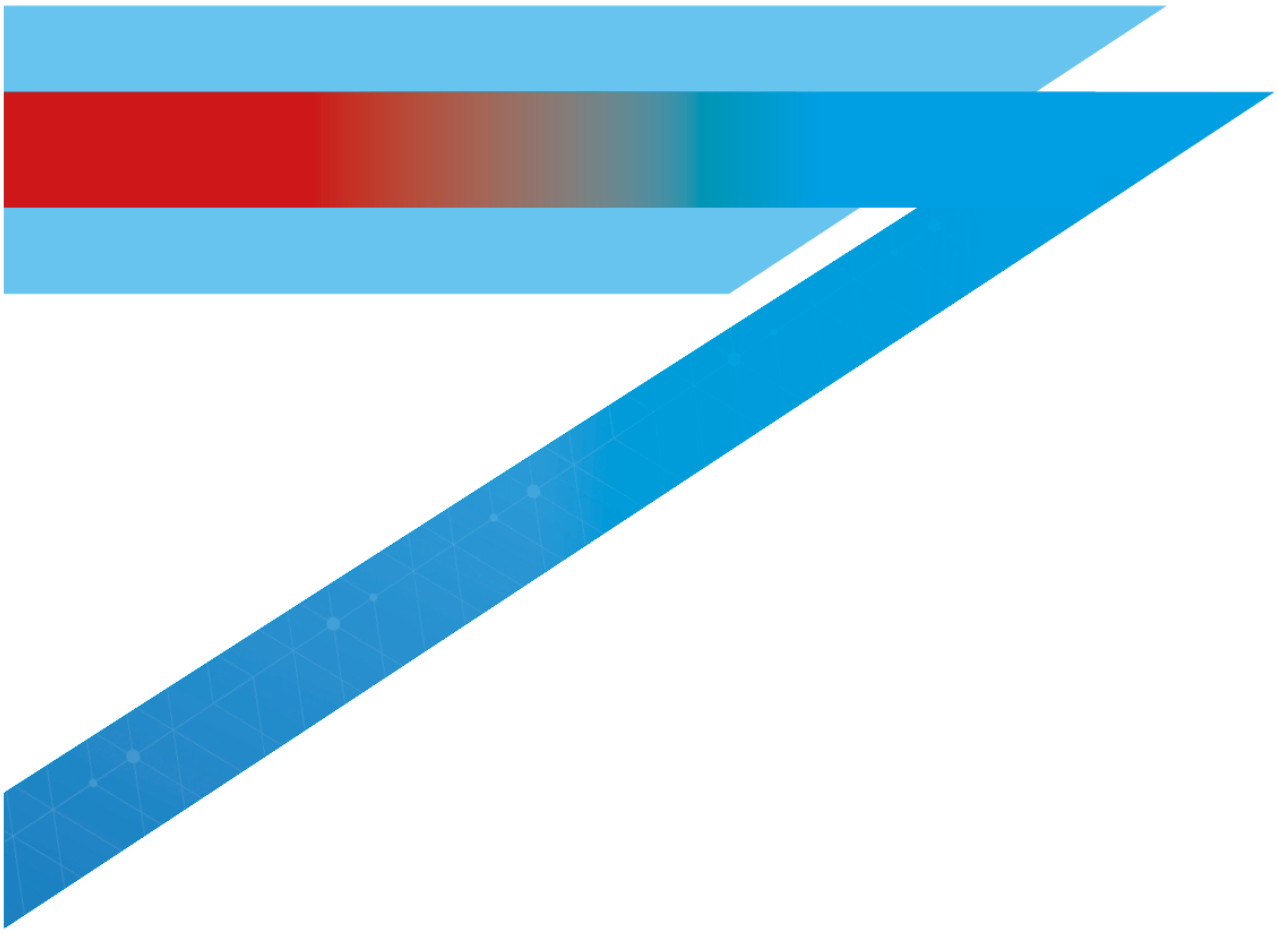

Onderwerp	Grondexploitatie Weidekervel		
Ondertitel	Het college wil 12 woningen bouwen op het grondgebied bij de Weidekervel waar vroeger een kinderdagverblijf stond. Om dit mogelijk te maken moet de gemeenteraad instemmen met de voorgestelde grondexploitatie		
Portefeuillehouder	Wethouder Goossen	Zaaknummer	Z/21/078138
Behandelend ambtenaar	J. Wagemaker – J.wagemaker@1stroom.nl Team Ruimtelijke ordening		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. De grondexploitatie Weidekervel vast te stellen, zodat er 12 woningen aan de Weidekervel gebouwd kunnen worden in de sociale sector. 2. Het tekort in de grondexploitatie van € 36.000 uit het Fonds betaalbare woningbouw te dekken ten laste van de reservering van € 70.000,- uit de bestemmingsreserve fonds betaalbare woningbouw (raadsbesluit 13 oktober 2020).		
Historie	De Weidekervel wordt genoemd in de notitie woningbouwprogramma gemeente Duiven 2018-2027 (raad 12 juni 2018). Tijdens deze raadsvergadering is ook een initiatiefvoorstel besproken over de Weidekervel. Het heeft ook een plek in de vervolgnotitie (versnelling) woningbouw (raad 22 oktober 2019). Op 13 oktober 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd (20 stemmen voor, 0 tegen) met het bestemmingsplan voor de Weidekervel.		
Termijn	Eind april vind definitieve gunning door Vivare aan de bouwaannemer plaats onder voorbehoud van beschikbaarheid grond en het verkrijgen van een Omgevingsvergunning. Met het vaststellen van deze grondexploitatie kan een koopovereenkomst voor de grond gesloten worden met Vivare en kan de Omgevingsvergunning aangevraagd worden. Start bouw is in deze planning mogelijk in oktober 2021.		

Politieke Avond	6 april		Ronde en Debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
H. Albers	E.N. Bosscha	Digitale Raadzaal	Omgeving	25 Minuten
Behandeladvies	De Netto Contante Waarde (peildatum 1-1-2021) komt uit op € 35.607. Een verdere onderbouwing van dit bedrag vindt u op een bijlage die bij de griffie vertrouwelijk is in te zien. De bespreking start met een Ronde Tafel waarbij er gelegenheid is tot het stellen van informatieve vragen over het voorstel. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl. *Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (o.a. waarom-vragen) kunnen op de avond zelf worden gesteld.*			

	Aansluitend kan indien gewenst het debat plaatsvinden. Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering.
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel; bij de aansluitende debattafel is het woord aan de politieke fracties. Aanmelden via griffie@duiven.nl. Voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen

Opbrengst van de tafel 6 april.	
Raadsvergadering	20 april 2021

ZFDA8F4CF07

RAADSVOORSTEL

Gemeente Duiven

Onderwerp : Grondexploitatie Weidekervel

Zaak- & documentnr. : Z/21/078138/201502940
Portefeuillehouder : Johannes Goossen

Opsteller : Joris Wagemakers
Team : Ruimtelijke ontwikkeling
Telefoonnr. (088) 695 3000

Samenvatting

De gronden aan de Weidekervel in Duiven-Zuid zijn in het verleden in gebruik geweest als kinderdagverblijf. De bebouwing is gesloopt, waardoor er een herontwikkelingslocatie is ontstaan binnen de bebouwde kom van Duiven. Passend bij de ruimtelijke en functionele kenmerken van de omgeving bestaat nu het voornemen om de gronden ter plaatse te herontwikkelen ten behoeve van maximaal 12 grondgebonden woningen in het segment sociale huur.

Beslispunten

1. De grondexploitatie Weidekervel vast te stellen, zodat er 12 woningen aan de Weidekervel gebouwd kunnen worden in de sociale sector.
2. Het tekort in de grondexploitatie van € 36.000 uit het Fonds betaalbare woningbouw te dekken ten laste van de reservering van € 70.000,- uit de bestemmingsreserve fonds betaalbare woningbouw (raadsbesluit 13 oktober 2020).

Aanleiding

De gronden aan de Weidekervel in Duiven-Zuid zijn in het verleden in gebruik geweest als kinderdagverblijf. De bebouwing is gesloopt, waardoor er een herontwikkelingslocatie is ontstaan binnen de bebouwde kom van Duiven. Passend bij de ruimtelijke en functionele kenmerken van de omgeving bestaat nu het voornemen om de gronden ter plaatse te herontwikkelen ten behoeve van maximaal 12 grondgebonden woningen in het segment sociale huur. De gemeenteraad heeft medio 2018 (Initiatiefvoorstel Woningbouw Weidekervel 87 97) al aangegeven dat het gewenst is deze locatie snel te ontwikkelen.

Met de voorgenomen ontwikkeling wordt een vrijgekomen inbreidingslocatie ingevuld met woningbouw, die qua aard en schaal aansluiten bij de omgeving. Op 13 oktober 2020 heeft de gemeenteraad het ontwerpbestemmingsplan vastgesteld. Daarbij was toen nog geen grondexploitatie toegevoegd vanwege de onderhandelingen met Vivare. Met Vivare moesten nog afspraken gemaakt worden over de precieze koopsom die betaald gaat worden. Wel heeft de gemeenteraad ingestemd met een reservering van € 70.000,- ten laste van het Fonds betaalbare woningbouw

Nu meer duidelijk is geworden wat de kosten en opbrengsten zijn, is het vaststellen van een grondexploitatie een logisch vervolg.

Vivare heeft de verdere ontwikkeling en realisatie van de woningen meervoudig onderhands aanbesteed. De aspecten circulariteit en duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit maakten onderdeel uit van deze aanbesteding. Het winnende plan van Plegt-Vos had volgens de beoordelingscommissie de meeste ruimtelijke kwaliteit, zowel in de voorgestelde uitvoering als wat betreft de aansluiting op de omgeving. Wat betreft duurzaamheid heeft Plegt-Vos een

aanbieding gedaan waar mogelijk een hoge MIA subsidie op kan worden verkregen. Wat betreft circulariteit biedt Plegt-Vos een materialen paspoort waarin soort en herkomst van materiaal wordt weergegeven. In de toekomst is hergebruik en terugwinning van materialen daardoor eenvoudiger. In haar aanbieding heeft Plegt-Vos aangegeven in welke mate de te gebruiken materialen circulair zijn. In de beoordeling scoorde de aannemer ook op dit punt de maximale score.

Planning

Eind april vind definitieve gunning door Vivare aan de bouwaannemer plaats onder voorbehoud van beschikbaarheid grond en het verkrijgen van een Omgevingsvergunning. Met het vaststellen van deze grondexploitatie kan een koopovereenkomst voor de grond gesloten worden met Vivare en kan de Omgevingsvergunning aangevraagd worden. Start bouw is in deze planning mogelijk in oktober 2021.

Beoogd effect

Mogelijkheid tot ontwikkeling van 12 woningen (sociale sector) en daarmee in te spelen op de kwalitatieve en kwantitatieve marktvraag naar (betaalbare) woningen in Duiven.

Argumenten

1.1 *Het bestemmingsplan Weidekervel is vastgesteld door de gemeenteraad, nu moet (conform de BBV) nog de grondexploitatie vastgesteld worden.*
Voordat een grondexploitatie in exploitatie genomen kan worden, dient de gemeenteraad het volgende vast te stellen:
- een wijziging in het bestemmingsplan (tenzij de grondexploitatieplannen hierbinnen vallen);
- de grondexploitatie zelf (bestaande uit een grondexploitatieplan en een -begroting), inclusief de plannen die daarin staan vermeld.

Nadat deze besluiten genomen zijn, classificeert het project op grond van het BBV als grondexploitatie. Dit betekent dat vanaf dat moment de kosten, opbrengsten, winstnemingen en verliezen van het project onder de balanspost voorraden in de jaarrekening worden verantwoord.

1.2 *Zonder vastgestelde grondexploitatie is het niet mogelijk om de woningbouwlocatie Weidekervel te ontwikkelen.*
De grondexploitatie (GREX) speelt een grote rol bij gebiedsontwikkelingsprojecten zoals woningbouwprojecten. In feite komt in de grondexploitatie tot uitdrukking wat de kosten en de opbrengsten zijn van alle gronden in een bouwplan tot en met het moment van uitgifte van de laatste gronden en het woonrijp maken. De GREX biedt daarmee inzicht in de kosten en opbrengsten. Om de locatie Weidekervel te ontwikkelen dienen er kosten gemaakt te worden, deze worden later (deels) terugverdiend. Een GREX is hiervoor het gereedschap.

2.1 *De grondexploitatie Weidekervel sluit nu naar de huidige inzichten op een verlies van circa € 36.000. Vanuit het Fonds betaalbare woningbouw is dus op dit moment een bijdrage van € 36.000,- nodig.*
Toen het bestemmingsplan Weidekervel in de gemeenteraad is behandeld, is aangegeven dat er een bijdrage van € 70.000,- uit het Fonds betaalbare woningbouw nodig was. Deze bijdrage was gebaseerd op een grove pre-verkenning van de kosten en opbrengsten, waarbij ook een opslag is gedaan vanwege de onzekerheid. Nu blijkt dat de kosten voor de riolering beduidend lager uit te vallen waardoor het hele bedrag van € 70.000,- niet nodig. Naar verwachting kan er met circa € 36.000,- worden volstaan als bijdrage uit het Fonds betaalbare woningbouw.

Kanttekeningen

2.1 *De grondprijsonderhandelingen met Vivare zijn nog niet helemaal afgerond.*
Vivare heeft het project inmiddels door een meervoudig onderhandse procedure aanbesteed. Omdat de gemeente belang hecht aan duurzaamheid/circulariteit en ruimtelijke kwaliteit zijn deze aspecten in de aanbesteding meegewogen en maakte de gemeente deel uit van het beoordelingsteam. De winnende partij heeft in haar aanbieding een MIA subsidie ingerekend. Als deze subsidie voor een deel niet haalbaar blijkt kan dit nog gevolgen hebben voor de door Vivare te betalen grondprijs. Het maximale risico is € 30.000,--. Dit bedrag is meegenomen in de grondexploitatieberekening. Als de MIA subsidie in belangrijke mate wordt verleend zal het tekort in de grondexploitatie teruglopen en bestaat de kans dat de grex zelf sluitend is.

Financiële paragraaf

Het voorstel is doorgerekend op basis van een globale inrichting, die op onderdelen nog kan wijzigen. Op basis hiervan is sprake van een klein negatief effect op de grondexploitatie. De Netto Contante Waarde (peildatum 1-1-2021) komt uit op € 35.607. Een verdere onderbouwing van dit bedrag vindt u op een bijlage die bij de griffie vertrouwelijk is in te zien. Doordat een grondexploitatie onderhevig is aan veranderingen, zullen deze verantwoord worden in de reguliere P&C-cyclus.

Participatie en communicatie

Omwonenden en belanghebbenden zijn in het bestemmingsplan traject geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling. Zodra de definitieve gunning heeft plaatsgevonden organiseren aannemer, gemeente en Vivare een informatie avond voor de omwonenden.

Naar verwachting zal de bouw starten in oktober en worden de woningen in december 2021 opgeleverd.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201503309 Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes
secretaris

mr. H.B. (Huub) Hieltjes
burgemeester

ZFDA8F4CFO7

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Grondexploitatie Weidekervel

Zaak- & documentnr. : Z/21/078138/201502940
Portefeuillehouder : Johannes Goossen

Opsteller : Joris Wagemakers
Team : Ruimtelijke ontwikkeling
Telefoonnr. (088) 695 3000

Samenvatting

De gronden aan de Weidekervel in Duiven-Zuid zijn in het verleden in gebruik geweest als kinderdagverblijf. De bebouwing is gesloopt, waardoor er een herontwikkelingslocatie is ontstaan binnen de bebouwde kom van Duiven. Passend bij de ruimtelijke en functionele kenmerken van de omgeving bestaat nu het voornemen om de gronden ter plaatse te herontwikkelen ten behoeve van maximaal 12 grondgebonden woningen in het segment sociale huur.

Beslispunten

1. De grondexploitatie Weidekervel vast te stellen, zodat er 12 woningen aan de Weidekervel gebouwd kunnen worden in de sociale sector.
2. Het tekort in de grondexploitatie van € 36.000 uit het Fonds betaalbare woningbouw te dekken ten laste van de reservering van € 70.000,- uit de bestemmingsreserve fonds betaalbare woningbouw (raadsbesluit 13 oktober 2020).

Aanleiding

De gronden aan de Weidekervel in Duiven-Zuid zijn in het verleden in gebruik geweest als kinderdagverblijf. De bebouwing is gesloopt, waardoor er een herontwikkelingslocatie is ontstaan binnen de bebouwde kom van Duiven. Passend bij de ruimtelijke en functionele kenmerken van de omgeving bestaat nu het voornemen om de gronden ter plaatse te herontwikkelen ten behoeve van maximaal 12 grondgebonden woningen in het segment sociale huur. De gemeenteraad heeft medio 2018 (Initiatiefvoorstel Woningbouw Weidekervel 87 97) al aangegeven dat het gewenst is deze locatie snel te ontwikkelen.

Met de voorgenomen ontwikkeling wordt een vrijgekomen inbreidingslocatie ingevuld met woningbouw, die qua aard en schaal aansluiten bij de omgeving. Op 13 oktober 2020 heeft de gemeenteraad het ontwerpbestemmingsplan vastgesteld. Daarbij was toen nog geen grondexploitatie toegevoegd vanwege de onderhandelingen met Vivare. Met Vivare moesten nog afspraken gemaakt worden over de precieze koopsom die betaald gaat worden. Wel heeft de gemeenteraad ingestemd met een reservering van € 70.000,- ten laste van het Fonds betaalbare woningbouw

Nu meer duidelijk is geworden wat de kosten en opbrengsten zijn, is het vaststellen van een grondexploitatie een logisch vervolg.

Vivare heeft de verdere ontwikkeling en realisatie van de woningen meervoudig onderhands aanbesteed. De aspecten circulariteit en duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit maakten onderdeel uit van deze aanbesteding. Het winnende plan van Plegt-Vos had volgens de beoordelingscommissie de meeste ruimtelijke kwaliteit, zowel in de voorgestelde uitvoering als wat betreft de aansluiting op de omgeving. Wat betreft duurzaamheid heeft Plegt-Vos een

aanbieding gedaan waar mogelijk een hoge MIA subsidie op kan worden verkregen. Wat betreft circulariteit biedt Plegt-Vos een materialen paspoort waarin soort en herkomst van materiaal wordt weergegeven. In de toekomst is hergebruik en terugwinning van materialen daardoor eenvoudiger. In haar aanbieding heeft Plegt-Vos aangegeven in welke mate de te gebruiken materialen circulair zijn. In de beoordeling scoorde de aannemer ook op dit punt de maximale score.

Planning

Eind april vind definitieve gunning door Vivare aan de bouwaannemer plaats onder voorbehoud van beschikbaarheid grond en het verkrijgen van een Omgevingsvergunning. Met het vaststellen van deze grondexploitatie kan een koopovereenkomst voor de grond gesloten worden met Vivare en kan de Omgevingsvergunning aangevraagd worden. Start bouw is in deze planning mogelijk in oktober 2021.

Beoogd effect

Mogelijkheid tot ontwikkeling van 12 woningen (sociale sector) en daarmee in te spelen op de kwalitatieve en kwantitatieve marktvraag naar (betaalbare) woningen in Duiven.

Argumenten

1.1 Het bestemmingsplan Weidekervel is vastgesteld door de gemeenteraad, nu moet (conform de BBV) nog de grondexploitatie vastgesteld worden.
Voordat een grondexploitatie in exploitatie genomen kan worden, dient de gemeenteraad het volgende vast te stellen:
- een wijziging in het bestemmingsplan (tenzij de grondexploitatieplannen hierbinnen vallen);
- de grondexploitatie zelf (bestaande uit een grondexploitatieplan en een -begroting), inclusief de plannen die daarin staan vermeld.

Nadat deze besluiten genomen zijn, classificeert het project op grond van het BBV als grondexploitatie. Dit betekent dat vanaf dat moment de kosten, opbrengsten, winstnemingen en verliezen van het project onder de balanspost voorraden in de jaarrekening worden verantwoord.

1.2 Zonder vastgestelde grondexploitatie is het niet mogelijk om de woningbouwlocatie Weidekervel te ontwikkelen.
De grondexploitatie (GREX) speelt een grote rol bij gebiedsontwikkelingsprojecten zoals woningbouwprojecten. In feite komt in de grondexploitatie tot uitdrukking wat de kosten en de opbrengsten zijn van alle gronden in een bouwplan tot en met het moment van uitgifte van de laatste gronden en het woonrijp maken. De GREX biedt daarmee inzicht in de kosten en opbrengsten. Om de locatie Weidekervel te ontwikkelen dienen er kosten gemaakt te worden, deze worden later (deels) terugverdiend. Een GREX is hiervoor het gereedschap.

2.1 De grondexploitatie Weidekervel sluit nu naar de huidige inzichten op een verlies van circa € 36.000. Vanuit het Fonds betaalbare woningbouw is dus op dit moment een bijdrage van € 36.000,- nodig.
Toen het bestemmingsplan Weidekervel in de gemeenteraad is behandeld, is aangegeven dat er een bijdrage van € 70.000,- uit het Fonds betaalbare woningbouw nodig was. Deze bijdrage was gebaseerd op een grove pre-verkenning van de kosten en opbrengsten, waarbij ook een opslag is gedaan vanwege de onzekerheid. Nu blijkt dat de kosten voor de riolering beduidend lager uit te vallen waardoor het hele bedrag van € 70.000,- niet nodig. Naar verwachting kan er met circa € 36.000,- worden volstaan als bijdrage uit het Fonds betaalbare woningbouw.

Kanttekeningen

2.1 De grondprijsonderhandelingen met Vivare zijn nog niet helemaal afgerond.
Vivare heeft het project inmiddels door een meervoudig onderhandse procedure aanbesteed. Omdat de gemeente belang hecht aan duurzaamheid/circulariteit en ruimtelijke kwaliteit zijn deze aspecten in de aanbesteding meegewogen en maakte de gemeente deel uit van het beoordelingsteam. De winnende partij heeft in haar aanbieding een MIA subsidie ingerekend. Als deze subsidie voor een deel niet haalbaar blijkt kan dit nog gevolgen hebben voor de door Vivare te betalen grondprijs. Het maximale risico is € 30.000,--. Dit bedrag is meegenomen in de grondexploitatieberekening. Als de MIA subsidie in belangrijke mate wordt verleend zal het tekort in de grondexploitatie teruglopen en bestaat de kans dat de grex zelf sluitend is.

Financiële paragraaf

Het voorstel is doorgerekend op basis van een globale inrichting, die op onderdelen nog kan wijzigen. Op basis hiervan is sprake van een klein negatief effect op de grondexploitatie. De Netto Contante Waarde (peildatum 1-1-2021) komt uit op € 35.607. Een verdere onderbouwing van dit bedrag vindt u op een bijlage die bij de griffie vertrouwelijk is in te zien. Doordat een grondexploitatie onderhevig is aan veranderingen, zullen deze verantwoord worden in de reguliere P&C-cyclus.

Participatie en communicatie

Omwonenden en belanghebbenden zijn in het bestemmingsplan traject geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling. Zodra de definitieve gunning heeft plaatsgevonden organiseren aannemer, gemeente en Vivare een informatie avond voor de omwonenden.

Naar verwachting zal de bouw starten in oktober en worden de woningen in december 2021 opgeleverd.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201503309 Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

ZFDAA776BOO

Gemeente Duiven

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/21/078138/201503309

Datum besluitvorming : 20 april 2021

Onderwerp : Grondexploitatie Weidekervel

Samenvatting

De gronden aan de Weidekervel in Duiven-Zuid zijn in het verleden in gebruik geweest als kinderdagverblijf. De bebouwing is gesloopt, waardoor er een herontwikkelingslocatie is ontstaan binnen de bebouwde kom van Duiven. Passend bij de ruimtelijke en functionele kenmerken van de omgeving bestaat nu het voornemen om de gronden ter plaatse te herontwikkelen ten behoeve van maximaal 12 grondgebonden woningen in het segment sociale huur. De gemeenteraad heeft medio 2018 (Initiatiefvoorstel Woningbouw Weidekervel 87 97) al aangegeven dat het gewenst is deze locatie snel te ontwikkelen.

Met de voorgenomen ontwikkeling wordt een vrijgekomen inbreidingslocatie ingevuld met woningbouw, die qua aard en schaal aansluiten bij de omgeving. Op 13 oktober 2020 heeft de gemeenteraad het ontwerpbestemmingsplan vastgesteld. Daarbij was toen nog geen grondexploitatie toegevoegd vanwege de onderhandelingen met Vivare. Met Vivare moesten nog afspraken gemaakt worden over de precieze koopsom die betaald gaat worden. Wel heeft de gemeenteraad ingestemd met een reservering van € 70.000,- ten laste van het Fonds betaalbare woningbouw

Nu meer duidelijk is geworden wat de kosten en opbrengsten zijn, is het vaststellen van een grondexploitatie een logisch vervolg.

De raad besluit

1. De grondexploitatie Weidekervel vast te stellen, zodat er 12 woningen aan de Weidekervel gebouwd kunnen worden in de sociale sector.
2. Het tekort in de grondexploitatie van € 36.000 uit het Fonds betaalbare woningbouw te dekken ten laste van de reservering van € 70.000,- uit de bestemmingsreserve fonds betaalbare woningbouw (raadsbesluit 13 oktober 2020).

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

Onderwerp	Presentatie politiecijfers		
Ondertitel	Tijdens deze ronde tafel worden de jaarcijfers 2020 van de politie toegelicht en er is gelegenheid om hier vragen over te stellen.		
Portefeuillehouder	Burg. Hieltjes	Zaaknummer	n.v.t
Behandelend ambtenaar	Renzo Willemsen – r.willemsen@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Het bespreken van de politiecijfers over het afgelopen jaar.		
Historie	De afgelopen jaren is er elk jaar een presentatie geweest van de cijfers.		
Termijn	n.v.t.		

Politieke Avond	6 april 2021		Ronde Tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
M. Maanders	W. Bosch	Digitale publieksruimte TEAMS	Bestuur	55 minuten
Behandeladvies	Tijdens deze ronde tafel zal de politie een toelichting geven op de cijfers van 2020. Ook is er gelegenheid om vragen te stellen aan de aanwezige vertegenwoordigers van de politie. Dit onderwerp is op korte termijn ingepland omdat er *nu* ruimte is in de agenda van de Politieke Avond. De Lange Termijn Agenda laat zien dat er de komende Politieke Avonden meer druk op de agenda staat. Dit heeft wel tot gevolg dat de jaarcijfers naar verwachting pas een week van te voren worden aangeleverd. Het verzoek is standaard om technische vragen vooraf te stellen via griffie@duiven.nl. *Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (o.a. waarom-vragen) kunnen op de avond zelf worden gesteld.* Daarnaast is het verzoek om ook de overige vragen die u wilt stellen op de Politieke Avond vooraf te sturen zodat de politie u op de betreffende Politieke Avond meteen de juiste antwoorden kan geven.			
Spreekrecht publiek	- Men kan meepraten aan de ronde tafel; bij de debattafels is het woord aan de politieke fracties. Aanmelden via griffie@duiven.nl. Voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	
Raadsvergadering	n.v.t.

Jaarverslag gemeente Duiven

2020

Karin Steverink

Definitief

24 maart 2021

« waakzaam en dienstbaar »

© Politie, all rights reserved.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave....2

Inleiding....4

1. Criminaliteit....5
- 1.1 Cijfers criminaliteit....5
- 1.2 High Impact misdrijven....6
- 1.3 Diefstal/inbraak in/uit box/garage/schuur/tuinhuis....7
- 1.4 Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen....7
- 1.5 Diefstal van motorvoertuigen....8
- 1.6 Diefstal (brom/snor)fiets....8
- 1.7 Zakkenrollerij....9
- 1.8 Zedenmisdrijf....9
- 1.9 Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen....9
- 1.10 Winkeldiefstal....10
- 1.11 Geweld....10
- 1.12 Vernieling....11
- 1.13 Ondermijning / georganiseerde criminaliteit....11
- 1.14 Cybercrime / gedigitaliseerde criminaliteit....12

2. Overlast....13
- 2.1 Alcohol- en drugsoverlast....13
- 2.2 Overlast personen met verward gedrag....14
- 2.3 Jeugdoverlast....14
- 2.4. Verkeersongevallen....16
- 2.5 Aantal constateringen van rijden onder invloed van alcohol/drugs....17
- 2.6 Corona handhaving....17

Inleiding

De gemeente Duiven heeft samen met de gemeenten Westervoort en Zevenaar, het basisteam Rivierenland Oost en het OM een Integrale Veiligheidsaanpak geschreven. In de Liemerse Driehoek van 17 februari 2020 is het Liemers Veiligheidsplan 2020-2022 vastgesteld

In dit plan zijn de vastgestelde prioriteiten beschreven. Daarbij zijn streefwaarden en activiteiten benoemd. Monitoring van de prioriteiten en gestelde doelen heeft plaatsgevonden in de Liemerse Driehoek op 1 februari 2021.

De vastgestelde prioriteiten van 2020-2022 zijn;

- Overlast van kwetsbare personen / personen met verward gedrag
- Ondermijning / georganiseerde criminaliteit
- High Impact Crimes met de focus op woninginbraken
- Verkeersveiligheid

Naast de gekozen prioriteiten worden ook de criminaliteit- en overlastcijfers in dit jaarverslag nader toegelicht. De cijfers die in dit document worden gebruikt, zijn VNG cijfers die op 7 januari 2021 zijn samengesteld. Daar waar het politiecijfers betreft is dat vermeld.

Teamchefs,

Jolanda Thannhauser
Marijn Huttinga
Wout van Norel

1. Criminaliteit

1.1 Cijfers criminaliteit

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Diefstal/Inbraak woning	2	1	2	0	0	8	7	8	1	0	0	4	**33**	53
Inbraak schuur etc.	1	0	4	1	0	1	1	2	1	0	0	0	**11**	11
Diefstal uit/vanaf voertuig	21	6	1	0	8	3	5	1	2	2	0	0	**49**	85
Diefstal van motorvoertuig	3	5	1	2	1	1	1	0	2	1	0	0	**17**	16
Diefstal (brom)fiets	5	2	8	3	0	3	3	6	4	8	0	0	**42**	68
Zakkenrollerij	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	**3**	6
Zeden	0	0	1	0	0	1	1	0	4	1	0	0	**8**	9
Openlijk geweld (persoon)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	**1**	3
Bedreiging	0	0	0	1	0	0	1	0	0	4	3	0	**9**	20
Mishandeling	4	0	2	2	3	0	1	3	4	4	4	0	**27**	30
Straatroof	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	**1**	1
Overval	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	**3**	0
Vernieling	7	4	4	8	7	8	7	7	8	5	5	4	**74**	80
Diefstal/inbraak bedrijf/instelling	2	1	0	2	3	0	1	4	5	0	1	0	**19**	19
Winkeldiefstal	6	8	0	6	4	1	3	5	2	6	6	0	**47**	36
Onder invloed (weg)	1	2	0	0	1	3	2	2	1	0	7	2	**21**	40
Horizontale fraude	7	8	5	14	24	15	20	9	23	18	19	18	**180**	105
Geweld**	5	0	1	3	3	0	1	4	4	9	7	0	**37**	52
High Impact Crime (HIC)*	2	2	2	0	0	8	7	9	2	0	3	2	**37**	54

* Onder HIC vallen diefstal/inbraak woning, straatroven en overvallen.

** Onder geweld vallen openlijk geweld personen, bedreigingen en mishandelingen.

1.2 High Impact misdrijven

Onder de zogenoemde high impact crime (HIC) vallen diefstal/inbraak in woningen, straatroven en overvallen. In 2020 is 37 keer aangifte gedaan van high impact misdrijven. Dit zijn 17 aangiftes minder dan het gemiddelde van de jaren 2016 tot en met 2019. Deze forse daling komt waarschijnlijk door het coronavirus en de getroffen maatregelen. Nadat vanaf half maart de meeste mensen vanwege het virus zoveel mogelijk thuis bleven, nam in die periode een aantal soorten criminaliteit af.

Inbraak woning

Om de woninginbraken beter te kunnen monitoren en eventuele trends te kunnen constateren zijn in deze kwartaalscan meerdere jaren in beeld gebracht. Onderstaand de aantallen woninginbraken vanaf 2016.

Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	Totaal	in %
2016	14	1	2	4	13	3	3	9	10	2	11	10	82	154%
2017	15	5	3	4	1	0	3	1	2	1	3	9	47	88%
2018	3	7	3	8	1	8	6	1	2	4	3	3	49	92%
2019	5	3	3	2	4	3	4	4	0	1	0	6	35	66%
2020	**2**	**1**	**2**	**0**	**0**	**7**	**8**	**8**	**2**	**0**	**1**	**3**	**34**	**64%**
Gem.v.j.	9	4	3	5	5	4	4	4	4	2	4	7	53	100%

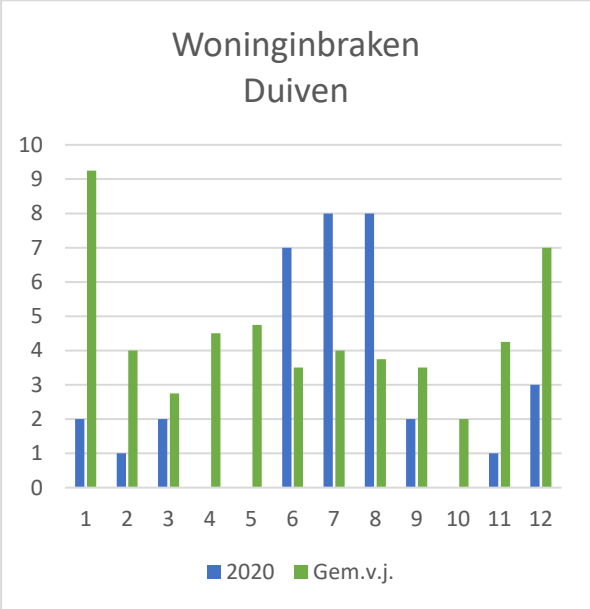

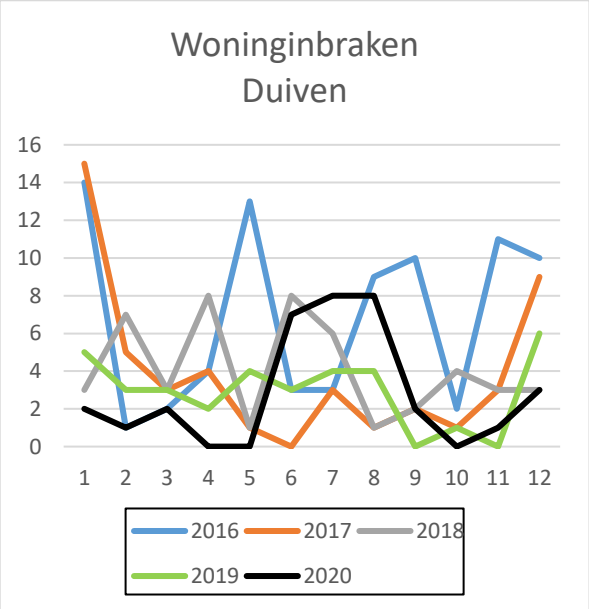

In de kolommengrafiek is 2020 vergeleken met het gemiddelde van de jaren 2016 t/m 2019 (Gem.v.j). Zichtbaar is dat het aantal woninginbraken in 2020 ruim onder het gemiddelde van de vier voorgaande jaren uitkomt. In de lijngrafiek is dit ook duidelijk zichtbaar maar in die grafiek is de grilligheid van het aantal inbraken en de spreiding over de maanden beter zichtbaar en kan de conclusie getrokken worden dat er geen trends waarneembaar zijn. De sterke daling van het aantal inbraken vanaf de maand februari wordt veroorzaakt door de maatregelen die genomen zijn rondom het corona virus; mensen zijn veel meer thuis en inbrekers willen niet overlopen worden.

In 2020 zijn er 34 woninginbraken geregistreerd. Bij 24 procent van het aantal woninginbraken betref het een poging tot inbraak. Ruim 32 procent van de inbraken vonden in de middag plaats, 26 procent in de ochtend, 24 procent in de nacht en 18 procent in de avond.

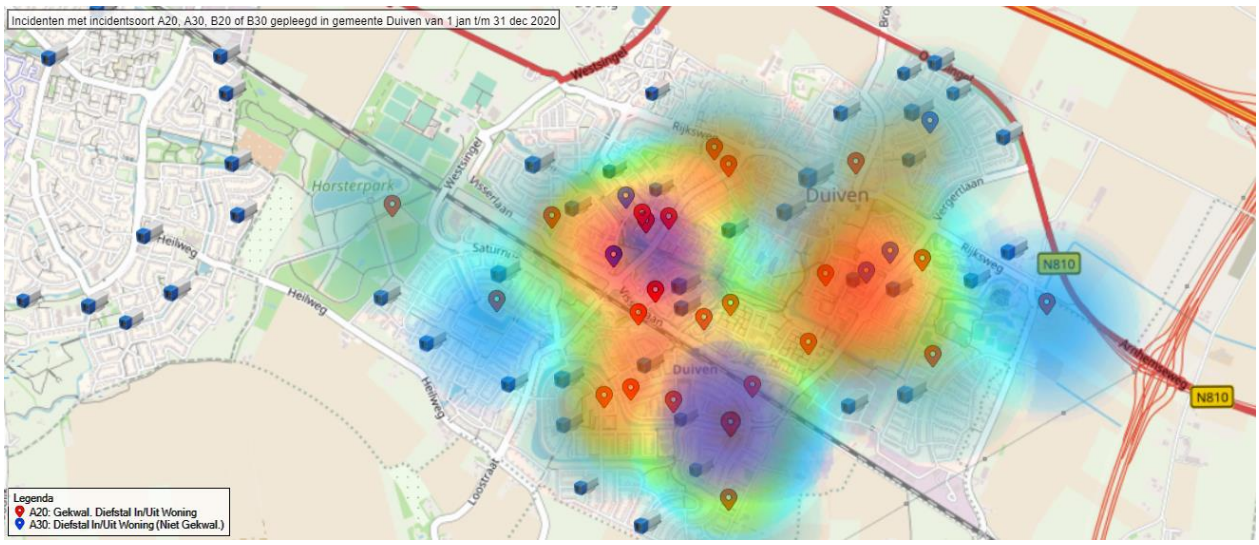

Echte hotspots zijn er niet, de inbraken zijn verspreid over de gemeente gepleegd, het vaakst in Duiven, 29 maal waarbij het 6 maal bij een poging tot inbraak bleef, gevolgd door Loo met 3 waarvan 1 poging. Vanuit de politie is extra gesurveilleerd op “hotspots” en “hotmoments”. De politie was daarbij zowel zichtbaar (in opvallend politievoertuig) als onopvallend (in burger) aanwezig. Verdachte personen en voertuigen zijn gecontroleerd.

Straatroof

Er is in 2020 in de gemeente Duiven eenmaal een straatroof gepleegd.

Overval

Er zijn 3 overvallen gepleegd in de gemeente, deze vonden alle drie plaats in Duiven.

1.3 Diefstal/inbraak in/uit box/garage/schuur/tuinhuis

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Inbraak schuur etc.	1	0	4	1	0	1	1	2	1	0	0	0	**11**	11

Het aantal diefstallen/inbraken uit box/garage/schuur/tuinhuis is met 11 diefstallen gelijk gebleven ten opzicht van het meerjarig gemiddelde. Het betreft allemaal voltooide diefstallen die verspreid over de gemeente gepleegd zijn, echte hotspots zijn er niet. Er werd onder andere (elektrische) fietsen, accu’s van fietsen en gereedschappen weggenomen.

1.4 Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Diefstal uit/vanaf voertuig	21	6	1	0	8	3	5	1	2	2	0	0	**49**	85

Het aantal diefstallen uit/vanaf motorvoertuigen is met 43 procent afgenomen ten opzichte van het meerjarig gemiddelde van de jaren 2016 tot en met 2019. Van 85 aangiftes gemiddeld naar 49 in 2020. In 9 gevallen betrof het een poging. In Duiven werd er naast 14 diefstallen op de Nieuwgraaf twee maal in dezelfde straat meerdere diefstallen gepleegd, verder zijn de diefstallen verspreid over de gemeente gepleegd.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal diefstallen	Opmerkingen
Duiven	Lithograaf	6	Waarvan 2 pogingen
	Nieuwgraaf	14	Allen voltooide diefstallen
	Rozenstraat	4	Allen voltooide diefstallen

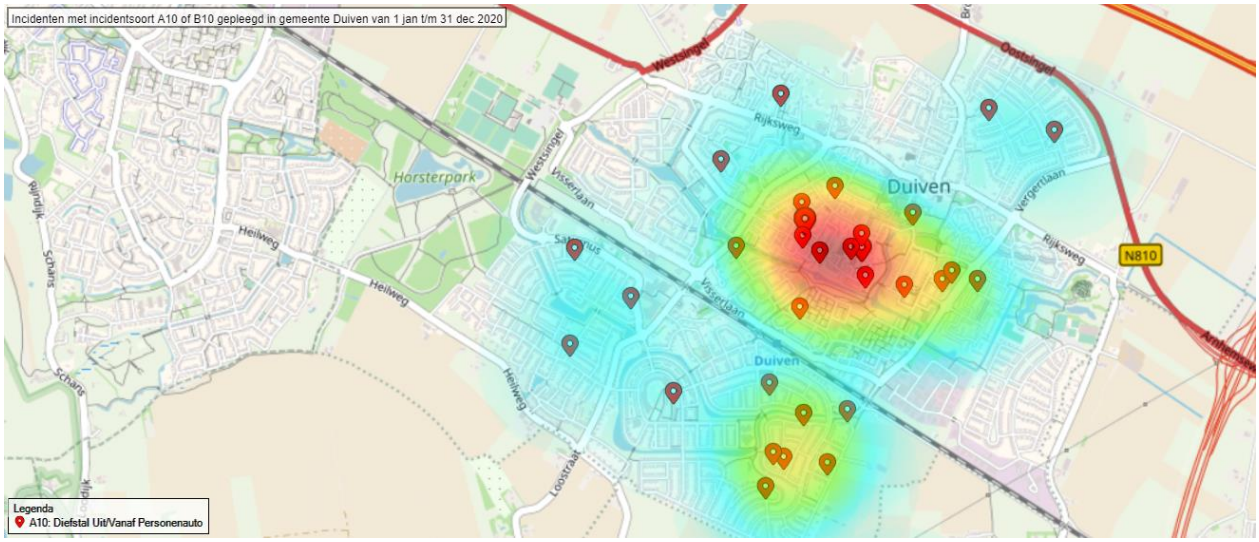

1.5 Diefstal van motorvoertuigen

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Diefstal van motorvoertuig	3	5	1	2	1	1	1	0	2	1	0	0	**17**	16

In 2020 is in de gemeente Duiven 17 keer aangifte gedaan van diefstal van een motorvoertuig twee maal betrof het een poging tot diefstal. In voorgaande jaren werden er gemiddeld 16 motorvoertuigen gestolen. Er vonden twee voltooide diefstallen in Groessen plaats, de andere diefstallen vonden plaats in Duiven. Er werden onder ander een Volkswagen Golf, Renault Captur, Opel Zafira, Fiat 500 en een Volkswagen Polo gestolen.

1.6 Diefstal (brom/snor)fiets

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Diefstal (brom)fiets	5	2	8	3	0	3	3	6	4	8	0	0	**42**	68

In 2020 werd 42 keer aangifte gedaan van diefstal van een (brom/snor)fiets. Dit is 38 procent minder dan het gemiddelde van dezelfde periode in de afgelopen 4 jaren.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal diefstallen Brom- (snor) fiets	Opmerkingen
Duiven	Kastanjelaan	3	
	Pastoriestraat	2	
	Spotvogelstraat	2	
	Visserlaan	18	16 maal bij Station Duiven

1.7 Zakkenrollerij

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Zakkenrollerij	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	**3**	6

Er werd drie maal aangifte gedaan van zakkenrollerij, in voorgaande jaren kwam dit gemiddeld zes keer voor.

1.8 Zedenmisdrijf

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Zeden	0	0	1	0	0	1	1	0	4	1	0	0	**8**	9

Er werden 8 zedenmisdrijven geregistreerd, 1 minder dan het gemiddelde van de voorgaande jaren. Het betrof zaken op het gebied van aanranding, verkrachting en sexting. Deze zaken zijn opgepakt door de afdeling zeden.

1.9 Diefstal/inbraak bedrijven en instellingen

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Diefstal/inbraak bedrijf/instelling	2	1	0	2	3	0	1	4	5	0	1	0	**19**	19

In de 2020 is er 19 keer aangifte gedaan van diefstal/inbraak in bedrijven en instellingen. Dit aantal is hetzelfde als het gemiddelde van de afgelopen vier jaren. Diefstallen uit kleedkamers van sportverenigingen (4 maal) en diefstallen op scholen vallen ook onder deze categorie.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal diefstallen/inbraken	Opmerkingen
Duiven	Fuutstraat	3	Gebo Sporthal
	Impact	2	
	Nieuwgraaf	2	
Groessen		3	

1.10 Winkeldiefstal

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Winkeldiefstal	6	8	0	6	4	1	3	5	2	6	6	0	**47**	36

In 2020 is 47 keer aangifte gedaan van winkeldiefstal, dit zijn 11 aangiftes meer dan het gemiddelde van de afgelopen vier jaren. Deze toename wordt veroorzaakt door winkeldiefstallen bij de Hornbach, waarvan in januari 2020 een vestiging in Duiven geopend is.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal winkeldiefstallen	Opmerkingen
Duiven	Cartograaf	15	11 keer bij Mediamarkt, 2 keer bij Buitensport Four Seasons
	Nieuwgraaf	15	12 keer bij Hornbach, 3 keer bij de Makro
	Thuvinestraat	9	8 keer Albert Heijn

Niet alle winkeliers doen aangifte van winkeldiefstal. Het werkelijke aantal diefstallen zal waarschijnlijk hoger liggen. Er zijn verschillende aanhoudingen geweest. De wijkagenten besteden regelmatig aandacht aan de aangiftebereidheid van winkeliers.

1.11 Geweld

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Openlijk geweld (persoon)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	**1**	3
Bedreiging	0	0	0	1	0	0	1	0	0	4	3	0	**9**	20
Mishandeling	4	0	2	2	3	0	1	3	4	4	4	0	**27**	30
Geweld**	5	0	1	3	3	0	1	4	4	9	7	0	**37**	52

Onder de noemer geweld vallen de categorieën openlijk geweld tegen personen, bedreiging en mishandeling. In 2020 is 37 keer aangifte gedaan van geweldszaken. In voorgaande jaren was dit gemiddeld 52 keer.

Openlijk geweld (persoon)

In 2020 is 1 maal aangifte gedaan van openlijk geweld.

Bedreiging

Er is 9 keer aangifte gedaan van bedreiging. In voorgaande jaren werd gemiddeld 20 keer aangifte gedaan. Een afname van 55 procent

Mishandeling

In 2020 zijn er 27 mishandelingen geregistreerd, dit is een daling ten opzicht van het gemiddelde van voorgaande jaren met 10 procent.

Hotspots geweld:

Plaats	Straat	Aantal aangiften geweld	Opmerkingen
Duiven	Nieuwgraaf	7	7 aangiften mishandeling
	Potterstraat	3	2 aangiften van bedreiging, 1 mishandeling
	Spotvogelstraat	3	3 aangiften mishandeling

1.12 Vernieling

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Vernieling	7	4	4	8	7	8	7	7	8	5	5	4	**74**	80

Het aantal aangiftes van vernielingen is in van 2020 met 8 procent afgenomen ten opzichte van het meerjarig gemiddelde van de afgelopen vier jaren. Van gemiddeld 80 naar 74 vernielingen in 2020. Deze afname is waarschijnlijk toe te rekenen aan de getroffen corona maatregelen.

Vernielingen werden verspreid over de gemeente gepleegd. De meeste vernielingen zijn gepleegd in Duiven, 1 maal in Groessen en 3 maal in Loo.

Een deel van de vernielingen betreft mogelijk een poging auto-inbraak. Hiervan wordt aangifte gedaan via internet. Burgers schrijven dit soms weg onder vernieling.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal vernielingen	Opmerkingen
Duiven	Blokfluitstraat	5	
	Nieuwgraaf	4	
	Spotvogelstraat	10	

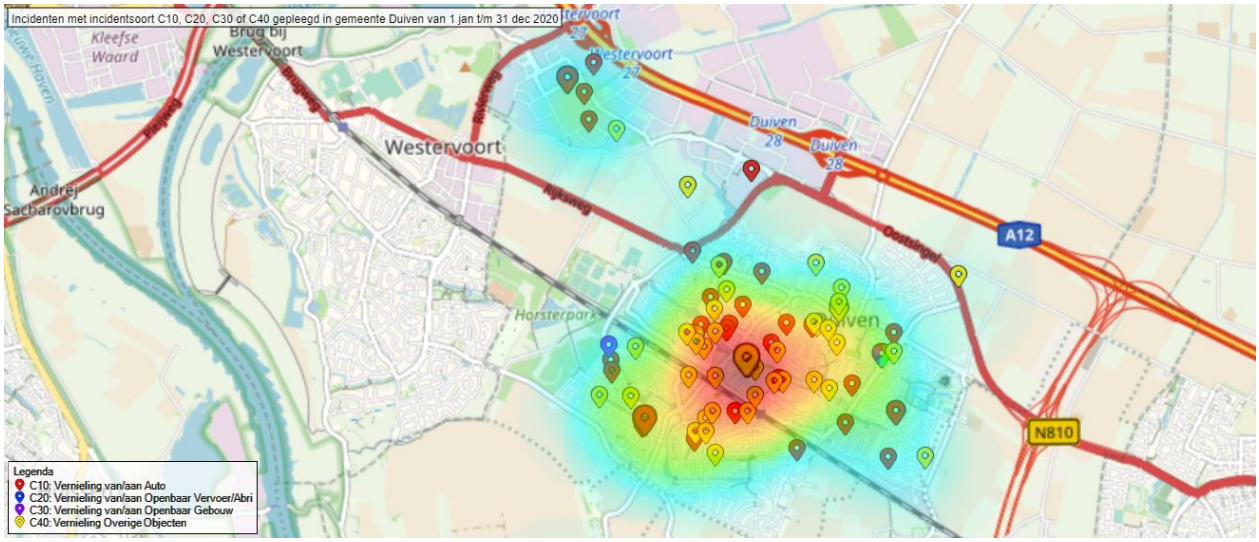

1.13 Ondermijning / georganiseerde criminaliteit

(politiecijfers)

Aantal Meld Misdaad Anoniem meldingen van vermoeden van een hennepkwekerij

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	2019
MMA meldingen hennep	0	2	6	1	0	0	0	0	0	3	4	1	**17**	13

In 2020 zijn er via Meld Misdaad Anoniem 17 meldingen van vermoeden hennepkwekerij binnen de gemeente Duiven binnen gekomen, 4 meer dan in 2019. Bij elke melding wordt onderzoek gedaan. Het aantal geruimde hennepkwekerijen geeft een beperkt inzicht over het aantal daadwerkelijke in bedrijf zijnde kwekerijen

In 2020 zijn in de gemeente Duiven 6 hennepkwekerijen geruimd. Door middel van bestuurlijke afdoening is in vier gevallen het pand tijdelijk gesloten en in twee gevallen is een bestuurlijke waarschuwing gegeven.

Aantal meldingen van vermoeden van dealen soft-/ harddrugs

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	2019
MMA meldingen dealen	1	7	4	3	11	6	6	17	7	7	5	4	**78**	52

Het aantal meldingen via Meld Misdaad Anoniem betreffende een vermoeden van dealen van soft- en/of harddrugs is in 2020 met 50 procent toegenomen. Sinds de coronamaatregelen zijn mensen meer thuis en is de sociale controle in wijken meer geworden daardoor worden er sowieso meer meldingen van vermoedens en/of overlast gedaan.

1.14 Cybercrime / gedigitaliseerde criminaliteit

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Horizontale fraude	7	8	5	14	24	15	20	9	23	18	19	18	**180**	105

Er zijn door de basisteams van de politie veel werkzaamheden verricht, echter in lang niet alle gevallen hebben deze geleid tot het daadwerkelijk opsporen en vervolgen van cybercrimeverdachten. Een goed en complete cyberbeeld ontbreekt. Het aanbod aan zaken in relatie tot de beschikbare capaciteit is dermate groot dat hierin, in afstemming met het arrondissementsparket Oost Nederland, keuzes gemaakt moeten worden

Er wordt binnen de politie en het OM een drietal categorieën cybercrimezaken onderkend, te weten:

- Incidentele cybercrime, vb. Ddos, ransomware, computervredebreuk etc.
- Vriend-in-Noodfraude, deze zaken worden meegenomen in een landelijk fenomeenonderzoek
- Bulk cybercrime, betaallinkfraude, phishing/smishing, misbruik accounts voor bestellingen etc.

Veel cybercrime zaken worden niet in het basisteam maar in het Cybercrimeteam Oost Nederland opgepakt en afgehandeld.

(politiecijfers)
In 2020 zijn er 180 registraties horizontale fraude vastgelegd. Dit betrof 25 keer fraude met betaalproducten, 77 keer fraude met online handel en 80 keer overige horizontale fraude (phishing, WhatsApp overname, vriend in nood fraude, bankhelpdeskfraude etc.).

Daarnaast zijn in de gemeente Duiven 14 cybercrime incidenten geregistreerd. Dit betreft o.a. misbruik van account voor bestellingen, fraude met bankgegevens, phishing, computervredebreuk etc.

2. Overlast

Overlastcijfers betreffen meldingen en geregistreerde incidenten. Onder de noemer overlast vallen allerlei zaken waar bewoners zich ernstig aan ergeren of duidelijke last van ondervinden. Ook acties op eigen initiatief van de politie en controles in het kader van projecten worden als incident weggeschreven. Dit heeft te maken met registratie in het politiesysteem. Hoge cijfers houden dus niet altijd in dat de overlast toegenomen is. Dit kan ook betekenen dat er meer gecontroleerd is.

Sinds de coronamaatregelen worden er meer overlast meldingen gedaan omdat men eerder en vaker overlast van elkaar ondervindt. Het aantal meldingen van burenruzies was echter met 101 meldingen maar 1 melding meer dan in 2019. Zolang het thuiswerken de norm blijft en er coronamaatregelen van kracht zijn wordt nog geen daling van de overlastmeldingen verwacht. Dit zien we ook terug bij sociale wijkproblematiek.

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Overlast i.v.m. alcohol/drugs	2	1	0	8	0	3	7	2	4	2	2	3	**34**	19
Openbare dronkenschap	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	**4**	2
Aantreffen drugs (geen verdachte)	2	0	0	1	1	1	1	0	0	2	1	1	**10**	5
Overige drugsdelicten	1	2	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	**8**	5
Verward persoon	9	8	0	11	6	3	4	10	7	10	11	5	**84**	72
Melding overlast jeugd	3	8	0	38	10	10	18	25	47	22	9	16	**206**	77
Overlast prostitutie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	1
Overlast zwervers	0	6	0	1	0	6	0	0	0	0	1	1	**15**	3
Overlast stank/rook/stof	1	1	0	1	3	0	2	2	3	0	0	0	**13**	9
Afsteken vuurwerk	5	0	0	1	0	0	2	0	4	8	11	13	**44**	23
Parkeerproblemen	4	4	0	9	5	1	2	0	2	4	1	2	**34**	59
Verkeersstremming	0	1	0	1	2	1	0	0	1	0	1	1	**8**	9

2.1 Alcohol- en drugsoverlast

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Overlast i.v.m. alcohol/drugs	2	1	0	8	0	3	7	2	4	2	2	3	**34**	19
Openbare dronkenschap	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	**4**	2
Aantreffen drugs (geen verdachte)	2	0	0	1	1	1	1	0	0	2	1	1	**10**	5
Overige drugsdelicten	1	2	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	**8**	5

In 2020 zijn er 56 geregistreerde incidenten in verband met overlast alcohol/drugs. In de afgelopen jaren was het gemiddelde aantal incidenten 31. In Loo werd 1 incident geregistreerd, in Groessen 2 en de overige incidenten in Duiven. In de registraties bij drugs zitten 8 transporten van in beslag genomen drugs naar de verbrandingsoven aan de Rivierweg, deze tellen eigenlijk niet mee.

Echte hotspots zijn er niet, de wijkagenten en politiecollega's houden eventuele drugsdealers en mogelijk verdachte personen goed in de gaten en zorgen dat daar actie op ondernomen wordt.

2.2 Overlast personen met verward gedrag

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Verward persoon	9	8	0	11	6	3	4	10	7	10	11	5	**84**	72

Overlast door personen met verward gedrag is in de afgelopen jaren fors toegenomen. Ook in 2020 is weer een exponentiele stijging zichtbaar ten opzichte van vorige jaren. Mogelijk heeft dit te maken met het signaal dat de meldingen extremer lijken te worden. Door de coronamaatregelen zijn hulpbehoevenden een geruime tijd afgesloten van hulp. De versoepeling van de maatregelen sinds juli lijken enig effect gehad te hebben op de cijfers maar deze zijn nog steeds fors hoger dan in voorgaande jaren.

In 2020 werden 84 incidenten van overlast door personen met verward gedrag geregistreerd tegenover gemiddeld 72 incidenten in de voorgaande vier jaren, een stijging van 17 procent.

Het betrof 66 unieke personen, vier personen zijn verantwoordelijk voor ruim 22 procent van de registraties. Personen in de leeftijdscategorie tussen de 30 en 40 jaar veroorzaken binnen de gemeente Duiven ruim 27 procent van de registraties, gevolgd door de leeftijdscategorie tussen de 20 en 30 jaar met 17 procent. (politiecijfers). Op meerdere personen is een persoonsgerichte aanpak van toepassing.

2.3 Jeugdoverlast

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Melding overlast jeugd	3	8	0	38	10	10	18	25	47	22	9	16	**206**	77

In tegenstelling tot de afname van het aantal geregistreerde incidenten van jeugdoverlast in het eerste kwartaal, is er in het tweede en derde kwartaal een enorme toename in het aantal overlastmeldingen. De jeugd heeft steeds meer moeite met het naleven van de corona regels. Door verwondering en ergernis betreffende het gedrag van de jeugd is de meldingsbereid van de andere burgers toegenomen. De handhaving is in beginsel reactief. Handhaving start enkel nadat er signalen vooraf zijn, melding is gedaan van een overtreding of als sprake is van een heterdaadconstatering door politie, aangewezen toezichthouders of boa's van de gemeente.

In 2020 zijn er 206 incidenten van jeugdoverlast geregistreerd; een toename van 168 procent ten opzichte van het gemiddelde van 77 in de afgelopen vier jaren. Veel van de meldingen betroffen niet echt overlastmeldingen maar meldingen van samenscholingen en dat de jeugd zich niet aan de coronamaatregelen zou houden.
De politie erop ingezet heeft om de nieuwe aanwas van jeugdgroepen in beeld te brengen. Hiervoor zijn informatie gestuurde opdrachten meegegeven aan de politiecollega's. Er zijn binnen de gemeente geen geprioriteerde jeugdgroepen. Het jeugdoverleg met de gemeente en partners is weer opgepakt om tot een gezamenlijk aanpak te komen.

Hotspots:

Plaats	Straat	Aantal incidenten jeugdoverlast	Opmerkingen
Duiven	Eilandplein	50	25 meldingen vanuit 15 adressen en 25 zonder afkomstvermelding
	Elshofpassage	6	"hangjongeren" bij winkelcentrum de Passage
	Goudhaanstraat	7	o.a. samenscholing bij basisschool de Wiekslag, en vermoeden dealen
	Pastoriestraat	8	Meldingen van overlast bij de Zeeman
	Terschellingstraat	6	Alle meldingen vanuit 1 adres, lijkt doelwit van pesterijen door jeugd
	Thuvinestraat	7	O.a. bij (parkeerplaats) Albert Heijn
	Visserlaan	12	9 meldingen vanuit 1 adres en 3 zonder afkomstvermelding

2.4. Verkeersongevallen

(politiecijfers)

Onder het kopje verkeersongevallen vielen voorheen drie categorieën: verkeersongevallen met letsel, verkeersongevallen met dodelijke afloop en verlaten plaats ongeval. Tegenwoordig wordt de politie ook (weer) meegestuurd naar ongevallen waar alleen materiele schade is.

In 2020 zijn 228 verkeersongevallen geregistreerd. Er was geen aanrijding met dodelijke afloop en 22 aanrijdingen met letsel. In 93 gevallen was er sprake van een ongeval met alleen materiele schade en is er 113 keer sprake geweest van verlaten plaats na ongeval. Parkeerschades waarbij de veroorzaker geen briefje achterlaat, vallen hier ook onder.

Op verschillende locaties zijn tijdens de spits in het kader van de verkeersveiligheid controles geweest. Hierbij zijn verschillende verbalen uitgeschreven.

Hotspots:

Plaats	Straat	Met dodelijke afloop	Met letsel	Alleen materiele schade	Verlaten plaats na ongeval	Totaal aantal
Duiven	A12	-	2	22	7	31
	Biograaf	-	-	1	12	13
	Impact	-		2	4	6
	Lithograaf	-	-	1	5	6
	Oostsingel – N810	-	-	6	-	6
	Rijksweg	-	2	8	6	16
	Thuvinestraat	-	-	-	8	8
Loo	Loostraat	-	-	2	1	3

2.5 Aantal constateringen van rijden onder invloed van alcohol/drugs

(politiecijfers)

Gemeente Duiven	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	2020	Gem. 2016-2019
Onder invloed (weg)	1	2	0	0	1	3	2	2	1	0	7	2	**21**	40

Het rijden onder invloed van alcohol of drugs neemt niet verder toe. In 2020 zijn er 21 constateringen van rijden onder invloed geweest, bijna 50 procent minder dan in voorgaande jaren. Het betrof 4 maal rijden onder invloed van drugs en 17 keer onder invloed van alcohol. Zowel op de Rijksweg, de Rivierweg als op de A12 vonden 2 aanhoudingen plaats.

2.6 Corona handhaving

(politiecijfers

Vanaf 1 december 2020 verving de Tijdelijke Wet maatregelen COVID-19 (TW) de noodverordeningen.

Dit betekent dat er vanaf 1 december 2020 vijf feitcodes worden gebruikt in de handhaving van de covid-19 maatregelen.

Aantal Corona-gerelateerde bekeuringen Oost-Nederland:

Voor 1 december

D526 Overtreden noodverordening

D537 Zonder daartoe gerechtigd te zijn zich bevinden op grond waarvan toegang op blijkbare wijze was verboden.

Na 1 december

E214 Veilige afstand

E215 Verbod groepsvorming

E216 Mondkapjesplicht publieke ruimte

E217 Verbod alcohol

E218 Mondkapjesplicht in personenvervoer

	D526	D537	E214	E215	E216	E217	E218	**Totaal**	Aantal per 10.000 inwoners
Duiven	15	7						**22**	8,685

Onderwerp	Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022		
Ondertitel	De gemeente werkt soms samen met andere gemeenten uit de regio om als regio sterk te staan of efficiënter beleid te kunnen maken. Ze werkt bijvoorbeeld samen in de regio om de veiligheid en gezondheid goed te regelen (VGGM) of om vervoer te regelen voor groepen mensen die niet met normaal openbaar vervoer kunnen (BVO-DRAN). Deze regionale samenwerkingsverbanden hebben allen een eigen begroting en deze worden vooraf voorgelegd aan de gemeente Duiven zodat zij daar invloed op kan uitoefenen.		
Portefeuillehouder	Burg. Hieltjes	Zaaknummer	Z/21/078040
Behandelend ambtenaar	R. Willemsen – R.willemsen@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Vaststellen van de zienswijze om in te stemmen met de VGGM-begroting 2022, inclusief de resultaatbestemming 2020. Daarbij tevens aandringen op kostenbesparingen bij VGGM in de komende jaren.		
Historie	Conform de wet gemeenschappelijke regelingen heeft de raad het recht om een zienswijze in te dienen op de begroting van een gemeenschappelijke regeling.		
Termijn	De zienswijze van uw raad moet voor 3 mei 2021 worden ingediend bij VGGM. De enige raadsvergadering voor deze datum is die van 20 april. Op 23 juni 2021 neemt het algemeen bestuur van VGGM een besluit over de begroting.		

Politieke Avond	6 april 2021		Ronde en Debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
C. Koning	W. Bosch	Digitale Publieksruimte	Bestuur	45 Minuten
Behandeladvies	De bespreking start met een ronde tafel waarbij er gelegenheid is tot het stellen van informatieve vragen over het voorstel. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl. *Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (o.a. waarom-vragen) kunnen op de avond zelf worden gesteld.* Voor de behandeling van de begrotingen van de Gemeenschappelijk Regelingen wordt normaliter niet veel tijd ingeruimd. Toch adviseren we om voor de concept begroting van de VGGM dit jaar meer tijd in te ruimen (25 minuten) omdat de begroting van de VGGM afwijkt van voorgaande jaren en Duiven als 'nadeelgemeente' meer geld moet gaan betalen. Wij schatten daarom in dat er meer vragen over worden gesteld dan gebruikelijk. Na de ronde tafel is (indien gewenst) de Debattafel voorzien. Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering. De discussie kan gaan over de vraag of de Raad het eens is met de inhoud van de zienswijze waarin enerzijds de nieuwe verdeelsleutel wordt geaccepteerd en anderzijds wel een dringende oproep wordt gedaan om tot bezuinigingen te komen in de toekomst.			

Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel; bij de aansluitende debattafel is het woord aan de politieke fracties. Aanmelden via griffie@duiven.nl. Voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen

Opbrengst van de tafel	
Raadsvergadering	20 april 2021

ZFDA8DA9C5E

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022

Zaak- & documentnr. : Z/21/078040/201502915
Portefeuillehouder : burgemeester / weth Knuiman

Opsteller : Renzo Willemsen
Team : Advies
Telefoonnr. 088-695 3463

Samenvatting

De gemeenteraad van Duiven wordt in de gelegenheid gesteld om voor 3 mei 2021 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2022 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).
De VGGM-begroting 2022 is als gevolg van de Coronacrisis relatief beleidsarm. Ambities uit 2020 en 2021 zijn doorgeschoven naar 2022.
Financieel vindt er in de nieuwe begroting een forse verschuiving van kosten plaats tussen de gemeenten. Dat is het gevolg van de invoering van een nieuwe verdeelsleutel bij het onderdeel brandweer. Voor Duiven leidt dit in 2022 tot een nadeel van € 41.000. Verdere financiële ontwikkelingen bestaan vooral uit een kostenstijging als gevolg van de omvorming van de brandweerpost in Ede naar een 24/7 beroepspost (€ 49.000 nadeel) en de toepassing van indexatie op alle onderdelen van de begroting (€ 35.000 nadeel). Per saldo wordt de bijdrage in 2022 € 125.000 hoger dan over 2021.

Vanaf 2023 leidt de nieuwe verdeelsleutel tot een groter nadeel voor de gemeente Duiven. Daarnaast zijn er nog grote onzekerheden ten aanzien van de herverdeling van de huisvestingslasten en de functiewaardering van verpleegkundigen, waardoor er nog geen betrouwbare inschatting is te geven van de structurele bijdrage.

De ontwerpbegroting bevat tevens een voorstel voor de bestemming van het positieve resultaat van € 3 miljoen VGGM over 2020.
Wij stellen u voor in te stemmen met bijgaande conceptzienswijze.

Beslispunten

1) Vaststellen van de zienswijze om in te stemmen met de VGGM-begroting 2022, inclusief de resultaatbestemming 2020. Daarbij tevens aandringen op kostenbesparingen bij VGGM in de komende jaren.

Aanleiding

Het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling moet de ontwerpbegroting voor een zienswijze aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten aanbieden. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen bij het dagelijks bestuur. Gewoonlijk start VGGM eerder met de zienswijzeprocedure, maar de evaluatie van de verdeelsleutel voor de brandweerkosten is pas in januari 2021 afgerond, met als consequentie dat de begroting 2 maanden vertraging heeft opgelopen.

Planning

De zienswijze van uw raad moet voor 3 mei 2021 worden ingediend bij VGGM. De enige raadsvergadering voor deze datum is die van 20 april.
Op 23 juni 2021 neemt het algemeen bestuur van VGGM een besluit over de begroting.

Beoogd effect

Met de mogelijkheid van het geven van een zienswijze heeft de gemeenteraad de gelegenheid om invloed te blijven houden op de financiën, de taken en te behalen doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Uiteraard houden we ook ambtelijk de vinger stevig aan de pols bij VGGM.

Argumenten

1.1 De nieuwe verdeelsleutel Brandweer is objectief en toekomstbestendig en er is een redelijke overgangsregeling getroffen voor de nadeelgemeenten.

De huidige verdeelsleutel van de brandweerkosten is gebaseerd op de budgetten die gemeenten hadden voor hun eigen lokale brandweer op het moment van de regionalisering in 2014. Door deze systematiek zijn er flinke verschillen in financiële bijdrage tussen gemeenten. Deze verschillen worden door jaarlijkse prijs- en loonindexen alleen maar groter. Nu we enkele jaren verder zijn functioneert de regionale brandweerorganisatie echt als regionale organisatie met gelijkwaardige brandweerzorg voor een ieder. Het is niet langer houdbaar dat er grote verschillen in de financiële bijdragen blijven bestaan. Een toekomstbestendige verdeelsleutel is nodig. Hiertoe is een aantal alternatieven onderzocht.

Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur besloten om het verdeelmodel "Gemeentefonds, OOV-subcluster brandweer" te hanteren als nieuwe verdeelsleutel voor de financiering van de brandweerzorg per 2022. Dit is het model dat inmiddels door circa 2/3 van alle veiligheidsregio's wordt gehanteerd als verdeelmodel. Het model wordt uitsluitend gebruikt om te bepalen hoe de kosten voor de brandweerzorg in onze regio worden verdeeld over de deelnemende gemeenten en niet om te bepalen wat de totale omvang van de brandweerkosten is. De eventuele herverdeling van het gemeentefonds heeft dus geen effect op de omvang van de totale brandweerkosten.

De invoering van de nieuwe verdeelsleutel zorgt bij sommige gemeenten, zoals Duiven, voor een groot nadeel ten opzichte van de huidige brandweerbijdrage. Gerealiseerd wordt dat gemeenten die meer gaan betalen die stap moeilijk in een keer kunnen maken. Tegelijk is het niet uitlegbaar dat gemeenten die jarenlang meer hebben betaald, daar nog lang mee zouden moeten doorgaan. Daarom is een overgangsregeling uitgewerkt waarin 12 van de 15 gemeenten in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage door aftopping van de overgang op 5, 25 en 30% van de oorspronkelijke gemeentelijk bijdrage. Het Algemeen Bestuur vindt het uitlegbaar dat 3 gemeenten (waaronder Duiven) in vier in plaats van drie jaar naar het nieuwe bedrag toegroeien.
Een nadere toelichting op de verdeelsleutel is opgenomen in paragraaf 3.2 (p.37) van de begroting.

Het bedrag dat de gemeente Duiven extra gaat betalen aan brandweerkosten als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel:

	2022	2023	2024	2025	2026
Nadeel als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel	€ 41.000	€ 207.000	€ 249.000	€ 376.000	€ 376.000

1.2 De kostenverhoging vanwege de aanpassing in de brandweerorganisatie (vorming 24/7 beroepspost Ede) is noodzakelijk.

Binnen de brandweerorganisatie van Gelderland-Midden werd tot 2021 een model toegepast met een consignatieregeling voor vrijwilligers. Als gevolg van recente jurisprudentie (arrest Matzak) werd in dit model de arbeidstijdenwet veelvuldig overschreden. Vooral op de brandweerpost Ede Stad was de situatie nijpend en was een ander organisatiemodel op korte termijn noodzakelijk. Daarom is besloten om deze post om te bouwen naar een 24/7 beroepsorganisatie per 1 januari 2021. De extra kosten hiervan vanaf 2021 bedragen € 1,5 miljoen per jaar (= € 49.000 voor Duiven). De extra kosten worden vanaf begrotingsjaar 2022 op basis van de nieuwe verdeelsleutel verrekend.

Voor het begrotingsjaar 2021 is het voorstel om de extra kosten ten dele (€ 1,2 miljoen) te dekken uit het te verwachten resultaat over het jaar 2020. De overige extra kosten (€ 0,3 miljoen) worden gedragen door de gemeente Ede. Een nadere toelichting op het besluit voor de aanpassing van de brandweerorganisatie is opgenomen in paragraaf 2b.1 (p.13) van de begroting.

1.3 Het positieve resultaat over 2020 wordt voor een deel gereserveerd voor de overgangsregeling brandweerkosten en voor een deel aan de gemeenten teruggestort

Het financiële resultaat van VGGM over 2020 zal naar verwachting uitkomen op circa € 3 miljoen positief. Als gevolg van de COVID19 maatregelen zijn minder kosten gemaakt voor opleidingen en oefeningen en is vertraging ontstaan in de vervanging van materieel en automatisering.
In paragraaf 3.6 (p.41) van de ontwerpbegroting worden voorstellen gedaan voor de bestemming van het resultaat 2020:

- € 1,2 miljoen euro bestemmen in 2021 t.b.v. van de 24-uurs bezetting in Ede;
- € 474.000 euro in een bestemmingsreserve wegzetten om de overgangsregeling van de verdeelsleutel brandweer te kunnen bekostigen in 2022, 2023 en 2024.
- € 350.000 in een bestemmingsreserve wegzetten om achterstanden in opleidingen (€ 250.000) en ICT (€ 100.000) in 2021 en 2022 in te halen.

Na deze voorgestelde bestemmingen blijft ongeveer € 1 miljoen euro over voor een resultaatuitkering aan de gemeenten. Het resultaat zal conform de verdeelsleutels uit de begroting 2020 worden verdeeld over de gemeenten. Voor Duiven komt dit neer op een voordeel van circa € 30.000.

Kanttekeningen

1.1 Er zijn nog onzekerheden en risico's waardoor de definitieve bijdragen in 2021, 2022 en daarna moeilijk te bepalen zijn.

<u>Herverdeling huisvestingslasten</u>

Het Algemeen Bestuur heeft bij de herziening van de verdeelsleutel brandweer het uitgangspunt bekrachtigd om op langere termijn ook de huisvestingskosten deel uit te laten maken van de regionale kosten voor brandweerzorg en deze volgens de nieuwe verdeelsleutel te verrekenen. Op deze wijze kan de regio beter sturen op het regionale dekkingsplan en worden kosten voor bijvoorbeeld de stalling van regionaal materieel, de werkplaatsen en kantoren regionaal gedragen in plaats van dat deze kosten ten laste komen van de gemeente waar de betreffende functie is gehuisvest. De wens is om scheefheid in de gemeentelijke bijdragen aan huisvestingskosten te egaliseren. Deze vervolgstap is echter complex en vraagt nader onderzoek. Het uitgangspunt is dat de eerste consequenties vanaf begrotingsjaar 2024 worden verwerkt.

<u>Functiewaardering GGD/JGZ verpleegkundigen</u>

Op dit moment zijn functiewaarderingstrajecten gestart voor de artsen en verpleegkundigen van de afdelingen Jeugdgezondheidszorg en Maatschappelijke Zorg. Dit betreft een grote groep medewerkers waardoor de financiële impact mogelijk groot is.

VGGM is deze trajecten gestart vanwege een aantal redenen:

- de taakherschikking bij JGZ is afgerond, waardoor het functieprofiel en inhoud van werkzaamheden niet meer aansloten;
- de bestaande functieprofielen zijn niet meer van deze tijd;
- vanuit eenduidigheid is een zogeheten functiefamilie van alle verpleegkundige functies gewenst;
- marktwerking. Verpleegkundigen die uitstroomden naar andere GGD'en gaven bij hun exitgesprek aan dat salariëring mede bepalend is geweest voor hun vertrek.

Verwacht wordt dat de consequenties van deze ontwikkeling in het tweede kwartaal van 2021 zodanig duidelijk zijn, dat een procesvoorstel kan worden gedaan over de afweging van de eventuele toename van kosten of het verminderen van taken.

Benchmark
Gemeenten willen dat gemeenschappelijke regelingen meebewegen met de bezuinigingen die veel gemeenten moeten doorvoeren. Daarom willen bestuurders een discussie voeren over de scope van activiteiten van VGGM die ten laste komen van de gemeentelijke budgetten. In de begroting 2021 is een benchmark onderzoek aangekondigd. Hierin worden de activiteiten van VGGM beschreven en afgezet tegen andere regio's. Met de resultaten uit het benchmark-onderzoek kunnen de bestuurders het gesprek voeren over de basistaken van VGGM, de bijbehorende structurele kosten, risico's en weerstandsvermogen.
Vanwege de druk op de GGD is het benchmarkonderzoek in eerste instantie afgebakend tot de programma's crisisbeheersing, brandweerzorg en overhead (bedrijfsvoering). In 2022 wordt bekeken hoe de evaluatie van de GGD-taken vorm kan worden gegeven.
Een nadere toelichting op dit onderzoek is opgenomen in paragraaf 3.3 (p.39) van de begroting.

Financiële paragraaf

Ontwerpbegroting VGGM 2022
De bijdrage van Duiven aan VGGM over 2022 is als volgt opgebouwd:

Veiligheid-Brandweer:	€ 970.000
Bevolkingszorg:	€ 24.000
GGD:	€ 382.000
Jeugdgezondheidszorg:	€ 305.000
Rijksvaccinatie programma:	€ 48.000.

De totale bijdrage aan VGGM over 2022 komt uit op € 1.729.000.

Resultaatbestemming 2020
Het algemeen bestuur van VGGM neemt in juni 2021 een besluit over de resultaatbestemming, met in achtneming van de zienswijzen van de gemeenten. Daarna is bekend welk bedrag de gemeente precies terugkrijgt en wordt dat verwerkt in de najaarsnota.

Participatie en communicatie

Geen bijzonderheden.

Intergemeentelijke samenwerking

De gemeente Duiven heeft samen met 14 andere gemeenten de taken op het gebied van brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, publieke gezondheidszorg, ambulancezorg alsmede rampenbestrijding en crisisbeheersing ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).

Bijlagen

201502224 – Aanbiedingsbrief en ontwerpbegroting VGGM
201502951 – Uitgaande brief met zienswijze
201502964 – Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J. (Chris) Papjes
secretaris

mr. H.B. (Huub) Hieltjes
burgemeester

*ZFDA8DA9C5
F.*

RAADSVOORSTEL

Gemeente Duiven

Onderwerp : Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022

Zaak- & documentnr. : Z/21/078040/201502915
Portefeuillehouder : burgemeester / weth Knuiman

Opsteller : Renzo Willemsen
Team : Advies
Telefoonnr. 088-695 3463

Samenvatting

De gemeenteraad van Duiven wordt in de gelegenheid gesteld om voor 3 mei 2021 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2022 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).
De VGGM-begroting 2022 is als gevolg van de Coronacrisis relatief beleidsarm. Ambities uit 2020 en 2021 zijn doorgeschoven naar 2022.
Financieel vindt er in de nieuwe begroting een forse verschuiving van kosten plaats tussen de gemeenten. Dat is het gevolg van de invoering van een nieuwe verdeelsleutel bij het onderdeel brandweer. Voor Duiven leidt dit in 2022 tot een nadeel van € 41.000. Verdere financiële ontwikkelingen bestaan vooral uit een kostenstijging als gevolg van de omvorming van de brandweerpost in Ede naar een 24/7 beroepspost (€ 49.000 nadeel) en de toepassing van indexatie op alle onderdelen van de begroting (€ 35.000 nadeel). Per saldo wordt de bijdrage in 2022 € 125.000 hoger dan over 2021.

Vanaf 2023 leidt de nieuwe verdeelsleutel tot een groter nadeel voor de gemeente Duiven. Daarnaast zijn er nog grote onzekerheden ten aanzien van de herverdeling van de huisvestingslasten en de functiewaardering van verpleegkundigen, waardoor er nog geen betrouwbare inschatting is te geven van de structurele bijdrage.

De ontwerpbegroting bevat tevens een voorstel voor de bestemming van het positieve resultaat van € 3 miljoen VGGM over 2020.
Wij stellen u voor in te stemmen met bijgaande conceptzienswijze.

Beslispunten

1) Vaststellen van de zienswijze om in te stemmen met de VGGM-begroting 2022, inclusief de resultaatbestemming 2020. Daarbij tevens aandringen op kostenbesparingen bij VGGM in de komende jaren.

Aanleiding

Het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling moet de ontwerpbegroting voor een zienswijze aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten aanbieden. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen bij het dagelijks bestuur. Gewoonlijk start VGGM eerder met de zienswijzeprocedure, maar de evaluatie van de verdeelsleutel voor de brandweerkosten is pas in januari 2021 afgerond, met als consequentie dat de begroting 2 maanden vertraging heeft opgelopen.

Planning

De zienswijze van uw raad moet voor 3 mei 2021 worden ingediend bij VGGM. De enige raadsvergadering voor deze datum is die van 20 april.
Op 23 juni 2021 neemt het algemeen bestuur van VGGM een besluit over de begroting.

Beoogd effect

Met de mogelijkheid van het geven van een zienswijze heeft de gemeenteraad de gelegenheid om invloed te blijven houden op de financiën, de taken en te behalen doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Uiteraard houden we ook ambtelijk de vinger stevig aan de pols bij VGGM.

Argumenten

1.1 De nieuwe verdeelsleutel Brandweer is objectief en toekomstbestendig en er is een redelijke overgangsregeling getroffen voor de nadeelgemeenten.

De huidige verdeelsleutel van de brandweerkosten is gebaseerd op de budgetten die gemeenten hadden voor hun eigen lokale brandweer op het moment van de regionalisering in 2014. Door deze systematiek zijn er flinke verschillen in financiële bijdrage tussen gemeenten. Deze verschillen worden door jaarlijkse prijs- en loonindexen alleen maar groter. Nu we enkele jaren verder zijn functioneert de regionale brandweerorganisatie echt als regionale organisatie met gelijkwaardige brandweerzorg voor een ieder. Het is niet langer houdbaar dat er grote verschillen in de financiële bijdragen blijven bestaan. Een toekomstbestendige verdeelsleutel is nodig. Hiertoe is een aantal alternatieven onderzocht.

Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur besloten om het verdeelmodel “Gemeentefonds, OOV-subcluster brandweer” te hanteren als nieuwe verdeelsleutel voor de financiering van de brandweerzorg per 2022. Dit is het model dat inmiddels door circa 2/3 van alle veiligheidsregio’s wordt gehanteerd als verdeelmodel. Het model wordt uitsluitend gebruikt om te bepalen hoe de kosten voor de brandweerzorg in onze regio worden verdeeld over de deelnemende gemeenten en niet om te bepalen wat de totale omvang van de brandweerkosten is. De eventuele herverdeling van het gemeentefonds heeft dus geen effect op de omvang van de totale brandweerkosten.

De invoering van de nieuwe verdeelsleutel zorgt bij sommige gemeenten, zoals Duiven, voor een groot nadeel ten opzichte van de huidige brandweerbijdrage. Gerealiseerd wordt dat gemeenten die meer gaan betalen die stap moeilijk in een keer kunnen maken. Tegelijk is het niet uitlegbaar dat gemeenten die jarenlang meer hebben betaald, daar nog lang mee zouden moeten doorgaan. Daarom is een overgangsregeling uitgewerkt waarin 12 van de 15 gemeenten in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage door aftopping van de overgang op 5, 25 en 30% van de oorspronkelijke gemeentelijk bijdrage. Het Algemeen Bestuur vindt het uitlegbaar dat 3 gemeenten (waaronder Duiven) in vier in plaats van drie jaar naar het nieuwe bedrag toegroeien.
Een nadere toelichting op de verdeelsleutel is opgenomen in paragraaf 3.2 (p.37) van de begroting.

Het bedrag dat de gemeente Duiven extra gaat betalen aan brandweerkosten als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel:

	2022	2023	2024	2025	2026
Nadeel als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel	€ 41.000	€ 207.000	€ 249.000	€ 376.000	€ 376.000

1.2 De kostenverhoging vanwege de aanpassing in de brandweerorganisatie (vorming 24/7 beroepspost Ede) is noodzakelijk.

Binnen de brandweerorganisatie van Gelderland-Midden werd tot 2021 een model toegepast met een consignatieregeling voor vrijwilligers. Als gevolg van recente jurisprudentie (arrest Matzak) werd in dit model de arbeidstijdenwet veelvuldig overschreden. Vooral op de brandweerpost Ede Stad was de situatie nijpend en was een ander organisatiemodel op korte termijn noodzakelijk. Daarom is besloten om deze post om te bouwen naar een 24/7 beroepsorganisatie per 1 januari 2021. De extra kosten hiervan vanaf 2021 bedragen € 1,5 miljoen per jaar (= € 49.000 voor Duiven). De extra kosten worden vanaf begrotingsjaar 2022 op basis van de nieuwe verdeelsleutel verrekend.

Voor het begrotingsjaar 2021 is het voorstel om de extra kosten ten dele (€ 1,2 miljoen) te dekken uit het te verwachten resultaat over het jaar 2020. De overige extra kosten (€ 0,3 miljoen) worden gedragen door de gemeente Ede. Een nadere toelichting op het besluit voor de aanpassing van de brandweerorganisatie is opgenomen in paragraaf 2b.1 (p.13) van de begroting.

1.3 Het positieve resultaat over 2020 wordt voor een deel gereserveerd voor de overgangsregeling brandweerkosten en voor een deel aan de gemeenten teruggestort

Het financiële resultaat van VGGM over 2020 zal naar verwachting uitkomen op circa € 3 miljoen positief. Als gevolg van de COVID19 maatregelen zijn minder kosten gemaakt voor opleidingen en oefeningen en is vertraging ontstaan in de vervanging van materieel en automatisering.
In paragraaf 3.6 (p.41) van de ontwerpbegroting worden voorstellen gedaan voor de bestemming van het resultaat 2020:

- € 1,2 miljoen euro bestemmen in 2021 t.b.v. van de 24-uurs bezetting in Ede;
- € 474.000 euro in een bestemmingsreserve wegzetten om de overgangsregeling van de verdeelsleutel brandweer te kunnen bekostigen in 2022, 2023 en 2024.
- € 350.000 in een bestemmingsreserve wegzetten om achterstanden in opleidingen (€ 250.000) en ICT (€ 100.000) in 2021 en 2022 in te halen.

Na deze voorgestelde bestemmingen blijft ongeveer € 1 miljoen euro over voor een resultaatuitkering aan de gemeenten. Het resultaat zal conform de verdeelsleutels uit de begroting 2020 worden verdeeld over de gemeenten. Voor Duiven komt dit neer op een voordeel van circa € 30.000.

Kanttekeningen

1.1 Er zijn nog onzekerheden en risico's waardoor de definitieve bijdragen in 2021, 2022 en daarna moeilijk te bepalen zijn.

<u>Herverdeling huisvestingslasten</u>

Het Algemeen Bestuur heeft bij de herziening van de verdeelsleutel brandweer het uitgangspunt bekrachtigd om op langere termijn ook de huisvestingskosten deel uit te laten maken van de regionale kosten voor brandweerzorg en deze volgens de nieuwe verdeelsleutel te verrekenen. Op deze wijze kan de regio beter sturen op het regionale dekkingsplan en worden kosten voor bijvoorbeeld de stalling van regionaal materieel, de werkplaatsen en kantoren regionaal gedragen in plaats van dat deze kosten ten laste komen van de gemeente waar de betreffende functie is gehuisvest. De wens is om scheefheid in de gemeentelijke bijdragen aan huisvestingskosten te egaliseren. Deze vervolgstap is echter complex en vraagt nader onderzoek. Het uitgangspunt is dat de eerste consequenties vanaf begrotingsjaar 2024 worden verwerkt.

<u>Functiewaardering GGD/JGZ verpleegkundigen</u>

Op dit moment zijn functiewaarderingstrajecten gestart voor de artsen en verpleegkundigen van de afdelingen Jeugdgezondheidszorg en Maatschappelijke Zorg. Dit betreft een grote groep medewerkers waardoor de financiële impact mogelijk groot is.

VGGM is deze trajecten gestart vanwege een aantal redenen:

- de taakherschikking bij JGZ is afgerond, waardoor het functieprofiel en inhoud van werkzaamheden niet meer aansloten;
- de bestaande functieprofielen zijn niet meer van deze tijd;
- vanuit eenduidigheid is een zogeheten functiefamilie van alle verpleegkundige functies gewenst;
- marktwerking. Verpleegkundigen die uitstroomden naar andere GGD'en gaven bij hun exitgesprek aan dat salariëring mede bepalend is geweest voor hun vertrek.

Verwacht wordt dat de consequenties van deze ontwikkeling in het tweede kwartaal van 2021 zodanig duidelijk zijn, dat een procesvoorstel kan worden gedaan over de afweging van de eventuele toename van kosten of het verminderen van taken.

Benchmark
Gemeenten willen dat gemeenschappelijke regelingen meebewegen met de bezuinigingen die veel gemeenten moeten doorvoeren. Daarom willen bestuurders een discussie voeren over de scope van activiteiten van VGGM die ten laste komen van de gemeentelijke budgetten. In de begroting 2021 is een benchmark onderzoek aangekondigd. Hierin worden de activiteiten van VGGM beschreven en afgezet tegen andere regio's. Met de resultaten uit het benchmark-onderzoek kunnen de bestuurders het gesprek voeren over de basistaken van VGGM, de bijbehorende structurele kosten, risico's en weerstandsvermogen.
Vanwege de druk op de GGD is het benchmarkonderzoek in eerste instantie afgebakend tot de programma's crisisbeheersing, brandweerzorg en overhead (bedrijfsvoering). In 2022 wordt bekeken hoe de evaluatie van de GGD-taken vorm kan worden gegeven.
Een nadere toelichting op dit onderzoek is opgenomen in paragraaf 3.3 (p.39) van de begroting.

Financiële paragraaf

Ontwerpbegroting VGGM 2022
De bijdrage van Duiven aan VGGM over 2022 is als volgt opgebouwd:

Veiligheid-Brandweer:	€ 970.000
Bevolkingszorg:	€ 24.000
GGD:	€ 382.000
Jeugdgezondheidszorg:	€ 305.000
Rijksvaccinatie programma:	€ 48.000.

De totale bijdrage aan VGGM over 2022 komt uit op € 1.729.000.

Resultaatbestemming 2020
Het algemeen bestuur van VGGM neemt in juni 2021 een besluit over de resultaatbestemming, met in achtneming van de zienswijzen van de gemeenten. Daarna is bekend welk bedrag de gemeente precies terugkrijgt en wordt dat verwerkt in de najaarsnota.

Participatie en communicatie

Geen bijzonderheden.

Intergemeentelijke samenwerking

De gemeente Duiven heeft samen met 14 andere gemeenten de taken op het gebied van brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, publieke gezondheidszorg, ambulancezorg alsmede rampenbestrijding en crisisbeheersing ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).

Bijlagen

201502224 – Aanbiedingsbrief en ontwerpbegroting VGGM
201502951 – Uitgaande brief met zienswijze
201502964 – Raadsbesluit

Duiven, 16 maart 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

*ZFDA90EE09
3*

RAADSBESLUIT

Gemeente Duiven

Zaak- & documentnr. : Z/21/078040/201502964
Datum besluitvorming : 20 april 2021

Onderwerp : Zienswijze ontwerpbegroting VGGM 2022

Samenvatting

De gemeenteraad van Duiven wordt in de gelegenheid gesteld om voor 3 mei 2021 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2022 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).

De VGGM-begroting 2022 is als gevolg van de Coronacrisis relatief beleidsarm. Ambities uit 2020 en 2021 zijn doorgeschoven naar 2022.
Financieel vindt er in de nieuwe begroting een forse verschuiving van kosten plaats tussen de gemeenten. Dat is het gevolg van de invoering van een nieuwe verdeelsleutel bij het onderdeel brandweer. Voor Duiven leidt dit in 2022 tot een nadeel van € 41.000. Verdere financiële ontwikkelingen bestaan vooral uit een kostenstijging als gevolg van de omvorming van de brandweerpost in Ede naar een 24/7 beroepspost (€ 49.000 nadeel) en de toepassing van indexatie op alle onderdelen van de begroting (€ 35.000 nadeel). Per saldo wordt de bijdrage in 2022 € 125.000 hoger dan over 2021.

Vanaf 2023 leidt de nieuwe verdeelsleutel tot een groter nadeel voor de gemeente Duiven. Daarnaast zijn er nog grote onzekerheden ten aanzien van de herverdeling van de huisvestingslasten en de functiewaardering van verpleegkundigen, waardoor er nog geen betrouwbare inschatting is te geven van de structurele bijdrage.

De ontwerpbegroting bevat tevens een voorstel voor de bestemming van het positieve resultaat van € 3 miljoen VGGM over 2020.
Wij stellen u voor in te stemmen met bijgaande conceptzienswijze.

De raad besluit

1) De zienswijze vast te stellen om in te stemmen met de VGGM-begroting 2022, inclusief de resultaatbestemming 2020. In de zienswijze tevens aan te dringen op kostenbesparingen bij VGGM in de komende jaren.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Aan: Colleges van Burgemeester en Wethouders en gemeenteraden van onze deelnemende gemeenten

Datum 2 maart 2021
Kenmerk 210204-0137
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
E-mailadres eric.van.neerrijnen@vggm.nl

Onderwerp Ter consultatie: conceptbegroting VGGM 2022 en bestemming resultaat jaarrekening 2020

Geachte leden van de Raad, leden van het College,

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting aan voor het begrotingsjaar 2022. Op grond van artikel 35 Wet Gemeenschappelijke Regelingen worden de raden van de deelnemende gemeenten uitgenodigd hun zienswijze over deze ontwerpbegroting naar voren brengen bij het dagelijks bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Het dagelijks bestuur voegt deze zienswijze bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur op 23 juni a.s. ter vaststelling wordt aangeboden. Wij verzoeken u vriendelijk uw zienswijze vóór 3 mei 2021 toe te sturen.

In deze brief maken wij van de gelegenheid gebruik een korte toelichting op de ontwerpbegroting te geven. Op onze website (www.vggm.nl/vggm/folders_en_publicaties/raadsinformatieronde) vindt u de achterliggende documentatie. Op deze pagina vindt u ook het Jaaroverzicht 2020.

Aankondiging digitale informatieve raadsbijeenkomsten
VGGM organiseert in 2021 een reeks van webinars voor raadsleden en collegeleden om een toelichting te geven op belangrijke ontwikkelingen. Voor de begroting 2022 is er voor gekozen om op 11 en 16 maart (19.00-20.30 uur) twee webinars te organiseren:

- Op 11 maart zal een toelichting gegeven worden op de verdeelsleutel brandweer en op de noodzakelijke aanpassing van de brandweerorganisatie die heeft geleid tot de vorming van een 24/7 beroeps brandweerpost in Ede-Stad per 1 januari 2021
- Op 16 maart zal een toelichting gegeven worden op enkele andere beleidsontwikkelingen, financieel-technische aspecten van de begroting, de (financiële) risico's en een toelichting op de gerealiseerde resultaten over 2020.

De uitnodiging voor beide webinars wordt separaat verstuurd.

Toelichting wijzigingen gemeentelijke bijdragen Veiligheid / brandweer 2022
In de begroting wordt ingegaan op een aantal wijzigingen. In de bijlage bij deze brief wordt overzicht gegeven van de financiële consequenties van de wijzigingen voor de gemeentelijke bedrage Veiligheid aan VGGM in 2022.

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 43
6828 HZ Arnhem

Postadres
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Telefoon 0800 8446000
www.vggm.nl

Twee wijzigingen vragen bijzondere aandacht:

1. **Noodzakelijke aanpassing brandweerorganisatie (vorming 24/7 beroepspost Ede)**

In de vergadering van 2 december 2020 heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over een noodzakelijke wijziging in de brandweerorganisatie die per 1 januari 2021 is ingegaan. Binnen de brandweerorganisatie van Gelderland-Midden kenden wij tot 2021 een model met een consignatieregeling voor vrijwilligers. Als gevolg van recente jurisprudentie (arrest Matzak) werd in dit model de arbeidstijdenwet veelvuldig overschreden. Vooral op de brandweerpost Ede Stad was de situatie nijpend en was een andere organisatiemodel op korte termijn noodzakelijk. Hiervoor zijn verschillende alternatieve modellen onderzocht. Op basis van dit onderzoek is besloten om deze post om te bouwen naar een 24/7 beroepsorganisatie per 1 januari 2021.

Ten aanzien van de financiering van de extra kosten (1,5 mln) die gepaard gaan met dit besluit, is door het Algemeen Bestuur een voorgenomen besluit genomen om de extra kosten voor het begrotingsjaar 2021 ten dele (1,2 mln) te dekken uit het te verwachten resultaat over het jaar 2020. De overige extra kosten (0,3 mln) worden gedragen door de gemeente Ede. Besloten is de extra kosten vanaf begrotingsjaar 2022 op basis van de nieuwe verdeelsleutel te verrekenen. Deze kosten zijn derhalve opgenomen in de conceptbegroting 2022. Een nadere toelichting op het besluit voor de aanpassing van de brandweerorganisatie is opgenomen in paragraaf 2b.1 van de begroting.

2. **Verdeelsleutel brandweer**

Het Algemeen Bestuur heeft op 18 december 2019 besloten de verdeelsleutel brandweer te evalueren, waarbij de afspraak is gemaakt dat het effect hiervan in het begrotingsjaar 2022 gestalte zou krijgen. Het onderzoek hiernaar heeft grotendeels plaatsgevonden in 2020. Geconstateerd is dat de huidige verdeelsleutel niet toekomstbestendig is, daar de regio en wet- en regelgeving zich ontwikkelen en de brandweerzorg zich hier continue op aanpast. Bovendien doet de huidige verdeelsleutel geen recht aan het gegeven dat in principe de brandweerzorg voor alle inwoners, bedrijven etc. in de regio gelijkwaardig is. Bij die gelijkwaardigheid past niet dat er grote verschillen bestaan in de financiële bijdragen per inwoner door de verschillende gemeenten. Bij de regionalisering van de brandweer in 2014 is er voor gekozen de verschillen (nagenoeg) in stand te houden. Door diverse organisatorische en maatschappelijke veranderingen zijn deze verschillen alleen maar groter geworden en dat zal zonder aanpassing van de verdeelsleutel ook in de toekomst zo zijn.
Nu we vele jaren verder zijn en de regionale brandweerorganisatie ook als echte regionale organisatie functioneert met gelijkwaardige brandweerzorg voor een ieder is het niet langer houdbaar dat er zo grote verschillen in de financiële bijdragen blijven bestaan en is een toekomstbestendige verdeelsleutel nodig. Hiertoe is een aantal alternatieven onderzocht.

Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur besloten om het verdeelmodel “Gemeentefonds, OOV-subcluster brandweer” te hanteren als nieuwe verdeelsleutel voor de financiering van de brandweerzorg per 2022. Dit is het model dat inmiddels door circa 2/3 van alle veiligheidsregio’s wordt gehanteerd als verdeelmodel. Het model wordt uitsluitend gebruikt om te bepalen hoe de kosten voor de brandweerzorg in onze regio worden verdeeld over de deelnemende gemeenten en niet om te bepalen wat de totale omvang van de brandweerkosten zijn. De ophanden zijnde herverdeling van het gemeentefonds heeft dus geen effect op de omvang van de totale brandweerkosten.

Bij invoering van een andere verdeelsleutel verschilt de huidige en toekomstige bijdrage van een gemeente aan de brandweerzorg soms fors. Dat is in een tijdperk waarin de meeste gemeenten toch al financiële zorgen hebben een complicerende factor. Door een groot aantal burgemeesters is daarom de wens uitgesproken om een overgangsregeling af te spreken.
Er zijn 3 groepen gemeenten te onderscheiden:
1) gemeenten waarvoor de kosten nagenoeg gelijk blijven
2) gemeenten die meer gaan betalen
3) gemeenten die minder gaan betalen

BIJLAGE: Financieel overzicht gemeentelijke bijdrage Veiligheid

Het budgettair kader Veiligheid wordt per 2022 verdeeld op basis van de verhoudingen binnen het gemeentefonds cluster OOV sub brandweer, met uitzondering van de niet geregionaliseerde taken en bijbehorende budgetten. De niet-geregionaliseerde taken en bijbehorende budgetten hebben betrekking op huisvesting, uitvoering van de FLO-regeling voor de gemeenten Arnhem en Ede en het beheer van het AED-netwerk voor de gemeente Barneveld. Hiermee wordt het totale kader verdeeld in een niet-geregionaliseerd en geregionaliseerd deel. Dat geeft de volgende verdeling van het kader per gemeente ultimo 2022:

In € x 1.000	GF OOV sub brw 2020	In %	**Kader niet geregionaliseerd 2022**	**Kader Geregionaliseerd 2022**	**Kader totaal 2022**
Arnhem	11.912	25,70%	**2.464**	**10.210**	**12.674**
Barneveld	4.246	9,20%	**153**	**3.644**	**3.797**
Doesburg	650	1,40%	**5**	**564**	**569**
Duiven	1.531	3,30%	**5**	**1.300**	**1.305**
Ede	7.908	17,10%	**791**	**6.764**	**7.555**
Lingewaard	2.547	5,50%	**197**	**2.177**	**2.374**
Nijkerk	2.581	5,60%	**52**	**2.237**	**2.289**
Overbetuwe	2.909	6,30%	**109**	**2.488**	**2.597**
Renkum	1.961	4,20%	**117**	**1.685**	**1.802**
Rheden	2.863	6,20%	**77**	**2.463**	**2.540**
Rozendaal	191	0,40%	**0**	**161**	**161**
Scherpenzeel	565	1,20%	**12**	**485**	**497**
Wageningen	2.684	5,80%	**33**	**2.285**	**2.318**
Westervoort	799	1,70%	**0**	**692**	**692**
Zevenaar	2.954	6,40%	**103**	**2.531**	**2.634**
Totaal	**46.301**	**0**	**4.118**	**39.686**	**43.804**

De mutatie van de begroting 2021 naar de bijdrage 2022 per gemeente kent dan de volgende stappen:

In € x 1.000	Begroting 2021	Loon- prijs compensatie	24/7 bezetting Ede Stad	Impuls Ext. Veiligheid	Specifiek	Mutatie verdeelsleutel	**Kader 2022**	Overgangs- bepaling	**Bijdrage 2022**
Arnhem	12.083	202	387	14		-12	**12.674**	-	**12.674**
Barneveld	3.748	60	138	5		-154	**3.797**	-	**3.797**
Doesburg	737	9	21	1		-199	**569**	163	**732**
Duiven	858	20	49	2		376	**1.305**	-335	**970**
Ede	6.727	118	256	9		445	**7.555**	-156	**7.399**
Lingewaard	2.046	37	82	3		206	**2.374**	-115	**2.259**
Nijkerk	2.908	37	84	3		-743	**2.289**	605	**2.894**
Overbetuwe	2.285	41	94	3		174	**2.597**	-69	**2.528**
Renkum	1.848	29	64	2		-141	**1.802**	56	**1.858**
Rheden	2.801	42	93	3	-76	-323	**2.540**	193	**2.733**
Rozendaal	82	2	6	0		71	**161**	-66	**95**
Scherpenzeel	501	7	18	1		-30	**497**	6	**503**
Wageningen	1.671	36	86	3		522	**2.318**	-440	**1.878**
Westervoort	866	11	26	1		-212	**692**	169	**861**
Zevenaar	2.474	41	96	3		20	**2.634**	-	**2.634**
Totaal	**41.635**	**692**	**1.500**	**53**	**-76**	**0**	**43.804**	**11**	**43.815**

De loonprijscompensatie en de impulsgelden omgevingsveiligheid zijn toegelicht in paragraaf 3.1 respectievelijk 2b.2 van de begroting 2022. De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Dieren aan de gemeente Rheden. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor deze gemeenten. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budget neutrale transactie voor beide partijen.

Gerealiseerd wordt dat gemeenten die meer gaan betalen die stap moeilijk in een keer kunnen maken. Tegelijkertijd is het niet uitlegbaar dat gemeenten die jarenlang meer hebben betaald daar nog lang mee zouden moeten doorgaan. Daarom is een overgangsregeling uitgewerkt waarin 12 van de 15 gemeenten in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage door aftopping van de overgang op 5, 25 en 30% van de oorspronkelijke gemeentelijk bijdrage. Het Algemeen Bestuur vindt het uitlegbaar dat 3 gemeenten in vier in plaats van drie jaar naar het nieuwe bedrag toegroeien.

Het Algemeen Bestuur heeft bij de herziening van de verdeelsleutel brandweer het uitgangspunt bekrachtigd om op langere termijn ook de huisvestingskosten deel uit te laten maken van de regionale kosten voor brandweerzorg en deze volgens de nieuwe verdeelsleutel te verrekenen. De wens is om scheefheid in de gemeentelijke bijdragen aan huisvestingskosten te egaliseren.
Deze vervolgstap is complex en vraagt nader onderzoek. Het uitgangspunt is dat de eerste consequenties vanaf begrotingsjaar 2024 worden verwerkt. Een nadere toelichting op de verdeelsleutel is opgenomen in paragraaf 3.2 van de begroting.

Toelichting wijziging tijdspad en afbakening benchmarkonderzoek
In de begroting 2021 was een benchmark onderzoek aangekondigd met als doel te komen tot een beschrijving van de huidige activiteiten, de kwaliteit van deze activiteiten, de verwijzing met het (wettelijk) kader, de wijze waarop deze zijn georganiseerd, een benchmark van deze activiteit met een aantal andere regio's en een risico-evaluatie met analyse van het weerstandvermogen. Op basis van dit onderzoek ontstaat voor de gemeenten een beter inzicht in de taken van VGGM, de wijze waarop deze taken worden uitgevoerd en de samenhangende kwaliteit en ook de wijze waarop andere GR-en dit hebben vormgegeven. Op basis van de resultaten uit het benchmark-onderzoek kunnen de bestuurders aansluitend het gesprek voeren over de basistaken van VGGM, de bijbehorende structurele kosten, risico's en weerstandsvermogen.

In de zomer van 2020 heeft het bestuur van VGGM besloten om het benchmarkonderzoek op te schorten daar de bestrijding van het Covid-19 virus leidt tot een enorme inspanning van de gehele VGGM-organisatie en in het bijzonder voor de GGD. Het voorstel is om 2021 het benchmarkonderzoek uit te voeren en af te bakenen tot de programma's crisisbeheersing, brandweerzorg en overhead (bedrijfsvoering). Een nadere toelichting op dit onderzoek is opgenomen in paragraaf 3.3 van de begroting.

Consultatie resultaatbestemming 2020
Op 7 april 2021 stelt het Algemeen Bestuur het jaarverslag over 2020 vast. Ten aanzien van de voorgenomen bestemming van het resultaat worden de raden van deelnemende gemeenten uitgenodigd een zienswijze uit te brengen. Deze voorgenomen resultaatsbestemming is opgenomen in paragraaf 3.6 van de onderliggende begroting 2022.
Het Algemeen Bestuur neemt op 23 juni a.s. een definitief besluit over de bestemming van het resultaat van de jaarrekening 2020 waarbij de ontvangen zienswijzen bij de besluitvorming worden betrokken.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

Anton Slofstra
Directie

Ontwerp begroting 2022

BEGROTING & KADERS 2022

Ontwerpbegroting 2022

Bevat tevens de geactualiseerde begroting 2021

Versie ten behoeve van consultatie deelnemende gemeenten

1. Inleiding

Met deze begroting en kaders stuurt het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden op zowel de inhoudelijke als de financiële kaders, taken en activiteiten voor het jaar 2022.

De begroting en kaders worden normaliter in december t-2 opgesteld. Een vertraging van 2 maanden is het gevolg van de evaluatie verdeelsleutel, welke in januari 2021 zijn afgerond en waarvan de gevolgen in deze begroting en kaders zijn verwerkt.
Het opstellen van dit document geeft eveneens de mogelijkheid om in tegenstelling tot vorig jaar de geactualiseerde begroting 2021 nauwkeuriger op te stellen, doordat diverse bekostigingsgesprekken voor 2021 in december 2020 worden afgerond. Denk hierbij aan afspraken met subsidiegevers, lokaal aanbod en zorgverzekeraar.

Afgelopen jaar staan de activiteiten van VGGM voor een belangrijk teken van de bestrijding van het COVID-19 virus gestaan. Dit zal ook voor 2021 het geval zijn. De kosten die samenhangen met de COVID19 bestrijding voor 2021 worden door VWS vergoed. Voor 2022 zijn nog geen concrete afspraken gemaakt.

De programmastructuur van deze begroting is:

Programma crisisbeheersing
- *Multi taken*
- *Bevolkingszorg*
- *Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie bij in de Regio (GHOR)*

Programma brandweerzorg
- *Operatie*
- *Risicobeheersing*
- *Meldkamer*

Programma GGD
- *Algemene Gezondheidszorg*
- *Jeugdgezondheidszorg*
- *Monitoring & Onderzoek*

Programma Ambulancezorg
- *Mobiele Zorg*
- *Zorgcoördinatie*

Programma bedrijfsvoering

Op basis van deze programma indeling wordt de volgende begroting voorgesteld:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Programma Crisisbeheersing	3.684	4.167	4.693	4.660	4.660	4.660	4.660
Programma Brandweerzorg	34.191	35.047	38.200	38.133	38.033	37.933	37.930
Programma GGD	24.337	46.150	67.105	27.158	27.090	26.808	26.808
Programma Ambulancezorg	20.750	22.257	26.622	26.725	26.725	26.725	26.725
Programma Bedrijfsvoering	16.493	17.678	19.080	19.100	19.078	18.806	18.736
Lasten	**99.455**	**125.299**	**155.700**	**115.776**	**115.587**	**114.932**	**114.859**
Gemeentelijke bijdrage	56.128	60.674	62.858	64.907	64.627	64.682	64.897
Lokaal aanbod	6.479	6.158	6.527	6.530	6.530	6.530	6.530
BDUR	7.049	6.669	6.771	6.771	6.771	6.771	6.771
Zorgverzekeraars	21.614	22.175	25.775	25.990	25.990	25.990	25.990
Overige baten	9.051	28.584	50.918	10.519	10.519	10.519	10.519
Baten	**100.321**	**124.260**	**152.850**	**114.718**	**114.437**	**114.492**	**114.707**
Resultaat voor bestemming	**866**	**-1.039**	**-2.850**	**-1.058**	**-1.150**	**-440**	**-153**
Mutatie reserves	605	1.039	2.850	1.058	1.150	440	153
Resultaat na bestemming	**1.472**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.472**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor 2021 is een forse toename te zien binnen vrijwel alle programma's. De voornaamste oorzaak hiervan heeft betrekking op de bestrijding van het COVID19 virus (programma's crisisbeheersing en GGD), de invoering van de 24uursdienst bij de post Ede Stad (programma brandweerzorg) en een nieuwe functiewaardering voor verpleegkundig medewerkers werkzaam voor de ambulancezorg.
In de bijlagen zijn ontwikkelingen in de gemeentelijke bijdragen gepresenteerd.

In hoofdstuk 2 zijn de beleidsontwikkelingen, ambities, doelstellingen, risico's, lasten en dekkingsbronnen per pijler beschreven. Een deel van de ontwikkelingen bevindingen zich in een verkenningsfase. In dat geval zijn de consequenties op beleid, bedrijfsvoering en financiën nog onbekend en niet uitgewerkt in de voorliggende begroting. Na afronding van de verkenning zullen te maken keuzes op beleid, bedrijfsvoering en financiën besproken worden.

Voor de pijler multi taken en voor het programma brandweerzorg zijn de ontwikkelingen en ambities gebaseerd op de in 2019 vastgestelde beleidsplannen 2020-2023. Uitgangspunt bij het formuleren van de ambities is dat deze passen binnen de bestaande financiële uitgangspunten. De belangrijkste wijzigingen binnen de brandweerzorg heeft betrekking op de invoering van de 24uursdienst voor de post Ede Stad. Daarnaast zijn in de programma's Brandweerzorg en GGD de ontwikkelingen ten aanzien van de in te voeren omgevingswet beschreven, inclusief een nader op te stellen uitwerking met de gevolgen voor de aard en diepgang van de taken die daaruit voortkomen. Een overkoepelend speerpunt voor alle programma's is het informatie gestuurd werken. De huidige ICT-ontwikkelingen maken het complex om de bijbehorende kosten voor de komende jaren goed te kunnen schatten.

De financiële uitgangspunten zijn opgenomen in hoofdstuk 3, waaronder een toelichting op de nieuwe verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdrage Veiligheid (brandweer). In overeenstemming met de begroting 2021 heeft het bestuur de verschillende verdeelsleutels geëvalueerd en heeft men besloten om de verdeelsleutel Veiligheid te herzien.
In de begroting 2021 was eveneens de doelstelling opgenomen om gezamenlijk het huishoudboekje van VGGM door te lichten aan de hand van een toetsing aan het wettelijk kader en een vergelijk te maken met andere organisaties. In overeenstemming met de 5 maandsrapportage is dit onderzoek uitgesteld om zo prioriteit te kunnen geven aan de bestrijding van het COVID19 virus. In paragraaf 3.3 is een voorstel opgenomen om in 2021 dit onderzoek uit te voeren en af te bakenen tot de programma's Crisisbeheersing, brandweerzorg en bedrijfsvoering. Paragraaf 3.5 bevat de actualisatie van de begroting 2021 en paragraaf 3.6 het voorstel resultaatbestemming over 2020.

De belangrijkste risico's voor VGGM hebben betrekking op:

- De meerjarige effecten van het COVID19 virus op de reguliere dienstverlening. Op dit moment worden onderkend preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie.
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd.
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg.
- Sterk toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn bij te tijd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke ontwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- Door grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De risico's zijn nader uitgewerkt in paragraaf 4.1.

Deze begroting en kaders bevatten niet de doelstellingen, taken en ontwikkelingen voor de Stichting Veilig Thuis, welke onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM valt. Met de bestuurlijke portefeuillehouders is afgesproken om voor de zomer van 2021 een separate begroting 2022 voor deze stichting op te stellen. In deze begroting kunnen dan de ontwikkelingen van Veilig Thuis over de eerste maanden van 2021 worden betrokken.

Om de leesbaarheid van de begroting te verbeteren is onderzocht om de begroting in een online omgeving te presenteren. Op dit moment vallen de kosten om dat mogelijk te maken buiten de financiële kaders.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 2

2. ONTWIKKELINGEN 5

2a. Programma Crisisbeheersing 5

2b. Programma Brandweerzorg 12

2c. Programma GGD 21

2d. Programma Ambulancezorg 31

2e. Programma Bedrijfsvoering 34

3. FINANCIËN 37

3.1 Nominale ontwikkelingen 37

3.2 Verdeelsleutels 37

3.3 Evaluatie taken 39

3.4 Investeringen 40

3.5 Effect op lopende begrotingsjaar 2021 40

3.6 Voorstel bestemming resultaat over 2020 41

4. PARAGRAFEN 42

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 42

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen 45

4.3 Financiering 45

5. PLANNING EN CONTROL CYCLUS 47

BIJLAGE 1: ONTWIKKELINGEN IN GEMEENTELIJKE BIJDRAGEN 48

a. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Veiligheid 48

b. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg 48

c. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD 49

d. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage JGZ 49

e. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage RVP 49

f. Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's 50

BIJLAGE 2: SPECIFICATIE GEMEENTELIJKE BIJDRAGE PER GEMEENTE 51

a. Gemeentelijke bijdrage Veiligheid 51

b. Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg 51

c. Gemeentelijke bijdrage GGD 52

d. Budgettair kader bijdrage JGZ 53

d. Budgettair kader bijdrage RVP 53

e. Aantallen inwoners 54

BIJLAGE 3: GEPROGNOTISEERDE BALANS 55

BIJLAGE 4: RESERVES EN VOORZIENINGEN 56

BIJLAGE 5: MEERJAREN INVESTERINGSPLAN 2021 – 2025 57

BIJLAGE 6: TAAKVELDEN 58

2. Ontwikkelingen

In januari 2020 is onze afdeling infectieziektebestrijding door het RIVM op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen in Wuhan naar aanleiding van de COVID-19 uitbraak. Hierop is het team infectieziektebestrijding binnen de GGD gestart met de voorbereiding op een eventuele uitbraak in Nederland. Na de eerste besmetting in Nederland volgde snel een “intelligente lockdown” en sindsdien staan de activiteiten van VGGM voor een groot deel in het teken van de COVID-19 bestrijding. Ambities voor 2020 (en 2021) zijn niet of in een langzamer tempo gerealiseerd. Om die reden is de begroting relatief beleidsarm en bevat het met name ambities die vanuit 2020 en 2021 doorschuiven.

Daarnaast zijn de effecten op de langere termijn op dit moment niet te overzien en bestaat er onzekerheid over de mogelijke consequenties in 2022 en verder. De aard en omvang van activiteiten die direct of indirect het gevolg zijn van COVID-19 uitbraak zijn onzeker, denk hierbij onder andere aan het al dan niet continueren van testen, traceren en vaccineren, een nazorgfase, evaluatie, extra aandacht voor en de consequenties voor (kwetsbare) jongeren het al dan niet weer op niveau zijn van reizigersspreekuren etc. Deze onzekerheid is groot en heeft mogelijk (forse) impact op de geformuleerde doelen en de bijbehorende uitgavenen inkomsten.

2a. Programma Crisisbeheersing

Het programma crisisbeheersing valt uiteen in de pijlers multi taken, bevolkingszorg en GHOR. Voor het programma crisisbeheersing zijn geen overkoepelende doelstellingen en risico’s opgenomen. Voor het programma Crisisbeheersing is één ontwikkeling overkoepelende ontwikkeling, namelijk de evaluatie van de wet veiligheidsregio.

Evaluatie Wet Veiligheidsregio’s

De Wet veiligheidsregio’s wordt geëvalueerd. In de zomer van 2019 is hiertoe een evaluatiecommissie ingesteld. In december 2020 heeft deze commissie haar bevindingen gerapporteerd.
De evaluatie is van belang om zicht te krijgen op het functioneren van het stelsel zoals beschreven in de Wet Veiligheidsregio’s, zowel ten aanzien van de bestuurlijke als operationele componenten. Het gaat daarbij om de realisatie van efficiënte en kwalitatief hoogwaardige brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing onder bestuurlijke regie. De evaluatiecommissie heeft tot taak de doeltreffendheid en de effecten van de Wet Veiligheidsregio’s en onderliggende regelgeving in de praktijk te onderzoeken en daarbij ook te bezien of de huidige wet bruikbaar is in het licht van actuele en toekomstige dreigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de crisisbeheersing.

De commissie heeft met haar bevindingen inzicht gegeven in wat goed werkt, waar verbetermogelijkheden zijn en wat bij knelpunten de oplossingsrichtingen zijn.
De verwachting is dat de uitkomsten uit het evaluatierapport worden betrokken bij het opstellen van het regeerakkoord na de 2e kamer verkiezingen in 2021. Voor nadere details wordt verwezen naar: Evaluatiecommissie Wet op de veiligheidsregio's (evaluatiewvr.nl).
Het is nog onduidelijk welke beleidsmatige en financiële consequenties voortkomen uit deze evaluatie.

Wat mag het kosten

Voor de aansluiting met de totale begroting zoals opgenomen in paragraaf 3.7 is wel een financieel totaaloverzicht opgenomen.

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Multi	2.252	2.296	2.590	2.655	2.655	2.655	2.655
GHOR	1.013	1.308	1.308	1.324	1.324	1.324	1.324
Bevolkingszorg	419	563	795	681	681	681	681
Lasten	**3.684**	**4.167**	**4.693**	**4.660**	**4.660**	**4.660**	**4.660**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	3.255	3.807	4.178	4.282	4.282	4.282	4.282
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	926	1.099	1.076	1.076	1.076	1.076	1.076
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	92	82	308	183	183	183	183
Baten	**4.273**	**4.988**	**5.562**	**5.540**	**5.540**	**5.540**	**5.540**
Resultaat voor bestemming	**589**	**821**	**869**	**880**	**880**	**880**	**880**
Mutatie reserves	357	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**946**	**821**	**869**	**880**	**880**	**880**	**880**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**946**	**821**	**869**	**880**	**880**	**880**	**880**

2a.1 Pijler multi

Binnen de veiligheidsregio wordt samengewerkt tussen gemeenten, politie, defensie, waterschap en andere partijen bij de uitvoering van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid. Binnen de pijler multi zijn de bestuurlijke en operationele activiteiten opgenomen die betrekking hebben op de samenwerking.

In 2019 is het beleidsplan veiligheidsregio voor 2020 tot en met 2023 met betrekking tot de multidisciplinaire taken vastgesteld. Dit beleidsplan beschrijft de ontwikkelingen in het risicoprofiel, wat het continueren van het huidige beleid in houdt en de thema's waarop komende jaren extra op wordt ingezet. Deze thema's zijn: rol van de veiligheidsregio, samenwerking, kwaliteit en informatievoorziening.

Nieuwe Meldkamer Oost Nederland

Gepland is dat eind 2022de meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn operationeel wordt. Vanaf dat moment vinden de meldkameractiviteiten voor de regio Gelderland Midden vanuit deze meldkamer plaats.
Per 1 januari 2020 zijn de beheeractiviteiten van de huidige meldkamer in Arnhem overgedragen aan de politie, in overeenstemming met de wetswijziging meldkamers. Dit betekent dat de huidige (systeem)beheerders die in dienst zijn bij VGGM over zijn gegaan naar de politieorganisatie (nieuwe werkgever).
Gelijktijdig met de overdracht van het beheer is landelijk afgesproken dat de totale budgetten van de meldkamer van brandweer en ambulancedienst worden overgeheveld naar de landelijke meldkamerorganisatie onder beheer van de politie. Dat betekent een afroming van de BDUR per 1 januari 2020 en op landelijk niveau overdracht van het beheerbudget voor de ambulancemeldkamer.

De kosten die VGGM in de periode tot aan het operationeel zijn van de meldkamer Oost-Nederland maakt voor de taken die niet worden overgeheveld zullen naar verwachting groter zijn dan het resterende budget. Dit bedrag wordt als maximaal 200.000 per jaar voor de jaren 2020 en 2021 verwacht. Voor deze lasten is vanuit het resultaat over het boekjaar 2019 een bestemmingsreserve gevormd.
Op basis van de gemaakte afspraken met de politie en het gegeven dat de meldkamers voor Gelderland Zuid en Gelderland Midden zijn samengevoegd is het risico minder groot als in 2019 geschat. Anderzijds zal het risico langer duren doordat de opening van de meldkamer in Apeldoorn in de tijd is uitgesteld naar eind 2022. De verwachting is dat de gevormde bestemmingsreserve het risico afdoende afdekt.
De verwachting is dat de financiële kaders na overgang in Apeldoorn wél dekkend zijn voor de uitvoering van de operationele meldkamertaken als gevolg van schaal efficiëntie in het operationeel proces.

Programma informatievoorziening Veiligheidsregio's

Het Programma Informatievoorziening 2020-2025 is in 2020 vastgesteld door het veiligheidsberaad en gebaseerd op de volgende hoofdlijnen:

- Continuïteit (onder andere versterking van de eigen informatiebeveiliging in de regio, voortzetting van de collegiale toetsing informatieveiligheid en aansluiting bij het National Cyber Security Centre)
- Samenwerking (met partners en met databronnen)
- Informatie gestuurd werken om beter beleid te kunnen maken, beter te kunnen managen, meer risico's te kunnen voorspellen en veiliger en efficiënter te kunnen werken.

De mogelijkheden - en (financiële) impact voor VGGM worden nog uitwerkt.

Veiligheidsinformatiecentrum

Op dit moment is de (multi) informatievoorziening ten behoeve van opschalingsituaties basaal ingericht. De 5 Veiligheidsregio's die vanaf eind 2022 samenwerken in de Meldkamer Oost Nederland hebben gezamenlijk informatievoorziening en informatie delen als een belangrijk thema voor de nieuwe meldkamer benoemd. Meer (achtergrond) informatie uit de eigen systemen en uit de systemen van partners op de meldkamer kan de (gezamenlijke) aanpak sterk verbeteren.
De politie kent al haar RTIC (Real-Time Intelligence Center) op de meldkamer. De veiligheidsregio's zijn soortgelijke ontwikkelingen gestart en de RAV's gaan voorzien in één functionaris, die de informatiespil is tussen haar eigen operationele proces en haar samenwerking partners in de meldkamer. Deze ontwikkelingen worden aan elkaar verbonden met als doel om, binnen de wettelijke kaders, elkaar zo actueel mogelijk van informatie te voorzien.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Multi	2.252	2.296	2.590	2.655	2.655	2.655	2.655
Lasten	**2.252**	**2.296**	**2.590**	**2.655**	**2.655**	**2.655**	**2.655**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	2.552	2.676	3.033	3.105	3.105	3.105	3.105
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	37	25	25	25	25	25	25
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	1	0	0	0	0	0	0
Baten	**2.590**	**2.701**	**3.058**	**3.130**	**3.130**	**3.130**	**3.130**
Resultaat voor bestemming	**339**	**405**	**468**	**474**	**474**	**474**	**474**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**339**	**405**	**468**	**474**	**474**	**474**	**474**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**339**	**405**	**468**	**474**	**474**	**474**	**474**

2a.2 Pijler bevolkingszorg

Gemeenten hebben als onderdeel van het openbaar bestuur een algemene zorgplicht voor hun inwoners en vervullen daarmee een essentiële rol in de crisisbeheersing. De activiteiten kunnen worden verdeeld naar de volgende taken: crisiscommunicatie, acute bevolkingszorg en (preparatie) nafase. In 2018 heeft het algemeen bestuur besloten om de regionale bevolkingszorgactiviteiten te versterken binnen VGGM. In 2019 is dit besluit geïmplementeerd. Momenteel wordt gewerkt volgens de nieuwe afspraken en het nieuwe beleid, een evaluatie hiervan moet nog plaatsvinden. Voor 2022 zijn geen andere beleidswijzigingen voorzien.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Bevolkingszorg	419	563	795	681	681	681	681
Lasten	**419**	**563**	**795**	**681**	**681**	**681**	**681**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	254	636	649	662	662	662	662
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	0	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	3	0	243	118	118	118	118
Baten	**257**	**636**	**892**	**779**	**779**	**779**	**779**
Resultaat voor bestemming	**-163**	**73**	**97**	**99**	**99**	**99**	**99**
Mutatie reserves	357	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**194**	**73**	**97**	**99**	**99**	**99**	**99**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**194**	**73**	**97**	**99**	**99**	**99**	**99**

2a.3 Pijler GHOR

De GHOR draagt zorg voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis. Ook adviseert de GHOR-gemeenten, andere overheden en organisaties op dat gebied.
Voor 2022 zijn de volgende beleidsmatige ontwikkelingen te benoemen.

Informatie-uitwisseling ten tijde van crisis

In 2021 wordt verder gewerkt aan netcentrisch werken in de geneeskundige keten. In 2022 is verdere doorontwikkeling noodzakelijk. Daarnaast is het nodig om op basis van de evaluaties in relatie tot de coronacrisis het proces informatie-uitwisseling verder te verbinden met het te ontwikkelen permanent toestandsbeeld capaciteit in de zorgketen.

Zorgcontinuïteit in de keten (acuut en niet acuut)

De coronacrisis heeft ontegenzeggelijk laten zien dat acute zorg niet onuitputtelijk flexibel en beschikbaar is. Daarnaast is er een almaar toenemende druk op de beschikbaarheid van de acute zorg door enerzijds krapte op de arbeidsmarkt en anderzijds een verhoogde vraag naar acute zorg als gevolg van een toename van kwetsbare burgers in de thuissituaties en een steeds ouder wordende groep ouderen. De verwachting is dat deze situatie de komende jaren niet alleen aanhoudt maar ook in ernst en frequentie toe zal nemen. Om (zorg- en maatschappelijke) risico's die hierdoor kunnen ontstaan, op tijd te signaleren is het van belang een continu inzicht te hebben in de beschikbaarheid van acute zorg. De ervaringen met de coronacrisis benadrukken dit nadrukkelijk en stimuleren de ontwikkeling daarvan. De ketenpartners, betrokken bij de in- door-en uitstroom in de acute zorg, kunnen op basis van deze informatie afgestemd op elkaar handelen. Het realiseren van een permanent toestandsbeeld wordt via de AMvB ROAZ bij de acute zorgpartners belegd.
De GHOR moet hierop aansluiten en mee ontwikkelen om ten tijde van rampen en crisis uitvoering te kunnen geven aan haar (wettelijke) taak.
Het openbaar bestuur kan op basis van hetzelfde toestandsbeeld zo nodig haar rol nemen als het gaat om (mogelijke) effecten die leiden tot verstoring van de openbare orde en veiligheid.

Naast het hoofdproces acute gezondheidszorg is voor de GHOR ook in de niet-acute (koude) fase, een belangrijke rol weggelegd. De GHOR heeft een coördinatie- en regierol op het gebied van psychosociale hulpverlening, gezondheidsonderzoek, infectieziektebestrijding en medische milieukunde bij rampen en crisis. Om deze coördinatie- en regierol goed te kunnen vervullen is het van belang dat de GHOR ook in de koude fase goede contacten legt en onderhoudt met de ketenpartners in de regio en hen ondersteunt bij de voorbereiding op mogelijke rampen en crisis.

Toenemende evenementenadvisering

De veiligheidsregio verwacht bij afnemende maatregelen als gevolg van de coronacrisis een toename van risicovolle evenementen. Als gevolg van de kennis die is opgedaan met experimenten op het gebied van coronaveilig organiseren van evenementen zal er extra druk op de adviserende en voorbereidende rol van de veiligheidsregio komen te liggen. In de komende periode zal de veiligheidsregio en de vergunningverlener (gemeenten) gezamenlijk zich hierop moeten voorbereiden.
De Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen draagt zorg voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis. Ook adviseert de GHOR-gemeenten, andere overheden en organisaties op dat gebied.

Doelenboom

Wat willen bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogde effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Regie op voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen	- Actuele schriftelijke afspraken met acute- en publieke zorgpartners.	Zorgpartners zijn voorbereid op geneeskundige hulpverlening in geval van rampen en crises
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Adviseert over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorg continuïteit)	Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorg continuïteit te garanderen	Alle zorgorganisaties kunnen zorg verlenen onder alle omstandigheden, ook tijdens rampen en crises.
	Adviseert over risicobeheersing (het voorkomen van rampen en crises)	Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven (mede in relatie met de nieuwe Omgevingswet)	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van GM
Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te regisseren.	24x7 paraatheid van kwalitatief hoogstaande crisisorganisatie	- Crisisorganisatie die voldoet aan toetsingskader inspectie J&V - Werven en selecteren nieuwe crisisfunctionarissen - Beschikbaar hebben van gekwalificeerde crisisfunctionarissen - OTO-plan; uitvoeren van activiteiten voor ontwikkeling en blijvende vakbekwaamheid. - Materieel (vervoer, communicatiemiddelen en kleding) permanent op orde	Efficiënt en effectief optreden van de crisisorganisatie tijdens rampen en crises.
	Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen.	- Informatiemanagement t.b.v. instellingen (m.b.v. GHOR 4all en LCMS) - Realiseren van een systeem tbv informatie-uitwisseling in de zorgketen in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing.	
	Visie zelfredzaamheid GHOR en Veiligheidsregio ten uitvoering brengen	- Netwerk bouwen - Analyseren van kwetsbare groepen - Bieden van handelingsperspectieven tijden rampen en crisis - Adviseren van sociale netwerk en zorginstelling rondom verminderd zelfredzamen. - Samenwerking met andere disciplines - Visie zelfredzaamheid toepassen in oefeningen. -	
In de voorbereiding op en tijdens rampen en crises is er specifiek aandacht voor niet of verminderd zelfredzamen. Er wordt daar waar mogelijk gebruikt gemaakt van de veerkracht van de bevolking.	Voorkomen en beperken van gezondheidsschade van burgers als gevolg van crises, rampen en zware ongevallen.	- Inzetten Psychosociale Hulpverlening, Medische milieukunde, Infectieziekten, gezondheidsonderzoek indien nodig. - OTO toepassen/ vakbekwaam houden van betrokken functionarissen. Procedures crisisorganisatie op orde brengen c.q. houden	Verminderd zelfredzamen worden zo goed mogelijk ondersteund tijdens rampen en crises. Er wordt tijdens een ramp en crises, daar waar mogelijk, een beroep gedaan op zelfredzame burgers t.b.v. de groep verminderd en niet zelfredzame burgers
Het doelmatig en doeltreffend inzetten van	Ondersteunen van bevoegd gezag bij incidenten met (mogelijke)maatschappelijke onrust	- Adviseren van bevoegd gezag en inzetten hulpverlening bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust.	- Burgers ontvangen de meeste adequate hulp. - Beperken gezondheidsschade

publieke gezondheidstaken			- Burgers ontvangen de meest adequate hulp.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
GHOR	1.013	1.308	1.308	1.324	1.324	1.324	1.324
Lasten	**1.013**	**1.308**	**1.308**	**1.324**	**1.324**	**1.324**	**1.324**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	449	494	496	515	515	515	515
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	889	1.074	1.051	1.051	1.051	1.051	1.051
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	87	82	65	65	65	65	65
Baten	**1.426**	**1.650**	**1.611**	**1.631**	**1.631**	**1.631**	**1.631**
Resultaat voor bestemming	**413**	**343**	**303**	**307**	**307**	**307**	**307**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**413**	**343**	**303**	**307**	**307**	**307**	**307**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**413**	**343**	**303**	**307**	**307**	**307**	**307**

2b. Programma Brandweerzorg

De brandweerorganisatie voert de taken uit op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing zoals omschreven in de Wet Veiligheidsregio's. Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk operatie, risicobeheersing en meldkamer. De brandweer voert daarnaast de multidisciplinaire coördinatie uit in de voorbereiding van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, deze zijn uitgewerkt in het programma crisisbeheersing.

In 2019 is het beleidsplan brandweer voor 2020 tot en met 2023 vastgesteld. Dit beleidsplan beschrijft de speerpunten in relatie tot ontwikkelingen die op de brandweer afkomen. Deze speerpunten zijn: Vrijwilligheid en paraatheid, risicogerichtheid en meldkamer Oost-Nederland.

Voor de periode 2020-2023 wil Brandweer Gelderland-Midden zorgen voor een toekomstbestendige, slagvaardige organisatie met een sterke risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen. Daarmee willen wij een belangrijke bijdrage te leveren aan een (brand)veiligere samenleving.
De prestaties blijven op het afgesproken niveau, waarbij de minimumeisen uit de wet worden gerespecteerd. Bij de opkomsttijden voldoet de regio niet 100% aan de wettelijk eis. Dit is in de praktijk ook niet haalbaar. Brandweer Nederland werkt aan een nieuwe systematiek, die mogelijk ook voor Gelderland-Midden nieuwe normen met zich mee kan brengen.

Brandweer Gelderland-Midden investeert in haar mensen; zowel in de beroeps en vrijwillige brandweermensen, alsook in de crisisorganisatie en zet deze mensen en het benodigde materieel optimaal en kostenbewust in om de samenleving van dienst te zijn.

Beleidsuitgangspunten regionaal:
- Aanwijsbeleid bedrijfsbrandweer 2018
- Handhavingsbeleid industriële veiligheid 2018
- Visie Basisbrandweerzorg 2014
- Visie Uitruk op maat 2014
- Visie Paraatheid 2014
- Visie Specialistische taken 2014
- Visie Brandveilig Leven 2014
- Dekkingsplan 2017

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoorspelbaarheid financiële consequenties project Repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum	Reserveren extra financiële middelen voor personele en materiele aanpassingen
Paraatheid brandweer onder druk als gevolg van afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA. Een afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers leidt eveneens tot een grotere instroom van nieuwe vrijwilligers. Dit leidt tot hogere opleidingskosten.	Vanuit Brandweer Gelderland-Midden vroegtijdig inspelen op maatschappelijke verandering en landelijke ontwikkelingen van de arbeidsmarkt en het toepassen van een strategische personeelsplanning
Gevolgen 20-jarigenbeleid beroepsbrandweermensen repressieve dienst	Personeelsplanning afstemmen door in- doorstroom en uitstroombeleid
Vergrijzing samenleving en uitbreiding participatiemaatschappij waardoor minder zelfredzame mensen langer zelfstandig wonen	Landelijke gedragsbeïnvloeding risicogroepen, woningcorporaties, verzekeraars, zorgaanbieders e.d., versterken samenwerking met externe partijen en inzet van innovaties die bijdragen aan brandveiligheid
Verscherping milieuregels en invoering milieuzones voor diesel (brandweer)voertuigen met mogelijke versnelde afschrijving wagenpark met bijkomende extra financiële gevolgen	Vroegtijdig anticiperen vanuit investeringsschema en incorporeren in vervangingsschema wagenpark
Beperking capaciteit bluswater vanuit reguliere drinkwatervoorziening door aanpassing waterleidingnetwerk	Aanschaf tankwagens voor borging bluswatercapaciteit brandweer
Extra kosten door afkopen contracten waterleidingbedrijven en verwijderen brandkranen	Vroegtijdig voldoende financiële middelen reserveren. Op de lange termijn reductie kosten onderhoud en beheer brandkranen

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Operatie	28.096	29.661	32.486	32.631	32.631	32.631	32.629
Risicobeheersing	4.114	4.144	4.444	4.209	4.209	4.209	4.209
Meldkamer	1.981	1.242	1.270	1.293	1.193	1.093	1.093
Lasten	**34.191**	**35.047**	**38.200**	**38.133**	**38.033**	**37.933**	**37.930**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	36.209	38.120	39.428	41.023	40.742	40.797	41.012
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	5.820	5.265	5.383	5.383	5.383	5.383	5.383
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	2.247	1.056	1.545	1.770	1.770	1.770	1.770
Baten	**44.277**	**44.441**	**46.356**	**48.175**	**47.895**	**47.950**	**48.165**
Resultaat voor bestemming	**10.086**	**9.393**	**8.156**	**10.043**	**9.862**	**10.017**	**10.235**
Mutatie reserves	0	200	1.975	219	400	245	28
Resultaat na bestemming	**10.086**	**9.593**	**10.131**	**10.262**	**10.262**	**10.262**	**10.262**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**10.086**	**9.593**	**10.131**	**10.262**	**10.262**	**10.262**	**10.262**

2b.1 Pijler operatiën

De activiteiten met betrekking tot operatiën hebben betrekking op het (voorbereiden op) het bestrijden van brand en verlenen van hulp bij ongevallen.

Landelijke agenda brandweerzorg 2018-2022

In de landelijke agenda brandweerzorg wordt een aantal ontwikkelopgaven benoemd waar Brandweer Nederland de komende jaren zich op richt. In de kern komt het hierbij neer op de volgende ontwikkelopgaven: innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor elke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerker en organisatie.

Deze landelijke ontwikkelopgaven sluiten goed aan bij de vier kernwaarden die tot uiting zullen komen in het beleidsplan brandweer 2020-2023: Verbinding, Vertrouwen, Vakmanschap en Vitaliteit.

Rechtmatigheid repressieve beroepsorganisatie Ede-Centrum

Binnen de brandweerorganisatie van Gelderland-Midden was tot 1 januari 2021 een consignatieregeling met betrekking tot de post Ede-Centrum (Breelaan) van toepassing. Als gevolg van recente jurisprudentie (arrest Matzak) werd in deze situatie de arbeidstijdenwet veelvuldig overschreden. Daarnaast werd het steeds lastiger, zo niet onmogelijk, om nieuwe manschappen voor deze post aan te trekken door de bijbehorende woonplicht in Ede-Centrum. Deze situatie vroeg om aanpassing op korte termijn. Een uitgebreid onderzoek heeft plaatsgevonden naar de mogelijkheden om de paraatheid voor de post Ede-Centrum (Breelaan) op een andere wijze vorm te geven dan middels een consignatieregeling. Een model met 24/7 kazernering van medewerkers kwam als meest optimaal naar boven. Het Algemeen Bestuur heeft op 2 december 2002 besloten op 1 januari 2021 in Ede-Centrum te starten met een gekazerneerde 24/7 beroepsorganisatie. Het organiseren van 24/7 kazernering heeft gevolgen voor het dekkingsplan en voor de begroting. Per saldo leidt een organisatiemodel van 24/7 kazernering tot structureel € 1,5 mln. kostenuitzetting.
Met deze kostenuitzetting is inbegrepen een besparing van € 0,2 mln door de post Stadspoort te sluiten. Deze post is begin 2021 operationeel en een nadere evaluatie rondom de sluiting vindt in 2021 plaats. De kosten voor het operationeel zijn van deze post worden in 2021 door de gemeente Ede gedragen.

Project Repressieve beroepsorganisatie

Het project repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum passen binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. De uitrukposten Arnhem-Noord, Arnhem-Zuid en Ede-Centrum worden beroepsmatig bemenst. Bij de regionalisering is bewust gekozen om de beroepsorganisatie niet te harmoniseren. Dit leidt tot het gevolg dat binnen VGGM verschillend wordt omgegaan met arbeidsvoorwaarden en loopbaanbeleid. Daarnaast spelen maatschappelijke ontwikkelingen een rol alsmede in wetgeving (zie ook rechtmatigheid repressieve beroepsorganisatie).
Daarmee is de huidige repressieve organisatievorm voor Arnhem en Ede-Centrum niet passend voor de toekomst. Onderzocht is op welke wijze bovenstaande knelpunten kunnen worden opgelost en hoe de beroepsorganisatie kan worden geharmoniseerd. Naast een 24/7 bezetting voor de post Ede-centrum zal in 2021 een verdere harmonisatie plaatsvinden door aanpassingen in het organisatiemodel en verschuiving van activiteiten tussen posten.

Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers

Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers past binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. Binnen de regio zijn er drie posten met beroeps brandweerpersoneel, de andere 38 posten werken met vrijwilligers, die op basis van vrije instroom opkomen. Geïnventariseerd is welke piketregelingen er binnen de regio zijn ter borging van de paraatheid. Deze regelingen worden bezien in het licht van het vrije instroomprofiel en de gewenste situatie. De gewenste situatie is ook weer afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers, met name overdag en in vakantieperioden. Dit onderwerp is meegenomen in het beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2020-2023.
Landelijk is onlangs een “programmaplan Vrijwilligheid” opgesteld. Aanleiding hiervoor was de aankondiging van het kabinet in het regeerakkoord om voor onderzoek middelen vrij te maken (4x 0,5 mln).
Deze landelijke ontwikkelopgaven sluiten goed aan bij de vier kernwaarden die tot uiting zullen komen in het beleidsplan brandweer 2020-2023: Verbinding, Vertrouwen, Vakmanschap en Vitaliteit.

In-, doorstroom- en uitstroombeleid

In-, doorstroom en uitstroombeleid past binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. Gesignaleerd wordt dat de tijd dat een vrijwilliger verbonden is aan de organisatie korter wordt. De uitstroom is opgelopen van circa 5% in 2012 naar circa 9% nu. Dit brengt paraatheidsrisico’s met zich mee alsmede tekorten op het opleidingsbudget. Daarnaast is het zogenaamde 20-jarigenbeleid een belangrijke ontwikkeling: brandweermensen mogen niet langer dan 20 jaar hun bezwarende functie uitoefenen. De werkgever begeleidt hen naar een passende functie na deze 20 jaar. Dit geldt voor mensen die vanaf 2006 in dienst getreden zijn.

Doel is te komen tot vastgesteld beleid met betrekking tot instroom, doorstroom en uitstroom van repressief personeel (zowel vrijwillig als beroeps) met daarbij een implementatieplan. Het proces van werving en selectie valt hierbuiten.

Van aanbod naar vraag gestuurd oefenen

Op dit moment oefenen de eenheden van Brandweer Gelderland-Midden volgens de landelijke leidraad oefenen. Dat betekent dat alle eenheden min of meer hetzelfde programma afwerken. Inmiddels zijn ook landelijke brancherichtlijnen oefenen beschikbaar, die de eenheden meer ruimte geven om te oefenen op basis van de risico’s in hun omgeving. Ook vragen onze eenheden zelf om het oefenen gerichter te organiseren op basis van de incidenten en risico’s die zij in hun werk tegenkomen en ervaren. Het van tijd tot tijd checken van het niveau van vakbekwaamheid van de collega’s vormt een onderdeel van deze brancherichtlijnen. Zo kunnen individuele collega’s, maar ook ploegen op basis van de resultaten van deze profchecks effectiever oefenen. In 2019 hebben we positieve ervaringen opgedaan met een pilotuitvoering van de profcheck. We zullen de komende jaren de profchecks vaker inzetten en zorgvuldig het proces en de resultaten volgen.
De overgang van aanbod (leidraad) naar vraag gestuurd (brancherichtlijn) oefenen is een grote (cultuur)verandering en vergt meerdere jaren. Het is op dit moment nog niet duidelijk is hoe groot de benodigde financiële en personele inspanningen zijn om deze overgang te voltooien.

Innovatie in oefenen

In samenwerking met collega (buur-)regio’s wordt in 2020-2021 bij wijze van proef op beperkte schaal ervaring opgedaan met een Virtual Reality oefenprogramma. Doel hiervan is te kunnen bepalen welke (meer)waarde virtueel oefenen biedt ten opzichte van de huidige werkwijze. Daarbij wordt ook gekeken naar condities, consequenties en middelen. Een businesscase zal gestoeld zijn op kwaliteit, kosten en inspanningen. Op basis daarvan volgt beoordeling en besluitvorming over een eventuele structurele invoering en toepassing van VR-oefenprogramma’s binnen Brandweer Gelderland Midden.

Wagenpark personenvoertuigen in relatie tot duurzaamheid

Het wagenpark van de brandweer bestaat momenteel voornamelijk uit dieselvoertuigen. De maatschappelijke aandacht voor duurzaamheid en de daarmee gepaard gaande ontwikkeling van milieuzones leidt ertoe dat ook VGGM nadenkt over een transitie naar een meer duurzame oplossing voor haar personenvoertuigen. De ontwikkeling op het gebied van alternatief aangedreven personenauto’s gaan snel. Het is te verwachten dat op het moment van her-aanbesteding van het huidige wagenpark voldoende aanbod is aan emissie loze personenauto’s. De prijs van emissie loze voertuigen ligt op dit moment echter een stuk hoger dan de prijs van met fossiele brandstof aangedreven voertuigen. Het ligt in de lijn der verwachting dat deze prijzen op het moment dat het aanbod toeneemt zullen dalen, er is echter geen zekerheid op dat gebied. Op basis van het huidige budget en afschrijvingstermijnen is vervanging naar emissie loze personenwagens nog niet mogelijk. Op het moment van aanbesteden zullen we een nieuwe analyse maken en onderzoeken of het verlengen van de afschrijvingstermijnen een deel van de oplossing kan geven.

Investeringsschema

Bij de regionalisering van de brandweer is een omvangrijk investeringsprogramma vastgesteld waarmee onder meer de structurele vervanging van voertuigen en materialen is geborgd (ca € 50 mln). Het vervangingsschema is zodanig dat de afgelopen jaren geld “over” bleef in de wetenschap dat over enkele jaren een omslagpunt zal ontstaan waarna in

een beperkt aantal jaar daarna een “tekort” resteert. Bovendien is duidelijk geworden dat veel maar niet alle structurele vervangingen zijn ondergebracht in het investeringsprogramma. Dit betreft veelal materieel boven de sterkte. Hierdoor is het huidige budget te kort om in overeenstemming met het dekkings- en materieelplan alle vervangingen te kunnen uitvoeren. Het tekort is mogelijk op te lossen door een reductie van de specialistische voertuigen. Besluitvorming hierover zal in 2021 plaatsvinden.

Bluswatervoorziening

De primaire bluswatervoorziening (brandkranen) behoort tot de infrastructuur van Vitens in het kader van drinkwatervoorziening. De kwaliteit van drinkwater is hierbij het primaire belang wat soms op gespannen voet staat met voldoende bluswater. De tendens is dat de brandweer steeds minder afhankelijk wordt van de primaire bluswatervoorziening vanuit brandkranen en meer gebruik maakt van andere voorzieningen zoals tankwagens. Op de lange termijn reduceert hiermee ook de kosten van onderhoud en beheer van brandkranen.

Blusschuim

Ten behoeve van brandbestrijding wordt onder andere gebruik gemaakt van fluorhoudend blusschuim. Dit fluorhoudend blusschuim is milieubelastend en om die reden wordt gezocht naar een minder milieubelastend blusmiddel. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij landelijke ontwikkelingen om in de toekomst over te kunnen stappen.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		**Wat gaan we ervoor doen**	**Wat is het beoogd maatschappelijk effect**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2021-2024**	
Effectief optreden bij brand en andere incidenten	Personeel in staat stellen op een professionele en veilige manier te werken	• Landelijke agenda brandweerzorg, innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor welke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerkere en organisatie. Kernwaarden Brandweer Gelderland-Midden, verbinding, vertrouwen, vakmanschap en vitaliteit • Paraatheid brandweer in relatie beschikbaarheid vrijwilligers (aansluiting bij landelijk programmaplan vrijwilligheid) • In-doorstroom- en uitstroombeleid • Project Repressieve beroepsorganisatie Arnhem-Ede-Centrum • Van aanbod naar vraag gestuurd oefenen • Innovatie in oefenen (interregionaal VR-programma) • Blijven investeren in het creëren van een veilig en gezond arbeidsklimaat voor repressieve medewerkers	Minder schade en slachtoffers bij brand en andere incidenten De burger weet wat hij wel, maar ook wat hij niet van de brandweer mag verwachten
	Verbeteren en vervangen van middelen en materieel nodig voor brandbestrijding en andere acute hulp	• Wagenpark in relatie tot duurzaamheid, onderzoeken mogelijkheid gefaseerd overgaan naar duurzaam wagenpark • Overgang van primaire bluswatervoorziening (reguliere drinkwatersysteem) naar alternatieve bluswatervoorziening in eigenbeheer (tankwagens). • Innoveren van informatie-uitwisseling in de veiligheidsketen (bijv. met behulp van geo-informatie, Live-OP, LCMS) • Innovatie op materieel en materiaal in te bedden in onze organisatie. Het gaat hier met name om landelijke ontwikkelingen die ook voor Brandweer Gelderland-Midden van meerwaarde zijn	
	Verbeteren van processen voor dagelijkse brandweerzorg en hulpverlening	• Uitruk op maat, waar gewenst doorvoeren van flexibelere repressieve organisatie met behoud van slagkracht • Kennisdeling (landelijk en regionaal) op basis van kenniscentrum, evaluaties en de resultaten van incidentgegevens • Structureel evalueren van brandweerinzetten, incidentgegevens en deze resultaten omzetten in betere werkwijzen	

		• Toewerken naar operationele grenzen, als vervanger van vaste regiogrenzen • Toewerken naar gebiedsgerichte opkomsttijden, in plaats van (nu nog) wettelijke verplichte objectgerichte opkomsttijden (project Rembrand) • Voorbereiding en implementatie van een gezamenlijke meldkamer Oost5	
	Uitbreiden interregionale samenwerking	• Verder intensiveren samenwerking oost5 en landelijke/interregionale projectgroepen • Voorbereiding en implementatie van een gezamenlijke meldkamer Oost5 • Onderzoeken mogelijke samenwerking Oost5 bij uitvoering duiktaak • Optimaliseren samenwerking en delen expertise natuurbrandbestrijding Oost5/landelijk • Brandbestrijding en hulpverlening effectiever en efficiënter maken door samenwerking met omringende regio's	
Duurzaam inzetbare medewerker, die goed is opgeleid en kennis en vaardigheden blijft ontwikkelen.	Aantoonbaar vakbekwaam	• Invoering Profchecks • Registratie: van kwantiteit naar kwaliteit	Groter veiligheidsgevoel Een betrokken brandweer organisatie
	Kwaliteit impuls oefenen op de post	• Opleiden ploeginstructeurs • Verder uitbouwen producten oefenen op maat • Team vakbekwaamheid maakt onderwijskundig onderbouwde producten • Gebruik maken van moderne inzichten (brein leren), middelen en technieken (Virtueel, argumented reality e.d.)	
	In balans brengen persoonlijk leren, teamleren en organisatieleren	• Van aanbod naar vraaggericht oefenen individueel en op postniveau • Meer risicogericht oefenen	
Duurzaam wagenpark	Terugbrengen van de uitlaatgas emissie	De markt actief volgen, aan de hand van nieuwe ontwikkelingen bijsturen, en indien mogelijk inzetten op emissiearme of emissie loze voertuigen.	Voorbeeldfunctie voor de energietransitie en behalen klimaatdoelstellingen.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Operatie	28.096	29.661	32.486	32.631	32.631	32.631	32.629
Lasten	**28.096**	**29.661**	**32.486**	**32.631**	**32.631**	**32.631**	**32.629**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	30.971	32.766	33.863	35.386	35.105	35.160	35.375
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	4.373	4.387	4.450	4.427	4.427	4.427	4.427
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	1.204	580	1.300	1.498	1.498	1.498	1.498
Baten	**36.549**	**37.733**	**39.614**	**41.311**	**41.031**	**41.086**	**41.301**
Resultaat voor bestemming	**8.453**	**8.072**	**7.128**	**8.680**	**8.399**	**8.455**	**8.672**
Mutatie reserves	0	0	1.475	19	300	245	28
Resultaat na bestemming	**8.453**	**8.072**	**8.603**	**8.699**	**8.699**	**8.699**	**8.699**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**8.453**	**8.072**	**8.603**	**8.699**	**8.699**	**8.699**	**8.699**

2b.2 Pijler Risicobeheersing

De activiteiten van risicobeheersing zijn gericht op een gezonde en veilige leefomgeving door de realisatie van: minder branden, minder slachtoffers en minder schade.

Impact omgevingswet en visie risicogerichtheid

De impact omgevingswet en visie risicogerichtheid past binnen het speerpunt risicogerichtheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. De nieuwe Omgevingswet beoogt een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te bereiken en in stand te houden. Na de decentralisaties in het sociaal domein bereiden gemeenten zich voor op deze decentralisatie binnen het fysieke domein. Door deze wetswijziging en de door de Raad van directeuren Veiligheidsregio's, Raad van Regionaal Brandweercommandanten en Raad van directeuren Publieke Gezondheid vastgestelde visie 'De beweging van risicobeheersing naar risicogerichtheid in 2020: Samen zorgen voor échte coproductie!', veranderen de advies- en toezichtrol op het gebied van een gezonde en (brand)veilige leefomgeving. Het heeft de voorkeur om in vroegtijdig stadium aan tafel te zitten zodat de brede scope van veiligheids- en gezondheidsaspecten meegenomen kunnen worden in omgevingsvisies, -plannen en de verdere uitwerking hiervan in de fysieke leefomgeving. In het licht van preventie en het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen is de leefomgeving immers een belangrijke "knop" waaraan gedraaid kan worden. Daarnaast wordt steeds meer van de brandweer gevraagd om flexibel in te spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld ondermijning en illegaliteit. Om ook in de toekomst toegevoegde waarde te hebben investeert de brandweer in de vaardigheden en kennis van medewerkers. De specialist die op afstand plannen en vergunningen beoordeelt, ontwikkelt zich tot een adviseur die zijn rol en inbreng afstemt op de fase in het proces en de betrokken (maatschappelijke) partners. Meer "risicogericht werken" betekent ook voorbereid zijn op complexere vraagstukken (zoals de energietransitie). Naast inhoudelijke expertise vraagt dit communicatieve vaardigheden, overtuigingskracht en samenwerking in netwerken. Ook wordt aangesloten op een ander digitaal-stelsel en informatiehuizen. Middels een programma speelt de brandweer in op de bovengenoemde ontwikkelingen. In 2021 wordt aan het AB van VGGM-goedkeuring gevraagd om dit programma tot uitvoering te brengen. In het programma zullen meerdere scenario's worden voorgelegd, waarin de effecten op het budgettair kader van VGGM zijn meegenomen.

Onze omgeving en die van onze partners verandert. Om die reden willen wij een andere rol innemen binnen ons netwerk. Deze verandering leidt tot een andere kijk naar de omgeving en een andere kijk naar onze afdeling door onze partners. Onze langetermijnvisie is om door onze omgeving gezien te worden als expertisecentrum. Het expertisecentrum vervult de behoefte van onze omgeving aan betrouwbare informatie over brand- en omgevingsveiligheid. Zowel van de publieke als private partijen. Als expertisecentrum hebben wij een sterke informatiepositie en komen onderzoek, innovatie, samenwerking (tussen private en publieke partijen), onderwijs, voorlichting en evaluatie van incidenten bij elkaar.

Landelijke herijking Brandveilig Leven

Brandweer Nederland heeft op basis van nieuwe visies en onderzoeken vier speerpunten benoemd voor de toekomst. Zo worden risicogroepen gestructureerd geanalyseerd, wordt op Brandveilig Leven gestuurd door beïnvloeders, worden innovaties gestimuleerd en er wordt geïnvesteerd in de kennis en kwaliteit van het eigen personeel.

Deze speerpunten staan de komende jaren centraal en worden uitgewerkt in concrete acties. Vanuit deelnemende gemeenten is aangegeven dat de risicogroep ouderen bijzondere aandacht verdiend. De herijking gaat ervan uit dat de brandweer een goede informatiepositie heeft, maar andere partijen de grootste invloed hebben, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, cliëntenraden en media. Zij worden volgens de herijking nadrukkelijker ingezet. Dit vergt een andere benadering. Daarnaast is één van de speerpunten dat gedragsbeïnvloeding alleen onvoldoende is en ook ingezet wordt op innovaties die bijdragen aan brandveiligheid.

In 2019 is gestart met het opstellen van een programmaplan Brandveilig Leven, in 2020 zal dit worden afgerond en geïmplementeerd. In het programmaplan wordt beschreven hoe we de eigen medewerkers nadrukkelijker in kunnen zetten om het gedachtegoed te verspreiden, met innovatieve producten die hierbij ondersteunen. Daarnaast wordt beschreven hoe we andere partijen, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, cliëntenraden en media nadrukkelijker in kunnen zetten.

Impuls omgevingsveiligheid

De Veiligheidsregio's hebben momenteel de structurele adviestaken inzake de Besluiten Externe Veiligheid Inrichtingen, Externe Veiligheid Buisleidingen en Externe Veiligheid Transport. Het betreft de taakuitvoering van het lokale externe veiligheidsbeleid voor de wettelijke externe veiligheid adviezen over vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH) en ruimtelijke ordening. VGGM ontving jaarlijks circa € 135.000 voor deze taken van het Rijk.

Vanaf 2021 worden de gelden overgeheveld naar de reguliere fondsen. Aan het gemeentefonds voor de 15 gemeenten binnen Gelderland Midden wordt € 134.000 toegevoegd. Dit bedrag heeft betrekking op de volledige taakuitvoering van externe veiligheid/omgevingsveiligheid. Het is de bedoeling

dat de taakuitvoering van zowel de omgevingsdiensten als veiligheidsregio's met deze middelen gefinancierd worden. Hierbij wordt gedacht aan een verdeling van 60% respectievelijk 40%. Op basis van dit uitgangspunt wordt met ingang van 2021 in de begroting rekening gehouden met een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 53.600.

Vanaf 2022 krijgen VGGM het toezicht op de BEVI-inrichtingen van de omgevingsdiensten overgeheveld. Dit betreffen 85 risico-objecten die in het reguliere adviestraject meegenomen gaan worden.

In 2021 wordt in samenhang met de implementatie van de omgevingswet en de overgang van de het toezicht op de BEVI-instellingen nader uitgewerkt worden op welke wijze de taken inzake omgevingsveiligheid uitgevoerd kunnen worden.

Wonen met zorg

Mede door demografische ontwikkelingen zijn afgelopen jaren diverse wooncomplexen gerealiseerd voor mensen die zorg nodig hebben. Deze complexen hebben een verhoogd veiligheidsrisico, mede omdat bewoners in geval van een incident veelal niet zelfstandig het complex kunnen verlaten. De wetgever is voornemens om in het Besluit Bouwen Leefomgeving (BBL) rekening te houden met "Wonen met zorg", onder andere door meer advisering en toezicht vanuit de brandweerorganisatie. In 2021 zal nader worden uitgewerkt om hoeveel objecten het in Gelderland Midden gaat en hoe invulling aan het aangepaste Besluit kan worden gegeven.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		**Wat gaan we ervoor doen**	**Wat is het beoogd maatschappelijk effect**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestatie 2020-2023**	
Brandveilige samenleving door minder slachtoffers, minder branden en minder schade	Bewustzijn creëren over (brand)veiligheid bij burgers, bedrijven en (zorg)instellingen.	• Zorgen dat brandveiligheid een integraal onderdeel is van het gemeentelijk integraal veiligheidsplan • Samenwerking met betrokken gemeenten en woningcoöperaties continueren en uitbreiden, zowel voor domeinen wonen, onderwijs en zorg • Voorlichtingssessie in de wijk na een woningbrand • Bedrijven en (zorg)instellingen voeren zelf een brandveiligheidscontrole uit waarmee zij zicht krijgen in het eigen brandveiligheidsniveau • Met gemeenten de rookmelderdichtheid bevorderen en het bewustzijn van de gevaren van koolmonoxidevergiftiging vergroten	Een grotere (brand) veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving.
	Bijdragen aan brandveiligheid van bedrijven en hun omgeving	• Inzetten Risico Analyse Monitor, waarbij naast bouwkundige zaken en omgevingseffecten ook nadrukkelijke de organisatorische kant worden meegenomen. • Inspelen op en uitvoering geven aan de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouwen	
	Samenwerking met omgevingsdiensten continueren	• Uitvoering geven aan het gezamenlijk uitvoeringsprogramma	
	In beeld hebben van de brandrisico's in een brandrisicoprofiel	• Door ontwikkelen van het brandrisicoprofiel	
Omgevingsrechtproof maken van organisatie	Een toekomstbestendige brandweerorganisatie, die meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen en optimaal kan inspelen op de vragen die spelen	• Proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's door het bevoegd gezag met als resultaat een veiliger en gezonder fysieke leefomgeving • Bewegen van regel- naar risicogericht werken zodat we door differentiatie van risico's en vanuit onze specifieke deskundigheid ons kunnen richten op het bevorderen van de fysieke veiligheid bij (vooral) complexe risico's in de samenleving.	Een gezonde en vellige leefomgeving

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Risicobeheersing	4.114	4.144	4.444	4.209	4.209	4.209	4.209
Lasten	**4.114**	**4.144**	**4.444**	**4.209**	**4.209**	**4.209**	**4.209**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	5.238	5.354	5.565	5.637	5.637	5.637	5.637
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	0	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	216	214	-8	18	18	18	18
Baten	**5.454**	**5.568**	**5.557**	**5.655**	**5.655**	**5.655**	**5.655**
Resultaat voor bestemming	**1.340**	**1.424**	**1.112**	**1.446**	**1.446**	**1.446**	**1.446**
Mutatie reserves	0	0	300	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**1.340**	**1.424**	**1.412**	**1.446**	**1.446**	**1.446**	**1.446**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.340**	**1.424**	**1.412**	**1.446**	**1.446**	**1.446**	**1.446**

2b.3 Pijler meldkamerfunctie

De meldkamerfunctie past binnen het speerpunt Meldkamer Oost-Nederland uit het beleidsplan brandweer 2020-2023.
De activiteiten met betrekking tot de meldkamer hebben betrekking op het ontvangen van noodmeldingen van burgers of professionals en het alarmeren van eenheden in de regio.

De meldkamer activiteiten worden vanaf 2023 gezamenlijk met de Veiligheidsregio's Gelderland Zuid, Noord en Oost-Gelderland, IJsselland en Twente uitgevoerd vanuit de nieuw te realiseren meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. De activiteiten in 2021 en 2022 zijn erop gericht om deze samenwerking mogelijk te maken, binnen de huidige financiële budgetten. De ambitie is om tot één functionerende meldkamer voor de provincies Gelderland en Overijssel te komen, waarbij één veiligheidsregio de betrokken medewerkers in dienst neemt. Door de samenwerking zijn schaalvoordelen te behalen, welke deels zijn overgedragen aan het Rijk en deels worden ingezet voor kwalitatieve verbeteringen. De belangrijkste verbetering betreft de wijze waarop invulling gaat worden gegeven aan de rol van calamiteiten coördinator.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Meldkamer	1.981	1.242	1.270	1.293	1.193	1.093	1.093
Lasten	**1.981**	**1.242**	**1.270**	**1.293**	**1.193**	**1.093**	**1.093**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	1.447	877	933	956	956	956	956
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	827	263	252	254	254	254	254
Baten	**2.274**	**1.140**	**1.185**	**1.210**	**1.210**	**1.210**	**1.210**
Resultaat voor bestemming	**293**	**-103**	**-85**	**-83**	**17**	**117**	**117**
Mutatie reserves	0	200	200	200	100	0	0
Resultaat na bestemming	**293**	**97**	**115**	**117**	**117**	**117**	**117**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**293**	**97**	**115**	**117**	**117**	**117**	**117**

2c. Programma GGD

Het programma GGD bevat de activiteiten gericht op de gezondheid beschermde en gezondheid bevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder het voorkomen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk algemene gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en monitoring & onderzoek. Voor alle pijlers is het moderniseren van het klantcontact en communicatie met stakeholders een speerpunt.

Moderniseren klantcontact en communicatie met stakeholders

Er komt meer regie bij de klant. Het doel waar we aan werken is dat klanten ons als GGD weten te vinden op een manier en op het moment dat zij willen en nodig hebben. Als GGD zorgen we ervoor dat we ons blijven aanpassen aan de wensen van de klant.
Dit betekent dat:

1. De klant inzicht heeft in het eigen dossier (Sinds 1 juli 2020 heeft de cliënt, op basis van de Wet Cliëntenrechten bij elektronische verwerking, een aantal nieuwe rechten, waaronder dat ze hun dossier gratis elektronisch mogen inzien)
2. De klant zelf zijn afspraken kan inplannen bij enkele afdelingen van de GGD
3. Feedback van klanten wordt gevraagd om continu te leren van de wensen van de klant en onze processen hierop aan te passen
4. De klant informatie kan krijgen in de door hem/haar gewenste vorm.

In 2020 is gestart met het vernieuwen van de website van VGGM en met de aanpassing van de telefooncentrale. Deze processen worden in 2021 en in 2022 afgerond.

Door de corona-uitbraak in 2020 is modernisering van klantcontact ook op een andere manier in een versnelling geraakt; consulten zijn steeds meer plaats gaan vinden via beeldbellen en andere vormen van videocontact.

De kosten die gepaard gaan met deze modernisering worden door reallocatie gedekt vanuit de exploitatie.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (deskundig) personeel	Wettelijke taken uitvoeren maar geen nieuwe taken uitvoeren Duurzame inzet bevorderen Max. inzetten in opleiden medewerkers Herwaardering van functies
Implementatie nieuwe registratie- en archiefsystemen (organisatiebreed)	Tijdelijke medewerkers inhuren voor ondersteuning bij werkzaamheden tijdens implementatie
Uitval ICT-voorzieningen	Noodplan met laptops Overstappen op 2e server
Vervallen of overhevelen naar gemeentefonds van ASG-regeling	Aangesloten blijven op landelijke ontwikkelingen Voldoen aan prestatieafspraken ASG-regeling
Dalende incidentie en op middellange termijn mogelijk onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel (mn artsen)	Visie op toekomstbestendige organisatie van TBC opstellen i.s.m. GGD-en binnen Regionaal Expertisecentrum Noord Oost.
Onduidelijk of er een aanbesteding komt van de Medische arrestantenzorg en of de GGD de zorgverlening behoudt.	ZZP'ers minder of niet meer inzetten (niet bij GGD) Bij daling inkomsten ook daling kosten. Aantrekken nieuw personeel of extra opleiden tot forensisch arts van bestaand personeel.
Ketenpartners komen afspraken niet na op het gebied van voorbereid zijn op rampen en crises	- OTO-afspraken ketenpartners - Zorgcontinuïteit bij ketenpartners georganiseerd - Evaluatie convenanten en werkafspraken met ketenpartners
Onvoldoende capaciteit evenementenadvies	Continuïteit binnen afdeling geborgd.
Evenementadviezen worden niet overgenomen/opgevolgd	Middels een goede relatie met vergunningverlener, gemeenten overtuigen van toepassen advies t.b.v. vergunningverlening.

In Nederland hebben de 25 GGD-en een cruciale rol in de bestrijding van het coronavirus (COVID-19) met testen en traceren dat wil zeggen bron- en contactonderzoek en voorlichting aan inwoners en (zorg)partners. Begin 2021 starten de GGD-en met vaccineren. In 2021 zal bestrijding van het coronavirus extra inzet van GGD vragen. In hoeverre dat ook in 2022 het geval zal zijn (aard en omvang), is nog niet in te schatten.

Beheersmaatregelen:

- Aanvullende (landelijke) financiering voor extra taken coronabestrijding
- Ambities bijstellen: naast wettelijke taken en coronabestrijding is er beperkte ruimte voor nieuwe taken
- Max. inzetten op werven, inwerken en versneld opleiden nieuwe medewerkers

Door uitbraak van het coronavirus is het aantal Nederlanders dat een verre reis maakt, fors afgenomen. Hierdoor is de vraag naar

reizigersconsulten sterk gedaald. De verpleegkundigen die reizigers adviseren over een 'veilige en gezonde reis' worden nu ingezet t.b.v. coronabestrijding. In hoeverre zij in 2022 hun reguliere werk weer kunnen oppakken, is lastig in te schatten.

Beheersmaatregelen:
- Verpleegkundigen vervangende werkzaamheden aanbieden en hen binden door bijv. scholing

De werkzaamheden op het gebied van seksuele gezondheid worden bijna geheel vergoed door het ministerie van VWS. De subsidieregeling Aanvullende Seksuele Gezondheid (ASG-regeling) valt onder de landelijke subsidieregeling Publieke Gezondheid. Deze subsidieregeling vervalt per 1-1-2022. Een nieuw financieringsmodel is in ontwikkeling.

Beheersmaatregelen:
- Aangesloten blijven op landelijke ontwikkelingen
- Voldoen aan prestatieafspraken ASG-regeling

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	16.154	16.177	17.207	17.146	17.079	16.796	16.796
Algemene gezondheidszorg	6.527	28.095	47.735	7.989	7.989	7.989	7.989
Monitoring en Advies	1.655	1.878	2.163	2.022	2.022	2.022	2.022
Lasten	**24.337**	**46.150**	**67.105**	**27.158**	**27.090**	**26.808**	**26.808**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	16.664	18.747	19.252	19.603	19.603	19.603	19.603
Lokaal aanbod	6.479	6.158	6.527	6.530	6.530	6.530	6.530
BDUR	81	82	84	84	84	84	84
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	5.436	25.357	46.031	5.522	5.522	5.522	5.522
Baten	**28.661**	**50.344**	**71.894**	**31.738**	**31.738**	**31.738**	**31.738**
Resultaat voor bestemming	**4.324**	**4.194**	**4.790**	**4.580**	**4.648**	**4.930**	**4.930**
Mutatie reserves	5	473	450	375	308	25	25
Resultaat na bestemming	**4.330**	**4.667**	**5.240**	**4.955**	**4.955**	**4.955**	**4.955**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**4.330**	**4.667**	**5.240**	**4.955**	**4.955**	**4.955**	**4.955**

2c.1 Pijler algemene gezondheidszorg

De activiteiten behorend tot de algemene gezondheidszorg dragen bij aan de opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van gezondheidsbevordering, preventieve maatregelen op het gebied van infectieziekte bestrijding en houden van toezicht op specifieke doelgroepen.

Nota volksgezondheid

Aan de hand van de VTV en input van o.a. VNG, diverse ministeries, gemeenten en GGD-en stelt de minister van VWS een landelijke nota volksgezondheid vast. Deze bevat landelijke prioriteiten op het gebied van PG. De landelijke nota zal een looptijd hebben van 2020 – 2023. De landelijke prioriteiten bieden gemeenten aanknopingspunten voor lokaal beleid. De landelijke nota is in mei 2020 uitgebracht.

In de nota worden vier vraagstukken geprioriteerd:
1. Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
2. Gezondheidspotentieel benutten
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen
4. Vitaal ouder worden

De GGD heeft inmiddels een ambtelijke werkgroep geïnitieerd om samen met de gemeenten te verkennen op welke wijze Gelderland-Midden regionaal kan bijdragen aan deze opgaven.

Infectieziektebestrijding

De impact van Corona op de maatschappij, de introductie van nieuwe infectieziekten in ons land (bijvoorbeeld Westnijlvirus) en de dreiging van nieuwe pandemieën in de toekomst, zal zeker leiden tot meer aandacht voor infectieziektepreventie en –bestrijding. Organisatorische en financiële consequenties zijn nog niet bekend.

Activiteiten om de vaccinatiegraad in het werkgebied te verhogen zullen ook de komende jaren onverminderd voortgezet worden.

Daarnaast is een Rijksvaccinatieprogramma voor ouderen in ontwikkeling, dat mooi aansluit bij het vraagstuk van 'vitaal ouder worden'. De GGD zal naar verwachting een belangrijke rol gaan spelen bij de uitvoering hiervan.

Ontwikkelingen in het domein fysieke leefomgeving

De Omgevingswet, die 1 januari 2022 in werking treedt, introduceert nieuwe instrumenten (o.a. omgevingsvisie en -plan) en stuurt aan op het herzien van processen. Uitgangspunt is dat in de toekomst meer ruimte is voor interactie en inbreng van inwoners en initiatiefnemers. Dit vraagt een andere wijze waarop deskundigen van VGGM hun kennis inbrengen.

De veranderende rol doet zijn intrede in periode waarin we als maatschappij voor diverse opgaven staan: klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en de energietransitie. Deze opgaven bieden keuzes die kunnen bijdragen aan gezondheidswinst. Denk aan het terugdringen van gezondheidsachterstanden, een gezondere leefstijl en vitaal ouder worden. Tegelijkertijd is er sprake van (nieuwe) veiligheids- en/of gezondheidsrisico's. VGGM investeert in een (door)ontwikkeling naar een deskundige en proactieve partner voor een 'veilige en gezonde leefomgeving'. Dat betekent domeinoverstijgend adviseren van gemeenten, zodat zij een integrale afweging kunnen maken waarbij gezondheid een vast onderdeel is van de belangenafweging in ruimtelijk beleid. Hiertoe leggen we verbindingen binnen VGGM (gezondheid en (brand)veiligheid) en buiten VGGM (Omgevingsdiensten, ruimtelijke ordening, sociaal domein).

Deze ontwikkeling is in een eerder stadium besproken. In 2021 zullen meerdere scenario's voorleggen, waarin de effecten op het budgettair kader van VGGM worden meegenomen.

Forensische Geneeskunde

In 2019 heeft de DPG-raad een herijkte visie op de forensische geneeskunde vastgesteld. Een onlangs vastgesteld uitvoeringsplan gaat in op de wijze waarop tussen oktober 2020 tot september 2022 deze visie gerealiseerd gaat worden. Stip op de horizon is een bovenregionale organisatie van het forensisch medisch onderzoek en de lijkschouw op het niveau van de 10 politieregio's.

De aanbestedingsprocedure voor de medische arrestantenzorg (MAZ) zal waarschijnlijk in 2021 worden gestart door de politie. Het is aannemelijk dat na de aanbesteding de medische arrestantenzorg op de schaal van de politieregio's zal worden uitgevoerd.

Met het losknippen en eventueel wegvallen van de MAZ zal het voor GGD'en steeds moeilijker worden om de overige taken – de lijkschouw en het forensisch medisch onderzoek – in stand te houden. Omdat beide trajecten uitgaan van organisatie op schaal van de politieregio's, worden de ontwikkelingen in nauwe samenwerking met de overige vier GGD-en in Oost-Nederland gevolgd en opgepakt.

TBC

De expertise van TBC-artsen en verpleegkundigen komt onder druk te staan door de dalende incidentie in Nederland. Daarnaast is de uitstroom van specialistische artsen groot en de instroom beperkt.

In 2019 zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een toekomstbestendige TBC-zorg in Nederland. Door de uitbraak van het coronavirus is dit traject nagenoeg stil komen te liggen. In 2021 zal het traject worden hervat. Dit betreft zowel samenwerking tussen de 8 GGD-en van het Regionaal Expertisecentrum Noord-Oost als intensivering van de samenwerking tussen de drie Gelderse GGD-en. Financiële en organisatorische consequenties voor 2022 zijn nog niet bekend.

Toezicht op WMO-instellingen

In 2019 is de GGD als toezichthouder aangewezen door de 11 gemeenten aan de oostkant van de regio (incl. Wageningen). Voor de gemeenten aan de westkant van de regio was de GGD al toezichthouder. In 2020 is een pilot uitgevoerd voor proactief toezicht. Vanaf 2021 wordt het proactief toezicht structureel vormgegeven en geïmplementeerd. Er zal gedurende de implementatie alsook daarna continue afstemming en evaluatie blijven plaatsvinden.

Zorg en Veiligheid

Sinds de decentralisaties zijn gemeenten verantwoordelijk voor passende zorg en ondersteuning van haar inwoners. In de praktijk zien we dat complexe casuïstiek vraagt om een integrale, casusgerichte (keten)benadering en zowel zorg- als veiligheidsaspecten bevat. Onderstaande ontwikkelingen raken de taak en positie van het team OGGZ.

- Per 1 januari 2020 is de Wet verplichte ggz (WvGGZ) in werking getreden. In 2020 en 2021 vindt een deel van de gemeentelijke uitvoeringstaken door VGGM plaats. In 2021 besluiten gemeenten over de uitvoering in 2022 en verder.
- Makkelijker in beeld hebben welke andere hulpverleners betrokken zijn bij mensen met een kwetsbaarheid zoals verward gedrag, zodat er beter en sneller kan worden doorverwezen en/of een integraal plan van aanpak kan worden opgesteld, is doelstelling van het in 2019 gestarte project SluiS. SluiS staat voor Sluitend Samenwerken (0-100). Het is een digitaal systeem waarin professionals kunnen aangeven dat zij betrokken zijn bij kwetsbare burgers. In 2020 en 2021 worden in de gemeenten Arnhem en Ede pilots uitgevoerd. De resultaten van de pilots resulteren in een advies over verdere implementatie en bekostiging in 2022 e.v.
- In 2020 en 2021 worden er met subsidie van ZonMW projecten uitgevoerd rond meldpunten niet-acute zorg en het landelijk meldnummer Zorgwekkend gedrag. Organisatie en

bekostiging vanaf 2022 is afhankelijk van wijze waarop de gemeentelijke meldpunten niet-acute zorg vorm krijgen. De wettelijke borging van deze meldpunten wordt voorbereid in de Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS). Deze wet treedt vermoedelijk eind 2022 in werking.

- In 2022 start de doordecentralisatie van Beschermd Wonen, met een ingroeipad van 10 jaar tot 2032. In 2026 vindt besluitvorming plaats over doordecentralisatie Maatschappelijke Opvang. Dit leidt mogelijk tot verschuivingen in verantwoordelijkheden en financiering van centrumgemeenten naar regiogemeenten. Consequenties voor (regionale) visie, capaciteit, werkprocessen en rollen van o.a. VGGM voor 2022 e.v. zijn nog niet bekend.

Al enkele jaren is een wetsvoorstel Regulering Sekswerk in de maak. Het voorstel m.b.t. een vergunningstelsel prostitutie wordt in 2021 ingediend. Onderdeel van het aanvragen van een vergunning is een 'zelfredzaamheidsgesprek'. Voor de uitvoering hiervan wordt aan de GGD gedacht.

Sturing Zorg & Veiligheid

In de regio is inmiddels ervaring opgedaan met het in gezamenlijkheid met veiligheidspartners en zorgorganisaties komen tot een meer sluitende aanpak voor personen met verward gedrag; stuurgroep en platform Verward Gedrag. Rond de Wvggz vindt periodiek overleg plaats tussen gemeente, geneesheer-directeuren, Openbaar Ministerie en politie. De voorbereiding hiervan wordt gerealiseerd vanuit VGGM in samenspraak met betrokken partijen.

In opdracht van het Algemeen Bestuur van VGGM (oktober 2019) vindt een analyse plaats van de overlegstructuur het themagebied Zorg en Veiligheid en van de wijze waarop het bestuurlijk overleg rond dit vraagstuk vorm te geven. Het resultaat hiervan wordt begin 2021 opgeleverd. Om na besluit door het AB tot een uitwerkingsvoorstel te komen t.a.v. bestuurlijke inrichting, voorbereiding en ondersteuning.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		**Wat gaan we ervoor doen?**	**Wat is het beoogd effect?**
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad	- Taken in het kader van bestrijding coronavirus - Afhandelen van meldingen van infectieziekten - Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen - Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid - Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten t.b.v. Antibioticaresistentie en infectiepreventie	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast
	Opsporen van TBC en behandelen van patiënten	- Screening TBC - Consulten TBC - Behandeling actieve en latente TBC - Bron- en contactopsporing - Preventie/voorlichting	
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's	- Screening op SOA - Consulten Soa en Sense - Consulten PrEP - Behandeling SOA - Bron- en contactopsporing - Voorlichting aan jongeren en risicogroepen - Preventieve activiteiten	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer	- Reizigersconsulten - Groepsvaccinaties (bedrijven, zorginstellingen e.d.) - Vaccinaties op maat (i.o.) - Voorlichting risicogroepen	
	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een	- (Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu en RO	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden

	leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag	- (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen - Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase) - Ondersteunen van gemeenten bij invoering Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen om gezondheid hierin te borgen - Voorlichting over o.a. asbest, eikenprocessierups, gewasbeschermingsmiddelen kwik, hitte, houtkachels en windmolens	
	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners	- Meldpunt Ontruimingen - Meldpunt vroegsignalering voor risicovolle schulden - Meldpunt dreigende waterafsluiting (Vitens)	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het toeleiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig toeleiden naar passende hulpverlening	- Intake (dreigend) dak- en thuisloze individuen en gezinnen - Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen - Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem	
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij multi-problematiek	- Centraal meldpunt OGGZ - Meldpunt Onverzekerdenzorg - Project Woonhygiëne - (pro) actief adviseren over verbeterpunten ketensamenwerking	
	Bevorderen afstemming en samenwerking keten	- Beheren Verwijsindex	Bevorderen 1 gezin – 1 plan (voorkomen langs elkaar heen werken hulpverleners)
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg	- Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie.	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood
		- Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling, etc. - Afname testen t.b.v. alcohol- en drugscontroles politie - Opstellen letselbeschrijvingen	Onderzoeken en beschrijven van letsels t.b.v. onderzoek politie en OM
		- Uitvoeren medische arrestantenzorg - Adviseren van politie (insluitadviezen e.d.)	Bieden van medische zorg aan arrestanten
	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden	- Elke 4 jaar een gezondheidsmonitor uitvoeren onder jongeren, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand te beschrijven - Integrale rapportages opleveren op basis van cijfers vanuit de monitors, vanuit JGZ en vanuit andere afdelingen van VGGM - Adviseren over de trends in die worden gezien in de monitoring - Het doen van verdiepend onderzoek en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten
Het houden van toezicht	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang	- Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor kwetsbare groepen (kinderen, cliënten, etc.) en

		- Uitvoeren van onderzoek bij aanvraag nieuwe opvanglocatie - Uitvoeren onderzoeken bij gastouders - Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO	gemeenten adviseren t.b.v. handhaving
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven /internaten	- Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven/internaten in Oost-Nederland	
	Uitvoeren toezicht op WMO-instellingen	- Onderzoek (laten) doen bij aanbieders van Wmo ondersteuning en begeleiding waar sprake is van calamiteiten. - Inspecties uitvoeren bij aanbieders van Wmo ondersteuning en begeleiding (dagbesteding, begeleid en beschermd wonen, ambulante zorg, PGB e.d.)	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven	- Inspecties uitvoeren en adviseren van • Ondernemers in de tatoeage, permanente make-up en piercingbranche • (Tijdelijke) huisvesting van vluchtelingen en statushouders • Seksbedrijven	Toezien op de hygiënevoorwaarden en gemeenten adviseren t.b.v. vergunningverlening

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Algemene gezondheidszorg	6.527	28.095	47.735	7.989	7.989	7.989	7.989
Lasten	**6.527**	**28.095**	**47.735**	**7.989**	**7.989**	**7.989**	**7.989**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	2.488	2.625	2.694	2.764	2.764	2.764	2.764
Lokaal aanbod	2.298	2.953	3.314	3.317	3.317	3.317	3.317
BDUR	81	82	84	84	84	84	84
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	3.592	24.373	44.018	3.880	3.880	3.880	3.880
Baten	**8.459**	**30.033**	**50.111**	**10.045**	**10.045**	**10.045**	**10.045**
Resultaat voor bestemming	**1.932**	**1.938**	**2.375**	**2.056**	**2.056**	**2.056**	**2.056**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**1.932**	**1.938**	**2.375**	**2.056**	**2.056**	**2.056**	**2.056**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.932**	**1.938**	**2.375**	**2.056**	**2.056**	**2.056**	**2.056**

2c.2 Pijler jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg volgt bijna alle kinderen in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Zij adviseren, stellen ouders gerust of verwijzen door waar nodig. Zij voeren het goede gesprek over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. Zij investeren in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicaliseren. De jeugdgezondheidszorg werkt samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg, aan preventie en gelijke kansen voor alle kinderen.

Zorg op maat en digitale bereikbaarheid voor ouders en jeugdigen blijven de komende jaren een belangrijk thema. Redenen om deze ontwikkelingen verder in te zetten zijn onder meer de behoeften van ouders en jeugdigen om meer regie te krijgen over hun vraag naar informatie, advies en ondersteuning in de zorg en opvoeding door de JGZ. Als gevolg van de covid-maatregelen speelt daarbij in toenemende mate de vraag om ouders en jeugdigen via slimme digitale middelen te kunnen blijven bereiken, nu fysiek contact niet altijd mogelijk is en contactmomenten verschoven en/of niet uitgevoerd kunnen worden.
Om dit proces te versterken zijn wij vanaf 1 januari 2021 aangesloten bij de **Groeigids** app voor ouders waarin landelijk 17 JGZ organisaties participeren. De

Groeigids app biedt een digitaal groeiboek voor ouders en betrouwbare opvoedinformatie. Het geeft verder de mogelijkheid om te chatten met ouders.

In 2019 verscheen een publicatie van het Nederlands Jeugd Instituut over het gebruik van de jeugdzorg in Nederland. De daarin vertolkte zienswijze sluit aan bij de zienswijze die binnen VGGM in ontwikkeling is voor het meerjarenplan 2022-2024. Het zorggebruik is in de loop der jaren sterk gegroeid: kreeg twintig jaar geleden ongeveer 1 op de 27 kinderen en jongeren jeugdzorg, nu is dat 1 op de 8. De groei zwakt wel enigszins af, maar het zorggebruik is nog steeds hoog.
Extra geld om de groei van het zorggebruik op te vangen is niet voldoende. Er is zelfs een risico dat extra geld de groei in stand houdt. Om een beter functionerend stelsel te krijgen zijn een aantal zaken nodig namelijk versterking van de basis (gedeelde visie); versterking van preventie; verbetering eerstelijnszorg; intensieve hulp met duurzame effecten en focus op aanpak belangrijkste maatschappelijke vraagstukken.
De JGZ met als doelstelling preventie en normaliseren heeft zich ten doel gesteld om een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de specialistische jeugdzorg door een verdere samenwerking en afstemming met deze zorgpartners.

Kansrijke Start

Kansrijke Start kent drie sporen voor, tijdens en na de zwangerschap. Stevig Ouderschap prenataal Voorzorg, prenatale huisbezoeken en Nu Niet Zwanger (NNZ) zijn interventies die passen binnen het eerste en tweede spoor (vóór en tijdens de zwangerschap). De doelstelling van NNZ is het vergroten van de regie op een kinderwens en het daarmee voorkomen van ongeplande en ongewenste zwangerschap bij kwetsbare (potentiële) ouders. Voor de overige 3 interventies geldt dat deze zijn gericht op advisering en begeleiding van kwetsbare zwangeren gedurende de zwangerschap en de voorbereiding op de ouder- kind relatie, op een meer of minder intensieve wijze.
In 2019 is de gemeente Arnhem gestart met deelname aan het landelijke programma. In juni 2020 zijn de gemeenten Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar gestart.
De inhoudelijk coördinator is werkzaam bij de GGD, schoolt de professionals van organisaties tot aandachtsfunctionaris NNZ, voert complexe casuïstiek uit op aanvraag en houdt contact met aandachtsfunctionaris voor intervisie en registratie.
In 2021 wordt het pilottraject geëvalueerd. Het doel is om het programma Nu Niet Zwanger structureel in te zetten als voorziening vanuit VGGM.

In het derde spoor (na de zwangerschap) is de vraag hoe binnen de JGZ meer nadruk gelegd kan worden op de kerntaak ‘ondersteunen van ouders bij het opvoeden en opgroeien van kinderen door normaliseren’. Hierbij kan bijv. gedacht worden aan vormen waarbij ouders en jongeren contactmomenten niet meer individueel maar in groepsverband aangeboden krijgen.

Middels het programma Kansrijke Start is een subsidieaanvraag gedaan bij ZonMw in het programma “verbetering lokale praktijk kwetsbare zwangeren en kwetsbare jonge ouders”. De JGZ zal hierbij samen met ketenpartners binnen de VSV’s, Huisartsen, MEE Gelderse Poort, gemeenten en het sociaal domein zorgen voor een verbeterslag van de aansluiting van het medische- met het sociale domein. Begin 2021 wordt duidelijk of deze subsidieaanvraag gehonoreerd gaat worden.

Minister de Jonge heeft in het actieprogramma Kansrijke Start aangekondigd ‘het prenatale huisbezoek’ (PHB) op te willen nemen in de WPG. Dit wetsvoorstel ligt nu voor. Dat betekent waarschijnlijk dat gemeenten per 1 juli 2021 een wettelijke verantwoordelijkheid krijgen om prenatale huisbezoeken voor kwetsbare gezinnen in te kopen bij de jeugdgezondheidszorg. Landelijk komt er een bedrag van €5.3 miljoen beschikbaar op jaarbasis. Het budget wordt pas in de decembercirculaire opgenomen. De daadwerkelijke storting in het gemeentefonds vindt dan bij de meicirculaire in 2021 plaats. Dan is er ook meer bekend over de verdeelsleutel onder gemeenten. Nu wordt het PHB door alle 15 regiogemeenten ingekocht als lokaal aanbod. Voor de financiering van 2021 is afgesproken voor alsnog uit te gaan van het bedrag opgenomen in de offertes lokaal aanbod 2021. In de loop van het eerste half jaar zullen de inhoudelijke- en financiële consequenties van de veranderde wetgeving verder onderzocht worden.
In 2021 wordt het pilot traject geëvalueerd en vindt besluitvorming plaats over voortzetting in 2022 en verder. Het doel is om het programma Nu Niet Zwanger structureel in te zetten als voorziening vanuit VGGM.

Rijksvaccinatieprogramma 0-26 jaar

In 2022 zal de leeftijd waarop de HPV-vaccinatie wordt verstrekt verschuiven van het jaar waarin kinderen 13 worden, naar het jaar waarin ze 10 jaar worden. Behalve meisjes zullen vanaf 2022 ook jongens gevaccineerd worden tegen HPV. Dit betekent voor de periode 2022-2024 een inhaalcampagne van alle 13-18-jarige jongens en een cohortverschuiving. Omdat een HPV vaccinatieserie 2 of 3 prikken omvat met een vast interval, behelst dit een grote personele- en logistieke krachtsinspanning van de JGZ. De voorbereiding van deze grootschalige en 3-jarige campagne zal in 2021 plaatsvinden.
In 2021 zal naar alle waarschijnlijkheid de groep 16-17-jarigen een extra oproep krijgen om gemiste vaccinaties in te halen. Het streven is om ook jongeren tussen de 18 en 26 jaar de kans te bieden (een deel van de) gemiste vaccinaties in te halen. Dit wordt momenteel landelijk voorbereid.
In 2021 zal ook de informed consent procedure binnen het RVP ingeregeld moeten zijn.

Tevens speelt in 2020-2021 een landelijke verkenning en herijking van de inrichting en uitvoering van het RVP.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden	Uitvoeren basispakket JGZ	- Aanbieden van contactmomenten conform Landelijk Professioneel Kader en professionele richtlijnen	Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle kinderen, met gelijkwaardige kansen in de maatschappij
	Aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften	- Aanbieden van extra contactmomenten	
Proactief inspelen op behoeften van gemeenten, ouders en jongeren op het gebied van jeugdgezondheidszorg	Uitvoeren lokaal aanbod JGZ	- Aanbieden zorg op maat - Differentiatie in aard, frequentie en discipline van contactmomenten	

Optimale start voor alle kinderen	Aanbieden van zorg op maat in eerste 1000 dagen van het kind	- Uitvoeren pre- en perinataal aanbod
		  o Prenataal huisbezoek
		  o Voorzorg
		  o Stevig Ouderschap (pre- en postnataal)
		  o Samen Starten
		- Participatie JGZ-preventieagenda
		- Participatie Kansrijke Start	

Bevorderen gezondheid van 'nieuwkomers' in onze gemeenten	Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg voor asielzoekers (PGA)	- JGZ 0-18-jarigen - IZB-preventie en –bestrijding - THZ - Tbc-preventie en –bestrijding - Gezondheidsbevordering - Individuele seksuele gezondheidszorg en preventie van soa/hiv - Afstemming en participatie in de lokale zorgketen	
Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren	Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO-norm) is gevaccineerd conform RVP	- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma	Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel- en populatieniveau

Behouden en verstevigen van de unieke kennis-positie op het gebied van jeugdgezondheid	Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid	- Opstellen Integrale Jeugdrapportage
		- Gezondheidsmonitor
		  o Kindmonitor
		  o Jeugdmonitor
			Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling

Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg	Samenwerking in sociaal domein versterken	Deelname in netwerkoverleggen en lokale coalities	- Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren - Voorkomen van versnippering van aanbod

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	16.154	16.177	17.207	17.146	17.079	16.796	16.796
Lasten	**16.154**	**16.177**	**17.207**	**17.146**	**17.079**	**16.796**	**16.796**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	13.325	15.223	15.636	15.893	15.893	15.893	15.893
Lokaal aanbod	4.182	3.205	3.213	3.213	3.213	3.213	3.213
BDUR	0	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	1.699	834	1.532	1.338	1.338	1.338	1.338
Baten	**19.205**	**19.262**	**20.381**	**20.444**	**20.444**	**20.444**	**20.444**
Resultaat voor bestemming	**3.050**	**3.086**	**3.175**	**3.297**	**3.364**	**3.647**	**3.647**
Mutatie reserves	3	403	450	375	308	25	25
Resultaat na bestemming	**3.053**	**3.489**	**3.625**	**3.672**	**3.672**	**3.672**	**3.672**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**3.053**	**3.489**	**3.625**	**3.672**	**3.672**	**3.672**	**3.672**

2c.3 Pijler Monitoring & Onderzoek

De activiteiten binnen de pijler Monitoring & Onderzoek zijn gericht op het systematisch vergaren van gezondheidsinformatie binnen de regio in brede zin, het analyseren van deze informatie en gemeenten adviseren naar aanleiding van gesignaleerde ontwikkelingen.
Daarnaast krijgt informatie gestuurd werken een meer centrale plaats door de informatievoorziening zowel intern als extern verder vorm te geven.

Gezondheidsmonitor

In het najaar van 2020 is de vierjaarlijkse gezondheidsmonitor uitgevoerd. In elke gemeente zijn inwoners van 19 jaar en ouder door middel van een steekproef geselecteerd om een vragenlijst in te vullen over hun gezondheid en welzijn. De volgende monitor is gepland in 2024.

Doorontwikkeling gezondheidsmonitor

De respons op de steekproef loopt terug, dit is een landelijk fenomeen. Nieuwe manieren van monitoring zijn nodig. Verdere digitalisering kan helpen om de respons te vergoten. Maar ook zijn we, met universiteiten en gemeenten, in gesprek over nieuwe methoden om inwoners te bevragen. Zoals panelonderzoek en andere manieren van kwalitatief onderzoek, liefst zo lokaal mogelijk. Hiermee wordt de monitoringsrol versterkt en sluit beter aan bij de behoefte van gemeenten om zo lokaal mogelijk informatie te verzamelen en kennis beschikbaar te hebben. Ook sluit deze manier aan bij het vormgeven van de monitoring van de lokale preventieakkoorden waarin bijvoorbeeld ook programma's als JOGG en GIDS monitoren. Samen met de gemeenten formuleren we handelingsperspectieven om nog verder te ondersteunen bij de monitoring van het regionaal en gemeentelijk publieke gezondheidszorgbeleid.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties**	**Maatschappelijk effect**
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden	- Elke 4 jaar een gezondheidsmonitor uitvoeren onder jongeren, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand te beschrijven - Integrale rapportages opleveren op basis van cijfers vanuit de monitors, vanuit JGZ en vanuit andere afdelingen van VGGM - Adviseren over de trends in die worden gezien in de monitoring - Het doen van verdiepend onderzoek en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Monitoring en Advies	1.655	1.878	2.163	2.022	2.022	2.022	2.022
Lasten	**1.655**	**1.878**	**2.163**	**2.022**	**2.022**	**2.022**	**2.022**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	851	898	922	946	946	946	946
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	0	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	146	150	481	304	304	304	304
Baten	**997**	**1.048**	**1.403**	**1.250**	**1.250**	**1.250**	**1.250**
Resultaat voor bestemming	**-658**	**-830**	**-761**	**-773**	**-773**	**-773**	**-773**
Mutatie reserves	3	70	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**-655**	**-760**	**-761**	**-773**	**-773**	**-773**	**-773**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-655**	**-760**	**-761**	**-773**	**-773**	**-773**	**-773**

2d. Programma Ambulancezorg

Het programma ambulancezorg heeft tot taak om acute en niet-acute zorg te verlenen aan zieken en gewonden. Het programma is opgedeeld in 2 pijlers, namelijk zorgcoördinatiecentrum (waaronder de meldkamer) en mobiele zorg (waaronder de rijdende dienst).

Wetgeving ambulancezorg

De ordening van de ambulancezorg is sinds 2013 geregeld in de Tijdelijke wet ambulancezorg (Twaz). Deze wet is van tijdelijke aard en was oorspronkelijk bedoeld met een looptijd tot 1 januari 2018. Omdat het niet is gelukt om voor 1 januari 2018 een nieuwe regeling ambulancezorg op te stellen werd de Twaz met drie jaar verlengd. Per 1 januari 2021 is de (nieuwe) Wet ambulancezorg in werking getreden. Op basis van deze nieuwe wet hebben de huidige aanbieders van ambulancezorg voor onbepaalde tijd een aanwijzing ontvangen. De impact van de invoering van deze Wet op beleidsplannen en governance worden in 2021nader onderzocht.

Samenwerking met Gelderland-Zuid

Met buurregio Ambulancezorg Gelderland-Zuid is de samenwerking de afgelopen jaren toegenomen. Zo wordt er gewerkt met een gezamenlijke meldkamer in Arnhem, is er een gezamenlijke materialencommissie en verzorgen beide regio's gezamenlijk de scholing vanaf één locatie. Vanaf 2021 zal de samenwerking worden geïntensiveerd, denk onder andere samenwerking op het gebied aan medische advisering en minder complexe ambulance.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (gekwalificeerd) personeel	• Duurzame inzetbaarheid bevorderen; maximaal opleiden van nieuwe medewerkers • Ambulancebijstandsplan • Inhuur derden • Efficiënter scholing geven zodat opgeleid personeel beschikbaar wordt in de paraatheid
Sluiting (delen) locaties	• Andere locaties/opkomstplaatsen bepalen in overleg met de brandweer. • Meldkamer: 'fall-back' naar andere regio.
Uitval ICT-voorzieningen	• Meldkamer: Uitwijkplan lokaal en landelijk hanteren.
Wetsverandering, verlichte aanbesteding?	• Sectoraal afstemmen koers wetswijziging. • Vooraf nadenken over inrichting 'verlichte' aanbesteding.
Tekort materialen/middelen	• Tijdelijk overhevelen materiaal naar andere post.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoordinatie	1.700	1.566	2.594	2.623	2.623	2.623	2.623
Mobiele zorg	19.050	20.692	24.028	24.102	24.102	24.102	24.102
Lasten	**20.750**	**22.257**	**26.622**	**26.725**	**26.725**	**26.725**	**26.725**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	175	177	181	181	181	181	181
Zorgverzekeraars	21.614	22.175	25.775	25.990	25.990	25.990	25.990
Overige baten	651	1.598	2.346	2.258	2.258	2.258	2.258
Baten	**22.440**	**23.950**	**28.302**	**28.429**	**28.429**	**28.429**	**28.429**
Resultaat voor bestemming	**1.690**	**1.692**	**1.680**	**1.703**	**1.703**	**1.703**	**1.703**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**1.690**	**1.692**	**1.680**	**1.703**	**1.703**	**1.703**	**1.703**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.690**	**1.692**	**1.680**	**1.703**	**1.703**	**1.703**	**1.703**

2d.1 Mobiele zorg

Beschikbaarheid

Spreiding- en beschikbaarheidskader RIVM
Ieder jaar berekent het RIVM voor de ambulancesector het aantal diensten dat de regionale ambulancevoorzieningen op de weg moet staan. De dekking voor een gebied is gebaseerd op standplaatsen en gaat uit van het principe van 'open grenzen' en de bereidheid van regio's om elkaar incidenteel te helpen bij zorgvragen in grensgebied van twee regio's. In het actieplan ambulancezorg staat aangegeven dat het huidige Landelijke Referentiekader Spreiding- en Beschikbaarheid verder kan worden verbeterd. Ook knelpunten rondom structurele en incidentele burenhulp in grensgebieden van regio's worden daarmee opnieuw bekeken. In 2020 zullen verdere stappen worden gezet met een herijking van het Spreiding- en Beschikbaarheidskader van het RIVM, dat vanaf 2021 van kracht zal zijn. Dit heeft niet geleid tot fundamentele aanpassingen voor het werkgebied Gelderland-Midden. Om de prestaties voor het gebied Nijkerk te verbeteren zijn specifieke afspraken met de RAVU gemaakt.

Standplaatsen

Wijzigingen in demografie, nieuwe infrastructuur en nieuwbouw van woningen maken dat Ambulancezorg G-M de plaatsing van haar ambulanceposten wil herzien, zodat de meest optimale dekking in de regio wordt bereikt. De eerste stappen zijn gezet met het in kaart brengen van de dekking van de regio vanaf de huidige standplaatsen en zijn alternatieven verkend voor nieuwe locaties. Verdiepende gesprekken zullen plaatsvinden met betreffende gemeenten en zorgverzekeraars om duidelijkheid te krijgen over andere locaties die een bijdrage leveren aan de dekking van de regio.

Doelenboom

Nota Goede ambulancezorg	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	
Bereikbare en beschikbare zorg	De patiënt kan 24/7 de ambulancedienst bereiken	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg	• A1 binnen 15 min • A2 binnen 30 min • In absolute aantallen meer ritten op tijd in 2020 dan in 2019	De patiënt zo snel mogelijk naar de juiste zorg leiden.
Bereikbare en beschikbare zorg	De juiste zorg op de juiste plek door de juiste zorgverlener op het juiste moment	In 2025 wendt de patiënt met een acute zorgvraag zich tot het regionale loket voor de acute zorg.	• Opzetten zorgcoördinatiecentrum	Ongeacht de zorgvraag van een patiënt komt, hij/zij wordt geholpen door de juiste zorgverlener.
Patiënt centraal	De patiënt weet waar de ambulancedienst voor staat.	Potentiële patiënten richten zich met de juiste zorgvraag tot de ambulancezorg	• Patiëntervaringen worden ingezet in het optimaliseren van de zorgverlening	De zorgverlening is patiëntgericht.
Veiligheid	Veilige zorgverlening	Leveren van zorg in een veilige werkomgeving	• Certificering informatie-beveiliging behaald	Veiligheid patiënt optimaal gewaarborgd.
Professionaliteit en professionele standaard	Leveren van goede ambulancezorg	Ambulancezorg G-M houdt zich aan landelijke richtlijnen en wetgeving voor goede ambulancezorg	• Medewerkers zijn optimaal (bij)geschoold • Er is inzicht in de vaccinatiestatus van medewerkers • Doen van VIM meldingen • Alle medewerkers zijn bevoegd en bekwaam • Klachten worden binnen 31 dagen teruggekoppeld aan de klager.	De patiënt ontvangt hoge kwaliteit van zorg.
Professionaliteit en professionele standaard/ samenwerken	Verantwoorde ambulancezorg bij rampenbestrijding en crisis-beheersing	Werken volgens GGB	• Deelname aan Multirealistisch Oefenen en TECC door alle medewerkers van de rijdende dienst.	Medewerkers optimaal getraind in het verlenen van grootschalige geneeskundige hulpverlening
Samenwerken	Meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector	Knelpunten in acute zorg dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen	• Doen van meldingen kindermishandeling en huiselijk geweld bij Veilig Thuis. • Participeren in ROAZ overleggen	Doelmatige, goed afgestemde keten van diensten op het gebied van acute en opgeschaalde gezondheidszorg

			• Meldingen over ketenpartners bespreken en verbeterafspraken maken	

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Mobiele Zorg	19.050	20.692	24.028	24.102	24.102	24.102	24.102
Lasten	**19.050**	**20.692**	**24.028**	**24.102**	**24.102**	**24.102**	**24.102**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	62	63	64	64	64	64	64
Zorgverzekeraars	19.893	20.604	23.515	23.698	23.698	23.698	23.698
Overige baten	637	1.598	1.996	1.908	1.908	1.908	1.908
Baten	**20.592**	**22.264**	**25.575**	**25.670**	**25.670**	**25.670**	**25.670**
Resultaat voor bestemming	**1.541**	**1.572**	**1.547**	**1.568**	**1.568**	**1.568**	**1.568**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**1.541**	**1.572**	**1.547**	**1.568**	**1.568**	**1.568**	**1.568**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**1.541**	**1.572**	**1.547**	**1.568**	**1.568**	**1.568**	**1.568**

2d.2 Zorgcoördinatie

Meldkamerdomein

De meldkamers ambulancezorg van Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden vervullen vanaf één locatie in Arnhem hun meldkamerfunctie. Deze samenvoeging maakt het mogelijk om in beperkte mate voor te sorteren op ontwikkelingen in het kader van zorgcoördinatie en samenwerking met HAP's en ProPersona, welk project in 2021 start. Bovendien gaat de ontwikkeling van de LMS-locatie in Apeldoorn door, wat inhoudt dat alle 112 meldingen via de meldkamer in Apeldoorn worden afgehandeld en de niet-acute meldingen via het zorgcoördinatiecentrum op een zo effectief en efficiënt mogelijke manier worden uitgezet. Voor Ambulancezorg G-M is het van belang om bij de ontwikkeling van de LMS-locatie aangesloten te blijven.

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoördinatie	1.700	1.566	2.594	2.623	2.623	2.623	2.623
Lasten	**1.700**	**1.566**	**2.594**	**2.623**	**2.623**	**2.623**	**2.623**
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	113	114	117	117	117	117	117
Zorgverzekeraars	1.721	1.572	2.260	2.292	2.292	2.292	2.292
Overige baten	14	0	350	350	350	350	350
Baten	**1.848**	**1.686**	**2.727**	**2.758**	**2.758**	**2.758**	**2.758**
Resultaat voor bestemming	**148**	**120**	**133**	**135**	**135**	**135**	**135**
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	**148**	**120**	**133**	**135**	**135**	**135**	**135**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**148**	**120**	**133**	**135**	**135**	**135**	**135**

2e. Programma Bedrijfsvoering

Het programma bedrijfsvoering is ondersteunend aan de andere programma's en bestaat uit de activiteiten met betrekking tot personeel & organisatie, financiën, control, Informatie Management, ICT, facilitaire ondersteuning, inkoop, juridische zaken en communicatie.

Uitgangspunten die worden gehanteerd:
- Ondersteunend aan het primair proces, binnen wet- en regelgeving en de inhoudelijke kaders die door het bestuur zijn gesteld
- Functioneren binnen financiële kaders die samenhangen met de bestuurlijk vastgestelde begroting
- Functionerend binnen de door de organisatie gebruikte kwaliteitssystemen
- Werken op basis van informatie delen en toegankelijkheid, waarbij digitalisering – met als randvoorwaarde een goede borging van aspecten van informatieveiligheid en privacy – actief wordt opgepakt
- Duurzame bedrijfsvoering gericht op het tegengaan van verspilling van grondstoffen en energie
- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers

Versterking informatievoorziening

Net als voor veel andere organisaties wordt een sterke informatiepositie steeds belangrijker. Zowel ten behoeve van de interne organisatie als ten behoeve van de externe adviesrol aan gemeenten en andere partners is een verdere versterking van de informatievoorziening nodig. Hierbij gaat het onder meer om versterking op het gebied van de operationele regie op ICT-systemen, specialistisch advies op het gebied van geo-informatie en extra capaciteit voor informatiearchitectuur.

VGGM is een brede organisatie en heeft in de loop van de jaren veel informatie verzameld. Daarnaast verzamelt zij jaarlijks informatie door het uitvoeren van de GGD-taken. Gemeenten ontvangen meerdere rapportages over haar inwoners. VGGM streeft ernaar om deze informatie zo integraal mogelijk te analyseren en aan te bieden. In bijvoorbeeld de integrale jeugdrapportages zijn de cijfers van de verschillende afdelingen (o.a. JGZ, Maatschappelijke zorg en Ambulancezorg) van VGGM gebundeld. Hiermee zijn verbanden tussen cijfers beter zichtbaar, zodat lokale aangrijpingspunten geformuleerd kunnen worden en gemeenten beter geadviseerd worden.
Op het gebied van informatievoorziening heeft VGGM drie ambities voor 2022:
- Het nog breder (Publieke Gezondheid/Brandweer) ontsluiten en verbinden van onze gegevens. Analyseren vanuit BI, datascience en epidemiologie. De informatie in een dashboard interactief beschikbaar maken voor gemeenten (en ketenpartners). De kennis delen met dezelfde partners.
- VGGM-data verbinden met landelijk beschikbare data en, in samenwerking met gemeenten, lokale data om zo goed mogelijk te kunnen analyseren op het gebied van Publieke Gezondheid en Veiligheid

Digitalisering

VGGM beschikt over een veelheid aan informatie welke gebruikt worden in haar eigen werkprocessen, door de aangesloten gemeenten, ketenpartners of inwoners. De behoefte aan eenduidige informatie en bijbehorende ontsluiting en robotisering van de werkprocessen neemt hiermee sterk toe. Binnen de organisatie lopen diverse projecten om dat mogelijk te maken, denk hierbij aan het klantcontactcentrum, veiligheidsbeeld, de gezondheidsmonitor etc. De verwachting is dat dergelijke projecten komende periode een vlucht zullen nemen.

Eenduidige aanspraken na dienstongevallen en eigen risicodragerschap

De Veiligheidsregio's zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met de verharding van de verzekeringsmarkt. Dit is de aanleiding geweest voor de gezamenlijke veiligheidsregio's nu te overwegen tot eigen risicodragerschap voor bepaalde risico's over te gaan en te onderzoeken welke juridische, financiële en contractuele vorm dit zou kunnen krijgen. Gedacht wordt aan een Stichting waarborgfonds veiligheidsregio's. Hiervoor zijn eenduidige aanspraken ontwikkeld.

De aanspraken en de bijbehorende financiering wordt naar verwachting in het voorjaar 2021 aan de besturen van de veiligheidsregio's ter besluitvorming voorgelegd. Indien wordt besloten tot de oprichting van een privaatrechtelijke rechtspersoon dan worden de gemeenteraden vervolgens in de gelegenheid gesteld om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Wet open overheid

In december 2020 is de aangepaste Wet Open Overheid (WOO) aangenomen. De WOO beoogt de transparantie en verantwoording van de overheden te bevorderen door overheden te verplichten zo veel als mogelijk informatie in een vroegtijdig stadium actief openbaar te maken en te publiceren. De impact van deze wet op VGGM wordt nader onderzocht.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Door omgevingsontwikkelingen wegvallende inkomsten: ontvlechting, teruglopende subsidies e.d.	Sturen op mogelijkheden van taakverbreding, bevorderen employability en flexibiliteit
Uitval ICT en elektriciteit	Uitvoering geven aan beheersmaatregelen uit continuïteitsplan
Onvoldoende (deskundig) personeel	Continue monitoren
Ontoereikend niveau van informatiebeveiliging	• Implementeren van privacybeleid overeenkomstig de Algemene Verordening gegevensbescherming (AVG), het beheren van een privacyregister en de medewerkers op een actieve manier bewust maken van de do's en dont's bij het werken met gevoelige persoonsinformatie • Focus houden op het melden van incidenten met lekken van persoonsgegevens volgens de Wet op de datalekken • Vaststellen van een beleidsplan informatiebeveiliging binnen de landelijke norm voor VR's (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten en NEN 7510) en uitvoering geven aan de noodzakelijk geachte beheersmaatregelen om de beveiliging van de binnen de organisatie aanwezige informatie te borgen. Dit kan kosten met zich meebrengen, waarvoor geen voorziening in de begroting aanwezig is

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we ervoor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	**Operationeel doel**	**Prestaties 2020 - 2023**	
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betere en snellere informatievoorziening	• Het vereenvoudigen en digitaliseren van processtappen en procedures • Terugbrengen formatie administratie als gevolg van digitalisering	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau
	Meer voor minder	• Realiseren inkoopvoordelen • Doelmatig beheren en gebruiken van alle gebouwen die de VGGM gebruikt	
	Duurzaam ondernemen	• Voorkomen van verspilling van grondstoffen en energie • Verduurzaming van het wagenpark • Inkoop/gebruik van duurzame en verantwoorde materialen • Invoeren e-facturering	
Gezonde financiële huishouding	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden	• Optimaal inzetten van beschikbare gelden voor het realiseren van de doelen van de organisatie • Transparant verantwoorden over bestedingen	Verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld
	Realiseren van voldoende financiële weerstand	• Jaarlijks actualiseren van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid	
Kwaliteit van de externe (bestuurlijke) informatie en communicatie verhogen	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering	• Vernieuwing Document Management Systeem en herinrichting digitaal archief	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, burgers, bedrijven) door middel van informatie-uitwisseling
	Tevredenheid bestuursorganen/ raden over de opgeleverde informatie	• Door vormgeving en digitalisering toegankelijk maken van beleids- en verantwoordingsdocumenten • Directie en medewerkers van de VGGM onderhouden en bestendigen op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten. De raadsinformatieavonden, netwerkdagen en gesprekken met stakeholders zijn terugkerende initiatieven	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met ketenpartners en burgers	• Informatie beschikbaar stellen conform de standaard voor veiligheidsregio's (Veiligheidsregio Referentie Architectuur)	

		• Planmatig realiseren van een samenhangend informatiestelsel (met elkaar verbinden van registraties) • Implementeren van het vastgestelde beleid voor informatiemanagement	
Goed werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en gevarieerd medewerkersbestand	• Investeren in leiderschap (gericht op kwaliteit werkrelaties, ontwikkeling talent en duurzame inzetbaarheid personeel) • VGGM voor mensen met een beperking tot de arbeidsmarkt toegankelijker te maken	Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die vakbekwaam zijn én blijven waarbij continu geanticipeerd wordt op ontwikkelingen
	Aantrekkelijk werkgever zijn nu en in de toekomst (borgen continuïteit van de organisatie)	• Verder invulling geven aan tijd- en plaats onafhankelijk werken • Bepalen profiel van de VGGM als (toekomstig) werkgever en het zichtbaar maken van de VGGM als werkgever (presentatie /marketing/werving)	

Wat mag het kosten

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019	Gew. Begr. 2020	Gew.Begr. 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
0.4 Overhead							
Bedrijfsvoering	16.493	17.678	19.080	19.100	19.078	18.806	18.736
Lasten	**16.493**	**17.678**	**19.080**	**19.100**	**19.078**	**18.806**	**18.736**
0.4 Overhead							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	46	46	47	47	47	47	47
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	625	491	688	788	788	788	788
Baten	**671**	**538**	**736**	**835**	**835**	**835**	**835**
Resultaat voor bestemming	**-15.822**	**-17.140**	**-18.344**	**-18.265**	**-18.242**	**-17.971**	**-17.900**
Mutatie reserves	243	366	425	464	442	170	100
Resultaat na bestemming	**-15.579**	**-16.774**	**-17.919**	**-17.800**	**-17.800**	**-17.800**	**-17.800**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**-15.579**	**-16.774**	**-17.919**	**-17.800**	**-17.800**	**-17.800**	**-17.800**

3. Financiën

Voor het opstellen van de bestuursbegroting 2022 is de vertreksituatie de jaarschijf 2021 zoals opgenomen in de bestuursbegroting 2022.

De financiële beschouwingen bevat de volgende onderwerpen:

- Nominale ontwikkelingen: ontwikkelingen vanaf de vaststelling van de programmabegroting 2020 en de prijs- en loonindexering.
- Investeringen
- Effect op het lopende begrotingsjaar 2021
- Financiële begroting

3.1 Nominale ontwikkelingen

De door het Algemeen Bestuur vastgestelde systematiek voor loon- en prijscompensatie bestaat uit een voorcalculatie voor 2022 en een nacalculatie over 2020.

- In de voorcalculatie van de begroting 2022 wordt uitgegaan van de raming van het CPB in de Macro Economische Verkenning 2021 (hierna: MEV). In de MEV (september 2020) wordt voor de collectieve sector rekening gehouden met een loonkostenstijging in 2022 van 1,5% en hogere materiele kosten van 1,5%. Deze percentages zijn in vergelijking met eerdere jaren fors lager. In de huidige onzekere tijd verwachten wij met name bij de loonkosten nog forse bijstellingen door toenemende pensioenpremies en sociale lasten. Hierdoor is het risico reëel dat de opgenomen raming gaat leiden tot structurele tekort in 2022-2024 (daarna wordt een eventueel tekort weer aangevuld door de nacalculatie)

- In de nacalculatie van de begroting 2022 wordt de werkelijke loonkostenontwikkeling in 2020 (het zogenaamde inhaaleffect) vastgesteld. Hiervoor gebruiken we eveneens de MEV 2021. In de begroting 2020 was rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 3,4% en 1,6% voor prijsontwikkeling. (MEV 2019). Deze percentages zijn volgens de MEV 2021 voor 2020 respectievelijk 3,6% en 1,5%. Dit betekent een nacalculatie van 0,2% op de lonen en -/-0,1% op de prijzen.

- Als de voor- en nacalculatie worden gecombineerd dan bedraagt de indexatie voor loon 1,7% en voor prijzen 1,4%.

- Uitgangspunt bij het toepassen van bovenstaande systematiek is dat 70% van de begrote kosten betrekking hebben op loon en 30% op prijs.

3.2 Verdeelsleutels

Gemeentelijke bijdragen aan brandweertaken

In het verleden heeft het Algemeen Bestuur de financieringsstructuur van de brandweer vastgesteld. De basis hiervan vormt het oorspronkelijk ingebrachte budget.

Evaluatie verdeelsleutel

In 2019 heeft het Algemeen Bestuur gevraagd om de verdeelsleutel brandweer te evalueren. Deze evaluatie heeft in 2020 en 2021 plaatsgevonden. In deze begroting is de uitkomst van deze evaluatie opgenomen. Deze uitkomst heeft gevolgen op de verdeling van de brandweerbijdragen over de gemeenten per 2022.

Waarom een andere verdeelsleutel

Elke gemeente profiteert van de goed geoutilleerde regionale brandweerzorg zoals die nu bestaat.

Het Algemeen Bestuur is van mening dat de overgang naar een andere, geobjectiveerde en toekomstbestendige verdeelsleutel wenselijk is, mede omdat:

- De brandweerorganisatie zich tussen 2014 en 2020 doorontwikkeld heeft tot een echte regionale organisatie, met goed opgeleide lokale ploegen en specialistische teams
- Er een bundeling en herschikking heeft plaatsgevonden van specialismen en specialistisch materieel waardoor ook in lokale ploegen wijzigingen hebben plaatsgevonden
- De voor iedereen beschikbare specialismen en specialistisch materieel een - in deze tijd noodzakelijke en solidaire - aanvulling is op de vanzelfsprekende ‘klassieke burenhulp’
- De brandweerzorg in de hele regio kwalitatief op een gelijkwaardig en hoger niveau staat en voor iedereen beschikbaar is als dat nodig is
- Sommige gemeenten huisvestingskosten betalen voor regionale taken
- Het in stand houden van voor iedereen goede en tijdig beschikbare brandweerzorg alleen kan met een regionaal dekkingsplan, geen enkele gemeente kan het nog alleen.

Bovendien doet de huidige verdeelsleutel geen recht aan het gegeven dat in principe de brandweerzorg voor alle inwoners, bedrijven etc. in de regio gelijkwaardig is. Bij die gelijkwaardigheid past niet dat er grote verschillen bestaan in de financiële bijdragen per inwoner door de verschillende gemeenten. Bij de regionalisering van de brandweer in 2014 is ervoor gekozen de verschillen (nagenoeg) in stand te houden. Door diverse organisatorische en

maatschappelijke veranderingen zijn deze verschillen alleen maar groter geworden en dat zal zonder aanpassing van de verdeelsleutel ook in de toekomst zo zijn. Nu we vele jaren verder zijn en de regionale brandweerorganisatie ook als echte regionale organisatie functioneert met gelijkwaardige brandweerzorg voor eenieder is het niet langer houdbaar dat er zo grote verschillen in de financiële bijdragen blijven bestaan en zal er een toekomstbestendige verdeelsleutel moeten komen.

Wat is een passende verdeelsleutel?

Een meer gelijkwaardige financiële bijdrage van gemeenten vraagt om een andere verdeelsleutel, met de volgende eigenschappen:

- Gebaseerd op regionale solidariteit
- Toekomstbestendig
- Herkenbaar, uitlegbaar
- Robuust, eenvoudig
- Rekening houden met specifieke lokale omstandigheden (bijvoorbeeld weg, water, bos, historische binnenstad, uitgestrektheid platteland, verspreide bebouwing)
- Aansluiten bij bekende systemen (bijvoorbeeld Gemeentefonds, andere regio's)

Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV-sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). Ruim twee derde van de Veiligheidsregio's in Nederland heeft eerder voor deze verdeelsleutel gekozen.

Het model wordt uitsluitend gebruikt om te bepalen hoe de kosten voor de brandweerzorg in onze regio worden verdeeld over de deelnemende gemeenten en niet om te bepalen wat de totale omvang van de brandweerkosten zijn. De ophanden zijnde herverdeling van het gemeentefonds heeft dus geen effect op de omvang van de totale brandweerkosten.

Overgangsregeling

Er zijn 3 groepen gemeenten te onderscheiden:

1) Gemeenten waarvoor de kosten nagenoeg gelijk blijven
2) Gemeenten die meer gaan betalen
3) Gemeenten die minder gaan betalen

Bij invoering van een andere verdeelsleutel zal de huidige en toekomstige bijdrage van een gemeente aan de brandweerzorg soms fors verschillen. Dat is in een tijdperk waarin de meeste gemeenten toch al financiële zorgen hebben een complicerende factor. Gerealiseerd wordt dat gemeenten die meer moeten gaan betalen die stap moeilijk in een keer kunnen maken. Tegelijkertijd is het niet uitlegbaar dat gemeenten die jarenlang meer hebben betaald daar nog lang mee zouden moeten doorgaan. Daarom is een overgangsregeling uitgewerkt die aan beide tegemoetkomt. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodel waarin 12 van de 15 gemeenten in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage met percentuele stappen van 5% – 25% - 30 % ten opzichte van de oorspronkelijke bijdrage. Het Algemeen Bestuur vindt het uitlegbaar dat 3 gemeenten in vier in plaats van drie jaar naar het nieuwe bedrag toegroeien.

Uitgesloten van de verdeelsleutel

Een aantal componenten van de brandweerbijdrage zijn uitgesloten van de verdeelsleutel omdat deze betrekking hebben op lasten die niet zijn geregionaliseerd. Het betreffen de bijdragen voor functioneel leeftijd ontslag (FLO) voor de gemeenten Arnhem en Ede, de bijdrage voor het in stand van het AED-netwerk in Barneveld en de huisvestingsbijdrage.

Voor de huisvestingskosten heeft het Algemeen Bestuur geconcludeerd dat het wenselijk is om deze kosten ook te regionaliseren. Op deze wijze kan de regio beter sturen op het regionale dekkingsplan en worden kosten voor bijvoorbeeld de stalling van regionaal materieel, de werkplaatsen en kantoren regionaal gedragen in plaats van dat deze kosten ten laste komen van de gemeente waar de betreffende functie is gehuisvest.
De diversiteit in het vastgoedgebruik, de verschillende gemeentelijke afspraken over gebruik, beheer en onderhoud en de ontwikkelingen in de bouwkundige en energetische eisen aan vastgoed maken het regionaliseren van de huisvestingslasten complex. Komende periode wordt nader onderzocht wanneer en op welke wijze gekomen kan worden tot een adequaat en toekomstgericht financieel huisvestingskader, inclusief mogelijke overgangsmodellen. Het uitgangspunt is dat de eerste consequenties vanaf begrotingsjaar 2024 worden verwerkt.

Gemeentelijke bijdragen aan GGD, GHOR en bevolkingszorgtaken

De financiering van het basispakket voor GGD-taken, de GHOR-taken en bevolkingszorgtaken wordt middels een inwonerbijdrage verdeeld over de deelnemende gemeenten. Specifiek voor het basisaanbod van de jeugdgezondheidszorg 0-4-jarigen wordt uitgegaan van het aantal inwoners 0-18-jarigen.

Volgens de gemeenschappelijke regeling wordt het aantal inwoners is gebaseerd op de situatie per 1 januari voorafgaand aan het begrotingsjaar (voor 2022 dus per 1 januari 2021).

De uitvoering van het Rijksvaccinactieprogramma wordt op basis van gemaakte afspraken verrekend op basis van de bedragen die voor deze verantwoordelijkheid zijn opgenomen in het gemeentefonds.

Aanvullende pakketten worden op basis van maatwerkafspraken bij de betreffende gemeente in rekening gebracht.

Bij de overgang van de jeugdgezondheidzorgtaken 0-4 was afgesproken om de verdeelsleutel jeugdgezondheidszorg 0-4 in 2020 te evalueren. In 2020 hebben de bestuurlijke portefeuillehouders gezondheidszorg de huidige verdeelsleutel besproken, inclusief eventuele andere modellen. De conclusie is dat de huidige verdeelsleutel recht doet aan de feitelijke taken van de jeugdgezondheidszorg 0-4. Een eventuele herziening van de verdeelsleutel wordt niet nodig geacht.

3.3 Evaluatie taken

De bestuurders van VGGM constateren dat gemeenten momenteel financiële tekorten hebben en vragen partners/ verbonden partijen mee te bewegen in deze financiële uitdaging. Hierbij wordt nadrukkelijk aangegeven dat de bestuurders een discussie willen voeren over de scope van activiteiten ten laste van de gemeentelijke budgetten. Bijvoorbeeld door gezamenlijk het huishoudboekje van VGGM door te lichten aan de hand van een toetsing aan het wettelijk kader en een vergelijk te maken met andere organisaties. Met de uitkomst van deze benchmark kan aansluitend het gesprek worden gevoerd over de gewenste omvang en kwaliteit van de aan VGGM opgedragen taken.

Bekostigingsonderzoek in relatie tot taken

VGGM heeft een brede scope aan taken en bijbehorende activiteiten. Gemeenten vragen aan VGGM mee te bewegen met de financiële spanning waarin zij zich momenteel bevinden. Het is echter complex om eenduidig aan te geven welke activiteiten minder kunnen, nu mogelijk te ruim zijn ingericht en/of inefficiënt worden uitgevoerd. Om die reden is het voorstel om een benchmark onderzoek uit te laten voeren door een externe partij. Het resultaat van dit benchmark onderzoek is een beschrijving van de huidige activiteiten, de kwaliteit van deze activiteiten, de verwijzing met het (wettelijk) kader, de wijze waarop deze zijn georganiseerd, een benchmark van deze activiteit met een aantal andere regio's en een risico-evaluatie met analyse van het weerstandvermogen. Op basis van dit onderzoek ontstaat voor de gemeenten een beter inzicht in de taken van VGGM, de wijze waarop deze taken worden uitgevoerd en de samenhangende kwaliteit en ook de wijze waarop andere GR-en dit hebben vormgegeven.
Voor dit benchmark onderzoek is de financiële commissie als begeleidingsgroep benoemd. De rol van deze begeleidingsgroep is vervolgens om de scope van de opdracht te bepalen, de voortgang van het onderzoek te bewaken en een eerste duiding van de resultaten te maken.

Realistische bekostiging

Op basis van de resultaten uit het benchmark-onderzoek kunnen de bestuurders aansluitend het gesprek voeren over de basistaken van VGGM, de bijbehorende structurele kosten, risico's en weerstandsvermogen.

Tijdspad

De bestrijding van het Covid-19 virus leidt tot een enorme inspanning van de gehele VGGM-organisatie, maar specifiek voor de GGD. Om die reden is het voorstel om de evaluatie kerntaken en benchmark af te bakenen tot de programma's crisisbeheersing, brandweerzorg en overhead (bedrijfsvoering). In 2022 kan dan worden bekeken hoe de evaluatie voor GGD-vorm kan worden gegeven.

3.4 Investeringen

Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en worden afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. Als onderdeel van deze

Programmabegroting 2022 is het MJIP 2021 - 2025 geactualiseerd.

Geplande vervangingsinvesteringen zijn beoordeeld op nut en noodzaak en er is, voor zover mogelijk, beoordeeld of de opgenomen vervangingsbedragen toereikend zijn. Dit leidt tot fluctuatie van investeringsvolumen in de verschillende jaren. De geplande investeringen worden opgenomen in de meerjarige inkoopkalender, zodat de ondersteuning op het gebied van inkoop hierop afgestemd kan worden.
In de periode 2021-2025 is de prognose dat voor € 46,8 miljoen wordt geïnvesteerd. De totale waarde van de materiële vaste activa wordt per eind 2024 geraamd op € 39,5 miljoen. In bijlage 4 is een detailoverzicht van het investeringsplan opgenomen.

3.5 Effect op lopende begrotingsjaar 2021

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid wordt bij het vaststellen van de begroting 2022 ook de eerste actualisatie van de begroting 2021 aan het bestuur voorgelegd. Eventueel vindt naar aanleiding van de halfjaarrapportage over 2021 een tweede actualisatie plaats.

Het verloop van de bestuursbegroting 2021 naar de geactualiseerde begroting 2021 kan als volgt worden weergegeven:

Overzicht baten en lasten Bedragen x € 1.000	Begroting 2021	*Reserves*	*Gem. bijdrage*	*Lokaal aanbod*	*NZA*	*BDUR*	*Covid-19*	*Overig*	Gew.begr. 2021
Programma Crisisbeheersing	4.108	0	-3	0	0	-31	126	494	4.693
Programma Brandweerzorg	36.640	1.775	516	0	0	296	0	-1.027	38.200
Programma GGD	25.633	115	-15	785	0	3	40.347	237	67.105
Programma Ambulancezorg	20.918	0	0	0	4.723	7	0	975	26.622
Programma Bedrijfsvoering	16.129	225	0	0	-9	2	344	2.389	19.080
Lasten	**103.428**	**2.115**	**498**	**785**	**4.713**	**276**	**40.817**	**3.068**	**155.700**
Gemeentelijke bijdrage	62.379	0	498	0	0	0	0	-19	62.858
Lokaal aanbod	5.742	0	0	785	0	0	0	0	6.527
BDUR	6.495	0	0	0	0	276	0	0	6.771
Zorgverzekeraars	21.062	0	0	0	4.713	0	0	0	25.775
Overige baten	7.015	0	0	0	0	0	40.817	3.087	50.918
Baten	**102.693**	**0**	**498**	**785**	**4.713**	**276**	**40.817**	**3.068**	**152.850**
Resultaat voor bestemming	**-735**	**-2.115**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-2.850**
Mutatie reserves	735	2.115	0	0	0	0	0	0	2.850
Resultaat na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

In de geactualiseerde begroting 2021 zijn de navolgende aanpassingen opgenomen:

Reserves
De mutatie op de reserves heeft voor € 1,2 mln betrekking op de 24 uursdienst Ede. In overeenstemming met paragraaf 2b.1 heeft de post Ede Stad per 2021 een 24 uursdienst om in overeenstemming met de arbeidstijdenwet de operatie te kunnen uitvoeren. De invoering van de 24/7 leidt tot ca 1,5 mln extra personele kosten. Bij deze kostenuitzetting is rekening gehouden met het sluiten van de post Ede Stadspoort en het beleggen van beheersmatige taken bij de 24 uursdienst.
De dekking van deze extra lasten voor 2021 wordt gevonden in het overschot op de brandweerzorg in 2020 voor € 1,2 mln. De resterende € 0,3 mln wordt door de gemeente Ede gedragen. Daarnaast draagt de gemeente Ede € 0,2 mln voor het continueren van de post Ede Stadspoort.
De resterende mutatie van € 0,9 mln heeft met name betrekking op consequenties van het resultaatvoorstel over het boekjaar 2019 en het voorgestelde resultaatvoorstel van 2020 inzake niet uitgevoerde werkzaamheden door Covid19 welke later worden ingehaald. Daarnaast zijn in 2020 niet alle reserves volgen bestemming besteed door uitstellen van ontwikkelactiviteiten als gevolg Covid19. De besteding is vervolgens in 2021 of 2022 gepland.

Gemeentelijke bijdrage
De gemeentelijke bijdrage muteert met € 500.000 voor de hierboven genoemde bijdrage van Ede, alsmede met € 54.000 voor de impulsgelden externe veiligheid, met -/- € 38.000 voor de terug levering van de kazerne in Dieren aan de gemeente Rheden gedurende 2021 en -/- 18.000 voor de bijdrage GGD als correctie op het aantal inwoners per 1/1/2019 leidend tot een aanpassing van de inwonerbijdrage voor 2021.

Opbrengsten gemeenten regionaal (lokaal aanbod)
Het verschil wordt veroorzaakt door wijziging van het werkelijke lokaalaanbod ten opzichte van de begroting. Het lokaal aanbod wordt altijd 1 jaar van tevoren afgesproken, leidend tot deze bijstelling. Een groot deel van de toename is te verklaren door de aanvullende bijdrage als gevolg van de Wet op de Verplichte GGZ.

Opbrengsten rijk (BDUR)
De bijdrage van het rijk muteert naar aanleiding van de hoger dan geraamde indexering.

Bijdrage VWS inzake COVID-19 (Overige baten)
Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hebben de GGD-en opdracht gegeven om het COVID19 virus middelen testen, traceren en vaccineren te bestrijden. De kosten die hiervoor worden gemaakt worden op basis van werkelijke kosten bij VWS worden gedeclareerd. Daarnaast kunnen de GGD-en en de Veiligheidsregio's hun gederfde inkomsten, eventuele andere extra kosten als gevolg van COVID19, onder aftrek van de minderkosten, bij VWS declareren. In de gewijzigde begroting 2021 is een voorlopige inschatting van de totale bijdrage vanuit VWS opgenomen.

Overige
De kolom overige betreft met name de mutatie in de overige baten als gevolg van detacheringen, subsidieverstrekkingen en overige diensten. Daarnaast vindt in de lasten een verschuiving tussen de programma's plaats als gevolg van een administratieve opschoning en hogere ICT-lasten door vernieuwing van het applicatielandschap om plaats en tijd onafhankelijk te kunnen samenwerken.

3.6 Voorstel bestemming resultaat over 2020

Het jaarverslag over 2020 is per half februari opgesteld en de accountantscontrole wordt naar verwachting begin maart 2021 afgerond. Over 2020 zijn fors meer kosten gemaakt ten behoeve van de COVID19 bestrijding. Deze kosten zijn voornamelijk gemaakt binnen het programma GGD. Het Ministerie van VWS vergoed de kosten voor zover deze niet vanuit de inwonerbijdrage kunnen worden gedekt.

Het programma brandweerzorg heeft een (fors) positief resultaat. Als gevolg van de COVID19 maatregelen zijn minder kosten gemaakt voor opleidingen en oefeningen en is vertraging ontstaan in de vervanging van spullen en automatisering. In het jaarverslag over 2020 wordt het resultaat nader geanalyseerd.
Onderstaand voorstel voor de bestemming van het resultaat over 2020 is in deze ontwerpbegroting verwerkt. Op basis van het concept jaarverslag over 2020 zal naast deze resultaatbestemming een bedrag over blijven voor een resultaatuitkering aan de deelnemende gemeenten.

24uurs bezetting Ede Stad
In overeenstemming met paragraaf 2b.1en paragraaf 3.5 is het voorstel om uit het resultaat over 2020 € 1,2mln te bestemmen ten behoeve van de invoering van de 24uurs bezetting van de Post Ede Stad.

Reservering verdeelsleutel
In overeenstemming met paragraaf 3.2 wordt met ingang van 2022 een nieuwe verdeelsleutel voor de bijdrage Veiligheid/ brandweer toegepast. Tussen de gemeenten zijn overgangsafspraken gemaakt. De afspraak is dat de bijdrage als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel in 2022 niet met meer of minder muteert dan 5% van de bijdrage in 2020. Dit percentage bedraagt voor 2023 25% en voor 2024 30%. Het gevolg van deze afspraak is dat de bijdrage aan gemeenten die minder gaan betalen sneller daalt dan dat de bijdrage van gemeente die meer gaan betalen stijgt. Voor 2022 ontstaat een overschot van € 11.000 en voor 2023 en 2023 een tekort van € 269.000 respectievelijk € 215.000. Het voorstel is om voor het saldo van € 474.000 een bestemmingsreserve te vormen, zodat de afgesproken overgangsafspraak kan worden uitgevoerd.

In te halen activiteiten
In 2020 heeft VGGM diverse activiteiten niet kunnen uitvoeren als gevolg van COVID-19. Het betreft onder andere specifieke opleidingen en trainingen voor brandweerpersoneel en de implementatie van ICT-systemen. De bijbehorende budgetten zijn hierdoor niet uitgegeven, terwijl uitvoering op (korte) termijn wel noodzakelijk is. Denk bijvoorbeeld aan het verlopen van accreditatie door onvoldoende training of het niet meer ondersteunen van verouderde licenties door de leveranciers.
Voor de opleidingen en trainingen is in beeld gebracht welke opleidingen in 2021 of 2022 ingehaald worden om medewerkers voldoende opgeleid en geoefend te houden. Het totaalbedrag voor deze opleidingen bedraagt circa € 250.000.
Voor de implementatie van ICT-systemen bedraagt de achterstand in de planning circa € 100.000.
Het voorstel is om voor in het inhalen van deze activiteiten een bestemmingsreserve te vormen.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Reservebeleid

De Veiligheidsregio houdt gewenst reserveniveau aan, dat uitgaat van de situatie dat de gemeenten een deel van het risicodragerschap voor hun rekening nemen. Met deze reserve wordt ervan uitgegaan dat te verwachten risico's goed zijn op te vangen.

Risico's

Hieronder is een inventarisatie van de belangrijkste risico's opgenomen.

Risico's voor heel VGGM

Arbeidsmarkt

De krappere arbeidsmarkt maakt het moeilijk om medewerkers en vrijwilligers te vinden en te binden. Voor dit moment specifiek geldt dat de COVID19 maatregelen leiden tot het risico van een hoger verloop van vrijwilligers doordat de sociale binding met de organisatie afstandelijker is geworden.
Het risico bestaat dat de formatie niet op orde is en afgesproken prestaties om die reden niet kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast nemen kosten om leemtes in de planning te ondervangen met tijdelijke inhuur van medewerkers toe en is de inspanning die geleverd wordt om verloop van medewerkers op te vangen groot. Dit noopt de organisatie om haar arbeidsmarktstrategie te evalueren en te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om (tijdelijk) personeel aan te trekken.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM. Er is geen sprake van financiële verwevenheid tussen de stichting en de gemeenschappelijke regeling. De financieringsstromen en vermogensbestanddelen blijven in de toekomst strikt gescheiden. Dit beperkt de risico's voor de gemeenschappelijke regeling.

Consequenties Covid-19 - ziekteverzuim

Het is van maatschappelijk belang dat de taken die vallen onder de Wet publieke gezondheid en Wet Veiligheidsregio zoveel mogelijk worden uitgevoerd. De Coronabestrijding vraagt ruime tijd veel extra inzet van VGGM-medewerkers. Alles tezamen is er een verhoogd risico op ziekteverzuim:

- Het COVID-19 virus zelf;
- De werkdruk als gevolg van de Coronabestrijding
- Algemene maatschappelijke effecten als gevolg van de COVID19 bestrijding (minder reguliere zorg, mentale gevolgen etc)

In voorkomende gevallen betekent dit dat soms keuzes gemaakt moeten worden: welke werkzaamheden kunnen uitgesteld worden (en hoe lang) en welke activiteiten worden als eerste niet uitgevoerd bij krapte aan personeel.

Consequenties Covid-19 – *effect* op taken

Het is nog onduidelijk welke effecten COVID19 en de bestrijding van het virus heeft op de samenleving. Denk hierbij aan de impact op kwetsbare jongeren of vraag naar reizigersvaccinaties. Deze onzekerheid heeft mogelijk gevolgen op de uitvoering van de omvang en aard van de taken in 2022 en verder.

Programma brandweerzorg

Groot onderhoud brandweerkazernes

Ten tijde van de regionalisering van de brandweer is de bestuurlijke keuze gemaakt de kazernes niet over te dragen aan de veiligheidsregio en in eigendom te laten van de gemeenten. Drie argumenten speelden daarbij een rol:

- Voor gemeenten vertegenwoordigen de kazernes een maatschappelijk en/of economische belang;
- VGGM wil zich te beperken tot het uitvoeren van de kerntaken en daar valt het beheer van onroerend goed niet onder. Liever maakt VGGM gebruik van de vastgoedkennis die bij gemeenten aanwezig is;
- De ontvlechting van de kazernes is niet eenvoudig omdat er op veel plaatsen sprake is van complicerende factoren zoals gedeeld gebruik met andere gemeentelijke diensten en/of nog af te wikkelen investeringen in nieuw- en verbouw.

In de lijn van bovenstaande keuze is het budget voor de kapitaallasten en het groot onderhoud bij de gemeente achtergebleven. In het budget voor de brandweer zijn de gebruikerslasten opgenomen (denk aan schoonmaakkosten, energie, klein onderhoud, etc.). VGGM heeft in de jaarrekening een onderhoudsreserve gevormd voor het groot onderhoud dat door de gebruiker moet worden uitgevoerd.

Rechtspositie vrijwilligers brandweer

De invoering van de Wet normalisering rechtsposities ambtenaren is ingegaan per 1 januari 2020. Een onverkorte invoering heeft waarschijnlijke grote ongewenste effecten voor, met name, de vrijwilligers bij de brandweer. Om deze reden is voor veiligheidsregio's uitstel verleend om de gevolgen in kaart te brengen en met alternatieve voorstellen te komen.

In de brandweerkamer wordt samen met de Ministers de mogelijkheid verkend de vrijwilligers uit de Wnra te houden.

Financiering inzet 25kv

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu versterkt een jaarlijkse bijdrage van € 324.000 om VGGM in staat te stellen expertise toe te passen bij het optreden bij spoorwegincidenten op de Betuweroute, met name gerelateerd aan de 25kV bovenleiding. Binnenkort wordt een besluit verwacht ten aanzien van de continuering van deze vergoeding.

Programma GGD

Projecten Medische Milieukunde

VGGM participeert regelmatig in Europese projecten en in diverse projecten van de Academische Werkplaats. Voor deze projecten vindt afrekening aan het einde van de looptijd plaats. Dat betekent dat tussentijds geen financieel resultaat in de exploitatie zichtbaar wordt. Tussentijds wordt binnen VGGM vastgesteld of kosten die zijn gemaakt ook subsidiabel zijn. Dat is een toets op de rechtmatigheid. Bij afronding van een project kan het wel zo zijn dat VGGM hogere kosten heeft moeten maken door in het bijzonder meer capaciteit voor een project in te zetten. Dat is een vraagstuk van doelmatigheid.

Bedrijfsvoeringsrisico's MZ

De afdeling Maatschappelijke Zorg (MZ) kent een aantal bedrijfsvoering risico's waaronder de kwetsbaarheid in de opbouw van het personeelsbestand. Binnen de specialistische functies is sprake van een vergrijzing van het personeelsbestand. Ook is het vanwege de krapte op de arbeidsmarkt voor met name deze specialistische functies een uitdaging om de juiste mensen aan te trekken. Hierdoor kan de continuïteit van de werkzaamheden in gevaar kan komen.

Naast deze uitdaging bestaan onzekerheden ten aanzien van de inkomsten door (mogelijke) veranderingen in wet- en regelgeving en overige (externe) ontwikkelingen.

Functiewaardering

Landelijk blijken er verschillen te bestaan tussen de inschaling van verpleegkundigen. Bij de meeste vergelijkbare organisaties zijn verpleegkundigen 1 schaal hoger ingedeeld dan bij de VGGM. Dit leidt tot het risico van uitstroom van verpleegkundigen naar andere/ons omringende GGD-organisaties en beperktere instroom van nieuwe verpleegkundigen. Het aanpassen van de functiewaardering leidt tot grote financiële effecten voor de organisatie.
Ook voor de artsen JGZ zijn er landelijke verschillen. Ook hier loopt een functiewaarderingstraject met mogelijke financiële effecten.

Daarnaast is er een grote groep werknemers die na de overgang van STMG en Icare in dienst zijn gekomen bij de Stichting PG. Zij vallen hiermee onder een andere CAO dan de medewerkers van VGGM. Binnen de organisatie geeft dit onwenselijke verschillen. Het uit faseren van de Stichting heeft echter een grote financiële impact op de organisatie door toepassing van de arbeidsvoorwaarden die VGGM heeft.

Lokaal aanbod JGZ

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van zowel de jeugdgezondheidszorg als voor preventie en jeugdhulp op basis van de Jeugdwet. JGZ-organisaties zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de primaire invulling van het JGZ-aanbod.
De JGZ richt zich op het vroegtijdig signaleren, geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding. Hiermee kan de eigen kracht van kinderen, jongeren en ouders worden versterkt en (indien mogelijk) kunnen ervaren problemen worden genormaliseerd. Preventie en lichte ondersteuning kunnen zwaardere hulp mogelijk voorkomen. Dit basispakket JGZ valt onder de Wpg. Bepaalde interventies uitgevoerd door de JGZ, zoals Voorzorg en Stevig Ouderschap, vallen onder de Jeugdwet.
Om bovenstaand te realiseren en in te kunnen spelen op de lokale zorgbehoefte, in aansluiting met de zorg vanuit het jeugd -en sociale domein kopen gemeenten naast het wettelijk (regionale) deel van de JGZ ook gemeentelijk lokaal aanbod in.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de Jeugdzorg. De overheveling van de jeugdzorg naar gemeenten is gepaard gegaan met een flinke bezuiniging. Afgelopen jaren zien we bij bijna alle gemeenten een stijging van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van de jeugdzorg.
De insteek een verschuiving te creëren naar meer preventieve en informele zorg heeft tot heden voor gemeenten onvoldoende opgeleverd Dit lijdt in toenemende mate tot overschrijding van gemeentelijke budgetten en tekorten.

Rijksvaccinatieprogramma

Met ingang van 1 januari 2019 is de uitvoering van het RVP een taak welke onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten valt. Hiermee wordt de samenhang tussen de uitvoering van het RVP en de Jeugdgezondheidszorg versterkt. Voor 2019 en 2020 is afgesproken de hiervoor aan het gemeentefonds toegevoegde middelen, één op één door te zetten naar de jeugdgezondheidszorg ten behoeve van het RVP. Voor 2021 is afgesproken deze afspraken te verlengen. Als er in de toekomst gekozen wordt voor een andere financiering van het RVP, bv voor een pxq financiering, dan neemt het financieel risico toe. Vooral in gemeenten waar de opkomst laag is, zullen de inkomsten achterblijven. Juist in die gemeenten is extra inzet op communicatie en toegankelijkheid belangrijk. VGGM

zet daarom in op het toevoegen van de RVP gelden uit het gemeentefonds aan de middelen van de JGZ.

De uitvoering van de groepsvaccinaties in het kader van het RVP kent extra financiële risico's door COVID-19. De beleidsmaatregelen die aangeven hoeveel mensen in een ruimte mogen zijn fluctueren met enige regelmaat. De borging van de anderhalve meter, de extra inzet van logistieke middelen en personeel en de kleinere aantallen die in een sessie kunnen worden opgeroepen leiden tot extra kosten. Voor 2021 is hier op voorhand op geanticipeerd.

Publieke gezondheid Asielzoekers

Sinds maart 2019 heeft COA laten weten dat zij middels een aanbestedingstraject op zoek is naar een opdrachtnemer die landelijk de jeugdgezondheidszorg (JGZ) aan kan bieden aan alle kinderen van 0 tot 18 jaar die vallen onder de COA. GGD GHOR NL heeft de aanbesteding PGA COA gegund gekregen.
Dit nieuwe contract is ingegaan op 1 augustus 2020 en heeft een looptijd van twee jaar met de mogelijkheid het contract tweemaal met 24 maanden te verlengen.
Het nieuwe contract stelt de uitvoerende GGD'en/JGZ-organisaties voor een aantal grote veranderingen:

- Het COA stelt als voorwaarde dat er vanaf 1 augustus 2020 met één digitaal dossier gewerkt moet worden.
  100% van de kinderen die in Nederland aankomen moeten binnen zes weken worden gezien door een jeugdverpleegkundige en een jeugdarts voor een verpleegkundige intake en een medisch onderzoek.
  Hiervoor heeft COA i.s.m. GGDGHOR een landelijke registratieschil ontwikkelt waarin contactmomenten en vaccinaties worden geregistreerd en van waaruit de overdracht naar andere organisaties plaats vindt.
  In tweede instantie zal gekeken worden naar aansluiting van deze functionaliteit in het DD-JGZ dossier.
- De vergoeding van de dienstverlening verandert. GGD'en/JGZ-organisaties ontvangen vanaf 2021 een vast bedrag per opvangdag per kind en een bedrag per uitgevoerde volledige intake. Omdat de nieuwe bekostigingssystematiek deels op basis van realisatie is, kan het budget op het niveau van de individuele GGD/ JGZ-organisatie wel hoger of lager zijn dan in 2020.

Programma Bedrijfsvoering

ICT-ontwikkelingen

ICT-ontwikkelingen in de samenleving gaan momenteel snel. Stakeholders hebben een navenant hogere verwachting van de mogelijkheden alsmede van een tijdige en juiste informatie-ontsluiting. Daarnaast stoppen leveranciers de ondersteuning van oudere ICT-applicaties.

De komende jaren worden om deze redenen diverse bedrijfsvoeringssystemen up-to-date gebracht en met elkaar gekoppeld. De kosten van implementatie en van vernieuwde licenties nemen sterk toe. Deze kosten kunnen niet in alle gevallen worden terugverdiend in de primaire of ondersteunende processen of door reduceren van applicaties met vergelijkbare toepassingsmogelijkheden. In voorkomende gevallen zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Weerstandsvermogen

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er en indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstands-capaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).
Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Het streven is de algemene reserve op het in 2015 vastgestelde niveau van € 1.453.000 te consolideren. In het kader van het financiële onderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 3 wordt in 2020 dit niveau opnieuw geëvalueerd.

Solvabiliteit

Naast een buffer tegen optredende risico's, wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investeringen worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van de VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per 1 januari 2020 is naar verwachting 9,1% (per eind 2018: circa 16,7%. Voor een overheidsorganisatie is dit een redelijke waarde.

Netto Schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 35% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen de VGGM in evenwicht.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen welke een meerjarig nut hebben ten behoeve van de productie. In de volksmond worden deze vaak investeringen genoemd. Het gaat daarbij veelal om zaken die na de eerste aanschaf regelmatig onderhoud vergen. Binnen de VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen de crisis- en hulpverleningsvoertuigen, de beschermende kleding, de (inrichting van) kazernes en panden en ICT-middelen.

- Crisis- en hulpverleningsvoertuigen worden jaarlijks gekeurd en veelal onderhouden op basis van de kilometerstand. Wanneer gebreken tussentijds worden geconstateerd, vindt direct onderhoudt plaats. Vervanging van de voertuigen is opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan. Het onderhoud is opgenomen in de begroting.

- Beschermende kleding wordt direct na een incident geïnspecteerd. Bij schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar in de begroting.

- Eind 2013 zijn de kazernes Bemmel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. De kazerne Doorwerth is in voorgaande jaren weer terug verkocht aan de gemeente Renkum. De andere kazernes zullen komende jaren worden terug verkocht. De overige kazernes zijn in eigendom en in beheer van de deelnemende gemeentes.

- Voor de gebouwen in eigendom van de VGGM, met name ten behoeve van de ambulancezorg, zijn meerjarenonderhoudsplannen beschikbaar.

4.3 Financiering

Algemeen

Wet fido

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), en gelden ook voor gemeenschappelijke regelingen als de VGGM. Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

- Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor. De VGGM hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:
- Beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren
- Beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico
- Minimaliseren van de kosten van geldleningen
- Verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (< 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programmabegroting. Voor 2021 bedraagt de limiet 8,3 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VGGM komt dat neer op een bedrag van € 20 miljoen. In 2020 en 2021 zal naar verwachting € 16 miljoen moeten worden gefinancierd, dat ruimschoots onder de gestelde norm ligt.

Financiering

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen. Deze kasstromen bestaan uit:

1. De kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie)
2. De kasstroom uit investeringen
3. De kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken geldleningen)

Het inzicht hierin wordt verkregen door het regelmatig actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en het investeringsplan het uitgangspunt.

Op basis van het meerjarige investeringsplan (zie bijlage 4) en de in 2019 afgesloten meerjarige lening van € 15 miljoen wordt geen liquiditeitstekort verwacht.

Renteomslag en financieringsresultaat

Voor vergelijkbaarheid tussen overheidsorganisaties, schrijft de BBV de manier van bepalen van de renteomslag voor. Voor de VGGM bedraagt de renteomslag 0,5%.

5. Planning en control cyclus

Op hoofdlijnen kan de planning & control cyclus voor begrotingsjaar 2022 als volgt worden geschetst:

Wanneer	Wat	Wie
Februari 2021	Bespreken kaderbrief & ontwerp-begroting 2022	Algemeen Bestuur
Mrt – mei 2021	Consultatie kaderbrief & ontwerp-begroting 2022	Colleges van B&W en gemeente raden
26 mei/ 2 juni 2021	Bespreken zienswijze en begroting 2022	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
23 juni 2020	Bespreken zienswijze en vaststellen begroting 2022	Algemeen Bestuur
Maart - sept 2022	Bespreking begrotingswijzigingen	Fin cie, Dagelijks Bestuur en Algemeen bestuur
Maart 2023	Bespreking jaarrekening 2022	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
April 2023	Bespreking en vaststellen jaarrekening 2022	Algemeen Bestuur

Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen

a. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader van de gemeentelijke bijdrage Veiligheid (brandweer).

In € x 1.000	2021	**2022**	2023	2024	2025
Begroting t-1 (2021)	40.524	**41.634**	41.634	41.634	41.634
Mutatie met bevolkingszorg	-	**-**	-	-	-
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	1.130	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
Specifieke afspraken (***)	-19	**-**	-	-	-
MJB 2020-2024	41.634	**41.634**	41.634	41.634	41.634
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		**692**	692	692	692
Externe veiligheid	54	**54**	54	54	54
Beroepsorganisatie Ede (*)	500	**1.500**	1.500	1.500	1.500
Ingroei herverdeling (**)		**11**	-269	-215	
Specifieke afspraken (***)	-38	**-76**	-76	-184	-203
MJB 2021-2025	**42.150**	**43.815**	**43.535**	**43.481**	**43.677**

De voormalige subsidie voor externe veiligheid is per 1-1-2021 overgeheveld naar het gemeentefonds.
(*) In 2021 financiert de gemeente Ede 500k voor de nieuwe beroepsbrandweer. Vanaf 2022 worden de totale kosten van 1,5mln door de regiogemeenten gemeenschappelijk betaald.
(**) Vanaf 2022 is sprake van een nieuw verdeelmodel met een ingroei voor verschillende gemeenten. Hierdoor fluctueert de totale gemeentelijke bijdrage
(***) De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Dieren aan de gemeente Rheden en de verkoop kazerne Harskamp aan de gemeente Ede. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor deze gemeenten. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budget neutrale transactie voor beide partijen.

b. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage bevolkingszorg:

In € x 1.000	2021	**2022**	2023	2024	2025
Begroting t-1 (2021)	636	**650**	650	650	650
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	14	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
MJB 2020-2024	650	**650**	650	650	650
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		**7**	7	7	7
Mutatie inwoneraantallen (*)	-1	**5**	5	5	5
MJB 2021-2025	**649**	**662**	**662**	**662**	**662**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 0,95 (2021: € 0,94). Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2020.

c. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD:

In € x 1.000	2021	**2022**	2023	2024	2025
Begroting t-1 (2021)	9.891	**10.167**	10.167	10.167	10.167
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	276	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
MJB 2020-2024	10.167	**10.167**	10.167	10.167	10.167
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		**167**	167	167	167
Mutatie inwoneraantallen (*)	-17	**80**	80	80	80
MJB 2021-2025	**10.150**	**10.414**	**10.414**	**10.414**	**10.414**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 14,95 (2021: € 14,71) voor het basispakket. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2020.

d. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage JGZ

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader Publieke Gezondheid:

In € x 1.000	2021	**2022**	2023	2024	2025
Begroting t-1 (2021)	8.333	**8.565**	8.565	8.565	8.565
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	232	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
MJB 2020-2024	8.565	**8.565**	8.565	8.565	8.565
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		**136**	136	136	136
Mutatie inwoneraantallen	0	**-41**	-41	-41	-41
MJB 2021-2025	**8.565**	**8.660**	**8.660**	**8.660**	**8.660**

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 62,30 (2021: € 61,32) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2020.

e. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage RVP

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader Publieke Gezondheid:

In € x 1.000	2021	**2022**	2023	2024	2025
Begroting t-1 (2021)	1.310	**1.342**	1.342	1.342	1.342
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	32	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
MJB 2020-2024	1.342	**1.342**	1.342	1.342	1.342
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)		**19**	19	19	19
Mutatie inwoneraantallen	0	**-6**	-6	-6	-6
Vaccinatie Meningokokken (*)	P.M.	**P.M.**	P.M.	P.M.	P.M.
MJB 2021-2025	**1.342**	**1.355**	**1.355**	**1.355**	**1.355**

(*) Ook het budget voor de vaccinatie Meningokokken is per 1-1-2021 overgeheveld naar het gemeentefonds. Op dit moment zijn de bedragen nog niet bekend.

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 9,75 (2021: € 9,61) per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2020 (exclusief meningokokken).

f. Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's

VGGM verdeelt onder 5 categorieën haar te ontvangen bijdragen van de gemeente, namelijk Veiligheid, Bevolkingszorg, GGD, Jeugdgezondheidszorg en Rijksvaccinatieprogramma. De aansluiting tussen deze bijdragen en de verschillende programma's is als volgt:

In € x 1.000	**Bijdragen 2022**				
	BZ	PG	JGZ	RVP	**Totaal**
Crisisbeheersing					
- Multi		312			**3.105**
- Bevolkingszorg	662				**662**
- GHOR		516			**516**
Subtotaal crisisbeheersing	662	828	0	0	**4.282**
Brandweerzorg					
- Operatie					**35.386**
- Risicobeheersing					**5.637**
Subtotaal brandweerzorg	0	0	0	0	**41.023**
PG					
- Algemene gezondheidszorg		2.764			**2.764**
- Jeugdgezondheidszorg		5.876	8.660	1.355	**15.891**
- Monitoring & advies		946			**946**
Subtotaal PG	0	9.586	8.660	1.355	**19.601**
Totaal	**662**	**10.414**	**8.660**	**1.355**	**64.907**

Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente

a. Gemeentelijke bijdrage Veiligheid

In overeenstemming met paragraaf 3.2 is voor de verdeling van het budgettair kader Veiligheid per 2022 een verdeling op basis van het gemeentefonds cluster OOV sub brandweer van toepassing, met uitzondering van de niet geregionaliseerde taken en bijbehorende budgetten. De niet-geregionaliseerde taken en bijbehorende budgetten hebben betrekking op huisvesting, uitvoering van de FLO-regeling voor de gemeenten Arnhem en Ede en het beheer van het AED-netwerk voor de gemeente Barneveld. Hiermee wordt het totale kader verdeeld in een niet-geregionaliseerd en geregionaliseerd deel. Het geregionaliseerde kader wordt verdeeld op basis van de verdeelsleutel Gemeentefonds OOV sub brandweer. Dat geeft de volgende verdeling van het kader per gemeente ultimo 2022:

In € x 1.000	GF OOV sub brw 2020	In %	**Kader niet geregionaliseerd 2022**	**Kader Geregionaliseerd 2022**	**Kader totaal 2022**
Arnhem	11.912	25,70%	**2.464**	**10.210**	**12.674**
Barneveld	4.246	9,20%	**153**	**3.644**	**3.797**
Doesburg	650	1,40%	**5**	**564**	**569**
Duiven	1.531	3,30%	**5**	**1.300**	**1.305**
Ede	7.908	17,10%	**791**	**6.764**	**7.555**
Lingewaard	2.547	5,50%	**197**	**2.177**	**2.374**
Nijkerk	2.581	5,60%	**52**	**2.237**	**2.289**
Overbetuwe	2.909	6,30%	**109**	**2.488**	**2.597**
Renkum	1.961	4,20%	**117**	**1.685**	**1.802**
Rheden	2.863	6,20%	**77**	**2.463**	**2.540**
Rozendaal	191	0,40%	**0**	**161**	**161**
Scherpenzeel	565	1,20%	**12**	**485**	**497**
Wageningen	2.684	5,80%	**33**	**2.285**	**2.318**
Westervoort	799	1,70%	**0**	**692**	**692**
Zevenaar	2.954	6,40%	**103**	**2.531**	**2.634**
Totaal	**46.301**	**0**	**4.118**	**39.686**	**43.804**

De mutatie van de begroting 2021 naar de bijdrage 2022 per gemeente kent dan de volgende stappen:

In € x 1.000	Begroting 2021	Loon- prijs compensatie (§ 3.1)	24/7 bezetting Ede Stad (§ 2b.1)	Impuls Ext. Veiligheid (§ 2b.2)	Specifiek	Mutatie verdeelsleutel	**Kader 2022**	Overgangs- bepaling (§ 3.2)	**Bijdrage 2022**
Arnhem	12.083	202	387	14		-12	**12.674**	-	**12.674**
Barneveld	3.748	60	138	5		-154	**3.797**	-	**3.797**
Doesburg	737	9	21	1		-199	**569**	163	**732**
Duiven	858	20	49	2		376	**1.305**	-335	**970**
Ede	6.727	118	256	9		445	**7.555**	-156	**7.399**
Lingewaard	2.046	37	82	3		206	**2.374**	-115	**2.259**
Nijkerk	2.908	37	84	3		-743	**2.289**	605	**2.894**
Overbetuwe	2.285	41	94	3		174	**2.597**	-69	**2.528**
Renkum	1.848	29	64	2		-141	**1.802**	56	**1.858**
Rheden	2.801	42	93	3	-76	-323	**2.540**	193	**2.733**
Rozendaal	82	2	6	0		71	**161**	-66	**95**
Scherpenzeel	501	7	18	1		-30	**497**	6	**503**
Wageningen	1.671	36	86	3		522	**2.318**	-440	**1.878**
Westervoort	866	11	26	1		-212	**692**	169	**861**
Zevenaar	2.474	41	96	3		20	**2.634**	-	**2.634**
Totaal	**41.635**	**692**	**1.500**	**53**	**-76**	**0**	**43.804**	**11**	**43.815**

De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Dieren aan de gemeente Rheden. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor deze gemeenten. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budget neutrale transactie voor beide partijen.

b. Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage voor bevolkingszorg is gebaseerd op een tarief van € 0,95 (2021: € 0,94) per inwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2020 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners	Begroting 2021	Mutatie inwoners	Loon en prijs-compensatie	**Bijdrage 2022**
Arnhem	161.348	**150**	2	1	**153**
Barneveld	59.082	**55**	1	-	**56**
Doesburg	11.077	**10**	-	-	**10**
Duiven	25.126	**24**	-	-	**24**
Ede	117.165	**109**	1	1	**111**
Lingewaard	46.601	**44**	-	-	**44**
Nijkerk	43.171	**40**	-	1	**41**
Overbetuwe	47.906	**45**	-	1	**46**
Renkum	31.419	**29**	-	1	**30**
Rheden	43.761	**41**	-	1	**42**
Rozendaal	1.704	**2**	-	-	**2**
Scherpenzeel	9.880	**9**	-	-	**9**
Wageningen	39.664	**36**	1	1	**38**
Westervoort	14.971	**14**	-	-	**14**
Zevenaar	43.750	**42**	-	-	**42**
Totaal	**696.625**	**650**	**5**	**7**	**662**

c. Gemeentelijke bijdrage GGD

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 14,95 (2021: € 14,71) per inwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2020 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Inwoners 1-1-2020	Kader 2021	Mutatie inwoners	Loon en prijs-compensatie	**Bijdrage 2022**
Arnhem	161.348	2.343	18	39	**2.400**
Barneveld	59.082	853	7	14	**874**
Doesburg	11.077	164	1	3	**168**
Duiven	25.126	373	3	6	**382**
Ede	117.165	1.702	13	28	**1.743**
Lingewaard	46.601	684	5	11	**700**
Nijkerk	43.171	632	5	10	**647**
Overbetuwe	47.906	699	5	11	**716**
Renkum	31.419	460	4	8	**472**
Rheden	43.761	642	5	11	**657**
Rozendaal	1.704	24	0	0	**25**
Scherpenzeel	9.880	145	1	2	**149**
Wageningen	39.664	570	5	9	**584**
Westervoort	14.971	220	2	4	**225**
Zevenaar	43.750	657	5	11	**672**
Totaal	**696.625**	**10.167**	**80**	**167**	**10.414**

d. Budgettair kader bijdrage JGZ

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 62,30 (2021: € 61,32) per jeugdinwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Jeugdinwoners 1-1-2020	Kader 2021	Mutatie inwoners	Loon en prijs-compensatie	**Bijdrage 2022**
Arnhem	30.340	1.861	-10	30	**1.881**
Barneveld	15.151	917	-5	15	**927**
Doesburg	1.774	113	-1	2	**115**
Duiven	4.696	302	-1	5	**305**
Ede	25.500	1.564	-8	25	**1.581**
Lingewaard	9.380	582	-3	9	**588**
Nijkerk	9.654	597	-3	9	**603**
Overbetuwe	10.340	640	-3	10	**647**
Renkum	5.533	342	-2	5	**346**
Rheden	7.556	469	-2	7	**474**
Rozendaal	393	23	0	0	**23**
Scherpenzeel	0	141	0	2	**144**
Wageningen	2.250	362	-1	6	**368**
Westervoort	5.984	168	-2	3	**169**
Zevenaar	2.717	483	-1	8	**490**
Totaal	**131.268**	**8.566**	**-41**	**136**	**8.661**

d. Budgettair kader bijdrage RVP

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage RVP is gebaseerd op een tarief van € 9,61 per jeugdinwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Jeugdinwoners 1-1-2020	Kader 2021	Mutatie inwoners	Loon en prijs-compensatie	Menigo-kokken	**Bijdrage 2022**
Arnhem	30.340	292	-1	4	PM	**294**
Barneveld	15.151	144	-1	2	PM	**145**
Doesburg	1.774	18	0	0	PM	**18**
Duiven	4.696	47	0	1	PM	**48**
Ede	25.500	245	-1	4	PM	**247**
Lingewaard	9.380	91	0	1	PM	**92**
Nijkerk	9.654	94	0	1	PM	**94**
Overbetuwe	10.340	100	-1	1	PM	**101**
Renkum	5.533	54	0	1	PM	**54**
Rheden	7.556	74	0	1	PM	**74**
Rozendaal	393	4	0	0	PM	**4**
Scherpenzeel	2.250	22	0	0	PM	**22**
Wageningen	5.984	57	0	1	PM	**58**
Westervoort	2.717	26	0	0	PM	**26**
Zevenaar	7.750	76	0	1	PM	**77**
Totaal	**131.268**	**1.342**	**-6**	**19**	**0**	**1.355**

e. Aantallen inwoners

Het aantal inwoners per 1 januari 2020 zoals gehanteerd in deze begroting is als volgt te specificeren:

	1 januari 2020		1 januari 2019	
	Inwoners	Jeugd	Inwoners	Jeugd
Arnhem	161.348	30.340	159.265	30.355
Barneveld	59.082	15.151	57.971	14.961
Doesburg	11.077	1.774	11.148	1.850
Duiven	25.126	4.696	25.332	4.917
Ede	117.165	25.500	115.710	25.504
Lingewaard	46.601	9.380	46.475	9.493
Nijkerk	43.171	9.654	42.943	9.731
Overbetuwe	47.906	10.340	47.543	10.434
Renkum	31.419	5.533	31.302	5.585
Rheden	43.761	7.556	43.640	7.653
Rozendaal	1.704	393	1.654	374
Scherpenzeel	9.880	2.250	9.873	2.304
Wageningen	39.664	5.984	38.774	5.911
Westervoort	14.971	2.717	14.944	2.746
Zevenaar	43.750	7.750	43.488	7.872
Totaal	**696.625**	**139.018**	**690.062**	**139.690**

Bijlage 3: Geprognotiseerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2019	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Activa						
Vaste activa						
Materiele vaste activa						
Grond	1.451	698	33	33	0	0
Gebouwen	8.147	6.170	4.519	4.292	3.718	3.715
Vervoermiddelen	18.676	22.425	23.625	23.649	24.427	24.533
Bedrijfsmiddelen	10.409	13.402	11.794	8.916	10.960	11.211
	38.682	42.695	39.972	36.891	39.106	39.460
Financiele vaste activa						
Waarborgsommen	24	24	24	24	24	24
Totaal vaste activa	38.707	42.720	39.996	36.915	39.130	39.484
Vlottende activa						
Voorraden	53	43	43	43	43	43
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar						
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.971	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Vordering op stichting PG	0	0	0	0	0	0
Overige vorderingen	4.232	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
	9.203	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Liquide middelen						
Banksaldi	9	9	9	9	9	9
Kas	4	1	1	1	1	1
	13	10	10	10	10	10
Overlopende activa						
Vooruitbetaalde posten	2.550	2.550	2.550	2.550	2.550	2.550
Totaal vlottende activa	11.819	8.103	8.103	8.103	8.103	8.103
Totaal activa	50.525	50.822	48.099	45.018	47.232	47.586
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453
Bestemmingsreserves	4.443	4.098	3.039	1.890	1.449	1.297
Gerealiseerd resultaat	1.472	0	0	0	0	0
	7.367	5.551	4.492	3.343	2.902	2.750
Voorzieningen	8.537	6.236	5.108	5.106	5.106	5.106
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer						
Onderhandse leningen	21.408	16.402	15.286	15.277	15.000	15.000
Overige leningen	0	0	0	0	0	0
	21.408	16.402	15.286	15.277	15.000	15.000
Totaal vaste passiva	37.312	28.189	24.887	23.726	23.009	22.856
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar						
Overige kasgeldleningen (sluitpost)	0	13.133	13.712	11.792	14.724	15.230
Banksaldi	0	0	0	0	0	0
Overige schulden	3.781	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	3.781	18.133	18.712	16.792	19.724	20.230
Overlopende passiva						
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd						
die in het volgend begrotingsjaar tot betaling komen	6.097	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overige vooruitontvangen bedragen	3.335	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
	9.432	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Totaal vlottende passiva	13.214	22.633	23.212	21.292	24.224	24.730
Totaal passiva	50.525	50.822	48.099	45.018	47.232	47.586
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage 4: Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2020	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	Saldo 31-12-2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Verwachting ultimo 2023	2024	2025
Algemene reserve	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	1.453	1.453	1.453
Totaal	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**0**	**0**	**1.453**	**1.453**	**1.453**	**1.453**

Bestemmingsreserves

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2020	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	Saldo 31-12-2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Verwachting ultimo 2023	2024	2025
Aanvaardbare kosten Ambulancezorg	834	0	0	834	0	0	834	834	834	834
Aanvaardbare kosten CPA	31	0	0	31	0	0	31	31	31	31
Onderhoud kazernes-gebruikersdeel	877	0	100	777	0	100	677	577	477	377
Activa brandweer Ede	370	0	100	270	0	100	170	70	0	0
Arbeidshygiene brandweer	148	0	30	118	0	30	88	58	28	0
Informatietechnologie rampenbestr.	39	0	0	39	0	39	0	0	0	0
Reserve JGZ	1.058	0	425	633	0	350	283	0	0	0
Onderhoud consultatiebureau's	179	0	25	154	0	25	129	104	79	54
Reserve ICT	192	0	75	117	0	75	42	0	0	0
Reserve Meldkamer Brandweer	500	0	200	300	0	200	100	0	0	0
Reserve Reorganisatie Bedrijfsvoering (bestemming 2019)	400	0	100	300	0	100	200	0	0	0
Reserve Doorontwikkeling Risicobeheersing (bestemming 2019)	300	0	300	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Ede 24 uur (bestemming 2020)	1.200	0	1.200	0	0	0	0	0	0	0
Reserve brandweer (inhalen werkzaamheden) (bestemming 2020)	245	0	245	0	0	0	0	0	0	0
Reserve verdeelsleutels brandweer (bestemming 2020)	474	0	0	474	11	0	485	215	0	0
Reserve bedrijfsvoering (inhalen werkzaamheden) (bestemming 2020)	100	0	50	50	0	50	0	0	0	0
Totaal	**6.948**	**0**	**2.850**	**4.098**	**11**	**1.069**	**3.039**	**1.890**	**1.449**	**1.297**

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo 31-12-2020	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	Saldo 31-12-2021	Toevoeging 2022	Onttrekking 2022	Saldo 31-12-2022	Verwachting ultimo 2023	2024	2025
Voorziening afbouw BMI	1.122	0	561	561	0	561	0	0	0	0
Voorziening personeelsaangelegenheden	562	0	314	247	0	247	0	0	0	0
Voorziening Reorganisatie Bedrijfsvoering	290	0	250	40	0	40	0	0	0	0
Voorziening PLB-RAV	1.292	0	0	1.292	0	0	1.292	1.292	1.292	1.292
Voorziening KOD	24	0	11	13	0	11	2	0	0	0
Voorziening FLO/huisvesting Arnhem	4.360	0	277	4.083	0	268	3.815	3.815	3.815	3.815
Totaal	**7.649**	**0**	**1.413**	**6.236**	**0**	**1.128**	**5.108**	**5.106**	**5.106**	**5.106**

Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2021 – 2025

Uitgangspunten voor het meerjaren investeringsplan zijn:
- Vervanging van huidige materieel op basis van verwachte levensduur
- Realiseren van het regionale materieelplan ten behoeve van het regionale dekkingsplan

Een deel van het te vervangen is ten tijde van de regionalisering om niet of tegen een lage waarde verkregen. In het budget van VGGM is rekening gehouden met de toekomstig hogere afschrijvingen. Voor 2020 bedroeg deze budgettaire ruimte € 179.000. Door COVID19 is vertraging ontstaan in de investeringen in 2020, welke in 2021 wordt ingelopen. Als gevolg van de geplande investeringen in 2021 en 2022 loopt deze budgettaire ruimte in 2020 terug naar nihil.

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Programma GGD						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	3	244	21	17	81	140
Voertuigen	7	0	0	66	0	0
Totaal programma GGD	**10**	**244**	**21**	**82**	**81**	**140**
Programma Brandweerzorg						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	570	2.436	784	998	2.851	1.765
Voertuigen	3.411	4.845	3.660	1.115	4.144	3.530
Totaal programma Brandweerzorg	**3.981**	**7.280**	**4.444**	**2.113**	**6.994**	**5.294**
Programma Crisisbeheersing						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	0	253	95	0	130	0
Voertuigen	0	0	0	180	0	0
Totaal programma Crisisbeheersing	**0**	**253**	**95**	**180**	**130**	**0**
Programma Ambulance zorg						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	80	0	293
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	599	2.154	831	19	150	688
Voertuigen	442	1.041	983	2.107	6	86
Totaal programma Ambulance zorg	**1.041**	**3.195**	**1.814**	**2.206**	**156**	**1.067**
Programma Bedrijfsvoering						
Bouwkundige aanpassingen	0	361	254	0	0	0
ICT middelen	642	3.563	659	242	2.868	1.622
Bedrijfsmiddelen	101	692	162	24	107	325
Voertuigen	0	70	0	0	0	40
Totaal programma Bedrijfsvoering	**743**	**4.685**	**1.074**	**265**	**2.975**	**1.987**
Totaal investeringen	**5.775**	**15.657**	**7.448**	**4.845**	**10.334**	**8.487**

Bijlage 6: Taakvelden

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2019			Gew. Begr. 2020			Gew. Begr. 2021			Begroting 2022		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	51.101	45.087	**6.014**	74.294	68.407	**5.887**	100.197	93.727	**6.470**	60.167	53.883	**6.284**
Crisisbeheersing en brandweer	48.550	37.875	**10.675**	49.428	39.214	**10.214**	51.917	42.893	**9.024**	53.716	42.793	**10.923**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	671	16.493	**-15.822**	538	17.678	**-17.140**	736	19.080	**-18.344**	835	19.100	**-18.265**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**100.321**	**99.455**	**866**	**124.260**	**125.299**	**-1.039**	**152.850**	**155.700**	**-2.850**	**114.718**	**115.776**	**-1.058**
Mutatie reserves	605	0	**605**	1.039	0	**1.039**	2.850	0	**2.850**	1.058	0	**1.058**
Resultaat	**100.926**	**99.455**	**1.472**	**125.299**	**125.299**	**0**	**155.700**	**155.700**	**0**	**115.776**	**115.776**	**0**

Bedragen x € 1.000	Raming 2023			Raming 2024			Raming 2025		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	60.167	53.816	**6.351**	60.167	53.533	**6.634**	60.167	53.533	**6.634**
Crisisbeheersing en brandweer	53.435	42.693	**10.742**	53.490	42.593	**10.897**	53.705	42.591	**11.114**
Treasury	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Overhead	835	19.078	**-18.242**	835	18.806	**-17.971**	835	18.736	**-17.900**
Overige baten en lasten	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Vennootschapsbelasting	0	0	**0**	0	0	**0**	0	0	**0**
Saldo van baten en lasten	**114.437**	**115.587**	**-1.150**	**114.492**	**114.932**	**-440**	**114.707**	**114.859**	**-153**
Mutatie reserves	1.150	0	**1.150**	440	0	**440**	153	0	**153**
Resultaat	**115.587**	**115.587**	**0**	**114.932**	**114.932**	**0**	**114.859**	**114.859**	**0**

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM):
verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten van Gelderland-Midden.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Postbus 5364
6802 EJ ARNHEM
T 0800 8446 000
E info@vggm.nl
I www.vggm.nl

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Gemeente Duiven

Gemeente Duiven
Koning Willem-Alexanderplein 1
Postbus 6
6920 AA Duiven

(0316) 279 111
gemeente@duiven.nl
www.duiven.nl

VGGM
T.a.v. dagelijks bestuur
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

datum	:	21 april 2021
zaaknummer	:	Z/21/078040 /201502951
onderwerp	:	Zienswijze ontwerpbegroting 2022
contactpersoon	:	Renzo Willemsen

Geacht bestuur,

U heeft onze gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om voor 3 mei 2021 een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting 2022 van VGGM.
In zijn vergadering van 20 april j.l. heeft de gemeenteraad de ontwerpbegroting behandeld.

Verdeelsleutel
In de ontwerpbegroting is voorgesteld om het verdeelmodel “Gemeentefonds, OOV-subcluster brandweer” te hanteren als nieuwe verdeelsleutel voor de financiering van de brandweerzorg. Dit is het model dat door circa 2/3 van alle veiligheidsregio’s wordt gehanteerd als verdeelmodel. Dit model leidt tot grote herverdelingen. Voor de gemeente Duiven leidt alleen al deze herverdeling tot een toename van de bijdrage aan VGGM van € 376.000. Het financiële effect voor onze gemeente is daarmee fors. Tegelijkertijd begrijpen we de achtergrond van de nieuwe verdeelsleutel en wordt een overgangsregeling getroffen.

Besparingen
Wij dringen er bij u op aan om met voorstellen te komen om de totale kosten van VGGM in de komende jaren terug te dringen. Het dringende verzoek is conform de raadsmotie van november 2019 over bezuinigingen bij gemeenschappelijke regelingen en conform het raadsbesluit bij het vaststellen van het Duivense bezuinigingspakket in juli 2020.
Het lopende benchmarkonderzoek biedt naar verwachting handvatten voor besparingen. Wij vragen u om op basis daarvan open het gesprek te voeren over de betaalbaarheid van een passend niveau van brandweerzorg en andere taken. We zien graag welke mogelijkheden er zijn om vanaf het begrotingsjaar 2023 besparingen te realiseren. We verwachten namelijk dat het mogelijk is om een aantal VGGM-activiteiten beperkter en/of efficiënter uit te voeren.

Conclusie
In het vertrouwen dat de VGGM deze handschoen oppakt, stemt de gemeenteraad van Duiven in met de ontwerpbegroting 2022 van VGGM, inclusief de resultaatbestemming 2020.

Met vriendelijke groeten,

De gemeenteraad van Duiven,

Drs W.R. Bosch	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
griffier	burgemeester

Link naar de webinar over de verdeelsleutel VGGM & 24/7 post brandweer EDE.

https://vimeo.com/525524556/c7f3af8d44

De VGGM is van en voor ons allemaal

Kostenverdeling brandweerzorg VGGM

Raadsinformatie 11 maart 2021

Presentatie: Tonny van de Vondervoort

Voorstel andere verdeelsleutel

- Aanleiding
- Proces
- Een andere verdeelsleutel

Aanleiding

VGGM besluitvorming in 2014

- Bij VGGM is in 2014 gekozen voor:
  - Bijdrage aan VR op basis van historische kosten i.v.m. herverdeeleffecten bij gelijk bedrag per inwoner en mogelijke wijziging van brandweerfinanciering binnen 5 jaar
  - Schoon door de poort
  - Gebruiksovereenkomsten kazernes voor onbepaalde tijd met 1 jaar opzegtermijn
  - VGGM is geen vastgoedbedrijf, dus gebouwen achter gelaten bij gemeenten, aantal panden in eigendom VGGM vanwege BTW vraagstuk
  - FLO kosten achter gelaten bij gemeenten
  - Geen vergoeding achterlatingskosten, eenmalig gebaar richting meest schrijnende gevallen
  - VGGM is GR met meerdere onderdelen (Brandweer, GGD, Ambulancedienst, VT) en integrale organisatie
  - Hier en daar zijn afspraken gemaakt om de lokale situatie tijdelijk te handhaven

De keuzes van 2014 worden niet meer als passend en rechtvaardig ervaren

- Bijdrage aan VR op basis van historische kosten leidt tot grote verschillen in bijdrage per gemeente en de historische verdeling beweegt daarnaast niet mee met ontwikkelingen in gemeenten (meer woningen of bedrijven bv.) en met regionale kosten
- Verschil in historische kosten sluit niet noodzakelijk aan op verschil in omstandigheden die niveau brandweerzorg bepalen, ook bv. beleidskeuzes of min of meer toevallig verschil in ouderdom/kwaliteit huisvesting op dat moment kunnen een rol spelen. Dat is overigens niet uniek voor VGGM
- Maatschappelijke en juridische veranderingen zijn van invloed op het kostenpatroon en kostenniveau van de VR (bv. meer preventie-minder branden, beschikbaarheid vrijwilligers, nieuwe kwaliteitseisen, arrest Matzak, WNRA)
- Niet de individuele gemeente maar de regio maakt beleid met betrekking tot beschikbare brandweerzorg voor iedereen in de regio. Sterk verstedelijkte gebieden vragen andere zorg dan andere delen van de regio
- Er kunnen dus meerdere oude en nieuwe redenen zijn voor feitelijke en/of ervaren verschillen in:
  - niveau lokale brandweerzorg
  - kosten vroeger en nu
- De brandweerzorg in 2021 is niet meer hetzelfde als in 2014

Proces

Het AB besluit tot een evaluatie van de verdeelsleutel

- Het AB heeft medio 2020 besloten tot evaluatie van de huidige verdeelsleutel brandweer
- Er wordt een externe begeleider ingehuurd
- De afspraken van 2014 worden in beeld gebracht evenals de daarmee samenhangende verschillen in financiële bijdragen van gemeenten aan de regionale brandweer. Daarbij gaat het zowel om de bijdrage aan de VGGM als ook om de verschillen in huisvestingskosten die ten laste van de gemeenten zijn gebleven
- Deze laatste kosten zijn niet terug te zien in de begroting van de VGGM, maar bepalen wel mede de lasten per gemeente voor brandweerzorg
- Keuzes die andere regio's hebben gemaakt zijn geïnventariseerd
- In november 2020 zijn tijdens een tweedaagse de inventarisaties en de alternatieve mogelijkheden besproken met de burgemeesters

Burgemeesters doen voorstel aan het AB

- Burgemeesters doen, alle informatie en alternatieven wegend, het voorstel aan het AB om te kiezen voor een verdeelsleutel die aansluit bij het Gemeentefonds, nl. onderdeel OOV, sub cluster brandweer. Daarbij gaat het niet om het volume uit het GF maar om de verhouding van gemeenten onderling
- Burgemeesters doen voorstel aan het AB om deze nieuwe sleutel met een overgangsregeling te doen ingaan per 2022
- In januari 2021 gaat het AB akkoord met verwerking van die voorstellen in de begroting
- Daarnaast is onderzoek gedaan naar de huisvestingskosten en het opnemen van de integrale huisvestingskosten in de begroting van de VGGM. Een eerste indicatie geeft aan dat er een versterkend effect van uit gaat. Bovendien is de diversiteit van gebouwen en beheer dusdanig groot dat nader onderzoek gewenst is om tot een afgewogen voorstel te komen. Het AB heeft de wens bekrachtigd om per 2024 de integrale huisvestingskosten in de begroting te kunnen verwerken

Gemeenteraden kunnen zienswijze inbrengen

- In de voor de gemeenteraden voorliggende begroting is het genoemde AB besluit verwerkt
- Gemeenteraden hebben de mogelijkheid daarop te reageren en kunnen nu een zienswijze inbrengen
- In juni beoordeelt het AB de ingebrachte zienswijzen en past, afhankelijk van de inbreng, de begroting op basis daarvan nog aan
- In juni neemt het AB een definitief besluit over de begroting 2022

Een andere verdeelsleutel

Overwegingen voor een andere sleutel

- Brandweerzorg 2021 is niet meer hetzelfde als die van 2014 en de huidige kostenverdeling sluit niet meer aan op de veranderde brandweerzorg
- Brandweerzorg is echt regionale zorg, met lokale en gespecialiseerde teams die samen de noodzakelijke en regio dekkende brandweertaken uitvoeren
- De sterk geregionaliseerde en veranderde brandweerzorg maakt dat alle gemeenten van elkaar afhankelijk zijn voor een gelijkwaardige (= niet noodzakelijk gelijke) brandweerzorg.
- Het VGGM bestuur beslist over het regionale dekkingsplan, waarin het niveau van de brandweerzorg die voor alle gemeenten in de regio beschikbaar is wordt vastgesteld, en houdt daarbij rekening met verschil in omstandigheden
- Tegen die achtergrond zou de begroting van de regionale brandweer ook de integrale kosten (op dit moment zijn met name een groot deel van de huisvestingskosten niet in de VGGM-begroting opgenomen) van brandweerzorg moeten laten zien, om die vervolgens met de nieuwe verdeelsleutel door te belasten aan de deelnemende gemeenten

Criteria voor een acceptabele verdeelsleutel

- Regionale solidariteit
- Toekomstbestendig
- Herkenbaar, uitlegbaar
- Robuust, eenvoudig
- Rekening houden met specifieke lokale omstandigheden (bv. weg, water, bos, historische binnenstad, uitgestrektheid platteland, verspreide bebouwing)
- Aansluiten bij bekende systemen (bv. Gemeentefonds, andere regio's)

Per saldo

- Een bijdrage per gemeente op basis van historische kosten sluit niet meer aan bij de beschikbaarheid van de inmiddels sterk geregionaliseerde en veranderde brandweerzorg en de ontwikkelingen bij gemeenten
- In de financiële afspraken 2014 zitten een aantal onevenwichtigheden (historische kosten, huisvesting)
- Er is een reële kans dat actuele en toekomstige ontwikkelingen nieuwe verschillen tot gevolg hebben
- Zolang er geen sprake is van een echt integrale kostprijs voor de gehele regionale brandweerzorg zullen de huidige (en ook toekomstige) verschillen een rol blijven spelen
- Een meer gelijkwaardige financiële bijdrage van gemeenten voor de beschikbare brandweerzorg vraagt om een andere verdeelsleutel

Een voor iedereen ideaal model bestaat niet ….

- ….. maar afgezet tegen de criteria sluit de sleutel ‘OOV – sub cluster brandweer’ daar het beste bij aan

- OOV – sub cluster brandweer
  - Onderliggende berekening houdt rekening met fysieke kenmerken van de betreffende gemeente (o.a. aantal woonruimtes, omgevingsadressendichtheid, OZB waarde niet-woningen, aantal kernen, klantenpotentieel) en sluit daarmee redelijk goed aan bij verschillen in lokale brand risico’s en lokale kosten
  - Ruime meerderheid van de andere regio’s heeft hiervoor gekozen
  - Administratief eenvoudig, IFV (brandweer Nederland) levert benodigde basisinformatie aan de VR’s

- De begroting gaat er van uit dat deze sleutel per 2022 wordt ingevoerd met een overgangsregeling. De overgangsregeling is: 2022 5%, 2023 25%, 2024 30%, 2025 100%. Met deze regeling zitten 12 van de 15 gemeenten in drie jaar op het nieuwe aandeel, voor de laatste drie gemeenten is dat in 2025

Wat zijn wegingscriteria Gf OOV sub brandweer?

Criteria	Wegingsfactor	Totaal vd regio |in EUR
kernen met 500 of meer adressen	55.518,40	4.027.305
ozb-waarde van de niet-woningen gedeeld door 1.000.000	337,74	5.621.418
klantenpotentieel lokaal	0,67	739.601
klantenpotentieel regionaal	2,00	2.129.130
land	4,79	908.733
buitenwater	4,80	Nihil
oppervlakte bebouwing	128,16	925.541
woonruimten	41,50	21.325.945
omgevingsadressendichtheid (oad)	12,37	9.282.769
meerkernigheid	3.143,44	582.731
bedrijven	5,70	727.639
Totaal		46.300.810

Hoe ziet het financiële gevolg per gemeente er uit?

In € x 1.000	Begroting	Loon- prijs	24/7 bezetting	Impuls	Specifiek	Mutatie	Kader	Overgangs-	Bijdrage
	2021	compensatie	Ede Stad	Ext. Veiligheid		**verdeelsleutel**	2022	**bepaling**	2022
Arnhem	12.083	202	387	14		**-12**	12.674	-	12.674
Barneveld	3.748	60	138	5		**-154**	3.797	-	3.797
Doesburg	737	9	21	1		**-199**	569	**163**	732
Duiven	858	20	49	2		**376**	1.305	**-335**	970
Ede	6.727	118	256	9		**445**	7.555	**-156**	7.399
Lingewaard	2.046	37	82	3		**206**	2.374	**-115**	2.259
Nijkerk	2.908	37	84	3		**-743**	2.289	**605**	2.894
Overbetuwe	2.285	41	94	3		**174**	2.597	**-69**	2.528
Renkum	1.848	29	64	2		**-141**	1.802	**56**	1.858
Rheden	2.801	42	93	3	-76	**-323**	2.540	**193**	2.733
Rozendaal	82	2	6	0		**71**	161	**-66**	95
Scherpenzeel	501	7	18	1		**-30**	497	**6**	503
Wageningen	1.671	36	86	3		**522**	2.318	**-440**	1.878
Westervoort	866	11	26	1		**-212**	692	**169**	861
Zevenaar	2.474	41	96	3		**20**	2.634	-	2.634
Totaal	**41.635**	**692**	**1.500**	**53**	**-76**	**0**	**43.804**	**11**	**43.815**

Vragen ….

1. De grondslag voor berekening van de bijdrage van gemeenten ligt verankerd in artikel 32 van de Gemeenschappelijke Regeling VGGM. Uw AB wil deze grondslag wijzigen voor de brandweer. Dit heeft direct invloed op de begroting van deelnemende gemeenten. Onze gemeente gaat voor brandweer meer dan 200% van de oorspronkelijke grondslag betalen en daar zit vastgoed nog niet in. U grijpt daarmee rechtstreeks in in het budgetrecht van de gemeenteraad. Moeten daarom niet ook eerst de raden akkoord gaan met de wijziging van de systematiek?
2. Op basis waarvan worden de kosten in de nieuwe opzet verdeeld, met andere woorden wat zijn de nieuwe parameters? En waarom is dat een eerlijker verdeling dan verdeling op basis van het aantal inwoners? Naar de toekomst toe: worden de parameters regelmatig aangepast en zo ja met welke regelmaat? En geïndexeerd?
3. Huisvestingslasten zijn nog niet uitgekristalliseerd. Met welk percentage verwacht u dat de totale kosten brandweer gaan stijgen? En die veroorzaken dan een verhoging met eenzelfde percentage van de nieuw vastgestelde gemeentelijke bijdragen?
4. De grondslag wordt nu alleen voor de brandweer gewijzigd (ca 33% van totaal VGGM). Wilt u ook de grondslag voor de andere onderdelen van de VGGM wijzigen? En zo nee, waarom dan niet?

24/7 beroepsorganisatie Ede-Stad

11 maart 2021

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Aanleiding 24/7 beroepsorganisatie

- (Landelijke) Ontwikkelingen (WNRA en Matzak)
- Structureel groot aantal overtredingen ATW
- Grote mentale belasting beschikbaarheid (2 min)
- Gekwalificeerd personeel (combi-functie) moeilijk te krijgen (en huisvesting)
- Beschikbaarheid vrijwilligers
- Infrastructuur
  - stadsontwikkeling
  - ontwikkeling verkeerssituatie Ede-Centrum

Beroepsorganisatie 24/7 Ede-Stad

- 8 mensen 24/7 gekazerneerd
  - beroeps en vrijwilligers/parttimers
  - herbezetting
- Borging kwaliteitsnivo brandweerzorg
- Basis- en specialistische brandweerzorg
- Eén uitrukpost voor Ede-Stad
  - optimaal rendement brandweerzorg

Financiën

- Intensivering personeelslasten: 1,5 mln structureel
- Huisvesting: pm
- Materieel: neutraal

2021: incidentele oplossing, vanaf 2022 in verdeelsleutel

- Wat zijn de huisvestingskosten van de brandweer voor de locatie in Duiven? Kunt u daarbij onderscheid maken in de kapitaallasten en overige lasten? Hoe worden de huisvestingslasten nu verdeeld? Zijn alle huisvestingslasten van de locatie in Duiven opgenomen in de begroting van VGGM en geldt dit ook voor de andere deelnemers?
  Antwoord: Niet alle huisvestingslasten van gemeenten zijn in de begroting van VGGM opgenomen. De discussie over de herverdeling van de huisvestingskosten is mede ontstaan doordat de toerekening van huisvestingskosten van de diverse gemeenten aan VGGM verschilt. Van de brandweerkazerne in Duiven wordt een deel van de exploitatielasten door VGGM betaald. De kapitaallasten worden betaald door de gemeente zelf. In 2020 bedroegen de kapitaallasten voor de kazerne bijna 18.000 euro. De overige lasten bedroegen 11.000 euro.

- Bij de behandeling van de ontwerpbegroting 2021 zijn bezuinigingen aangekondigd voor 2022. In de tussentijd is destijds voorgesteld om het financieel kader incidenteel met 1,5 miljoen (2,5% van de begroting) te bezuinigen. Dit was mogelijk i.v.m. krappe arbeidsmarkt en groter personeelsverloop. Door gewijzigde omstandigheden als gevolg van het corona virus heeft het Algemeen Bestuur besloten om de incidentele bezuiniging vanuit voorzichtigheidsprincipe niet te handhaven in de definitieve begroting. Met de kennis van nu, mede gezien het jaarrekeningresultaat, blijkt dit niet gerechtvaardigd. Het Rijk staat ook in dit kader van het corona virus garant voor de extra kosten van de VGGM en specifiek voor de GGD.
  De bezuinigingen zijn met een jaar uitgesteld, waarom is er niet voor gekozen om een incidentele bezuiniging door te voeren in de begroting 2022? Is er geen sprake meer van een krappe arbeidsmarkt?

  Antwoord:
  De bezuiniging is in 2021 uitgesteld, vanwege de onzekere situatie rondom Covid. Er is op dit moment nog geen zekerheid over in hoeverre Covid ook in 2022 nog impact gaat hebben op de werkzaamheden van VGGM. Hopelijk kan de programmaorganisatie voor Covid19 grotendeels worden afgebouwd en kunnen niet uitgevoerde werkzaamheden worden ingehaald. Voor 2022 een taakstelling opvoeren is daarmee prematuur.
  Daarnaast wordt er op dit moment een benchmark uitgevoerd. Op basis van de informatie die daaruit komt, kan een goede takendiscussie worden gevoerd en kunnen keuzes gemaakt worden die eventueel ook leiden tot een structureel lager kostenniveau.
  Er is nog steeds sprake van een krappe arbeidsmarkt, maar eventuele voordelen die volgen uit dat vacatures niet snel kunnen worden ingevuld, zullen elk jaar variëren en zijn mede afhankelijk van of de functies waarop vacatures ontstaan essentieel zijn. Als dit het geval is, zal op deze vacatures moeten worden ingehuurd, wat duurder is dan vast personeel. Het structureel inboeken van voordelen vanwege een krappe arbeidsmarkt is dus niet heel realistisch.

Dat er in 2020 zo'n groot voordeel is gerealiseerd, is niet primair het gevolg van de niet ingeboekte taakstelling, maar van andere oorzaken, zoals oefeningen, opleidingen en investeringen, die moesten worden uitgesteld.

- Wat is het weerstandsratio per 2022 van de VGGM?

  Antwoord: Zie volgende vraag.

- Waarom zijn de financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen niet gepresenteerd conform tabel 2 van de ministeriële regeling (zier artikel 11, lid 3 van BBV)? Wat zijn de financiële kengetallen o.b.v. begroting 2022? Deze lezen we niet terug in paragraaf weerstandsvermogen.

  Antwoord:

Kentgetallen

Kengetallen	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Netto schuldquote	23,0%	16,0%	19,9%	26,3%	24,6%	27,1%	27,6%
Solvabiliteitsratio	14,6%	17,1%	10,9%	9,3%	7,4%	6,1%	5,8%
Structurele exploitatieruimte	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Solvabiliteit

In de begroting staat nu:

"De ratio per 1 januari 2020 is naar verwachting 9,1% (per eind 2018: circa 16,7%)".

Dit had moeten zijn:

"De ratio per 1 januari 2022 is naar verwachting 10,9% (per eind 2019: circa 14,6%)".

Nettoschuldquote

In de begroting staat nu:

"De netto schuldquote van 35%....."

Dit had moeten zijn:

"De netto schuldquote van 26,3%..."

Bovenstaande passen we aan in de definitieve begroting.

Onderwerp	Initiatiefvoorstel Raadsonderzoek		
Ondertitel	Op dit moment heeft de raad van de gemeente Duiven geen verordening vastgesteld voor het kunnen uitvoeren van een raadsenquête. Dankzij dit initiatiefvoorstel kan de raad straks wel raadsonderzoeken en raadsenquêtes initiëren.		
Portefeuillehouder	D66/Hans Egtberts	Zaaknummer	Z/21/078065/201502309
Behandelend ambtenaar	n.v.t.		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. De "Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021" vast te stellen.		
Historie	De Gemeentewet biedt ten behoeve van de controlerende functie van de gemeenteraad ten opzichte van het college van burgemeester en wethouders o.a. de mogelijkheden van een raadsonderzoek en raadsenquête. Het raadsonderzoek is de "lichte" variant; de raadsenquête is de “zware” variant. Om beide onderzoeken te kunnen inzetten, moet een verordening worden vastgesteld. D66 heeft hier in februari 2021 een initiatiefvoorstel voor ingediend. Het college heeft conform Reglement van Orde op 9 maart 2021 een zienswijze kenbaar gemaakt. Het college staat positief tegenover het voorstel. Wel wordt gewezen op enkele financiële en juridische aspecten. Het initiatiefvoorstel is naar aanleiding van de zienswijze van het college door de indiener aangepast.		
Termijn	n.v.t.		

Politieke Avond	Dinsdagavond 6 april 2021		Ronde en Debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
C. Koning	Wouter Bosch	Publieksruimte	Bestuur	40 minuten
Behandeladvies	Voorgesteld wordt om in 40 minuten een ronde met aansluitend debattafel te houden. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl. *Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (o.a. waarom-vragen) kunnen op de avond zelf worden gesteld.*			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel; bij de aansluitende debattafel is het woord aan de politieke fracties. Aanmelden via griffie@duiven.nl. Voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Duiven
D66

INITIAITIEFVOORSTEL

Zaak- & documentnr. : D66/2021/I-01

Datum besluitvorming : 1 juni 2021

Onderwerp : Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021

Samenvatting

Op dit moment heeft de raad van de gemeente Duiven geen verordening ex art. 155a, lid 8 Gemeentewet vastgesteld inzake het doen van onderzoek dan wel het uitvoeren van een raadsenquête. Met dit initiatiefvoorstel wil D66 Duiven deze lacune opvullen en het voor de gemeenteraad van de gemeente Duiven makkelijker maken om een raadsonderzoek/raadsenquête uit te voeren: deze verordening geldt voor alle nog op te starten raadsonderzoeken en -enquêtes.

Beslispunten

Gelezen het initiatiefvoorstel "Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021" besluit de gemeenteraad:

1. De "Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021" vast te stellen.

Aanleiding

De onderzoeksbevoegdheid van de gemeenteraad [art. 155a t/m 155f Gemeentewet] is ingevoerd bij de Wet dualisering gemeentebestuur [Stb. 2002, 111]. Introductie van dit instrument werd wenselijk geacht om de controlerende functie van de gemeenteraad ten opzichte van het college van burgemeester en wethouders te versterken. Het kan gaan om een "lichte" variant, het raadsonderzoek, maar ook om de zgn. "raadsenquête". Voor beide instrumenten biedt de verordening die nu voor ligt het verplichte kader ex art. 155a, lid 8 Gemeentewet.

Planning

Het college is gevraagd om binnen de daarvoor geldende termijnen haar zienswijze kenbaar te maken. Na ontvangst van deze zienswijze kan het initiatiefvoorstel toegezonden worden aan de Agendacommissie ter agendering voor de gemeenteraad. Deze zienswijze is door de initiatiefnemer ontvangen [kenmerk: Z/21/078065/201502309 d.d. 9 maart 2021].

De verordening is daarop bijgesteld m.b.t. de punten 1 en 2 van de zienswijze [zie art. 2, lid 1 en art. 4, lid 3 inzake begroting van kosten]. De suggestie om de zaken die in de Gemeentewet zijn geregeld niet op te nemen in de verordening wordt niet overgenomen. Enerzijds omdat de Gemeentewet als hogere wetgeving altijd vóór de verordening gaat en er dus nooit sprake kan zijn van strijdige bepalingen. Anderzijds vanwege de leesbaarheid en duidelijkheid van de verordening zelf: indien alleen bepalingen worden opgenomen die niet in de Gemeentewet geregeld zijn moet steeds, waar dat van toepassing is, verwezen

worden naar de Gemeentewet. Wijzigingen in de Gemeentewet op dit onderwerp dwingen de gemeenteraad tevens om van tijd tot tijd de verordening "tegen het licht te houden" om te zien of alle bepalingen nog bij de tijd zijn. De ervaring leert dat een eenmaal vastgestelde verordening die gericht is op de interne organisatie van de gemeenteraad nogal eens "verstoft" en dan, na enkele jaren, gedateerd blijkt te zijn. De koppeling met de Gemeentewet dwingt de raad om in dat opzicht alert te zijn op relevante wijzigingen.

Beoogd effect

Met het vaststellen van de verordening is de gemeente Duiven voorzien van een gedegen verordening die het raadsonderzoek en de -enquête mogelijk maken. Daarmee wordt dus geen feitelijk onderzoek en/of een feitelijke enquête gestart: het biedt alleen een verordening die, zo nodig, de kaders en randvoorwaarden schept en daarmee art. 155a t/m 155f Gemeentewet aanvult voor de gemeente Duiven.

Argumenten

1. Om het controlemiddel van een raadsonderzoek of -enquête in de gemeente Duiven uit te voeren is wettelijk [art. 155a, lid 8 Gemeentewet] een verordening nodig, die dient te worden vastgesteld voordat een onderzoek of enquête wordt uitgevoerd. Met deze verordening wordt het mogelijk om, mits voldaan wordt aan de andere eisen van art. 155a Gemeentewet, een raadsonderzoek of -enquête op te starten.
2. Met de steeds zwaardere verantwoordelijkheden die bij gemeenten komen te liggen door de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet en [hoogstwaarschijnlijk] de Omgevingswet is het van belang dat de raad alle instrumenten heeft om haar controlerende taak naar behoren uit te voeren. Een raadsonderzoek of -enquête naar het door het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester gevoerde bestuur is een zwaar maar wellicht soms noodzakelijk instrument voor de gemeenteraad.

Kanttekeningen

1. Met het vaststellen van deze verordening wordt het voor raadsleden makkelijker om een raadsonderzoek of -enquête aan te vragen, mits voldaan wordt aan de andere eisen van art. 155a Gemeentewet. Raadsonderzoeken en -enquêtes zijn relatief gezien kostbare activiteiten met - voor diegenen die gehoord worden - ook een flinke impact. Daarom moet dit instrument niet lichtvaardig worden ingezet, hoewel een gewone raadsmeerderheid voldoende is voor het instellen van een raadsonderzoek of -enquête.
2. Het instellen van een tijdelijke commissie voor de uitvoering van een raadsonderzoek c.q. -enquête levert onvermijdelijk extra werk op voor de leden en plaatsvervangers van de commissie. Derhalve is in de verordening ook een toelage geregeld, volgend uit het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.
3. Aangetekend dient nog wel te worden dat het aftreden van de gemeenteraad na verkiezingen de commissie niet laat ophouden te bestaan: de gemeenteraad in nieuwe samenstelling dient zo spoedig mogelijk te voorzien in vervanging van leden en plaatsvervangers.

Financiële paragraaf

Niet van toepassing, tenzij besloten wordt om - op korte termijn - een verordening in begrijpelijke taal op te stellen. Een voorstel hiertoe dient eerst op de financiële consequenties te worden doorgerekend en is nog niet voorzien in dit initiatiefvoorstel. Het vaststellen van deze verordening heeft nog niet tot gevolg dat er een commissie ingesteld wordt. Daarmee wordt dus ook nog geen toelage toegekend: eerst wanneer er een onderzoeks- of enquêtecommissie wordt benoemd zijn daar financiële consequenties aan verbonden.

In de verordening zelf is in art. 2, lid 1 en art. 3, lid 3 geregeld dat bij het instellen van een raadsonderzoek c.q. -enquête de gemeenteraad zo goed mogelijk zicht krijgt op de kosten die dergelijke werkzaamheden met zich meebrengen.

Communicatie

Voorgesteld wordt om, indien het raadsvoorstel wordt aangenomen, de verordening te publiceren op de website https://decentrale.regelgeving.overheid.nl.

Inclusieve samenleving

Geen bijzondere aspecten van toepassing. Wel kan overwogen worden om de verordening in begrijpelijk taalgebruik [niveau B1] uit te leggen waarbij aandacht geschonken wordt aan de positie van raadsleden, de burgemeester en de wethouders. Een dergelijke uitleg in begrijpelijke taal zou op papier en digitaal beschikbaar moeten zijn.

Intergemeentelijke samenwerking

Niet van toepassing.

Duiven, 15 februari 2021

Namens D66 Duiven,

mr. drs. J.W. Egtberts, fractievoorzitter

Bijlagen:

- "Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021"

Gemeente Duiven

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : D66/2021/I-01

Datum besluitvorming : 1 juni 2021

Onderwerp : Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021

Samenvatting

Op grond van art. 155a, lid 8 Gemeentewet wordt voorgesteld om een verordening vast te stellen ten behoeve van uit te voeren raadsonderzoeken en -enquêtes.

De raad besluit

1. De " Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021" vast te stellen.

de griffier | de voorzitter

drs. W.R. [Wouter] Bosch | mr. H.B. [Huub] Hieltjes

Duiven
D66

Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021

De raad van de gemeente Duiven;

gelezen het voorstel van de van D66 Duiven d.d. 15 februari 2021;

gelet op artikel 155a lid 8 van de Gemeentewet;

B E S L U I T :

vast te stellen de volgende verordening:

Verordening regelende het onderzoek door de raad

Artikel 1

De gemeenteraad kan op voorstel van een of meer van zijn leden een onderzoek naar het door het college of de burgemeester gevoerde bestuur instellen. De raad bepaalt het type onderzoek:

1. Onderzoek op basis van artikelen 2 tot en met 4 van deze verordening, met uitsluiting van artikelen 5 tot en met 10 van deze verordening [onderzoek];
2. Onderzoek op basis van artikelen 2 tot en met 4 van deze verordening, met delegatie door de raad aan de commissie van de bevoegdheid om tijdens dit onderzoek artikelen 5 tot en met 10 van deze verordening eveneens van toepassing te verklaren [onderzoek, mogelijk overgaand in een enquête];
3. Onderzoek op basis van artikelen 2 tot en met 10 van deze verordening [enquête].

Artikel 2

1. Het besluit tot het instellen van een onderzoek bevat een omschrijving van het onderwerp van onderzoek, een toelichting alsmede een globale raming van de kosten. Deze omschrijving kan hangende het onderzoek, al dan niet op verzoek van de commissie die het onderzoek verricht, door de gemeenteraad worden gewijzigd.
2. De uitvoering van dit besluit wordt opgedragen aan een daartoe voor dit onderzoek in te stellen tijdelijke commissie.
3. De door de raad voor het onderzoek ingestelde tijdelijke commissie bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf raadsleden. De leden van de commissie kunnen plaatsvervangend raadsleden ten behoeve van de tijdelijke commissie voordragen, die door de raad als zodanig benoemd worden.
4. De commissie wijst uit haar midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter aan, beiden niet zijnde plaatsvervangend leden.
5. De raad wijst, op voorstel van de griffier, de secretaris van de commissie aan.
6. De commissie kan geen van de bevoegdheden, haar bij deze verordening of Gemeentewet verleend, uitoefenen, indien niet ten minste drie van haar leden of als zodanig optredende plaatsvervangende leden tegenwoordig zijn.
7. De bevoegdheden en de werkzaamheden van de commissie worden niet geschorst door het aftreden van de gemeenteraad. De nieuw geïnstalleerde gemeenteraad vervult zo spoedig mogelijk de door het aftreden van leden en plaatsvervangers ontstane vacatures in de commissie.
8. De leden van de tijdelijke commissie en hun plaatsvervangers ontvangen voor de duur van de activiteiten van die commissie ten laste van de gemeente een toelage, die per jaar driemaal de maandelijkse vergoeding voor de werkzaamheden, bedoeld in artikel 3.1.1, eerste lid, van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers bedraagt.

Duiven
D66

Artikel 3

1. Het besluit tot het instellen van een onderzoek, het type onderzoek, de omschrijving van het onderwerp van onderzoek en de samenstelling van de commissie worden ter openbare kennis gebracht op de in de gemeente gebruikelijke wijze.
2. Van wijzigingen in de omschrijving van het onderwerp van onderzoek en van beëindiging van het onderzoek wordt op gelijke wijze kennis gegeven.

Artikel 4

1. Alle activiteiten van de leden en de aan de commissie toegevoegde medewerkers vallen onder de politieke verantwoordelijkheid van de commissie.
2. De secretaris van de commissie is, op basis van een mandaatbesluit van de griffier, verantwoordelijk voor alle inhoudelijke en organisatorische activiteiten van de ondersteuning van de commissie en is [indien van toepassing] daartoe belast met het beheer van de gelden, toegestaan in de goedgekeurde begroting.
3. Zo spoedig mogelijk na instelling van de commissie c.q. vaststelling van de onderzoeksopdracht stellen de voorzitter en de secretaris van de commissie in overleg met de griffier een concept plan van aanpak op waarin zij in ieder geval aandacht besteden aan:
   - de uitvoering van de onderzoeksopdracht;
   - de eerste planning van de uit te voeren taken;
   - een voorlopige raming van de kosten;
   - de taakverdeling;
   - de taak en rol van de voorzitter;
   - de nadere invulling van de wenselijke ondersteuning, waarbij aandacht wordt besteed aan de wettelijke aansprakelijkheid;
   - de plaats en de omvang van de werkruimten;
   - de noodzaak van een informatieprotocol;
   - de archivering en classificering;
   - de geheimhoudings- en beveiligingsaspecten;
   - de vertrouwelijkheid van de informatie in de verschillende fasen van het onderzoek;
   - de contacten met de pers.
4. Voor zover een beroep wordt gedaan op de reguliere ambtelijke organisatie vindt dit overleg ook plaats met de gemeentesecretaris. Dit plan van aanpak wordt in de eerste vergadering van de onderzoekscommissie besproken en, na eventuele wijzigingen, vastgesteld en ter kennisname aan de gemeenteraad gezonden.
5. Indien de commissie besluit de uitvoering van bepaalde delen van het onderzoek neer te leggen bij derden, vindt deze uitvoering plaats onder haar verantwoordelijkheid.

Artikel 5

1. Vanaf het tijdstip van de eerste bekendmaking zijn leden en gewezen leden van de raad, de burgemeester en gewezen burgemeesters, wethouders en gewezen wethouders, leden en gewezen leden van een door de raad, het college of de burgemeester ingestelde commissie, ambtenaren en gewezen ambtenaren, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt, verplicht te voldoen aan een vordering van de enquête commissie tot het verschaffen van inzage in, het nemen van afschrift van of het anderszins laten kennisnemen van alle bescheiden waarover zij beschikken en waarvan naar het redelijk oordeel van de enquête commissie inzage, afschrift of kennisneming anderszins voor het doen van een onderzoek als bedoeld in artikel 1 nodig is.

Duiven
D66

2. Indien een vordering als bedoeld in het eerste lid betrekking heeft op bescheiden die afkomstig zijn van een instelling van de Europese Unie of van het Rijk en kennisneming van die bescheiden door de enquête commissie het belang van de Europese Unie of de Staat kan schaden, wordt niet dan met toestemming van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de vordering voldaan.
3. Ambtenaren, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt, zijn gehouden om aan een onderzoek alle door de enquête commissie gevorderde medewerking te verlenen.
4. Diegene die over informatie denkt te beschikken die van belang kan zijn voor het onderzoek, wordt uitgenodigd zich te melden bij de voorzitter van de enquêtecommissie.
5. De enquêtecommissie besluit of van de diensten van betrokkene gebruik wordt gemaakt.

Artikel 6

1. Personen als bedoeld in artikel 5, eerste lid, zijn verplicht te voldoen aan een oproep van de enquête commissie om als getuige of deskundige te worden gehoord.
2. Een getuige of deskundige die door de enquête commissie wordt gehoord, is niet tevens lid van de enquête commissie.
3. De getuigen zijn verplicht getuigenis af te leggen.
4. De deskundigen zijn verplicht hun diensten onpartijdig en naar beste weten als zodanig te verlenen.
5. De enquête commissie kan besluiten dat getuigen uitsluitend worden verhoord na het afleggen van een eed of belofte. Zij leggen dan in de vergadering van de enquête commissie, in handen van de voorzitter, de eed of belofte af dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zullen zeggen.
6. De getuigen en deskundigen worden in een openbare zitting van de enquête commissie gehoord. Plaats en tijd van de openbare zitting worden door de voorzitter tijdig ter openbare kennis gebracht.
7. De enquêtecommissie kan ter voorbereiding op de openbare verhoren informatieve gesprekken voeren in beslotenheid.
8. De enquêtecommissie kan om gewichtige redenen besluiten een verhoor of een gedeelte daarvan niet in het openbaar af te nemen. De leden en plaatsvervangende leden van de enquêtecommissie en andere aanwezigen bewaren geheimhouding over hetgeen hun tijdens een besloten zitting ter kennis komt.
9. Een getuige is gerechtigd zich tijdens het verhoor te laten bijstaan. Om gewichtige redenen kan de enquêtecommissie besluiten, dat een getuige zonder bijstand wordt gehoord.
10. Verklaringen die zijn afgelegd voor de enquêtecommissie kunnen, behalve in het geval van artikel 207, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht, niet als bewijs in rechte gelden.
11. Wanneer een getuige of deskundige, hetzij vrijwillig, hetzij op de oproeping verschenen of door de openbare macht gebracht zijnde, weigert te antwoorden, of de eed of de belofte af te leggen, wordt daarvan proces-verbaal opgemaakt, hetwelk de redenen van die weigering, zo die gegeven zijn, inhoudt, en door de aanwezige leden van de enquêtecommissie wordt ondertekend.

Artikel 7

1. Getuigen en deskundigen worden schriftelijk opgeroepen. De brief, houdende de oproep, wordt aangetekend verzonden of tegen gedagtekend ontvangstbewijs uitgereikt.

Duiven
D66

2. De getuigen of deskundigen dienen de oproeping als bedoeld in lid 1, ten minste tien werkdagen voor de dag van het verhoor te ontvangen.
3. Indien de behoorlijk opgeroepen getuige of deskundige niet verschijnt, wordt daarvan een proces-verbaal opgemaakt, hetwelk een nauwkeurige omschrijving van de oproeping behelst en door de aanwezige leden der enquêtecommissie wordt ondertekend.
4. De enquêtecommissie kan bevelen dat getuigen en deskundigen die, hoewel opgeroepen in overeenstemming met het eerste lid, niet zijn verschenen, door de openbare macht voor hen worden gebracht om aan hun verplichting te voldoen. De enquêtecommissie stelt de getuige of deskundige hiervan schriftelijk in kennis op de wijze, bedoeld in het eerste lid. In de beschikking wordt een termijn gesteld waarbinnen de belanghebbende de tenuitvoerlegging kan voorkomen door alsnog aan zijn verplichting te voldoen.
5. Op een beschikking als bedoeld in het eerste en het vierde lid is artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing.

Artikel 8

1. Niemand kan genoodzaakt worden aan de enquêtecommissie geheimen te openbaren, voor zover daardoor onevenredige schade zou worden toegebracht aan het belang van de uitoefening van zijn beroep, danwel aan het belang van zijn onderneming of de onderneming waarbij hij werkzaam is of geweest is.
2. Zij die uit hoofde van hun ambt, beroep of betrekking tot geheimhouding verplicht zijn, kunnen zich verschonen getuigenis af te leggen, doch uitsluitend met betrekking tot hetgeen waarvan de wetenschap aan hen als zodanig is toevertrouwd. Zij kunnen inzage, afschrift of kennisneming anderszins weigeren van bescheiden of gedeelten daarvan tot welke hun plicht tot geheimhouding zich uitstrekt.
3. Leden en gewezen leden van de raad, de burgemeester en gewezen burgemeesters, wethouders en gewezen wethouders, leden en gewezen leden van een door de raad, het college of de burgemeester ingestelde commissie, ambtenaren en gewezen ambtenaren, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt, zijn niet verplicht aan artikel 5, eerste lid, en artikel 4, eerste en derde lid te voldoen, indien het verstrekken van de inlichtingen in strijd is met het openbaar belang.
4. De enquêtecommissie kan verlangen dat een beroep als bedoeld in het derde lid op strijd met het openbaar belang wordt bevestigd door het college, of, voor zover de inlichtingen betrekking hebben op het door de burgemeester gevoerde bestuur, door de burgemeester.

Artikel 9

De schriftelijke aantekening van de afgelegde verklaringen of gegeven berichten wordt aan de getuigen of deskundigen voorgelezen of ter inzage verstrekt en door dezen ondertekend.

Artikel 10

1. De enquêtecommissie kan om gewichtige redenen in verband met de bescherming van de in artikel 5, eerste lid, genoemde personen of van een belang, bedoeld in artikel 8, besluiten aan haar overgelegde bescheiden of gedeelten daarvan niet openbaar te maken.
2. De leden en plaatsvervangende leden van de enquêtecommissie bewaren geheimhouding omtrent de inhoud van de bescheiden of gedeelten daarvan, die ingevolge een besluit, bedoeld in het eerste lid, niet openbaar worden gemaakt.
3. Voor zover de in het tweede lid bedoelde bescheiden deel uitmaken van het onderzoeksverslag van de enquêtecommissie, worden deze ter inzage of anderszins ter kennisneming gelegd van de leden van de gemeenteraad. De leden van de

Duiven
D66

gemeenteraad bewaren omtrent de inhoud van de zodanige bescheiden geheimhouding. De geheimhouding wordt in acht genomen totdat de raad haar opheft.

4. De enquêtecommissie kan in een besloten vergadering, op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur, omtrent het in die vergadering met gesloten deuren behandelde en omtrent de inhoud van de stukken die aan de enquêtecommissie worden overgelegd, geheimhouding opleggen. Geheimhouding omtrent het in een besloten vergadering behandelde wordt tijdens die vergadering opgelegd. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat de enquêtecommissie haar opheft.
5. Na de beëindiging van het onderzoek van een door hem ingestelde enquêtecommissie besluit de gemeenteraad, dat de processen-verbaal en de overige bescheiden van het onderzoek worden vernietigd, dan wel gedurende een door hem te bepalen periode worden bewaard in het gemeentearchief.
6. Bescheiden en aantekeningen, die ingevolge een besluit van de enquêtecommissie geheim dienen te worden gehouden, maken geen deel uit van dit archief.
7. De enquêtecommissie bepaalt waar de in het tweede lid bedoelde bescheiden, voor zover deze geen deel uitmaken van het onderzoeksverslag van de commissie, worden bewaard en gedurende welke periode zij geheim zijn.

Artikel 11
Indien onderdelen van deze verordening op enig moment strijdig zijn met de bepalingen in de Gemeentewet inzake het raadsonderzoek, dan gelden de bepalingen in de Gemeentewet van rechtswege en dient de raad binnen redelijke termijn deze verordening in overeenstemming te brengen met de betreffende bepalingen van de Gemeentewet.

Artikel 12
Deze verordening kan worden aangehaald als “Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021”.

Deze verordening treedt in werking op 1 juli 2021.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Duiven in zijn openbare vergadering van 1 juni 2021.

de griffier,

drs. W.R. [Wouter] Bosch

de voorzitter,

mr. H.B. [Huub] Hieltjes

Duiven
D66

Toelichting

Toelichting op de verordening regelende het onderzoek door de raad van de gemeente Duiven

Algemene toelichting
Artikel 155a van de Gemeentewet bepaalt dat de raad bij verordening nadere regels met betrekking tot onderzoek door de raad stelt, alvorens de raad besluit tot een enquête conform artikelen 155a tot en met 155f van de Gemeentewet. Ook als onderzoek door de raad niet op deze wetsartikelen stoelt, zijn er nadere regels te stellen. De raad maakt de keuze tussen een lichte variant, een zware variant of tussenvorm alvorens het onderzoek start. Bij een onderzoek kan aan alle betrokkenen alleen op basis van vrijwilligheid medewerking worden gevraagd. Uit de keuze voor een enquête vloeit voort dat alle personen die van gemeentelijke zijde direct met dit bestuur te maken hebben of te maken hebben gehad onder de bijbehorende verplichtingen vallen. Ook bij een enquête kan aan andere betrokkenen slechts op vrijwillige basis medewerking aan de enquête worden gevraagd; voor hen is er dus geen verschil tussen beide vormen.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1
Dit eerste artikel van de verordening regelt het onderscheid tussen het onderzoek en de enquête. In het laatste geval gelden voor het onderzoek ook de artikelen die zijn gebaseerd op artikelen 155a tot en met 155f van de Gemeentewet. De raad kan ook besluiten de raadsbevoegdheid om een enquête te houden te delegeren aan de commissie die met een onderzoek is gestart; de commissie krijgt daarmee de flexibiliteit om op basis van vrijwilligheid medewerking te vragen, maar zodra dit onvoldoende resultaten biedt, voor [gewezen] bestuurders en [gewezen] ambtenaren over te gaan op de verplichting om mee te werken. Zonder delegatie zou de commissie eerst de raad moeten verzoeken het onderzoek een zwaarder karakter te geven; deze procedure leidt tot onnodig tijdsverlies. De omschrijving van het onderwerp van onderzoek en de samenstelling van de commissie blijven dan wel ongewijzigd. Conform artikel 3 vindt publicatie plaats. Het besluit om een enquête te houden is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat tegen dit besluit bezwaar en beroep open staat.

Artikel 2
De leden 1, 6 en 7 stoelen op de leden 2, 5 en 6 van artikel 155a van de Gemeentewet. De leden 2 tot en met 4 regelen de samenstelling en het voorzitterschap van de commissie. In lid 3 van artikel 155a van de Gemeentewet is bepaald dat alleen leden van de gemeenteraad lid van de commissie kunnen zijn. Lid 5 regelt de ambtelijke ondersteuning van de commissie, met een nadere uitwerking in artikel 4. De regeling van ambtelijke bijstand aan deze commissie is een in artikel 155a lid 8 van de Gemeentewet verplicht voorgeschreven onderdeel van de verordening. Lid 8 regelt de financiële vergoeding van commissieleden en plaatsvervangers, in lijn met artikel 3.1.3 Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. In lid 1 van artikel 2 wordt bij het instellingsbesluit een globale raming van de kosten opgenomen, dekking van de kosten geschiedt in beginsel altijd vanuit de Algemene reserve.

Artikel 3
Dit artikel regelt de openbare kennisgeving van het onderzoek.

Duiven
D66

Artikel 4
De aandachtspunten voor de aanpak van het onderzoek worden in dit artikel geregeld. In de eerste vergadering van de onderzoekscommissie wordt een plan van aanpak vastgesteld. De commissie is politiek verantwoordelijk voor de activiteiten van de leden en van alle ingeschakelde ambtenaren en derden. Het voorgeschreven overleg met de gemeentesecretaris garandeert dat de commissie niet eenzijdig en onevenredig claims op werkruimten, ambtenaren, etc. gaat leggen. Ook dient de onderzoekscommissie de globale raming van kosten, genoemd in artikel 2, lid 1, zo goed mogelijk nader te onderbouwen en te begroten.

Artikel 5
Dit artikel regelt de toegang van de commissie tot relevante stukken. De leden 1 tot en met 3 zijn gelijk aan artikel 155b van de Gemeentewet. Anderen dan in artikel 155b genoemden kunnen natuurlijk worden uitgenodigd om eveneens informatie te verstrekken. De leden 4 en 5 regelen deze vrijwillige verstrekking van informatie.

Artikel 6
Het horen van getuigen of deskundigen is in dit artikel geregeld. De leden 1 tot en met 6 zijn gelijk aan de leden 1 tot en met 6 van artikel 155c van de Gemeentewet. De leden 8 tot en met 10 zijn gelijk aan de leden 7 tot en met 9 van artikel 155c van de Gemeentewet. Bij lid 5 benadrukt de Memorie van Toelichting bij de Gemeentewet: "Voorafgaand aan het verhoor van een getuige die verplicht is te verschijnen, kan de commissie besluiten dat het verhoor onder ede zal plaatsvinden. Het gevolg hiervan is dat op grond van artikel 207 van het Wetboek van Strafrecht vervolging mogelijk is wegens meineed." De onderzoekscommissie kan dus per getuige bepalen of er noodzaak is om onder ede te horen, en zal dit vooraf aan de getuige moeten melden, bij voorkeur reeds in de oproep.
Lid 7 is toegevoegd om de voorbereiding op de openbare verhoren te regelen; de verplichtingen die in dit artikel worden geregeld, zijn niet van toepassing op de gesprekken ter voorbereiding, die een vrijblijvend karakter hebben. Lid 11 regelt dat proces verbaal wordt opgemaakt van weigeringen tot medewerking.

Artikel 7
Artikel 7 regelt de oproep van getuigen en deskundigen. De leden 1, 4 en 5 zijn gelijk aan artikel 155d van de Gemeentewet. Lid 2 regelt de termijn voor de ontvangst van de oproep. Lid 3 regelt dat proces verbaal wordt opgemaakt van absentie.

Artikel 8
Artikel 8 regelt het verschoningsrecht van getuigen en deskundigen, en is gelijk aan artikel 155e van de Gemeentewet.

Artikel 9
Dit artikel regelt de verslaglegging van berichten en verklaringen.

Artikel 10
De vertrouwelijkheid omtrent ontvangen bescheiden of omtrent het in beslotenheid besprokene wordt in dit artikel geregeld. De gemeenteraad krijgt wel inzage in deze stukken voor zover ze onderdeel uitmaken van het verslag. Ook de archivering van de bescheiden van de commissie is hier geregeld. Lid 4 is gelijk aan artikel 86 lid 1 van de Gemeentewet; de laatste zin van lid 3 is gelijk aan het laatste deel van artikel 86 lid 3 van de Gemeentewet.

Artikel 11
In dit artikel wordt het beginsel "lex superior derogat legi inferiori" [hogere wet- en regelgeving gaat voor lagere] verwoord, alsook het feit dat de raad in geval van strijdigheid met de gemeentewet de verordening dient aan te passen.

Artikel 12
Dit artikel behoeft geen toelichting.

Gemeente Duiven

Gemeente Duiven
Koning Willem-Alexanderplein 1
Postbus 6
6920 AA Duiven

(0316) 279 111
gemeente@duiven.nl
www.duiven.nl

Aan de gemeenteraad van Duiven

datum	:	9 maart 2021
zaaknummer	:	Z/21/078065 /201502309
onderwerp	:	Zienswijze College B&W over initiatiefvoorstel D66 Verordening raadsonderzoek
contactpersoon	:	Chris Papjes

Geachte leden van de raad,

Graag voldoen wij aan het verzoek tot het geven van een zienswijze over het initiatiefvoorstel van D66 tot het vaststellen van de Verordening raadsonderzoek gemeenteraad Duiven 2021.

Wij staan positief tegenover dit voorstel. Het is goed dat de raad een verordening vaststelt dat het gebruik regelt van een instrument dat de raad in de wet heeft gekregen. In de Gemeentewet is al een aantal bepalingen opgenomen over het gebruik van dit instrument. De bepalingen die daarnaast in de ontwerpverordening zijn opgenomen, geven ons slechts aanleiding tot het maken van twee opmerkingen en die gaan over de financiële aspecten en om juridische vormgeving.

In de verordening wordt weliswaar gewag gemaakt van een extra vergoeding voor raadsleden die als lid of plaatsvervangend lid deel uitmaken van een onderzoekscommissie, maar nergens vinden wij een opmerking over de dekking van deze kosten en de kosten van ambtelijke inzet en/of van een externe onderzoeker. Ook vinden wij geen aanwijzingen dat de kosten van het onderzoek deel uitmaken van de besluitvorming om te komen tot een onderzoek.

In de verordening zijn verschillende bepalingen opgenomen die (vrijwel) letterlijk zijn overgenomen uit de Gemeentewet. Dit heeft als voordeel dat alle regels bijeen staan in een document. Een belangrijk nadeel is echter dat zodra bepalingen in de Gemeentewet worden gewijzigd er een aanleiding kan zijn om de lokale verordening te wijzigen. Ook kan er onbedoeld verschil ontstaan tussen de regels van de Gemeentewet en de regels in de lokale verordening. Dat kan leiden tot onduidelijkheid. Daarom verdient het de voorkeur om de elementen die al zijn geregeld in de Gemeentewet niet ook op te nemen in de lokale verordening.

Wij geven u daarom in overweging:

1. In artikel 2, lid 1, toe te voegen dat een besluit tot het houden van een onderzoek ook een globale raming van de kosten bevat met een besluit voor de dekking daarvan;
2. In artikel 4, lid 3, als onderdeel van het te maken plan van aanpak toe te voegen het aandachtsstreepje “raming van de kosten”.
3. De onderwerpen die reeds zijn geregeld in de Gemeentewet niet ook op te nemen in de verordening.

Terzijde merken wij nog op dat wij het niet goed konden plaatsen dat het seniorenconvent een formele rol in dit proces krijgt in het aanwijzen van een secretaris.

Met vriendelijke groeten,

burgemeester en wethouders van Duiven

ing. C.J. (Chris) Papjes
secretaris

mr. H.B. (Huub) Hieltjes
burgemeester